תלמוד בבלי · אחרונים · גבורת ארי

גבורת ארי על יומא

רבי אריה לייב גינצבורג

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גבורת ארי על יומא

רבי אריה לייב גינצבורג

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גבורת-ארי-על-יומא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 12
דף ג. 15
דף ג: 18
דף ד. 27
דף ד: 34
דף ה. 36
דף ה: 42
דף ו. 43
דף ו: 47
דף ז. 56
דף ז: 64
דף ח. 64
דף ח: 67
דף ט. 82
דף ט: 90
דף י. 91
דף יא. 96
דף יא: 98
דף יב. 102
דף יב: 106
דף יג: 110
דף יד. 116
דף יד: 121
דף טו. 123
דף טו: 127
דף יז: 128
דף יח. 129
דף יט. 134
דף יט: 134
דף כב. 135
דף כב: 139
דף כג. 142
דף כג: 145
דף כד. 148
דף כד: 153
דף כה. 157
דף כה: 161
דף כו. 163
דף כו: 164
דף כז. 170
דף כח: 171
דף כט. 173
דף כט: 174
דף ל. 177
דף ל: 179
דף לא. 184
דף לא: 185
דף לב. 186
דף לב: 188
דף לג. 193
דף לד. 195
דף לד: 195
דף לה. 198
דף לה: 200
דף לו: 200
דף לז: 202
דף לח. 207
דף לט. 207
דף לט: 212
דף מ. 215
דף מ: 216

דף מא. 220
דף מא: 220
דף מב. 225
דף מב: 228
דף מג. 231
דף מג: 240
דף מד. 243
דף מד: 249
דף מה. 253
דף מה: 257
דף מז. 266
דף מז: 268
דף נא: 269
דף נב: 270
דף נג. 272
דף נג: 274
דף נד. 278
דף נד: 280
דף נה. 281
דף נה: 282
דף נז. 286
דף נז: 292
דף נח: 297
דף נט: 300
דף ס. 302
דף סא. 306
דף סא: 312
דף סב. 313
דף סה: 318
דף סו. 324
דף סו: 328
דף סז. 333
דף סז: 336
דף סח: 339
דף סט. 340
דף עג: 343
דף עד. 349
דף עד: 354
דף עה. 354
דף עה: 355
דף עו. 356
דף עו: 358
דף עח. 361
דף עט: 363
דף פ. 364
דף פ: 368
דף פא. 370
דף פא: 375
דף פג. 378
דף פה. 382
דף פה: 382
דף פז: 391

דף ב.

מתניתין שבעת ימים קודם יום הכפרים כו' עד א"כ אין לדבר סוף וש"מ דלכ"ע כה"ג ביום הכפרים צריך להיות נשוי לא פליגי אלא דר"י חייש למיתה שמא תמות אשתו משום הכי מתקינין לו אשה אחרת ורבנן לא חיישי למיתה אשתו כ"ע דרשי ביתו זו אשתו ואשה זו של כה"ג צריכה שתהיה נשואה לו ולא סגי בארוסה כדאמרינן בגמרא כל כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא וה"ה דצריך שלא יהיה לו ב' נשים כדאמרינן בגמרא רחמנא אמרה וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד ב' בתים. והרמב"ם (בפ"א מהלכות עיוה"כ) כתב שעבודת יוה"כ הכל עשוי בכה"ג נשוי שנאמר וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו ולא ביאר הא דולא ב' בתים. ואולי אזיל לטעמיה שכתב (בפי"ז מהלכות איסורי ביאה) ואינו נושא ב' נשים לעולם כאחת שנאמר אשה א' ולא שתים (ובהלכות כלי מקדש פ"ה) כתב ואינו נושא שתי נשים ואם נשא ב' אין יכול לעבוד ביום הצום עד שיגרש א' וכבר השיגו הראב"ד ואין זה מקומו מ"מ הא ודאי שאינו עובד ביוה"כ אם יש לו ב' נשים לדברי הכל דבעד ביתו אמרה רחמנא ולא בעד ב' בתים ודוקא כששתיהן נשואות לו אבל אי אחת נשואה ואחת ארוסה לית לן בה דכל כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא. מיהו זה מיבעי לי אי ביתו מעכב אפילו בדיעבד דאי עבר ועבד ביוה"כ בלי בית אי בשתי בתים עבודתו פסולה או אינו אלא לכתחלה אבל בדיעבד לית לן בה וכי תימא אי אינו אלא לכתחלה אמאי מתקינין לו אשה אחרת מחששא דשמא תמות אשתו לר' יהודא ואפי' לרבנן אי לאו משום דאין לדבר סוף הוי מתקינין לו אשה אחרת הא ר"ל דייק בגמרא לקמן (דף ג' ע"ב) גבי כהן אחר מדקתני מתקינין ולא תני מפרישין ש"מ דאין הפרשה מעכב אלמא כיון דלא מעכב בדיעבד לא חיישינן לשמא הכי נמי אי ס"ד דביתו לא מעכב בדיעבד לא יש מקום לחששא דשמא ואמאי מתקינין אשה אחרת לר' יהודא מחששא דשמא תמות אשתו אלא ע"כ ש"מ דביתו מעכב אפי' בדיעבד. י"ל דאפי' תאמר דאין ביתו מעכב בדיעבד מ"מ כיון דלכתחלה מצוה איכא חשו לשמא תמות והא דלא חשו לשמא יארע בו פסול ויפרישו לכהן שמתקינין תחתיו דהא נמי מצוה איכא י"ל כדאמ' בגמ' הא דחשו רבנן לשמא יארע בו פסול ולא חשו לשמא תמות אשתו משום דכה"ג זריז הוא והא דמפרישין אחר תחתיו משום כיון דעבדינן לי' צרה כ"ש דמזדרז טפי וכיון דמדינא אין לחוש לפסול דכה"ג זריז הוי ואין מפרישין כהן אחר תחתיו אלא כדי להוסיף זירוז על זריזותו לחוד משום הכי לא חשו להפריש הכהן אחר שתחתיו ומ"מ דייק ר"ל שפיר דאין הפרשה מעכב דאי מעכב מה הועילו בתקנתן לתקן לו כהן אחר תחתיו לעשות לי' צרה שיזדרז טפי הא לא הוי לי' צרה כיון דאי אפשר

להשני לעבוד בלי הפרשה אלא ודאי אין הפרשה מעכב ומהשתא הוי לי' צרה ויזדרז טפי ותדע דע"כ חיישינן לשמא משום מצות הפרשה אע"ג שאינו מעכב דאי לאו הכי תקשה לר"י למה מתקינין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו מה בכך אם תמות אשת כה"ג ישמש השני תתתיו והא ודאי לא חייש לשמא תמות גם אשת השני דהא לב' מיתות לא חיישינן אפי' לר"י כדאמ' בגמ' אלא ודאי היינו טעמא דחיישינן שמא תמות אשת הכה"ג וישמש השני בלי פרישה דהא מיתה חדא לר"י שכיח כדאמ' בגמ' מש"ה חייש לה משא"כ בטומאה דלא חייש לה משום דכה"ג זריז הוא ולא מתקינין לי' אחר אלא משום תוספת זריזות מש"ה אין צריך פרישה לשני וכ"ת יפרישו לשני לר"י ותו אין צריך להזמין לכה"ג אשה אחרת דאם תמות אשתו ישמש השני תחתיו וי"ל דתקנת הכה"ג עדיף לן לתקן לו אשה אחרת שמא תמות אשתו משישמש השני וכ"ת א"כ לא מוכח מכאן מידי דחשו לחסרון הפרשה משום דמתקינין לו אשה אחרת ולא אמרינן ישמש השני אם תמות אשתו דלמא כולה מילתא משום תקנת כה"ג שישמש הוא עושין כן ליתא דבפ"ב דסוכה (דף כ"ד) מסיק הגמ' דר"י לא חייש למיתה והא דחייש הכא לשמא תמות אשתו מעלה עשו בכפרה פי' משום כפרת יוה"כ דאלים חייש בה מה דלא חייש במקום אחר ואי כדאמרת הא לאו משום כפרה הוי האי חששא אלא משום תקנת כה"ג אלא ע"כ ש"מ הא דמתקינין לו אשה אחרת הוא משום מעלת כפרה חיישינן למיתה מטעמא דנמצא השני עומד ועובד בלי הפרשה ואין הכפרה נעשית כתיקונה וכמצותה וכיון דמשום מעלת כפרה אי אפשר לך אלא באחד משתי אלה או להפריש השני או לתקן אשה אחרת לכה"ג הא כיון דאי אפשר בלתי תקנה לאחד מהן או להכה"ג או להשני הא ודאי תקנת כה"ג לתקן לו אשה אחרת כדי שישמש הוא אם תמות אשתו עדיף לן משנתקן ע"י הפרשה את השני וישמש הוא תחתיו אבל אי לאו משום מעלת כפרה אין צריך לכלום לא להפרשת שני ולא לתקן אשה אחרת לכה"ג א"כ אין ראיה מהכא דביתו מעכב בדיעבד. עוד י"ל דהיינו טעמא דחשו לר"י לספק ביתו אפ"ת דלא מעכב מה שלא חשו לספק פרישה הואיל ואינו מעכב משום דבשלמא גבי פרישה אע"ג דלא הופרש קודם יוה"כ מ"מ מאי דהוי הוי וביוה"כ בשעת עבודה אין כאן חסרון מצוה משא"כ בחסרון ביתו בשעת עבודה איכא חסרון מצוה דרחמנא אמרה וכפר בעדו ובעד ביתו והא ליכא נמצא העבודה בשעתה נעשית שלא כתיקונה בחסרון מצוה אלא שעל זה קשה מהא דפריך הגמ' (דף י"ג) ודלמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ועביד עבודה בשתי בתים ורחמנא אמרה בעד ביתו ולא בעד ב' בתים ודחיק טובא דמגרש לה על תנאי להוציא מחששא זו דב' בתים והא את"ל דביתו אינו מעכב בדיעבד אין לחלק בין

אין לו בית כלל ליש לו ב' בתים דהא תרווייהו חד טעמא הן ומביתו נפקא להו ואי הא אינו מעכב ה"ה נמי לאידך דאינו מעכב וא"כ ל"ל תקנתא להוציא מחששא שלא תהי' עבודתו למפרע בשתי בתים הא בשעת עבודה אכתי אין כאן חסרון מצוה. מיהו בזה יש לדחוק ולדחות. מ"מ אכתי לא איתברר לן בהא דביתו אי מעכב בדיעבד או אינו אלא לכתחלה ומסתבר לכאורה לומר כיון דהאי וכפר בעדו ובעד ביתו גבי כפרת דברים כתיב ולא מיירי כלל מכפרת דמים כדדרשינן לקמן בפ"ג (דף ל"ו ע"ב) והא רפ"ד (דף מ') תניא לא התודה כשר וקאי בין אוידוי דפר בין אוידוי דשעיר המשתלח ואע"ג דר"ש ס"ל התם לא התודה פסול הא אנן קיי"ל כת"ק הילכך אין ביתו הנאמר גבי כפרה זו דדברים מעכב כיון דאפי' אי עקר לגמרי לכפרת דברים אינו מעכב אע"ג דודאי ביתו אית לי' כפרה בדם הפר כמוהו מ"מ כיון דלא גלי רחמנא לביתו אלא גבי כפרת דברים דאינו מעכב ביתו נמי אינו מעכב לגמרי אפי' לכפרת דמים. ולענין פלוגתא דר"י ורבנן קי"ל כרבנן דיחיד ורבים הלכה כרבים ואין צריך להתקין לו אשה אחרת מיהו הא מיבעי לי היכא שאירע שמתה אשתו של כה"ג ביוה"כ ולא יש אחרת לכונסה מי ישמש אי כה"ג עדיף שפירש שבעה ואע"ג דלית לי' ביתו פרישת שבעה עדיף כיון דנתבאר דביתו נמי אינו מעכב או דלמא ביתו עדיף מפרישת ז' וישמש כהן האחר שהזמינו תחתיו אע"ג דלא פירש שבעה הואיל ויש לו אשה. ומסתבר דהשני משמש הואיל ויש לו בית דאלו כה"ג דאין לו בית שמשמש איכא חסרון מצוה בשעת עבודה משא"כ השני אע"פ שלא פירש ז' אין כאן חסרון מצוה בגופו ועל דרך שפירשתי בסמוך. מיהו כד דייקת שפיר ש"מ דביתו מעכב אפילו בדיעבד מדחייש ר"י לשמא תמות אשתו מ"מ מודה דמתקינין כהן אחר ולא אמר דמפרישין ש"מ מה שאינו מעכב בדיעבד לא חייש לספיקא מאי אמרת דחייש לספיקא מ"מ אפי' למה שאינו מעכב והא דלא חשו לספק פרישה משום דכה"ג זריז הוא הא לר"י דחייש למיתה משום מעלת כפרה הוה לי' למיחש דלמא ימות הכה"ג גופי' ונמצא השני משמש תחתיו בלי פרישה והשתא למיתת אשתו חייש ר"י ומתקינין לו אשה אחרת אע"ג דחשש מיתת אשתו לא איכפת לן אלא ביומו שמא תמות ביוה"כ כ"ש דהוה לן לפרוש כהן אחר דיש לחוש זמן גדול יותר למיתת כה"ג כל ז' ימי הפרישה שאם ימות ביום ב' מימי הפרישה בטל מצות פרישה מן כהן השני אלא ודאי ש"מ דלא חייש לספק פרישה דלמא ימות כה"ג ונמצא השני משמש בלי פרישה הואיל ואין הפרישה מעכב בדיעבד ואפ"ה חייש לשמא תמות אשתו ש"מ דביתו מעכב אפי' בדיעבד וכיון דהוכחנו דביתו מעכב ממילא ש"מ היכא דמתה אשתו של כה"ג ישמש השני תחתיו דיש לו אשה ואע"ג שלא היה לו פרישה דאינה מעכבא ואלו ביתו מעכב:

ואכתי יש לעיין בהא דביתו אי קפיד רחמנא בשעת כפרת פרו דוקא שיהי' לו בית אבל בשעת כפרת שתי שעירים לית לן בה אם אין לו בית דהא האי ביתו לא כתיב אלא גבי כפרתפרו ואפי' לר"י דס"ל ברפ"ק דשבועות (דף ב') דבשאר עבירות אחד כהנים ואחד ישראלים מתכפרים בשעיר המשתלח מ"מ אפשר לומר דלא קפיד קרא אביתו אלא בכפרתו שלו דהיינו פרו המיוחד לו או דלמא אכולה מילתא קפיד אביתו שכל עבודת יוה"כ צריך להיות בכה"ג נשוי ואפי' לר"ש נמי אע"פ שכל כפרתו בפרו ווידויו: **ביתו** זו אשתו. ק"ל דבפ"ק דקידושין (דף כ"ב) גבי רציעת עבד עברי תניא לו אשה ובנים ולרבו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר כי אהבך ואת ביתך אלמא בנים נמי בכלל בית הם וא"כ כהן גדול ביוה"כ ליבעי נמי שיהיה לו בנים ואמאי לא קפיד ר"י אלא אאשה בלבד ובשום דוכתא לא מצינו שכה"ג ביוה"כ צריך להיות לו בנים ושמא י"ל דהתם מואת יתירא קא דריש לי' דהוי מצי למיכתב כי אהבך וביתך את ביתך למה לי לרבות בנים אבל בכלל בית אינו אלא אשתו ותדע דהכי הוא דהא גבי יבום כתיב אשר לא יבנה את בית אחיו וע"כ אאשה לחוד קאי דבמקום בנים יבום ליכא אלא שאין זה ראיה כ"כ דהיכא דמוכח שאני. עוד י"ל אע"ג דבנים בכלל בית הכא מוכח דביתו אינו אלא אשתו לחוד דהא אי אמרת בנים הוי הכא בכלל בית ה"ה לבני בנים ואפי' בנות הרי הן כב"ב כדיליף לה בפ"ו דיבמות (דף ס"ב) מקרא ולא תימא דוקא בני בנים או בני בנות הוא דהוי כבנים אבל לא למטה מהן דאתפליג דרא זה אינו אלא אפי' כל יוצאי יריכו עד סוף כל הדורות כל זרעו כבנים הויין וראיה לזה מהא דאמרינן במס' יבמות סוף פ"ז (דף ע') וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל וזרע אין לה עיין לה אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל וזרע אין לה עיין לה ופריך והא אפיקתה לזרע זרעה ומשני זרע זרעה לא איצטריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול והשתא אי ס"ד דבני בנים דוקא הוא דהוין כבנים אבל לא למטה מהן אכתי תקשה זרע פסול מנין דלמא אתי קרא לרבויי בהא דוזרע אין לה למטה מבני בנים דאינם כבנים אלא ודאי ש"מ דכל זרעו עד סוף כל הדורות בכלל זרעו הן וכולן הרי הן כבנים ולדידהו נמי לא צריך קרא לרבויא דכולהו בכלל בנים נינהו וה"ה דכולהו בכלל ביתו הן ואם אין לרבו לא בנים ולא ב"ב רק יש לו זרע ואפי' דור עשירי נרצע דבכלל ביתך דקרא הן וכיון שכן אם איתא דהאי וכפר בעדו ובעד ביתו בניו בכלל הוי ה"ה כל יוצאי יריכו בכלל זה בין לענין שאין לו אלא אחד מזרעו ואפי' דור עשירי והשאר כולן מתו סגי לי' בהכי וה"ה איפכא אם כולן קיימין כולן מתכפרין עמו דכיון דכולן בכלל ביתו הן אי אפשר לך להוציא אחד מהן מכלל כפרתן והא ב' פעמים כתיב גבי פר כה"ג ביוה"כ וכפר

בעדו ובעד ביתו חד קודם הגרלת השעירים והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו והשני אחר הגרלה נמי כתיב והקריב אהרן וכו' וכפר בעדו ובעד ביתו ואמרינן בספ"ק דשבועות (דף י"ג) אליבא דר"י דאמר כהנים בשאר עבירות מתכפרין בשעיר המשתלח דהני וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר דהיינו וידוי ובראשונה מתודה עליו ועל ביתו ובשני' עליו ועל אחיו הכהנים שכולן קרוין ביתו לפיכך צריך ב' וידוין והשתא אי ס"ד דזרעו בכלל ביתו הוי בוידוי ראשון כמו אשתו התינח בכהנים דורות בעי ב' וידוין קמא עליו ועל אשתו ועל כל זרעו והשני בא להוסיף כל אחיו הכהנים אבל באהרן גופי' דמשתעי ביה קרא ב' וידוין ל"ל דהא כל כהנים זרעו הן וכיון דכבר התודה בוידוי ראשון עליו ועל אשתו וכל זרעו בכלל וידוי שני ל"ל דהא זולת זרעו אין כהנים בעולם וכבר התודה עליהם בפעם ראשונה ואע"ג דכל כה"ג של דורות בכלל אהרן הן כדתני לקמן (דף ה') וכפר הכהן אשר ימשח אותו מה ת"ל כלומר כיון דכל הפרשה נאמרה באהרן ממילא כה"ג של דורות נמי בכלל הן מ"מ הנ"מ בדבר ששייך באהרן גופי' הוא הדין נמי כל כה"ג דעלמא במשמע אבל מילתא דלא שייך באהרן כלל אלא לדורות לחוד אי אפשר לן להאמר באהרן והשתא אי וידוי שנית ליתא באהרן משום דכבר כולן נכללו בראשונה לא ה"ל למיכתב זו אלא והקריב את פר החטאת סתמא ולא הוי ליה להזכיר אהרן בכאן כיון דלא שייך וידוי זו בדידי' כלל אלא ודאי אין בכלל ביתו דוידוי א' אלא אשתו לחוד ובוידוי ב' נכללו בניו בכלל כל הכהנים לפיכך ב' וידוין הללו נהגו גם באהרן קמא עליו ועל אשתו ואין בניו בכלל והשניה על בניו וכיון דאין בניו בכלל וידוי ראשונה להתודות עליהם בפני עצמם אלא בכלל וידוי ב' של כהנים המה נכללים אע"פ שאין בנים לכה"ג ביה"כ לית לן בה הואיל שאינן בכלל ביתו מיהו לר"ש דס"ל התם דאין שעיר המשתלח מכפר על הכהנים בשאר עבירות אלא כל כפרתן תלוי' בפר של כה"ג משמע התם בספ"ק דשבועות דהני ב' וידוין ודם הפר א' נגד שעיר הנעשה בפנים וא' נגד שעיר הנעשה בתוך וא' כנגד שעיר המשתלח ותו ליכא למימר א' לו וא' לביתו דהיינו אחיו הכהנים א"כ האי תירוצא ליתא אלא שיש לומר דר"ש לית לי' כלל הא דכה"ג ביוה"כ צריך להיות לו אשה דבשלמא לר' יהודא דאחיו הכהנים בכלל ביתו דוידוי שנית ואינן בכלל וידוי הראשונה א"כ ביתו הראשונה ע"כ היינו אשתו אבל לר"ש דכל אחיו הכהנים נמי בכלל ביתו דוידוי קמא ומתכפרין בו על טומאת מקדש וקדשיו והא דכתב רחמנא תרי וידוין משום דתרתי כפרות נינהו לדידי' לא מצינו כלל שתכפר על אשתו א"כ לדידי' אשה לכה"ג ביוה"כ מנין ולפנינו בגמרא יתבאר עוד:

מפרישין כה"ג מביתו ללשכת פרהדרין רש"י פי' בגמרא גבי מביתו למה פירש דלשכה זו לא היתה קדושה בקדושת עזרה וק"ל הא תני' לקמן (דף ו') כל השערים שהיו שם לא הי' להם מזוזה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין שבו בית דירה לכה"ג וכיון דלשכה זו לפנים משער ניקנור היתה והא משער ניקנור ולפנים מחנה שכינה הוי כדאמ' בפרק י"ג דזבחים (דף ק"י) כ"ש לשכה זו שהיה לפנים הימנו שקדושה בקדושת עזרה ואולי יפרש רש"י שלשכה זו אע"פ שהיתה בנויה בקודש אפ"ה היתה חול מפני שהיתה פתוחה לחול וקי"ל לשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול לקמן בפ"ג (דף כ') ומה שהוכרח לזה י"ל משום דקשה לי' מאי פריך בגמ' מביתו למה פירש כלומר למה פירש מאשתו תבוא אשתו עמו ואי היתה בקודש לא פריך מידי אבל לא הועיל בזה כלום דאפילו תימא דלא היתה קדושה בקדושת עזרה מ"מ קדושת הר הבית עליה ואכתי מאי פריך הלא בעל קרי משתלח חוץ לג' מחנות וכמו שהקשו עליו התוס' ובגמרא יתבאר עוד:

ומתקינין לו כהן אחר תחתיו לא נתברר לי האי מתקינין אי קאי אירישא ז' ימים קודם יוה"כ וביום הפרשה מתקינין אחר תחתיו או מלתא באפי נפשי' הוא ולא קאי אירישא דז' ימים אלא מתקינין אחר כן ואפילו בערב יוה"כ שפיר דמי דהא הכהן אחר שמתקינין תחתיו לא צריך הפרשה כדדייק בגמרא מדקא' מתקינין ולא קתני מפרישין וכמו אשה אחרת לר"י דסגי אף בערב יוה"כ כמו שאכתוב בסמוך בשם רש"י ומצד הסברא היה נראה לי שכל שמתקינין לו אחר תחתיו סמוך ליוה"כ הוא עדיף טפי דהא איכא חששא שמא יארע פסול לכה"ג וגם להכהן השני שמא יארע בו פסול באותן ז' ימים או ימות ויצטרך לכהן שלישי וטורח זה למה ואע"ג דת"ק לא חייש למיתה ואפי' לפסול לא חייש כדמוכח בגמ' מ"מ הנ"מ לענין דבתחלה לא צריך להזמין אשה אחרת משום חשש מיתה והכי נמי מן הדין ל"צ לתקן כהן אחר תחתיו מתחלה מהאי טעמא דלא חייש לא למיתה ולא לפסול אבל כיון דתקנו רבנן לתקן אחר תחתיו השתא יותר טוב לתקן סמוך ליוה"כ כל מה דאפשר כדי לצאת ידי כל החששות דאין בזה טורח יותר מאם שמתקינין לו כמה ימים מקודם מיהו למאי דמפרש בגמ' דכה"ג זריז הוא ומן הדין אין צריך לתקן אחר תחתיו אלא כיון דעבדינן לי' צרה כ"ש שיזדרז טפי י"ל דראוי לתקן אחר תחתיו ז' ימים קודם יוה"כ כדי שיהיה לו צרה ז' ימים קודם ויזדרז טפי כל משך אותן הימים:

רבי יהודא אומר אף אשה אחרת מתקינין לו בפ"ב דסוכה (דף כ"ד) מייתא לה ופרש"י שם ומזמינין לכה"ג אשה בערב יוה"כ ואע"ג דאמרינן בגמרא כל כמה דלא כניס לה לאו ביתו הוא נ"ל דמשמע לי' לרש"י דהאי כניסה לאו ביאה היא דביאה בערב יוה"כ אי

אפשר דהא מפרישין אותו כל ז' ימי הפרישה מביתו דהיינו מאשתו מחששא דשמא יבוא על אשתו ותמצא ספק נדה כדמפרש בגמ' (דף ו') ומדתני ברישא ז' ימים מפרישין כה"ג מביתו ועלה קאי ר"י בסיפא אף אשה אחרת מתקינין לו משמע דאז"י דרישא קאי ר"י ולא קודם לכן ומהשתא בע"כ בביאה אי אפשר מהאי חששא דספק נדה אלא ע"כ בכניסה לחופה לחוד מיקרי ביתו וכיון שכן אין להקדים ולהזמין אשה אחרת קודם ערב יוה"כ אלא בהזמנה בערב יוה"כ סגי ולפנינו בגמר' (דף ב) גבי הא דמגרש לה על תנאי תראה מה שיש להקשות ע"י זה:

גמרא כיון דטבול יום כשר בפרה דתנן מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו התוס' פי' לאו בטומאה דאורייתא מטמאין לי' דלא היו מזלזלין בי' כולי האי אדרבה אמרי' בפרק חומר בקודש (דף י"ח) בגדי אוכלי תרומה מדרס לחטאת אלא כדתנן בפ"ג ממסכת פרה סומכים את ידיהם על ראשו וא"ל אישי כה"ג רד טבול אחת משמע מחמת שנוגעין בו חשבינן לי' כטמא טומאה דרבנן דאחיו הכהנים חשיבו כטמאים לגבי דידי' דבגדיהם מדרס לחטאת כדפי' עוד כתבו לקמן (דף ג') ה"מ ריב"ב היא דחייש לטומאת ביתו דטבול יום דבועל נדה שהוא טמא מה"ת אסור לפרה מדרבנן אבל הרמב"ם בפי' המשנה בפ"ג דפרה כתב שהם יטמאוהו כמו נוגע בשרץ או בנדה או מה שדומה לזה ואח"כ יצוהו בטבילה הרי שפירש שטימאוהו בטומאה של תורה כשרץ ונדה ובטבול יום כזה שרף הפרה. ולכאורה משמע בפ"ג דחגיגה (דף כ"ג) כדברי התוס' דבטומאה דרבנן נמי סגי לי' דמייתי התם להא דתנן שפופרת שחתכה לחטאת רא"א יטביל מיד ר"א יטמא ואח"כ יטביל ופרכינן דחתכה מאן אי דחתכה חבר למה לי טבילה ואי עם הארץ בהא לימא ר"י יטמא ויטביל הא טמא וקאי ומוקי לה בחתכה חבר ומשום צינורא דע"ה דנפיל מקמי' דליחתכה וחיישינן דלמא בעידנא דחתכה עדיין לחה הי' ואמרינן לר"א מאי היכרא איכא לצדוקים בהא דט"י כשר בפרה כיון דכלים הנגמרים בטהרה אפי' בעלמא לא בעי הערב שמש ושני רב עשאוהו כטמא מת בז' שלו אלמא דטבול יום דרבנן סגי נמי להיכרא דצדוקים בפרה ואין צריך לטמאיהו בטומאה של תורה דהא צינורא דע"ה אינו אלא דרבנן ואפ"ה מתמה אר"י דאמר מטמא ויטביל הא מטמא וקאי וגדולה מזו אמרינן אדר"א דאפי' טבול יום דרבנן אין כאן לאחר טבילה מ"מ לענין חטאת עשוהו כטמא מת בשביעי שלו וסגי בהכי להיכרא דצדוקים בפרה מיהו י"ל דשריפתה שהיא עיקר עשייתה ותחלתה וכולל את כולה אינו סגי להיכרא בט"י דרבנן אלא בעינן טבול יום של תורה דוקא אבל בפרטי דברים שאחר כן בהיכרא כל דהו אפי' בדרבנן סגי כיון דהי' לה כבר היכרא גמור בכלל עשייתה בט"י של תורה

ומ"מ אפי' תימא כדברי התוס' דמה שהיו מטמאין את השורף הי' בזה שהיו סומכין ידיהם עליו דאינו אלא טומאה דרבנן מ"מ אין לנו ראיה דטבול יום של תורה פסול מדרבנן לפרה והא דטימאוהו להשורף בסמיכות ידיהם היינו טעמא משום דטומאה זו מזומנת ומוכנת לפניהם יותר בנקל משאר טומאות תדע דאם לא כן אפי' לפי' התוס' הוה להו לטמאותו בשאר טומאות דרבנן אלא ודאי היינו טעמא כדאמרן:

לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה"כ בשלמא כולי' קרא בפרה לא מתוקם לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא ק"ל הא אמרינן בפ"ג דמועד קטן אר"א למה נסמכה פרשת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתת צדיקים מכפרת אלמא פרה בת כפרה היא וי"ל הא דפרה מכפרת היינו דוקא פרה שעשה משה במדבר כדפי' התם התוס' פרה מכפרת על מעשה העגל כדאמרינן במדרש משל לבן שפחה שטינף פלטרין של מלך אמר המלך תבוא אמו ותקנח צואת בנה והאי טעמא ליתא אלא בפרת משה שמכפרת על מעשה העגל שעשו דור המדבר אבל פרות דורות אינן מכפרות אמידי וכי תימא אכתי נימא לכפר אלו מעשה פרה של מדבר ועלי' לחוד קאי שמכפרת ולא אשל דורות ואל תתמה על זה דכה"ג אמרינן לקמן (דף ד') וכי תימא יוה"כ קמא אי נמי כה"ג קמא הוא דבעי פרישה וכו' אלמא אי לאו קרא יתירא הוי אמינא יוה"כ קמא או כה"ג קמא הוא דבעי פרישה ועלה לחוד קאי לכפר ולא אלדורות וה"נ נימא לכפר זו מעשה פרה של מדבר ועלי' לחוד קאי הואיל שמכפרת וי"ל דמ"מ עיקר פרה לאו לכפרה אתיא ואפי' פרת משה כמו פרות דורות דאינן מכפרות אמידי אלא כדי להזות מאפריהן על הטמאים וה"נ פרת משה לכך באתה דלענין זה ודאי פרת משה ופרות דורות שוין אלא דפרת משה אגב גררא מקופיא מכפרת נמי על מעשה עגל א"כ אף פרת משה אינה בכלל לכפר כיון שעיקרה לאו לכפרה אתיא שהרי כל פרות דורות מעשיהן כמעשה פרת משה ואפ"ה אינן מכפרין ומשום דהיא מכפרת מקופיא לא הוי לי' לקרא לקרותה לכפר על שם טפל וקופיא שלה כיון שלשם עיקר שלה לא באתה לכפר אלא להכשיר:

דף ב:

ואימא צואה דקרבנות פרש"י להצריך כל כהן העובד פרישה לקרבן צבור ובסמוך דפריך אימא כפרה דקרבנות פי' כגון קרבן יחיד דכתיב בכ"מ וכפר עלי' הכהן ואיני יודע למה פי' צואה וכפרה בתרי גווני הא בין צואה בין כפרה שייך בקרבן יחיד וכן בשל צבור דקרבן צבור נמי מכפר כמו שעירי רגלים ור"ח מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו וכדתנן

בפ"ק דשבועות ובאגדה אמרינן למה נקרא שמן כבשים [גבי תמיד מיירי] שכובשין עונותיהם של ישראל ואמרי' לא לן אדם מעולם בירושלים ועון בידו מפני שהתמידים מכפרים שנאמר מלאתי משפט צדק ילין בה מיהו האי דמלאתי משפט דריש גמרא דידן פ"ד דסנהדרין (דף ל"ו) להלנת דין בדיני נפשות או לתענית שמלינין בו צדקה מ"מ שעירי רגלים ור"ח ודאי מכפרין כדכתיב בכולן לכפר ועוד ק"ל מה שפרש"י צואה דקרבן צבור דוקא הא האי קרא לא נאמר גבי ק"צ בפ' פנחס אלא גבי סתם קרבנות בפ' צו דרישא דקרא זאת התורה לעולה ולמנחה ואכתי ק"צ לא נאמר אלא דילפינן מיני' ק"צ לביום ולא בלילה ולשאר מילי כדאמ' במס' זבחים בפרק י"א (דף צ"ח) ובפ"ח דמנחות (דף פ"ג) ומ"מ אין לך להוציא קרבן יחיד מכלל זה ועוד דבר תמוה יותר אני רואה בדברי רש"י דפי' דהא דפריך לקמן ואימא כפרה דקרבנות דאקרבן יחיד פריך דא"כ מאי משני מי ידעינן הי כהן איתרמי ופרש"י הלא ע"י פייס היו עובדין כדאמ' לקמן כיון דפי' אכפרה דקרבנות דמקרבן יחיד פריך מה ענין פייס לקרבן יחיד הלא להדיא תנן בפ"ב (דף כ"ו) בד"א בקרבן צבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב ופרש"י גופי' התם בקרבן יחיד אם רצה להקריב יחידי ובלא פייס מקריב ותו אטו פייס כתיב בקרא דלא ניחא לי' לאוקמא קרא דלכפר על קרבנות הא פייס אינו אלא תקנת חכמים כדתנן לקמן פ"ב (דף כ"ב) ומ"מ הא דפייס יש ליישב בדוחק גדול אבל הפי' הברור נראה דהא דפריך ואימא צואה דקרבנות וכן ואימא כפרה דקרבנות אתרווייהו בין אקרבן יחיד בין אקרבן צבור קאי והא דמשני מי ידעינן הי כהן דאיתרמי היינו משום דכל הקודם זכה בו:

מי ידעינן הי כהן איתרמי ק"ל אמאי לא קא משני נמי הכי אהא דפריך ואימא צואה דקרבנות מי ידעינן הי איתרמי וי"ל דאי הוה דחי לי' הכי אכתי הוי מצי למיפרך ולומר דמקרבנות יוה"כ איירי דאינהו נמי בכלל קרא דביום צותו הוי דבהו הכהן ידוע דכל עבודות יוה"כ אינן כשרים אלא בכה"ג ועדיין הי' קשה מנ"ל דצואה צוה אפרה קאי:

אימא כפרה דקרבנות פי' דשאר קרבנות נמי וה"ה ליוה"כ דבכלל קרבנות הוא כן פי' התוס' וקשה הא אמרינן לקמן בזאת יבוא אהרן במה שאמור בענין דמילואים דבעי פרישה ז' ואי כל הקרבנות בעי פרישה בזאת גבי יוה"כ למה לי הא בכלל קרבנות הוא ואע"ג דאמרינן התם אי מבזאת ה"א יוה"כ קמא או כה"ג קמא לחוד בעי פרישה קמ"ל לכפר ללדורות הא כיון דכתיב לכפר לכל הקרבנות ויוה"כ בכלל ממילא ש"מ לדורות נמי וי"ל דודאי מלכפר לחוד לא ש"מ אלא קמא אלא מדכתב רחמנא תרתי לכפר ובזאת נפקא לן חד לדורות ואידך לקמא והא דפריך אימא לכפרה דשאר קרבנות נמי היינו לקמא לחוד וכתב רחמנא בזאת יתירא גבי יוה"כ ללמד אפי' לדורות ביוה"כ וכמ"ש שם

ולפ"ז כולה סוגיא דשקיל וטרי אימא רגלים או עצרת שמיני ור"ה הכל אקמא לחוד פריך דניבעי פרישה אבל לא לדורות דמחד קרא לחוד אין לנו אלא קמא אבל לדורות לא:

ואימא רגלים פי' דקבעי להו זמן ק"ל דמתחלה הו"ל להקשות ואימא ר"ח דקביע לי' זמן דהא שעיר דר"ח נמי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו כשל רגלים כדתנן בפ"ק דשבועות ואי משום דאמרינן בפ"ט דשבת (דף פ') דשמיני דמילואים היה בר"ח ניסן ואם איתא דצריך פרישה לשל ר"ח ל"ל דכתב רחמנא לפ' מילואים תיפוק לי' משום ר"ח די"ל דלמאן דאמר לקמן פרשה מילואים מעכב איצטריך לעיכובא משא"כ פרישה דעלמא א"כ ליכאלהקשות כלל למה כתב רחמנא פרשה מילואים ת"ל מחמת ר"ח אלא אפי' למ"ד אינו מעכב אפ"ה איצטריך פרשה דמילואים משום בני אהרן שנתעסקו עמו בקרבנות הבא בחובה למילואים כדכתיב וימציאו בני אהרן את הדם אליו והיינו הולכה שהיא אחד מד' עבודות הדם אבל בקרבנות ר"ח לא מצינו שנתעסקו בו ואדרבה שעיר של ר"ח שנשרף אמרי' בפ"י דזבחים (דף ק"א) דאמר משה לאהרן שמא באנינות אקרבתי' ופסלתי' ואמר לו אהרן הן הקריבו דפסיל בהו אנינות אני הקרבתי אלמא לא התעסקו בו בניו כלל ואע"פ שרש"י פי' התם הן הקריבו וכי בני שהן הדיוטים הקריבו היום הלא עלי הטלת העבודה היום כדכתיב קרב אל המזבח ועשה ואני כה"ג ומקריב אונן דברי תימא הן אדרבה חובת היום של מילואים בניו נתעסקו עמו כדכתיב וימציאו בני אהרן והאי הן הקריבו גבי שעיר של ר"ח כתיב שהוא לבדו נשרף כדאמ' התם:

ואין דנין פרישת ז' לז' ק"ל ואימא יו"ט ראשון דסוכות דקדיש טפי מחולו של מועד אפי' למאן דס"ל מלאכת חולו של מועד אסור מן התורה כמ"ש בחי' פ"ב דחגיגה מ"מ אינו אסור אלא במלאכת שאינו דבר אבוד משא"כ יו"ט ראשון שאסור בכל מלאכה שאינו אוכל נפש וכ"ת דלא תלי' פרישה באיסור מלאכה ותדע מדלא פריך ואימא שבת דחמיר מיו"ט לאיסור מלאכה הא לא ארי' דשאני שבת שאין במוספין שלו חטאת אלא שתי כבשים לעולה שאין באין לכפרה וקרא לכפר כתיב מיהו בלא"ה י"ל דאין סברא להצריך פרישה משום קדושת מלאכה אלא דוקא משום קדושת קרבנות אבל עדיין קשה הא יו"ט ראשון דחג קדיש נמי לפי ענין קרבנות החג דפרי החג מיום ראשון ואילך מתמעטין והולכין וי"ל אע"ג דמתמעטין והולכין אפ"ה כיון דלמילואים היה מועט יותר מהם שלא היה בו אלא פר אחד ש"מ שאין זה גורם פרישה ואם תרבה יו"ט ראשון לפרישה מהאי טעמא בע"כ אי אפשר לך למעט א' מז' ימי הסוכות מן הפרישה והי' פרישת ז' לז' ואין דנין מפרישת ז' ליום אחד דמילואים:

ואימא שמיני דפרישת ז' ליום אחד הוא ק"ל כיון די"ל נמי אימא עצרת או ר"ה דפרישת ז' ליום אחד הן נמי כדמקשה לקמן א"כ לא ידעינן הי מינייהו וממילא אי אפשר לרבות אותן כדאמ' לעיל גבי רגלים וכ"ת לא ידעינן הי מינייהו אי חה"מ וכו' הא לא"ה כיון דלא ידעינן אי אפשר לך לרבות אחד מהן וכולן נמי לא מטעמא דדנין דבר הנוהג פעם אחד בשנה וכו' כדאמרינן לעיל וה"נ כיון דשמיני ועצרת ור"ה שוין בזה אי אפשר לך לרבות לא כולן ולא אחד מהן דהי מינייהו מפקת דלא ידעינן הי מינייהו ואפי' תאמר דהאי מקשה ואימא שמיני ידע מהאי תירוצא דלקמן דדנין פר ואיל אחד ודנין פר ואיל שלו משא"כ עצרת ור"ה וא"כ אין לך תו לרבות אלא שמיני לחוד אפ"ה תקשה הא דאר"א לקמן דנין פר ואיל שלו לאפוקי עצרת ור"ה דציבור נינהו וכן רב אשי דשני לקמן לאפוקי ר"ה ועצרת דתרווייהו עולות נינהו משמע הא לא"ה ה"א לכפר קאי אעצרת ור"ה ואמאי הא תרווייהו אי אפשר לרבות דלאו פעם אחת בשנה הן וחד מינייהו נמי לא דלא ידעינן הי מינייהו וכ"ש רבינא דאמר לקמן לאפוקי כולהו קושיין דלאו עבודה בכה"ג או תחלה הן ולמה לו האי טעמא תיפוק לי' דאי אפשר לרבות לא כולן לא אחד מהן מהאי טעמא דאמרן מיהו לרבינא י"ל דלית לי' האי סברא דדנין דבר הנוהג פעם אחד בשנה ורגלים נמי אי אפשר לרבות מהאי טעמא דלאו בכה"ג ותחלה הן אבל לר"א ורב אשי דתלו טעמא דעצרת ור"ה דלא משום דצבור או תרווייהו עולות נינהו בע"כ הא דלא מרבינן לרגלים פסח וסוכות היינו טעמא משום דלאו פעם אחד בשנה הן ולאחד מהן נמי לא מצינו לרבות דלא ידעינן הי מינייהו והאי טעמא סגי נמי לר"ה ועצרת וקשה שפיר לדידהו למה להו למימר בעצרת ור"ה טעם אחר:

מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה פי' יו"ט ראשון של רגל קרוי עיקר הרגל כדאמ' בפ"ק דחגיגה (דף ז') בעיקר הרגל דכ"ע לא פליגי דראיית פנים בקרבן והיינו יו"ט ראשון כדפרש"י שם וטפל דידי' בעי פרישה דהיינו ח' של חג בעי פרישה:

ואפילו למ"ד שמיני רגל בפני עצמו הוא היינו ר"נ דאמר בפ"ד דסוכה (דף מ"ו) אין אומרים זמן בז' של פסח דלאו רגל בפני עצמו הוא אבל אומרים זמן בשמיני של חג דרגל בפני עצמו הוא ודלא כר"ש דאמר התם אין אומרים זמן בשמיני של חג נמי דלאו רגל בפני עצמו הוא:

דף ג.

[מלואים: **אבל** לענין תשלומין דראשון הוא דתנן מי שלא חג וכו'. ק"ל וכי משום שח' ראוי לחגיגה כז' ימי החג מש"ה הוי טפל דידי' אדרבה אי לא הוי חזי לחגיגה

כמותו שפיר גרע מיניה אבל השתא דחזי לחגיגה כמותו אינו טפל דידיה דהא אם לא הקריב בחג עדיין ראוי להקריב בח' וחשוב כמוהו אע"ג דאם הקריב בחג אינו מקריב בח' היינו משום דכבר יצא ידי חובת חגיגה וא"א לחוג ב' פעמים ואי משום דאין בו חיוב חגיגה לעצמו גרע מרגלים דפסח וסוכות וכיון דבדידהו א"צ פרישה כ"ש בח' א"כ מאי פריך ואימא ר"ה הוא נמי ניתי מהאי ק"ו והרי רב אשי גופיה קאמר לקמן דנין פר וכו' לאפוקי ר"ה ועצרת דתרווייהו עולות נינהו והשתא למה ליה לאפוקי ר"ה משום ה"ט דתרווייהו עולות נינהו תיפוק ליה מהאי ק"ו דפסח וסוכות כמו ח' של חג ונ"ל דהכא אליבא דר"י קיימינן ור"י ס"ל בפ"ק דחגיגה (דף ח') דכולן תשלומין דא' ומאן דלא חזי בא' לא חזי בכולהו וח' נמי בכלל זה דתשלומין דא' הוא והוי טפל דידיה. ומכאן נ"ל תשובה לדברי הריטב"א שפי' בפ"ד דסוכה דאפי' למ"ד כולן תשלומין דא' מ"מ אין ח' של חג בכלל זה ואע"ג דלא חזי בא' מ"מ חוגג בח' וא"כ אין ח' טפל לא' ומאי משני רב אשי ועוד אני אומר דאפי' למ"ד כולן תשלומין זה לזה מ"מ בח' של חג מודה דאינו אלא תשלומין דחג ומאן דלא חזי בחג הסוכות אינו חוגג בח' וכמ"ש שם בפ"ק דחגיגה בחידושי והשתא שינויא דרב אשי ניחא אפי' לר"י וריב"ל נמי דילפי לקמן לפרישת יוה"כ ממילואים מהאי קרא דלכפר אע"ג דלא שמעינן להו דס"ל כולן תשלומין דא' מ"מ בח' כ"ע מודו דתשלומין הוא וכדפי' ושם בחידושי יתבאר זה באורך בס"ד:]

[מלואים: **דנין** פר א' ואיל א' מפר א' ואיל א' ק"ל הא יוה"כ נמי ב' אילים נינהו אילו של אהרן ואיל העם כדכתיב בקרא והרי אפי' לרבי דאמר איל א' הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים אאיל של ציבור קאי אבל מ"מ בלא"ה ב' אילים הן א' שלו וא' של העם ורש"י פירש דנין פר א' ואיל א' עבודת מוסף יוה"כ ועבודת ח' למילואים פר א' ואיל א' דכתיב קח לך עגל בן בקר לחטאת ע"כ משמע שדנין מחמת מה שהוא ק"צ ביוה"כ ואיני יודע מהו זה וכי גרע איל של אהרן מפני שהוא של יחיד ביוה"כ שאינו מן החשבון הא אדרבה דמי לשל מילואים שהיה נמי משל אהרן ונהי דאכתי לא אסיק אדעתיה דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלא עד לבסוף גבי ר"ה מ"מ מהיכא תיתי לומר דשבקינן אילו של אהרן של יוה"כ לגמרי דדמי מיהא למילואים בהא דשלו הוא וגמרינן של ציבור לחוד משל יחיד הא ודאי כלפי לייא. ועוד ק"ל אי דנין פר א' ואיל א' דקאמר אמוסף דיוה"כ לחוד קאי הו"ל למימר לאפוקי עצרת דב' פרים נינהו למוסף כדכתיב בחומש הפקודים אבל למוסף יום הכפורים לא היה אלא פר א' כדכתיב התם וא"כ אתי שפיר אפילו למ"ד ב' אילים ביוה"כ מ"מ ניחא טפי ללמד ממילואים ליוה"כ דדמי ליה מיהו בהא דפר א' ולא ללמד על עצרת דלא דמי במידי ועוד דכל הני דנין דאמרינן

בשמעתין לאו דוקא דדמי בכל מילי קאמר אלא אפי' במקצת סגי תדע דהא לא דמי שום א' מכל הני דרוצה ללמודממילואים וכן יוה"כ שלומד ממנו בכל מילי למילואים דהא בשאר קרבנות לא דמי אהדדי כדכתיבי קראי א"ו במקצת סגי. ועוד ק"ל אי האי דנין אמוסף קאי מאי קאמר לאפוקי עצרת דב' אילים נינהו הא במוסף דעצרת לא היה אלא איל א' לחוד כדכתיב התם ואי ב' אילים דקאמר אחובת היום דעצרת לחוד קאי ולא חשיב דמוסף בכללן הא ודאי דברי תימה הוא דלגבי יוה"כ ל"ת אלא דמוסף והכא שביק לדמוסף לגמרי ואפי' מכלל לא כייל ליה עם של חובת היום דעצרת והול"ל לאפוקי עצרת דג' אילים נינהו ב' דחובת היום וא' של מוסף עמהם דהא גבי יוה"כ עושה את של מוסף לעיקר ולגבי עצרת אפי' מטפל לא טפל ליה למחשביה עם של חובת היום בכללן ועוד קשה מ"ש דדן ביוה"כ ממוסף דידיה לחוד ואע"ג דהוי נמי איל של אהרן דחובת היום הוא לא חשיב [ליה] ואילו גבי עצרת חשיב חובת היום דהא ב' אילים דגבי עצרת דקאמר משל חובת היום מיירי. ועוד ק"ל מאי פריך אלא למ"ד ב' אילים נינהו מא"ל מאי קושיא הא דנין אמוספין לחוד קאי והא לכ"ע איל דאחרי מות לאו מן המוספים הוא אלא חובת היום דהא לא נכתב בו מלבד עולת התמיד כדכתיב גבי כל המוספים. מיהו איכא לפרש איפכא מפירש"י דנין פר א' ואיל א' דקאמר אחובת. היום קאי ולא מיירי ממוספים כלל דביוה"כ לחובת היום לא היה אלא פר א' ואיל א' ושניהם אשל אהרן קאי דהוי לחובת היום וכן במילואים לחובת היום לא היה אלא פר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דב' אילים נינהו לחובת היום ופריך הניחא למ"ד יוה"כ איל אחד הוא לאו אאילו של אהרן דקא מתרץ ליה קאי אלא אאיל העם דמיירי מיניה הברייתא שמביא בסמוך ולדידיה ניחא דכיון דאיל א' הוא א"כ אינו לחוה"י אלא למוסף דהא מלבד עולת התמיד דחומש הפקודים עליה נמי קאי כדכתיב בכל המוספים מלבד עולת התמיד אלא למ"ד ב' אילים נינהו וא"כ אההוא איל דאחרי מות לא נכתב מלבד עולת התמיד והו"ל חובת היום מאי איכא למימר הא ביום הכיפורים נמי ב' אילים נינהו לחובת היום ולפ"ז הכל ניחא ולק"מ מכל מה שהקשיתי. מ"מ אכתי קשה מאי משני אפ"ת ראב"ש התם חד לחובת היום כו' הא ביוה"כ נמי הוי ב' לחובת היום של אהרן ושל העם וזה לפירש"י נמי קשה דהו"ל הני תרי דחובת היום וכמש"ל. ועוד ק"ל לפירש"י דמשמע למסקנא הדר ביה ממאי דבעי לדון יוה"כ מטעמא דפר ואיל דמוספים דידיה דמי למילואים אלא יליף לה מטעמא דחובת היום דידיה דמי למלואים בפר ואיל א' דהכי פירש"י לאפוקי עצרת וכו' א"כ לרבי דאמר איל א' הוא ע"כ היינו איל למוסף דכיון דהוא הוא נמי הא' בחומש הפקודים וכתיב התם מלבד עולת התמיד היינו מוסף א"כ לא היה שום איל לחובת היום

ביוה"כ מהשתא מאי אולמא דילפינן יוה"כ ממילואים יותר מעצרת אי משום דעצרת לא דמי למילואים דאילו התם איל א' לחובת היום והכא ב' אילים לחובת היום הא יוה"כ כ"ש דלא דמי ליה כלל דליכא בו איל כלל לחובת היום ובע"כ לרבי מדמי יוה"כ למלואים מטעמא דמוספים דמי ליה וזה תימה דאליבא דמר מדמי ר"א להדדי מטעמא דמוספים אע"ג דלא דמי לחובת היום ואליבא דמר איפכא מיהו הא לק"מ דא"ל אליבא דרבי נמי מחובת היום גמר לה למסקנא כמו לר"א ואע"ג דרבי א"ל איל א' הוא אפ"ה כיון דכ"ר לאיל העם נמי גבי חובת היום באחרי מות הו"ל של חובת היום מ"מ קשה מה שהקשיתי הלכך נ"ל לפרש דהא דקא' דנין פר א' ואיל א' כו' היינו משל חובת היום דיוה"כ קאמר וכפי' המסקנא אליבא דר"א דמיירי מחובת היום ה"נ מיירי הכא וע"ד שפירשתי ואע"ג דבחוה"י דיוה"כ היו ב' אילים א' שלו וא' של העם אפ"ה כחד חשיבי דהא איל שלו קרב עליו ועל אחיו הכהנים ולא בשביל העם ואיל העם קרב על העם ולא עליו ועל הכהנים דומיא דפרו ושעיר הפנימי שנאמרו עם האילים הללו שקריבים נמי כה"ג דאמרן וכיון דעל מי שקרב איל זה לא קרב חבירו נמצא לכל א' מהם אין כאן אלא איל א' לאפוקי עצרת דב' אילים נינהו וכל א' קרב אכהנים והעם נמצא על כל א' קרב ב' אילים ולא דמי לשל מילואים דלא קרב אלא איל א' על אהרן ופריך למ"ד ב' אילים נינהו א"כ ביוה"כ נמי קרבו ב' אילים על כ"א דהא השני בא בשביל הכהנים והעם ביחד ובתחלה קרבו על כל א' מהם איל נמצא בשביל כל א' מהם קרבו ב' אילים ומשני התם חד לחובת היום וחד למוספים ושל מוספים לא חשיב אלא של חובת היום לחוד ומהשתא אליבא דרבי דאמר איל א' הוא איכא למימר דאיל העם לאו חובת היום הוא כיון שהוא האמור בחומש הפקודים אלא של מוסף הוא ואיל א' דאמר הגמרא גבי של יוה"כ הוא דאהרן לחוד דחוב"י הוא וא"ל דאיל העם אפי' לרבי חובת היום אע"ג דנאמר בחומש הפקודים גבי מוספים מ"מ הואיל ונאמר נמי גבי חובת היום דאחרי מות הו"ל חובת היום ומ"מ אילו ואיל העם חדא הוא כיון דאינן מכפרים אלא על אנשים מחולקים וכדפירשתי:]

דף ג:

[מלואים: **ואימא** ר"ה. ק"ל מאי פריך הא כבר שני גבי עצרת דנין פר א' ואיל א' מפר א' ואיל א' ואחובת היום קאי אפי' לפי פירש"י לפי המסקנא לאפוקי עצרת דב' אילים לחובת היום הן והשתא עצרת דיש בו יותר אילים משל מילואים וא"ל בכלל מאתים מנה אפ"ה כיון דלא דמי למילואים לגמרי לא גמרינן מיניה כ"ש ר"ה דאין בו חובת היום

כלל אלא מוספים בלבד דלא דמי כלל למילואים שהיה בו חובת היום דליכא למילף ממילואים ומאי פריך ואימא ר"ה. ונ"ל דודאי כל היכא דמוספים דידיה דמי לחובת היום דמילואים אפשר למילף ממילואים דהא מוספים חובת היום הן דהא מחמת קדושת היום הן באים מיהו היכא דאיכא חובת היום ומוספין מדפלגינהו רחמנא להני לחוד ולהני לחוד ולא כייל להו כחדא בחדא פ' ש"מ דענינים חלוקין הן לפיכך משני גבי עצרת בסמוך התם חד לחובת היום וחד למוספים כלומר וליכא בחדא ענינא ב' אילים דאיל דמוספים ענין לעצמו הוא וכן דחובת היום ודמי קצת למילואים דבחובת היום שלו לא היה אלא איל א' אבל בעצרת ב' אילים לחובת היום ולא דמי למילואים ומוסף דעצרת נמי לא דמי למילואים דבמוסף דעצרת היה פרים ב' כדכתיב ובמילואים לא היה אלא פר א' הרי שלא מוסף עצרת ולא חובת היום דידיה דמי למילואים לפיכך א"א למילף מיניה אבל מוסף ר"ה שלא היה בו אלא פר ואיל א' למוספים ודמי לחובת היום דמילואים ודאי אפשר למילף מחובת היום דמילואים דהא מוספים דידיה נמי חוה"י הן:]

[מלואים: **קיחות** דעלמא קח לך סמים. ק"ל הא האי קרא גבי סמני הקטורת כתיב והא אא"ל דקטורת דק"צ הוא יהא בא משל יחיד ובהדיא תנן בפ"ד דשקלים מותר הקטורת כו' אלמא מתרומת הלשכה היתה באה ועוד הא חובת דורות הוא ולאחר מיתת משה מא"ל ועוד ק"ל אמאי נקט הגמרא קח לך שנאמר גבי סממני הקטורת ולא נקט קח לך בשמים ראש דקדים בקרא והוא נאמר גבי שמן המשחה שעשה משה במדבר שלא היתה אלא לשעה וי"ל דמאן דאית ליה קח לך משלך ס"ל דקטורת שבמדבר כ"ז שהיה משה קיים היה באה משלו ומוסרו לצבור וה"נ מהני בכל ק"צ כדאמרינן בפ"ק דר"ה (דף ז') יחיד שהתנדב משלו כשירים ובלבד שימסרם לציבור וה"ט דלא מייתי לקרא דשמן המשחה אע"ג דקדים לשל קטורת דרבותא קמ"ל דלמ"ד קח לך משלך אפי' גבי קטורת דק"צ הוא נמי ס"ל הכי וע"ד שפירשתי ועדיין אין דעתי נוחה בזה ואי לאו דמסתפינא ה"א דטעות סופר נפל בספרים שלנו וה"ג קיחות דעלמא קח לך בשמים והיינו קרא דגבי שמן המשחה וע"כ לא פליג ר"י דקח לך משלך אלא בדבר שאינו בא לכפרה כמו חצוצרות ושמן המשחה וכן פרה אינה באה לכפרה כדאמרינן בריש שמעתין לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא הלכך אי לאו משום ויקחו אליך היה אפשר לבוא משל יחיד אבל קטורת דמכפרת כדאמרינן לקמן בפ"ד (דף מ"ד) למדנו לקטורת שמכפרת כו' ע"כ א"א לבוא אלא מש"צ כמו פר ואיל של אהרן דמילואים ויוה"כ דאפי' למ"ד קח לך משל צבור הכא מודה דמשלו הוא דמוכח קרא ה"נ למ"ד קח לך משלך היכא דמוכח מודה דע"כ משל צבור וקטורת דמכפר מוכח בע"כ דמש"צ בא ואע"פ שפירש"י בדר"י

כביכול בשלך אני רוצה אם היה צבור כו' ש"מ דמ"ד קח לך משלך אפי' בדבר שמכפר נמי ס"ל הכי דברי תימה הוא דקח לך דגבי חצוצרות מאי כפרה שייך בהם א"ו פי' ב' דרש"י עיקר לפי שדבר קשה כו' אאל"כ אלא שאין בידינו להגיה הספרים מסברא:]

[מלואים: **עשיות** דעלמא עשה לך שתי חצוצרות. ק"ל אמאי לא קאמר עשיות דעלמא ועשית לך ארון עץ דקדים בקראלדחצוצרות ועוד דקרא זה מוזכר בההיא ברייתא וכ"ת כיון דכתוב א' אומר ועשו ארון דש"מ דמש"צ בא ובע"כ לכדדריש אבא חנן אתי וכ"ע מודו לה הא ליתא דבפ"ב דמנחות (דף כ"ח) תניא חצוצרות שעשה משה כשרים לו ופסולים לדורות ופריך מ"ט אילימא משום דכתיב עשה לך לך ולא לדורות אלא מעתה ועשית לך ארון ה"נ לך ולא לדורות אלא אי למ"ד לך משלך או למ"ד בשלך אני רוצה ה"נ מב"ל כו' אלמא דגבי ועשית לך דארון נמי פליגי וי"ל משום דבברייתא קתני בדר"י ועשה לך נקטה גמ' לקרא דחצוצרות דכתיב התם נמי עשה לך אבל גבי ארון ועשית לך כתיב מיהו קצת קשה אתנא גופיה כיון דפליג נמי גבי ארון אמאי לא נקט לקרא דארון דקדים:]

[מלואים: **והקריב** את פר החטאת אשר לו ל"ל ש"מ האי לו משלו הוא ק"ל אכתי מנלן דאיל יוה"כ משלו בא דהא גביה ל"כ אשר לו ולעיל קאמר בפשיטות דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו אלמא פשיטא לן דאיל יוה"כ משלו בא ולא מש"צ ונ"ל מדכ"ר בזאת יבוא אהרן אל הקודש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה ובע"כ האי איל לעולה לאו איבוא אהרן אל הקודש קאי דהא איל קרב בחוץ ולא בא אל הקודש א"כ ל"ל דכ"ר להאי איל הכא אלא ש"מ לאקושי שיהא משלו כמו הפר:]

כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן מתני חדא ר' יהושע בן לוי מתני תרתי ר"י מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יוה"כ ריב"ל מתני תרתי לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה"כ והא דר"י דריש נמי תרתי לעשות מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה"כ ההוא דרבי אמר לי' ר"ל לר' יוחנן מהיכא ילפית ממילואים אי כו' עד ריב"ב היא דחייש לטומאת ביתו ונ"ל למאן דיליף לה ממילואים צריך פרישת כה"ג דוקא בעזרה דומיא דפרישת מילואים שהיתה בחצר אוהל מועד כדכתיב בקרא אבל למאן דיליף לה מסיני בפרישת כל דהו סגי לי' אפי' במקום חול ולפ"ז למאן דיליף לה ממילואים בע"כ היתה לשכת פרהדרין דכה"ג מקודשת בקדושת עזרה וה"ה נמי למאן דמתני תרתי ולעשות אלו מעשה פרה לשכה שעל פני הבירה דפרה ע"כ במקום קדוש היתה והא דקאמר הגמרא מאי בירה אמר רבה בר בר חנא אר"י מקום הי' בהר הבית ובירה שמו אלמא פרישת פרה היתה בחול בהר הבית ולא בעזרה וי"ל דזה אמר ר"י דידי' דלא מתני

אלא חדא אבל לרבי' דר"י ולריב"ל דמתני תרתי לעשות אלו מעשה פרה כיון דפרישת פרה נמי נפקא לי' ממילואים צריך פרישת עזרה כמו במילואים וס"ל כר"ל דאמר כל המקדש כולו קרוי בירה דכתיב אל הבירה אשר הכינותי ופרישת פרה באמת נמי הי' במקדש דומיא דפרישת מילואים שהיתה בחצר אוהל מועד וכדפרישית והנה פרישת יוה"כ דלר"י ורבי' וריב"ל לכולהו נפקא להו ממילואים בודאי דבעינן פרישה במקום קדוש דומיא דמילואים ואע"ג דר"ל נ"ל מסיני לית הלכתא כותיה דיחידאי הוא בזה ועוד קי"ל רבי יוחנן ור"ל הלכה כר"י ומצאתי להראב"ד בפירושו למס' תמיד שכתב בפ"א שפרישת כה"ג צריך להיות במקום קדוש דומיא דמילואים ושלשכת פרהדרין בנויה היתה במקום קדוש והיינו כדפרישית והדבר מוכרע מעצמו דפרישה הנלמד ממילואים צריכה להיות דומיא דמילואים דמסתבר לי דמאן דיליף לה לפרישה ממילואים דרשא גמורה ולא אסמכתא בעלמא היא שהרי שקיל וטרי בה הש"ס טובא בהאי ילפותא לעיל בדף ב' ואין דרך הגמרא לדקדק כל כך על אסמכתא בעלמא וכה"ג כתבו התוס' בפ"ז דסוטה (דף ל"ב) לגבי ק"ש והקשו מזה למ"ד ק"ש דרבנן ובודאי הכי הוא ומאי דקשה למ"ד ק"ש דרבנן כבר כתבתי תירוץ נכון לזה בתשובה (ש"א סימן א') ואין זה מקומו ועוד דאקשה ליה ר"ל לר"י דיליף ממילואים אי מה מילואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף ה"נ כל הכתוב בהן מעכב והתנן מתקינין לו כהן אחר תחתיו ולא קתני מפרישין ואם אינו אלא אסמכתא בעלמא וכי ס"ד דפרישה דרבנן מעכב וכן מוכח כל הסוגיא דאין זה אסמכתא והתוס' בפרקין בכמה מקומות רצונם לומר דדרשא זו אינה אלא אסמכתא. וכן כתבו להדיא בדף ד' ע"א בד"ה נכנסו מים תחת דם ובשאר מקומות והביאו ראיות ואני אשיב על ראייתם אחת לאחת. לקמן דף ח' גבי זה פרישתו לקדושה כתבו דבע"כ לשכת פרהדרין לא היתה קדושה דהא אין ישיבה בעזרה אלא וכו' וכ"ש שכיבה ולפ"ז מוכח דע"כ אסמכתא בעלמא הי' דאל"כ היתה צריכה להיות במקום קדוש דומיא דמילואים. ולדידי לאו ראי' היא דא"כ מילואים גופי' תקשה לך דכתיב ופתח אה"מ תשבו יומם ולילה מאי איכא למימר ובע"כ צריך לומר דשאני הכא דגזרת הכתוב הוא ובע"כ הותר להם שכיבה ישיבה ושינה ה"נ מאי דילפינן מהתם דינו כמוהו מיהו אין צריך לזה די"ל הא דאין ישיבה בעזרה אינו אלא דרבנן ואפילו את"ל דהוי דאורייתא וכמ"ש בחידושי בפ"ב ועוד ע"כ שכיבה ובה"כ אסורים בעזרה מה"ת ואפילו במקום מצוה כדאמרינן בפרקין גבי ציץ מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי לא בעי מינם ומעייל לבה"כ ש"מ דאפילו במקום מצוה כה"ג א"א לומר דשרי רחמנא ומש"ה עקרינן לקרא דתמיד גבי ציץ מפשטי' לגמרי ודריש לי' ר"ש לתמיד מרצה ולר"י שלא יסיח דעתו

ממנו כ"ש שאי אפשר לשכיבה ולבה"כ בעזרה גופי' משום מצות מילואים וכן כתבו התוס' גופייהו בפ"ד דסוכה (דף מ"ב) בהא דיליף דסוכה נוהגת בלילה מגזירה שוה דתשבו תשבו ממילואים ופי' דלאו לגמרי יליף ממילואים דהתם אי אפשר לישן באוהל מועד וכאן אסור לישן חוץ לסוכה ואם כן ה"נ י"ל בפרישה דלדורות דלשכיבה ובה"כ יוצא חוץ לעזרה וכן לישיבה ואת"ל דהא דאין ישיבה בעזרה אינו אלא מדרבנן הכא כיון דלא אפשר שאני ולא אטרחוהו רבנן וא"ת למאי דפי' הא דפריך הגמ' לקמן (דף ז') מביתו למה פירש ופרש"י מאשתו למה פירש תבוא אשתו עמו דע"כ לשכת פרהדרין לא היתה קדושה דאין ישיבה בעזרה וכ"ש שכיבה ולמאי דפירשתי דפרישה זו היתה בעזרה בע"כ צריך לפרוש מאשתו ועוד קשה למאי דפירשנו דפרישת כה"ג צריכה להיות בעזרה דוקא דומי' דמילואים אם כן למאי דמשני שמא יבוא על אשתו ותמצא ספק נדה מה הועילו חכמים בתקנתן שמפרישין אותו ז' ימים מאשתו משום חשש ספק נדה הא אכתי איכא למיחש שמא תמצא ספק נדה קודם ז' ימים לפני יוה"כ ויהיה טמא ז' ימים משום ספק בועל נדה ותמשך ימי טומאתו תוך ז' ימי הפרישה ואי אפשר להפרישו תו בתוך מקום קדושת עזרה ולפ"ז אין תקנה לחשש זה אלא אם כן שמפרישין אותו י"ד יום קודם יוה"כ ובז' ימים הראשונים יפרוש עצמו מאשתו ובכלות ז' ימים הראשונים יטהר עצמו ויפריש עצמו תו משך ז' ימים האחרונים למקום קדוש בעזרה דבאופן זה אפי' אם תמצא ספק נדה הרי הוא טהור קודם ז' ימי הפרישה ויקיים שפיר מצות פרישה בעזרה אבל השתא שלא תקנו אלא ז' ימים לחוד קשה מה הועילו בתקנתן וי"ל דהתם לא פריך אלא למאן דיליף מסיני מפרישת משה דלא היה באוהל מועד אלא על ההר ולא הוי אלא פרישה בעלמא כדי להתבודד וסגי לי' באיזה מקום שיהיה והא תנאי פליגי בהא מלתא לקמן אי ילפינן להאי פרישה ממילואים או מסיני ואיכא למימר דריב"ב דאמר שמא תמצא אשתו ספק נדה מסיני יליף וסגי ליה בפרישה כל דהו אפי' חוץ לעזרה ומש"ה קשי' לי' מביתו למה פירש וגם הא דחייש לטומאת ביתו איכא למימר נמי ריב"ב לחוד הוא דחייש לה אבל שאר תנאים לא חיישי לה ומשום הכי אע"ג דילפינן ליה לפרישה ממילואים ובעי פרישה לעזרה סגי לי' בז' ימים ולא בעי י"ד ימים והיינו דאמר לקמן לר"ל דיליף מסיני דפירש משה ו' ימים והאנן ז' תנן ומשני ריב"ב היא דחייש לטומאת ביתו ומדאמר ריב"ב היא משמע דרבנן פליגי עלי' ולא חיישי לטומאת ביתו ומהכא הוי ראי' למאי דפי' דאם לא כן תקשה מנ"ל להגמרא דחכמים פליגי אריב"ב דלמא חיישי רבנן נמי לטומאת ביתו אלא ודאי משום דלהני דילפי לה לפרישה ממילואים בע"כ צריך פרישה לעזרה ואי כ"ע חיישי לטומאת ביתו קשה הלא לדידהו לא סגי בפרישת ז' ימים

אלא י"ד ימים בעי כדי שיוכל לטהר עצמו קודם ז' ימי הפרישה אלא ע"כ דהני באמת לא חיישי כלל לטומאת ביתו ועוד אכתוב בזה בסמוך:

תוס' ד"ה ריב"ב היא דחייש לטומאת ביתו והקשו דא"כ פרה דטבול יום כשר בה תיסגי בששה ימים פרישה קודם לשרפתה ותירצו דמדרבנן פסול ט"י דטומאה דאורייתא וכבר כתבתי לעיל ריש פירקין דדבר זה אין לו עיקר עוד תירצו דאיכא תנא דס"ל בפרק הערל דאפילו מן התורה לא הותר בט"י אלא דטמא מת דכתיב בהאי פרשה וטבול יום דשרץ דאתי בקל וחומר מט"י דמת ולדידיה בועל נדה לא אתיא מק"ו דאיכא למיפרך מה לטמא מת שכן אינו מטמא משכב תחתון כעליון כבועל נדה ושמא ריב"ב כוותיה ס"ל ואני אומר עיקרא דהא מילתא בפ"ב דזבחים (דף י"ז) איתא והכי גרסינן התם ומחוסר כפרים דזב כזב דמי תנאי היא שרפה אונן ומחוסר כפרים כשר יוסף הבבלי אומר מחוסר כפרים פסול מאי לאו בהא קא מיפלגא מר סבר מחוסר כפרים דזב כזב דמי ומ"ס לאו כזב דמי ודחי הגמ' דכ"ע לאו כזב דמי והכא בהא קמיפלגי דכתיב והזה הטהור על הטמא מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שהוא כשר בפרה מר סבר טומאה דכל התורה כולה ומ"ס טומאה דהך פרשה הלכך טבול יום דשרץ דקל אתי בק"ו דט"י דמת אבל מחוסר כפרים דזב חמיר שכן טומאה יוצאה עליו מגופו לא הרי אפילו ליוסף הבבלי אינו פסול אלא מחוסר כפרים דזב הואיל וחמיר דטומאה יוצאה עליו מגופו וכ"ש ט"י דזב אבל בועל נדה דאין טומאה יוצא מגופו לכ"ע כשר וכ"ש למאי דר"ל דהיינו טעמא דיוסף הבבלי משום דס"ל מחוסר כפרים דזב כזב דמי ולהאי טעמא אפי' בזב ב' ראיות אע"ג דטומאה יוצא מגופו כיון דאין צריך קרבן ט"י דידי' כשר בפרה לכ"ע כ"ש ט"י דבועל נדה דכשר ואע"ג דק"ל אהא דקאמר מחוסר כפורים דזב חמיר שכן טומאה יוצא מגופו ות"ק לית לי' האי סברא אדמיפלגי במחוסר כפרים דזב ליפלגו בט"י דזב בעל ב' ראיות ובמצורע מוסגר דלאו בני קרבן נינהו דלת"ק כשר וליוסף הבבלי פסול וכ"ת להודיעך כחו דיוסף דאפילו מחוסר כפרים פוסל אע"ג דקיל מט"י דמותר בתרומה ליפלגי בט"י דטומאה היוצא מגופו כמו הני דאמרן ולהודיע כחן דרבנן דאפי' הכי מכשרי דהא כחו דהיתרא עדיפא ויש ליישב אלא שאין זה מקומו מ"מ על תירוץ התוס' תקשה כדאמרן לכן נ"ל דר"ל ס"ל כרחב"י דאמר בפ"ב דזבחים (דף כ') פרה מקדש בכלי שרת בפנים פי' בעזרה היה צריך לקדש ידיו ורגליו לעבודת פרה אע"ג שהיתה נעשית בחוץ ואח"כ יוצא ודלא כר"י דאמר התם מקדש בחוץ ואפי' בכלי חול וכיון דלר"ח צריך קידוש בפנים אי אפשר לשרפה ע"י טבול יום דטומאה כמו בועל נדה דהא טבול יום הנכנס לעזרה חייב כרת ולא משכחת לה לדידיה להכשיר ט"י בשרפתה אלא בטומאת ערב כמו שרץ ונבילה

ודומיהן ובכה"ג שנטמא לאחר קידוש וטבלו ובכה"ג היה הא דמטמאין לכהן השורף את הפרה וכדא' התם והשתא בע"כ צריך פרישת שבעה לכהן השורף משום חשש טומאת ביתו דאי אפשר בט"י דבועל נדה שלא מהני הקידוש דצריך להיות בעזרה דווקא:

והא אנן ז' תנן ק"ל דלמא משו"ה בעי ז' מפני ההזאה וכדא' לקמן א' שמא ג' ב' וג' שמא ג' ובג' ימים אחרונים שמא ז' אלא ד' למה לי הזאה כלל וכו' ש"מ דמשעת פרישה אין לספק כלל שמא נטמא במת מש"ה צריך פרישה ז' ימים מפני ההזאה ואפילו לר"י לקמן דממעט בהזאה מכל שאר תנאי הזאה ג' וז' מיהו בעי ואי לא פירש אלא וי"ו ימים איכא למיחש שמא נטמא ביום הפרישה ולא נשאר ז' ימים עד יום השריפה כמנין ימי הזאה ול"ל לאוקמי כריב"ב ואי משום דט"י כשר בפרה וסגי בששה ימיסקודם יום השריפה ויזה ויטבול ביום השריפה והא דמשני ריב"ב היא דחייש לטומאת ביתו היינו משום דט"י דט"ב לא הותרה למ"ד טבול יום דההיא פרשה דוקא אבל ט"י דמת הותרה וע"ד שפי' התוס' כמ"ש לעיל הא ליתא שכבר הוכחתי לעיל דט"י דט"ב נמי הותרה ואפי' למאי דפי' שם דלמ"ד פרה צריכה קידוש בפנים אי אפשר בט"י דטומאת ביתו דא"כ עדיין ל"ל לאוקמי כריב"ב הו"ל לאוקמי כר"ע דאמר טהור שנפלה עליו הזאה טמא וע"כ אי אפשר לקדש בפנים ביום הזאה מיהו אכתי אפשר לקדש בפנים ואח"כ יזו עליו וישרוף הפרה דאע"ג דנטמא בין קידוש לשרפתה לית לן בה דבלאו הכי היו מטמאין את השורף בין קידוש לשריפה כדאמרינן בפ"ב דזבחים ועוד בלא"ה לא נ"ל להגמרא לאוקמי כר"ע ולא כרבנן ולמאי דפרישית הא דפריך ואנן ז' תנן לא פריך לי' אלא משורף את הפרה ולא משל יוה"כ עוד י"ל דאשל יוה"כ קשי' לי' ואליבא דרבא לקמן דאמר אהא דפריך ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישו מטומאת מת זאת אומרת טומאה הותרה בצבור וכיון דס"ל לתנא דידן דהותרה אין צריך הזאה כלל כדאמר' לקמן ותסברא אי הותרה הזאה כלל ל"ל ולפי"ז לא קשיא ליה בוי"ו סגי אלא איוה"כ ולא אשל פרה. עוד יש לומר דקשי' לי' בין אשל פרה ובין אשל יוה"כ דפסיק ותני דמפרישין אותן ז' ימים לעולם ואי אינו אלא מפני ההזאה התינח אי חל יום ג' וז' לפרישה שניהם בחול אבל אם חל אחד מהן בשבת והא ג' בלא ז' וכן ז' בלא ג' הזאתן לא מהני ולא מידי לטומאת מת א"כ באותו שנה למה מפרישין אותן ז' ימים והלא בששה סגי דהא הזאה שבות היא וא"ד שבת כדאמ' לקמן מיהו למאי דאפרש לקמן דבחל יום ג' או ז' בשבת היה צריך פרישה ביום שקודם לז' שעה א' קודם לשקיעת החמה כדי שיהיה לו הזאה ביום ג' וז' שהם עיקר ימי הזאה שע"י יוצא ודאי מט"מ משא"כ בשאר ימי הזאה שע"י אינו יוצא מספק טומאה ביום הפרשה לא אתי שפיר:

[מלואים: **ה"ג** בקצת ספרים ריש לקיש מתני תרתי ושיבוש הוא דריש לקיש לא יליף לגמרי מהאי קרא דמילואים אפי' איוה"כ אלא מסיני יליף יוה"כ ודפרה ס"ל מעלה בעלמא כדאמרינן לקמן ובקצת ספרים גרסינן ריב"ל מתני תרתי וגירסא נכונה היא:]

[מלואים: **ההוא** דרביה כתבו התוס' המ"ל אמוראי נינהו אליבא דר"י אלא וכו' ואני אומר דודאי בכ"מ נ"ל טפי דתרתי פליגי אטעמא דנפשייהו ולא פליגי אליבא דחד כדאמרינן בפ"ה דכתובות (דף נ"ז) מיהו הכא למאי דפירשתי לעיל א"צ לזה דכיון דאר"י אהא דתנן גבי פרישת כהן השורף את הפרה שהיה בלשכה שע"פ הבירה דמקום היה בהר הבית ובירה שמו ומדמפרישין אותו חוץ לעזרה ש"מ דלא יליף לפרישה דפרה ממילואים דאם לא כן היה צריך פרישה בעזרה שהיה במקום חצר אוהל מועד דומיא דפרישת מילואים וכמ"ש שם ובע"כ הא דיליף מלעשות למעשה פרה דרביה הוא:]

[מלואים: **אף** הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן נ"ל דאשגרת לישנא דנקט גבי מילואים כל הכתוב בהן מעכב נקט לה בה"נ נמי דמאי שייך לומר ה"נ כל הכתוב בהן מעכב הא א"א לעכב אלא מאי דיליף ממלואים להכא והיינו פרישת ז' לחוד ותו לא אבל שאר דברים הכתובים גבי יוה"כ עצמו ולא אתו ממילואים לא שייך ללמד לעכב ממילואים וי"ל משום דילפינן ליוה"כ ב' דברים ממילואים א' לפרישת ז' ועוד שמזין עליו כל ז' כדאמרינן לקמן מה"ט נקט לה בלשון רבים ה"נ כל הכתוב בהן דהיינו פרישה והזאה מעכב (וזה סיוע למאי דפי' לקמן דהזאה דילפינן ממילואים דרשה גמורה היא דנכנסו מים תחת דם ולא אסמכתא כדברי התוס' וכמו שנכתוב לפנינו בס"ד ואע"ג דלקמן (דף ח') קאמר הגמרא בפשיטות ולטעמיך הזאה כל ז' מי איכא והא קיי"ל הזאה שבות ואינו דוחה שבת ש"מ דמלתא דפשיטא היא דאין מזין עליו בשבת אלמא ודאי דגבי יוה"כ אינו מעכב מ"מ לא פריך ר"ל לר"י מהזאה דהוה מהדר ליה דאה"נ למאי דילפינא לה ממילואים אפי' בשבת מזין עליו כיון דלא סגי בלא"ה הואיל ומעכב והגמ' דפריך לה בפשיטות והא קיי"ל הזאה שבות היא היינו אליבא דריב"ח דפריך בשלמא א' שמא ג' כו' אלא ד' ל"ל הזאה לא בג' איכא לאיספוקי ולא בז' דש"מ דלא ס"ל דהזאה ילפינן ממילואים אלא מעלה בעלמא ומשום ספק ט"מ לפיכך אליבא דידיה פשיטא להגמ' דהזאה אינו דוחה שבת משום דשבות היא ומשום מעלה בעלמא אינו ראוי לדחות שבת):]

[מלואים: **ומשמע** לי דהני ז' ימים במקצת היום של יום א' סגי וא"צ ז' ימים שלימים יום ולילה וראיה לדבר מדאמרינן בגמ' (דף ו') אמר ר"ז ש"מ בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום דאי אמרת בועל נדה כנדה אימת טביל בליליא למחר היכי עביד עבודה והא בעי

הערב שמש ר"ש מנהרדעא אומר אפ"ת בועל נדה כנדה דמפריש ליה שעה א' סמוך לשקיעת החמה והשתא אי ס"ד שצריך פרישה ז' ימים שלימים עם לילותיהן הא ע"כ א"א לצמצם פרישתו מיד עם צאת הכוכבים ובע"כ צריך להפרישו מעט קודם לכן א"כ מאי הוכחה דר"ז מהכא דבועל נדה אינו כנדה הא א"א אלא בסמוך לשקיעת החמה וכדר"ש מנהרדעא אלא ש"מ דא"צ פרישה כל ז' ימים עם הלילות שלימים ובמקצת יום א' סגי וכ"ת הניחא למאן דיליף לפרישה זו מסיני ויום ז' של פרישה הוא משום טומאת ביתו ואתי שפיר דסגי במקצת יום ז' לר"ז דס"ל בועל נדה אינו כנדה אלא למאן דיליף לה ממילואים הא התם היה פרישה ז' ימים ולילות שלימים דכתיב ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה ז' ימים וברפ"ד דסוכה (דף מ"ב) יליף גז"ש תשבו תשבו סוכה ממילואים דימים אפילו לילות במשמע והא גבי סוכה ליל א' כולה צריכה סוכה ולא סגי במקצתה ש"מ דבמילואים נמי הכי הוי דאל"כ סוכה ליל א' שלה מנלן דאע"ג דיליף בפ"ב דסוכה (דף כ"ז) בגז"ש ט"ו ט"ו מחג המצות לילה הא' חובה לאכול בסוכה אין כאן אלא אכילה בלבד אבל שינה אין לנו ואפי' אכילה אין לנו מגז"ש זו אלא כזית או כביצה ולא יותר כמ"ש שם המפרשים ובע"כ אכילה יותר משיעור זה וכן שינה כל ליל א' א"א ללמדו אלא ממילואים וש"מ דבמילואים היה צריך פרישה כל ליל א' ולפ"ז פרישת יוה"כ דיליף מיניה נמי הכי הוי ואכתי מאי הוכחה דר"ז מהכא דבועל נדה אינו כנדה ודוחק לומר דר"ז ל"ל דריב"ל ור"י דילפי ממילואים אלא כר"ל ס"ל דיליף מסיני ועוד כיון דפלוגתא דתנאי היא דאיכא דיליף מסיני ואיכא דיליף ממילואים כדאמר בגמרא א"כ מנ"ל לר"ז להוכיח ממתניתין דבועל נדה אינו כנדה דילמא תנא דמתניתין כהאי תנא ס"ל דיליף ממילואים. די"ל דבמילואים נמי ליל א' דז' ימי פרישה לא היה פרישה והימים ולילות דקרא ללילות לבתר יום נחשב כמו בקדשים שהלילה הולכת אחר היום כדאמרינן בספ"ח דחולין (דף פ') וליל ח' למילואים היה משלים לז' לילות של פרישה תדע דהא ימים אקדמיה קרא ללילות דכתיב תשבו ז' ימים יום ולילה ש"מ כדפי' וליל ח' הלך אחר יום ז' שעבר לחשבון ז' ימים ולילות וכה"ג מצינו גבי מ' יום שהיה משה בהר דכתיב נמי מ' ימים ומ' לילות הלילה הולכת אחר היום כקדשים וכמו ש"ל בחידושי בגמ' (דף ד') וה"נ לדורות ליל יוה"כ היה נמי כה"ג בעזרה כדמוכח לקמן דבליל יוה"כ תנן אם היה חכם דורש וכו' ואם לאו קורין לפניו זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל ובמקדש היה כל זה כדאמרינן בספ"ט דברכות (דף ס"ג) גבי בן בנו של זכריה בן קבוטל אבותיו שמשו בבית המקדש כהא דתנן זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל וקתני סיפא ביקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה

וא"ל אישי כה"ג עמוד והפג א' על הרצפה ש"מ שהיה כה"ג ליל יוה"כ בעזרה דהא על הרצפה דקתני היינו רצפת עזרה הרי שהיה ז' ימי פרישה של דורות דיוה"כ דומיא לפרישת מילואים דלילה אחר יום והתם ליל ח' דמלואים מן המנין וה"נ ליל יוה"כ מן המנין דז' לילות וכ"ת א"כ לילות דסוכה דילפינן בגז"ש ממילואים יהיה נמי הכי לילה אחר יום דומיא דמילואים ואין ליל א' של חג בכלל אלא ליל ח' של חג. דודאי לא ילפינן סוכה ממילואים להשוותן להדדי לגמרי אלא לעיקר מילתא דלילות בכלל ימים דקרא מיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דגבי מילואים גלי קרא דלילות אחר ימים דכתיב יומם והדר לילה אבל גבי סוכה היום הולך אחר הלילה כמו בשבת ויו"ט לכ"ד ולא כקדשים שהלילה הולך אחר היום כדכתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר כדאמרינן שם בסוף פ"ה דחולין גבי אותו ואת בנו הילכך פרישה דמילואים ודיוה"כ דדמי לקדשים דהא פרישות אלו לצורך הקרבה היו לילה הולכת אחר היום כגוף הקדשים אבל מצות סוכה דלאו דבר שבקדשים הוא מדמינן לכ"ד שאינו בקדשים שהיום הולך אחר הלילה. אחר שכתבתי כ"ז ראיתי בירושלמי דאמר התם מילואים מהיכן למדו מן הקרבנות או ממעשה בראשית אי תימר מן הקרבנות הלילה הולך אחר היום ואי תימר ממעשה בראשית היום הולך אחר הלילה ואי תימר מן הקרבנות ליל אחרון אין לו יום וא"ת ממעשה בראשית יום א' אין לו לילה הרי דלכ"ע (יום) [ליל] א' שקודם יום א' לא היה צריךפרישה כלל במילואים ואפי' למאן דיליף לה ממעשה בראשית דיום הולך אחר הלילה וכ"ש דאתי שפיר הא דר"ז דדייק דבועל נדה אינו כנדה וטעמא דירושלמי דקאמר דיום א' אין לילו עמו כלל למאן דיליף לה ממעשה בראשית ולא היה פרישה במילואים אלא ז' ימים וששה לילות בלבד משום דקרא כתיב תשבו ז' ימים יומם ולילה מדמקדים יום ללילה ש"מ דיום קדים ללילה בפרישה זו דמילואים ודומה להא דאמרינן בפרק י"א דמנחות (דף צ"ה) אמר אביי ש"מ יש סילוק מסעות בלילה כו' ואמרינן פשיטא ללכת יומם ולילה כתיב מהו דתימא ה"מ היכא דעקר ביממא אבל היכא דלא עקר ביממא בלילה לא מעקרי ופירש"י דכתיב יומם ברישא והדר לילה קמ"ל:]

דף ד.

אמר לי' ר' יוחנן לר"ל בשלמא לדידי דילפינא ממילואים היינו דתניא זה וזה מזין עליו כל מכל חטאות שהיו שם דהואי נמי הזאה במילואים אבל לדידך הזאה בסיני מי הואי וכו' הא ל"ק דתני ר' חייא נכנסו מים תחת דם א"ל מעלה בעלמא ופי' התוספות כיון דלאו דרשא גמורה היא הא דילפינן פרישה ממילואים אלא אסמכתא ומש"ה אין לחוש

א"א נכנסו מים תחת דם ולי קשה מדאמר לי' ר"י לר"ל בשלמא לדידי דילפינא ממילואים ניחא דהוי נמי הזאה התם אלא לדידך הזאה בסיני מי הואי ולא אסיק אדעתיה הא דשני לי' מעלה בעלמא ואפ"ה לדידי' דיליף ממילואים ניחא ליה ש"מ דדרשא גמורה היא ולא אסמכתא והא דנכנסו מים תחת דם נמי סברא מעליא הוא ומן התורה הכי הוא:

עוד כתבו התוס' להקשות תוך ד"ה הזאה בסיני מי הואי דמאי פריך ריב"ח לקמן (דף ח') אדר"מ דאמר אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה בשלמא א' שמא ג' ב' שמא ג' ומנ"ל דטעמא משום חששא דלמא ה"ט דגמר ממילואים דהוי הזאה כל שבעה והעלו עוד מזה דאפילו למאן דיליף ממילואים אינו אלא אסמכתא אבל אין הדבר מוכרח דכבר פירשו בתירוץ א' דשמא ריב"ח סבר כר"ל דיליף לה מסיני ושם לא היה הזאה כלל ואין להקשות ע"ז כיון דתנאי פליגי בה אי ילפינן מסיני או ממילואים הו"ל לריב"ק לומר טעמא דר"מ כמאן דגמר ממילואים ולא מה"ט דאמר שמא ג' ודוחק לומר דריב"ח לא שמיע לי' פלוגתא זו דתנאי מיהו הא י"ל דריב"ח כר"י משמי' דנפשי' ס"ל דלא מתני אלא חדא לעשות לכפר אלו מעשה יוה"כ ופרישה דפרה מעלה בעלמא ומש"ה איצטריך לפרש שמא ג' משום הזאות דפרה והא דאמר רבא התם אהא דמסיק הזאה כל ז' הוי לבר מיום ד' ושבת הילכך כה"ג דלאו בדידן תלי' מילתא בג' בתשרי בעי אפרושי וכו' אבל כהן השורף את הפרה דבדידן תליא מלתא מפרשינן לי' בד' בשבת כי היכי דניתרמי ד' שלו בשבת והא רבא אמר רפ"ד דיבמות (דף ל"ו) דהלכה כר"י לגבי ר"ל לבר מתלת ובע"כ לא ס"ל כר"ל דיליף לה לפרישה מסיני אלא ממילואים וכר"י וא"כ הזאה כל ז' בעינן מגזה"כ ולאו משום חשש טומאת מת וא"כ ד' נמי בעי הזאה כאינך מגזה"כ והשתא ל"ל למימר יוה"כ דלאו בדידן תליא מילתא אפי' אי הוי תליא בדידן אפ"ה אין צריך להפרישו בד' מטעמא דניתרמי ד' בשבת ולא יתבטלו הזאותיו ב' ימים דהא אפילו לא מיתרמי ד' בשבת אפ"ה מזין עליו מגזה"כ ואין יתרון להם בין חל ד' דפרישה בשבת לחל ביום אחר די"ל דלרווחא דמילתא נקט הכי דלאו בדידן תליא מילתא אפילו למאן דיליף מסיני ולדידי' הזאה משום מעלה בעלמא ומשום חשש טומאת מת אי נמי אגב דמסיים גבי שורף הפרה דבדידן תליא נקט נמי גבי יוה"כ לאו בדידן אע"ג דלא צריך לזה. עוד י"ל אע"ג דביוה"כ צריך הזאה מגזה"כ כל ז' מן התורה דומי' דמילואים מ"מ ההוא מעלה דפרה משום א' שמא ג' ומחשש ט"מ ראוי לו ג"כ דלא גרע מיני' הילכך אי לאו דלאו בדידן תליא היה ראוי להפרישו בד' בשבת דליתרמי ד' שלו בשבת ולא יבטלו הזאה של מעלה משום ספק טומאה אלא יום אחד בלבד דאע"ג דמ"מ יזו עליו בד' שלו מחמת גזה"כ אפילו הכי להזאת של מעלה אינו מועיל כיון דליכא לספוקי בי'

לא בשלישי ולא בז' ונראה לי להביא ראיה לדברי דלמאן דיליף ממילואים צריך הזאה מן התורה מגזה"כ כל ז' ימי הפרישה ולא מהאי טעמא דספק טומאה לחוד דהא תנן לקמן (דף י"ד) כל ז' ימים הוא זורק את הדם וכו' ואמרינן בגמרא כמאן אר"ח דלא כר"ע דאי ר"ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכא עביד עבודה ואיכא למידק הא במתניתין דמכילתין לא תנינן הא דמזין עליו ואפשר לומר דתנא דידן סבר דלא היו מזין כלל כל עיקר לא מיבעי לרבא לקמן (דף ז') דמשני אהא דפריך ועד שאתה מפרישו מביתו הפרישהו מטומאת מת דס"ל לתנא דידן דטומאת מת הותרה בצבור דלפ"ז אין צריך הזאה כל עיקר כדאמ' לקמן (דף ח') למאי דס"ד דר"י דאמר אין מזין עליו אלא ג' וז' בלבד דהיינו טעמא דס"ל טומאה הותרה בצבור ופריך ותסברא אי הותרה למה לי הזאה כלל אלא אפי' לרבינא דאמר אפ"ת דחוי' טומאת ביתו שכיח טומאת מת לא שכיח הא אינו אלא דיחוי בעלמא ומ"מ איכא למימר דתנא דידן ס"ל טומאה הותרה בצבור ואין צריך הזאה כלל ואמאי מוקי לה למתניתין דלא כר"ע אלא ודאי ע"כ היינו טעמא כיון דס"ל לר"ע לקמן ויכסהו הענן להר ולא למשה וכיון דאי אפשר לר"ע למילף פרישה מסיני בע"כ ממילואים נפקא לי' דהא ליכא מאן דפליג ואומר דאין כה"ג ביוה"כ צריך פרישה ז' ימים מקודם וכיון דיליף לה ממילואים אפילו תאמר טומאה הותרה היא בע"כ אפ"ה בעי הזאה דומיא דמילואים דנכנסו מים תחת דם ומהשתא בע"כ מתניתין דלא כר"ע דהא הוי טמא מן הזאה והיכא עביד עבודה והא דפריך התם ואי טומאה הותרה הזאה כלל למה לי היינו משום דס"ל לר"י דאין מזין עליו אלא ג' וז' בלבד וע"כ לא גמר לה ממילואים דא"כ היה צריך הזאה כל שבעה דומיא דהתם והא דאמר לקמן ור"ע ס"ל כר"י דאמר בוי"ו נתנה תורה לישראל מ"מ י"ל דס"ל לר"י דויכסהו הענן למשה ויליף פרישה מסיני ומ"מ ש"מ דדרשא גמורה היא דילפינן לפרישה ממילואים והא דהזאה ושנכנס מים תחת דם דרשא גמורה היא ולא אסמכתא וא"ת למאי דפי' הא דמוקי למתניתין דלא כר"ע היינו משום גזירת הכתוב לפרישה והזאה דיוה"כ ממילואים הלא כבר העליתי דמאן דגמר מהתם בעי פרישה לעזרה דוקא דומיא דהתם והשתא למה לי' למפרך לר"ע האיך עביד עבודה טפי הוה לי' להקשות לר"ע לא משכחת לי' לפרישה כלל דכיון דמזין עליו בכל יום נטמא ואי אפשר לו תו לפרוש בעזרה דהוי לי' פרישה והזאה תרתי דסתרן דאי הזאה פרישה בעזרה ליכא ואי פרישה איכא בע"כ ליכא להזאה לא קשה מידי כיון דאמר רחמנא דליעבד פרישה והזאה וכיון דאי אפשר לפרישהבתר הזאה הואיל ונטמא על ידי ההזאה בע"כ אין מצות פרישה נוהגת בכל ז' ימים אלא בלילה וכן ביום קודם ההזאה אבל מהזאה ואילך לא דהא אי אפשר באופן אחר אבל ודאי הא ק"ל לר"ח למאי

דס"ד דהזאה הוי מצפרא היכי עביד עבודה אח"כ כל היום הא נטמא בהזאתו ואביי שני דעביד עבודה כל היום ובפניא מזו עליו ואומר אני דליכא למימר השתא דאתית להכי הא דריב"ב דמפרש טעמא דמפרישין אותו מביתו הוי שמא תמצא אשתו ספק נדה אפי' תאמר דיליף לה ממילואים נמי אתי שפיר דאיכא למימר דס"ל כר"ע דטהור שנפלה עליו הזאה טמא ומהשתא ע"כ כל יום מימי הפרישה משעת הזאה עד הלילה דהוי ליה הערב שמש בטילה לה לפרישה דהא א"א ואם כן באותו שעה למה פירש מביתו ואע"ג שיהיה בעל קרי ומשתלח חוץ לב' מחנות כדאמרינן בפ"ו דפסחים ואלו משום טומאת הזאה מותר בהר הבית לית לן בה דהא אין מצות פרישה אלא בעזרה דוקא וכיון דאי אפשר בעזרה משום טומאת הזאה אזדא לה לגמרי באותה שעה למצות פרישה ומה לי אם יהיה בהר הבית או חוצה לו בין כך ובין כך ליתא למצות פרישה ובאותו שעה מביתו למה פירש ובע"כ הא דתנן מפרישין אותו מביתו היינו מאשתו לא צריך לאשמועינן אלא לאותו שעה דאלו בשעת מצות פרישה כיון דמצותו בעזרה דוקא הא ודאי צריך לפרוש מאשתו דאי אפשר בתשמיש המטה אלא ודאי משום אותו שעה דבטילה למצות פרישה צריך לאשמועינן דמ"מ פורש מביתו והיינו אשתו וע"ז בעי מביתו למה פירש ומפרש ריב"ב טעמא משום ספק נדה דמ"מ עדיין תקשה קושיא שניה שהקשיתי לעיל דאי אמרת דריב"ב דחייש לטומאת ביתו נפקא לי' פרישה ממילואים וממילא צריך פרישה בעזרה דומיא דהתם א"כ מאי אהני בהא דמפרישין אותו מאשתו ז' ימים הא איכא למיחש לטומאת ביתו קודם ז' ימי הפרישה ואי אפשר לקיים תו מצות פרישה בעזרה הוי לי' לפרוש אותו מאשתו י"ד ימים כמש"ל אלא ע"כ ריב"ב דחייש לטומאת ביתו יליף לה לפרישה מסיני ואין צריך פרישה דוקא בעזרה והשתא סגי לחששא דטומאת ביתו בז' ימים לחוד ואי איתרמי ליה טומאת ביתו קודם ז' ימי הפרישה יפרוש עצמו בז"י למקום א' חוץ לעזרה ומיהו למאי דפי' לעיל במתניתין למאי דפרישת שבעה אינו מעכב לא חיישינן לספק שמא יארע פסול בכה"ג או שמא ימות וליבעי השני שמתקינין לו פרישה ה"נ לא חיישינן להפרישו מאשתו אלא ז' ימים לחוד שלא תמצא ספק נדה ואי אפשר לו לעבוד בטומאה אבל יותר מז' ימים משום חשש ביטול מצות פרישה לא חיישינן מספק הואיל ואינה מעכבת בדיעבד. עוד י"ל דמשום הכי לא חשו להפרישו עוד ז' ימים נוסף על ז' ימי הפרישה משום חשש ספק נדה דאם יבוא לידי ספק יפרישו להאחר שמתקינין תחתיו ולא יתבטל מצות פרישה אבל חשו לטומאת ביתו תוך ז"י דא"כ יעבוד השני בלי פרישה דהא מתקינין אחר תחתיו תנן ולא מפרישין והרי הוי השני עובד בלתי פרישה מ"מ תירוץ ראשון עיקר כדמוכח מהא דפי' לעיל ועוד לתירוץ זה תקשה הא דאמ' בגמרא

אליבא דר"ל דיליף שהיה פרישה למשה ששה והא שבעה תנן ומשני הא מני ריב"ב דחייש לטומאת ביתו ומאי שנויא הוא אכתי תקשה לא יפרוש אלא ששה ואי משום טומאת ביתו כשאירע לו טומאה זו ביום ז' קודם יוה"כ אכתי איכא ששה ימים של ימי פרישה עד יוה"כ ויפרישו השני תחתיו אלא ודאי ליתא להאי טעמא כדפריך הגמרא אליבא דר"י אי טומאה הותרה הזאה כלל למה לי. עוד נראה לי להביא ראיה דלמאן דיליף ממילואים הזאה בעי כל ז' מן התורה מטעמא דנכנסו מים תחת דם דהא פריך לקמן ועוד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת מת ואמר רבא זאת אומרת טומאה הותרה בצבור ואיכא למידק הא בההיא ברייתא דמייתי הגמרא סיוע מינה לר"י דיליף לפרישה ממילואים תניא דמפרישין לכה"ג ביוה"כ ולכהן השורף את הפרה ז' ימים מביתו ואחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה והא דמזין עליהם אי ס"ד דהאי הזאה אינו אלא משום ספק טומאת מת בע"כ טומאה דחויה ס"ל דאי הותרה הזאה כלל למה לי ואכתי תקשה לך אברייתא זו ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישו מטומאת מת כיון דע"כ ס"ל טומאה דחויה היא אלא ע"כ ש"מ דלמאן דיליף ממילואים אפילו אי ס"ל טומאה הותרה אפ"ה בעינן הזאה כל שבעה מגזירת הכתוב דומיא דמילואים ונכנסו מים תחת דם ומש"ה אין צריך להפרישו מטומאת מת הואיל והותרה ואפ"ה הזאה בעי מגזה"כ. וראיתי להרמב"ם שכתב בפ"א מהל' עביוה"כ ז' ימים קודם יוה"כ מפרישין כה"ג מביתו ללשכה שבמקדש ודבר זה קבלה ממשה רבינו ומפרישין אותו מאשתו כל ז' ימים אלו שמא תמצא אשתו נדה נמצא הוא טמא ז' ימים ואין יכול לעבוד ובז"י אלו מזין עליו מאפר פרה בג' להפרשה ובז' שהוא ערב יוה"כ שמא נטמא במת ולא ידע ע"כ הנה אנח לן חדא ואקשה לן חדא דמשמע מדבריו דפרישה זו הוי מה"ת מדכתב דבר זה קבלה ממשה רבינו ופרישה זו היה בלשכה שבמקדש ובזה אנח לן אבל אקשה לן בהא דאמר דמזין בג' ובז' לחוד ומטעמא דשמא נטמא במת וזה ליתא אלא מזין עליו כל ז' ימים מגזירת הכתוב דומיא דמילואים וכדפירשנו:

זה וזה מזין עליו מכל חטאות שהיו שם נ"ל דהכי פירושו בכל יום מזין עליו מכל חטאות דהיינו שהיה נותנים מעט ומערבין מכל חטאות כולן ביחד לתוך מים אבל אין לפרש שהיו מזין עליו כל יום מאפר פרה אחרת ולא היו מזין ביום אחד מכל הפרות אלא היום מזו למחר מאחרת דהא תנן בפ"ג דפרה ומזין עליו כל ז' מכל חטאות שהיו שם ובתר הכי תנן לא מצא מז' עושין משש ומה' וכו' ואי לא מזין בכל יום אלא מאפר פרה אחת שבע לא משכחת לה דקתני לא מצא מז' ומשמע דאי מצאו עושין מז' הא ימי הזאה שבעה

לעולם לא משכחת לה דהא הזאה שבות וא"ד שבת וז' לבד משבת כדאמרינן לקמן (דף ח') אלא ודאי כדפירשתי הוא עיקר:

בזאת יבא אהרן אל הקודש במה שאמור בענין ק"ל דלעיל פריך אהאי דרשא דלכפר אלו מעשה יוה"כ דאימא כפרה דרגלים או ח' של חג או עצרת ור"ה והשתא כיון דכתיב גבי יוה"כ בזאת דמשמע מה שאמור בענין ש"מ דיוה"כ בעי פרישה ואע"ג דמבזאת לחוד לא ש"מ אלא יוה"כ או כה"ג קמא כדמסיק בסמוך והשתא א"ל דלכפר ארגלים ואינך קאי ובזאת איוה"כ קאי ודוקא איוה"כ או אכה"ג קמא לחוד מ"מ הא ניחא ודאי למידרש טפי איוה"כ דבעי פרישה אפי' לדורות כיון דכבר אשכחן מיהת גבי' פרישה ולא אהני דאמרן דלא מצינו בהו פרישה כלל:

וכ"ת יוה"כ קמא א"נ כה"ג קמא וכו' ת"ש כאשר עשה וק"ל א"כ לכתוב רחמנא כאשר עשה וסתמא הכל בכלל בין לשעה בין לדורות וכ"ת מכאשר עשה לחוד ה"א נמי לקמא לחוד והשתא דכתיב תרתי ממילא ש"מ חד לקמא וחד לדורות הא ליתא דאי מכאשר עשה לחוד לא משמע נמי אלא קמא קשה הא תינח גבי יוה"כ דכתיב גבי' בזאת אבל למאן דנ"ל מלעשות אלו מעשה פרה אכתי נימא לקמא לחוד הוא דקאתי כדאמר גבי יוה"כ ואכתי לדורות בפרה מנ"ל:

יוה"כ קמא א"נ כה"ג קמא כו' ת"ש כאשר עשה ק"ל כיון דמכאשר עשה איכא למימר נמי דאינו אלא יוה"כ קמא לחוד ואח"כ אפי' כה"ג קמא ל"צ ביוה"כ וה"ט דבעינן דוקא דומיא דמילואים שהיה פעם א' בעולם א"כ מאי סברא היא זו לומר א"נ כה"ג קמא בכל יוה"כ שמשמש הא די לך לומר יוה"כ קמא לחוד מכאשר עשה ועוד ק"ל הא אפי' השתא דכתיב בזאת אכתי כהנים לדורות מנ"ל נימא בזאת יבוא אהרן לרבות אהרן שהוא כה"ג קמא דבעי פרישה כל ימיו דאי מכאשר עשה לחוד הוי אמינא ביוה"כ קמא לחוד בעי אהרן פרישה ולא בשאר יוה"כ אהני בזאת דבעי אהרן פרישה בכל יוה"כ ואכתי כהנים לדורות מנ"ל ונ"ל דה"פ דהא אפילו בלא בזאת לא משמע לי' להגמרא דהוי אמינא כה"ג קמא ויוה"כ קמא דוקא אלא משמע להגמ' דה"א חד קמא אמרינן דהיינו או כה"ג קמא וכל יוה"כ שמשמש דהיינו אהרן כל ימיו אי נמי שאר כהנים נמי מיהו דוקא ביוה"כ קמא דידהו דשם קמא על זה כמו על זה דשקולין הן כה"ג קמא כל ימיו עם שאר כהנים ביוה"כ קמא דידהו והויין דומיא דמילואים בהא דהיה עליו שם קמא והא דאמר יוה"כ לאו אכה"ג קמא קאי דה"ל תרתי קמא אלא יוה"כ קמא דכהנים דעלמא קאמר דהו"ל חד קמא לחוד א"נ כה"ג קמא בכל ימיו דלא הוי נמי אלא חד קמא דשקולין הן ויבואו שניהם דהי מינייהו מפקת ואע"ג דבתחלה אמר יוה"כ קמא ואח"כ אי נמי כה"ג קמא

ואי יוה"כ קמא אשאר כהנים קאי הו"ל למימר תחלה כה"ג קמא ואח"כ יוה"כ קמא בזה אין לחוש ת"ש כאשר עשה יתירא דהשתא בע"כ לרבות אתי לכל כהנים בכל יוה"כ ואפי' חד קמא לא בעינן אלא לעולם צריך פרישה קודם יוה"כ:

תניא כוותיה דר"ל הקשו התוס' דילמא ר"י נמי כריה"ג סבירא ליה אלא דלא גמיר פרישת דורות מסיני דהוי וי"ו ימים אלא ממילואים דהוי ז' ימים ותירצו כיון דאמר ר"א בסמוך ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדים אלמא דריש לי' לקרא כר"ע מסתמא משמי' דר"י רבי' אמרה וזה התירוץ אין לו שחר ועוד קשה אפילו תאמר דר"י נמי דריש לקרא כר"ע אפ"ה בהא ענינא דפרישה ריה"ג נמי מודה דאע"ג דבסיני לא היה פרישה אלא ששה אפ"ה יש למילף ממילואים דהוי שבעה והשתא הוי ר"ל דלא כמאן ועוד קשה אפי' פרישת ששה מנ"ל לר"ל דריה"ג גמר מסיני לדורות דהא לתנא דלעיל דגמר ממילואים אי לאו קרא דלכפר אע"ג שהיה פרישה במילואים לא גמרינן לדורות מיני' ואע"ג שהתוס' פירשו לעיל גבי הא דאמר ר"ל זה בנה אב כל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה דנפקא ליה מיתורא דקרא דויכסהו הענן ו' ימים אלא לדורות א"כ לר"ע האי ויכסהו למה לי ובע"כ או דדרש לדרשא אחרינא או דלא משמע לי' כלל ה"נ יש לומר כן לריה"ג אבל מפרש"י יש ללמוד תירוץ לכל זה דפירש בהא דאר"נ לא בא אלא למרק אכילה ושתיה שבמעיו להיות כמלאכי השרת דר"נ ס"ל כריה"ג דפרישה למשה הי' אך לא ללמוד מכאן לשאר נכנסין למחנה שכינה פרישה שלא הי' פרישה זו אלא שבוי"ו ימים נתמרקה אכילה ושתיה שבמעיו אבל בעלמא לא בעינן מירוק מכלל דריה"ג פליג עליו וסבירא לי' דילפינן מיניה פרישה לדורות נמי לכל הנכנס במחנה שכינה ועוד י"ל דהכל ניחא ולא קשה מידי דהא בההיא תניא כוותי' דר' יוחנן לעיל קאמר בזאת במה שאמור בענין במקום אחר ודייק לה מדלא כתיב בזה או באלה ובודאי בכל מקום קי"ל תפסת מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת והשתא לריה"ג דס"ל דהוה פרישה בסיני אין לנו ללמוד מבזאת אלא פרישה היותר מועטת שמצינו במקום אחר וע"כ אינה אלא ששה ימים כשל סיני ולא ז' ימים כשל מילואים דתפסת מרובה ל"ת והיינו כר"ל אבל האי דתניא כוותיה דר"י ס"ל דויכסהו הענן להר ולא למשה וכיון דבסיני לא היה כלל פרישה ע"כ בזאת במה שאמור בענין אינו אלא מילואים א"כ צריך פרישה ז' ימים כמו התם:

דף ד:

דאי סלקא דעתך וישכון כבוד ה' מר"ח וכו' ק"ל אכתי מנ"ל דויכסהו אמשה קאי וללמוד מכאן פרישה דהא אע"ג דאי מעשה זו היה קודם עשרת הדברות הדבר מוכרח בעצמו דויכסהו להר ולא למשה אי הי' לאחריו אע"ג דאפשר לומר דאפשר דקאי אמשה אפ"ה אינו מוכרח לומר כן דאפשר לומר דקאי אהר כמו למשה. וה"נ ק"ל למאי דקאמר ור"ע ס"ל כר"י דאמר בששה בחודש ניתנה תורה אע"ג דלפ"ז אפשר לומר דויכסהו ו' ימים לפני עשרת הדברות היה ובע"כ להר ולא למשה שהרי באותן הימים עלה וירד הא אעפ"כ אפשר לומר דמעשה זו לאחר היה והשתא אין הכרח לומר דויכסהו להר ולא למשה אלא ויכסהו אמשה קאי ולטעון פרישה ואכתי תקשה במאי קמיפלגי ומאי ראיה מביאים לדבריהם וכדפרש"י דהא בין לת"קובין לר"ע אפשר לומר דויכסהו הענן קאי אהר או למשה לת"ק אע"ג דהיה לאחריו א"ל דאהר קאי ולא למשה ולר"ע אע"ג דס"ל קודם ובע"כ אי אפשר לומר למשה מ"מ הא אפשר לומר לאחריו היה ויכסהו למשה קאי וי"ל לת"ק כיון דבע"כ לאחר היה ממילא ש"מ דלמשה היה דאי להר מאי שנא דויכסהו לאחר ולא קודם אלא ש"מ אמשה קאי ומש"ה קודם למשה לא אפשר דהיה מוכרח לעלות ולירד:

במקום גילה פי' התוס' כדכתיב עוז וחדוה במקומו נראה לי דמפרשי דר' מתיא דאמר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כריה"ג סבירא ליה דנפקא ליה מהכא פרישה לכל הנכנס למחנה שכינה והיינו דנסיב לקרא דגילו ברעדה תלמודא למילתי' דבמקום גילה דהיינו מחנה שכינה דעוז וחדוה במקומו צריך רעדה ומש"ה צריך פרישה כדי לאיים עליו ורש"י פי' במקום גילה של לוחות דכתיב פקודי ד' ישרים משמחי לב ולפ"ז לר"מ נמי אע"ג דס"ל כריה"ג בהא דויכסהו למשה אפ"ה לא נפקא לי' מהכא לטעון פרישה לכל הנכנס למחנה שכינה דהתם משום תורה הוא כדי שתהא ניתנת באימה והא דלא פי' בהדי' הכי דר"מ לא נ"ל פרישה מהכא סמך אהא דפי' כן בדר"נ וכמ"ש בסמוך מ"מ ק"ל שהוא [בעצמו פירש] בדר"מ לאיים עליו הוא נמי ס"ל כריה"ג דפירש למשה ולהבדילו מבני אדם שתחול עליו אימה בהיותו לבדו ויבין וישים לבבו ליכנס למחנה שכינה באימה ומשמע מפירושו דמשום כניסת מחנה שכינה באימה היתה פרישה זו והא למאי דפירש במקום גילה של לוחות תהיה רעדה ש"מ דמשום תורה היתה פרישה זו ולא משום כניסת מחנה שכינה ובאמת הדבר ברור לר' מתיא דלא היתה פרישה זו אלא משום תורה לחוד דהא בהדיא אמר ר"מ לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא התורה ניתנת באימה ש"מ דלית ליה פרישה מהכא להנכנס למחנה שכינה:

לאמר אמר ר' מוסיא מכאן להאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר פי' מדכתיב לאמר שצריך ליתן רשות להדיא שיאמר מכלל דבסתמא הוא בבל יאמר ונ"ל דלית לי' לר' מוסיא הא דר' יהודא דאמר דלאמר ללאו אתי כדתניא בפ"ק דתמורה (דף ז') ושור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו אותו אתה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים לבדק הבית מכאן אמר ר"י כל המתפיס תמימים לב"ה עובר בעשה אין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין ת"ל וידבר ה' אל משה לאמר דהיינו לא נאמר בדברים או לאו נאמר כדמפרש התם וה"נ איכא למידרש להאי לאמר ללאו משום דכתיב בתריה אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם ומהכא נ"ל בפ"ג דזבחים (דף ל"ג) למעלה איברי בהמה טמאה לגבי מזבח דעובר בעשה דטהורה אין טמאה לא ולאו הבא מכלל עשה עשה והשתא ה"נ י"ל לר"י דהאי לאמר אתי לעבור בל"ת למעלה איברי בהמה טמאה על גבי המזבח. מיהו י"ל דודאי לר"י נמי לאמר משמע ליה בכל מקום ליתן רשות לאומרו אתיא דמסתמא הוא בבל יאמר כר' מוסיא ושאני הכא גבי שרוע וקלוט דנאמר בתחלת הפרשה בתר האי קרא דלאמר דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל הרי שהורשה להדיא לאומרו לכולן לאמר למה לי ש"מ ללאו אתי וה"נ הא דא' ספ"ב דפסחים (דף מ"א) דהאוכל כזית צלי מבעוד יום חייב אע"ג דאינו אלא לאו הבא מכלל עשה דכתיב ואכלו את הבשר בלילה בלילה אין ביום לא ומוקי לה כר"י דנפקא ליה לאו מלאמר הא נמי האי לאמר מיותר הוא דהא כתיב בתריה בפרשת פסח דבר אל כל עדת ישראל משו"ה מפיק ליה ר"י ללאו אבל הכא האי לאמר לאו מיותר הוא ללאו אלא ליתן רשות לאומרו אתי ואע"ג דכתיב נמי בתרי' דבר אל בני ישראל אדם כי יקריב מכם הא דרשינן בכמה דוכתי מהאי קרא דבני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות ומיתורא דרשינן ליה כמ"ש בחי' בפ"ב דחגיגה ואי לא כתב רחמנא הכא לאמר הוי אמינא דהאי בני ישראל לרשות לאומרו אתי ולא למעוטי בנות ישראל מסמיכה מש"ה כתיב לאמר ליתן רשות לאומרו ולא ללאו אתי וכיון דהשתא רשות נפקא ליה מלאמר כי כתיב בני ישראל ע"כ למעוטי בנות ישראל מסמיכה הוא דאתי אבל גבי הא דשרוע וקלוט אין צריך לאמר לרשות דהא כתיב בהדי' גבי' דבר וכו' וכן לגבי פסח מש"ה דריש לי' ר"י ללאו ותדע דהכי הוא כדפי' דבהאי לאמר דהכא מודה ר"י נמי דלאו ללאו אתי שהרי שם בזבחים בפ"ג אמרינן המעלה איברי בהמה טמאה ע"ג המזבח ר"ל אומר לוקה ר"י אומר אינו לוקה ומפרש הגמרא ר"ל אומר לוקה טהורה אין טמאה לא לאו הבא מכלל עשה לוקין עליו ר"י אמר אינו לוקה לאו הבא מכלל עשה אין לוקין עליו ומתיב ר"י אותה תאכלו ולא בהמה טמאה ולאו הבא מכלל עשה

עשה ומש"ה משבש הגמרא להא פלוגתא דר"י ור"ל ומוקי דלא פליגי בבהמה טמאה אלא בחיה אי עובר עלה בעשה אי לא והשתא ל"ל להגמרא לשבש עיקר הפלוגתא הו"ל למימר דפליגי שפיר בבהמה טמאה ולר"ל לוקין עלה מיהו לאו מהאי טעמא דס"ל לאו הבמ"ע לוקין עליו דתקשה עליו מהא דאותה תאכלו אלא משום דס"ל כר"י דסבר לאמר ללאו אתי אלא ודאי האי לאמר דהכא לכ"ע אפי' לר"י לאו ללאו אלא לרשות לאומרו אתי כדר' מוסיא ומטעמא דפי' ואע"ג דקשה לי אהא דאותה תאכלו שהוא בתורת כהנים וקי"ל סתם ספרא ר' יהודא ואמאי חשיב לה לעשה לחוד דקתני סיפא ל"ת מנין ת"ל את זה לא תאכלו ותיפוק לי' לר"י מלאמר כבר פירשתי זה בחי' למס' מכות פ"ג ואין זה מקומו ובהכי ניחא לי אמאי דריש ר' מוסיא לדרשא זו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור אהאי לאמר דהכא דויקרא והלא פעמים רבות נאמרו בתורה לאמר קודם לכן ולמאי דפירשתי אתי שפיר דרבותא קמ"ל דאפי' ר"י מודה בהא דלרשות אתיא ולא ללאו ואע"ג דכתיב גבי' דבר אל בני ישראל ודמי להני לאמר דשרוע וקלוט ופסח דכתיב גבייהו נמי דבר אל בני ישראל ודריש לי' ר"י ללאו אפ"ה בהאי לאמר מודה דלאו ללאו אלא ליתן רשות לאומרו אתי והאי דבר אל בני ישראל דכתיב גבי' לדרשא דבני ישראל סומכים ולא בנות ישראל אתא וכדפירשתי:

דף ה.

מאי בינייהו אר"י וכו' וק"ל לימא דאיכא בינייהו נתינת אורים ותומים אל החושן דלמ"ד כל הכתוב בהן מעכב מעכבין וכדאמ' לקמן תינח כל מה דכתיבא בהאי ענינא דלא כתיבא והיינו הא דאורים ותומים שיתנם אל החושן כדפירשתי מנ"ל ומייתי לה מקרא דמעכבי להאי מאן דאמר אבל למ"ד דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב דהא אורים ותומים לדורות לא מעכבי דהא בבית שני לא היו אורים ותומים כדא' בס"פ (דף כ"א) ואפ"ה היו כה"ג ואומר אני מכאן ראיה למאי דפירשו התוס' שם דהיו בבית שני אלא שלא היו שואלין בהן וכן דעת הרמב"ם שכתב בפ"ד מהל' ב"ה אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקודש ולא היו עושין אותן אלא כדי להשלים ח' בגדים לכה"ג כדי שלא יהא מחוסר בגדים ודלא כהראב"ד שם בהשגות שחולק עליו וכתב וחיסר בגדים שאמר לא כלום שאין מחשבין הבגדים וא"כ קשה לימא הכא דאיכא בינייהו הא ובס"פ אכתוב עוד בזה:

סמיכה איכא בינייהו למ"ד כל הכתוב בהן מעכב מעכבא ק"ל הא אמרינן בפ"ק דמנחות (דף ה') אין מחוסר זמן לבו ביום ופריך רב פפא מהא דתניא הקדים חטאתו פי' של

מצורע לאשמו לא יהא אחר ממרס בדמו אלא תעובר צורתו ותצא לבית השריפה ופריך והא ר"פ הוא דאמר שאני הלכות מצורע דכתיב בי' הויה הכי קא קשיא ליה אימא ה"מ עבודה שחיטה לאו עבודה היא וש"מ כל היכא דכתב רחמנא עיכובא גבי ענינא דקרבנות ואפשר לאוקמי העיכובא על דבר עבודה לא מוקמינן ליה על דבר שאינו עבודה וא"כ ה"נ האי עיכובא דכתב רחמנא ר"ל ככה עיכובא הנאמר במילואים כדאמ' לקמן כיון דאפשר לאוקמי האי עיכובא על דברים אשר הם עבודה האמורים בפרשת מילואים אין לנו לאוקמי אסמיכה דאינה דבר עבודה וה"נ קשי' אשאר אמוראי דאמרי איכא בינייהו תנופה או ריבוי ז' ומשיחה ז' ור"פ גופי' אוקי דא"ב פרישה ז' דלמ"ד כל הכתוב בהן מעכב מעכבא מהא דככה ואמאי והא כל הני לאו עבודה נינהו וא"כ אפי' למ"ד דככה עיכובא אפ"ה כל הני נימא דלא מעכבי כיון דלאו עבודה נינהו לא קאי עלייהו עיכובא דחוקה כלל אלא אדבר עבודה שבפרשה לחוד קאי האי עיכובא דחוקה כדא' ר"פ התם גבי עיכובא דהויה דמצורע דלא קאי אלא אדבר עבודה לחוד:

אם עשאה לסמיכה שיורי מצוה מעלה עליו הכתוב כאלו לא כפר ופרש"י כאלו לא כפר מן המובחר וכפר כדאמרינן בזבחים (דף ט') כפר גברא דעיקר כפרה בדם אבל לא כפר כמי שלא קיים מצות קונו מן המובחר וק"ל שלא פי' כפי מסקנת רבא בפ"ק דזבחים (דף ו') דמיבעי לן התם עולה מכפרא אעשה דלאחר הפרשה או אינה מכפרא ואתינן למיפשט להא מהא דוסמך ונרצה דמעלה וכו' כאלו לא כפר וכפר מאי לאו דכפר אעשה דקודם הפרשה לא כפר אעשה דסמיכה דהו"ל עשה דלאחר הפרשה ושני רבא עשה דסמיכה קאמרת שאני התם דכל כמה דלא שחיט בעמוד וסמוך קאי אימת קא הוי עשה לאחר שחיטה דלאחר שחיטה לא קאמינא אלמא האי כפר ולא כפר דקאמר את"ל דאעשה דלאחר הפרשה נמי מכפר כפר הכל קאמר ולא כפר אעשה דסמיכה לחוד קאי וכ"ש אי אעשה דלאחר הפרשה לא מכפרא דלא כפר אלא אעשה דקודם הפרשה לחוד קאמר ואע"ג דא"ל ר"ה לרבא התם אימא כפר גברא לא כפר קמי שמיא פי' דלא קיים מצוה מן המובחר כדפרש"י הכא ומביא ראיה מי לא תנן והנותר בשמן וכו' שדחי לה רבא התם נמי כפר מתן בהונות אלא דזה אינו קושיא כל כך דבשילהי שמעתתא התם משמע דמיבעי ליה לר' ירמיה אפי' אעשה דלאחר שחיטה אי מכפרא אי לא גבי ב' כבשי עצרת שקבלו דמן בשתי כוסות ומשמע מפרש"י התם דר"ז הדר לי' דאפי' אעשה דלאחר שחיטה וקודם זריקה נמי מכפר וא"כ עשה דסמיכה דהו"ל עשה דלאחר שחיטה מכפר ומהשתא בע"כ לא כיפר וכיפר דגבי וסמך ונרצה לכפר כפר גברא לא כפר קמי

שמיא קאמר וכדפרש"י הכא אלא דמשמע שם דהגמרא ל"ל הא דר"ז גבי הא דקאמר שם במסקנא דילמא את"ל קאמר ואין להאריך כאן בזה יותר:

כאלו לא כפר וכפר ק"ל הא בפ"ק דזבחים (דף ז') נפקא לי' לר"א דשלא לשם בעלים לא עלתה לבעלים לשם חובה מהאי קרא ונפקא לי' מוכפר עליו ולא על חבירו ומונרצה לו לכפר נפקא ליה הא לו לכפר ולא על חבירו והשתא כיון דהאי לכפר דריש לה לענין סמיכה דמעלין עליו כאלו לא כפר ומ"מ כפר ועלתה לבעלים ה"נ הו"ל למדרש להאי לכפר גופי' לענין לו ולא על חבירו דמעלין עליו כאלו לא כפר ומ"מ עלתה לבעלים לשם חובה דכיון דהאי לכפר אהני תרתי קאי אוסמך דרישא ואלו דבתרי' ראוי להשוות ולמדרש אשניהם בענין אחד או שלא עלתה לשם חובה בין שלא סמך בין שלא לשם בעלים או בין שלא סמך בין שלא לשם בעלים לעולם כאלו לא כפר ומ"מ כפר ועלתה לחובה ובשלמא לרבא דמפרש להאי כאלו לא כפר היינו אעשה דסמיכה גופא קאי לק"מ דאפשר לומר דודאי יותר ניחא למדרש למעלה עליו כאלו לא כפר מלמדרש ללא עלתה לחובה הלכך לענין סמיכה דהוי בבעלים דוקא ניחא לן למדרש לא כפרו הבעלים דסמיכה שעברו בעולה זו אבל האי שלא לשמה דאינו בבעלים דוקא דהא זריקה ושאר עבודות דהוי בכהן ואפי' שחיטה דכשירה בזר אין צריך בעלים דוקא כדאמ' בפ"ג דמנחות (דף כ') לא שייך למדרש לא כפר עבודה שלא לשמה הנעשית ע"י אחר שאינו בעלים של הקרבן ואין לו כפרה כלל בקרבן זה אבל למאן דמפרש התם להאי לא כיפר דסמיכה ל"כ קמי שמיא וכמ"ש בסמוך ה"נ איכא למדרש להאי לא כיפר לגבי לו ולא לחבירו נמי כה"ג לא כפר קמי שמיא דאע"ג דהא שלא לשמה אינו בבעלים דוקא אפ"ה שייך לומר לא כפר קמי שמיא דהא הני אמוראי מפרשי התם לוהנותר בשמן לכפר דדרש ריב"ן ששירי מצוה הן בין נתן בין לא נתן כפר ומעלה עליו כאלו לא כפר דכפר גברא לא כפר קמי שמיא אלמא אע"ג דמתנות הראש דמצורע נעשין ע"י כהן אפ"ה שייך לומר לא כיפר קמי שמיא ה"נ נימא הכי לא כפר לענין שלא לשמה קמי שמיא אע"ג דשלא לשמה נעשה ע"י אחר ולא ע"י בעלים דוקא:

ריבוי שבעה פרש"י ששימש כה"ג ז' ימים רצופים כשממנין אותו לכה"ג וילבש ח' בגדים בשעת עבודה ריבוי לשון מרובה בגדים הוא שמשמש בח' וההדיוט בד' משמע מפירושו שריבוי אינו אלא כשמשמש באותן ח' בגדים ואינו נראה כן מדברי הרמב"ם שכתב בפ"ד מהל' כה"מ כיצד מרבין אותו בבגדים לובש ח' בגדים ופושטן וחוזר ולובש למחר ז' ימים יום אחר יום שנאמר ז' ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו הרי שלבישת ח' בגדים לחוד קרוי' ריבוי ואין צריך לעבוד בהן כלל ולכאורה לא משמע כן אלא כפרש"י לקמן (דף

י"ב ע"א) דאמרינן אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במאי מחנכין אותו אמר רב אב"א באבנט הניחא למ"ד אבנטו של כה"ג זהו כו' אמר אביי לובש ח' ומהפך בצינורא ואי ריבוי אינו בעובד עבודה בלבישת ח' בגדים דוקא אלא בלבישתם לחוד נמי הוי ריבוי א"כ אין לחלק בין אירע בו פסול קודם תמיד לאירע בו לאחריו דהא אפשר לו ללבוש ח' בגדים בלי עבודה לאחר תמיד כמו קודם ועוד לאביי דאמר לובש ח' ומהפך בצינורא היפוך זה ל"ל בלובש ח' לחוד בלי היפוך סגי לריבוי אלא ע"כ אין מצות ריבוי אלא בלבישה ועבודה. מיהו ק"ל הא ריבוי דאהרן בז' ימי מילואים היה בלבישה לחוד בלתי עבודה דהא משה שימש בז' ימי מילואים כדאמרינן בפ"ק דתענית (דף י"א) ובפ"ב דע"ז (דף ל"ו) במה שימש משה בז' ימי מילואים בחלוק לבן ואפי' הקרבנות שלא באו לחובת המילואים כמו התמידים והמוספים שבאו לחובת דורות הכל הקריב משה והכי משמע מפירוש רש"י בפ"ב דזבחים (דף י"ט) דאריב"ח כל כיור שאין בו כדי לקדש ד' כהנים אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו ופרש"י משה ואהרן תרין ובניו תרין שאף משה כהן היה בז"י המילואים ואע"ג דלא כהנו בבת אחת מ"מ קרא להכי מידרש וש"מ דאהרן ובניו לא כהנו כלל בז"י המילואים מדפריך דלא כהנו כאחת וש"מ דריבוי דאהרן היה שלא ע"י עבודה ותדע דלמ"ד מילואים כל הכתוב בהם מעכב וריבוי ומשיחה מעכבי א"כ לא כהנו אהרן ובניו בז' ימי מילואים והו"ל זרים ואפי' למ"ד דבר שאינו מעכב לדורות לא מעכב מ"מ לכתחלה לא היו רשאים עד אחר ריבוי ומשיחה כל ז' ימים ועוד דע"כ ריבוי דאהרן ובניו היה בלבישה לחוד בלי עבודה דהא לקמן אמרינן מכנסים אין כתובים בפרשה כשאמר זה הדבר אשר תעשה להם להביא מכנסים ואי ריבוי היה ע"י עבודה וכי ס"ד שהיו משמשין מחוסרי בגדים והא מחוסר בגדים ששימש מחלל עבודה כדאמ' רפ"ב דזבחים (דף ט"ו) וחייב מיתה כדאמ' בסנהדרין (דף פ"ב) אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם ואף על גב דמשה שימש בשבעת ימי מילואים בחלוק לבן לחוד שימוש דמשה שאני דגזירת המלך היה לפי שעה דלאו בתורת כהונה שימש כדפרש"י התם אלא ודאי ריבוי דאהרן בלבישה לחוד בלתי עבודה היא וה"א כיון דלא כתיב מכנסים בפרשה אין צריך ללבשן בשעת ריבוי קמ"ל זה הדבר דצריך ללבשן וכיון דריבוי דאהרן בלבישה בלתי עבודה היא ה"נ לדורות ריבוי דכה"ג סגי בהכי ואע"ג דאבנט ושאר בגדי כה"ג היו של כלאים אפילו תאמר כלאים של בגדי כהונה לא הותרה לכהנים שלא בשעת עבודה וכמ"ש לקמן רפ"ז (דף ס') מ"מ ריבוי זה של כה"ג גזירת הכתוב הוא שיהא בשמונה בגדים והשתא תקשה כדאמרן הא דאירע פסול לכה"ג אחר תמיד דקאמר במאי מחנכין אותו הא אפשר בלבישה לחוד בלתי עבודה

דבהכי סגי וי"ל דודאי ריבוי דאהרן היה בלבישה לחוד בלתי עבודה הואיל ולא היה אפשר בעבודה עד יום השמיני אבל לדורות דאפשר בעבודה יש לקיים שיטת רש"י דאין ריבוי אלא בעבודה עם הלבישה ומידי דהוה ככל הכלים שעשה משה דמשיחה מקדשן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן כדאמרינן לקמן (דף י"ב) וראיתי להראב"ד שם אהא דכתב הרמב"ם ואם עבד קודם שיתרבה בבגדים כל ז' או קודם שימשח כל ז' עבודתו כשירה הואיל ונתרבה או נמשח פעם א' נעשה כה"ג לכל דבר שכתב עליו נראה מדבריו דימים שהיו בהם המשיחה לא היה עובד ואין זה מן החכמה אלא כשאמרינן נתרבה ז' ונמשח ז' דבעינן ז' לכתחלה ה"מ לעבודת יוה"כ אבל לעבודת אותן הימים בכל יום בשמונה בגדים עובד:

אין לי אלא שנתרבה ז' ופרש"י אין לי שיהא כשר לבוא אל אהל מועד ביוה"כ אלא כשנתרבה ז' ונמשח ז' כשנתמנה. וק"ל דא"כ ריבוי ומשיחה יום א' מיהו מעכב לעבודת יוה"כ דהא לא ריבה קרא אלא יום א' לדיעבד כדמסיק אבל לגמרי אפי' דיעבד לא והא בההיא דאירע בו פסול לאחר תמיד קאמר ר"פ עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ה"נ עבודתו מחנכתו והשתא האיך אפשר דעבודתו מחנכתו הא קרא גלי להדיא דריבוי יום א' מיהומעכב ולא דמי לכלים דהתם גלי להדיא דלדורות עבודתן מחנכתן כדכתיב וימשחם ויקדש אותם אותם במשיחה אבל לדורות בעבודה אבל הכא כיון דגלי קרא להדיא דאין כשר ליוה"כ אלא א"כ נתרבה שעה א' עכ"פ אי אמרת עבודתו מחנכתו אין צריך ריבוי כלל והיכי משכחת לה דריבוי יום א' מעכב הא אין צריך ריבוי כלל כיון דאמרינן עבודתו מחנכתו ואפי' לכתחלה ועוד ק"ל אפי' לר"א דאמר מחנכין אותו באבנט למ"ד אבנטו של כה"ג ביוה"כ לא זהו של הדיוט אין זה מילוי ידים דקרא דמילוי דקרא הוא ח' בגדים דכה"ג דכל השנה כדכתיב ובגדי קודש אשר לאהרן יהי' לבניו אחריו ולמלא את ידם ובגדי אהרן דקרא מח' בגדים מיירי ולא מאבנט של יוה"כ דאין זה מילוי כלל וש"מ דמילוי אפי' יום א' אינו מעכב לעבודה של יוה"כ ואם נפרש דמילוי אינו ענין כלל לעבודת יוה"כ דבחינוך אבנט או עבודה סגי ולא כדפרש"י וקרא דוכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו לאו למימרא דאין כפרת יוה"כ אלא בנמשח ונתרבה דוקא אלא סימנא בעלמא נקט קרא איזה כהן מכפר ביוה"כ היינו כה"ג דוקא דבעי משיחה או ריבוי לאפוקי כהן הדיוט וכן אידך קרא דז"י ילבשם וכו' אשר יבוא אל אוה"מ לכפר אינו אלא לסימנא בעלמא דכה"ג הראוי לעבודת יוה"כ הוא דבעיא מילוי ולא כהן אחר אבל לעבודת יוה"כ גופי' אין צריך מילוי אלא באבנט סגי או עבודתו מחנכתו לר"פ וקרא דמשמע דכה"ג בעי מילוי היינו

לקדושת כה"ג של שאר ימות השנה ונ"מ לכל הדברים שבין כה"ג להדיוט דתניא לקמן דאין מתחנך להם אלא ע"י ריבוי ז' לכתחלה ובדיעבד בריבוי יום א' סגי ומשום דבשאר ימות השנה ליכא היכרא שיוצא מן הדיוטות לקדושת כה"ג אלא ע"י ריבוי הא נמי ליתא דהא אחד מן הדברים שבין כה"ג להדיוט דחשוב הוי עשירית האיפה שמביא כה"ג בכל יום ואי לכתחלה בעי ריבוי שבעה לקדושת כה"ג הא תנן בפ"ד דמנחות (דף נ') גבי חביתי כה"ג שהביא מחצה שחרית ומת ומינו אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של א' אלא מביא עשרון שלם וחוצהו מקריב מחצה ומחצה אבד והא כה"ג שמינו בין שחרית לערבית בר יומו הוא ולא אפשר שהי' לו ריבוי יותר מיום א' בלבד ואפ"ה מביא חביתי כה"ג ערבית לכתחלה והא דלא סגי לי' בחצי עשרון מביתו היינו טעמא כדמפרש בגמרא התם משום שנאמר מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא אבל למחר ודאי מקריבו לחצאין אע"ג דלא נתרבי אכתי ז' ימים וכמו שיש עליו קדושת כה"ג בריבוי יום א' לענין חביתין ה"ה נמי לכל דבר בודאי יש עליו קדושת כה"ג לא מיבעי לחומרא כגון מצווה על הבתולה ושאר חומרות דקא חשיב התם בודאי נוהג בו כיון דבדיעבד בריבוי יום א' סגי הוי כה"ג מעליא אלא אפי' לשאר דברים דחשיב התם כגון להחזיר הרוצח במיתתו ולהקריב אונן נמי בריבוי יום א' סגי להו דמ"ש מחביתין וא"כ הא ריבוי כל ז' דבעי לכתחלה למאי נ"מ אי לעבודת יוה"כ הא אין צריך ריבוי כל עיקר דהא בחינוך אבנט לחוד סגי לי' או לר"פ עבודתו מחנכתו ואי לקדושת כה"ג דשאר ימות השנה הא ע"י ריבוי דיום א' נכנס לקדושת כה"ג לכל דבר אפי' לכתחלה כדמוכח ההיא דפ"ד דמנחות גבי חביתין וי"ל דמ"מ מצוה בעלמא הוא שיהיה כה"ג נמשח ונתרבה ז' ימים כשנתמנה לכה"ג אע"ג דאינו מעלה ומוריד לדיני כה"ג לא לשל יוה"כ ולא לשל כל ימות השנה:

ככה עיכובא ק"ל מאי טעמא דמאן דאמר דבר שאינו מעכב לדורות אין מעכב בהן הא קי"ל כל מקום שנאמר ככה אינו אלא לעכב והרי בפי"ב דמס' יבמות (דף ק"ד) תנן קראה ורקקה אבל לא חלצה חליצתה פסולה חלצה וקראה אבל לא רקקה ר"א אומר חליצתה פסולה ר"ע אומר חליצתה כשרה אמר ר"א ככה יעשה כל דבר שהוא מעשה מעכב א"ל ר"ע משם ראיה ככה יעשה לאיש כל דבר שהוא מעשה באיש ועד כאן לא פליגי אלא ברקיקה דר"ע סבר דככה לא נאמר אלא אמעשה באיש אבל לכ"ע ככה עיכובא הוא לפיכך בלא חלצה לכ"ע פסולה ובשלמא למ"ד סמיכה ותנופה איכא בינייהו י"ל דהיינו טעמא דמ"ד דלא מעכב משום דככה גבי ועשית לאהרן ולבניו כתיב וי"ל דוקא מעשה באהרן ובניו עצמם מעכב אבל לא סמיכה ותנופה שאינו מעשה שבגופו אלא בקרבן

אבל למ"ד פרישה וריבוי ומשיחה נמי לא מעכבי הואיל ואינו מעכב לדורות אמאי הא מעשה דבגופו הוא וככה קאי עלייהו ותעכבי:

דף ה:

זה הדבר אשר צוה ה' אפי' קריאה מעכבת ונ"ל דס"ל לר"ש כמאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן ויליף לה מככה מ"מ ק"ל הא בההיא דחליצה תנן חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשרה לכ"ע אפי' לר"א אע"ג דס"ל לא רקקה פסולה שאני הכא דאיכא מעשה וככה אדבר מעשה קאי דכתיב ככה יעשה וה"נ דכוותיה ועשית לאהרן ולבניו ככה אדבר שהוא מעשה קאי ואע"ג דבעי קריאה מ"מ לא מעכב וי"ל דר"ש ס"ל כר"י דתנן פ"ז דסוטה (דף ל"ב) דנפקא לי' דחליצה בלשון הקודש מדכתיב וענתה ואמרה מועטו הלוים מה להלן בלה"ק וכו' ר"י אומר וענתה ואמרה ככה עד שתאמר בלשון הזה ואמרינן בגמרא ורבנן האי ככה מאי עבדי ליה מיבעי להו לדבר שהוא מעשה מעכב ור"י מכה ככה נפקא לי' ורבנן כה ככה לא משמע להו וה"נ ר"ש דריש כה ככה לדבר שהוא מעשה וככה אפי' דיבור מעכב ובהכי ניחא לי אמאי לא אמרינן לעיל דאיכא בינייהו מקרא דלמ"ד כל הכתוב בהן מעכב מעכבי ולמאן דאמר דבר שהוא מעכב לדורות אינו מעכב ומקרא פרשה אינו מעכב לדורות כדתנן לקמן רפ"ז (דף ס') בא לו כה"ג לקרות וכו' וקריאה זו ממילואים ילפינן כדפרש"י התם והא בין לר"י בין לר' נחמיה בדברים הנעשים בבגדי זהב בחוץ לא מעכב בין סדרן בין עיקרן לגמרי כדמוכח התם גבי שירים מעכבים וברפ"ז אלא ודאי כיון דאליבא דרבנן דלא דרשי כה ככה לכ"ע קריאה לא מעכב דככה דמשמע עיכובא לא קאי אלא אדבר של מעשה והא דר"ש לא אתיא אלא כר"י ומש"ה לא קאמר הגמרא איכא בנייהו הא דלרבנן לכ"ע קריאה לא מעכב דהא עיכובא דככה לאו אקריאה קאי דלאו מעשה הוא:

לעתיד לבא נמי לכשיבוא אהרן ובניו ומשה עמהם ונ"ל דבלאו הכי המ"ל דהא ס"ל לר"י פ"ט דנדה (דף ע') מצות בטילות לעתיד לבוא פי' לאחר זמן תחית המתים דהכי אמרינן התם בגד שאבד בו כלאים וכו' אבל עושה ממנו תכריכים למת ואמ' אמר ר"י זאת אומרת מצות בטילות לעתיד לבוא ופריך והא אמר ר"י לא שנא אלא לספדו אבל לקוברו אסור ומשני לאו אתמר עלה ור"י אומר אפי' לקוברו ור"י לטעמי' דאמר ר"י מאי דכתיב במתים חפשו כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות אלמא לר"י מצות בטילות לע"ל וא"כ מנ"מ לעתיד לבוא כיון דאין מצות פשיטא דאין קרבן ולא בגדי כהונה ולענין מאי פליג אבני ר"ח דכיצד מלבישן לעתיד לבוא כיון דלדידי' מצות בטילות לע"ל לבישה

זו דאהרן ובניו לא צריכא כלל ואין נפקא מינה בלבישתן לע"ל אלא דעדיפא מיני' פריך לע"ל נמי לכשיבוא אהרן ובניו ומשה עמהם:

דף ו.

כמאן כר"ע ק"ל הא בנמצא על שלה איכא ג' זמנים אותיום טמא ודאי בכדי שתרד מן המטה ותדיח את פני' טמא ספק ובאחר זמן זה פליגי ר"ע ורבנן והכי תנן בפ"ב דנדה (דף י"ד) ואם כן מאי ס"ד דרבנן אלו דחיישינן לתמצא ספק נדה לאחר זה ור"ע היא ולא חיישינן לספק נדה בתוך כדי שתרד וי"ל דהני רבנן סבירא להו כרבינא בסמוך דאהא דפריך ועד שאתה מפרישו מביתו הפרישהו מטומאת המת וקא משני טומאת ביתו שכיחא טומאת מת לא שכיחא וקס"ד דטומאת ביתו קודם לאחר זמן נמי לא שכיח ודמי לטומאת המת דלא חיישינן לה ור"ח שני לה דבחד אחר נמי שכיח ולא דמי לטומאת מת א"כ לר"ח דס"ל נמי דחד אחר לא שכיח ודמי בזה לטומאת מת ואפ"ה חיישינן לי' והא דלא חיישינן לטומאת מת ס"ל כרבא דשני זאת אומרת טומאה הותרה בציבור ואע"ג דר"ח קאמר לקמן דמתני' דתנן לקמן כל ז' ימים הוא זורק את הדם דלא כר"ע דאמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו דאי ר"ע היכי עביד עבודה ואי ר"ח כרבא ס"ל דלתנא דידן טומאה הותרה בציבור אין צריך הזאה כלל כדאמ' לקמן אי ס"ל לר"י דאמר מזין עליו ג' וז' טומאה הותרה בצבור הזאה כלל למה לי י"ל כמו שפרשתי למעלה הנ"מ למאן דיליף מסיני והזאה מעלה בעלמא היא משום ספק טומאת מת ומש"ה למאן דאמר הותרה אין צריך הזאה כלל אבל למאן דיליף ממילואים בע"כ צריך הזאה כל שבעה ימים מן התורה מגזה"כ מש"ה ר"י דאמר אין מזין עליו אלא ג' וז' בלבד בע"כ לא יליף ממילואים אלא מסיניוהזאה מעלה בעלמא ומשום ספק טומאת מת ואי ס"ד דס"ל הותרה הזאה כלל ל"ל אבל ר"ע ע"כ לא יליף לי' מסיני דהא אמר לעיל ויכסהו הענן להר ולא למשה ובודאי לא פליג אהא דפרישה ז' ימים דכ"ע מודו בהא ולא מצינו מאן דפליג אזה וע"כ פרישה לר"ע ממילואים נפקא לי' וממילא כמו התם צריך הזאה כל ז' ימים מן התורה דנכנסו מים תחת דם ותקשה האיך עובד עבודה לר"ע הא נטמא בהזאתו:

דמפרישין לי' שעה א' סמוך לשקיעת החמה ק"ל הא תניא לעיל בין כה"ג דיוה"כ בין כהן השורף את הפרה מפרישין אותו ז' ימים קודם ואחד זה ואחד זה מזין עליו ומשמע דהאי ומזין כל ז' קאי אהני ז' ימי הפרישה דסליק מיני' דמיירי מהני ז' ימים שלימים ואותו שעה א' סמוך לשקה"ח אינו מן חשבון ז' ימים הללו והא לקמן אמרינן דהזאות א' ב' ג' משום ספיקא דשמא יום ג' לטומאה הן ואפי' ליום ג' חיישינן שמא שעה א'

קודם פרישתו נטמא וכן ה' ו' ז' שמא יום ז' הן אבל יום ד' לא צריך הזאה דלא בג' איכא לספוקי פי' דהא משפירש לא נגע במת ולא בז' איכא לספוקי פי' שאם הוא ז' לטומאתו יום א' לפני פרישתו ג' הוי והא לא הוזה בו והזאה ג' בלא ז' וכן ז' בלא ג' אינו כלום והשתא אם איתא דפירש שעה א' ביום הקדום לז' ימי הפרישה וההזאה א"כ יום ג' למנין ז' ימי הפרישה וההזאה למה לי להזות עליו דבג' ליכא לספוקי דמשפירש שעה א' קודם ז' ימי הפרישה הא לא נגע ובז' נמי שכנגדו לא דא"כ לא הוזה בג' וכן ביום ז' לפרישה נמי הזאה ל"ל מה"ט גופי' דהא משפירש לא נגע ועוד כיון דבג' לא הוזה אין הזאת ז' בלא ג' כלום וה"נ יום ד' לחשבון ז' ימי הפרישה והזאה נמי אין צריך הזאה דהא יום ד' זה ליכא לספוקי לא בג' ולא בז' וכדאמרן ולא נשתיירו מז' ימי הפרישה להזאה אלא. ד' ימים לבד ואיך אמר ומזין עליו כל שבעה ימים כיון שחסרו כמעט מחצה מן הז' ימים שאין צריכין הזאה כלל ואע"ג דאמ' לקמן דהזאה שבות ואין דוחה שבת והני ז' ימים לבד משבת ויום ד' ואפ"ה קרי לי' ז' ימים היינו בדלא חסרו אלא ב' ימים לחוד אבל בדחסרו ג' ימים שהוא קרוב למחצה לא מסתבר לקרוא להנותר כל ז' ימים ועוד דמעיקרא לא דמי דמשום שבת ויום ד' משכחת לי' לפעמים שאינו חסר אלא יום א' מז' ימי הזאה כשחל יום רביעי לפרישה בשבת ואפי' חל בחול אין יום השבת קבוע לחשבון ז' ימי הפרישה אלא פעמים ביום זה לפרישה פעמים ביום אחר וכיון דאינו מחוסר יום קבוע מז' שייך משום דידי' למתני מזין עליו כל ז' ימים כלומר שנמשך משך זמן הזאות ז' ימים אע"ג דאי אפשר לז' ימים בלא שבת מ"מ אין מבטל יום קבוע מז' ימים הללו בכל שנה בשוה אבל להאי שינויא דר"ש הני ג' ימים דאמרן קבועין הן שבטילין לעולם מהזאה בכל שנה ושנה ועוד אי משום דלפעמים נחסרו ע"י שבת מן הזאה דז' ימי פרישה הללו חשבת לחסרון אם כן רוב פעמים לא משכחת לי' לימי הזאה אלא שני ימים לחוד דבחל יום א' מימי הפרישה בשבת בטלה יום שכנגדו נמי מהזאה דהזאת ז' בלי ג' אינה כלום וכן בחל יום ב' בשבת בטלה הזאה של יום שכנגדו מהאי טעמא וה"נ בחל יום ה' או יום ו' מז' ימי פרישה בשבת בטלה הזאה מיום א' או ב' שכנגדם דהזאת ג' בלי ז' שכנגדם אינה כלום נמצא באותן שנים בטלין ה' ימים של הזאה בז' ימי פרישה יום שבת ויום ג' וז' שכנגדו ואותן ג' ימים הקבועין ועומדין לעולם לשנויא דר"ש אין בהם הזאה ולא משכחת לה להזאה אפי' בד' ימי פרישה אלא במיעוט שנים בחל שבת באחד מג' ימים אלו שהן ג' ד' וז' לז"י פרישה אבל לשנויא דר"ח לעולם אינו חסר אלא ג' ימים יום ד' לפרישה הקבוע לעולם ויום שבת ושכנגדו בחל בשאר ימי הפרישה ובחל ד' בשבת אינו נחסר אלא יום א' לבד אבל לר"ש רוב פעמים חסרו ה' וכדפי' ואע"ג דמפרישין דפרה

לק"מ דכיון דטבול יום כשר בפרה אין צריך להפרישו שעה א' קודם שקה"ח אפי' לר"ש ואי משום טומאת ביתו יטבול ביום השריפה דס"ל כר"י דקידוש ידים ורגלים בפרה בחוץ סגי וכמ"ש לעיל ועוד כיון דפרה בדידן תליא ולא בקביעא דירחא מפרישינן לי' בימים שאין ימי הזאה בטלין כדאמר רבא לקמן אבל מפרישת יוה"כ דלאו בדידן תליא אלא בקביעא דירחא קשיא ואפילו למ"ד דלא מיקלע תרי שבתי בהדדי שבת ויוה"כ וגם משום דלא מיקלע יום ערבה בשבת דחינן לר"ה בחל ביום א' כדאמרינן בפ"ה דסוכה ובפ' כל כתבי דמש"ה לא אד"ו ר"ה ואי אפשר לד' בתשרי שהוא יום ב' מז' ימי פרישה לחול בשבת וכן לז' שהוא ערב יוה"כ א"א לחול בשבת מ"מ הרבה פעמים לא משכחת לה להזאת כה"ג דיוה"כ אלא ב' ימים לחוד וי"ל למאי דפי' לעיל דלמאן דגמר לפרישה ממילואים בע"כ צריך הזאה כל ז' ימים מה"ת ולאו משום ספק טומאת מת אלא משום גזה"כ ואפי' בד' צריך הזאה מה"ט אע"ג דליכא לספוקי בי' לא בג' ולא בז' והא דתלי ריב"ח להזאה משום ספק ט"מ היינו משום דס"ל כמאן דנמר לפרישה מסיני והזאה מעלה בעלמא היא ומשום ספק ט"מ א"נ ס"ל כר"י דמתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יוה"כ והעיקר פרישה דפרה והזאותיו אינו אלא מעלה בעלמא ועלה קאמר א' שמא ג' וכו' ומסיק דד' א"צ הזאה אבל ר"ש ס"ל או כמאן דמתני תרתי ופרה ויוה"כ נפקא לי' ממילואים וצריך הזאה כל ז' ימי פרישה מגזה"כ ואפילו תאמר דס"ל כמאן דמתני חדא ופרה מעלה בעלמא איכא למימר הא דקאמר דמפרישין אותו קודם שקיעת החמה איוה"כ לחוד קאי אבל דפרה א"צ להפרישו קודם מטעמא דפירשתי לעיל כיון דט"י כשר בפרה והשתא ניחא הכל:

בעל קרי כמגע שרץ בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילה פרש"י לטבול ביום טומאתו כדא' בפסחים (דף ס"ז) בועל נדה כט"מ לטבול ביום ז' אלמא טובל ביום וק"ל כי משני לטומאתו פריך טומאתו בהדיא כתיב אלא לאו לטבילתן הא אפי' אי מוקמת לטבילתן נמי הא תקשה רישא דבעל קרי כמגע שרץ לטבול ביום טומאתו נמי הא בהדיא כתיב בהו והכי פריך להדיא שם בפ"ו דפסחים דאמר ר"י ב"ק משתלח חוץ לב' מחנות ופריך מהא דב"ק כמגע שרץ מאי לאו למחנותן לא לטומאתן ופריך טומאתן האי טומאת ערב כתיב בי' והאי וכו' אלא לאו למחנותן וי"ל דהתם כי פריך לר"י מהא רישא דב"ק אכתי לא מייתי להא סיפא דבועל נדה כט"מ ולא אדעתי' עלה לכך הוי קשה לי' טומאתן בהדיא כתיב אבל הכא דמייתי רישא וסיפא ומקשה מסיפא ניחא דאי אמרת לטבילה תני רישא דב"ק אע"ג דבהדיא כתיב אטו סיפא דבועל נדה כט"מ וטובל ביום דקמ"ל טובא דבועל נדה אינו כנדה והא אמרינן בזבחים (דף צ"ג) אמרי במערבא תני רישא

דלא צריך משום סיפא. ועל מאי דפרש"י לא לטומאתן ב"ק כמגע שרץ לטומאת ערב וראשון לטומאה ק"ל למה לו להזכיר דב"ק ראשון וב"נ אב היה לו לפרש זה טומאת ערב וזה טומאת שבעה וצ"ל משום דקשה לי' ל"ל למיתלא לב"ק במגע שרץ לטומאת ערב הא טומאת ערב בב"ק גופי' כתיב כמו בשרץ מש"ה פירש דלענין ראשון לטומאה נמי אייריי והא במגע שרץ מלתא דפשיטא דשרץ הוי אב והנוגע בו הוי ראשון כמו נוגע בכל אבות הטומאה אבל ב"ק לאו מלתא דפשיטא דאינו אלא ראשון כנוגע באב די"ל דשאני דהואיל ורואה הוי הוא עצמו אב וכדאמ' רפ"ב דנדה (דף כ"ב) למימרא דנוגע הוי אלא מעתה אל יסתור בזיבה אלמא דקא ס"ד דרואה הוי קמ"ל התנא ב"ק כמגע שרץ דאינו אלא ראשון והשתא תלה דלא פשיטא בדפשיטא וכ"ת למה תלה בועל נדה בט"מ למאי דמשני לטומאתן הא טומאת ז' בגופי' כתיב גבי בועל נדה כמו בטמא מת וי"ל משום דבעי למתני סיפא אלא שחמור ממנו בועל נדה מט"מ שמטמא משכב וכו' א"כ אגב רישא שתלה ב"ק במגע שרץ תלה בסיפא ב"נ בט"מ אע"ג דלא צריך וה"נ צ"ל למאי דס"ד לטבילתן דאלו טובלין בו ביום ואלו ביום ז' דהשתא סיפא ניחא בועל נדה כט"מ דאינו כנדה וטובל ביום כט"מ דכתיב גבי' להדיא דטובל ביום אבל רישא ל"ל דתלה ב"ק בטמא שרץ לענין טובל ביום וטומאת ערב הא הני גם בב"ק גופי' נמי בהדיא כתיב אע"כ משום סיפא דבועל נדה דתלי' לי' בט"מ דצריכא תלה נמי ב"ק במגע שרץ ברישא אע"ג דלא צריכא זהו מה שנ"ל ע"ד שיטת רש"י. מ"מ אכתי ק"ל לפ"ז כיון דלמאי דס"ד לטבילתן היינו שאלו טובלין בו ביום ואלו ביום ז' בע"כ בבא דרישא לא צריכא כלל דטבילה בו ביום בהדיא כתיב בי' בין בב"ק בין במגע שרץ כדפריך בפ"ו דפסחים ולא תני לי' לגמרי אלא משום בבא דסיפא דב"נ כט"מ דקמ"ל דב"נ אינו כנדה וכדפי' והא כי משני לטומאתן לפ"ז בבא דרישא משנה צריכא היא דקמ"ל ב"ק נוגע הוי כמ"ש ולא רואה כדפי' א"כ מאי ק"ל כדמשני לטומאתן בהדיא כתיב בי' דלמא אגב רישא דב"ח דצריכא תני נמי סיפא **דב"נ** דל"צ דהשתא למאי דר"ל לטבילתן רישא ל"צ ואפ"ה ניחא לי' דתני לה משום סיפא כ"ש למאי דמשני לטומאתן דהשתא רישא צריכא וסיפא ל"צ דטפי ניחא למימר דתני סיפא דל"צ משום רישא דצריכא כדאמ' בההי' דפ"ט דזבחים בשלמא סיפא אטו רישא תני אלא רישא אטו סיפא מי תני אין אמרי במערבא תני רישא וכו' והשתא סברת המקשה הוא כלפי לייא דפריך טומאתן בהדיא כתיב אלא טבילתן דטבילתן דתני רישא משום סיפא ניחא לי' וטומאתן סיפא משום רישא לא נ"ל ועוד אני תמה על רש"י כיון דנזכר ההיא דפ"ו דפסחים אמאי לא מפרש להא בבא דרישא דב"ק כמו דמוקי לה התם במסקנא לטומאתן והא קמ"ל דב"ק כמגע שרץ מה מ"ש מטמא

באונס אף ב"ק מטמא באונס ולי נראה לפרש סוגיא דהכא כדהתם בין למאי דס"ד לטבילתן בין למאי דמשני דבבא דסיפא דב"נ כט"מ לטומאתן דטמאים שבעה הך בבא דרישא דב"ק כמגע שרץ לענין טומאת אונס מתניא ומשנה צריכא היא ועוד אני אומר דבין הא דפריך התם ארישא הא טומאת ערב כתיב בי' ובין הא דפריך הכא האי טומאת ז' כתיב בי' לאו משום משנה שאינה צריכא קא קשיא ליה דכיון דקרא כתיב מתניתין מאי קמ"ל דהא ודאי לאו קושיא היא דדרך התנא לשנות מה שכתוב בהדיא וכמ"ש התוס' והמפרשים ספ"ק דיבמות (דף מ"ט) דתנן אשתו שמתה מותר באחותה יבמתו שמתה מותר באחותה ואמר ר"י עלה בגמ' כאן שנה רבי משנה שאינה צריכא כיון דעלי' בחייה כתיב בהדיא זיל קרי בי רב הוא כן פרש"י התם והקשו עליו דבכל מקום שונה התנא מה שנאמר בפירוש בפסוק ופירשו דיבמתו הוי משנה שאינה צריכא דכיון דתני אשתו כ"ש יבמתו אלא הכי פירושו כיון דבב"ק טומאת ערב בהדיא כתיב כמו גבי מגע שרץ וכן טומאת ז' בהדיא כתיב גבי בועל נדה כמו גבי טמא מת מאי אולמא דהני מהני למיתלי בעל קרי במגע שרץ ולבועל נדה בטמא מת והיינו הא דמשני התם הא קמ"ל הא דתלי ב"ק במ"ש לטמא באונס כמותו דבמגע שרץ פשיטא לן דאין לחלק בין אונס לרצון אבל ב"ק סד"א דאין מטמא באונס או משום דאיתקש ב"ק לזב דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה זב אינו מטמא באונס דכתיב מבשרו אבל לא באונס אף ב"ק כן קמ"ל דמטמא באונס כמ"ש וכן הא דפריך טומאת ז' בהדיא כתיב בב"נ ובט"מ ולמה ליה למיתלי ב"נ בט"מ ומשני התם למחנותן פי' שב"נ מותר במחנה לויה כט"מ דנ"ל מקרא דמותר דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו כדא' התם אף ב"נ כן מותר ומש"ה תלי לי' לב"נ דלא כתיב גבי' בט"מ דכתיב גבי' והכא משני סיפא איצטריך לי' אלא שחמור ממנו ב"נ וכיון שרוצה לאשמועינן דב"נ חמור מט"מ להכי תלה ברישא ב"נ בט"מ לטומאתן כלומר אע"ג דשווין הן לענין טומאה כזה כן זה טומאת ז' הן אפ"ה לענין משכב ב"נ חמור מט"מ:

דף ו:

לא לעולם לטומאתן סיפא איצטריך לי' פי' אבל לטבילתן אינם שוין דבועל נדה כנדה כרב שימי וק"ל א"כ אמאי לא תנן דב"נ חמיר בהא נמי מט"מ דזה טובל ביום ז' וב"נ אינו טובל אלא עד הלילה כנדה עצמה וי"ל דתנא לא חשיב בלטומאתן אלא מה שבעיקר טומאה לחוד ששניהם טומאת ז' ושב"נ חמור מט"מ שמטמא משכב אבל מטבילתן לא מיירי ובהכי ניחא לי הא דלא משני הכא דב"נ כט"מ איירי מלמחנותן כדמשני התם

בפ"ו דפסחים משום דהכא אליבא דרב שימי קיימינן דבועל נדה כנדה וחמור מט"מ לטבילתו ואם איתא הא דב"נ כט"מ למחנותן איירי ולא מטומאתן וסיפא אלא שחמור ממנו לענין משכב לטומאתן איירי אלמא נקט תנא למילתי' בתרי גווני אכתי תקשה לר' שימי אם איתא דבועל נדה לענין טבילה כנדה ובהא נמי חמור מט"מ הו"ל למיתני הא חומרא נמי בסיפא אלא שחמור ממנו ב"נ לטבילה כיון דתנא לאו מטומאה לחוד איירי אלא ממחנותן נמי לפיכך מוקי דלא איירי אלא מטומאה לחוד אבל התם לפי המסקנא קאי דאיתותב ר"ש וב"נ אינו כנדה וקיל כט"מ בהא דטובל ביום ומעתה אין כאן חומר בב"נ מט"מ אלא בהא דמשכב לחוד נ"ל טפי לאוקמי הא דב"נ כט"מ למחנותן דהשתא קמ"ל בהא גופי' מלתא חדתא מלאוקמי סיפא איצטריך ליה ורישא לא קמ"ל מידי ובהכי ניחא לי ולק"מ מה שהקשו התוס' מאי שנא הכא דמשני סיפא איצטריך ליה והתם משני למרנותן דלא ק"מ כדפרשתי והתוס' בשמעתין תירצו זאת בתירוץ דחוק ורחוק והנכון כדפירשנו:

ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת המת פרש"י ולא יהיה כל אדם נכנסים ויוצאים אצלו שמא ימות מת עליו ק"ל הא הת"ק דמתניתין לא חייש למיתה כדמפרש בגמ' לקמן מיתה לא שכיח מש"ה לא חייש שמא תמות אשתו ואין צריך לתקן לו אשה אחרת ואי אדר"י פריך דחייש לשמא תמות אשתו ואפ"ה לא פליג ארישא דמפרישין אותו מביתו לחוד דהיינו מאשתו ולא מכל אדם ולא חייש לטמא מת א"כ מאי זאת אומרת טומאה הותרה היא בצבור דקאמר רבא הא בהדיא ס"ל לר"י הכי לקמן דקאמר הנח לכה"ג ביוה"כ שטומאה הותרה היא בצבור ול"ל לרבא לאתויי הא מדיוקא ועוד האיך קאמר רבינא אדר"י אפילו תאמר דחוי' הוא הא שמעינן לר"י בהדיא דהותרה וי"ל דאליבא דת"ק נמי פריך שפיר דעד כאן לא חייש ת"ק למיתה אלא למיתה דיחיד דשמא תמות אשתו דהוי אדם פרטי אבל למיתה דרבים דשמא ימות א' מן הנכנסין אצלו ס"ד דרבא אי לאו דטומאת מת הותרה בצבור כיון דחייש לטומאת ביתו ראוי נמי לחוש לטומאת מת ורבינא אמר אפ"ת דחוי' אפ"ה ט"מ אפי' דרבים לא שכיח כטומאת ביתו וכה"ג מצינו בפ"י דב"ב (דף קע"ג) לנפילה דרבים חיישינן לנפילה דיחיד לא חיישינן והא דפריך לקמן בפ"ה (דף נ"ו) למאי דר"ל דה"ט דר"י דאמר לא היו שופרות לקיני חובה משום חטאת שמתו בעלי' ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים ומאי קושיא הא האי דהשולח הו"ל מיתה דיחיד ומשום הכי לא חייש ליה משא"כ ההיא דשופרות הו"ל מיתה דרבים מש"ה חייש לה ואע"ג דר"י חייש במתניתין אף למיתה דיחיד דאמר אף אשה אחרת מתקינין לו הא מפרש הגמרא

פ"ב דסוכה (דף ל"ד) דמעלה עשו בכפרה דהא גבי עשה בהמה דופן לסוכה מכשיר ר"י התם ולא חייש לשמא תמות בהמה זו וזה יתבאר שם:

זאת אומרת טומאה הותרה היא בצבור. ק"ל תינח יוה"כ דדוחה שבת וטומאה דקביע לו זמן אבל שריפת פרה דלא קביע לו זמן ולא דחי' לשבת וטומאה תקשה הא עד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מט"מ [ואפי' למאי דפירשו התוס' לקמן (דף ח') גבי הא דאמר ר"י זה וזה אין מזין עליו אלא ג' וז' בלבד וס"ד דה"ט דר"י משום דטומאה הותרה בצבור ואע"ג דגבי פרה לא הותרה מ"מ כיון דטבול יום כשר בפרה ה"נ נכשיר כהן השורף אותה בלא הזאה כלל כיון דלא בריר לן שנטמא וה"נ דאפי' ג' וז' אין צריך אלא משום מעלה בעלמא מ"מ אכתי קשה אמאי לא עבדי נמי מעלה להפרישו מט"מ כמו שעשו מעלה גבי הזאה ולהפרישו מט"ב ובדוחק גדול יש לחלק ביניהם] וי"ל דמשריפת פרה לק"מ די"ל אין הכי נמי דמפרישין אותו מט"מ ואין בני אדם נכנסין אצלו והא דקתני לעיל אין אחיו הכהנים נוגעים בו לאו למימרא דנכנסין אצלו מיהת אלא אפי' באקראי בעלמא מאבראי כשיוצא חוץ מלשכתו לשינה ולבהכ"ס בפגען בו אין נוגעין בו וכ"ת אי מפרישין אותו מכל אדם ל"ל דתני מפרישין אותו ז' ימים מביתו דהיינו מאשתו משום ט"ב תיפוק ליה דמפרישין אותו מכל אדם משום חשש ט"מ ואשתו נמי בכלל חששא זו י"ל דמביתו פורש כל ז' ימי פרישה מחשש ט"ב אבל מחשש ט"מ אין צריך לפרוש מכל אדם אלא ששה ימים לחוד ולא שבעה והיינו טעמא משום דע"י כשר בפרה ואיכא למ"ד דוקא טומאה דאותה פרשה דאיירי מט"מ וכיוצא בו אבל ט"י דבועל נדה דחמיר שמטמא משכב התחתון כעליון לא וכמ"ש לעיל בשם התוס' וי"ל דתנא דידן כוותי' ס"ל מש"ה משום חשש ט"מ אין צריך פרישה לשורף את הפרה אלא ששה ימים בלבד ויטבול ביום השרפה וישרפנה ט"י אבל משום. חשש ט"ב צריך קודם ז' ימים דאי אפשר לשרפה ט"י דב"נ אבל מיוה"כ פריך שפיר דהא ט"י דמת נמי לא הותר לו ואי ס"ד דצריך לפרוש מכל אדם משום חשש ט"מ א"כ בע"כ צריכה פרישה זו ז' ימים קודם יוה"כ כדי שלא יהיה ט"י ביוה"כ א"כ למה תנן מפרישין אותו מביתו ז' ימים הא מכל אדם נמי צריך פרישה מחשש ט"מ וביתו בכלל אלא ודאי אין צריך פרישה מחשש ט"מ והשתא פריך שפיר. מיהו למאי דפי' לעיל דליכא למ"ד דט"י דבועל נדה פסולבפרה ואפי' למ"ד ט"י דאותה פרשה דוקא היינו למעוטי ט"י דזב וכיוצא בו דטומאה יוצאת מגופו אבל ט"י דבועל נדה דאין טומאה יוצאת מגופו דמי לט"י דט"מ וכשר מהשתא אין לחלק בין ט"י של ט"מ לשל ט"ב ובתרווייהו מדינא בפרישת ששה סגי והא דמפרישין אותו בשריפת פרה ז' ימים מביתו בע"כ היינו טעמא או משום דט"י

של תורה נהי דשרי מה"ת בפרה מ"מ מדרבנן אסור וכמש"ל בשם התוס' א"נ כמ"ד קידוש של פרה צריך להיות לפנים בעזרה ואי אפשר לט"י לקדש בעזרה וכמש"ל א"כ מדקתני מפרישין מביתו ז' ש"מ דמכל אדם א"צ להפרישו מחשש ט"מ דאי צריך היה צריך פרישה כל שבעה כמו מחשש ט"ב והשתא אכתי תקשה אליבא דרבא אמאי לא חייש לט"מ גבי שורף את הפרה וי"ל דאליבא דרבא צ"ל דודאי ס"ל כמאן דאמר קידוש פרה צריך להיות לפנים בעזרה מש"ה ט"י דט"ב אי אפשר בפרה כיון דקידוש שלה בפנים וא"א לט"י ליכנס בעזרה אבל ט"מ סגי בששה ימים ואי משום דט"י דט"מ נמי אינו נכנס לעזרה הא לרבא ס"ל האי תנא טומאת מת הותרה בציבור והא אמרינן לקמן לחד לישנא דר"נ דאפי' איכא טהורין בההיא בית אב עבדי נמי טמאים דכל ט"מ בציבור רחמנא שריא א"כ משום חשש ט"מ שפיר סגי בוי"ו ימים וישרפנה בט"י ואי משום קידוש דצריך פנים יקדש בפנים ויעבוד עבודת ציבור של אותו יום ותעלה לו קידוש זה לעבודת ציבור ולפרה אבל משום ט"ב ודאי צריך פרישה ז' כדי שיטבול יום קודם שריפתו דאלו ט"י דט"ב לא הותרה בציבור כלל א"כ אין לו תקנה לקדש בפנים לכך נקט מפרישין מביתו דמש"ה צריך פרישה כל ז' דאלו משום ט"מ בששה ימי פרישה סגי. מיהו ק"ל אשינויא דרבא דקאמר זאת אומרת טומאה הותרה היא בציבור הא אי דחוי' מפרישין אותו נמי מט"מ התינח במתניתין דלא תנן שהיו מזין עליו אבל בברייתא דלעיל (דף ד') דיליף פרישה ממילואים לכה"ג ביוה"כ ולשורף את הפרה ותני בשניהם דמפרישין אותן מביתם וטעונין הזאה כל ז' ומדמצריך הזאה לכה"ג אלמא ס"ל טומאה דחויה בציבור דאי הותרה ל"ל הזאה כדאמר לקמן ותסברא אי ס"ל לר"י טומאה הותרה הזאה כלל ל"ל וכיון דע"כ ס"ל לתנא דברייתא דטומאה דחויה היא תקשה ליה עד שאתה מפרישו מט"ב הפרישהו מט"מ ומכאן יש ראיה למה שפי' לעיל דמאן דיליף פרישה ממילואים צריך הזאה מגזה"כ כמו התם דהא דאמר לעיל נכנסו מים תחת דם דרשה גמורה היא ולא אסמכתא ומש"ה אע"ג דס"ל טומאה הותרה מדאין מפרישין לכה"ג ביוה"כ מט"מ אפ"ה צריך הזאה כמו במילואים מגזה"כ ודלא כדבעי לפרש התם התוס' דאסמכתא בעלמא היא ועיקר הזאה אינו אלא משום מעלה ומחשש ספק ט"מ דא"כ תקשה הא דאמרן אלא ודאי כדפרשתי מ"מ אכתי ק"ל אשינויא דרבא דאמר לקמן אילים באילו של אהרן דאע"ג דקביע לי' זמן כיון דיחיד הוא לא הותרה טומאה אצלו אלא דחוי' לכ"ע ומהדרינן אטהרה א"כ אכתי תקשה ויפרישו מט"מ ומשום אילו של אהרן דיוה"כ דלכ"ע דחוי' אצלו מיהו בהא י"ל דאפי' לט"ב לא חייש אלא משום עיקר כפרה דיוה"כ אבל אילו דאין עיקר כפרת יוה"כ תלוי' בו לא חיישינן ליה מיהו אכתי ק"ל מפרו

דקרוי לקמן פ"ג (דף נ') קרבן יחיד לענין טומאה ועיקר כפרת יוה"כ תלוי' בו ואפילו של ישראל שמתכפרים בשעירים כדאמרינן בכולה מכילתין וכדתניא הפר מעכב את השעיר והא ה"ט כיון דיחיד הוא מהדרינן דקאמר גבי איל שייך נמי גבי פר ואכתי קשה יפרישו אותו מט"מ ומשום פרו ונ"ל דהא דאמרינן כיון דיחיד הוא מהדרינן אינו אלא מדרבנן אבל מה"ת כיון דקביע לו זמן הותרה וכיון דאינו אלא מדרבנן לא חיישינן לספק מט"מ וכן פירשו התוס' דהא דמהדרינן באילו למ"ד הותרה אינו אלא מדרבנן דהא אילו דדוחה שבת וטומאה נפקא לן ממועדו כמו קרבנות ציבור ובשמעתין הקשו אהא דאמר רבא ז"א טומאה הותרה ובפ"ג דזבחים (דף ל"ג) אמרינן מכלל דתרווייהו פי' אביי ורבא ס"ל טומאה דחויה היא ותירצו דהתם לענין פסח מיירי אע"ג דדמי לקרבן ציבור הואיל ואתי בכנופיא מ"מ כיון דלאו כל ישראל מייתי חד פסח בשותפות מהדרינן אטהורים אפי' למ"ד טומאה הותרה בקרבן ציבור הבא בשותפות ודבריהם תמוהים בעיני דלפי תירוץ זה צריך לומר הא דס"ל לרבא התם דטומאה דחויה היא בפסח בע"כ היינו מן התורה דהא אמרינן לעולא דס"ל ביאה במקצת שמה ביאה הא דמצורע שחל שמיני שלו בערב פסח וראה קרי בו ביום וטבל דמכניס ידיו לבהונות דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי לעשה דטבול יום במחנה לויה ואם איתא אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ומשני הואיל והותרה לצרעתו הותרה לקריו ואמר רב יוסף ש"מ קסבר עולא רובן ט"מ ונעשו זבין הואיל והותרו לטומאתן הותרו לזיבתן ועושים פסח ואקשו לי' אביי מי דמי מצורע היתרא הוא הואיל ואישתרי אישתרי טומאה דחוי' היא להא אידחו להא לא אידחו אמר לי' רבא אדרבא איפכא מסתברא מצורע היתרא הוא להא אישתרי להא לא אישתרי טומאה דחויה היא מה לי חד דיחוי מה לי שני דחויין ועלה מסיק הגמרא מכלל דתרווייהו סבירא להו טומאה דחויה בציבור והא רבא בא לקיים דברי ר"י דרובן ט"מ ונעשו זבין דאמרינן הואיל ועושין פסח מטעמא דבדיחוי אמרינן מה לי חד מה לי תרי ואי לרבא מה"ת הותרה בפסח איך עושים פסח הא בהיתרא לרבא לא אמרינן הואיל והותרה הותרה אלא ע"כ לרבא לגבי פסח מה"ת דחוי' מהאי טעמא הואיל וכל ישראל לאו חד פסח מייתו ולפ"ז פרו ואילו של כה"ג כ"ש דטומאה דחויה מק"ו השתא פסח דחובה על כל ישראל אפ"ה כיון דאין כל ישראל מייתו חד פסח בשותפות טומאה דחויה לו כ"ש פרו ואילו דאינו אלא חובת יחיד דטומאה דחויה להו והדרא קושיא לדוכתי' דא"כ מאי משני רבא הכא ז"א טומאה הותרה אכתי תקשה הפרישהו מט"מ משום פרו ומהתימא על התוס' שסותרין דבריהם זה את זה ועוד ק"ל אמאי דפירשו התוס' דאפי' למ"ד הותרה אפ"ה לגבי פסח דחויה הא בפ"ק דסנהדרין (דף י"ב) תניא אין מעברין

את השנה מפני הטומאה ר"י אומר מעברין אלמא דס"ל לר"י טומאה דחויה והאמר ר"י הנח לכה"ג ביוה"כ שטומאה הותרה בצבור והשתא מאי פריך שהרי הא דמעברין מפני הטומאה אפסח קאי והא פסח שאני דלכ"ע דחויה היא וכ"ת משום דלר"י בע"כ לא שאני לי' דאל"כ אכתי מצי למימר כה"ג ביוה"כ בעבודת פרו דדמי לפסח יוכיח דאין עודנו על מצחו ומרצה א"כ מטונך כיון דר"י לא שאני לי' רבא דאמר כמאן לא כר"י ולא כר"ש ועוד דהתם מסיק לר"י אם מפני הטומאה עיברו אינה מעוברת משום דטומאה הותרה בציבור אלמא לא שאני לר"י בין פסח לשאר קרבן ציבור ואי לרבא שאני לי' רבא דאמר כמאן [גליון. ואין לחלק בין פסח לשאר ק"צ מטעם אחר משום דכל ק"צ וכן פרו של אהרן עבר יומו בטל קרבנו ואין להם תשלומין מש"ה הותרה להם טומאה כיון דזמנם קבוע דהא עיקר דחיית שבת וטומאה בזמנו קבוע תליא כדאמ' לקמן בפ"ה (דף מ"ט) אבל פסח כיון דאין זמנו קבוע כ"כ דהא יש לו תשלומין בפסח שני די אם נאמר דטומאה דחויה ולא הותרה לגמרי דהא ליתא דהא רוב ציבור אין עושין את השני כדמוכח בפ"ז דפסחים (דף פ') גבי היו שלישיתן זבין וכו' א"כ ברוב צבור טמאים אי אפשר לומר דיחוי מפני התשלומין דהא אי לא עבדו בראשון אין לרובא תשלומין א"כ פסח זה אין לו תשלומין ודמי לשאר ק"צ הקבוע להם זמן דטומאה הותרה להו למ"ד טומאה הותרה בצבור. ע"כ] הילכך נ"ל כמו שפי' התוס' בשם ר"י דרבא ז"א קאמר אבל לי' לא ס"ל והכי משמע נמי לקמן (דף ז') דאמר רבא כה"ג דלאו בדידן תליא מלתא כו' אלמא ס"ל לרבא דדחויה היא דלמ"ד הותרה הזאה ל"ל כלל כדאמ' לקמן אליבא דר' יוסי אלמא ס"ל לרבא דדחויה היא בצבור אלא שזה יש לדחות לפי מה שפרשתי לעיל דאע"ג דהותרה אפ"ה צריך הזאה מגזה"כ כמו גבי מלואים מ"מ יש להביא ראיה דרבא ס"ל דדחויה היא דבפ"ז דפסחים (דף ע"ט) אמרינן גבי פסח דאפי' קהל וכהנים טהורים וכלי שרת טמאים יעשו ואמר ר"ח לא שנו אלא שנטמאו כו' עד אלמא קסבר ר"ח טומאה דחויה בצבור ורבא אמר אפי' טמאים נמי עבדי מאי טעמא דכתיב והבשר וכו' כל היכא דקרינן בי' כו' הרי דס"ל לרבא טומאה דחויה היא גבי פסח מן התורה דהא מייתי לה מהקישא דקרא וא"כ הוא הדין נמי לשאר קרבנות דמן התורה אין לחלק ביניהם וכמו שנתבאר ודוחק לומר דרבא אליבא דמאן דאמר טומאה דחויה היא דקאמר ולי' לא ס"ל דדחויה היא והאי הקישא מיבעי לי' אליבא דנפשיה לכי הא דאמר רבא בפ"ב דזבחים (דף ל"ב) לענין טהור שאכל את הטמא לפניזריקת דמים דאינו לוקה ומה שדקדקו התוס' דקאמר הגמרא מכלל דתרווייהו ס"ל טומאה דחויה היא בצבור ולמאי נ"מ אמר הכי אלא משום דרבא ס"ל הכי דהותרה אין זה דקדוק דכן דרך הגמ' בכל מקום

לדייק הכא ועוד דבלא"ה איצטריך לי' להגמ' למידק התם הכי לאשמועינן דז"א דקאמר רבא הכא ז"א ולי' לא ס"ל ובתשובה (סי' ל"ד) הארכתי בזה ואין זה מקומו:

רבינא אמר אפילו תימא טומאת מת דחויה בציבור. קק"ל כיון דס"ל לתנא דידן דטומאה דחויה היא אמאי לא תנא נמי דמזין על כה"ג דיוה"כ כמו דתנא בפ"ג דפרה לפלוגתא דתנאי דמייתי לעיל ושמא י"ל דרבינא כמאן דמתני חדא ס"ל. דלעשות ולכפר אלו מעשה יוה"כ וממילא ש"מ דבעי הזאה כל שבעה כמו במילואים אבל פרישה דפרה אינו אלא משום מעלה בעלמא וקמ"ל דאפ"ה הזאה נמי בעי משום מעלה ואפ"ת דס"ל לרבינא כמאן דמתני תרתי ופרישה דפרה נפקא לי' נמי ממילואים מ"מ קמ"ל בפרה לרבותא דלא תימא כמאן דמתני חדא וכ"ש יוה"כ דודאי בעי הזאה:

טומאת מת רב נחמן אמר הותרה היא בצבור ואיכא תרי לישני אדר"נ ללישנא קמא כל היכא דאיכא טהורין וטמאים בההוא בית אב טהורין עבדי טמאין לא עבדי וללישנא בתרא אפי' אי איכא טהורין וטמאין בההוא בית אב עבדי נמי טמאים דכל טומאת מת בציבור רחמנא שרי' ור"ש אמר דחויה הוא בצבור וכל כמה דאיכא טהורין לא עבדי טמאים ומשמע ודאי דדיחוי דט"מ בכל קרבן צבור חוץ מפסח כולה מלתא בכהנים לחוד תליא אבל הציבור אינו מעלה ומוריד דממנ"פ אי איכא כהן טהור כיון דלרב ששת דחויה היא וכל כמה דאיכא אפי' כהן אחד טהור לא עבדי טמאים מאי איכפת לן בהא שרוב צבור טמאים הם אפי' כולן טמאים מ"מ כיון דדחויה היא ואיכא כהן אחד טהור עושה בטהרה והא אין לצבור שום עסק בקרבן אלא לכהן בלבד וכן לר"נ לל"ק דבדאיכא טהורין וטמאים בההוא בית אב אפי' רוב צבור או כולן טמאים אפ"ה טהורין עבדי טמאין לא עבדי כיון דאפשר בטהורין דההוא ב"א ולא משכחת לה דתליא טומאה בצבור לגמרי וכ"ש ללישנא בתרא דר"נ דס"ל הותרה לגמרי ואפי' איכא טהורין בההוא בית אב עבדי נמי טמאים אין טומאה וטהרה של צבור מעלה ומוריד ואפי' של כהנים נמי לא אלא לעולם עבדי טמאים כיון דהותרה ולא דמי לפסח דתנן בפ"ז דפסחים (דף ע"ט) נטמא הקהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה שאני פסח דרחמנא דחי' לטומאה דכתיב איש כי יהי' טמא ודרשינן איש נדחה ואין צבור נדחין ונעשו ונאכל בטומאה והיינו טעמא דהיחיד נדחה משום דהתורה הקפידה שיהי' הבעלים בעזרה בשעת הקרבתו וטמא בעזרה בכרת ואפי' למ"ד שוחטין וזורקין על טמא שרץ הואיל וחזי לאכול בערב ואע"ג שאי אפשר לו לעמוד בעזרה בשעת הקרבתו וה"ה לטמא בשביעי שלו מ"מ טמא מת יחיד קודם שביעי שלו נדחה הואיל ואי אפשר לו לאכול בערב ואכילת פסח מעכב דעיקרו בא לאכילה וכדאמ' בפ' מי שהיה טמא (דף

אבל לציבור נדחה לרב ששת או הותרה לר"נ ביאת עזרה ואכילתו בט"מ כדתנן בפ"ז דפסחים (דף ע"ו) הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחלתו אלא לאכילה אבל שאר ק"צ אין להם עסק עם הצבור לא בשעת הקרבה ולא בשעת אכילה ולא עוד אלא אפי' אי קרב בטומאה אינו נאכל בטומאה כדתנן התם ה' דברים שהן ק"צ באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה ולא תלי' מידי בצבור אי טמאים אי טהורים אלא בכהנים המקריבים קרבן לחוד וגדולה מזו נ"ל דהא דתניא התם בפ"ז דפסחים גבי פסח אפי' ישראל וכהנים טהורים וכלי שרת טמאים יעשו בטומאה פי' אפי' הטמאים בט"מ בין כהנים או ישראלים יעשו הואיל ובלא"ה כלי שרת טמאים דאין זה אלא בפסח לבד אבל בשאר ק"צ לר"ש דאמר טומאה דחויה בצבור איכא בין פסח לשאר ק"צ אליבא דרבא דהתם דהכי אמרינן התם אמר ר"ח ל"ש פי' דבשביל כלי שרת טמאים יעשו בטומאה אלא שנטמא הסכין בט"מ דרחמנא אמר בחלל חרב חרב הרי הוא כחלל דמטמא לגברא דמעיקרא כי מתעביד בטומאת הגוף דבכרת מתעביד אבל נטמא סכין בשרץ דבשר הוא דמטמיא ליה גברא לא מטמיא טהורים עבדי טמאים לא עבדי מוטב שיאכל בטומאת בשר ואל יאכל בטומאת הגוף דבכרת אלמא קסבר ר"ח טומאה דחויה היא בצבור רבא אמר אפי' טמאים נמי עבדי מ"ט דכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר כל טהור יאכל בשר כל היכא דקרינן בי' אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן בי' כל טהור יאכל פי' ולא טמא א"כ בשאר ק"צ דאינו נאכל בטומאה בנטמא הסכין בשרץ אין כהן טמא מקריבו דהא לא נדחה אצלו אפי' טומאת בשר כיון שאין נאכל בטומאת הגוף לגבי הקרבה נמי אינה נדחית ואין נדחית ט"מ בכהן בק"צ אי איכא טהורין מחמת טומאת סכין אלא בנטמא סכין במת דמעיקרא בטומאת הגוף קא מתעביד ואפי' בנטמא סכין במת נמי יש לדון בשארי ק"צ אי נעשים בטומאה דאהא דקאמר בטומאת הגוף דבכרת מתעביד הקשו התוס' ישחוט בסכין ארוכה ולא יצטרך לכנוס בעזרה אי נמי יאחז הסכין בפשוטי כלי עץ וישחוט ותי' בשם ר"י דאין פנאי לכל הפסחים לשחוט אותן בענין זה ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי א"כ בשאר ק"צ דמועטין הן יש להן כל תקנות הללו ואין טומאה נידחית אצלם כלל מפני כלי שרת שהן טמאים מ"מ בנטמא סכין בשרץ בשאר ק"צ שאין נאכלין בטומאה לא נדחה אצלם ט"מ בדאיכא טהורים ולא עבדי טמאים וכדאמרן זהו מה שנ"ל מוכרח וראיתי להרמב"ם (בפ"ד מהל' ב"מ) כל קרבן שקבוע לו זמן בין קרבן צבור בין קרבן יחיד דוחה את השבת ואת הטומאה ולא כל הטומאות הוא דוחה אלא טומאת מת לבדה ק"צ הקבוע זמנם לפיכך כולן דוחין וכו' כיצד דוחה את הטומאה הגיע זמנו של אותו הקרבן והיו רוב הקהל שמקריבין

אותו טמאים למת או שהיו הקהל טהורים והיו הכהנים המקריבים ט"מ או שהיו אלו ואלו טהורין והיו כלי השרת טמאים במת הרי זה יעשה בטומאה ויתעסקו בו הטמאים והטהורים כאחד ויכנסו כולן לעזרה ואני תמה עליו בתרתי חדא בשאר ק"צ מה ענין קהל להקרבתן שהתיר להם כניסת עזרה שבכרת ואפי' למאן דס"ל טומאה הותרה בציבור היינו בכהנים מקריבי הקרבן אע"ג דאיכא טהורים עבדי טמאים נמי אבל מה טיבם של קהל לכנס בעזרה בשעת הקרבה שאתה מתיר להם לכנס לעזרה בטומאתן ולא עוד אלא אפי' אי כל הקהל והכהנים טמאים ואין כאן אלא כהן אחד בלבד שהוא טהור למאי דקי"ל כר"ש דטומאה דחויה אינו דוחה טומאה אלא מקריבו הטהור דאין ק"צ חוץ מפסח שדוחין את הטומאה תליא כלל בטומאת רוב הקהל אלא בכהנים המקריבים וכ"ש אי אין כאן אלא טומאת כלי שרת בלבד אם נטמאו בשרץ שלא יעשו בטומאת הגוף של ט"מ ואפי' נטמאו כלי שרת בט"מ יש לדון מהאי טעמא דפי' כ"ש בנטמאו בטומאת שרץ דבודאי הדבר ברור שאין כהן טמא מת מקריבו היכא דאיכא טהורים כיון דקי"ל כר"ש דטומאה דחויה בצבור. עוד כתב שם הרמב"ם היו מקצת בית אב טמאים ומקצתן טהורים אע"פ שרובן טמאי מתים לא יקריבו אלא טהורים היו כל הב"א ט"מ יביאו מב"א אחר היתה כל המשמר טמאי מתים מחזירין על משמר אחר אם היו רוב הכהנים נכנסים שם בירושלים בזמן הקבוע טמאים יעשו בטומאה ומפני מה מחזירים על הטהור מבית אב אחר מפני שהטומאה לא הותרה בצבור אלא באיסורה עומדת ודחוי' היא עתה מפני הדחק ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה. הנה מה שפסק כר"ש דטומאה דחויה בצבור יפה פסק דכולהו אמוראי שם בפ"ז דפסחים ס"ל הכי והוי לי' ר"נ דאמר הותרה יחידאי ועוד קי"ל כרב ששת לגבי ר"נ באיסורי אבל מה שפסק דאם רוב הכהנים הנכנסים לירושלים בזמן הקבוע טמאים יעשו בטומאה תמוה בעיני דאין תלוי ברוב הכהנים כיון דטומאה דחוי' אפי' כל הכהנים טמאים ואחד לבד טהור אין דוחה טומאה כיון דאפשר בטהור ואפי' גבי פסח נמי לא תלוי ברוב כהנים לענין טומאה אלא ברוב צבור משום דדרשינן איש כי יהי' טמא איש נדחה לפסח שני ואין צבור טמאי מתים נדחים לשני אבל בכהנים טמאים לא תלי' מילתא ואפי' רוב כהנים טמאים במת נעשה בטהרה ויתעסקו בו כהנים טהורים אע"פ שהן מיעוט הכהנים ורובן טמאים טהורין עושין טמאים אין עושין בין טמאי כהנים להקרבה בין טמאי ישראל לא תדע דהא התם תנן נטמא הקהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשה בטומאה הרי דייק ותני גבי קהל או רובו וגבי כהנים לא נקט או רובו ש"מ דוקא בכל הכהנים טמאים הואדעושין בטומאה אבל

ברובן אין עושין בטומאה לא ע"י כהנים הט"מ ולא ט"מ הישראלים וכדפי' אע"פ שיש לדחות ראיה זו ובדוחק גדול אין נראה ועוד לדברי הרמב"ם כיון דרוב צבור ט"מ מהני להקל לגבי כהן המקריב דאם ט"מ אע"ג דאיכא טהורין מקריבו בטומאה וכיון דט"מ דרוב צבור מועיל אפי' להקל כ"ש דתהני להחמיר והשתא תמה על עצמך הרי שהי' רוב צבור זבין או מצורעין דאין טומאות הללו נידחין בק"צ אלא ט"מ בלבד אפילו כל הכהנים טהורים אין להקריב תמידין ומוספין כל זמן שהם טמאים אפילו על ידי כהנים טהורים והא ודאי ליתא דא"כ לא לישתמיט הגמ' לאשמועינן רבותא גדולה כזו וכה"ג דייק רבא פ' הערל (דף ע"ב) לא לשתמיט תנא וליתני הערל והטמא ונימא ר"ע היא דמרבי לערל כטמא וכיון דלא אזלינן בתר רוב צבור ואפי' להחמיר כ"ש דלא ניזיל בתרייהו להקל וליזיל בתר רוב ציבור ט"מ להתיר להקריב כהן ט"מ אע"ג דאיכא טהורים כיון דקי"ל טומאה דחויה בצבור ומהדרינן אטהרה נמצא אתה למד בכל ק"צ הקבוע להם זמן חוץ מפסח דדוחין את הטומאה היינו בט"מ דוקא אינו אלא בכל הכהנים שנכנסו באותו הפעם בירושלים ט"מ אבל אי איכא אפי' כהן אחד טהור הוא מקריבו ולא טמא כיון דטומאה דחויה היא ולא שני לן בין אם הציבור טהורין או ט"מ ואם הכהנים טהורים או אפי' כולן ט"מ והציבור זבין או מצורעין אע"פ שאין טומאות הללו נדחים מפני ק"צ אפ"ה קרב ע"י כהנים דלא איכפת לן בשאר ק"צ בטומאת הציבור או בטהרתן אם לא שהכהנים נטמאו בשאר טומאות וכהנים וציבור טהורים והכלי שרת לבד טמאים בשאר ק"צ לבד פסח לכ"ע אפי' לרבא אי נטמאו בשרץ כהנים טהורים עבדי טמאים לא עבדי:

כל היכא דאיכא טהורין וטמאין בההוא בית אב וכו' נ"ל דזה אינו אלא מדרבנן למ"ד הותרה דודאי מה"ת אין סברא לחלק בין ההוא בית אב לב"א אחר והא דמסיים בתר לישנא בתרא דכל טומאת מת בציבור רחמנא שריא אלישנא קמא נמי קאי אלא דנטר הגמרא עד דמסיים לפרש דברי ר"נ והדר יהיב טעמא אליבא דתרתי לישני:

דף ז.

אמר ר"ש מנא אמינא לה דתניא היה עומד ומקריב מנחת העומר וכו' סוגיא דשמעתא נ"ל דלמ"ד טומאה דחויה בציבור אין חילוק בין קרבן ציבור לקרבן יחיד בטומאת קרבן ביש לו אחרת מביא אחרת בטומאת קרבן כמו בטומאת גברי דמהדרינן אטהורים לכתחלה ובדיעבד איכא בינייהו תרתי בחדא חמיר גברי מקרבן ובחדא קיל מיני' חמיר דטומאת גברי אינו דיחוי אלא בטומאת מת בלבד אבל לא בשאר טומאות ובמת נמי דוקא בציבור אבל לא ביחיד אבל טומאת קרבן בין ביחיד בין בציבור בין בט"מ בין

בשאר כל טומאות בדיעבד הורצה מיהו איכא בין טומאת גברי לשל קרבן בט"מ דגברי מרצה בצבור מאליו ואפי' נשבר הציץ אבל טומאת קרבן בין של יחיד בין של צבור אינו מרצה שום טומאה אפי' של מת אלא ע"י הציץ לאפוקי נשבר הציץ לר"ש או אינו על מצחו לר"י דאינו מרצה והיינו דאמר ר"ש לקמן כה"ג ביוה"כ יוכיח דאינו על מצחו ומרצה ואטומאת קרבן קאי ומוכיח מזה דאפי' אינו על מצחו מרצה וש"מ כל היכא דליכא ריצוי ציץ אפי' בדיעבד טומאת קרבן אינו דיחוי אפי' בציבור והכי משמע נמי מהא דהיה מקריב מנחת עומר דקרבן ציבור הוא אפ"ה אומר ומביא אחרת תחתי' משום דטומאה דחויה בציבור ומאן שמעת לי' דדחוי' ר"ש ולדידי' בע"כ אפי' אינו על מצחו מרצה משום קושית כה"ג ביוה"כ יוכיח ומסתמא לא מיירי מנשבר הציץ דלר"ש נמי לא מרצה דא"כ היה לו לפרש בהדיא הכי ואפ"ה מביא אחרת תחתיה וש"מ דאפי' ע"י ריצוי ציץ טומאה דחויה בציבור משום הכי ביש אחרת מביא אחרת תחתי' ומיני' בלא ריצוי דציץ כגון בנשבר הציץ אפי' בדיעבד טומאת קרבן אינו מרצה וכן הא דהיה מקריב מנחת פרים ואילים דבסמוך דר"ל דמיירי מק"צ ומסתמא איירי אפי' בעודו על מצחו ואפ"ה אומר ומביא אחרת ש"מ כדפי' והתוס' גבי הא דאמר ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח פי' להיפוך דדמי טומאת קרבן לשל גברי דאפי' למ"ד טומאה דחויה בציבור בדיעבד א"צ ריצוי ציץ וריצוי ציץ מהני דאפי' יש לו אין צריך להביא אחרת תחתיה והא דאמר ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח דמרצה היינו אפילו ביש לו אין צריך להביא אחרת ועל זה אמר יוכיח דמרצה אע"פ שאינו על מצחו מדאין צריך להביא אחרת וההיא דמנחת פרים דס"ד דבשל חג מיירי דק"צ הוא ואפ"ה מביא אחרת היינו באינו על מצחו לר"י או בנשבר ואליבא דכ"ע אלו דברי התוס' ולפ"ז אפי' בטומאת קרבן נמי איכא בין ק"צ לשל יחיד בדליכא ריצוי ציץ דבשל יחיד דיעבד נמי לא ובשל ציבור דיעבד שפיר דמי דטומאת קרבן נמי דחוי בציבור בדלא אפשר ואינו במשמע וכמו שכתבתי ועוד בסמוך תניא על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא וכו' בין ביחיד בין בציבור וקס"ד משום דטומאה דחויה בצבור צריך ריצוי ציץ ולדברי התוס' אפילו אי טומאה דחויה בציבור אכתי אין ריצוי ציץ דיחיד ודציבור שוין דאלו יחיד בלא ציץ פסול אפי' בדיעבד ובציבור אין צריך ריצוי ציץ בדיעבד וטומאה דחויה כשל גברי וא"צ כלל לציץ אלא ביש לו דאין צריך להביא אחרת לכתחלה ועוד ק"ל על התוס' דכולה סוגיא דפ"ז דפסחים (דף ע"ז) מוכח כדברי דטומאת קרבן חמיר משל גברי בלא ריצוי ציץ למ"ד טומאה דחויה בציבור דשל קרבן פסול לגמרי אפי' בדיעבד דתנן התם ה' דברים באים בטומאה ואין נאכלין בטומאה העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וזבחי שלמי ציבור ושעירי ר"ח ומסיק

שם בגמרא דלמ"ד טד"ב ואין הציץ מרצה לא על אכילות ולא על העולין ולמ"ד בעינן עם הדם בשר או חלב לא משכחת ליה דבאין בטומאה דהא ליכא אלא דם ולא אכילות ועולין כיון דאין הציץ מרצה על טומאתן ועוד ב' הלחם אפי' חדא ליכא והשתא אם איתא דבטומאת קרבן אפי' למ"ד טומאה דחויה בציבור דיעבד שפיר דמי בלא ריצוי ציץ כמו טומאת גברי א"כ אפ"ת אין ציץ מרצה לא על אכילות ולא על עולין מ"מ הני ה' דבאין בטומאה דקחשיב קרבן ציבור נינהו וכיון דלא אפשר בדיעבד שפיר דמי בלא ריצוי ציץ אלא ודאי טומאת קרבן בלא ריצוי ציץ דיעבד נמי לא וכדפי' ובאמת בעיקר הדברים למ"ד טומאה דחויה בציבור דחמיר טומאה של קרבן משל גברי כבר תמה ר"י הביאו התוס' בשמעתין דמשמע למ"ד טומאה דחויה בציבור אינו דיחוי אלא ע"י ריצוי ציץ ואמאי הא טומאה דגברי דחוי בציבור אע"פ שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף וכדתנן לקמן (דף פ') ונראה דזה הכריחו להתוס' בשמעתין לדמות של קרבן לשל גברי דדחוי בק"צ בלא ציץ אבל אי אפשר לומר כן מההוא סוגיא דפסחים וכדפי' וכ"ת למאי דפי' דטומאת קרבן חמיר משל גברי דשל גברי בלא ציץ מרוצה בקרבן ציבור ושל קרבן לא הא א"א לטומאת גברי בלא טומאת קרבן והא כי נגע בו טימאהו וכה"ג אמרינן ריש פי"ג דזבחים (דף ק"ז) הטמא שאכל בין קדש טמא בין קדש טהור חייב ריה"ג אומר טמא שאכל טהור חייב וטמא פטור שלא אכל אלא דבר טמא ואיכא להקשות אף טמא שאכל טהור כיון שנגע בו טימאהו ובגמ' פריך שפיר קאמרי רבנן ומוקי רבא בנטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר לכ"ע חייב, כי פליגי בנטמא בשר ואח"כ נטמא הגוף וכו' דבר זה אפרש לקמן גבי כה"ג יוכיח:

ודע דגם הרמב"ם ס"ל דהא דטומאת הגוף. דמת דחויה בציבור הוא ע"י ריצוי ציץ וכמש"מ במלואים ואני תמה הא בפ"ק דשבועות (דף ט') אמרינן מ"ט דר"ש דאמר התם שעירי הרגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו פי' על האוכל קודש או הנכנס למקדש בטומאה ושעירי ר"ח מכפרים על הטהור שאכל את הטמא דכתיב גבי שעיר של ר"ח ואותה נתן לכם לכפר על עון העדה ויליף עון עון מציץ מה להלן טומאת בשר אף כאן טומאת בשר ש"מ דאין הציץ מרצה על טומאת מקדש ואי מרצה אטומאת הגוף של טמא מת שעבד בקרבן ציבור הא מרצה על טומאת מקדש ונילף שעיר של ר"ח מיני' שיהי' מכפר על טומאת מקדש בכה"ג וזה ניחא טפי לדון גז"ש זו דעון עון בכה"ג דהא פריך התם אי מה להלן עולין פי' על טומאת בשר ודם הקרב אף כאן טומאת עולין פי' אף שעיר של ר"ח יהא מכפר על טומאת עולין על טומאת דם ובשר הקרב ולא על האוכל בשר קודש שנטמא ומשני עון העדה כתיב אלמא מכפר על עון אנשים הרי למאי

דאתי' ליה גז"ש זו דעון עון מציץ ל"ד לי' לגמרי שעיר ר"ח בכפרתו לציץ דציץ מכפר על טומאת עולין וזה על בשרהנאכל ואי ציץ מכפר ומרצה על כהן טמא מת שעובד בק"צ הא מרצה ומכפר על עון העדה ושאינו עון בשר אלא ודאי הא דטומאה דחויה היא בציבור בלא ריצוי ציץ ואין הציץ מרצה אלא על טומאת עולין בלבד ורש"י נמי פי' התם מה להלן טומאת בשר שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף אלא על טומאת הדם והחלב או על הבשר של עולה שקרב בטומאה ומרצה הציץ על הקרבן שמכשירו לרצון שאין הבעלים צריכים להביא קרבן אחר והיינו כמש"כ וה"נ אמרינן בפ"ב דזבחים (דף כ"ג) בשמעתא דזקני דרום עון קדשים אין עון מקדישים לא פי' אין הציץ מרצה אטומאה בין דבעלים בין דכהנים ובפ"ב דמנחות תנן נטמא א' מן החלות או א' מן הסדרים ר"י אומר שניהם יצאו לבית השריפה וחכ"א הטמא בטומאתו והטהור יאכל ובגמ' אמר ר"א מחלוקת לפני זריקה אבל לאחר זריקה דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל ולפני זריקה במאי פליגי אמר ר"פ בציץ מרצה על אכילות קמיפלגי רבנן סברי הציץ מרצה על אכילות ור"י סבר אין הציץ מרצה על אכילות והקשה ר"א מהא דתניא ר"י אומר אפי' שבט אחד טמא וכל השבטים טהורים יעשו בטומאה לפי שאין ק"צ חלוק והכא מאי הציץ מרצה איכא פי' דהא אין הציץ מרצה על טומאת הגוף שיהא כטהור לענין זה שאף הטהורים יעשו בטומאה וש"מ דעל טומאת הגוף בקרבן צבור אין הציץ מרצה והא דטומאה דחויה בציבור בלא ריצוי ציץ הוא וכ"כ שם התוס' דאין הציץ מרצה על טומאת הגוף והא דאמר בפ' כיצד צולין (דף ע"ח) למ"ד טומאה דחויה בציבור בעי ציץ לרצויי היינו לטומאת בשר דמהני ציץ אבל לטומאת הגוף דלא מהני ציץ אפי' בלא ציץ מרצה והיינו כמ"ש נמצא אתה למד דטומאת הגוף של ט"מ דחויה בציבור בלא ציץ ואפי' נשבר הציץ שפיר דמי וטומאת עולין אינה דחויה אלא ע"י ציץ ודוקא עודנו על מצחו לר"י או אפי' אינו על מצחו לר"ש אלא שלא נשבר מ"מ אם יש אחרת מביא אחרת אבל אינו על מצחו לר"י ולר"ש בנשבר אפי' אין לו אחרת בדיעבד נמי פסול:

קתני מיהת אומר ומביא אחרת תחתיה ק"ל על מה שפרש"י בפ"ו דמנחות (דף ע"ב) אהא דאומר ומביאים אחרת תחתי' שלא יאמרו מותר להקריב מנחה טמאה אפי' ביחיד דא"כ מנ"ל לר"ש להוכיח מכאן דטומאה דחויה בציבור הא גזרה מדרבנן בעלמא היא ואפי' ר"נ לא קאמר אלא מטעמא דאיכא שירים לאכילה ובסמוך אכתוב עוד בזה:

אמר רב נחמן מודינא היכא דאיכא שירים לאכילה ק"ל הא שם בפרק רבי ישמעאל מסיים עלה דהיה עומד ומקריב דברי רבי ראב"ש אומר בין כך ובין כך אומרים לו הוי פקח ושתוק שכל עומר שנקצר שלא כמצותו פי' שמצותו לקצור בליל י"ו בניסן כדיליף

התם (דף ס"ו) דקצירה וספירה בלילה וטעמא דרבי מפרש התם אע"ג דמצות קצירה בלילה מ"מ בדיעבד כשר בשנקצר שלא כמצותו ומוקי למתניתין דהתם דתנן מצותו לקצור בלילה נקצר ביום כשר כרבי והשתא כיון דלרבי נמי מצות קצירה מן התורה הוי בלילה לכתחלה קשה לרב נחמן דאמר טומאה הותרה בציבור למה אומר ומביאים אחרת תחתיה וקוצר ביום משום מצות אכילת שירים מאי אולמא הא מהא למידחי מצות קצירה בלילה מפני מצות אכילת שירים דנמי אינו מעכב בדיעבד דהא אם אין לו אחרת אומרים לו הוי פקח ושתוק וש"מ דאכילת שירים דיעבד אינו מעכב אלא ודאי ש"מ מהא דה"ט דבטלו מצות קצירה בלילה בזמנה מפני מצות אכילת שירים משום האי גזירה דפרש"י שמא יאמרו מותר להקריב מנחה טמאה אפי' ביחיד ובהא אפי' ר"נ מודה כדאמר בסמוך גבי מנחת פרים ואילים אבל קצירת העומר מסורה לבית דין דע"י שלוחי ב"ד היתה נקצרת כדתנן התם מש"ה לא שייך למגזר שמא יאמרו שאין צריך קצירה בלילה ושמא לזה כיון רש"י התם שפי' הא דמביא אחרת תחתיה משום שמא יאמרו דאליבא דר"נ פי' הכי מ"מ אי לזה כיון סתם דבריו ביותר מ"מ ר"ש מוכיח שפי' דטומאה דחויה בציבור מדמביא אחרת ואי הותרה משום האי גזרה אינו כדאי לבטל מצות קצירה בזמנה אבל למאי דמסיק ר"נ משום דאיכא שירים לאכילה וכיון דלא סגי אלא בביטול מצוה אחת משתים אלה או אכילת שירים או קצירה בזמנה הא עדיפא לבטל קצירה בזמנה משום גזירה דמנחת יחיד:

קתני מיהת אומר ומביאים אחרת תחתיה יש לומר דלישנא בתרא דר"נ דס"ל אפי' אי איכא טהורים עבדי טמאים וע"ז מביא ר"ש ראיה מהא דאומר ומביא אחרת תחתיה אלמא כל היכא דאפשר בטהרה מהדרינן ה"נ כיון דאיכא טהורים לא עבדי טמאים אבל ללישנא קמא דלא פליג ר"נ אלא בדליכא טהורים בההוא בית אב אבל בדאיכא אפי' ר"נ מודה דלא עבדי טמאים לק"מ מהא דבדאיכא אחרת דמי לדאיכא טהורין בההוא בית אב ובהא אפילו ר"נ מודה ובדליכא דמי לדאין שם אלא היא וכה"ג אמרינן בפ"ק דקידושין (דף ז') גבי שיראי צריכי שומא דפליגי רבה ורב יוסף ואיכא תרי לישני אליבא דר"י ומביא ר"י ראיה לדבריו ואינו אלא אליבא דחד לישנא ולפ"ז הא דמקשה בסמוך מהיה מקריב מנחת פרים נמי אינו אלא ללישנא בתרא לחוד ויש לפרש נמי דאפי' ללישנא קמא דר"נ נמי פריך מהא דאומר ומביאים אחרת תחתיה אלמא כיון דאפשר באחרת מביא אחרת ה"נ אע"ג דליכא טהורים בההוא בית אב כיון דאפשר לאתויי מבית אב אחר ליש שם אחרת דמי דמביא אחרת:

קתני אומר ומביאים אחרת תחתיה וכ"ת למאי דפי' דטומאת קרבן חמיר טפי מטומאת הגוף דט"מ דזה צריך ריצוי ציץ ובלא"ה אפי' בדיעבד פסול אבל טומאת הגוף בלא ריצוי ציץ דחויה בציבור אי ליכא טהורים א"כ מאי קושיא לר"נ מהא דאומר ומביאים אחרת תחתיה כיון דטומאה הותרה בציבור ל"ל ריצוי ציץ הא ר"נ לא אמר הותרה אלא גבי טומאת הגוף דט"מ ואיכא למימר הואיל וקיל דאין צריך ריצוי ציץ אפי' למ"ד טומאה דחויה בציבור מש"ה ס"ל דהותרה אבל טומאת קרבן חמיר וצריך ריצוי אפי' למ"ד דחויה איכא למימר דאפי' ר"נ דאמר ט"מ הותרה מ"מ בטומאת קרבן מודה דחמיר טפי וס"ל דדחויה דמר"ש נשמע לר"נ דכמו לר"ש דס"ל דחויה מחמיר בשל קרבן משל גוף לענין ריצוי ציץ ה"נ לר"נ אע"ג דבשל גוף ס"ל הותרה אפ"ה בשל קרבן אפשר לומר דחמיר ואינו אלא דחוי וכ"ת ק"ו מה טומאת הגוף דחמיר דבכרת אמרה תורה הותרה של קרבן דקיל דאינו בכרת לא כ"ש שהותרה והא דלר"ש דס"ל דחויה חמיר של קרבן משל גוף דזה דחויה בלא ריצוי ציץ וזה צריך ריצוי ציץ דוקא ולא אמר ק"ו כה"ג די"ל דטומאת קרבן ע"י טומאת מת דדחיה בטומאת הגוף בלא ציץ אין ה"נ דאמרינן האי ק"ו לדחותו בטומאת קרבן בלא ריצוי ציץ והא דאמר ומביא אחרת תחתיה בנטמאת בידו היינו בנטמאת בידו בשאר טומאות שאינו ט"מ שאינו דחוי בציבור וליכא ק"ו אבל ט"מ דקרבן אין ה"נ דאין צריך ריצוי ציץ מק"ו והאי ריצוי ציץ דדם ובשר וחלב דציבור בשאר טומאה דליכא ק"ו וביחיד אפי' בט"מ נמי צריך ריצוי ציץ דטומאת הגוף גופי' דטומאת מת בשל יחיד אינו דחוי וכיון דליכא ק"ו ריצוי ציץ דיעבד נמי מעכב דא"כ לר"נ דאמר הותרה נמי איכא למימר כה"ג דשל קרבן נהי דט"מ הותרה מק"ו משל גוף אפ"ה בשאר טומאות דליכא ק"ו איכא למימר דמודה דבכל קרבן דחויה:

היה מקריב מנחת פרים. ק"ל למאי דס"ד דבשל חג מיירי ומשום דטומאה בציבור דחויה מאי ארי' דנקט מנחתם אפי' מקריב פרים ואילים וכבשים גופייהו דחג הוי מצי למיתנא דאם נטמאו בשעת הקרבה אומר ומביאים אחרים תחתיהם כיון דהיינו טעמא משום דטומאה דחויה בציבור ולר"נ ניחא דמשום כבשים נקט להו במנחות דמיירי בעומר וקמ"ל נקצר שלא בזמנו כשר ודלא כראב"ש וי"ל דאי הוה נקט בקרבנות החג גופייהו דנטמאו בע"כ בנטמא הדם מיירי וס"ל כמ"ד בפ"ק דפסחים (דף ט"ז) דמשקי בי מטבחייא דכן ואין מקבלין טומאה אפי' לעצמן ואפי' למ"ד התם דמ"מ מדרבנן מיהו מקבלין טומאה אפ"ה אין מביאין אחרת כיון דמן התורה טהורין:

דם שנטמא וזרקו הקשו התוס' הא לא הורצו היינו להתיר בשר באכילה אבל בעלים נתכפר א"כ בזה אין חילוק בין אי טומאה הותרה או דחויה בציבור ותירצו דלמ"ד דחויה

ניחא כיון דמחמיר כולי האי בטומאת גברי ועולין קודם הקרבה אבל למ"ד הותרה הו"ל למישרי באכילה אפי' במזיד כיון דבטומאת גברי ועולין מקיל כל כך דהיתר הוא ואיני יודע מה סברא היא זו ומה ענין זה לזה לתלות היתר אכילה במזיד בהיתר הקרבה אבל לינראה כפשוטו דלאו ממזיד לא הורצה קא פריך דההיא קנסא בעלמא הוא אלא משוגג הורצה פריך מדלא קתני בשוגג כשר במזיד פסול דאע"ג דבעלים נתכפרו אפ"ה כיון דאין בשר נאכל שייך בי' לשון פסול כדתנן בפ"ג דזבחים (דף כ"ו) נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד וכו' פסול ואמר שמואל עלה פסול בשר פי' שאינו נאכל אבל בעלים נתכפרו ש"מ דבשוגג הורצה היינו ע"י ציץ שמרצה עליו ובלא"ה לשון ריצוי לא שייך אלא ע"י ציץ דכתיב ביה לרצון להם ועוד דהכי תניא בפ"ג דמנחות (דף כ"ה) דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה וקתני סיפא ובנכרים בין שוגג בין במזיד כו' לא הורצה וטעמא משום דכתיב לרצון להם ולא לנכרים דלאו בני הרצאה נינהו כדמפ' בפ"ד דזבחים (דף מ"ה) ש"מ דהאי הורצה בשוגג היינו ע"י ריצוי ציץ ואי טומאה הותרה ל"ל ריצוי ציץ לרצויי כדמקשה בסמוך מהא דעל מה הציץ מרצה ואע"ג דלא חש כאן להאריך כמו בסמוך לית לן בה ועוד דבסמוך תנא דאפילו על המזיד ציץ מרצה והגמרא ר"ל דלמ"ד הותרה אפי' במזיד אין צריך לציץ מפרש לה בהדיא לרבותא דאפי' אמזיד דתני לא צריך ריצוי ציץ למ"ד הותרה ואע"פ שהתוס' פירשו התם במנחות דהא דדייק ביבמות דמה"ת הציץ מרצה אפי' במזיד מהא דעל מה הציץ מרצה ולא מייתי לה מסיפא גופה דקתני בציבור אפי' במזיד מרצה ש"מ דהא דאמרינן דאינו מרצה במזיד ביחיד קנסא דרבנן הוא י"ל דה"א טעמא לאו משום ציץ הוא אלא משום דטומאה הותרה בציבור לאו דשייך לשון הורצה שלא ע"י ציץ דהא התוס' בעצמם מסיימי שם אע"ג דלשון הורצה משמע ציץ אלא ה"א איידי דנקט רישא גבי יחיד במזיד הורצה היינו ע"י ציץ נקט נמי בסיפא גבי ציבור הורצה אע"פ שלא ע"י ציץ הוא ומ"מ גם התוס' שם משמע להו דלשון הורצה לא שייך אלא גבי ציץ א"כ פריך הכא שפיר מדתני בשוגג הורצה דמשמע ע"י ציץ דמרצה ואי הותרה ריצוי ציץ ל"ל בשוגג ואע"פ שמפרש"י משמע נמי לכאורה דממזיד לא הורצה קא פריך אי אפשר לומר כן וכדכתבתי אלא ודאי כדפי' עיקר. מיהו ק"ל מאי ס"ד דמקשה דהאי דם שנטמא איירי מציבור והא קתני סיפא דההיא שם במנחות בד"א ביחיד אבל בציבור בין בשוגג בין במזיד הורצה ונ"ל דלס"ד ס"ל למקשה דהאי בד"א ביחיד דקתני בכל קרבן יחיד איירי אפי' באותן שקבוע להם זמן ואע"ג דבמזיד לא הורצה אי אפשר לפרש אקרבן יחיד שקבוע לו זמן כגון פר ואילו וחביתין של כה"ג דהא מוקי לה ביבמות לא שני אלא לאכילה אבל בעלים נתכפרו והני לאו בני אכילה נינהו

דחביתין ואילו של כה"ג כולה כליל ופרו נשרף חוץ לג' מחנות מ"מ הא איכא פסח דק"י הוא כדאמ' לקמן פ"ה (דף נ') וקבוע לו זמן ובר אכילה הוא ועלי' נמי תנא שוגג הורצה ע"י ציץ והא פסק דוחה טומאה ואי טומאה הותרה ל"ל ציץ לרצויי על הפסח דהא דמי לק"צ לענין טומאה ואע"ג דאמ' אילים באילו של אהרן אע"ג דקבוע לו זמן כיון דיחיד הוא מהדרינן לאו משום דלא הותרה טומאה בקרבן יחיד הקבוע לו זמן למ"ד טומאה הותרה בציבור דודאי מה"ת הותרה כמ"ש התוס' וכ"כ למעלה גבי פסח גופא מההיא דפ"ג דזבחים אלא מדרבנן מהדרינן לכתחלה אבל בדם שנטמא וזרקו כיון דמה"ת בק"י הקבוע לו זמן כפסח הותרה ל"ל ציץ דבאינו על מצחו לר"י או בנשבר לד"ה אינו מרצה ואמאי כיון דשוגג הוא וליכא למיקנסי' מדרבנן בלא ציץ נמי נתכפרו בעלים דבשלמא הא דתני במזיד לא הורצה אע"ג דמרצה מה"ת אלא מדרבנן אינו נאכל אפ"ה תני לישנא דלא הורצה אגב רישא דתני גבי שוגג לישנא דריצוי דאינו אלא ע"י ציץ אבל הא דתנא בשוגג הורצה קשה ריצוי ציץ ל"ל ומשני כי תניא ההיא ביחיד אע"ג דהמקשה נמי ידע דביחיד איירי אלא דס"ד דמיירי בק"י הקבוע לו זמן אפ"ה משני לי' סתמא כי תניא ההיא ביחיד ולא מפרש בקבוע לו זמן משום דסתם ק"י שמיירי בשמעתין לענין טומאה היינו באין קבוע לו זמן והקבוע לו זמן בכלל ק"צ הוא והא דתלינן בכולה שמעתין דחוית טומאה בק"צ אע"ג דאינו תלוי אלא בקבוע לו זמן כדאיתא לקמן פ"ה (דף נ') היינו טעמא משום דרוב ק"צ קבוע להם זמן ורוב ק"י אין קבוע להם זמן וכי קאמר כי תניא ההיא ביחיד היינו ק"י דקרי לי' בשמעתין לענין טומאה דלא קבוע לי' זמן דאלו הקבוע לו זמן בכלל ק"צ קרי לי' לענין דחוית טומאה והא דלא פריך מסיפא דבציבור הורצה ואי טומאה הותרה בציבור ל"ל ריצוי ציץ כמו דפריך מהא דעל מה הציץ מרצה י"ל דטעמא דריצוי בצבור לאו ע"י ציץ הוא אלא משום דטומאה הותרה בציבור ואיידי דתנא רישא גבי יחיד לא הורצה תנא נמי בסיפא גבי ציבור הורצה והא דפריך מעל מה הציץ מרצה [כאן חסר התירוץ והתירוץ פשוט דעד כאן לא שייך לומר דתני איידי רק על לשון הורצה דמשמעותיה ע"י ציץ ולא נקט לשון כשר משום רישא אבל בברייתא זו דנקט בהדיא על מה הציץ מרצה בין ביחיד בין בציבור משום איידי לא נקט טעות. וגם בלא"ה לא שייך כאן איידי דמה שהורצה בציבור אין צריך לכתוב כלל דכ"ש הוא מיחיד אם לא דלאשמועינן דאף בציבור אינו מרצה אלא ע"י ציץ:

דף ז:

ציץ בין שישנו על מצחו וכו' ופרש"י כשאירע טומאה על הקרבן משמע מפירושו דריצוי ציץ עיקרו תלוי על שעת טומאה דאם באותו שעה היה על מצחו לר"י או שלא נשבר לר"ש מרצה אע"פ שבשעת הקרבה ליכא ריצוי ציץ כגון שאינו על מצחו לר"י או שנשבר לר"ש ל"ל בה והקרבן כשר ואם אינו על מצחו או נשבר בשעת טומאה אע"ג דבשעת הקרבה על מצחו אינו מרצה דעיקר ריצוי ציץ תלוי בשעה שאירע טומאה ולא בשעת הקרבה. וק"ל מנ"ל הא דהא מצד הסברא הקרבה עיקר ובה תלוי ריצוי ציץ ואם בשעת הקרבה איכא ע"מ מרצה אע"ג דבשעת טומאה לא היה ע"מ ואפי' היה נשבר באותו שעה ואם בשעת הקרבה אינו ע"מ או נשבר אע"ג דבשעת טומאה הי' ע"מ לא מרצה:

אמר לו ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה הקשו התוס' מאי ראיה היא זו דילמא יוה"כ היינו טעמא כיון דא"א להיות ע"מ לרצויי דחי' טומאה כיון דק"צ הוא דאתי בטומאה מידי דהוי אטומאת גברי דלא מרצה ציץ עלי' ודחי' טומאה ותירצו דה"ק ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח דאי נטמא הקרבן בידו אפי' יש אחרת טהורה אין אומרים הבא אחרת תחתי' והיינו ע"כ אפי' אין עודהו על מצחו מרצה וכיון דאיכא תרתי ריצוי וק"צ לא מייתי אחרת דאי אין עודהו על מצחו אינו מרצה לימא אייתי אחרת תחתיה כיון דטומאה דחויה היא מבואר מדבריהם דטומאת קרבן דיעבד מרצה בלא ציץ בק"צ ובק"י ע"י ציץ דוקא והא ליתא כדפי' לעיל דאפי' דיעבד ובק"צ אינו מרצה אלא ע"י ציץ דוקא ואין בין ק"צ לק"י אלא בטומאת הגוף של ט"מ דבק"צ הורצה ולא ע"י ציץ ובשל יחיד אפי' ע"י ציץ לא הורצה וכ"כ מזה לעיל מה שיש בידי והשתא דברי ר"ש ניחא כפשוטה כה"ג ביוה"כ יוכיח שאינו על מצחו ומרצה על טומאת הקרבן דאל"כ אפי' דיעבד היה פסול ואפי' אין לו אחר בלא ריצוי ציץ וכ"ת הא אי אפשר לטומאת גברי בלא טומאת בשר דהא כי נגע הטמא בבשר טימאהו וא"כ טומאת גברי דמרצה בלא ציץ היכי משכחת לה דהא ממילא איכא לטומאת בשר דצריך לרצויי דציץ וכבר הזכרנו זה למעלה לק"מ דשוחט משכחת לה בשוחט בקרומית של קנה דהו"ל פשוטי כלי עץ דאינו מקבל טומאה כדמשני להא דטמא ששחט במוקדשים שחיטתו כשירה רפ"ק דחולין (דף ב'):

דף ח.

רבי מאיר סבר טומאה דחויה בציבור וכ"ת למאי דפי' למעלה מאן דיליף ממלואים צריך הזאה כל ז' כמו התם מגזה"כ לימא דכ"ע סברי הותרה אלא דר"מ יליף לפרישה

ממלואים וצריך הזאה כל ז' מגזה"כ ולא משום ספק ט"מ ור"י גמר לה מסיני ולא צריך הזאה אלא משום מעלה דספק ט"מ די"ל דההי' סוגיא אליבא דר"ל אתיא דגמר לה מסיני ורצה לאוקמי מילתא דר"ל אליבא דכ"ע דאלו ר"י דגמר ממילואים ודאי כתנאי דר"י ור"ח דאמרו דאין מזין על של יוה"כ אלא ג' וז' בלבד לית להו להא דר' יוחנן ואיהו דאמר כר"מ לחוד מ"מ ק"ל כיון דאפי' למאי דס"ד השתא דלר"מ דחויה אפ"ה אי אפשר לומר דצריך הזאה כל ז' אלא א"כ ס"ל נמי דהזאה בזמנה מצוה דאם לא כן אכתי בג' וז' סגי והשתא האיך מוקי לה כתנאי הא אכתי י"ל דלכ"ע הותרה אלא דר"מ סבר טבילה בזמנה מצוה ור"י סבר לאו מצוה דהא למאי דס"ד השתא אפי' אי הותרה אפ"ה הזאה בעי ולר"י דסגי בג' וז' בע"כ משום דס"ל הזאה בזמנה לאו מצוה דאי מצוה אפ"ת הותרה כיון דמ"מ הזאה בעי למאי דס"ד השתא הוי בעי נמי בזמנה כמצותה אלא ודאי לר"י בזה לאו מצוה א"כ אפ"תלכ"ע דחויה או הותרה בהא פליגי ע"כ נמי במצוה ולאו מצוה ובהא לחוד סגי ונימא דרק בהא פליגי אבל בהותרה ודחויה בהא לא פליגי כלל וי"ל דזה המקשה ידע ההיא ברייתא דבסמוך דהי' שם כתוב על בשרו דס"ל לר"י דטבילה בזמנה מצוה וקס"ד דה"ה להזאה ולפ"ז הא דאמר ר"י אין מזין עליו אלא בג' וז' בלבד אע"ג דלמאי דס"ד השתא ס"ל הזאה בזמנה מצוה בע"כ היינו טעמיה דס"ל הותרה וכיון דהותרה לא איכפת לן בהזאה שתהיה בזמנה ובג' וז' לחוד סגי וכיון שכן א"א דר"מ פליג עליה בהא דאע"ג דהותרה בעי הזאה כל ז' משום הזאה בזמנה מצוה א"כ משוית פלוגתא חדשה בין ר"מ לר"י בהא מה שלא מצינו דפליגי תנאי בהא דלמר אע"ג דהותרה מ"מ בזמנה בעי ולמר כיון דהותרה בזמנה אינה מצוה מש"ה מוקי לה דפליגי בהותרה ודחויה דכבר מצינו דפליגי תנאי בהא לעיל אבל אי ס"ל נמי לר"מ דהותרה היה מודה לר"י דבג' וז' לחוד סגי ולא פליג עלי' בהאי סברא דאי הותרה אין להקפיד על הזאה בזמנה והמתרץ דדחי דלר"י לא אמרינן דטבילה בזמנה מצוה לא ידע האי ברייתא דלקמן דלר"י מצוה אבל אין לומר דהמקשה נמי לא ידע מההיא דלקמן והא דלא מוקי דלכ"ע הותרה ופליגי בזמנה מצוה משום דמשמע ליה מסברא דלכ"ע בזמנה מצוה דמנ"ל לומר כן מסברא:

אי ס"ד סבר ר"י הותרה הזאה כלל ל"ל ק"ל דלמא בעי הזאה משום שעיר החיצון הקרב ביוה"כ והוא נאכל לערב כדתנן בפי"א דמנחות (דף צ"ט) ואמרינן לעיל היכא דאיכא שיריים לאכילה לכ"ע מהדרינן אטהרה וכ"ת א"כ אמאי אין מזין עליו אלא ג' וז' לר"י כיון דדחויה היא א"כ הכי הו"ל למימר תיבעי להזאה כל ז' ולא להקשות להיפוך הזאה כלל ל"ל בשלמא מאילו של אהרן דאמר לעיל כיון דיחיד מהדרינן לק"מ דכבר עמדו התוס' עלי' ותי' דהא דמהדרינן אטהרה באילו אינו אלא חומרא בעלמא דכיון דזמנו קבוע לי'

כשל ציבור דמי לדחות שבת וטומאה ודוקא בטומאה ודאית מהדרינן אבל מספיקא בהזאה ג' וז' סגי אבל מהא דשעיר החיצון שנאכל ודאי קשה דהא מדינא ראוי להדר בתר טהרה כדי לקיים בו מצות אכילה וי"ל דודאי הזאות הללו אינן אלא מעלה בעלמא וחומרא יתירא לחוש שמא נטמא במת תדע שהרי בכל ק"צ ויחיד דכל השנה לא חיישינן לה הלכך לא עבדו מעלה לחוש אלא משום קרבנות דעיקר כפרה דיוה"כ תלויה בהן כגון פר ושעירים דיוה"כ שמרובה כפרתן ועוד שנכנסין לק"ק אבל משום שעיר החיצון ואכילתו לא עבדו מעלה לחוש לספק טומאה דמאי אולמיה מכל הקרבנות ומ"מ צריכין אנו לסברת התוס' ג"כ דנהי דאהא שהקשו מאילו א"ל כדפירשתי גבי שעיר החיצון מ"מ אכתי תקשה לך מפרו של אהרן דנכנס לפנים ועיקר הכפרה תלויה בו והשתא נימא דמשום ליתא דידיה בעי הזאה לפיכך אכתי צריך לומר כטעמם של התוספות:

מקשינן הזאה לטבילה והקשו התוס' אמאי פשיטא לי' טפי בטבילה מהזאה ותירצו משום דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום הג' וביום הז' וחטאו ביום הז' וכבס בגדיו ורחץ במים וע"כ האי דהדר כתב וחטאו ביום הז' לאו אהזאה קאי לומר דמצוה בזמנה דא"כ להדר נמי הזאה דג' כמו דהדר הזאה דז' אלא האי וחטאו משום ורחץ כתב רחמנא לומר דטבילה בזמנה מצוה ומאן דלית ליה טבילה בזמנה מצוה דריש להאי וחטאו כדאמר בפ"ג דקידושין (דף ס"ב) סד"א ה"מ לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגי קמ"ל וכן נראה מפרש"י וק"ל הא בפ"ק דקידושין (דף כ"ה) תניא הרי שהיה מזה וניתזה הזאה על פיו רבי אומר היזה וחכ' לא היזה ואמרינן בהאי קרא קמיפלגי והזה הטהור על הטמא רבי סבר והזה הטהור על הטמא וחטאו פי' על הטמא וחטאו חיטוי דהזאה על מקום הראוי לקבל טומאה בעינן ובנגיעת לשון מקבל טומאה ורבנן סברי וחטאו ורחץ פי' בעינן חיטוי דהזאה על מה שצריך רחיצה דהיינו טבילה והלשון א"צ טבילה כדאמרינן התם אלמא לכ"ע להני תנאי האי וחטאו אהזאה קאי ולא אטבילה והשתא אי האי וחטאו ביום הז' דוקא קאמר דהיינו בזמנה אדרבה להזאה בזמנה מצוה ש"מ אבל טבילה לא נשמע מיניה דהא מהזאה איירי האי וחטאו ולא מטבילה כלל והא ליכא למימר דמאן דאית לי' טבילה בזמנה מצוה לא דריש האי וחטאו אהזאה אלא אטבילה לומר דבזמנה מצוה ורבי ורבנן ס"ל כמ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה ודרשו להאי וחטאו אהזאה לאורויי לן מקום הזאה היכא לרבי על מקום טומאה ולרבנן על מקום טבילה והא דלא דרשי דלהזאה בזמנה אתיא לומר לך דמצוה הוי כמו למאן דדריש ליה אטבילה דלמצוה בזמנה אתי י"ל דבשלמא למאן דדריש לי' אטבילה בע"כ למצוה בזמנה אתי דהא לענין אחר ליכא למידרש אלא להא אבל למאן דדרשי ליה אהזאה דאפשר

למידרשי' על מקום הראוי להזאה ניחא לי' למידרש אהא מלומר דלהזאה בזמנה אתי ולפי' התוס' בלא"ה אי אהזאה קאי אי אפשר למידרש דלמצוה בזמנה אתי דא"כ ליהדר נמי להזאה דג' כדהדר להזאה דז' אלא ודאי ללמוד מקום הזאה אתי הא ליתא דא"כ הני תנאי דמפקי להאי קרא לטבילה בזמנה מצוה מקום הזאה מנ"ל אלא ודאי כ"ע מפקי להאי וחטאו להזאה וללמוד מקום הזאה היכא ולא לטבילה בזמנה מצוה אתי ואכתי תקשה אמאי פשיטא ליה טבילה בזמנה טפי מהזאה וקושית התוס' הדרא לדוכתי' וכ"ת למאי דפרישית דהאי וחטאו כ"ע אהזאה דרשו ללמוד מקום הזאה היכא א"כ מאי פריך התם בפ"ג דקידושין (דף ס"ב) וחטאו ביום השביעי ל"ל סד"א ה"מ לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגי קמ"ל הא האי וחטאו מיבעי לי' לכ"ע ללמוד על מקום הזאה אומר אני ולטעמיך לדברי רש"י ותוס' דללמד על טבילה בזמנה מצוה אתי למ"ד טבילה בזמנה מצוה א"כ מאי פריך וחטאו ל"ל ועוד איך מסיק דקמ"ל דאפי' לתרומה לא סגי בחד הזאה הא האי קרא דוחטאו לא איירי כלל אלא מטבילה ואי למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה קא פריך לימא דמיבעי לדרבי ורבנן וללמד על מקום הזאה היכא אתי ולא למימר מלתא חדתא דלתרומה אתי דלא ככ"ע:

ורבי יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה קשה לי כיון דטבילה בזמנה מצוה ממילא הזאה צריכה להיות בזמנה ובלא היקשא דזה תלי בזה שהרי הזאה קודמת לטבילה כדכתיב והזה הטהור על הטמא ביום הג' וביום הז' וחטאו ביום השביעי ורחץ במים וטהר בערב ותניא בספרי אם הקדים טבילה להזאה עשה ולא כלום ואי אינו מזה בזמנה בין בג' בין בז' ממילא נדחית הטבילה לאחר זמן ואפי' אם היתה טבילה קודם להזאה כיון דטבילה אינה מטהרת בלא הזאה אין זה טבילת טהרה עד שיקבל נמי הזאה בזמנה ולא נגמרה מצותה של טבילה ועד לאחר הזאה תלויה ועומדת וכ"ש למאי דקי"ל דהזאה מעכבת לטבילה וא"א לטבילה אלא בתר הזאה וכיון דטבילה בזמנה מצוה ממילא צריכה נמי הזאה בזמנה כדי לטבול אחרי' בזמנה דמצוה היא וי"ל דלא אמרינן טבילה בזמנה מצוה אלא בבא הטהרה ע"י הטבילה ממילא אבל אם יש דבר אחר המעכב מלבא הטהרה ע"י הטבילה כגון טמא מת דצריך נמי הזאה אין כאן משום מצוה למנוע המעכב כדי שתבא הטבילה בזמנה:

דף ח:

הא קי"ל הזאה שבות ואינו דוחה שבת ק"ל הא אפשר להזות עליו בשבת בעזרה דהא קי"ל אין שבות במקדש ואע"ג דס"ל לר"ע לקמן דטהור שנפלה עליו הזאה דטימא אותו

וא"כ אי אפשר להזות עליו בעזרה כדאמר לקמן דלר"ע האיך עביד עבודה כיון דמזין עליו ונטמא הא רבנן פליגי עליה דר"ע וס"ל דעל הטהור נמי טהור ואיכא למימר דר"מ כרבנן ס"ל ולמה דחיק אליבי' לומר דז' מלבד שבת אפ"ת בשבת נמי וכרבנן ס"ל ואפשר שפיר להזות עליו אפי' בשבת ובעזרה דאין שבות במקדש:

אלא מאי אית לך למימר ז' לבר משבת ה"נ ק"ל הא דתנן בפ"ג דפרה ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם ובתר הכי תנן לא מצאו מז' עושין משש מה' מד' מג' מב' ומאחת ומשמע דארישא קאי דמזין עליו כל ז' ימי הפרישה מכל חטאות שהיו שם ואמר לא מצאו משבע להזות עליו כל יום מז' ימי הפרישה מאפר פרה אחרת עושין משש וכו' וכן משמע מפי' הרמב"ם שפי' שם לא מצאו משבע שב אל מה שאמר בתחלה ומזין עליו כל ז' ימים מכל חטאות שהיו שם ואמר שאם לא יזדמן שהי' שם שארית אלא מפרה אחת ממנה יזה כל ז' ימים אמנם הכונה שיזה עליו מכל חטאות שהיו שם והיינו דתנן התם בסיפא הראשונה עשה משה והשניה עזרא וה' מעזרא ואילך לומר שהיו שם ז' פרות להזות בז' ימי הפרישה כל יום מאחרת והשתא מז'לא משכחת לה לעולם בשלמא משש משכחת לה כשחל שבת בד' מימי הפרישה וכדאמר רבא בסמוך ונשארו ו' ימים להזאה אבל ז' האיך משכחת לה לעולם כיון דאין ז' ימים בלא שבת שאין בו הזאה. ונ"ל מתוך קושיא זו דאע"ג דאין מפרישין אותו אלא ז' ימים בלבד ואין צריך להפרישו שעה אחת קודם לשקיעת החמה כדמסקינן לעיל (דף ו') ה"מ כשחל יום ג' וז' לפרישתו בחול דאפשר להזות בהן ואע"ג דאחד משאר הימים אי אפשר שלא יחול בשבת לית לן בה כיון דאפשר לקיים הזאה בג' וז' לפרישתו שהן עיקר דעל ידן יוצא מכל ספק טומאת מת דאפי' נטמא ביום הפרישה קודם שפירש נטהר ע"י ג' וז' לפרישתו ושאר ימי הזאה אינו אלא טפל להו משום הזאה בזמנה מצוה ואין עיקר הטהרה תלויה בהן אבל הזאה דג' וז' לפרישתו עיקר הטהרה תלויה בהן דאם נטמא ביום הפרישה קודם שפירש אין הזאת שאר ימים מטהרין אותו אלא הזאת יום ג' לפרישה וז' לו לבד ואם ג' או ז' לפרישה בשבת מפרישין אותו שעה אחת סמוך לשקיעת החמה קודם ז' ימים ונהי דבחל יום ז' בשבת אפי' אי מפרישין שעה אחת קודם אי אפשר להזות עליו באותו שעה דהוי נמי שבת מ"מ מזין עליו למחרתו שהוא א' בשבת וכן בב' בשבת משום ספק ג' ובג' בשבת ובד' בשבת אין מזין עליו כלל דאין לספק בהו לא בג' ולא בז' כיון שלא הוזה בשבת ואע"ג דהשתא הזאותיו בטלין שני ימים רצופין יום ג' בשבת ויום ד' בשבת מ"מ הא עדיף לן מלהפרישו בא' בשבת דבזה יצא מכל ספק טומאה משא"כ בזה וכדפירשתי ומ"מ כשחל יום ג' בשבת כשמפרישין אותו שעה אחת קודם הז' ימים שהוא בד' בשבת

מזין עליו באותו שעה של פרישה וביום ה' בשבת ובערב שבת משום ספק ג' ובא' וב' וג' בשבת משום ספק ז' וביום ד' בשבת אע"ג שהוא אחד מז' ימי הפרישה דבעי רצופים קודם יום העבודה וסמוך לו אין מזין עליו כלל דלא בג' ולא בז' איכא לספוקי בי' כלל מ"מ בחל יום ג' בשבת איכא יום חדש שמזין עליו דהיינו באותו שעה שקודם ז' ימי הפרישה מה שאין כן בשום פעם שאין מזין אלא בז' ימי הפרישה ואין חילוק ביניהם אלא בין רב למעט דבחל יום ד' בשבת הזאותיו אין בטילין אלא יום אחד שהוא בשבת ובחל בשאר ימים בטילין יותר וכיון שכן הא ודאי הזאות מן הפרות היו כסדרן יום א' מז' ימי הפרישה שהיא הזאה ראשונה הי' מפרת משה שקדמה לכולן ויום ב' לפרישה הי' משל עזרא שהיתה פרה שניה לה וביום ג' משל שלאחריה וביום ד' של פרישה לא היו מזין כלל דלא בג' ולא בז' איכא לספוקי נמצא ביום ה' לפרישה מפרה ד' ביום ו' משל ה' וביום ז' משל ששי ופרה הז' נדחית לגמרי שהיא אחרונה לכולן אבל פרות אחרות אע"פ שאם חל שבת ביומם נדחית באותו פעם כגון אם חל שבת ביום ב' לפרישה נדחית פרת עזרא באותו פעם שהיא שניה לפרות ויום זה קבוע לה לעולם מ"מ בחל יום ב' לפרישה בחול זכתה ביומה אבל פרה הז' לעולם אין לה יום מז' ימי הפרישה דהא לעולם אין ימי הזאה בז' ימי הפרישה אלא ששה ימים דאי אפשר לז' ימי פרישה בלי שבת שאין בו הזאה כל עיקר ומ"מ בחל יום ג' לפרישה בשבת שאז צריך להפרישו שעה אחת קודם לז' ימי הפרישה ולהזות עליו באותו שעה מטעמא דפירשתי אותה הזאה הקודמת לז' ימי הפרישה שאינו בשום פעם יותר הפרה השביעית שהי' דחויה בכל פעם מפני המוקדמת לה מצאתה ריוח ביום זה לעצמה להזות בו ביום מאפרה כיון שיום זה חדש הוא ואינו מז' ימי הפרישה והפרות הקודמות לה עד עכשיו לא זכו אלא בהזאות של ז' ימי הפרישה יום זה שהוא קודם לז' ימי' פרישה קנתה היא והפרה הששית שזמנה קבוע לה ביום הז' לימי הפרישה נידחית באותו הפעם שהרי הזמן הקבוע לה לעולם הוא יום ז' מז' ימי הפרישה והא באותו הפעם אין הזאה ביומה דהא לא בג' ולא בז' איכא לספוקי בי' כיון שקדמה פרישה באותו פעם יום אחד קודם ומזין עליו נמי בו ביום נמצא משכחת לה הזאה ז' ימים ולא בפעם אחד קודם שריפת פרה אחת אלא קודם שריפת כמה פרות]:

[מלואים: **וכל** אימת דמתרמי מפרשינן ליה פירש"י ואע"ג דלא הוי ד' שלו בשבת ונמצאת הזאתו בטילה ב' ימים ונ"ל דרש"י לא דק דאי ד' שלו אינו בשבת הזאתו בטילה ג' ימים בע"כ יום שבת ושכנגדו דאי חל יום שבת בא' מג' ראשונים של ז' ימי הפרישה בטל יום א' כנגדו מג' ימים אחרונים של ימי הפרישה ואי חל שבת בא' מג' ימים אחרונים בטל

יום א' כנגדו מג' ימים ראשונים דהא הזאת ג' בלא ז' וכן הזאת ז' בלא הזאת ג' לאו כלום הוא וכי חל יום א' דפרישה בשבת ובטלה הזאתו משום שבות הזאת ה' לפרישה שהוא כנגדו של הזאת א' דמזין עליו משום ספק שמא ג' והו"ל ה' שביעי נמי בטלה שאם אין הזאת ג' הזאת ז' לחוד לאו כלום הוא וכן אם חל שבת ב' לפרישה הזאת ו' לפרישה נמי בטלה ואם חל ג' בשבת הזאת ז' נמי בטלה מה"ט דאם אין ג' אין ז' וה"נ איפכא אם אין ז' אין ג' הילכך אם חל ה' ו' ז' לפ' א' מהם בשבת א' מא' ב' ג' שכנגדו בטל הזאתו דאם ה' לפרישה חל בשבת בטלה הזאת א' שכנגדו ואם ו' הזאת ב' שכנגדו בטלה ואם ז' הזאת ג' שכנגדו בטלה מה"ט דאם אין ז' הזאת ג' לחוד ל"מ כלל ובע"כ אם חל א' משאר ימים חוץ מיום ד' בשבת הזאת ג' ימים בטלה של ד' ושל שבת וג' או ז' שכנגדו:]

תנן התם הנחתומין לא חייבו אותן חכמים להפריש אלא תרומת מעשר וחלה משנה היא בפ"ב דדמאי וכתבו התוס' בירושלמי פריך תמן תנינן בפ"ה דדמאי הלוקח מנחתום כיצד מעשר נוטל כדי תרומת מעשר וחלה הכא אתה אומר הלוקח מפריש וכאן אתה אומר נחתום מפריש ומשני ר"י אמר כאן בעושה בטהרה פי' מתניתין דהכא בנחתום ע"ה העושה בטהרה שהשכיר גבל חבר לעשות לו חלתו בטהרה הלכך כיון דטרח כולו האי סמכינן עליה נמי דודאי תקנה והלוקח ממנו אין צריך להפריש כאן בעושה בטומאה וחייב הלוקח להפריש ור"א משני כאן במדה דקה המוכר מפריש כאן במדה גסה הלוקח מפריש ופריך אדר"י ואי בעושה בטהרה יפריש על הכל פי' אפי' מעשר שני ומשני בדין הוא שלא יפריש כלום שאין מוסרין ודאי לע"ה כלומר אפי' ודאי וכ"ש דמאי דקילא דאיכא למימר שמא לא יתקנו ע"ה אבל חבר שרי ומתניתין בנחתום חבר שמוכר לחבר עסקינן א"כ בדין הוא שהנחתום לא יפריש מעשר שני לפחות מטעמא דמסיק בשמעתין ופי' זה תמוה בעיני מאד דלמאי דפי' דר"י מוקי למתניתין דהכא בנחתום ע"ה שעושה בטהרה ע"י גבל חבר הואיל וטרח כולי האי ודאי תיקנם דא"כ מאי פריך אי בעושה בטהרה יפריש על הכל ואפי' מעשר שני נמי אדרבה איפכא תקשה לך דלא יפריש כלום אפי' תרומת מעשר דמדטרח כולי האי ודאי תיקנוה אבל הא לא שייך לאקשויי אי בעושה בטהרה יפריש הכל ואפי' מעשר שני דהא משום דעושה בטהרה אינו גורם להחמיר ולהפריש אלא להקל שלא להפריש והאיך תולה דמחמת הדבר הראוי לגרום קולא לפוטרו מלהפריש מעשר שני לר"י דמש"ה יהא חייב הא כלפי לייא ועוד ק"ל הא ההיא דהנחתומין ע"כ קמ"ל דהואיל דהוא נחתום אין צריך להפריש מדמאי שלקח מע"ה קודם שימכור לאחרים אלא תרומת מעשר ולא מעשר שני משא"כ שאר כל אדם דצריך להפריש נמי מ"ש אבל הואיל שנחתום הוא אין צריך להפריש הכל כשהוא מוכר

בעצמו הרי דמיירי במתניתין מהפרשת הנחתום עצמו והיינו נמי דקא מקשה הירוש' בתחלת דבריו והכא אתה אומר הלוקח מפריש וכאן כלומר במתניתין דנחתומין אתה אומר הנחתום מפריש אלמא מיירי בהפרשת הנחתום עצמו וא"כ מאי משני בעושה בטהרה דסמכינן עליה דודאי תיקנו והא זה לא שייך לומר אלא לפטור הלוקח ממנו דאין צריך להפריש והא אנן בדידיה עצמו איירינן לחייבו להפריש תרומת מעשר ולא מעשר שני וכ"ת דלר"י לא משמע ליה כדס"ד דאיירי שהנחתום מפריש אלא בלוקח ממנו עסקינן שמפריש ת"מ אבל לא מ"ש א"כ תו לק"מ מהא דפ"ה דהלוקח מנחתום כיון דאידי ואידי מהפרשת לוקח איירי ולמה לי' לר"י לשנויי כאן בעושה בטהרה כאן בעושה בטומאה ואי משום דקשה מאי שנא דהכא אין מפרישין מעשר שני ואלו בפ"ה דמפרישין מעשר שני נמי אהא לא הקשה כאן המקשן אלא מ"ש הכא הנחתום מפריש והתם הלוקח הקשה ועל זה לא תי' ר"י מידי ועוד הא ההיא קושיא פריך לה לבתר שנויא דר"י ור"א אי בעושה בטהרה יפריש על הכל אפי' מ"ש וגם אשינויא דר"א פריך לה להאי קושיא בירושלמי ועוד ק"ל שהרי במסקנא קשה אהא דפריך אשינויא דר"י אי בעושה בטהרה יפריש על הכל ומשני בדין הוא שלא יפריש כלום שאין מוסרין ודאי לע"ה כלומר ומתניתין בנחתום חבר שמוכר לחבר עסקינן אכתי מצי להקשות אפי' בתר שינויא דר"י דמתניתין דהנחתומין מהפרשת הנחתום מיירי ולא מהלוקח ממנו ונחתום חבר עסקינן וא"כ לא שייך שינויא דר"י כאן בעושה בטהרה דמדטרח מסתמא תקנו דהאי טעמא לא שייך אלא לפטור הלוקח ממנו וגם למאי דקאמר בגמרא דידן מתוך שפרהדרין הללו חובטין אותן ש"מ דבהפרשת הנחתום עצמו מיירי הכא ועוד לשנויא דר"י דמוקי להההיא דנחתומין בנחתום ע"ה ובהפרשת לוקח איירי ובעושה בטהרה דמדטרח כולי האי ודאי תקנו כדפי' התוס' א"כ תקשה איפכא למה צריך להפריש תו אפי' תרומת מעשר כיון דאיכא הוכחה דודאי תקנו וגם בגמרא דידן פריך בסמוך אלא מ"ש נפרשו ומשני מתוך שפרהדרין הללו הרי נמי לא ק"ל אמאי מפריש ת"מ אלא אמאי לא מפריש מ"ש ולר"י דירושלמי הו"ל לאקשויי להיפוך אמאי מפריש ת"מ ועוד שהתוס' נשוכים מדברי עצמם דהא בסמוך פי' הירושלמי בשם ר"י גופי' דההיא מתניתין דהנחתומין מיירי במפריש חלתו בטומאה דאל"כ החלה פטורה מן הדמאי והכא מוקי לה להההיא מתניתין דהנחתומין במפריש חלתו בטהרה אדר"י והר"ש בפ"ב דדמאי פירש כאן בעושה בטהרה נחתום מפריש הואיל וראוי לכהן לאכילה אבל בעושה בטומאה כגון שלקח מע"ה פי' שהוכשרו דנטמאו לא הטריחו למוכר להפריש כיון דלא חזי אלא להסיק תחת תבשילו הלוקח שיאכל הוא יפריש ולפירוש זה ניחא הכל והא נמידפריך

אי בעושה בטהרה יפריש על הכל אתי שפיר דמהאי טעמא ראוי לחייבו נמי במעשר שני והקשה הר"ש מאי קא קשיא לי' ממתניתין אהאי דפ"ה הא מתניתין בנחתום חבר איירי והתם בחבר שלוקח מנחתום ע"ה ותירץ דמשמע לי' דנחתום דהתם כעין נחתום דהכא הכל בנחתום חבר ומיהו ק"ל דבירושלמי הקשה אההיא דפ"ה דתנן בי' הכי הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר נוטל כדי ת"מ וחלה ואומר א' ממאה ממה שיש כאן הרי בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי ת"מ עליו והשאר חלה ומ"ש בצפונו או בדרומו מחולל על המעות והקשה בירושלמי וחלה חייבת בדמאי והתנן חלת ע"ה והמדומע פטורה מן הדמאי ושני ר"י כאן בעושה בטומאה כאן בעושה בטהרה ופי' הר"ש מתניתין דפ"ק שטרח להביא גבל שיגבל בטהרה דמסתמא ודאי תיקן ומתניתין דפ"ה שעושה בטומאה והשתא אי ההוא דפ"ה בנחתום חבר שלקח פירות שהוכשרו מע"ה מיירי משום קושיא קמייתא דהתם נחתום מפריש והכא לוקח מפריש כיון דלקח מע"ה פירות שהוכשרו דנטמאו לא הטריחו למוכר להפריש הואיל דלא חזו אלא להסיק תחת תבשילו ל"ל לאוקמי בעושה בטומאה אפי' עושה בטהרה מ"מ הלוקח חייב להפריש דמאי מן החלה דאין עשיית הנחתום שגיבל בטהרה הוכחה על ע"ה שמכר לו שתקנו אע"כ לר"י מיירי בנחתום ע"ה שמכר ככר לחבר ולא מיירי שהנחתום קנה הפירות מע"ה אלא בפירות הגדל בשדה שלו ולא היו מעולם ביד אחרים ואי גבלו בטהרה היתה חלה פטורה מן הדמאי כההי' דפ"ק דחלת ע"ה פטורה מן הדמאי וכיון שכן מאי ק"ל בתחלה התם נחתום מפריש והכא לוקח כיון דהתם מיירי בנחתום ע"ה בע"כ לוקח מפריש ככל לוקח דמאי מע"ה וי"ל דלעולם מיירי מנחתום חבר והא דקאמר כאן בעושה בטומאה לאו דוקא אלא כיון דלר"י מיירי שלקח מע"ה פירות שהוכשרו ונטמאו אצל ע"ה דאל"כ היה מחויב הנחתום להפריש ולא הלוקח נעשה בטומאה קרי לי' דכיון דנטמא הככר אצל ע"ה במגעו אחר שהוכשרה אצלו קודם שבאה ליד נחתום החבר מסתמא נעשית העיסה והגלגול הטובל לחלה בטומאה ודאית ואינו מקפיד החבר לעשותה בטהרה ואע"ג דמגע ע"ה אינו אלא ספק טומאה אפ"ה מותר לעשותה בטומאה ודאית כדתנן בפ"ג דחלה נולד לה ספק טומאה עד שלא גלגלה תעשה בטומאה והתוס' בשמעתין הביאו ההוא דירושלמי דפריך וחלה חייבת בדמאי והתנן חלת ע"ה פטורה מן הדמאי אההיא מתניתין דנחתומין דשמעתין ופי' חלת ע"ה פטורה אפי' הפריש חבר את החלה פטורה דלא גזרו דמאי על החלה כר"י דס"ל הכי בירושלמי פ"ק דדמאי ומשני בירושלמי במגבל עיסתו במי פירות שאין מכשירין כדי שלא יקבל טומאה וכיון דטרח כולי האי מסתמא תקנה ופריך ולא כן א' ריב"ח דר"א איש ברתותא היא דפוטר מן הדמאי

בגיבלו במי פירות ויחידאי הוא ורבנן פליגי עלי' ומשני אלא כר"י כאן בעושה בטומאה כאן בעושה בטהרה פי' מתניתין דפ"ק שטרח להביא גבל שעושה בטהרה מסתמא ודאי תיקן א"נ כר"א כאן וכאן בעושה בטהרה אלא במתארח אצלו דאקילו רבנן גביה אבל ברבים אינו נאמן עד שיקבל עליו ברבים וכה ברבים אנן קיימינן וכדתנא בתוספתא בפ"א דחלה הלוקח מן הנחתום מן האשה שעשתה למכור בשוק צריך להפריש חלת דמאי מבע"ה ומתארח אצלו א"צ להפריש חלת דמאי אבל ודאי טבל צריך תיקון כדתניא בירושלמי העושה עסה מטבל בין שהקדים חלה לתרומה בין שהקדים תרומה לחלה מה שעשה עשה וחלה לא תאכל עד שיוציא עלי' תרומה ותרומה לא תאכל עד שיפריש עלי' חלה אלו דברי תוס' והרי אתה רואה שא"א להולמן דהרי אדר"י דמתניתין דהנחתומין מיירי בע"ה העושה עיסתו בטהרה משום קושיא קמייתא דהירושלמי והכא מוקי לה ר"י להאי מתניתין גופא בעושה בטומאה משום קושיא בתרייתא דחלה חייב בדמאי ואפי' אם נפרש להא דר"י קמייתא בעושה בטהרה ונחתום חבר שלקח מע"ה פירות שלא הוכשרו לפיכך נחתום מפריש וכפי' הרא"ש מ"מ א"א לומר דמתניתין דהנחתומין מחייבת להפריש דמאי מן החלה ומיירי דעושה הגיבול בטומאה ועל דרך שפירשתי דמהאי טעמא קרי לי' עושה בטומאה מחמת שהוכשרו אצל ע"ה א"כ אינו ראוי לכהן לאכילה ואמאי מפריש נחתום ולא הלוקח ממנו וכההיא דפ"ה אבל אומר אני דהתוס' לא דייקו כלל דהירושלמי לא פריך הא דוחלה חייבת בדמאי אהאי מתניתין דנחתומין דפ"ב אלא אמתניתין דהנחתום דפ"ה ושם פריך לה בירושלמי וגם הר"ש הביא ההיא דפ"ה אבל אהאי דפ"ב דנחתומין לא חייבו אותן אלא תרומת מעשר וחלה לא שייך להקשות דחלה חייבת בדמאי דאין ה"נ דחלה פטורה מדמאי דהא לא קאמר דחייב להפריש תרומת מעשר אף על החלה ואימא הא דתנן דמפריש ת"מ לא על החלה קאי אלא על החולין שבכרי בלבד אלא אמתניתין דפ"ה מקשה התם בירושלמי דהתם יהיב שיעורא לת"מ שבכרי א' ממאה הרי החלה מיתקנת מת"מ שמגיע על חלקה והיינו דקאמר התם בירושלמי ובמסקנא ר"א ר' שמאי בשם ר"א שמע לה מן דבתרא הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת וכו' מתניתין היא התם בפ"ה דדמאי אחר משנה זו דהלוקח מן הנחתום מה דתימר תמן חוץ מן הראוי ליקדש לשם תרומה והכא חוץ מן הראוי ליקדש לשם חלה אלמא אההיא דפ"ה דיהיב שיעורא לתרומת מעשר קאי מ"מ גם דברי הר"ש צריכין תיקון קצת שגם הוא פי' ההיא ירושלמי מוחלה חייבת בדמאי עד סוף הסוגיא כדברי התוס' עוד דפריך ולא כן אמר ריב"ח דר"א היא פי' נמי דאפטור מן דמאי היכא שגיבלו במי פירות קאי והא לא מצינו לר"א שאמר כן אבל נעלם מהם הא דתנן בפ"ג

דחלה עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה וא' עלה בירושלמי ריב"ח אמר ר"א איש ברתותא היא דתמן תנינן ר"א איש ברתותא אמר ר' יהושע לפסול את כולה פי' במס' ט"י פ"ג תנינן לה ואעיסה שהוכשרה במשקה ונילושה במי פירות ונגע בה טבול יום קאי ר"ע אומר משמו לא פסל אלא מגעו והכי פי' כיון דלר"ע עיסה שנילושה במי פירות פטורה מן החלה אי אפשר לאוקמי להא דחלת ע"ה בנילושה במי פירות דהא פטורה מן החלה ואע"ג דקאמר בירושלמי הא רבנן לא לאו דוקא אלא כיון דקי"ל הלכה כר"ע מחבירו חשיב לי' כרבים ואע"ג דסתם לן תנא כר"א איש ברתותא בפ"ג דחלה אפ"ה לא ניחא לי' לאוקמי נמי להההוא סתמא דפ"ק דדמאי כוותיה ודלא כר"ע מיהו ק"ל דשם בפ"ג דחלה בירושלמי פליג ר"י אריב"ח ומוקי לה כדברי הכל אע"ג דר"ע אמר תמן אין מי פירות מחוורין פי' מחברין לטומאה מודה הוא הכא שמי פירות מחברין לחלה א"כ אמאי נייד ר"י הכא מהאי שינויא דמגבל עשה במי פירות ומוקי לה בענין אחר בעושה בטהרה וצ"ל דלא קאי ר"י אהאי קושיא דולא כן אמר ריב"ח ר"א איש ברתותא היא הא רבנן לא אלא דר"י בעלמא אתמר לשנויי רומיא דמתניתין אהדדי והוא הדין דהוי מצי לאוקמי במגבל במי פירות וחדא מתרתי נקט תדע מדקאמר אלא כר"י אלמא ר"י לאו אהאי קושיא קאי אלא בעלמא אתמר הא דר"י:

אלא תרומת מעשר וחלה. ק"ל מאי קמ"ל שצריך להפריש חלה הא לא נטבלה לחלה ביד המוכר אלא ביד הלוקח דחיוב חלה בשעת גיבול חלה וכ"ת דקמ"ל דחיוב חלה חל על טבל דאע"ג דאמרינן בפ' חלק (דף קי"ב) גבי פלוגתא דעיסה של מעשר שני דר"מ פוטר מחלה דס"ל מעשר שני ממון גבוה הוא ור' יהודא מחייב דס"ל מעשר שני ממין הדיוט הוא מחלוקת במ"ש בירושלים אבל בגבולין ד"ה פטורה ופרש"י בחדא לישנא דבגבולין דהואיל דאין לה היתר אכילה בשעת חיוב חלה דהיינו בשעת גלגול העיסה לא קרינן בי' ראשית עריסותיכם ואפי' פדאו לאחר מכאן פטורה מהחלה וה"נ ה"א הואיל וחיוב טבל חל עליה קודם גלגול אין לה היתר אכילה בשעת חיוב חלה ולא קרינן בי' ראשית עריסותיכם ואפי' תקנו לאחר מכאן פטורה מן החלה הא ליתא כיון דרוב ע"ה מעשרין הן אין כאן חיוב טבל מה"ת ופשיטא דלא פטור חיוב חלה מעיסה זו ואפי' להאי לישנא דפ"ג דמנחות (דף ל"א) אליבא דר' טרפון דס"ל אין רוב ע"ה מעשרין אלא כמחצה על מחצה דיינינן ליה אפ"ה כיון דאינו ודאי טבל אלא ספק פשיטא דמספיקא אינו מפקיע חובת חלה מעיסה זו ומאי קמ"ל דחייב בחלה ואי קמ"ל איפכא דאין חיוב חלה מפקיע איסור טבל דגבי טבל נמי כתב רחמנא דגנך וממעטינן מיניה מירוח הקדש ונכרי במנחות (דף ס"ח) ומיני' יש למעט נמי דגן של איסור הא נמי

ליתא דפשיטא דאין חיוב חלה שאינו חל עד שעת גלגול שהוא לבתר מירוח שהואאחר חיוב תרומות ומעשרות מפקיע למפרע את חיוב טבל שחל עליו כבר קודם לכן ובתוס' הביאו כאן הירושלמי דפ"ה דדמאי דפריך וחלה חייבת בדמאי והתנן חלת ע"ה והמדומע פטורה מן הדמאי כלומר אפי' הפרישה חבר לחלה פטורה מן הדמאי דלא גזרו דמאי על חלה כר"י דס"ל הכי בירושלמי פ"ג דדמאי ומשני במגבל במי פירות מיירי כלומר וכיון דמדקדק לגבל עיסתו במי פירות שאין מכשירין כדי שלא תקבל טומאה מסתמא תקנו ופריך ולא כן אמר ריב"ח דר"א איש ברתותא היא דפוטר מן הדמאי בגיבלו במי פירות ויחידאי הוא ורבנן פליגי עליה ומשני אלא כר"י כאן בעושה בטומאה כאן בעושה בטהרה כלומר מתניתין דפ"ק שטרח להביא גבל שעושה בטהרה דמסתמא ודאי תיקן א"נ כר"א כאן וכאן בעושה בטהרה אלא במתארח אצלו דאקילו רבנן גביה אבל ברבים אינו נאמן עד שיקבל עליו ברבים וכה ברבים אנן קיימין וכדתניא בתוספתא דחלה הלוקח מן הנחתום מן האשה שעשתה למכור בשוק צריך להפריש חלת דמאי מבעל הבית ומתארח אצלו אין צריך להפריש חלת דמאי אבל חלת ודאי צריך להפריש העושה עיסה מטבל בין שהקדים חלה לתרומה בין שהקדים תרומה לחלה מה שעשה עשוי וחלה לא תהא עד שיוציא עליה תרומה ותרומה לא תהא עד שיפריש חלה אלו דברי התוס' ולפי זה מתניתין טובא קמ"ל אע"ג דתנן חלת ע"ה פטורה מן הדמאי אפ"ה איכא דמחייב בדמאי בהני גווני דמפרש בירושלמי מ"מ אני אומר שהתוס' לא דייקו כלל בזה דאהא דהנחתומין לא חייבו אותן חכמים להפריש כו' דמייתי בשמעתין לא שייך להקשות הא לירושלמי וחלה חייבת בדמאי דאין ה"נ דחלה פטורה מן הדמאי דהא לא תני דחייב להפריש תרומות ומעשרות על החלה נמי דלמא הא דתנן מפריש תרומה ומעשר על החולין ולא על החלה קאמר ועוד מאי מעשר שני [ע"כ נמצא כתוב ויש כאן חסרון הניכר]:

אלא תרומת מעשר וחלה וכו' ק"ל מאי ענין חלה לכאן דהא עיסה זו בשעת גילגול כשנטבלה לחלה ביד הנחתום היא ופשיטא דחייבת בחלה ודאי ולא דמאי ומאי אריא לוקח מע"ה אפי' אי לקח קמח זה מן החבר חייבת בחלה ודאי דקודם גלגול ודאי לא הפריש חלה כדקי"ל המפריש חלה קמח אינה חלה בפ"ב דמס' חלה וה"נ ק"ל אהא דתנן בפ"ה דדמאי הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי' מטפוסין הרבה דברי ר"מ ר"י אוסר שאני אומר חטים של אמש היו משל אחר ושל היום משל אחר ר"ש אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה פי' משום דלא נתחייבה בחלה ביד המוכרים אלא ביד הנחתום שהוא גלגל העיסה הלכך אפי' לקח משנים לית

לן בה ומפריש חלה משל זה על זה ומאי קמ"ל ר"ש בזה דמתיר בחלה פשיטא כיון דלא נתחייבה בחלה כלל אצל המוכרים וי"ל דקמ"ל אפי' נתגלגלה ונטבלה לחלה בעודה טבל קודם שהפריש תרומת מעשר מן הדמאי הזה אפ"ה חייבת בחלה דטבל נמי חל חיוב חלה עליו ע"י הגלגול הטובל לחלה ולא אמרינן כיון דכתיב גבי חלה ראשית עריסותיכם שלכם בעינן דמש"ה פטרינן עיסה של מעשר שני מן החלה למ"ד ממון גבוה הוא כדאמ' בפ"ג דסוכה (דף ל"ה) וטבל נמי לאו דידי' הוא ולא קרינן בי' עריסותיכם דהא אמרינן התם גבי אתרוג של דמאי ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין ואמר' דטעמא דב"ה כיון דאי בעי מפקיר לנכסי' והוי עני וחזי ליה השתא נמי לכם קרינן ביה וב"ש סברי עני לא אכל דמאי דתניא בש"א אין מאכילין את העניים דמאי וב"ה אומרים מאכילין ומשמע אבל טבל ודאי לאו לכם הוי וכ"ת מ"מ בהא דנחתומין דשמעתין דחייב בחלה פשיטא וכי ס"ד דדמאי מפקיע מידי חלה דהא אפי' ספק טבל אי אפשר להפקיע מספיקא דנהי דחייב להפריש מעשרות ממנה דספק להחמיר אפ"ה להפקיע מן החלה מספיקא אי אפשר דדלמא לאו טבל הוא וחייבת בחלה וכ"ש דמאי דחומרא בעלמא הוא דהא רוב ע"ה מעשרין דבשלמא בהא דר"ש קמ"ל דמותר להפריש משל זה על של זה ול"א שמא זה עישר וזה לא עישר והו"ל טבל ואינו חייב בחלה וכי מפריש חלה משל זה על של זה הו"ל מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אבל בהא דנחתומין דלא מיירי שלקח משני בני אדם אלא מאחד א"כ פשיטא דחייב להפריש חלה מן העיסה אע"פ שנתגלגלה קודם שהפריש ממנה תרומת מעשר שפיר דמי וי"ל דהאי הפרשה דת"מ דקתני בדמאי ע"כ היינו שמפריש ונותן לכהן דאי להפרשה גרידא אפי' מעשר ראשון ומעשר עני נמי צריך להפריש כדי להוציאן מידי טבלן אלא שאין צריך ליתנם משא"כ בתרומת מעשר צריך ליתנו לכהן כמו שאפרש בסמוך וקרא לנתינת ת"מ הפרשה והשתא טובא קמ"ל דחייב הנחתום להפריש וליתן לכהן התרומת מעשר והחלה ולא אמרינן יבא עליו הבעה"ב משתי צדדים ולא יתן לכהן אלא הגדול שבהן דהיינו חלה שהיא אחד ממ"ח והקטנה שבשניהם שהוא ת"מ שאינו אלא חלק א' ממאה יעכב לעצמו ממנ"פ אי לא ניתקן טבל זה פטור מן החלה ואפי' את"ל ניתקן א"כ הת"מ חולין הן קמ"ל דאפ"ה מפריש ת"מ וחלה ונותן שניהם לכהן והאי רבותא בהא דר"ש המתיר בחלה נמי קמ"ל אלא מדנקט לישנא דמתיר משמע דקמ"ל נמי כדפרישית לעיל והא דבאמת טבל חייב בחלה אע"ג דלאו עריסותיכם קרינן ביה כמו דלא חשיב לכם גבי אתרוג כבר עמדו עליו התוס' שם בפ"ג דסוכה ואני תירצתי בענין אחר ובש"א תשובה הארכתי ואין זה מקומו. עוד י"ל דקמ"ל דאפי' נתגלגלה העיסה והוטבלה לחלה בעודה בטבל קודם שהופרש ת"מ מהדמאי הזה

כדפי' דאפ"ה חייבת בחלה שלא נאמר הואיל ובשעת הגלגול הטובל לחלה כבר היה רכיב איסור טבל דמעשרות על עיסה זו תו לא חל עלי' איסור טבל של חלה דהא דמי להא דתניא בפ"ב דפסחים (דף ל"ב) דפליגי תנאי באוכל תרומת חמץ בפסח אי חייב חומש אי לא ואמר עלה בד"א דמשכחת לה תרומת חמץ בפסח במפריש תרומה והחמיצה אבל במפריש תרומה חמץ ד"ה אינו קדושה ופרש"י והתוס' דאפי' למ"ד דחמץ בפסח מותר בהנאה אפ"ה אינה קדושה וה"נ עיסה של טבל הואיל וכבר רכיב עלי' איסור טבל מחמת מעשרות אי מפריש ממנה חלה אינה קדשה דהא טעמא דר"ה ברי' דר"י דמפרש התם להא דתרומת חמץ בפסח אינה קדושה דא"ק ראשית ששיריים ניכרים לישראל יצא זה פי' תרומת חמץ בפסח שאין שיריים ניכרין לישראל ע"י הפרשה דתרומה דהא בעודה בטבל היתה אסורה באכילה משום טבל והשתא לאחר הפרשה נמי אכתי אסורה משום חמץ ואין שירי' ניכרין ע"י הפרשה להתירן יותר מקודם הפרשה וה"נ ע"י הפרשת חלה בעודה טבולה למעשרות אין שיריה ניכרים אחר הפרשת חלה יותר מקודם שהרי אף לאחר הפרשת חלה עדיין היא אסורה מחמת איסור טבל של מעשרות והרי גם בחלה כתיב ראשית כמו בתרומה כמו שנאמר ראשית עריסותיכם חלה תרימו וממילא דבעינן נמי שירי' ניכרין כמו גבי תרומה וכיון שכן אין איסור טבל חל כלל ע"י גמר מלאכה לחלה ולמעשרות שהוא גלגול לחלה ומירוח למעשרות דהא בע"כ דמה"ט דאין שיריה ניכרין אין חל על חמץ בפסח איסור טבל כל עיקר אי הוקבעה למעשר ע"י מירוח בפסח דמירוח הוא דקובע למעשר דאין לומר דמ"מ חל עלי' איסור טבל אלא דאין לו תקנה בהפרשה להוציא את השיריים מידי טבל הואיל ואין שיריה ניכרים זה ליתא דהא איכא למידק למאי דמפרש ר"ה דטעמא משום שאין שיריה ניכרים אמאי פסיק ותני בד"א וכו' אבל במפריש תרומת חמץ בפסח לד"ה אינה קדושה דלא משכחת לה כלל בכה"ג לתרומת חמץ הואיל ואין שיריה ניכרים ואמאי הא אכתי משכחת לה שפיר דהתינח היכא דמפריש התרומה על הכרי מיני' ובי' שפיר לא משכחת לה וכן במפריש מיניה על כרי אחר של טבל שהוא חמץ כמוהו אין שירי' ניכרים אבל היכא שתורם מכרי זה של טבל חמץ אכרי שאינו של חמץ דהו"ל שיריה ניכרים אע"ג דהתרומה אסורה לית לן בה להאי טעמא דר"ה שהרי לא קפיד רחמנא אתרומה גופה שתהיה מותרת וניכרת לישראל לאפוקי של איסור אלא אשיריים לחוד קפיד רחמנא א"כ משכחת לה דהמפריש ת"ח בפסח דאפ"ה קדושה בכה"ג במפריש תרומה מן חמץ על שיריים שאינן של חמץ ואמאי קאמר במפריש תרומת חמץ בפסח לד"ה לא משכחת ליה שיהיה קדושה הא אפשר בכה"ג אלא ע"כ צ"ל כיון דא"א להפריש לכרי של חמץ בפסח מיני' וביה משום

שאין שירי' ניכרים הו"ל כמו מן הפטור על החיוב ואינו חל על כרי זה כלל שם טבל ע"י המירוח שבתוך הפסח ודמי להא דאמרינן בפ"ב דבכורות (דף י"ב) אמר ר"א בהמת שביעית פטורה מן הבכורהלאכלה אמרה רחמנא ולא לשריפה ופריך עלי' מהא דתנן האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאלו מטמיא בשריפה היא לאכלה א"ר ולא לשריפה ומשני שאני התם דכתיב לדורותיכם ופירשו התוס' אהא דפריך אמאי חייב עלה לאכלה אמר רחמנא ואע"ג דיכול להפריש מעיסה אחרת שאינה של שביעית על זאת ומקיף שתיהן מ"מ הך כיון דלאו בת חלה היא דלא מצי להפריש מגופה הו"ל כמו מן החיוב על הפטור ומה לי אי הא דלא מצי להפריש מיני' ובי' מחמת התרומה כמו התם מדלאכלה א"ר ולא לשריפה ואע"פ שיכול להפריש עלי' ממקום אחר הו"ל כמו מן החיוב על הפטור מה לי אם אינו יכול להפריש מיני' ובי' מחמת השיריים שאינן ניכרים היכא שהכרי של איסור כמו חמץ בפסח אע"פ שיכול להפריש ממנו על מקום אחר מ"מ כיון דלא יכול לאפרושי מיניה ובי' הו"ל כמו מן הפטור על החיוב וממילא דה"ה נמי לעיסת טבל כיון דאינו יכול להפריש עליו מיני' ובי' הואיל שאין שירי' ניכרים אע"ג דמה"ט יכול להפריש ממנו על מקום אחר לא מהני מידי דהו"ל מן הפטור על החיוב ואין חל עליו כלל שם טבל לגבי חלה ואפילו לרנב"י דמפרש התם בפ"ב דפסחים דה"ט דת"ח אינה קדושה משום דא"ק תתן לו ולא לאורו ות"ח בפסח אינו ראוי אלא לאורו ומן לו יתירא דכתיב גבי תרומה הוא דנפקא לי' דאפי' איסור אכילה לחוד כמו חמץ בפסח למ"ד מותר בהנאה אפ"ה אינה קדושה כתרומה והא גבי חלה לא כתיב לו יתירא אלא תתנו תרומה לה' לחוד כתיב בה הא מ"מ חלה דין תרומה יש לה לכל דבר כדתנן ספ"א דחלה החלה והתרומה חייבין עליהם מיתה וחומש וכו' והיינו טעמא משום דתרומה קרי' רחמנא וא"כ במפריש חלה שאסורה באכילה נמי אינה קדושה כמו בתרומה וכיון שכן ודאי לר"נ אין חל שם טבל לא על כרי של איסור לענין תרומה ולא על עיסת איסור לענין חלה הואיל ואין יכול להפריש התרומה והחלה מיניה ובי' ודמי לגמרי להא דעיסת שביעית דאי לא כתב רחמנא לדורותיכם ה"א דפטורה מחלה הואיל שאם נטמאת החלה בשריפה היא הו"ל כפטור לענין שלא להפריש ממקום אחר עלי' ולא חייבה רחמנא אלא משום דעיקרה לאכילה כדמסיק התם וא"כ ה"נ בחלת איסור ותרומת איסור הואיל ואינה ראויה אלא לאורו אין שם טבל חל כלל עליהם וכיון שכן ה"א עיסה שנתגלגלה בעודה טבולה למעשרות שאין שם טבל לחלה חל כלל עלי' הואיל ובלא"ה איסור טבל של מעשרות רכב עלי' וסד"א דאין מפריש חלת דמאי משל אמש על של היום דלמא זה עישר ונטבל לחלה וזה לא עישר ולא נטבל לחלה והו"ל מן החיוב

על הפטור או איפכא קמ"ל דאפ"ה מפרישין וכן במתניתין דנחתומין קמ"ל דמפרישין חלה ותרומת מעשר ונותן שניהם לכהן ולא אמרינן יבא עליו בעל הבית משני צדדים וע"ד שפירשתי לעיל וכ"ת אמאי באמת חייבת בחלה עיסה הטבולה למעשרות ותפטר בין משום לו ולא לאורו בין משום שיריה ניכרים כמו גבי תרומת חמץ בפסח לק"מ דהא דת"ח אינה קדושה משום הני טעמי בע"כ אינו אלא לר"י דס"ל דחמץ שעבר עליו הפסח אסור אפי' בהנאה מה"ת כדיליף לה מקרא יתירא בפ"ב דפסחים (דף כ"ח) אלא דלר"י אסור אפי' בהנאה כמו בפסח עצמו ולמ"ד חמץ בפסח גופי' מותר בהנאה כ"ש לאחר הפסח דאין בו אלא איסור אכילה לחוד וכיון דאסור החמץ לעולם אפי' אחר הפסח מש"ה אינה קדושה בתרומה לר"נ משום לו ולא לאורו דהא אין ראוי לכהן לעצמו לעולם אלא לאורו לחוד ולר"ה משום דבעי שיריה ניכרים והא אין שיריה ניכרים לעולם דהא רכיב איסורא עלי' אפי' לאחר פסח ואין חוזר להתירו אבל למ"ד חמץ שעבר עליו הפסח מותר אפי' באכילה מה"ת קדוש בתרומה אפילו בתוך הפסח אע"ג דבשעת מירוח לא חזי אלא להסקה והוי רק לאורו אי נמי אין שיריה ניכרים לית לן בה הואיל ולאחר זמן ראוי לו לכהן גופי' וה"נ יהיו שיריה ניכרין לאחר זמן דהא חוזר להיתר לאחר פסח והכי נמי בחלה זו בשמעתין אפי' נתגלגלה בעודה טבולה למעשרות ולא חזי בשעתי' אלא לאורו ואין שיריה ניכרים נמי ל"ל בה הואיל וראוי לכהן עצמו לאחר זמן כשיפריש המעשרות ממנו וגם יהי' שיריה ניכרים באותו זמן חל עליה שם טבל לענין חלה נמי ואל תתמה אהא דפרישית דהא דאמר אבל מפריש ת"ח בפסח ד"ה אינו קדוש היינו לר"י דס"ל חמץ לאחר הפסח אסור מה"ת וא"כ ד"ה דקאמר צ"ל לפ"ז דאפלוגתא דהני תנאי דהכא לחוד קאי דפליגי אי חייב חומש באוכל ת"ח בפסח אבל מ"מ למאן דשרי חמץ שעבר עליו הפסח ודאי קדושה דע"כ הדבר מוכרח דהכי הוא דהא בפ"ב דשבת (דף כ"ה) נפקא לי' לרנב"י גופי' דתרומה טמאה שריא בהנאה מתתן לו ולא לאורו מכלל דבת אורו הוא פי' מדכתב רחמנא לו למעוטי מה שאינו ראוי לו לעצמו אלא לאורו והא לא משכחת דבר שאינו ראוי לו לעצמו ואפ"ה ראוי היא לאורו אלא טבל טמא בלבד שהתרומה המופרשת ממנו אינו ראוי לו ומ"מ לאורו ראוי ואיכא למידק הא משכחת לה דבר אחד שאינו ראוי לו ומ"מ לאורו ראוי ומאי ניהו טבל של חדש לפני עומר שאין ראוי לו ומ"מ לאורו ראוי דהא חדש קודם עומר אסור באכילה ומותר בהנאה וכיון דמצינו דבר אחד לבד מטבל טמא דאיכא לאוקמי בי' לו ולא לאורו מנ"ל לאוקמי האי מלתא אטבל טמא ולמידק מיני' מכלל דבת אורו הוא דש"מ דתרומה טמאה שריא בהנאה הא בקרא לא רמיזא דלמעט תרומה של טבל טמא אתיא האי לו ולא לאורו אלא סתמא

כתיב לו למעוטי דבר שאינו ראוי לו לעצמו אלא לאורו וכיון דמשכחת לה מידי אחרינא חוץ מטבל טמא דראוי לאורו ולא לו והיינו חדש לפני העומר נימא דמיעוטא דלא קאי עלי' ולא איירי כלל מטבל טמא ולא ש"מ דתרומה טמאה שריא בהנאה ובשלמא הא לק"מ דהא רנב"י גופי' בפ"ב דפסחים מוקי להאי קרא דלו ולא לאורו למעוטי ת"ח בפסח דאינו קדוש קאתי וא"כ איך מוקי תו איהו גופי' בשבת להאי קרא עצמו דלו לטבל טמא אתא ולמידק מיניה מכלל דבת אורו היא ושתרומה טמאה שרי בהנאה די"ל דהאי דפ"ב דפסחים דמוקי לה דלמעט ת"ח בפסח אתי היינו אליבא דמ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה ולדידי' נפקא לי' דתרומה טמאה מותר בהנאה מקרא אחרינא דמייתי לה התם בפ"ב דשבת וזה גם רנב"י מודה דאליבא דמ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה א"א ללמוד היתר הנאה דתרומה טמאה מלו ולא לאורו דהא איכא למימר דלמעט ת"ח בפסח אתי דאינו קדוש משום דראוי לאורו ולא לו וכי קאמר רנב"י התם בשבת דלו ולא לאורו למעט טבל טמא אתי היינו למ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה וע"כ אי אפשר לומר דקאי את"ח בפסח דהאיך קרינן בי' לאורו כיון דאסור בהנאה לאורו נמי לא חזי וע"כ למעט טבל טמא אתי וש"מ דבת אורו היא והא נמי ליכא להקשות דלמא האי לו ולא לאורו לאו למעוטי טבל טמא אתי אלא למעוטי עיסה הטבולה לחלה וכגון שקדם איסור טבל של חלה לאיסור טבל של מעשרות והיכי דמי כגון שלא הכניסה לבית או לחצר עד אחר גלגול העיסה דקי"ל אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית או החצר כדאי' בפ"ז דב"מ (דף פ"ב) ואחר הגלגול הוקבע למעשר ע"י כניסת בית או חצר ועל כה"ג אתי מיעוטא דלו לומר שאין חל עלי' שם תרומה הואיל והיתה כבר טבולה מקודם לחלה ואינה ראויה לו אלא לאורו דהא ודאי בורכתא היא דהא לא ממעטינן מלו ולא לאורו לר"נ אלא לת"ח שלא היה לו שעת הכושר כלל וכגון דאחמיץ במחובר וכדאי' התם בפ"ב דפסחים א"כ הא ודאי אי אפשר שתקדם איסור טבל לחלה שאינה אלא לאחר הגלגול קודם שהגיע לשעת הכושר דתרומה שהוא מיד אחר תלישה מן המחובר דנמעט אותו מלו ולא לאורו אבל הא ודאי קשה דלמא לו ולא לאורו לאו למעוטי טבל טמא ובשלא היה לו שעת הכושר אתי דהיינו שנטמא מיד בשעת תלישה ובתלשו אדם טמא אלא למעוטי טבל של חדש קודם לעומר אתי דלא הי' לו נמי שעת הכושר דהא איסור חדש חל עליו במחובר אלא ודאי צ"ל כיון דאיסור חדש סופו לבא לידי היתר לאחר הקרבת עומר תתן לו קרינן בי' משום היתר דלאחר זמן ומהשתא בע"כ הא דממעט ת"ח בפסח דאינו קדוש מטעם לו ולא לאורו בע"כ לא מיתוקמי אלא אליבא דר"י דס"ל חמץ שעבר עליו הפסח אסור מה"ת ואין ראוי לו לכהן עצמו לעולם דאלו למאן דמתיר לאחר פסח

קדשה ת"ח אפי' בפסח גופי' דהא שפיר קרינן בי' לו משום היתרא דלאחר זמן והשתא ההיא דר"נ דפ"ב דשבת דדייק מלו ולא לאורו מכלל דבת אורו היא דתרומה טמאה שריא בהנאה אפי' למ"ד ת"ח בפסח מותר בהנאה נמי א"ש אי ס"ל דחמץ שעבר עליו הפסח מותר מה"ת דבע"כ אי אפשר למעט תו מלו ולא לאורוחמץ דהא אפי' לו קרינן בי' כיון דהותר לאחר זמן אלא ע"כ לא אתי למעוטי אלא טבל טמא וש"מ דבת אורו היא וכיון שכן אי גלגל עיסה הטבולה למעשרות שפיר חל עלי' שם חלה ולית לן בה משום לו ולא לאורו כיון דאית לה תקנתא להפריש המעשרות מן הטבל ויהי' ראוי לו לעצמו אפי' קודם הפרשת המעשרות נמי תתן לו קרינן בי' משום היתר שלאחר זמן הפרשת המעשרות ומינה איכא למימר דלר"ה נמי דקפידא אשיריים ניכרים לא קפיד אלא היכא שאין היתר לשיריים לאחר זמן לעולם ע"י שום תקנה אבל כל היכא דיש היתר לאחר זמן לאיסוריה אפי' ע"י תקנה ולא בא אותו ההיתר מאיליו כגון טבל דהתירו בא ע"י מעשה הפרשת מעשרותיו אפ"ה שפיר שיריה ניכרים קרינן בי' משום ההוא היתר דלאחר זמן ותדע לך עוד דבע"כ כל היכא דיש לו היתר לאחר זמן אפי' ע"י תקנה כגון טבל ש"נ קרינן בי' דאי לא תימא הכי לא משכחת לה כלל לתרומה דקדשה דהא הפרשת תרומה קודמת לכל המעשרות כדתנן בפ"ג מ"ו דמס' תרומות המקדים תרומה לביכורים מעשר ראשון לתרומה מעשר שני לראשון אע"פ שעובר בל"ת מה שעשה עשוי והא אין הכרי יוצא מידי איסור טבל עד אחר הפרשת כל המעשרות נמצא בשעת הפרשת תרומות אי מפריש לה לאחר שהוקבעה למעשרות וחל על הכרי איסור טבל אכתי אין שירי' ניכרים אלא ע"כ הואיל והפרשת תרומה מהני להתיר ע"י לאחר זמן לכשיפריש את כל המעשרות שיריה ניכרין קרינן בי' וכדפירשתי ומהשתא ההיא דשמעתין דנחתומין ודפ"ה דדמאי דנקט חלה ניחא דהא קמ"ל כדפרישית:

אלא תרומת מעשר וחלה אבל לא מעשר שני כדמפרש ואזיל מפרש"י משמע שאוכלן בלי הפרשת מעשר שני לגמרי שהרי פי' הנחתומין הלוקחים תבואה מע"ה למכור פת בשוק לא חייבו עליהן להעלות מעשר שני של דמאי לירושלים אלא ת"מ שהוא אחד ממאה יתן לכהן ובנחתום חבר עסקינן ומתוך שהוא רגיל למכור כל שעה הקילו עליו שא"צ להפריש עליו מעשר שני של דמאי להעלות לירושלים או לפדות וה"נ אהא דמשני מתוך שפרהדרין הללו חובטין אותן וכו' לא אטרחוהו רבנן וסמכו לומר שרוב ע"ה מעשרין הן מכל זה נראה להדיא דס"ל דאקילו רבנן לנחתום שאין צריך להפריש כלל מ"ש ומותר לאכול בלא הפרשת מ"ש מטעמא דמפרש עולא בסמוך וסמכו אהא דרוב ע"ה מעשרין הן ואני תמה ע"ז דהא משנה שלמה שנינו רפ"ה דדמאי הלוקח מן

הנחתום כיצד מעשר נוטל כדי ת"מ וחלה וכו' ומעשר שני בצפונו או בדרומו ומחולל על המעות אלמא הלוקח מן הנחתום צריך להפריש מ"ש ולפדותו או להעלותו ואם הלוקח צריך להפריש מ"ש ה"ה הנחתום עצמו כשהוא אוכל שצריך להפריש שהרי עיקר הטעם שהקילו גבי נחתום הוא מפני שחובטין אותן ואומרין להן מכרו בזול הוא דהוי כדמפרש עולא בסמוך וי"ל ע"ד פרש"י דמתניתין דפ"ה בכה"ג דנחתום חייב במ"ש של דמאי איירי דגרסינן בירושלמי שם עלה דהא מתניתין דהנחתומין תני בד"א בזמן שהוא מוכר בחנותו או על פתח חנותו אבל אם הי' מוכר בפלטר או בחנותו שהוא סמוך לפלטר מעשר על הכל פי' אפי' מ"ש חייב הנחתום להפריש ובהכי איירי ההיא דהלוקח מן הנחתום דמפריש שם מ"ש במכר הנחתום בחנות שהוא סמוך לפלטר ול"נ לפרש דודאי בין הלוקח מן הנחתום בין הנחתום עצמו אסורים לאכול דמאי בלתי הפרשת מ"ש כשאר כל אדם דצריך להוציא מ"ש מדמאי אלא דבהא הקילו בנחתום יותר משאר כל אדם דאסורים למכור דמאי עד שיעשרו אפי' מ"ש כדתנן במס' דמאי פ"נ שאין אדם רשאי למכור דמאי ולא ישלח לחבירו דמאי אבל גבי נחתום הקילו דמותר למכור דמאי בלתי הפרשת מ"ש מטעמא דמפרש עולא בסמוך ומ"מ הלוקח ממנו חייב להפריש מ"ש נמי ובהכי רווחא שמעתתא ביותר וכמו שאפרש וכן ראיתי להרמב"ם שכתב (בפ"ט מהל' מ') הנחתומין לא חייבו להפריש מ"ש מדמאי אלא תרומת מעשר בלבד וכו' והלוקח מפריש מ"ש וכן עיקר ואפשר להסב גם פרש"י על דרך זה אלא שאין פשט לשונו מראה כן:

דף ט.

מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המע"ה פי' אין צריך ליתן ללוי ולעני מהאי טעמא דהמע"ה אבל מ"מ צריך להפריש ולהוציא ממנו כל המעשרות כדי להוציא מיד טבל ומפריש מעשר ראשון ומעכב לעצמו ואין צריך ליתן ללוי ומוציא ממנו מעשר מן המעשר ונותן לכהן וכן פרש"י בפ"ט דסוטה (דף מ"ח) ופי' התוס' והא דלא אמרינן נמי בתרומת מעשר מפריש והוא שלו כיון דדבר מועט הוא שאינו אלא א' ממאה ועוד שדמיה מועטין שהוא צריך למוכרה בזול שאין לה אוכלים מרובין תיקנו רבנן שיתננו לכהנים ורש"י שם בפ"ט דסוטה פי' דה"ט דאינו מעכב ת"מ לעצמו כמו מעשר עני ומעשר ראשון משום המע"ה הואיל דאית ביה עון מיתה אחמרו עליה דלמא כי משהי לי' גביה אכיל ליה אבל מ"ר ומ"ע מותרין לזרים וק"ל למ"ד ביבמות (דף צ') דמעשר ראשון נמי אסור לזרים מאי איכא למימר הו"ל נמי ליתן ללוי דלמא אכיל לי' כדאמ' גבי

ת"מ ואולי י"ל כיון דמ"מ קיל איסורו דאינו במיתה כתרומת מעשר אלא איסורא בעלמא לא גזרינן עליו דלמא אתי למיכל מיני':

מעשר ראשון המע"ה ק"ל הא במאי דמפריש מ"ר ומעכבו לעצמו ואינו נותנו ללוי נהי דמשום גזל הלוי ליכא דכלל גדול בתורה המע"ה בדבר שבממון מ"מ לרבנן דפליגי עלי' דר"א בן גמלא בפ"ג דגיטין (דף ל"א) וס"ל דאין רשות לבעה"ב להפריש תרומת מעשר מן מ"ר דהוא ללוי דהו"ל תורם שלא מדעת דאין תרומתו תרומה א"כ מה הועילו חכמים בתקנתן במאי שמפריש הבעה"ב הת"מ מן המ"ר ומעכב המ"ר לעצמו הא כיון דחשו לדמאי דלמא לא עישר הע"ה והו"ל טבל א"כ המ"ר של לוי הוא וכי מפריש הבעה"ב לת"מ מן המעשר הזה לא עשה ולא כלום דהו"ל תורם שלא מדעת ואכתי המ"ר בטיבלו קאי לאחר הפרשה כקודם הפרשה וא"כ אינו יוצא מידי חשש טבל מ"ר זה אא"כ נותנו ללוי והלוי יפריש עליו ת"מ אבל בהפרשת בעה"ב אינו יוצא כלל מידי טבל הטבול לת"מ וי"ל כיון דהא דאין רשות לבעה"ב לתרום ת"מ לרבנן דבר שבממון הוא דגרם לה כיון שזה ממונו של לוי הו"ל תורם שאינו שלו שלא ברשות בעליו והא כיון דבדבר שבממון קי"ל המע"ה הו"ל בעה"ב בעליו של מ"ר כאלו שלו הוא בודאי ולא מספק והשתא לא מיבעי בדמאי כיון דרוב ע"ה מעשרין הן דודאי בעה"ב הו"ל בעלים אלא אפי' בספק שקול של טבל שאין הרוב מסייע לחזקת בעה"ב ולא עוד אלא אפילו הרוב עומד נגד חזקת בעה"ב ומסייע הרוב ללוי אפילו הכי כיון דקימא לן כשמואל דאמר ברפ"ה דב"ב (דף צ"ב) אין הולכין בממון אחר הרוב וכיון דמ"מ מדינא המע"ה הו"ל לבעה"ב דין בעלים אפי' לקולא ומפריש ת"מ על מ"ר זה ותרומתו תרומה דה"ל תורם ברשות כיון דמדינא שלו הוא וכה"ג אמרינן בספ"ק דבכורות (דף י"ב) המפריש פדיון פטר חמור ומת ר"א אומר חייב באחריותו כחמש סלעים של בן משום דמקיש בכור בהמה טמאה לבכור אדם דכתיב אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה טמאה כדמפרש בגמ' התם ותנן התם מת פטר חמור פי' אחר שהפריש עליו טלה ועדיין לא הגיע ליד כהן ר"א אומר יקבר הפטר חמור דעדיין הפ"ח אסור בהנאה מה"ת כקודם פדיון הואיל ולא הביא עדיין פדיון ליד כהן אין זה פדיון ואפ"ה אמר התם מודה ר"א בישראל שיש לו ספק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו ואמאי הא כיון דמחמת ספק צריך להפריש טלה עליו לאפקועי לאיסורו והא לר"א כל כמה דלא מטי טלה ליד כהן עדיין פ"ח באיסורו קאי כדמעיקרא א"כ בספק פטר חמור אמאי סגי במפריש טלה והוא שלו כיון דלא מטא ליד כהן ודלמא פ"ח מעליא הוא ועדיין הוא באיסורו עומד אלא

ודאי ה"ט כיון שבדבר שבממון קי"ל המע"ה הו"ל כודאי שאין כאן לכהן כלום וממילא אפילו להקל פקע איסורו בהפרשה לחוד אע"פ שלא הגיע ליד כהן וה"נ דכוותי':
מעשר עני המע"ה משמע דמ"ע נמי צריך להפריש בדמאי כמו מעשר ראשון אלא דאינו צריך ליתנו לעניים משום דהמע"ה והיינו דלא כהא דתנן בפ"ז דדמאי ר"א אומר אין אדם צריך לקרות שם למ"ע של דמאי וחכ"א ק"ש וא"צ להפריש ובפ"ג דמכות (דף ט"ז) רצה ר"י לאוקמי דפליגי דר"א סבר ודאי לא הפריש מ"ע אינו טובל לפיכך ספיקא א"צ להפריש ורבנן סברי ודאי טובל הלכך מספיקא צריך לקרות שם על הדמאי ואמר לו אביי א"ה אדמיפלגי בספיקו לפלגו בודאי אלא דכ"ע ודאי טובלו ובהא קמיפלגי מ"ס לא נחשדו ע"ה על מעשר עני של דמאי פרש"י דממונא הוא אין בו איסור אכילה אלא גזל עניים ואיהו לגזל עניים לא חייש ואפרושי מפריש לי' לאפקועי טיבלא נהי דמ"ר לאמפריש דסבר אי מפרשינא לי' בעינא לאפרושי ת"מ מיני' שהוא במיתה ונותנה לכהן מ"ש נמי אי מפרשינא לי' בעינא אסוקי' ומיכל בירושלים וק"ל הא בפי"א דמס' נדרים (דף פ"ד) רצה ר"י לאוקמא הא פלוגתא דר"א ורבנן דמייתי בפ"ג דמכות כמו שם דפליגי בספיקו טובל וגרסינן התם א"ל אביי דכ"ע ספיקו טובל אלא ר"א סבר לא נחשדו ע"ה על מ"ע כיון דאלו מפקיר לנכסי' והוי עני ושקיל לי' לית לי' פסידא ורבנן נכסי' לא מפקיר אינש דמירתת דלמא זכי בהו אינש אחרינא הלכך נחשדו והשתא קשיא דאביי אדאביי דהתם מפרש טעמא דר"א דלא נחשדו משום דלית לי' פסידא הואיל ואין בו קדושה מיהו לגזל עניים לא חייש הע"ה כדפירש"י התם והכא מפרש דה"ט לא נחשדו משום דאי בעי מפקיר נכסי' ושקיל הא אי לאו האי טעמא דמפקיר לנכסי' הוי חייש לגזל עניים ואינו מפרישו דטעה וסבר כל זמן שאין מפרישו אין בו משום גזל עניים כדמוכח מפרש"י התם וה"נ קשה אליבא דרבנן דהתם מפרש דה"ט משום דטריחא לי' מלתא לא מפקיר אבל אגזל לא חייש והכא מפרש משום דמירתת לאפקורי לנכסי' הא לא"ה הוי מפקיר אלמא לטרחא לא חייש אלא דחייש לגזל אע"ג דגזל יש לו תקנה ע"י הפקר נכסיו משום דמרתת אינו מפקירן מיהו י"ל דר"א אדר"א לק"מ דהא דאמרינן בפ"ג דמכות ר"א סבר לא נחשדו ע"ה על מ"ע לאו דל"ל פסידא וש"מ דלא חייש לגזל עניים כדפירש"י התם אלא ה"ט דלא נחשדו משום דאית לי' תקנה למשקל לנפשי' ע"י הפקר נכסיו והוי עני וכדמפרש הגמ' בפי"א דנדרים מ"מ דרבנן אדרבנן ודאי קשה כדפי' ובע"כ צ"ל דהני תרי לישני דאביי פליגי אהדדי והוי חד לגבי אידך כמו איכא דאמרי ואל תתמה ע"ז דמייתי לה הגמרא בתרתי דוכתא כסתמא לחד לישנא לחוד ולא מייתי לה לתרווייהו במקום אחד ולימא איכא דאמרי אמר אביי אין זה קפידא דמצינו הרבה סוגיות מתתלפות כיוצא בזה בתרי

דוכתי כסתמא והוי כמו א"ד וקצת מהם הזכיר הרז"ה בס' המאור בפ"ה דביצה גבי אין סומכין את הקדירה והרמב"ן בפ"ק דסוכה בס' המלחמות הוסיף עליהן גבי הא וב"ה ל"ל דר"י א"ר עשאה מן הסיסין וכו' וגם התוס' רפ"ק דבכורות (דף ג') גבי ר"ח אומר דבר שעושה אותו טריפה כתבו שהוא מן הסוגיות מתחלפות והני תרי לישני דרב פפא דאמר הלכתא מלוה ע"פ גובה מן היורשים ואין גובה מן הלקוחות אמר בפ"ק דקידושין וחדא שילהי מסכתא ב"ב דמתחלפות דהוי חד לגבי אידך כמו איכא דאמרי דמביא הרז"ה התם דמיא לגמרי להני דאביי מ"מ טובא ק"ל אהא דמפ' אביי בפי"א דנדרים לטעמא דר"א דלא נחשדו ע"ה על מ"ע משום דאי בעי מפקיר לנכסי' והוי עני וחזי לי' מה בכך הא אפי' אי הוי עני נמי לא חזי ליה כדאי' ר"פ הזרוע (דף קל"א) גבי מ"ע אפי' עני שבישראל מוציאין מידו ויליף לה מקרא לא תלקט לעני להזהיר לעני על שלו וגמר מ"ע בגז"ש לגר לגר מלקט ותנן בפ"ד דמס' פאה מי שליקט את הפאה ואמר הרי זה לפלוני עני ר"א אומר זכה לו וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון ומוקי לה עולא בשם ריב"ל בפ"ק דב"מ מחלוקת מעשיר לעני דר"א סבר מיגו דאי בעי מפקיר לנכסי' והוי עני וחזי ליה ופרש"י מי שלקט את הפאה אדם בעלמא מי שאינו בעל השדה דאי בעל השדה לא אמר ר"א זכה דלית לי' מיגו דאי בעי זכי לנפשי' דאפי' הוא עני מוזהר שלא ילקט פאה משדה שלו והאיך אמר אביי הכא אדר"א גבי מ"ע דאי בעי מפקיר נכסי' והוי עני וחזי לי' הא אפי' הוי עני נמי לא חזי לי' דאף עני מוזהר ליתן מ"ע שלו לעני אחר וכ"ת הא י"ל הואיל ואי בעי מפקיר לנכסי' דקאמר אביי היינו קודם קריאת שם יפקיר כל נכסיו והכרי הזה של טבל נמי בכלל הפקר ויקרא עליו שם מ"ע קודם שיזכה בנכסיו וכיון דבשעת ק"ש לא הוי מ"ע שלו מותר לזכות בי' ולהזהיר עני על שלו היינו היכא דהי' שלו בשעת קריאת שם מ"ע הא ליתא דהא תנן בפ"ק דתרומות התורם שאינו שלו אין תרומתו תרומה והא מעשרות ותרומות דין אחד להם וזה ברור ומוכרח מהרבה מקומות וכ"כ הרמב"ם בהדיא (בפ"א מהל"מ) כל שאמרו בהן לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה כך אם עישרו מעשרותיהם מעשר וכל שאין תרומתם תרומה כך אין מעשרותיהם מעשר וה"נ מבואר להדיא בפ"ט דבכורות (דף נ"ט) ומעשר קריא רחמנא תרומה דכתיב כי את כל מעשר בני ישראל אשר ירימו לד' תרומה ונ"ל מיני' למעשר ניטל באומד ובמחשבה דכל המעשרות חד דינא אית להו כדמוכח בפ"ק דר"ה לענין חדש וישן וה"נ לענין שאין מעשרין ממין על שאינו מינו וזה פשוט כ"כ עד שאין צורך להאריך בזה והשתא האיך אפשר לומר שיקרא שם מעשר עני בעודו הפקר עד שלא זכה בו הא אין ק"ש מ"ע חל על פיו ובעוד שהכרי הפקר אינו שלו אלא ע"כ האי אי

בעי מפקיר לנכסי' דקאמר היינו לאחר ק"ש מ"ע עליו וכיון שהוא שלו בשעת ק"ש כי מפקיר לנכסי' והוי עני הא מ"מ אכתי לא חזי לי' דהא עני נמי מוזהר על שלו ועוד ק"ל אהאי טעמא דאביי דאי בעי מפקיר לנכסי' וחזי ליה הלכך מפריש הע"ה למ"ע הא מ"מ כיון דנחשד שלא להפריש מ"ר מפני הפסד תרומת מעשר שבה מאי מועיל ומאי אהני בהפרשת מ"ע משום דחזי לי' הא המעשר עני גופי' עדיין לא יצא מידי טבל שעדיין טבול למ"ר ות"מ שבתוכו ומה בצע בהפרשתו כיון דעדיין טבול לאחר הפרשה כקודם לו ואכתי באיסורו קאי כדמעיקרא והרי אמרינן בפ"ק דביצה (דף י"ד) ומייתי לה בכמה דוכתי גבי מ"ר שהקדימו בכרי דחייב בתרומה גדולה וה"נ האי מ"ע הואיל ומדינא מ"ר קדמו כמו התם דתרומה גדולה קודמת למ"ר אם הקדים מ"ע למ"ר בכרי חייב במ"ר דכל זמן שלא הפרישו עדיין עומד בטיבלו כמו התם ולא הועיל כלום בהפרשת מ"ע אם אינו מוציא מ"ר המחויב למ"ע זה ובירושלמי פ"ה דדמאי אמר כל הקודם את חבירו חבירו מתחייב בו פי' אתרומה גדולה ומ"ר ומ"ש או מ"ע קאי דת"ג קדמה למ"ר וכן מ"ר למ"ש ומ"ע ואם הקדים המאוחר להמוקדם לו צריך להוציא את המוקדם מתוך של מאוחר וכיון שכן מאי מהני בהפרשת מ"ע של ע"ה כיון שנחשד שאינו מוציא מעשר ראשון מטעם דפרש"י א"כ לא הוציא מ"ר מן המ"ע הזה ועדיין בטיבלו קאי ועומד וכיון שאינו מועיל כלום להוצאת מ"ע בלתי הוצאת מ"ר שלו ממילא אינו מוציא אפי' מ"ע גרידא כיון דאין מועיל כלל הפרשתו בלתי הפרשת תרומת מעשר וחבר הלוקח ממנו בע"כ צריך להוציא נמי מ"ע ואמאי אמר ר"א דא"צ לקרות שם למ"ע של דמאי וכ"ת דהיינו טעמא דא"צ לקרות שם למ"ע משום דאמרינן מסתמא קדמו ע"ה למ"ע קודם למ"ר בשבלים קודם מירוח והא אמרינן התם בפ"ק דביצה דמ"ר שהקדימו בשבלים פטור מת"ג ואיכא למימר ה"ה למ"ע שהקדימו למ"ר בשבלים דפטור ממ"ר ואע"ג דהתם קרא כתיב והרמותם וכו' מעשר מן המעשר ולא ת"ג ותרומת מעשר מן המעשר הא תנן בפ"ק דתרומות אין תורמין מן הלקט וכו' ולא ממ"ש והקשה הר"ש הא פשיטא דחולין גמורים הן ותירץ דאיצטריך היכא שהקדימו למ"ש בשבלים דפטור מת"ג כדאמרינן במ"ר אלמא אע"ג דלא מיעט קרא דולא ת"ג ממ"ש גמרינן נמי מיני' למ"ש דולא ת"ג ממ"ש וה"ה נמי בהקדים מ"ש למ"ר נמי אמרינן ולא מ"ר ממ"ש דמאי שנא מת"ג וא"כ ה"ה נמי דאמרינן ולא ת"ג ולא מ"ר ממ"ע בהקדימו בשבלים דמאי שנא כיון דילפינן חד מחברי' דא"כ י"ל דהאי ע"ה הפריש למ"ע שהקדימו למ"ר בשיבלים דפטור ממ"ר שבו דהא ודאי ליתא דא"כ ל"ל למימר אי בעי מפקיר לנכסי' הפקר נכסיו ל"ל כדי שיהא עני וחזי לי' ובע"כ גם הכרי הזה יהי' בכלל הפקר נכסיו וכדפי' לעיל ואם איתא שמפקירו קודם מירוח בעודו

בשבלים הא פטור לגמרי מן המעשרות כדתנן בפ"ק דפאה ונותן משום הפקר ופטור מן המעשרות עד שימרח ואפי' הקדים איהו גופי' וזכה בהו פטור מן המעשרות וכדתניא בפ' הזרוע (דף קל"ד) המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו פי' הבעה"ב גופי' זכה בו מן ההפקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפיאה ופטור מן המעשרות ועוד אי ס"ד דה"ט דר"א דא"צ לקריאת שם על מ"ע של דמאי משום דאי בעי מפקיר לנכסיו קודם מירוח והא הו"ל כל הכרי הזה נמי הפקר א"כ יהיה פטור מטעם זה מכל המעשרות כולן ואמאי אמר דאין צריך לק"ש למעשר עני לחוד ומשום דהוי עני וחזי לי' אפי' ק"ש לת"מ ומ"ש נמי אין צריך דהא הפקר פטור מכל המעשרות כולן ועוד לר"א א"כ בטלת תורת דמאי כל עיקר מהלוקח מע"ה מהאי טעמא גופי' דאי בעי מפקיר לנכסי' קודם שהוקבע למעשרות וחל עליו שם טבל בתבואה ע"י מירוח ובשאר כל פירות כל אחד ואחד לפיזמן הקבוע לו כדתנן בפ"ק דמעשרות א"ו דמיירי בלוקח דמאי מע"ה אחר שהוקבע כבר למעשרות וכגון בתבואה אחר המירוח דהשתא מהאי טעמא דאי בעי מפקיר לכרי לחוד ליכא למימר דפטור מן המעשרות דהא הפקר דלאחר המירוח אינו פוטרו אלא דבמ"ע איכא תקנתא לר"א להפקיע מליתן לעניים ע"י הפקר כל נכסיו והו"ל עני וחזי לי ומש"ה לחודי' א"צ לקריאת שם דדמאי אלא על מ"ע בלבד וכ"ת הא מ"מ אמאי לא נימא אי בעי מפקיר הע"ה לכרי זה קודם מירוח לר"א דאית לי' אי בעי מפקיר וא"כ נתבטל תורת דמאי לגמרי לדידי' וי"ל דמשכחת לה לתורת דמאי לר"א בלוקח מע"ה לאחר מירוח דהפקר דההיא שעתא אין פוטרו והא לא אמרינן מגו למפרע דאי בעי מפקיר את הכרי קודם מירוח דאין מגו אלא במאי שבידו לעשות השתא בההיא שעתא אבל מגו למפרע לא אמרינן כדפי' המפרשים בכמה מקומות בדיני מגו. ולפ"ז לר"א אליבא דה"ט לאביי בפי"א דנדרים לא משכחת לה לתורת דמאי אלא בלוקח מע"ה לאחר מירוח אבל קודם מירוח לא דכיון דבידו אכתי בההיא שעתא להפקיע מידי מעשרות ע"י הפקר אמרינן אי בעי מפקיר וכדפירשתי:

אלא מעשר שני נפרשו משמע דמ"ש אפי' הפרשה וקביעות מקום נמי א"צ גבי נחתום ולא למ"ר ומ"ע דסתם דמאי שאינו נחתום דנהי דא"צ ליתן ללוי ולעני הפרשה מיהו בעי להפקיע מידי איסור טבל כדפי' לעיל אבל גבי נחתומין הקילו במ"ש דאפי' הפרשה גרידא נמי אין צריך והיינו דפריך אלא מ"ש נפרשו ובע"כ היינו טעמא כיון דא"צ להעלותו לירושלים מפני הטורח כדמסיק ובע"כ יאכל כאן משום דסמכינן ארוב ע"ה מעשרין הן הפרשה ל"ל בהא נמי סמכינן ארוב דכיון דסופך לסמוך ארובא בע"כ לגבי מ"ש זה לאכלו חוץ לירושלים תחילתו נמי ארובא סמכינן ואפי' הפרשה אין צריך וק"ל

א"כ מה הועילו חכמים בתקנתן שתקנו לנחתומין להפריש תרומת מעשר של דמאי הא כיון דאינו מפריש אחריו מעשר שני לא תיקן כלום ולא פקע איסור טבל מיני' ועדיין עומד באיסורו כמו קודם הפרשת ת"מ מתוכו דהא בפ"ג דמכות (דף י"ז) תניא אמר ר"י יכול לא יהא חייב אלא על טבל שלא הורמו ממנו כל עיקר הורם ממנו ת"ג ולא הורם ממנו מעשר ראשון ולא מ"ש ואפי' מ"ע מנין ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך ולהלן הוא אומר ואכלו בשעריך מה להלן מעשר עני אף כאן מ"ע ואמר רחמנא לא תוכל אלמא לא פקע איסור טבל מיני' אפי' הפריש ת"ג ומ"ר ועומד באיסור טבל כדמעיקרא עד הפרשת מ"ש וא"כ מאי מהני גבי נחתומין בהפרשת ת"מ לחוד בלתי הפרשת מ"ש שלאחריו ואי משום דויתרו לו חכמים להפריש מעשר שני מפני טורח הפרהדרין מ"מ מה בצע בהפרשת ת"מ בלבד ועוד הא גבי מ"ש הואיל וסופו לאכלו חוץ לירושלים אפי' תחילתן א"צ הפרשה דכסופו כן תחילתו ה"נ נימא כיון דסופו א"צ להפריש מ"ש תחילתו מ"ר נמי א"צ להפריש כיון דמ"מ אי אפשר לך כאן אלא אם כן תסמוך על רוב ע"ה מעשרין הן והא בלא הא לא סגי לאפוקי מידי איסור ולא פקע טיבלא מיניה וי"ל דלמאי דפסק הרמב"ם [בפ"י מהל' מ"א] דאין עון מיתה אלא בטבל שלא הורם ממנו ת"ג ות"מ לבד אבל בלא הורם ממנו מ"ש או מ"ע אינו אלא בלאו בלבד אע"פ שהתוס' בפ"י דיבמות (דף.) נראים כמסתפקים בזה א"ש דאע"ג דהנחתומין אין מפרישין למ"ש אפ"ה איכא תועלת בזה שמפרישין לת"מ דמפקיעין לכרי מעון מיתה אי לא ניתקן ואין כאן תו אלא לאו בעלמא דטבול למ"ש ותדע עוד דע"כ טבול למ"ש לחוד אינו אלא בלאו בעלמא ולא במיתה דאי אכתי קאי עלי' במיתה תקשה נהי דאקילו רבנן גבי נחתומין שלא להעלות מ"ש של דמאי לירושלים מפני הטורח כדמסיק מ"מ למה אקילו לאכלו בלי הפרשה כלל לעולם יפריש דהא בהפרשה ליכא טרחא ואע"ג דסוף סוף יאכל בגבולין מ"מ מהני הפרשה לנתקו מאיסור מיתה דטבל לאיסור לאו בלבד דאוכל מ"ש חוץ לחומה א"ו הטבול למ"ש אין בו איסור מיתה אלא לאו לחוד א"כ לא מהני ההפרשה מידי כיון דסוף סוף יהי' נאכל חוץ לחומה שהוא איסור לאו הפרשה זו ל"ל דהא השתא כשהוא טבול למ"ש נמי אין בו אלא איסור לאו ואפוכי מטרתא ל"ל מ"מ כל זה יש לדחות דאפ"ת דהטבול למ"ש לחוד נמי יש בו איסור מיתה אפ"ה לא הזקיקוהו להפריש מ"ש לנתוקי מאיסור מיתה החמור לאיסור לאו הקל דכיון דקרא עליו שם מעשר שני אי אכלו חוץ לחומה מיתחזי כי חוכא ואיטלולא שקורא עליו שם מ"ש ואכלו חוץ לחומה ועוד הרואה יאמר מותר לאכול מ"ש חוץ לחומה ואתי לידי תקלה שיבואו לאכול מ"ש גמור חוץ לחומה והא דמפריש ת"מ אע"ג דבזה לא תיקן כלום ועדיין איסור מיתה משום טבל

עומד עליו כדמעיקרא אפ"ה לא רצו חכמים להקל עליהם יותר משאר כל אדם אלא במו"ש לחוד ומפני הטורח ולא שיהא קולא גוררת קולא אחרת ודי בהא קולא של מ"ש שיש בו משום טורח ועוד דאפ"ה יש בזה תיקון קצת להקל באיסור טבל דנהי דהכרי כולו אינו מתוקן מאיסור טבל הואיל ולא ק"ש מ"ש עליו מ"מ עשרה ממאה שנוטל למ"ר להפריש א' מהם לת"מ מתוקנין דהא ממ"ר עצמו אין צריך להפריש עליו מעשר שני:

לא אטרחינהו רבנן הקשו בתו"י הא אמרינן בהזהב (דף נ"ז) הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל וה"ה למ"ש ונהי דלא אטרחינהו לחללו מיהו בשוה פרוטה ותירצו דלא נ"ל לרבנן לתקוני שלא לעשות כן בדבר אחר ולכאורה דברי תימה הן בעיני מה ראו חכמים להפקיע מ"ש מן הנחתומין לגמרי שיש בו דרא דאיסורא כיון שיש תקנה ע"י חילול על שוה פרוטה ואי משום חששא שלא יעשו כן בד"א הא אפי' אם יעשו כן בד"א אין בו משום דרא דאיסורא כ"כ כיון דמ"מ בדיעבד מחולל מיהו כיוצא בזה מצינו בספ"ג דבכורות (דף כ"ה) דתניא שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר ר"י בן משולם אומר גוזז במספרים ואינו חושש ופריך והא פרה אע"ג דקדשי בדק הבית היא אפ"ה אסורה בגיזה ועבודה מדרבנן ומשני שאני פרה דלא שכיחא ולחללה וליפקא לחולין וליגזזה והדר ליקדשה דמיה יקרים וליעבד לה כדשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל ומסיק אימור דאמר שמואל שחיללו דיעבד לכתחלה מי אמר אלמא דחו רבנן איסור גיזה דדבריהם בקדשי בדק הבית מפני תקנת הפרה אע"ג דאית לה תקנתא כדשמואל לחללה על ש"פ אפ"ה לא עשו לה תקנה זו לכתחלה ודחו איסור גיזה של דבריהם כדי שלא לחלל לכתחלה על ש"פ ה"נ דחו לאיסור מ"ש של דמאי דדבריהם מן הנחתומין מפני טורח דפרהדרין הללו אע"ג דיש תקנה להפקיע איסור מ"ש ע"י חילול בדיעבד כדשמואל לא עשו לתקנה זו כדי שלא לחלל לכתחלה על ש"פ שלא יעשו בד"א וטעמא דהכא ודהתם דביטלו איסורו של מ"ש מן הנחתומין וכן התם איסור גיזה מן קדשי ב"ה דפרה מפני לכתחלה דפדיון על ש"פ אע"ג דבדיעבד שפיר דמי כדי שלא לעשות כן לכתחלה בד"א דבהא דבטלו מ"ש מהנחתומין לגמרי נמי איכא למיגזר שלא לעשות כן בשאר דמאי דלאו של נחתומין וגבי גיזה נמי שלא יבא להתיר גיזה בקדשים אחרים דלאו פרה ונ"ל דה"ט דכיון דאי אפשר שלא לבטל א' מהנה או איסור מ"ש של דמאי מן הנחתומין מפני טורח פרהדרין וכן איסור גיזה מן קדשי ב"ה דרבנן מפני תקנת פרה אדומה או איסור חילול על ש"פ דהוא נמי איסור דרבנן לחלל לכתחלה וכיון דהם אמרו והם אמרו והכל הוא מדבריהם בטלו מ"ש אע"ג דאיכא נמי למגזר אטו מ"ש אחר דלאו של נחתומין אפ"ה לא שכיח תקלת מ"ש כ"כ

דאינו נוהג אלא במיני תבואה פירות וירקות בלבד ובתקלת גיזה דקדשים ליכא למיחש אלא לתקלת בעלי חיים דבני גיזה נינהו אבל לא בקדשים דלאו בעלי חיים נינהו ולא שכיח כל כך אבל תקלת פדיון על ש"פ שכיח הרבה בין בקדשים ב"ח בין דלאו ב"ח בין במעשר שני ונטע רבעי לפיכך [בטלו] גזירת תקלה דלא שכיח כ"כ מפני גזירת תקלה דשכיח הרבה וכה"ג אמרינן בפ"ו דעירובין (דף פ"ז) גבי קרפף יתר משתי סאתים דבטל לאיסור טלטול מתוכו לים מפני תקלת היתר טלטול לתוכו ואמרינן ומ"ש תוכו שכיח ומתוכו לים לא שכיח והיינו כה"ג דפרשתי לעיל:

אמר לי' בירה תוכיח פי' בית המקדש אע"ג דבריש מכילתין גבי מפרישין את כהן השורף את הפרה ללישכה שעל פני הבירה מפרש לה ר"י מקום היה בהר הבית ובירה שמו ובפי"ב דזבחים (דף ק"ד) גבי פרים ושעירים הנשרפים אם אינן נשרפים כמצוותן נשרפים אבית הבירה מפרש לה ר"י נמי דמקום היה בהר הבית ובירה שמו ור"ל פליג עלי' בשניהם ואמר כל הבית כולו קרויה בירה לאו למימרא דר"י לית לי' הא דר"ל דכל הביתכולו קרויה בירה דהא מקרא מלא הוא אל הבירה אשר הכינותי אלא דר"י משמע לי' דפרישת כהן השורף את הפרה ושריפת פרים ושעירים הנשרפים שלא כמצוותן אין צריך להיות בקודש ובהר הבית נמי סגי להו:

דף ט:

[מלואים: [עבודה זרה כי קצר המצע מהשתרע] **והא** דמייתי להני קראי ללמד שהיו עובדי ע"ז ומגלי עריות אע"ג דקראי טובא בהדיא כתיבי דהיו עע"ז ומג"ע י"ל כיון דהני קראי צריכין דרשה מייתי להו אגב דבעי למדרש להו וכ"ד הגמ' בהרבה מקומות:]

[מלואים: **רשעים** היו נ"ל דסוף דברי ר"י בן תורתא הן ומפרש לה הגמרא דאמקדש א' דלעיל קאי ולא אמקדש ב' דסליק מיניה:]

[מלואים: **תנו** עיניכם בבירה א"ד עידיכם בירה ק"ל מאי בינייהו בין הני תרי לישני ונ"ל ע"ד שאמרו בירושלמי שאלו את ר"א דורות האחרונים כשירים מן הראשונים א"ל עידיכם הבחירה יוכיח אבותינו העבירו את התקרה ויגל את מסך יהודה פי' שלא נתגלה אלא הסכך והמסך של בית המקדש בלבד אבל הכתלים נשארו קיימין בחורבן הבית אבל אנו פעפענו את הכתלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה פי' בחורבן בית שני שע"י אדום נאמר כן דרישא דקרא זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים הוא ואמרינן בפ"ה דגיטין (דף נ') מלמד שהראה הקב"ה לדוד חורבן בית שני ונ"ל מהאי קרא זכור ה' והשתא ללישנא קמא ה"ק להו תנו עיניכם בבירה שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים וכדאר"י בסמוך

וללישנא בתרא ה"ק להו עידיכם בירה שהראשונים לא העבירו אלא את התקרה בלבד ואנו פעפענו את הכתלים עד היסוד (דלשון עדות לא שייך אלא בדבר הנראה לעינים כדכתיב והוא עד או ראה או ידע וכדתנן בפ' זה בורר שמא תאמרו מאומד ת"ל והוא עד או ראה) וזה שלא כדברי רש"י שפי' עידיכם בירה בנין הבית עד לכם בדבר שלא חזר לנו וחזר לראשונים דא"כ אין בין לישנא קמא ללישנא בתרא ולא כלום והעיקר כדפירשתי:]

[מלואים: **מה** ר"א דמרה דארעא דישראל הוא בספ"ק דנדה (דף כ') מפורש למה נקרא הכי:]

[מלואים: **לא** הוי משתעי ר"ל בהדיה פי' התוס' לא היה מתחיל לדבר עמו אבל כשר"א היה מתחיל לדבר עם ר"ל היה משיב לו כדאמרינן בפ"ק דזבחים גבי רמי ר"ל על מעוהי בבי מדרשא ומקשי אם כשירין הן לירצו כו' שהשיב לו ר"א וגם הוא חזר והשיב לו ולדידי אין צריך לכ"ז חדא דה"ג בשוקא במקום התגרין כדי שלא יחשבו אותו לנאמן למיהב ליה עסקא בלא סהדי ועוד הא בלא"ה וכי ס"ד דלא היה ר"ל משתעי בדברי תורה ולהשיב לשואל אפילו לקטן התלמידים הא כתיב מונע בר יקבוהו לאום ואמונע הלכה מפי תלמיד דריש לה בפ' חלק (דף צ') והא דלא הוי משתעי היינו במילי דעלמא כההיא דהכא דא"ל אלהא סנינא לכו דמתכוין לקנטרו:]

דף י.

[מלואים: **אע"ג** דיפת אלקים ליפת פי' שזכו פרסיים דאתו מיפת לבנות הבית כו' ק"ל דהכא דריש ליה להאי קרא דיפת אלקים ליפת אפרסאי כדמסיק ופרסאי מנלן דמיפת קאתו ואבנין בית המקדש שזכו לבנותו קאי והא בפ"ק דמגילה (דף ח') תנן אין בין ספרים כו' אלא שהספרים נכתבים בכל לשון רשב"ג אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית וא' ר"י בגמ' מ"ט דרשב"ג אמר קרא יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם דבריו של יפת יהיו באהלי שם והיינו לשון יוונית דקאתו מיפת אלמא איון דריש שדברי תורה נאמרים באהלי שם בלשון יון וכ"ת דההיא דרשה דהתם אליבא דרשב"ג אתא דאמר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית אבל לרבנן דס"ל ספרים נכתבים בכל לשון בע"כ האי יפת אלקים ליפת לדרשא דהכא אתיא ואפרסאי קאי שבנאו בית המקדש ור"י כרבנן דריש ליה ליתא דהאמר ר"י התם הלכה כרשב"ג אלמא כוותיה דריש ליה ואיוונאי ולשונם קאי ולא אפרסאי ומבית המקדש שבנאו מיירי מקרא זה מיהו אי נימא דקרא דהתם אסמכתא בעלמא הוא ועיקר הטעם שהתירו שיכתבו יוונית לרשב"ג הוא משום מעשה דתלמי המלך שכתבו לו ע"ב זקנים יוונית כדאמר התם ועיקר קרא

להההיא דרשא דהכא אתא אתי שפיר וזה שלא כדברי הרמב"ן שמשמע מדבריו דההיא דהתם דרשה גמורה היא כמ"ש שם ובחידושי למס' מגילה אפרש לה:]

[מלואים: **אשור** זה סילק משמע דה"פ דמדינת סילק היא מדינת בני אומות אשור כמו כל הני דלעיל דמדינות הללו הוא שיושבים בהו בני אומות פלוני ופלוני דאלו אשור שם איש מבני עבר הוי וקרא זה נמי מאותו האיש ששמו אשור מיירי כדכתיב מן הארץ ההיא יצא אשור אלמא גברא הוא וכן פי' רש"י יצא שלא להיות בעצת דור הפלגה וק"ל דבפ"ק דכתובות (דף י') אמרינן ומי כתב קרא לעתיד אין דכתיב ושם הנהר הג' חידקל הוא ההולך קדמת אשור ותני ר"י אשור זו סילקא ומי הואי אלא דעתיד ה"נ פי' אלמנה דכתיבא באורייתא על שם מנה דעתידי רבנן למתקני לה מנה ופי' רש"י מי הואי בבריאת עולם והקשו התוס' דמאי מייתי מאשור דאשור אע"ג דלא הוי בבריאת עולם כיון דהוי בימי משה שפיר הו"ל למכתב אבל מנה לא הו"ל למכתב כיון שעדיין לא היה בדורו ופי' בשם ר"י דסילק בימי משה מי הואי דקיי"ל דסילקא לא היה בימי משה וסביב סילקא הולך חידקל ולא אצל אשור שהיה בימי משה והא הכא קאי אהאי אשור שהיה מבני עבר ומפרש ר"י זו סילק אלמא מהאי אשור מיירי קרא ור"י וצ"ל דתרי אשור ותרי סילק הואי והא דמייתי התם לדתני ר"י אשור זו סילק לאו מדר"י דתנא הכא מייתי לה התם אלא ר"י תרתי תני אהני תרתי קראי ומפ' להאי אשור זו סילק וכבר היה בימי משה וה"נ הדר תני ומפרש נמי לאידך קרא דאשור דהתם זו סילוק אלא דהתם לא מיירי מאשור וסילק דהכא דהיה בימי משה דסביב זה אין הולך חידקל אלא סביב אשור וסילק אחר המאוחר שלא היה עדיין בימי משה ויש ספרים גורסים הכא תני ר"י אשור זו סילק והתם גורסים תני ר"י אשור זו סליקא בא' מסופו אלמא תרתי נינהו ור"י תרתי מילי קאמר ודר"י דהתם לאו דהכא הואי:]

[מלואים: **ושם** אחימן פירש"י איידי דדריש שמהתא נקט נמי להאי ואיני יודע מה ענין זה לזה דהא לא דריש הכא עד עכשיו למה ועל שם מה נקרא זה כן ולא קאמר אלא דפלוני הנאמר בקרא הוא נקרא כן כמו גומר זה גרממיא וכן כולן ואילו הכא לא קאמר אחימן זה פלוני אלא דריש אחימן למה נקרא שמו כן מפני שהוא מיומן שבאחיו וכן ששי על שם שמשים כו' וכן בתלמי ואין לו ענין להני דלעיל כלל ולי נראה לפרש איידי דקאמר בסיפא דמילתא אחימן בנה ענת כו' דדמיא להא דאיירי לעיל דויבן את נינוה נקיט לה הכא ואגב מפרש לה נמי על שם מה נקראו כן:]

[מלואים: **ד"א** אחימן בנה ענת רש"י פי' ד"א ל"ג ודאי אין ענין ד"א לכאן מ"מ לפ"ז הא דקאמר בסוף הדברים ילידי הענק שמעניקין חמה בקומתן ראוי להיות קודם הא דאחימן

בנה ענת דההיא שייך לעיל וסיומא דמלתא דדרשה דשמהתא הוי הא ובפ"ז דסוטה (דף ל"ד) מייתי לה נמי להא ודריש להא דענק קודם להא דאחימן בנה ענת נ"ל:]
חוץ מלשכת פרהדרין שהיתה בו דירה לכה"ג. ק"ל הא דירת כה"ג לא היתה אלא ז' ימי הפרישה לחוד והא אמרינן ר"פ התכלת (דף מ"ד) הדר בפונדקי בארץ ישראל והשוכר בית בחו"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה והא דירת כה"ג בלשכה זו לדר בפונדקי בא"י דמי ואפי' אי הוי דמי לשוכר בית בא"י דאמרינן התם דעושה מזוזה לאלתר הא מפרש התם דה"ט משום ישוב א"י פי' דלאחר שקבעה אפי' יוצא ממנה אינו רשאי ליטלה הלכך בקושי יוצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת ואפי' יצא ממנה יושיבנו אחר כשמזומן לו מזוזה ונמצא א"י מיושבת כדפרש"י התם וה"ט לא שייך גבי לשכה זו הא אינה מיוחדת אלא לכה"ג בז' ימי פרישה לבד וכל השנה לאו בת דירה היא ועוד דה"ט דישוב א"י אינו אלא מדרבנן ובכולה סוגיא זו משמע דלת"ק לשכה זו חייבת במזוזה מה"ת ולקמן אמרינן כל השערים שהיו שם לא הי' להם מזוזה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין לימא רבנן היא ולא ר"י דאי ר"י היא גופא גזירה וכו' ואי לרבנן לשכת פרהדרין פטורה מן התורה הא כרבנן נמי לא אתיא משום האי קושיא דהיא גופה גזירה כמו לר"י אלא ע"כ לרבנן חייבת מה"ת ותקשה ההיא דפרק התכלת אלא שהתוס' פירשו שם דמזוזה בשל אחרים חייב מה"ת דביתך לדרך ביאתך לחוד אתי והיינו טעמא דלא מסתבר למעט בית אחרים כיון דלשמירה עשויה לא שנא מיהו כל ל' יום פטור דלאו בת דירה דידי' היא כדאמרינן בפ"ק דב"ב גבי נשתהא שם ל' יום הרי הוא כאנשי העיר ויושבי העיר קרינן בי' לענין עיר הנדחת דהן בסייף וממונם אבד ולפ"ז א"ל אע"ג דבעלמא עד ל' יום אינו בכלל דירה וישוב דידי' אפ"ה גבי כה"ג כיון דבע"כ רמי רחמנא עלי' שיפרש בז' ימים הללו בקודש דוקא דומיא דמילואים עשה לישכה מקום פרישתו מיד לדירת קבע וכה"ג פי' מקצת מפרשים בפ"ב דסוכה (דף כ"ז) גבי ליל יו"ט ראשון של חג דגמרינן חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות דליל ראשון חובה לאכול בסוכה דסגי לי' באכילת כזית אע"ג דבשאר ימי החג כזית אכילת ארעי ואין צריך סוכה מ"מ בליל א' שקבע הכתוב חובה בסוכה עשאו אכילת קבע ה"נ אע"ג דאינו חשוב דירה פחות משלשים יום כאן שקבע הכתוב דירתו חובה במקום קדוש ז' ימים אלו לדידי' חשובה מיד כדירתו וישוב קבוע כמו ל' יום דעלמא מיהו התוס' לחד תירוצא פי' התם דמה"ת שוכר פטור ממזוזה לעולם דתרי ביתך כתיב חד לדרך ביאתו וחד למעוטי בית של אחרים דפטורה לעולם והא דמחייב לאחר ל' יום אינו אלא מדרבנן כדאמרינן התם טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת והיינו מדרבנן דאלו מה"ת

פטורה לעולם דכסותך כתיב ולא של אחרים כדאמ' רפ"י דחולין והתם בפרק התכלת מייתי ראיה מהא דמזוזה להא דר"י ולפ"ז תקשה מזוזה לשבעה ימי פרישה ל"ל הא פחות משלשים יום פטורה אפי' מדרבנן וכ"ש דמה"ת אין צריך אלא שי"ל בהא נמי דלשכת פרהדרין לגבי כה"ג שלו מיקרי דכל כה"ג הי' בונה אותה משלו מחדש וסותר את של חבירו דמש"ה קרויה פרהדרין כדאר"י לעיל (דף ח') והרי הדבר ברור דאפילו תאמר של אחרים פטורה מן מזוזה לעולם היינו אם הבנין של אחרים אבל בנין שלו אע"ג דהקרקע שהבנין עומד עלי' של אחרים חייבת מה"ת ובהכי ניחא לי מה שהקשו בתו' אמאי לא חשיב נמי חוץ מלשכת בית האבן של שורף הפרה דליבעי מזוזה דלפירושינו היינו טעמא דלשכת פרהדרין הואיל והבנין שלו אבל בשורף הפרה לא היה בנין הלשכה שלו והתוס' תירצו הואיל וליתא בכל שתא לא חשיב ליה וק"ל לאביי דאמר בשאר ימות השנה פליגי ולת"ק חייב במזוזה לעולם גזרה אטו שבעה א"כ ה"ה לשכת בית האבן לת"ק חייבת לעולם מהאי טעמא גזירה אטו שבעה וכיון דתדיר היה במזוזה אמאי לא חשיב לת"ק ודוחק לומר הואיל וליתא בכל שנה לא גזרינן אטו שבעה אבל למאי דפי' ניחא וכ"ת למאי דפי' דה"ט דחייבת אי משום דהבנין שלו א"נ משום דהכתוב קבעה חובה א"כ מאי מקשה ר"י את"ק והלא כמה לשכות היו במקדש שהי' להן בית דירה ולא הי' להן מזוזה מאי קושיא שאר לשכות שאני שלא הי' הבנין שלהם וגם אין בהם משום קבע כמו של כה"ג ודמי לדר בפונדקי א"י וי"ל דה"ק והלא כמה לשכות היו במקדש שהיו לבית דירה יותר משלשים יום ולא הי' להן מזוזה ואפי' להאי תירוצא דשל אחרים פטור מה"ת לעולם הא מדרבנן מיהו חייב לאחר ל' יום מ"מ ק"ל הא אמרינן לקמן יכול שאני מרבה הר הבית הלשכות והעזרות ת"ל בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קדש והשתא אי נימא דלשכת פרהדרין בעזרה היתה כמ"ש לעיל אי נמי בהר הבית היתה אפ"ה פטורה ממזוזה דהא הר הבית נמי ממעט תנא מפני דהוי קודש וראיתי בירושלמי בשעריך אית תנא תני פרט לשערי הר הבית והעזרות ואית תנא תני לרבות מאן דתני פרט ר"י מאן דתני לרבות רבנן וא"כ ההיא דלקמן ר"י היא ודלא כרבנן מיהו גמרא דידן ודאי לא ס"ל הא דירושלמי דאם איתא אמאי שקיל וטרי מ"ט דר"י לימא ה"ט מפני שהוא של קודש:

איתיבי' אביי והא כתיב והכיתי את בית החורף וכו' וק"ל אדמקשה אדרבה תקשה לי' משנה שלימה דפ"ב דמעשרות דתנן סוכת היוצרים הפנימית חייבת פי' קובעת למעשר החיצונה פטורה ר' יוסי אומר כל שאינו דירת חמה ודירת הגשמים פטורה ואמאי הא כתיב והכיתי את בית החורף וי"ל הא דאמר ר"י כל שאינו דירת חמה וגשמים אינו בית

ופטורה היינו שאינו ראוי לדירה כלל בימות הגשמים כההיא דסוכת היוצרים משום שהוא בנין קל וארעי והגשמים מנטפין בו מכל צד ואינו ראוי לדור בו כלל בימות הגשמים אבל בית החורף ובית הקיץ דקרא לאו משום דאינה ראויה לדירה לחורף ולקיץ אלא שהיו אנשים מעונגים וגסי הרוח והיו בונים להם בית מיוחד לקיץ לחוד בחלונות רחבים וכיוצא בו כדי שתכנס בו האויר ולחורף בית אחר שלא תשלוט בו האויר ומ"מ כל א' מהם הי' ראויה לדירה בין בקיץ בין בחורף ובהא מודה ר"י דקרוי בית אע"פ שאין דר בו בקיץ ובחורף הואיל וראויה לדור בשניהם אבל ר"י דפוטר לשכת פרהדרין לטעמא דרבה דאינה עשויה לימות החמה והגשמים אע"ג דבנין חשוב הוא וראוי לדור בו בקיץ ובחורף אפ"ה הואיל ואין דרין בו בקיץ ובחורף אינו קרוי בית פריך שפיר מהא דבית הקיץ ותדע דהכי הוא כדפי' דטעמא דרבה דהא דלשכה דר"י והא דסוכת היוצרים תרתי מילי נינהו דאי חדא מלתא וחד טעמא הוא והא בתר ההוא בבא דההיא דסוכת היוצרים מיד תנן התם האי דסוכת החג בחג ר"י מחייב וחכמים פוטרין והא נמי ה"ט דר"י דפוטר לרבה משום דאינה עשויה לחמה ולגשמים כדמוכח בסמוך א"כ תרתי בבא דסוכת החג והיוצרים ל"ל לערבינהו ולתנינהו בחדא בבא סוכת החג והיוצרים אי נמי ליתני חדא לגמרי או סוכת החג או של יוצרים תרתי ל"ל אלא ודאי תרי מילי נינהו ושלש מחלוקת בדבר לת"ק בין אינה עשויה לחמה ולגשמים בין אינה ראויה חייבת ומש"ה מחייב בלשכה וסוכת היוצרים ור' יהודא באינה עשויה כמו סוכת החג וכן באינה ראויה כמו סוכת היוצרים פוטר ולר' יוסי אע"ג דלא שמעינן לי' דפליג אלא גבי סוכת היוצרים שאינה ראויה אפ"ה אפי' ראויה אלא שאינה עשויה נמי פוטר מדנקט כל שאינה דירת חמה ודירת גשמים פטורה משמע דתלה טעמא באינה עשויה אע"פ שראוי כסוכת החג אפ"ה פטורה והאי דפליגי בסוכת היוצרים דאינה ראויה להודיעך כחו דת"ק דאפי' באינה ראויה מחייב וכ"ש באינה עשויה והא דלא פליגי באינה עשויה להודיע כחו דר' יוסי דאפי' באינה עשויה פוטר וכ"ש אינה ראויה דהא כחו דהיתרא עדיף משום דממילא ש"מ הא מדנקט ר"י כל שאינו דירת חמה משמע באינה עשויה אפי' ראויה נמי פוטר וכמ"ש והיינו דשני בלישני' דשם בדר"י כל שאינה דירת חמה ובשמעתין בדרבה נקט כל בית שאינו עשוי ש"מ דתרי מילי נינהו וכדפי' מיהו כיון דבדר"י במתניתין לא נקט בהדיא דפליג נמי באינה עשויה דהא אסוכת היוצרים דת"ק קאי דהוי שאינה ראויה לחוד מש"ה ניחא לאביי להקשות אהא דרבה דאמר שאינה עשויה להדיא דומיא דלשכה אע"פ שראויה אפ"ה לא שמי' בית לר"י והא בית חורף:

ותני עלה ר"י מחייב בעירוב ק"ל הא משנה זו דסוכת החג בחג גבי מעשרות תנינן לה בפ"ב דמעשרות ול"ל להביא הא דתני עלה הא סוף סוף לק"מ אלא מהא דמחייב במעשר כדמסיק וכ"ת מדרבנן וכו' אלא מעשר מאי איכא למימר וכיון דמתניתין גבי מעשר מתניא בהדיא ממתניתין לחוד קשיא ול"ל להביא כלל הא דתני עלה:

דף יא.

הני אבולא דמחוזא מאי טעמא ל"ע להו מזוזה פרש"י מחוזא רובן ישראלים הוי משמע מפי' דאלו רובא נכרים ומיעוט ישראלים היו פטורין מן המזוזה ולא הי' קשיא לי' מ"ט לא עבדו להו מזוזה ונראה מזה דס"ל לרש"י דאע"ג דשותפים חייבים במזוזה היכא דרובא של נכרים ומיעוט של ישראל הוי ליה כאלו כולה של נכרים ופטור ממזוזה דבתר רובא אזלינן ומש"ה פטור הואיל דרובן נכרים דאל"כ לא הי' קשה לו מאי טעמא לא עבדי מזוזה וה"ה אי היו נכרים וישראלים מחצה על מחצה הי' שפיר נמי קשה לו מ"ט לא עבדי מזוזה אלא דברובן פסיקא מילתא יותר ממחצה על מחצה:

ומאי נאותות רוחצות הא סתמא חייבים והכי הוא מסקנא דשמעתין דסתמא חייבין אלא א"כ רוחצות בו דעומדות שם ערומות בשעה שרוחצות ואין כבוד המקום להיות בו מזוזה וק"ל דהכא משמע דבית תבן ובית בקר ובית העצים ובית האוצרות מיקרו בית מדמחייב במזוזה ואלו בפ"ז דסוטה (דף מ"ג) אמרינן גבי מערכי מלחמה איש אשר בנה בית אין לי אלא בית מנין לרבות בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות ת"ל אשר בנה מ"מ פי' מדלא כתיב אשר בית בנה וכתיב אשר בנה מ"מ טעמא דרבי קרא אשר בנה הא לא"ה מינים הללו לאו בכלל בית הם ואמאי חייבים במזוזה ועוד דאמר ראב"י התם בית כמשמעו פי' ולא הני בתים דלית לי' האי דרשא דת"ק אשר בנה וש"מ דהני ד' מיני בתים לאו בכלל בית הם ואמאי מחייבינן לי' במזוזה וליכא למימר דבתר דגלי קרא התם אשר בנה לת"ק דהני ד' בתים דינם כבית גמרינן נמי מיני' בית דמזוזה מגז"ש דבית בית מה התם הני ד' דינם כבית אף כאן גבי מזוזה דינם כבית אי נמי במה מצינו מהתם ואל תתמה על זה מהא דקי"ל אין אדם דן גז"ש מעצמו דכה"ג מצינו בפ"ז דיבמות (דף ס"ו) דאמרינן שם אליו לרבות את הבוגרת והא אמר ר"מ בתולה אפי' מקצת בתולה משמע איצטריך סד"א נילף בתולה בתולה מהתם מה להלן נערה אף כאן נערה קמ"ל וא"כ ה"נ נימא הכי דכוותי' לגמור גז"ש דבית בית מ"מ אכתי קשה לפי"ז לראב"י דאמר התם בית כמשמעו ולא הוי שם הני ד' בתים בכלל בית דקרא ה"נ הכא דאינם כבית ופטורים ממזוזה דהא אף התם לדידי' אינם בכלל בית דקרא ומהיכי

תיתי לחיובינהו במזוזה והשתא מאי איתותב ר"י דאמר דהני ד' בתים סתמא פטורים ממזוזה מדתניא מתבן ואוצרות חייבין במזוזה לימא ההיא רבנן היא דמרבי להו התם כבית וגמרינן מזוזה מהתם ור"י דאמר כראב"י דסבר התם נמי בית כמשמעו ולא הני דאינם בכלל בית וממילא גבי מזוזה נמי פטרינן דהא לאו בכלל בית הן וי"ל דודאי ר"י לא איתותב לקמן בעיקר מלתא דאמר סתמא פטורים והא תניא חייב דשפיר אפשר לומר ההיא רבנן דמרבי התם להני מיני בתים וגמרינן מיניה למזוזה כמו שפי' ואנא דאמרי כראב"י דלא מרבה לי' התם ואינם בכלל בית לא הכא ולא התם אלא בהא לחוד איתותב דאמר סתמא ד"ה פטור וליכא למ"ד דחייב אלמא ס"ל דאפי' לרבנן דפליגי אראב"י התם ומרבי להו אפ"ה לא גמרינן מזוזה מהתם א"כ הא דתניא סתמא חייב אמאן תרמי' לא ארבנן ולא אראב"י אלא ודאי לרבנן כיון דמרבי להו התם גמרינן מזוזה לחיוב מהתם וההיא דמחייב סתמא רבנן היא ומ"מ לראב"י סתמא ודאי פטור דלאו בכלל בית הן כדשמעינן לי' התם דאמר בית כמשמעו ולא הני דאינן בכלל בית ממילא דלגבי מזוזה נמי פטרינן כיון דאינן בכלל בית מהיכי תיתי לחייבן במזוזה:

ביתך המיוחד לך פרט לבית תבן משמע דמדכתב רחמנא ביתך ולא כתיב בית משמע המיוחד לך לדירתך פרט לאלו שאינן מיוחדים לדירת אדם עצמו אלא לצורך תשמישו ובהמותיו ולר"נ דמשמע לי' דפליגי בסתם האי דרשא דביתך המיוחד לך ת"ק קאמר לי' דפטר אפי' בסתם אבל לתנא בתרא דבסתם חייב ואינו פוטר אלא ברוחצות בע"כ לית לי' האי דרשא דביתך המיוחד לך דהא מחייב בסתמא להני אע"ג דאינן מיוחדין לו ואע"ג דמ"מ ברוחצות פטור היינו מטעם אחר משום דהוי דרך בזיון לקבוע מזוזה במקום רחיצה ולר"י דמפרש דפליגי במתקשטות אבל בסתמא ד"ה פטור הך ביתך המיוחד לך לד"ה ואפי' לתנא בתרא א"ש האי דרשא ומש"ה מודה בכל הני דסתמא פטורין הואיל ואינן מיוחדין לו אלא דבמתקשטות לחוד פליגי דלתנא בתרא הו"ל בכלל מיוחד לך לדירת אדם עצמו הואיל ונשים מתקשטות בו ות"ק מש"ה לא חשיב מיוחד לך לצרכך הואיל ואין זה קבוע אלא ארעי ולפרקים מיהו למאי דפי' צ"ל דלר"נ דאמר דבסתמא פליגי דכ"ע ל"ל הא דראב"י דאמר התם גבי מערכי מלחמה בית כמשמעו ולא הני בתים דאינן בכלל בית דא"כ תנא בתרא אמאי מחייב להו במזוזה בסתם ועד כאן לא פליג עלי' דת"ק אלא משום דכתיב ביתך דמשמע המיוחד לך הא אי לא כתיב ביתך אלא בית היו חייבים אלא ודאי הני תנאי כת"ק דהתם ס"ל ואע"ג דלת"ק דהתם נמי אי לאו ריבוי דאשר בנה הני פטורים אלמא לאו בכלל בית הן י"ל דתנא בתרא מ"מ מחייב הכא במזוזה בסתם דגמר בית דמזוזה מבית דהתם דאתרבו כל הני כבית ות"ק ס"ל דאתי ביתך דמשמע

המיוחד לך ואיפטר כל הני בסתם ולר"י דפליגי במתקשטות אבל בסתמא ד"ה פטור איכא למימר דת"ק דהכא ותנא בתרא פליגי אליבא דכ"ע דהא דפטרי בסתמא אי משום דס"ל כראב"י דאמר התם בית כמשמעו לאפוקי כל הני ה"נ בית כמשמעו לאפוקי הני אלא ת"ק ס"ל מדכתב רחמנא ביתך דמשמע ביתך המיוחד לך בע"כ למעוטיה הני אפי' במתקשטת דמ"מ אינו מיוחד לו הואיל ואינן אלא ארעי ולפרקים דאי למעוטי סתמא ביתך ל"ל דהא אפי' כתב רחמנא בית נמי הני אינן במשמע ודרשא דביתך ל"ל ותנא בתרא לפיכך מחייב דהו"ל בכלל בית ולדידי' י"ל דבמתקשטות בכלל בית נינהו נמי גבי מערכי מלחמה ומודה ראב"י דחוזר עליהן וכי קאמר בית כמשמעו היינו בסתמא וי"ל נמי דת"ק דהתם ס"ל דמרבי לכל הני מאשר בנה הא לא"ה לאו בכלל בית הן ודכ"ע דרשו ביתך המיוחד לך אלא דת"ק לא גמר בית בית מהתם ואפי' אי לא כתיב אלא בית הני פטורין דאינן בכלל בית ולא גמיר הגז"ש ומהשתא דכ"ר ביתך דמשמעו מיוחד לך לפטור אפי' מתקשטות דמ"מ אינו מיוחד לגמרי אלא ארעי ולפרקים ותנא בתרא גמיר ואית לי' הגז"ש ואי לא כתב רחמנא ביתך ה"א דהני חייבים בסתם בגז"ש דבית בית מהתם כ"ר ביתך דמשמע מיוחד לך למעוטי הני בסתם אבל מתקשטות בכלל מיוחד לך הוא:

ביתך ביתך המיוחד לך מכאן קשה לי לפי' התוס' דתרי ביתך הנאמרים במזוזה חד לדרך ביאתך וחד למעוטי של אחרים והא חד ביתך דריש לי' הכא למיוחד לך ובע"כ אידך ביתך לדרך ביאתך אתי א"כ למעוטי של אחרים מנ"ל:

דף יא:

מהו דתימא ביתך ולא ביתה ק"ל אי הוי כתיב ביתו ה"א שפיר ולא ביתה כדאמ' לקמן גבי נגעים לו ולא לה אבל השתא דכתיב ביתך לנוכח איש ואשה במשמע והכל בכלל וי"ל דסד"א מדשני קרא בדבורי' בפרשה שני' דכל הפרשה בלשון רבים נאמרה וקשרתם על ידכם בין עיניכם ולמדתם את בניכם הכל בלשון רבים וכתיב מיד בתרי' וכתבתם על מזוזות ביתך לשון יחיד ולא בתיכם בלשון רבים כהני לכן ה"א לדרשא ולמעוטי ביתך ולא בית אשתך אתי קרא דכה"ג אמרינן בפ"ק דקידושין (דף ל"ה) גבי נשים דפטורים מהשחתת זקן א"ק לא תקיפו פאת ראשיכם ולא תשחית פאת זקניך מדשני קרא בדבורי' דא"כ לכתוב זקנכם כדכתיב ברישא בלשון רבים מאי שני וכתב זקנך לשון יחיד זקנך ולא זקן אשתך ה"נ ה"א מדשני קרא למיכתב ביתך לשון יחיד ולא לשון רבים כהני דרישא למידרשי' ביתך ולא בית אשתך קמ"ל למען ירבו ימיכם דאפי' אשה נמי במשמע:

ביתך ולא בתיהם נ"ל דאין צ"ל דהא אתי כר' אילעי דס"ל ברפי"א דחולין (דף קל"א) דבהמת השותפים פטורים מראשית הגז דדריש צאנך ולא של שותפים ולא כרבנן דמחייבים בשל שותפים ודרשי צאנך למעוטי שותפות נכרי ואמרינן התם אדר"א מזוזה אע"ג דכתיב ביתך דידך אין דשותפים לא כ"ר למען ירבו ימיכם ואלא ביתך למאי אתי לכדרבא דרך ביאתך אלא אפי' כרבנן שם נמי אתיא ואע"ג דלא דרשי מדכתב רחמנא בלשון יחיד דלמעוטי שותפות אתי אפ"ה גבי מזוזה מודו דבלא ירבו ימיכם ה"א למעוטי שותפות אתי מדשני קרא בדבוריה למכתב ביתך בלשון יחיד וכל הפרשה כולה בלשון רבים נאמרה וכמו שפי' בסמוך ועוד אני אומר הא דקאמר הגמ' ביתך ולא ביתה לאו למימרא דהייתי ממעט מביתך את שניהם בית אשה ובית שותפים דזה ליתא דמנ"ל למעוטי תרתי מחדא מיעוטא והא ליכא למימר דמתרי ביתך דכתב רחמנא ה"א למעט שניהם והיינו דהדר וקאמר הגמ' פעם שני ביתך ולא בתיהם ולא כייל להו בחדא ביתך ולא ביתה ולא בתיהם משום דמהני תרתי ביתך ס"ד למעוטי הני תרתי דא"כ מאי קאמר אלא ביתך ל"ל לכדרבא לדרך ביאתך אכתי ביתך שני למאי אתי אלא ודאי מחדא ביתך הוי ס"ד למידרש ולא ביתה ולא בתיהם ועוד הא ע"כ לא אפשר למעוטי ביתה או בתיהם מביתך קמא אלא מהשני לחוד מדשני קרא ביה למכתב בלשון יחיד אבל בקמא לא שני מידי ומהשתא קשה שפיר איך ס"ד למעוטי מחד ביתך לחוד תרתי ביתך ולא ביתה ולא בתיהם ונראה לפרש דאין ה"נ דלא הוי ממעט אלא חדא והגמרא נמי ה"ק מהו דתימא ביתך ולא ביתה וא"כ לא הוי דרשינן לי' למעוטי מביתך אלא ביתה לחוד או ביתך ולא בתיהם ולמעוטי של שותפין לחוד אתי ולא של אשה והיינו דפליג להו ולא כייל להו בחדא מהו דתימא ביתך ולא ביתה ולא בתיהם משום דאי אפשר למעוטי לתרווייהו מחד ביתך אלא או או קאמר:

מהו דתימא ביתך ולא ביתה מכאן ק"ל על פי' התוס' פ"ד דמנחות (דף מ"ד) דתניא התם הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בחו"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום ישוב א"י ופי' התוס' דמה"ת פטורה לעולם דביתך כתיב ולא של אחרים וכדדרשינן רפי"א דחולין ראשית גז צאנך ולא של אחרים ואע"ג דדרשינן מביתך לדרך ביאתך מ"מ תרתי ביתך כתיבי וק"ל על דבריהם מסוגיא דידן דאי לא קרא דלמען ירבו ימיכם גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי ה"א דבית האשה פטורה ממזוזה ולמאי נ"מ אי לפטור אשה עצמה הא כל כמה דלא אסיק אדעתיה האי דרשא דנשי לא בעי חיי בלא"ה אשה פטורה בלא ה"ט דביתך ולא ביתה אלא משום דאיתקיש מזוזה לת"ת כדאמ' בפ"ק דקדושין (דף ל"ז) ונקיש מזוזה לת"ת

לפטור נשים לא ס"ד דכתי' למען ירבו ימיכם גברי ב"ח נשי לא ב"ח הא לאו ה"ט ה"א לפטור נשים ממזוזה מהקישא דת"ת ול"ל הא דביתך ולא ביתה אלא ע"כ דביתך ולא ביתה לאו לאפטורי נשים אתי אלא לאפטורי בי נשי אפי' אי דר בי' גברא וס"ד לפטור נשי גופייהו אפי' כי דיירי בבי גברא מהקישא דת"ת ולפטור נמי גברי כי דיירי בבי נשי מביתך ולא ביתה וה"א דאינו חייב במזוזה עד דאיכא תרתי בי גברי ודיירי ביה גברי דוקא והיינו דתנא הכא בית האשה דס"ד למיפטריה לגברי מחמת הבית שהוא של אשה דביתך ולא ביתה משמע והיקשא דמזוזה לת"ת לפטור אשה גופה אתיא אפי' דיירא בבי גברי אע"ג דהבית של בר חיובא הוא אפ"ה אשה גופה הדרה בתוכה פטורה משום האי היקשא ובפ"ג דברכות (דף כ') תנן נשים חייבות במזוזה ובגמרא פשיטא מהו דתימא הואיל ואיתקיש לת"ת קמ"ל דחייבות וה"ט דנשי לא ב"ח כדאמרי' בפ"ק דקדושין הרי דאי לאו ה"ט ה"א דנשים אפי' בבי גברא לאו בנות חיוב מזוזה נינהו מהקישא דהן גופייהו פטורין כמו ת"ת והשתא אי גבי מזוזה דרשינן ביתך ולא של אחרים כדברי התוס' א"כ לעולם ליתא לחיוב מזוזה מה"ת אלא בדיירו בו בעלים עצמם שהבית שלהם והא כל כמה דלא אסיק אדעתיה להאי טעמא דנשי לא ב"ח נשים עצמן פטורין ממזוזה מהקישא דת"ת א"כ ל"ל למיפטר נשים בבי נשי מה"ט דביתך ולא בית אשה ובע"כ למיפטר בי נשא אפי' דיירי בה גברי דלנשים גופייהו ל"צ הא דת"ל מהקישא וגברי בבי נשי תיפוק ליה דבלא"ה פטורי' משום ביתך ולא של אחרים דאפי' גברי בבי גברא של אחר כה"ג פטורים אע"כ בית אחרי' חייבת מה"ת במזוזה אלא דהוי ס"ד לפטור גברי בבי נשא משום ביתך ולא ביתה וכ"ת הא דדרשינן השתא ביתך ולא של אחרים היינו למסקנא דבית האשה והשותפין חייבים במזוזה אבל למאי דס"ד דפטורין האי ביתך למעוטי בית האשה ולא למעוטי בית אחרים אתי לא קשה מידי ומצידה תברא דלמאי דס"ד למעוטי בית האשה מביתך ולא ביתה ע"כ היינו כשדיירי ביה גברי דהיינו של אחרים דאלו להאשה עצמה שהבית שלה לא צריך וכדפי' ואפ"ה מרבינן ליה במסקנא לחיובא מטעמא דגברי בעי חיי הא ממילא ש"מ דשל אחרים חייב במזוזה מה"ת וכ"ת א"כ איך ס"ד לפטור בית שותפין ממזוזה משום ביתך ולא בתיהם ומי גרע משל אחרים לגמרי שאין לו שום חלק בבית ואפ"ה חייב של שותפים דיש לו חלק בו לא כ"ש שיהי' חייב לק"מ דלמאי דס"ד לפטור בית שותפין משום ביתך ולא בתיהם כ"ש לגמרי של אחרים דפטור אבל למאי דמסיק דבית השותפים חייב ושל אחרים לגמרי נמי אין לנו שיהא פטור עוד י"ל אפי' למאי דס"ד לפטור של שותפים אפ"ה של אחרי' חייבת דשל שותפים איכא למימר דגרע משל אחרים הואיל ואינו מיוחד לבעליו משא"כ של אחרים

אע"ג דאין לו שום חלק הואיל ומיוחד לבעליו מיהו יש לישב פי' התוס' דאפ"ת דדרשינן ביתך ולא של אחרים ואשה גופה פטורה ממזוזה מהקישא דת"ת אפ"ה איצטריך ביתך למעוטי בית האשה ולא בדדיירי ביה גברי דהיינו של אחרים ול"צ קרא למעוטי כה"ג אלא נ"מ לבית שיש לאשה עם איש בשותפות דהא דאמ' הגמרא מ"ד ביתך ולא ביתה ביתך ולא בתיהם לאו למימרא דשניהם כאחת היינו ממעטי' מחד ביתך דמנ"ל למעט ב' דברים מדרשא א' אלא לצדדים קאמר דהייתי ממעט א' משתי אלה או של שותפים ושל אשה חייב או של אשה ושל שותפים חייב וכמו שכתבתי לעיל וכיון שכן אס"ד למדרשי' ביתך ולא ביתה בע"כ של שותפים חייבת במזוזה וה"א אי לאו מיעוטא דביתך ולא ביתה דבית השותפין דאיש ואשה דמי לבית שותפות דב' גברי אע"ג דאם כל הבית של אחרים פטור מ"מ בשל שותפות אין חלק חבירו מעכב על חלקו להפקיע מידי חובת מזוזה וה"נ של איש ואשה אין כח בחלק האשה להפקיע חלקו של איש מן המזוזה אע"ג דאשה פטורה ממזוזה הפטור תלוי בגופה משום דאיתקש לת"ת אבל מ"מ רמי חיובא אבית אשה כמו אבית איש דאע"ג דכולו של אחרים פטור לפי' התוס' מ"מ של שותפים חייבת ואין חלק של חבירו מעכב על חלקו להפקיע ממזוזה מטעם של אחרים ה"נ של איש ואשה אין חלק האשה מפקיע חלק האיש מן המזוזה דפטור מזוזה תלוי בגופה ולא בביתה אלא רמיא חיובא אביתה כמו אביתו ואע"ג דהיא גופה פטורה וגברי כי דיירי בי' הו"ל אחרים הפטור תלוי בדבר אחר ולא משום דלא רמי חיוב מזוזה אביתה מש"ה כתב רחמנא ביתך ולמעוטי ביתה לגמרי מעיקר חיוב מזוזה ואפי' אם יש לה בית בשותפות עם איש מעכב חלקה על חלק האיש להפקיעו מחובת מזוזה ולא דמי לשל שותפות דאנשים דחייב דהתם הבית חייב במזוזה מכל צדדים משא"כ שותפות של אשה ואיש חלקה מצד עצמה אינה בת חיוב מזוזה ולהכי היא מעכבת על חלק האיש להפקיעו מחובת מזוזה ודמי לבית של ישראל ונכרי הואיל וחלק נכרי אינו בר חיוב מזוזה מעכב נמי על חלק ישראל מלחול עליו חובת מזוזה לדעת קצת פוסקים אלא דאכתי ק"ל לפי' התוס' דפטרי של אחרים מדרשה דביתך מכדי מביתך יש למעט של אשה ושל שותפים ביתך ולא ביתה ולא בתיהם אלא משום דכתיב למען ירבו מרבינן להו מטעמא דהני לא ב"ח והשתא מאי חזית לרבויי הני ולמעוטי של אחרים אדרבה תרבה של אחרים מה"ט דלא בעי חיי ותמעט הני ובשלמא הא דלא ממעט לאשה איכא למימר דה"ט דנשי לא ב"ח אלים טפי דאי פטרינן לאשה לגמרי מן המזוזה ליתא לגמרי כלל בכלל ברכה דרבוי ימים לעולם ואי כד דרשת לי' למעוטי של אחרים הא אפשר להיות בכלל ברכה זו בבית שלו אבל הא ודאי קשה מאי חזית לרבות של שותפים יותר משל אחרים אדרבה נרבה

של אחרים מה"ט דלא ב"ח ונמעט של שותפים ואפילו הכי אין אתה מוציאו מכלל ברכה זו דהא אפשר לו לקיימו בבית שלו לגמרי שאין לאחרים שותפות בו ומיהו להאי תי' דפי' לעיל דשל אחרים גרע משל שותפים א"א לרבות של אחרים ולמעט של שותפים דהשתא של אחרים לגמריחייב של שותפים דיש לו חלק בו לא כ"ש וכ"ת א"כ לא נרבה אלא בית האשה מה"ט דברכה זו דאל"כ לא תהי' לעולם בכלל ברכה ונמעט מביתך של שותפים וכ"ש של אחרים לגמרי ומ"מ איתנייהו בכלל ברכה זו בבית המיוחד לו שאין לאחר חלק בו לא קשה מידי דודאי מצד הסברא ראוי לחייב כל הני תלת אשה ושותפים ושל אחרים לגמרי מה"ט דהני לא ב"ח אלא דביתך מיעוטא משמע ובע"כ צריך אתה למעט א' מג' אלה הלכך די למעט א' מאלה והקטן שבהם והשתא למעט אשה א"א דא"כ לעולם לא תהי' בכלל ברכה זו ואי אתה ממעט שותפים דא"כ כ"ש שנתמעט ממילא של אחרים מק"ו וא"כ אתה מפקת לתרתי מכלל ברכה זו לפיכך מוקי לי' למיעוטא דביתך על של אחרים ובשנים הנותרים מקיימת לברכה זו ולפ"ז ליתא לתי' ב' שפי' לעיל דשל שותפים גרע משל אחרים לגמרי דא"כ תקשה נרבה לשל אחרים ונמעט של שותפים מיהו אכתי ק"ל הא פי' לעיל דאי לאו ה"ט דהני לא ב"ח ה"א דאשה גופה נמי פטורה מהקישא דמזוזה לת"ת ובית האשה נמי פטור אפילו דר בו איש משום ביתך ולא ביתה השתא לבתר דמרבית אשה עצמה וביתה לחיוב מה"ט דבעי חיי ומוקמית למיעוטי דביתך לשל אחרים לא שנא אם השוכר והמשכיר שתיהן נשים ל"ש שניהם אנשים די לך אם נמעט ונוציא מכלל ברכה של אחרים אם שתיהם נשים אבל אם א' מהם איש כ"ש שניהם אנשים לא דהבית של אשה ודר בו איש ובפרט איש ודר בבית של אחרים של איש יהי' בכלל ברכה זו:

לא לה נ"ל דה"נ מיתורא דלו הוא בעי למעוטי אשה והיינו דמסיק אלא לו ל"ל ועוד אי ממשמעותי' מאי שני מבע"ל למי שמיחד ביתו לו אכתי נמעט אשה מגופי' דקרא משמע לו ולא לה א"ו ממשמעותי' דלו ליכא למעט אשה דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה:

דף יב.

אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד פרש"י משום כשקנה דוד הגורן מארונא היבוסי גבה כסף מכל שבט ושבט כדאי' בספרי ובשחיטת קדשים משמע מטעם שאינו מיוחד לשום שבט אינו מטמא וק"ל דבפ' בני העיר פרש"י משום דביתו של קודש הוא וגבי נגעים ובא אשר לו הבית בעינן הרי דתלה טעמי' משום דקודש הוא ולא משום שאינו מיוחד לשום שבט:

הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים אע"ג דכרכים נינהו ק"ל מאי פריך הא להאי שינויא אינו מחלק בין כרכים לכפרים אלא באין בהם בית דירה אבל ביש בהם בית דירה אפי' של כרכים נמי מטמאין והשתא ניחא הא דנקט מקדש בלבד אע"פ שיש בו בית דירה וכדאר"י לעיל (דף י') והלא כמה לישכות היו שם שהי' בהן בית דירה אפ"ה אינו מטמא בנגעים הא בתי כנסיות וב"מ דומיא דהא דיש להן בית דירה אע"ג דכרכים נינהו מטמאין הואיל ויש להן בית דירה בני טמויי נינהו:

ור' יהודה סבר ירושלים נתחלקה לשבטים ק"ל דבפ"ט דערכין (דף ל"ג) חשיב במתניתין לירושלים בתוך עיירות המוקפות חומה מימות יהושע ב"ן שהבית חלוט בהן ופריך וירושלים מי מחליט בה והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים אין הבית חלוט בה משום דכתיב וקם הבית וגו' לקונה אותו לדורותיו וקסבר לא נחלקה ירושלים לשבטים מכלל דלר"י דסבר נחלקה הבית חלוט בה א"כ לוקי להההיא מתניתין דחשיב ירושלים ר"י היא וה"נ ק"ל בסוף פרק חלק (דף קי"ב) דקתני כתבי קודש שבעיר הנדחת יגנוז ופריך במאי עסקינן אילימא בירושלים מי הוי עיר הנדחת והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו א' מהן אין נעשית עיר הנדחת וקשה נמי הא התם ספ"ז דב"ק (דף פ"ז) מפרש דה"ט משום דכתיב עריך וקסבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים ומאי קושיא לוקמא כר"י דאמר נחלקה וא"כ אין ה"נ דנעשית עיר הנדחת וי"ל משום דבפי"ג דנגעים סתם לן תנא כרבנן דר"י דתנן התם ירושלים וחו"ל אינן מטמאין בנגעים וה"נ תנן בפ' חלק דירושלים אין נעשית עיר הנדחת ובע"כ ה"ט דס"ל לא נחלקה לשבטים ומש"ה דחוק נמי בספ"ט דערכין ולא מוקי מתניתין כר"י דלא תקשה סתמא אסתמא:

פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר וכו' מכאן ק"ל למקצת מפרשים שאמרו שאפילו תרומת הדשן ביוה"כ אינה כשירה אלא בכה"ג והיינו דאמרי' לקמן בפירקין (דף י"ט) ביוה"כ דאיכא חולשא דכה"ג עבדינן ליה מחצות לפ"ז תקשה סוגיא דידן דשקיל וטרי הגמרא אדכ"ע כשאירע בו פסול לאחר תמיד במאי מחנכין להשני דקאמר הניחא למ"ד אבנטו של כה"ג וכו' מאי איכא למימר והשתא אכתי למ"ד לקמן בפ"ב דלתרומת הדשן אינו לובש אלא ב' כלים לחוד כדכתיב בקרא כתונת ומכנסים לחוד והא ודאי כיון דא"צ ללבוש אלא ב' כלים אלו לחוד ל"ש [כה"ג ול"ש] כהן הדיוט בהני סגי א"כ באירע בו פסול בליל יוה"כ קודם תה"ד במאי מחנכין להשני שיהא כשר לתה"ד ואפי' למ"ד אבנטו של כהן הדיוט של בוץ ושל כה"ג של כלאים דבשאר עבודות חוץ איכא היכר באבנט הא בתה"ד ליכא האי היכרא דהא א"צ אבנט וגם הא תקנתא דאביי לובש ח' ומהפך בצינורא אכתי בשעת תה"ד שהי' עבודת לילה ליכא דעדיין תמיד של שחר

לא קרב וכ"ת לובש ח' ומהפך באברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב הא אמרינן רפ"ה דפסחים (דף נ"ט) עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול בי"ט וכ"ש דאין עולת חול קריבה ביוה"כ דחמיר מיו"ט ואפי' ר"י דס"ל בספי"ו דשבת (דף קי"ו) דעולת שבת קריבה ביוה"כ בעולת חול מודה דאינה קריבה ביוה"כ כדאמ' התם ובחל יוה"כ בחול מאי איכא למימר וכ"ש לר"ע דס"ל התם דאפי' עולת שבת אינה קריבה ביוה"כ אי תה"ד אין כשירה ביוה"כ בכהן הדיוט במאי מחנכין אותו השני שיהא כשר לתה"ד מיהו למאי דפי' התוס' לקמן (דף מ"ו) דהא דאמרינן ולא עולת חול בשבת היינו בלא משלה בהן האור אבל במשלה בהן האור מבעוד יום שפיר דמי דנעשו לחמו של מזבח ניחא דאיכא למימר לובש ח' ומהפך בצינורא באברים שמשלה בהן האור אלא דאין הכל שוים בהא שפי' התוס' וכמו שכתבתי שם ומיהו י"ל דהא בהא תליא דאי אמרינן דתה"ד א"צ ד' כלים אלא ב' דכתיבי בקרא להדיא בהן לבד סגי היינו משום דלאו עבודה היא כדמוכח שם בפ"ב להדיא דקא' מ"ט דר"ל אי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה שכשרה בשני כלים וכיון דלאו עבודה היא ממילא אפי' ביוה"כ כשירה בכהן הדיוט דהא כל עבודת יוה"כ אינן כשרים אלא בכה"ג והא לאו מעבודות היום הוא וכי אמר' דתה"ד צריך כה"ג היינו דוקא אליבא דמ"ד עבודה היא וטעונה ארבעה כלים וכ"ת א"כ לר"ל דלאו עבודה היא וא"צ כה"ג אמאי עבדינן לה ביוה"כ מחצות ומקדמינן לה משאר כל ימות השנה הא לית בה משום חולשא דכה"ג כיון דלדידי' היא נעשית בכהן הדיוט וי"ל דמה"ט מקדמינן לה כדי שתכלה קודם עלות השחר ומיד יתחיל כה"ג בעלות השחר בעבודת התמיד ולא יתאחר בתה"ד מעלות השחר וידחוק השעה לכה"ג בעצם היום לעשות בזריזות ומהירות ויחליש וכהאי גוונא פירשו מקצת מפרשים דס"ל דתרה"ד דיוה"כ כשר בכהן הדיוט דמשום חולשא דכה"ג דקאמר הוא על דרך זה:

אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במאי מחנכין אותו פי' במאי ניכר שנעשה כה"ג שיהא עבודת בכה"ג שאינן כשרות אלא בו ול"ל בשמן המשחה מחנכין אותו דהא בבית שני לא היה שמן המשחה שהרי יאשיהו גנזו ת"י מ"מ י"ל ילבש ח' בגדים בלי עבודה ובזה יהי' ניכר שהוא כה"ג ואע"פ דפי' לעיל דבלבישת ח' בגדי כה"ג לחוד בלי עבודה אין זה מילוי ידים הנאמר בקרא גבי חינוכו של כה"ג מ"מ להיכרא בעלמא שהוא כה"ג סגי בהכי דהא אין הדיוט לובש ח' בגדים דהא לר"א דאמר באבנט אין זה מילוי דקרא דאינו אלא ח' בגדים כדכתיב ואינו אלא להיכרא בעלמא דכה"ג הויא כיון דלובש אבנטו כ"ש כשלובש כל ח' בגדי כה"ג דאיכא היכרא טפי דהא אין הדיוט לובש בגדי כה"ג ואפי' למאי דמסיק לקמן רפ"ז (דף ס"ט) דבגדי כהונה ניתנו להנות בהן במקדש ה"מ

בבגדים הראוים לו כה"ג ח' בגדים כהן הדיוט ד' בגדי הדיוט אבל הדיוט בשל כה"ג דאינם ראוים לו לא ואטו זר שרי ללבוש בגדי כהונה במקדש הואיל וניתנו ליהנות בהן הא ודאי לא וכ"ש למאי דפי' התם דה"ט דניתנו להנות בהן במקדש אבל לא במדינה משום דמקדש מקום עבודה הוא וראוי לעבוד בהן משא"כ במדינה דלאו מקום עבודה הויא להאי טעמא ודאי לא שרי אפי' במקדש אלא אותן בגדים דשרי ללובש לעבוד בהן עבודה דהיינו כה"ג בח' והדיוט בד' אבל איפכא לא א"כ כשלובש ח' הוי היכר לחינוך כהונה גדולה וכ"ש דקשה לאביי דאמר לובש ח' ומהפך בצינורא היפוך זה ל"ל בלבישת ח' לחוד סגי ליה להיכרא דחינוך כה"ג מיהו לאותמפרשים דס"ל אפי' למאי דמסקינן דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן במקדש אפי' שלא בשעת עבודה ה"מ באותן שאין בהן כלאים אבל באותן של כלאים לא דהו"ל לובש כלאים שלא במקום מצוה כמ"ש שם א"כ א"א לחנכו בח' בגדי כה"ג לחוד בלתי עבודה דא"א משום דבבגדי כה"ג איכא כלאים חושן ואפוד ומעיל וכן אבנט אבל להמפרשים דאפי' ב"כ של כלאים נמי שרי ללבוש שלא בשעת עבודה במקדש קשה אמאי לא חינכו בלבישת ח' בגדים והיפוך צינורא דאביי ל"ל וה"נ למאי דפי' התוס' בשם ר"ת דהציץ מניח כה"ג במצחו בכל שעה אפי' במדינה דכתיב ביה תמיד וכמו שכתבתי שם דא"כ הו"ל לחנכו בלבישת הציץ ובזה ניכר שהוא מחונך לכה"ג וי"ל דלעולם אין היכר לבישת בגדי כה"ג לחוד מחנכתו אלא בעי נמי עבודה מיהו עבודה לחוד נמי לרב אדא בר אהבה ולאביי אין מחנכתו אלא א"כ איכא היכרא נמי דלבישת בגדים בהדי עבודה זו של חינוך והא בלא הא לא סגי וטעמא משום דבעי לחינוך דומיא דמילוי ידים דקרא דהוי כל ז' לכתחילה כדאי' לעיל והיינו בלבישת ח' בגדים עם העבודה כדפי' התם דאין מילוי ידים לדורות אלא בתרתי בלבישה עם העבודה וה"נ ביוה"כ למ"ד אבנטו של כה"ג ביוה"כ לא זהו אבנטו של הדיוט בהא סגי ליה לחינוך דהו"ל דומיא דמלוי ידים דקרא דהוי כל השנה וליכא היכרא דחינוך כה"ג ע"י לבישה אלא בח' בגדי כה"ג שעובד כל השנה בהן עם העבודה מש"ה מלוי ידים דכל השנה אינו אלא בח' בגדים להיכרא וביוה"כ סגי ליה באבנט לחוד עם העבודה כיון דלא זהו אבנטו של כה"ד מיהו ר"פ ס"ל דהיכרא דחינוך בחדא דהיינו עבודה סגי הלכך כל השנה דכל העבודות כשרות בכה"ד כמו בכה"ג ליכא היכרא דחינוך ע"י עבודה לחוד אלא א"כ איכא נמי לבישה בהדה דכיון דלובש ח' לעבודה בזה ניכר שהוא כה"ג ומתחנך ע"י עבודה זו והיינו מלוי ידים דקרא אבל ביוה"כ דאין עבודה כשירה אלא בכה"ג אפי' למ"ד אבנטו של כה"ג ביוה"כ ודהדיוט שוין ושניהם של בוץ וליכא היכרא ע"י הבגדים כלל מ"מ עבודה לחוד מחנכתו דע"י עבודה לחוד הוי היכרא ביוה"כ אבל כל השנה

דא"א לעבודה בלתי מלוי ידים דהיינו בגדים תלתה רחמנא להיכרא דחינוך במלוי ידים משום דא"א לעבודה בלתי לבישת ח' בגדים מ"מ עיקר החינוך בעבודה לחודה תליא ובזה ניחא הכל:

לובש ח' ומהפך בצינורא וכדרב הונא פי' אפי' אי מהפך בהני דאי לא היפך בהו הוי מעכלי בתרתי שעות והשתא מעכלי בחדא שעתא אפ"ה עבודה היא וכדר"ה והרי הא דר"ה לא צריך אלא להא דאמרן דהא בפ"ב דשבועות (דף י"ז) פריך על הא דר"ה ה"ד אי דלא היפך לה לא מעכל פשיטא ואי דלא היפך בהו נמי מעכלי מאי קעביד ומשני ליה כהא דפי' והא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא ולרבותא מייתי לה להא דר"ה לומר אפי' אי ליכא במערכה מה דלא מיעכלי כלל בדלא היפך אפ"ה אי איכא כה"ג דמיירי ר"ה נמי סגי:

דף יב:

לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביוה"כ ק"ל למאן דמפרש דכל עבודות יוה"כ ואפי' תה"ד ומשם ואילך אפי' סדר עבודה של כל ימות השנה אפ"ה אין כשרים ביוה"כ אלא בכה"ג ולא בהדיוט א"כ איך קאמר הכא דנחלקו באבנט של כה"ד ביוה"כ מה ענין כה"ד ואבנטו ביוה"כ מכיון דאינו ראוי לשום עבודה ביוה"כ ויש לי לומר דמ"מ משכחת לה לעבודת כהן הדיוט ביוה"כ באברים ופדרים של תמיד של בין הערבים שניתותרו מערב יוה"כ דזה ודאי לכ"ע נעשה בהדיוט דאין לו ענין ושייכות כלל ליוה"כ דהא מן תמיד של ערב יוה"כ הוא מיהו הא לא משכחת לה אלא אליבא דר"י דאמר בפט"ז דשבת (דף קט"ז) דעולת שבת קריבה ביוה"כ ומשכחת לה בחל יוה"כ בא' בשבת אבל לר"ע דאמר התם דאין עולת שבת קריבה ביוה"כ לא משכחת כלל שיהא כהן הדיוט עובד עבודה ביוה"כ מיהו איכא למימר דהא דשמעתין כר"י אתיא וכדאמרן ולמאי דפי' התוס' לקמן (דף מ"ו) גבי אומר היה ר"מ אברי עולה שניתותרו עושה להן מערכה בפני עצמן וסודרה ואפי' בשבת בשם ריב"א ור"י דהא דאמרינן ולא עולת חול בשבת היינו בלא משלה בהן האור אבל במשלה בהן האור מע"ש שפיר דמי להקטירן בשבת וכן למאי דפי' התוס' עוד שם דהא דאמרינן ולא עולת חול בשבת דוקא בליל שבת דלא ניתן שבת לדחות בההיא שעתא אצל שום קרבן אבל סמוך לבקר כי מסדר מערכה דיומיה כיון דבלא"ה מסדר אש המערכה לצורך תמידין דיומא שרי להקטיר נמי לעולת חול ניחא דהשתא משכחת לה לכה"ד שיעבוד ביוה"כ כדאמרן וכ"ש דאפי' עולת חול מקטיר בשבת כ"ש ביוה"כ דאחר שבת ושם יתבאר דבר זה:

חדא דאבנטו של כה"ג ביוה"כ לא זהו אבנטו של כהן הדיוט ק"ל מאי קושיא דלמא האי ילבש מרבה לשאר בגדים השוין לכה"ג וכה"ד ולא מיירי קרא מאבנט כלל ועוד ק"ל מאי קאמר אלא מה ת"ל ילבש לרבות את השחקין מכדי הני ב' תשובות של רבי שתיהן אינן אלא אדר' דוסא דדריש ילבש להביא בגדי כה"ג אבל אדרשת ר"י להביא מצנפת ואבנט להרמה לא השיב כלום א"כ מ"ט נאדי מדרשת ר"י להביא מצנפת ואבנט ודרש לה לדרשה אחרינא לרבות את השחקין וכ"ש הא דמה ת"ל דקאמר דלא אתי שפיר דהא אכתי איכא למימר דילבש לדרשת ר"י אתא למצנפת ואבנט ובפ"ב יתבאר זה:

אלא מה ת"ל ילבש לרבות את השחקין בל"א פירש"י להביא שחקים דוקא משום בגדים שבישל קדירה לרבו וכו' וק"ל א"כ מאי לרבות דקאמר אין זה ריבוי אלא מיעוט שממעט בגדים טובים מלעבוד בהן עבודה זו של תה"ד:

ולא כהן הדיוט משום מעלין בקודש הקשו התוס' ל"ל ה"ט ת"ל כיון דראוי לכה"ג אי לאו משום איבה א"כ אינו יכול לשמש בד' בגדים דהו"ל מתוסר בגדים ול"ל דלאחר מיתת ראשון קאמר דלא הוי כה"ג משום איבה דהא מודה ר"י שאם מת ראשון שני חוזר לעבודה ולי נראה דמשום הא לא איריא די"ל הא דקאמר כה"ג משום איבה היינו מחיים דראשון ובאירע בו פסול ביוה"כ עוד הפעם אין ממנין אותו תחתיו שנית משום איבה דיאמר זה מצפה מתי יארע בו פסול כמו שחשו לאיבה שלא יאמר שמצפה שימות והא לא תקשה דאי ס"ד דלר"י דינו כהדיוט א"כ מאי קאמר ר' יוחנן מודה ר"י שאם עבר ועבד עבודתו כשירה מודה למאן לאו לר"מ בר פלוגתיה ומהשתא בע"כ הא דמודה דאם עבר ועבד דעבודתו כשרה היינו דעבד בח' בגדים דווקא דהא לר"מ שני כל מצות כה"ג עליו דאל"כ הא אמרינן בפ"ב דזבחים (דף י"ח) בני אהרן הכהנים בכיהונם מכאן לכהן הדיוט שלבש בגדי כה"ג ועבד עבודתו פסולה וש"מ דלר"י נמי דינו להיות כה"ג לכל דבר דהא לק"מ די"ל דהא דעבר ועבד דקאמר אדר"י היינו שעבד בד' בגדים כהדיוט והאי ומודה לאו לר"מ קאמר אלא טעמא דנפשיה קאמר דאע"ג דס"ל דאינו ראוי לכהן הדיוט אפ"ה אם עבר ועבד בדיעבד עבודתו כשירה ובד' בגדים כהדיוט דווקא דלר"י דינו כהדיוט לכל דבר מיהו מאי דפירשתי דוחק קצת לפרש כה"ג משום איבה והיינו באירע פסול לכה"ג שנית ביוה"כ דמאי איבה שייך כאן כיון דאין כה"ג ראוי לעבוד ובע"כ צריך אחר תחתיו מה לי אם זה משמש תחתיו או אחר ולא שייך כאן איבה והתוס' תי' דמש"ה ליכא קפידא כיון דע"פ ב"ד הוא אי לאו טעמא דמעלין כ"כ בפ"ק דמגילה מ"מ ק"ל מהא דאמרינן לקמן (דף ע"ב) דאמר רב דימי בגדים שכה"ג משמש בהן משוח מלחמה משמש בהן ומייתי לה מקרא מיתבי' כהן משוח מלחמה אינו משמש לא בד' ככה"ד

ולא בח' ככה"ג ומפרש אביי כה"ג משום איבה כה"ד משום מעלין בקודש והשתא ל"ל האי טעמא משום מעלין בקודש הא כיון דלר"ד מה"ת עובד בח' אי עבד בד' בלא"ה עבודתו פסולה דהו"ל מחוסר בגדים וי"ל דהא דקאמר כה"ד משום מעלין בקודש נ"מ אפי' עבר ממשיחתו ונתמנה משוח מלחמה אחר תחתיו אפ"ה אינו עובד בד' משום מעלין מ"מ ק"ל דהא ודאי כה"ג אע"ג דעבר ממשיחתיה אכתי בקדושתיה קאי דהא תנן בפ"ג דהוריות (דף ט') משוח שעבר ממשיחתו ואח"כ חטא וכן נשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא כהן משיח מביא פר והנשיא כהדיוט ומייתי לה התם מקרא אלמא משוח אע"פ שעבר אכתי בקדושתיה קאי ומש"ה מביא פר כדמעיקרא ושם בפ"ג (דף י"ב ע"ב) מיבעי לר"פ משוח שנצטרע מהו באלמנה ופשט לה מדתניא אין לי אלא עבר מחמת קריו עבר מחמת מומו מנין ת"ל והוא וש"מ מהא דאפי' עבר מחמת מומין וצרעת דאינו ראוי לעבודה כלל לעולם אפ"ה בקדושתייהו קיימי הלכך נ"ל לפרש דהא גופהדאמרה תורה דמשוח שעבר אכתי קאי בקדושתיה הוא מה"ט גופיה דמעלין בקודש ומש"ה פליג רחמנא בין משוח לנשיא דמשוח שעבר מביא פר ונשיא כהדיוט משום דהא דנשיא מביא שעיר לאו משום קדושה הוא דהא קרבנו נעשה בחוץ כמו של הדיוט אלא גדולתו גרמה לו לשנות גוף קרבנו משל הדיוט דהוא בשעיר והדיוט בכשבה או שעירה וכיון שעבר עבר ודינו כהדיוט אבל משוח קדושתו גרמה לו לשנות קרבנו שהרי דם פר כהן משיח נכנס לפנים מש"ה אע"פ שעבר לא פקע קדושתיה דקדושת הגוף לא פקע בכדי כדאמרינן בפ"ג דנדרים (דף כ"ט) גבי שור זה עולה ל' יום ומיניה ילפינן דלכל דבר אכתי בקדושתיה קאי ולא פקע מיניה והא גופה מטעמא דמעלין בקודש ולא מורידין ואפי' היכא דאינו ראוי לקדושה ראשונה כגון משוח שעבר מחמת מומין אפ"ה מצווה על הבתולה ומוזהר על האלמנה וכיון דהכי האי דנקט כהן הדיוט משום מעלין בקודש האי טעמא גופיה הוא טעמא דמדינא קדושת כה"ג עליו משעבר ואי לאו ה"ט הוי פקע לגמרי משעבר וכ"ת אי הא דמעלין בקודש מהא רבויא דכתי' גבי פר וכן גבי בתולה יקח ללמד דמשעבר מ"מ בקדושתיה קאי תרתי ל"ל נילף חד מחבריה ועוד הא הו"ל שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין לעלמא מהם י"ל דצריכי תרוייהו דאי מוהוא דגבי בתולה יקח ה"א דמש"ה נוהג במשוח שעבר הואיל ונוהג נמי במרובה בגדים ובמשוח מלחמה שמצווין על הבתולה כדאמרינן התם אבל פר כהן משיח אינו נוהג במרובה בגדים לרבנן ואפי' לר"מ דס"ל התם דנוהג במרובה בגדים מודה דבמשוח מלחמה אינו נוהג וה"א דמשעבר הרי הוא כהדיוט ואי הוי כתיב גבי פר דנוהג במשוח שעבר ה"א משום הואיל דאינו נוהג אלא במשוח לבד ולא במרובה בגדים לרבנן דר"מ אלימא קדושתו הואיל

ומשוח בשמן המשחה כדא' בפ"ב דשבועות גבי אם נאמר משכן למה נאמר מקדש וכיון דאלימא קדושתו לכך קדוש אף משעבר אבל הא דמצווה על הבתולה דנוהג נמי במרובה בגדים ה"א מרובה בגדים דלא אלים קדושתו כ"כ אימא משעבר פקע קדושתו מש"ה צריכא והשתא דכתיבי תרווייהו ילפינן במה הצד למשוח שעבר שדינו ככ"ג לכל דבר ומשמש בח' בגדים מה"ת וכ"ת תינח לרבנן אבל לר"מ דס"ל מרובה בגדים מביא פר והוא דגבי בתולה ל"ל ת"ל מפר כיון דנוהג גם במרובה בגדים וי"ל דר"מ לא דריש להההוא והוא דהתם כר"ע דהתם לעבר מחמת מומו אלא כר"י ס"ל דאמר התם אחר שחלק הכתוב ריבה למשוח מלחמה א"נ אפי' תימא ר"מ כר"ע ס"ל מ"מ הואיל ופר אינו נוהג במשוח מלחמה ה"א דבמשיח שעבר נמי קלישא קדושתיה ואינו מביא פר משעבר קמ"ל וא"ת הא האי אין מורידין בקודש נ"ל בפי"א דמנחות (דף צ"ט) ממקום אחר מדכתיב ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וי"ל דאי מהתם ה"א בעודו בקדושתו דהתם מ"ל לענין לחם הפנים שביציאתו היו מניחים אותו על שולחן של זהב מה"ט דאין מורידין הואיל והיה מונח כל השבוע על שולחן הזהב שבהיכל אם היה מניחו ביציאתו על של כסף הוי הורדה והרי לחם הפנים קודם הקטרת הבזיכין עדיין בקדושתיה קאי כדמעיקרא ומועלין בו אבל כה"ג לאחר שעבר מחמת איזה סיבה ה"א דמעתה פקע קדושתיה מיניה לגמרי קמ"ל גבי פר ובתולה דלא ואי מהני ה"א דנהי דלא פקע קדושה לגמרי בכדי ע"י שום סיבה מ"מ אע"פ שהוא בקדושתו מותר לפחתו מכבודו הראשון כמו גבי לחם הפנים שלחן של זהב על של כסף קמ"ל מקרא דויקם דאפי' כה"ג נמי לא וא"ת למאי דפי' דמה"ת שני ראוי להיות כה"ג א"כ הא דאמרינן רפ"ז דנזיר (דף מ"ז) גבי מת מצוה משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים משוח עדיף פי' ויטמא מרובה בגדים ולא משוח דזה מביא פר משוח שעבר ומרובה בגדים מרובה בגדים עדיף דעביד עבודה ואלו משוח שעבר לאו בר עבודה הוא ופי' התוס' והמפרש דכר"י אתיא דאמר שני אינו ראוי לכה"ג והשתא כיון דמשוח שעבר מה"ת בר עבודה הוא ואין שום מעלה מה"ת למרובה בגדים עליו והא האי מעלה דמשוח מביא פר ולא מרובה בגדים מעלה של תורה היא לרבנן דר"מ והשתא האיך מעלה דרבנן דמרובה בגדים על משוח שעבר דוחה למעלה של תורה דמשוח שעבר מביא מה"ת פר ולא מרובה בגדים א"ו הא דמשוח שעבר אינו ראוי לעבודה מה"ת הוא והואיל והאי מעלה נמי של תורה הוי משמע להגמרא דהאי מעלה דראוי לעבודה עדיף טפי מאידך מעלה וי"ל דכל הני מעלות] [חסר כאן וחבל על דאבדין]:

דף יג:

[מלואים: **אלא** לחדא א"ל ה"ז גיטך ע"מ שלא תמות חברתך ולחדא א"ל ה"ז גיטך ע"מ שאכנס אני לבית הכנסת כו' זהו מסקנא דשמעתין וק"ל טורח זה למה לקדש ולכנוס אשה א' והדר מגרש לה על תנאי כדאמרינן בכולה סוגין ונמצא פוסל אשה א' מן הכהונה בכל שנה אם לא מתה אשתו ה"ל לקדש אשה א' על תנאי אם תמות חברתיך תהא את מקודשת לי למפרע והשתא א"צ לגרש אלא אשתו בלבד על תנאי זה דע"מ שאכנס לבית הכנסת דאי מייתא הא קיימא הא כו' וכדמסיק ואי משום דמסיק לעיל כל כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא ובע"כ צריך לכנוס לשניה הא כבר פי' לעיל דכניסה זו לאו ביאה היא דתימא דא"א לו לכנוס על תנאי דע"מ שתמות חברתה דהא אי לא מתה שניה הו"ל בעילתו בעילת זנות למפרע מש"ה צריך לקדשה לגמרי בלי תנאי ומשום ב' בתים הדר מגרש לה על תנאי אלא כניסה זו היינו כניסת חופה לחוד בלא ביאה ובהכי ביתו הויא והא כניסת חופה ע"ת ל"ל בה וסגי בהכי דהא דאמרינן רפי"ב דיבמות (דף ק"ז) אין תנאי בחופה לאו דאינו מועיל תנאי קאמר אלא שאין הדבר רגיל לעשות חופה על תנאי כדפירשו שם התוס' והמפרשים אבל היכא דאתני ודאי מהני וכיון שכן טורח זה ל"ל לקדש ולכנוס לגמרי כדי שיצטרך לחזור ולגרש על תנאי משום ב' בתים ועוד שפוסל אשה א' מן הכהונה שלא לצורך ואין ראוי לעשות משום לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין לו כדאמרינן בפ"ד דיבמות [דף ל'] גבי היתה אחת כשרה לכהונה ואחת פסולה כשהוא חולץ חולץ לפסולה כדי שלא יפסול הכשירה בחליצתה מן הכהונה ובפט"ז דיבמות נמי אמרינן שמא יהיה הולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה אלמא הרבה חשו שלא לפסול אשה מן הכהונה בחנם הו"ל לקדש ולכנוס על תנאי שאם תמות אשתו תהא זו מקודשת למפרע וע"ד שמפ' הכא בגירושין ועוד ק"ל דגם טורח זה של גירושי אשתו ע"ת שאכנס לבהכ"נ ל"ל הא אפשר לקדש אשה אחת על תנאי שאם תמות אשתו תהא זו מקודשת לו מיד משעת מיתה ואילך דתו ל"ל בה דאפי' אם תמות אשתו בפלגא דעבודה לא עביד עבודה למפרע בב' בתים דעד בתר מיתת אשתו אין האחרת מקודשת לו כלל וי"ל דהכא אליבא דר"י קיימינן דאמר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו והאמרינן בפ"ב דעירובין (דף ל"ו) דליתא למתניתין דהתם דש"מ דר"י אית ליה ברירה מדתני איו דר"י לית ליה ברירה ורבא אמר בפ"ג דגיטין (דף כ"ה) מאן דל"ל ברירה תולה בדעת אחרים נמי ל"ל ברירה ואע"ג דאקשה ר"מ לרבא מהריני בועליך ע"מ שירצה אבא כי רצה האב מקודשת לר"ש וה"ז גיטך אם מתי מחולי זה דמגורשת לר"י כשימות והא ר"י ור"ש בתולה בדעת עצמו ל"ל ברירה גבי הלוקח יין מבין הכותים

אומר ב' לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה לר"מ משום דיש ברירה ור"י ור"ש אוסרים ושני רבא לעולם ר"י ור"ש אית להו ברירה והתם ה"ט משום שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע מ"מ לרב דאמר בפ"ב דעירובין דליתא למתניתין מדתני איו ה"נ ליתא למתניתין דה"ז גיטך אם מתי ואינה מגורשת לר"י אפי' כשימות וכדפי' במקום אחר וה"ה במקדש או מגרש על תנאי כההיא דהריני בועליך ע"מ שירצה אבא אפי' נתקיים התנאי ורצה האב אינה מקודשת משום דאין ברירה מיהו ה"מ בתולה תנאו במעשה כגון בעל מנת שירצה אבא או אם מתי אבל אם תולה תנאו בדבר שהוא שב ואל תעשה כגון קדושין וכן גירושין ע"ט שלא ימחה אבא אפי' למאן דל"ל ברירה מקודשת ומגורשת הואיל ואין הקדושין והגירושין תלוים במעשה של אחרים אלא ע"י שב ואל תעשה שלהם התנאי מתקיים מאיליו וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן דהא דתנן בפ"ב דקדושין ע"מ שירצה אבא רצה האב מקודשת אע"ג דקיי"ל אין ברירה דהאי ע"מ שירצה ע"מ שלא ימחה הוא ואפי' מאן דל"ל ברירה כה"ג מהני והיינו כדפי' ומהא נמי יש ללמוד דע"מ שלא ימות פלוני מקודשת ומגורשת לכ"ע ואפי' למאן דל"ל ברירה והשתא ניחא דא"א דיקדש כ"ג אשה על תנאי דהא תנאי דקדושין לא שייך אלא בע"מ שתמות אשתי והא לרב אליבא דר"י לא מהני כיון דלית ליה ברירה אבל כי מקדשה לגמרי בלי תנאי ומגרשה ע"ת תנאי דגירושין בע"מ שלא תמות חברתיך בע"כ הוי ותנאי כזה מהני לכו"ע אפי' למאן דלית ליה ברירה וכדפי' ואע"ג דאמ' התם דליתא לדאיו מקמי מתניתין ור"י אית ליה ברירה ובע"מ שתמות סגי לר"י מ"מ נקט לה הגמ' בע"מ שלא תמות דלכ"ע כהאי גוונא מהני לר"י ואע"ג דלעיל ר"ל באומר ע"מ שתמות או שתמות חברתך והשתא אי כה"ג מהני לר"י תקשה להני שינויי טורח זה למה לקדשה ע"ת הא בלא"ה הני שינויי א"א להעמידן כי יש עליהן קושיות רבות כדפי' רש"י בריש הסוגיא וא"צ אנו אלא להעמיד מסקנת הסוגיא על מתכונתה. מיהו אכתי קשה דהא בע"כ אפ"ת דמאן דל"ל ברירה אפי' תולה בדעת אחרים ל"ל מ"מ ה"מ בדבר שיש לו לחול למפרע כגון באומר ה"ז גיטך אם מתי דבע"כ לכשימות צריך לחול הגט למפרע סמוך למיתה דאי לכשימות הא קיי"ל אין גט לאחר מיתה וכן בהריני בועליך ע"מ שירצה אבא דהיינו שקדשה בביאה לכשירצה צריכים הקדושין לחול למפרע בשעה שקידשה בביאה דאי מכאן ולהבא משעה שירצה האב א"א להן לקדושי ביאה לחול אא"כ חלין למפרע בשעת קידושין כדמוכח בפ"ג דקדושין (דף ס') גבי ה"ז גיטך ע"מ שתתן לי ר' זוז מגורשת ותתן דא' איכא בינייהו כגון שנתקרע הגט או אבד למ"ד כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מגורשת למפרע ולמ"ד לאו כאומר מעכשיו דמי אינו גט דעל מה

יחול הגירושין בלהבא כיון דאין הגט קיים באותו שעה וה"ה קדושין א"א להו לחול לאחר זמן אלא בקדושי כסף ואפי' נתאכלו המעות משום דהני זוזי לאו למלוה דמי ולא לפקדון דמי כדאמ' רפ"ג דקדושין (דף נ"ט) וכן בקדושי שטר ולא נתקרע השטר עד לאחר זמן חלות הקידושין אבל קידושי ביאה בלאחר זמן א"א דהא אין כאן שום דבר שתחול עליו הקדושין ודבר זה מתברר היטב בדברי התוס' פ"ג דקדושין גבי הא דאמר כגון דכתב לה לכשאקחך כו' וכיון דבהריני בועליך ע"מ שירצה אבא דהיינו שקדשה בביאה זו דקא' ר"ש רצה האב מקודשת בע"כ מקודשת למפרע משעת ביאה קא' דאי מכאן ולהבא משעה שרצה האב כי רצה מאי הוי על מה תחול הקדושין וכיון דבע"כ ה"ז גיטך אם מתי וכן הריני בועליך ע"מ שירצה אבא ל"ל מקודשת או מגורשת אלא למפרע מש"ה א"ל מאן דל"ל ברירה בתולה בדעת אחרים לאו כלום הוא ולא אמרינן הוברר הדבר למפרע שבעת ביאה וסמוך למיתה היו ראוין לחול הקדושין והגירושין אבל בדבר שאפשר לו לחול מכאן ולהבא בתולה בדעת אחרים כגון שקידשה בכסף או בשטר או בגירושין ולא נתקרע השטר קידושין או הגט אפי' תולה בדעת אחרים כגון ע"מ שירצה אבא לכ"ע מקודשת או מגורשת לכשירצה דבמכאן ולהבא לא שייך לומר ברירה ויש לי להביא ראיה לזה מהא דתנן בפ"ג דקדושין (דף ס"ב) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי וכו' אינה מקודשת ומפ' בגמרא דה"ט דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואינו בידו ככל הני דמתניתין וגר נמי לאו בידו דגר צריך ג' מי יימר דמזדקקי ליה ג' והשתא מנ"ל דטעמא דמתניתין דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דילמא ה"ט דתנא דידן ס"ל אין ברירה והא למ"ד אין ברירה בתולה בדעת אחרים כהריני בועליך ע"מ שירצה אבא והרי זה גיטך אם מתי לאו כלום הוא אע"ג דהאיש והאשה בני קידושין וגירושין נינהו הואיל ותנאי הקידושין והגירושין תלו בדעת אחרים כ"ש הכא דעיקר קידושין של אלו אין להם מקום לחול כלל בשום ענין אלא ע"י דעת אחרים שלשה לגר הרב לשיחרור מיתת הבעל והאחות ע"י מי שחיי האדם ומותו בידו וחליצה ביבם פשיטא דלמאן דל"ל ברירה דלאו כלום הוא ודילמא תנא דידן ס"ל כמ"ד אין ברירה ועוד דבפ' האשה רבה (דף צ"ה) דייק ר"י מדתני לאחר שיחלוץ לך יבמך אינה מקודשת דאין קדושין תופסין ביבמה לשוקוהשתא מנ"ל דטעמא דמתניתין משום דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוא הואיל ואין בידו לקדשה עכשיו קודם חליצה לאחר שיחלוץ נמי אינה מקודשת דילמא לעולם קדושין תופסין ביבמה לשוק ואי הוה מקדשה עכשיו מיד ה"נ דמקודשת אלא משום שקדשה בלאחר זמן ותלה לה בדעת אחרים בחליצת היבם גרע טפי ואינה מקודשת משום דאין ברירה ובהכי ניחא טפי דהא

ר"י ס"ל דאין ברירה כדאמר בכ"מ האחים שחלקו לקוחות הן וכדאר"י רפ"ב דגיטין (דף כ"ד) ור"י אינו מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כדמוכח ההיא דפ"ב דעירובין דתני איו ר"י אומר אין אדם מתנה על ב' דברים כא' אלא אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב אבל לכאן ולכאן למקום שארצה לא ופריך מ"ש לכאן ולכאן דלא דאין ברירה מזרח ומערב נמי אין ברירה ואר"י וכבר בא חכם ואם איתא דר"י מחלק מאי קושיא הא לכאן ולכאן שאני דתולה בדעת עצמו הוא לפיכך אין ברירה אבל מזרח ומערב דתולה בדעת אחרים שהוא החכם מש"ה יש ברירה ול"ל לשנות עלה וכבר בא חכם א"ו ר"י אינו מחלק בהאי אלא בכ"ע אין ברירה וא"כ מנ"ל למידק מהא דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק דילמא טעמא דמתניתין משום דאין ברירה הוי ועוד ק"ל דתניא התם האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר וכו' אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת ר"י הנשיא אומר מקודשת ומ"ט אמרו אינה מקודשת משום איבה פי' איבת אחותה ובעלה אבל בשארי כר"מ ס"ל דמקודשת והא ר"י הנשיא היינו רבי כדאמר התם והא רבי ס"ל דאין ברירה דתניא בפ"ד דגיטין (דף מ"ז) ישראל ונכרי שלקחו שדה בשותפות טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי וטעמא משום דאין ברירה כדאמר התם וכיון דאין ברירה הא מדינא בכל הני דחשיב תהא אינה מקודשת א"ו אפ"ת תולה בדעת אחרים אין ברירה ה"מ למפרע קודם גילוי דעתם כמו בהריני בועליך ע"מ שירצה אבא ובה"ז גיטך אם מתי אבל במכאן ולהבא כגון כל הני דחשיב לאחר גרות ושחרור ואינן אפשר לקדושין לחול למפרע דהא לאו בני קדושין נינהו אלא במכאן ולהבא אי לאו משום טעמא דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוי מהני דל"ש כאן לומר אין ברירה ועוד הבאתי ראיות לסברא זו ואין כאן מקומן והשתא כיון שכן אכתי תקשה בשלמא הא דאין מקדש אשה אחת על תנאי למפרע אם תמות חברתיך משום דל"א אי מקדש הכי אינה מקודשת משום דאין ברירה אבל מ"מ קושיא ב' במקומה עומדת יקדשנה ע"ת לכשתמות [אשתו] יהיו חלין קידושין וזה מהני לכ"ע וי"ל כיון דע"כ הני קידושין קודם יוה"כ הוו כדפי' לעיל והא כל כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא ובע"כ כניס לה נמי ואע"ג דפי' דהאי כניסה היינו כניסת חופה בלא ביאה וכמו דקדושי תנאי מהני ה"נ חופת תנאי מהני מ"מ בקדושין גופיה לא מהני תנאי אלא בקדושי כסף אפי' תנאי דלאחר זמן כגון לאחר ל' יום ואפילו נתאכלו המעות או בקדושי שטר והשטר בעין לאחר ל' יום אבל [אי] ליתא לשטרא לאחר ל' יום וכן בקדושי ביאה בכל ענין אינה מקודשת משום דלאח"ז אין להם לקדושין על מה לחול ואי אתה מוצא קדושי ביאה לאח"ז בשום ענין וכן בקדושי שטר ונאבד או נתקרע השטר קודם ל' יום אלא א"כ

קידשה מעכשיו ולאחר ל' יום דהקדושין חלין למפרע וכ"ז מבואר במה שכתבתי לעיל וכיון שכן הא ודאי כניסה דחופה לקדושי ביאה דמיא דא"א לה לקנות ולחול בלאח"ז דלאח"ז אין לקנין חופה על מה לחול וא"כ א"א לכ"ג שיקדש ויכניס לחופה קודם יוה"כ שתהא החופה חלה וקונה ביוה"כ לאשה זו אם תמות אשתו לכשתמות דבאותה שעה לכשתמות אין חופה דאתמול קונה וכ"ת תחול למפרע כשתמות אשתו בפלגא דעבודה תהא קונה למפרע מאתמול משעת חופה ואין כאן משום ב' בתים דהא את אשתו מגרש על תנאי שאכנס לבית הכנסת הא א"א בתנאי דע"מ שתמות שיחול למפרע דהא אליבא דר"י קיימינן ולאיו אין ברירה לר"י ובתנאי דלמפרע ע"מ שתמות אינה מקודשת משום לתא דאין ברירה מש"ה בקדושי תנאי א"א לא בתנאי לכשתמות לחוד דבענין זה חופה אינה קונה ולאו ביתו היא ולא בתנאי מעכשיו ולכשתמות דבענין זה חופה אין כאן וקדושין אין כאן משום אין ברירה לפיכך מקדשה ומכניסה לחופה בסתם בערב יוה"כ בלי שום תנאי ומגרשה על תנאי בערב יוה"כ והא תנאי דגירושין בע"כ בשלא תמות חברתיך הוי דבתמות לא שייך הכא וכיון דתנאי שלא תמות דשב ואל תעשה הוא חל למפרע משעת גירושין דמערב יוה"כ דבתנאי שלא תמות דהוי ממילא בשב ואל תעשה אפי' למפרע ליכא משום אין ברירה וכדפי' לעיל ובתנאי זה יצאנו מידי כל החששות וכ"כ בזה הרבה בתשובה (סי' צ"ג) ועוד הארכתי שם בזה. עוד נ"ל דה"ט דא"א ולא סגי ליה בקדושי אשה במכאן ולהבא לכשתמות אשתו דהשתא ל"צ לגרש כלל ע"ת לא את אשתו הא' ולא את השניה זו משום דלקמן בפ"ה (דף נ') מבעיא לן גבי פר יוה"כ אי אחיו הכהנים מקביעותא מתכפרין או מקופיא ולא איפשיטא וה"ה ביתו זו אשתו נמי לאחיו הכהנים דמיא כמ"ש שם התוס' ומשמע שם בסוגיא זו דאת"ל דאחיו הכהנים מקביעותא מתכפרין אם מת א' מן הכהנים ביוה"כ פרו של כ"ג הו"ל חטאת הציבור או השותפים שמת א' מבעליה דלר"י למיתה אזלא ועוד אני אומר דאפשר דאשתו עדיפא טפי מאחיו הכהנים דאפי' את"ל דאחיו הכהנים מקופיא מתכפרים אפ"ה ביתו זו אשתו מקביעותא מתכפרין כמוהו וה"ט משום דכפרת כ"ג תלה רחמנא בה וצריך שיהא לו אשה דוקא וכדאר"י אף אשה א' מתקינין לו שנא' וכו' ביתו זו אשתו וה"ט נמי שבודוי א' מתודה עליו ועל ביתו ביחד ומוסיף עליו בוידוי ב' ג"כ את אחיו הכהנים אלמא כפרתו וכפרת ביתו דמיין אהדדי וזה בלא זה א"א ושקולין הן וכמש"ל ומ"מ אפי' לפי' התוס' כפרת ביתו לא גרע מיהו מכפרת אחיו הכהנים ואת"ל אחיו הכהנים מקביעותא מתכפרים היא נמי מתכפרת מקביעותא ואם מתה פרו של כה"ג הו"ל חטאת הציבור או השותפין שמת א' מהן ואליבא דר"י תמות וכיון שכן לא סגי לקדש לו אשה אחרת ע"ת

כשתמות אשתו ביוה"כ תהא זו מקודשת לו משום דחיישינן דילמא תמות אשתו בפלגא דעבודת פרו ולר"י תמות ובטלה עבודתו ופסולה למפרע ולפיכך לר"י אין לו תקנה אלא א"כ מגרש את אשתו למפרע על תנאי לכשתמות שיכנס לבהכ"נ ומשוי לגיטא דאשתו גיטא למפרע כדי שבשעת עבודת הפר לא רמיא כפרתה עליו ול"ל בה במיתתה דאין לה חלק ושותפות כלל בפרו וכיון דצריך לגרש את אשתו על תנאי למפרע משום חששא דחטאת שמתו בעליה מהשתא בע"כ א"א לו אלא א"כ מתקינין לו אשה א' נמי למפרע בעל תנאי שמא תמות אשתו דלא סגי אם לא שהשניה תהיה אשתו למפרע קודם גירושי הראשונה וזה א"א משום דאין ברירה לר"י אליבא דאיו ועוד י"ל דאפ"ת דביתו מקופיא מתכפרת ולא מקביעותא ובמיתתה ל"ל בה משום חטאת שמתו בעליה אפ"ה א"א לקדש השניה על תנאי לכשתמות ואילך משום דבכפרת מקדש וקדשיו כפרת כהנים בפר וכפרת ישראל בשעיר הפנימי אפי' לר"י דאמר כהנים וישראלים שווין בכפרת שאר כל העבירות בשעיר המשתלח מו"מ בהא מודה דבטומאת מקדש וקדשיו אינן שווין אלא כהנים בפר וכדאמרינן בספ"ק דשבועות (דף י"ג)] ונפקא ליה התם מדכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו וכל הכהנים בכלל ביתו הן והא אשתו נמי בכלל ביתו ומתכפרת בפר על עון זה ולא בשל ישראל והא לקמן בפ"ה (דף נ"ג) אמ' דעבודת הפר קדים לשל שעיר בין בפנים בין בהיכל בין במזבח הרי שכפרת כהנים על עון זה קדמה לשל ישראל בכל מקום והשתא אי היה מקדש לשניה לכשתמות אשתו איכא למיחש שמא תמות בין מתן דם פר למתן דם שעיר ומהשתא לא יהיה לה כפרה כלל על טומאת מקדש וקדשיו דבמה תתכפר בדם פר לא דבשעת הזאת דמו עדיין לא היתה אשתו של כ"ג דהא ראשונה היתה קיימת וכפרתה בשעיר היה תלוי ובשעיר נמי אינה מתכפרת דהא בשעת הזאת דמו כבר נעשית אשתו ונמצא קרחת מכאן וקרחת מכאן ומסתברא דאפי' בנות כהנים נמי אינן מתכפרין בשל פר אלא זכרי כהונה לבד ואשתו דרבי רחמנא מביתו אבל כהנות בשעיר כישראל הילכך אפי' בת כהן א"א לו לקדש על תנאי מפני שתהא נעדרת כפרה על טומאת מקדש וקדשיו אם תמות הראשונה לאחר מתן דם פר:]

אמר רבא לא נחלקו אלא להביא מתוך ביתו ג"ל דרבה בה"א גרסינן ואביי תלמידו אקשי ליה עלה ולקמן בשינויא בתרא לומר שאינו עובד כל היום גרסי' רבא בא':

היה עומד ומקריב פירש"י בכהן הדיוט קאי ק"ל אמאי יגמור לר"י הא כה"ד אם עבד חילל כדתנן רפ"ב דזבחים (דף ט"ו) וכיון דעבודה מחוללת אמאי יגמור דקאמר ר"י וכי תימא הואיל והתחיל בהיתר קודם שנעשה אונן גומרו הא בספ"ק דזבחים (דף ט"ו) אמרינן בעי ר"י מר"ז היה מזה ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם למזבח מהו א"ל

והזה ונתן כלומר דעד שהגיע הדם על המזבח עדיין לא נגמרה הזאה והו"ל עבודה בב"מ ופסולה אלמא אע"ג שהתחיל בהיתר ובתוך העבודה נעשה בעל מום מחלל והשתא הדברים ק"ו מה התם דהתחיל בהיתר ולאחר שנעשה ב"מ אינו עובד בידים דהא כבר יצאתה הזאה מידו לאויר וממילא מגיע למזבח אפ"ה חילל כ"ש הכא גבי אונן אע"פ שהתחיל בהיתר אפ"ה הא כשגומר בידים חילל ואמאי יגמור לר"י ועוד דמשמע התם דע"כ לא מיבעי ליה לר"י אלא במזה ואח"כ נקטעה קודם שהגיע למזבח אי כשר אלא משום דאיכא למימר מדנפק דם איתעביד ליה מצותו ונגמרה הזאה ואין כאן עבודה בב"מ אבל אי הוי פשיטא ליה דלא נגמרה עד שהגיע למזבח ודאי פסול אע"ג דתחילת עבודה בהיתר היתה קודם שנעשה ב"מ אפ"ה חילל ואמאי הכא גבי אונן לר"י יגמור ואין סברא לומר דההיא דפ"ק דזבחים כר"י דאמר הכא גבי אונן נמי מניח עבודתו ויוצא ודלא כר' יוסי דאם איתא דמלתא דר"י ור"ז אתיא כתנאי לא הוי שתק הגמרא מיניה לומר כתנאי כדרך הגמרא בכ"מ ועוד דקי"ל הלכה כר' יוסי מחבירו ובודאי אין טעם לחלק בין ב"מ לאונן בהא דהתחיל בהיתר דבזה יגמור ובזה לא יגמור וגם ברפ"ב דזבחים (דף ט"ז) נפקא ליה לתנא דר"י לאונן שחילל ק"ו מב"מ שאוכל חילל אונן שאינו אוכל אינו דין שחילל ומיניה מה ב"מ אפי' התחיל בהיתר חילל כההיא דר"י ור"ז אף אונן כן כיון דמיניה נ"ל בק"ו ועוד אם איתא דאונן קיל מב"מ אם התחיל בהיתר דזה חילל וזה לא חילל א"כ אפי' התחיל באיסור נמי לא אתיא אונן בק"ו מב"מ שאוכל דאיכא למיפרך מה לב"מ שחמיר דאפי' התחיל בהיתר מחלל תאמר באונן דאינו מחלל בהתחיל בהיתר וכשם שקיל מב"מ בהתחיל בהיתר ה"נ בהתחיל באיסור נמי קיל מיניה ואינו מחלל א"ו לכ"ע בכה"ד אפי' בהתחיל בהיתר נמי מחלל והאי פלוגתא דר"י ור' יוסי בכה"ג מיירי וכדפי' התוס' דמה"ת עובד אונן ואפ"ה לר"י מניח עבודתו מדרבנן:

דף יד.

[מלואים: **במתני'** ומקריב את הראש ואת הרגל לכאורה היה נ"ל דדווקא קתני משום דמתניתין מהקרבת תמידין מיירי כדפי' רש"י גבי זורק את הדם של תמידין לפיכך א"א לו להקריב יותר מהראש והרגל דתמיד שהוא טלה קרב מה"ת בששה כהנים דווקא כדאמרינן לקמן בפ"ב (דף כ"ז) וערכו ב' בני אהרן ב' וכו' ומוקי לה בטלה של תמיד שנאמר על העצים וכו' איזה דבר שטעון וכו' ותנן התם (דף כ"ה) גבי פייס השני מי מעלה איברים לכבש הראש והרגל היינו בכהן א' ושתי הידים בכהן ב' וכו' כדפרש"י התם לפיכך א"א לכ"ג להקריב יותר מהראש והרגל של תמיד שקריבין בכהן א' כדי

ששאר האיברים יהיו קריבין בה' כהנים ומשום דכ"ג מקריב חלק בראש כדתנן בסמוך והראש קרב ברישא לכל האיברים והרגל סליק בהדי רישא כדאמר התם מש"ה מקריב כה"ג הראש והרגל ומשו"ה נ"ל דבפ"ג לקמן (דף ל"א) גבי תמיד של יוה"כ שינה התנא ותנא נכנס להקריב את הראש ואת האיברים משום דכל עבודת יוה"כ אינם כשרים אלא בכה"ג אפי' תמידין לפיכך א"א בו' כהנים אלא בכה"ג לחוד מיהו ק"ל הא בפ"ו דתמיד תנן בזמן שכה"ג רוצה להקטיר כו' הושיט הא' הראש והרגל וסמך עליהן וזרקן הושיט הב' לא' שתי הידים נותן לכ"ג סומך עליהן וזורקן וכן היו מושיטין לו שאר כל האיברים והוא סומך עליהם וזרקן אלמא כה"ג לחוד היה רשאי להקטיר את הכל וא"צ ו' כהנים לטלה התמיד. אלא בזמן שנעשה בהדיוטים וטעמא דמילתא נ"ל משום דקרא דנפקא ליה דטלה טעון ו' מוערכו בני אהרן הכהנים נ"ל דדוקא בבניו שהן הדיוטים הכתוב מדבר דטעון ו' אבל לא באהרן שהוא כה"ג לפיכך נ"ל הא דתנן הכא ומקריב את הראש ואת הרגל לאו למימרא שאינו רשאי להקריב יותר דודאי רשאי אלא שא"צ דהא טעמא דכל ז' ימים היה זורק ומקטיר כדי שיהא רגיל ומזומן לעבודת יוה"כ וסגי ליה בהכי להרגילו:]

מאן תנא אמר ר"ח דלא כר"ע משמע לרבנן טהור שנפלה עליו הזאה טהור הוא לגמרי ומצי עביד עבודה וק"ל אמאי אינו טמא מדין מגע דהא בנוגע במי חטאת אפי' אין בו שיעור הזאה טמא אלא שאינו טעון כיבוס בגדים כדתנן רפ"א דכלים וה"נ אמרינן בסמוך אלמא מי חטאת מטמא במגע בכל שהוא והא לענין טומאת מגע לא שנא נגע בידיו או בגופו טמא הוא והא בין לרבי בין לרבנן בפ"ק דקדושין (דף כ"ה) מה שבגלוי הוא לענין הזאה ואהני אם הוזה עליו הוי נמי כגלוי לענין טומאה ומקבל טומאת מגע ואע"ג דקא אמרינן התם גלוי הוא לענין שרץ לאו דוקא דה"ה לגבי כל הטומאות כדמוכח התם דקאמר רבי מדמי לה לטומאה וא"כ כיון דהיזו על כה"ג כל שבעה משום ספק טמא מת ע"כ על מקום גלוי דמהני לגבי הזאה הוא דהיזו א"כ כ"ש דגלוי הוא לענין טומאת מגע והשתא תקשה לכ"ע אפי' לרבנן דר"ע היכא עביד עבודה הא נטמא בטומאת מגע במי חטאת דמטמא במגע בכל שהוא כמו שאמרנו וכ"ש למאן דאמר הזאה צריכה שיעור לקמן בע"כ היזו עליו כשיעור וא"כ אפי' במשא נמי מטמא והיכי עביד עבודה לכ"ע ועוד היכי משכחת לה לרבנן דעל הטהור טהור ולר"ע נמי ל"ל קרא דטמא תיפוק ליה דודאי לכ"ע טמא משום נוגע במי חטאת דא"צ שיעור אלא מטמא אפי' בכל שהו:

מ"ט דר"ע וכו' מאי על הטמא ורבנן הא לדברים המקבלים טומאה הוא דאתי ק"ל הא בפ"ק דקדושין (דף כ"ה) תניא נתזה הזאה על לשונו רבי אומר היזה וחכמים אומרים לא

היזה ואמרינן דפליגי בהאי קרא והזה הטהור על הטמא רבי סבר והזה על הטמא הזאה על מקום טומאה הוא דבעינן ולשון כגלוי הוא לענין טומאה ורבנן דרשי וחטאו ורחץ חיטוי על מקום רחיצה דהיינו טבילה בעינן ולשון א"צ טבילה כדא' התם והשתא רבי דדרש דשדינן והזה על הטמא דסגי הזאה על מקום טומאה ולאתויי לשון אתי כמאן אי לר"ע על הטמא אתיא לעל הטהור טמא ולרבנן לדברים המקבלים טומאה אתי ודוחק לומר דג' מחלוקת בדבר דא"כ הו"ל להגמרא לאתויי הא דרבי בשמעתין ועוד מנ"ל להגמ' דלרבנן דר"ע לדברים המקבלים טומאה הוא דאתי דילמא ס"ל כרבי ול"ל דרבי מסברא בלא קרא משמע ליה דעל הלשון מהני לגבי הזאה ואע"ג דבית הסתרים הוא אין לנו למעט בית הסתרים לגבי הזאה מסברא בלא קרא דטומאה ורחיצה שאני דגלי קרא וידיו לא שטף במים וקרא דורחץ את בשרו דבעינן דומיא דידיו ובשרו מאבראי והא דאמר התם רבי מדמי לה לטומאה לאו דוקא מקרא דעל הטמא דהא מיבעי ליה לקרא לכדר"ע ורבנן אלא מסברא קאמר דלא גרע מטומאה דאלו לטבילה ליכא לדמויי דוכבס בגדיו הפסיק הענין כדמסיק התם דא"כ הא דקאמר התם ורבנן נדמייה לטומאה טהרה מטהרה הו"ל למילף מאי קאמר נדמייה (לטהרה) [לטומאה] א"כ לשתוק קרא מיניה ומסברא ידעינן דכל היכא דמזי מהני ועוד לרבי נמי בע"כ הזאה בגלוי בעינן ולאפוקי בית הסתרים דלא ומנ"ל הא אם לא דיליף מן והזה על הטמא דהזאה במקום הגלוי לגבי טומאה בעי דהא פריך התם למאי דס"ד דלשון לאו מום שבגלוי הוא לענין לצאת בו לחירות מהא דאמר רבי דמהני לגבי הזאה ואי רבי לא בעי מקום גלוי לגבי הזאה מאי פריך א"ו רבי בעי מקום גלוי לגבי הזאה ובע"כ מעל הטמא נפקא ליה הא א"כ ההיא דרבי דלא כר"ע ודלא כרבנן דשמעתין:

למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא והקשו התוס' הא מזין עליו אינו טהור עד שיטבול ויעריב שמשו א"כ למאי הוי הנוגע טמא טפי ממזין עליו ותי' דה"ק מזין עליו ההזאה גורמת לו טהרה ונוגע מי חטאת גורמת לו טומאה וזה נ"ל דוחק דא"כ הא דקאמר מזה ומזין עליו טהור לאו בחדא גוונא הוא דהמזה טהור לגמרי ומזין עליו טמא הוא אלא שגורמת לו טהרה מטומאה ישינה של מת שעליו והא הגמרא כייל להו בחד לישנא ש"מ דשווין הן בהא עוד תי' התו' מזין עליו טהור היינו טהור שנפלה עליו הזאה דטהור לגמרי גם לפ"ז לאו חדא מחתא נינהו דמזה טהור בע"כ מזה על הטמא מירי דאלו על הטהור הא נטמא במשא למ"ד הזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות בפ"ח דזבחים (דף ע"ט) דנהי במגע אינו טמא דהא אינו נוגע במי חטאת אלא ע"י אזוב מ"מ אי אפשר בלא משא כשיעור הזאה ביחד להאי תנא אע"כ במזה על הטמא איירי

והא דמזין עליו טהור היינו בטהור שנפלה עליו הזאה ובכהאי גוונא המזה טמא וזה דוחק לומר דהגמרא לצדדים נקט להו ול"נ הא דקאמר ומזין עליו טהור למזין על טמא קאמר והאי טהור מטומאת מי חטאת אע"ג דעדיין מחוסר הערב שמש לטומאת מת נ"מ בשלא היזה בשביעי כשבא להזות בשמיני או לאחר מכאן ואם מקדים אז טבילה להזאה לית לן בה והא דמקדים בקרא הזאה לטבילה ותניא בספרי ורחץ במים וטהר בערב מה ת"ל לפי שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא ת"ל וחטאו ביום הז' ואח"כ ורחץ במים הרי דאם הקדים טבילה להזאה לא עשה כלום וצריך לטבול אחר הזאה מ"מ ה"מ במזה כמצותו בזמנו ביום הז' הוא דבעינן שיקדים הזאה לטבילה אבל לאחר זמנו אם הקדים טבילה להזאה שפיר דמי וכדתנן ספי"ב דמס' פרה אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום ופי' שם הרמב"ם דזה מיירי אם נתאחרה ההזאה אחר יום הז' דטובל בלילה ואח"כ מזה ביום שלאחריו משא"כ בזמנה הזאה קודמת לטבילה וכההיא דספרי והשתא נ"מ טובא בהא דטהור הטמא מטומאת מי חטאת בטבל והזה עליו לאחר טבילה שלא בזמנו דהיינו לאחר ז' ואילך דעלתה לו טבילה שקודם הזאה לטומאת מת וא"צ טבילה אחרת אחר הזאה מחמת שנטמא בהזאת מי חטאת ואלו היה טמא משום מגע מי חטאת כמו שאר נוגע במי חטאת היה צריך טבילה אחר הזאה אלא שהתו' ספ"ב דמגילה (דף כ') פי' להא דתנן הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום בענין אחר דשתי טבילות יש א' קודם הזאה כדי לקבל הזאה וא' לאחר הזאה כדי לטהר מטומאתו וההיא דקודם הזאה קאמר דטובל בלילה ומזה ביום אבל דלאחר הזאה אינה אלא ביום א"כ אכתי אין שום נ"מ בהא דמזין עליו טהור מטומאת מי חטאת כיון דמ"מ הא צריך טבילה אחר הזאה לעולם אפי' שלא בזמנו משום טומאת מת הרי אותה טבילה מטהרת אותו מכל טומאתו ולענין [מה] מזין עליו טהור יותר מנוגע ונ"ל לפרש בענין אחר דנ"מ ע"פ הא דקיי"ל קרבן הקבוע לו זמן דוחה טומאה ודוקא טומאת מת אבל שאר טומאות לא כדאמרינן לעיל (דף ו') והשתא אי הי' טמא המזין עליו משום טומאת מי חטאת אפי' קרבן ציבור הקבוע לו זמן אינו דוחה אבל כיון דמזין עליו טהור משום טומאת מי חטאת אע"ג דטמא משום טומאת מת דוחה טומאה וכ"ת הא כיון דעדיין טומאת מת עליו אפי' תימא דטמא נמי משום מי חטאת אפ"ה דוחה טומאה כיון דטומאת מת קודמת לשל מי חטאת אמרינן הואיל ואישתרי לטומאת מת אישתרי נמי לטומאת מי חטאת וכה"ג אמרינן רפ"ג דזבחים (דף ל"ב) גבי פסח רובן טמאי מתים ונעשו זבים הואיל והותרו לט"מ הותרו נמי לזיבתן ואמרינן נמי התם מצורע שחל שמיני שלו בערב פסח וראה קרי בו ביום וטבל מכניס ידיו לבהונות דיבא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה

דטבול יום במחנה לויה שאין בו כרת ופריך מיניה לעולא דאמר התם ביאה במקצת שמה ביאה אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ומשני הואיל והותר לצרעתו הותר נמי לקריו לק"מ דהא אמרינן פ"ק דיבמות (דף ה') מי לא מודה עולא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכניס ידיו לבהונות שלא יצא לשעה הראויה להביא קרבן אלמא לא אמרינן הואיל והותרה הותרה אלא כשהותרה כבר טומאה הראשונה קודם שחל טומאת שניה א"כ ה"נ משכחת לה כגון בפסח הבא בטומאה ברוב צבור טמאין והיזה עליהן בערב פסח קודם חצות דעדיין לא הותרה לטומאת מת דאין זמן השחיטה עדיין כדתנן בפ"ה דפסחים שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים ואי היה עליהם טומאת מי חטאת לא הוה אמרינן הואיל והותרה כיון דאירע טומאה זו קודם שהותרה להם טומאת מת ואפי' למ"ד שוחטין וזורקין על טמא שרץ וה"ה נמי לט"מ בשביעי שלו וכל שביחיד אינו נדחה בציבור לא עבדי בטומאה כדאמרינן בפ"ו דפסחים א"כ אין נ"מ בהזאה ז' בהא דמזין עליו טהור מ"מ לא עבדי בטומאה מ"מ נ"מ בהזאה א' של שלישי לענין פסח וברוב ציבור טמאין וכדפירשתי ואפי' לר"א דאמר בפ"ק דזבחים (דף י"ג) מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית דכולי יומא זמניה הוא ומה בין הערבים בין ב' ערבים והשתא ליכא נ"מ בהא דמזין עליו טהור דאפי' תימא טמא אפ"ה הו"ל למימר הואיל והותרה הותרה דהא אין מזין אלא ביום כדתנן בספ"ב דמגילה ואם חל ע"פ ביום הזאה לעולם קדמה היתר טומאת מת לשל מי חטאת דאין אפשר אלא ביום וכבר קדם היתר טומאת מת משעלה עמוד השחר קודם שחל עליו טומאת מי חטאת י"ל אע"ג דליכא נ"מ לדידיה לענין פסח אפ"ה איכא נ"מ לענין תמיד של בין הערבים ונרות וקטורת דאפי' בן בתירא מודה דבין הערבים דכתיב גבי דידהו הוא ממש ואינן כשירים קודם חצות כדאמרינן התם והשתא איכא נ"מ דכהן ט"מ יוכל להקריב אם היזו עליו קודם חצות וכדפירשתי:

[מלואים: **מאי** מזה נושא הקשו התוס' מנ"ל למעקר קרא ממשמעותיה לומר דמזה טהור ומזה דקרא היינו נושא אימא מזה ממש ותי' מדכתיב והזה הטהור אלמא מזה טהור ואע"ג דדרשינן מיניה טהור מכלל שהוא טמא לימד על ט"י שכשר בפרה תרתי ש"מ וק"ל מנ"ל דש"מ תרתי דהא לאו שקולינהן דנימא ניתי תרווייהו דהי מינייהו מפקת ואין לנו מיניה אלא דטהור שהוא טמא ולהכשיר ט"י ולא אידך למזה שהוא טהור וכ"ש לעקור קרא ממשמעותיה אבל בספרי נפקא ליה דהמזה טהור מק"ו אם טיהר את הטמא ק"ו שיהא הוא טהור ונ"ל דאין כאן עקירת קרא ממשמעותיה דאיכא למימר דהאי ומזה מי הנדה מיירי ממזה שלא לצורך כמו על אדם טהור או בהמה כיון שהוא שלא לצורך

מצוה היזה וליכא ק"ו בהזאה זו טמא אבל במזה על הטמא טהור מק"ו כיון דאהני הזאה זו לטהר הטמא ק"ו שלא יטמא:]

דף יד:

מי שזכה בדישון מזבח הפנימי לא מצינו עיקר לדישון מזבח הפנימי בקרא בהדיא וכתב הרמב"ן בספר המלחמות דאינה מה"ת אלא מדבריהם וק"ל דלקמן בפ"ג (דף ל"ג) אמרינן דבבקר בבקר דשני גזרי עצים לא צריך חד שדי' להטבת ה' נרות וכו' ופריך ר"פ ואימא חד שדי' לדישון מזבח הפנימי דניקדמי' לדם התמיד ואי אינו אלא מדרבנן ואין לו עיקר מה"ת מאי פריך ואומר אני שנעלם מהרמב"ן סוגיא שלימה דפ"ב דמעילה (דף י"ב) והכא גרסינן התם בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו אצל המזבח מזבח הפנימי מנ"ל אמר ר"א אמר קרא והסיר את מוראתה בנוצתה אם אינו ענין למזבח החיצון תנהו ענין למזבח הפנימי ואימא אידי ואידי במזבח החיצון ולקבוע לומקום א"כ לימא קרא אצל המזבח מאי הדשן דאפילו מזבח הפנימי פי' דהאי אל מקום הדשן מדשן מזבח הפנימי מיירי הרי לעיקר דישון מזבח הפנימי מה"ת וכן נ"ל מפרש"י דלקמן בפ"ב (דף כ"ד) דאמרינן בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו פי' אי זר חייב עליו מיתה אי לא לפנים מדמינן ליה וכו' ופרש"י עבודת סילוק בהיכל והיא עבודה תמה כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה ומדמיבעי ליה אי זר חייב עלי' מיתה ש"מ דעיקר דישון מזבח הפנימי מה"ת הואי עוד כתב שם הרמב"ן דאפי' את"ל דישון מזבח הפנימי מה"ת הואי אפ"ה עבודת לילה היא וכשירה מה"ת אפי' בלילה אבל עם זה לא יתכן וכבר כתבתי בזה בארוכה אבל אין זה מקומו:

מאן תנא תמיד ר"ש הקשו התוס' אמאי לא משני דמתניתין דהכא בשתי נרות ומתניתין דתמיד מה' נרות מיירי וכדמשני אביי לקמן ארומיא דסדר יומא אסדר יומא ואפי' אביי משמע דס"ל להא דתמיד ודהכא כתנאי מדלא קאמר אלא אמר אביי ותירצו דמ"מ הא דהכא פליג אדתמיד דהתם קתני זריקת דם התמיד בתר דישון מזבח הפנימי והמנורה והכא קתני זריקה ברישא להכי צריך לאוקמי כתנאי וק"ל דא"כ עיקר הקושיא חסר מן הספר ואע"פ שהתוס' פירשו לעיל דהא דלא פריך מהא דמנרות דקתני התם ברישא פריך מ"מ הו"ל לאתויי נמי לסיפא ולומר קשיא קטורת ונרות אקטורת ונרות קשיא זריקה אזריקה וכן דרך הגמ' בכ"מ אבל לי נראה דמתניתין דתמיד לא ס"ל כלל שמפסיק בעבודה א' בין הטבת ה' נרות להטבת ב' נרות דהא לא תנינא התם וכ"כ הרשב"א

בתשובה וכ"כ זה בחידושי למס' תמיד ועוד פי' פ"א וגם רומיא דזריקה אזריקה יתבאר שם ואין זה מקומו:

לא קשיא כאן בהטבת ב' נרות והקשו התוס' אמאי לא חשיב מתניתין הטבת ה' נרות דקמי קטורת ותירצו דל"ח אלא הטבת ב' נרות שהן גמר העבודה והטבת ה' נרות לא היה עושה הכה"ג כדא' בסמוך אורויי בעלמא קא מורי וק"ל דאיך יתכן שיהא עבודה אחת נעשית ע"י ב' בני אדם דהא הטבת כל ז' נרות עבודה אחת הן וכל ימות השנה היא נעשית ע"י כהן אחד דהא לקמן בפ"ב (דף כ"ב) תנן גבי פייס השני י"ג כהנים זוכין בו ואי ההטבה נעשית ע"י ב' כהנים י"ד הויין אלא ודאי אין עבודה אחת נחלקת לב' כהנים ולא דמי להא דאמרינן בפ"ב (דף כ"ה) ר"י אומר לא היה פייס למחתה אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה אע"ג דמחתה וקטורת חדא עבודה היא כדאמ' התם שאני קטורת דמעתרי מש"ה נעשית בב' כהנים דגם מחתה מעשרת כדמוכח התם דקאמר סד"א הואיל ולא שכיחא ומעתרא נתקן לה פייס בפני עצמה קמ"ל ועוד דמחתה אינו אלא מכשירי קטורת ומ"מ עיקר העבודה שהיא הקטרת הקטורת היתה נעשית ע"י אחר בלבד ועוד דטריחא מילתא קצת לעשות מחתה וקטורת ע"י אדם אחד כדפי' התוס' שם אבל עיקר העבודה וליכא טרחא כמו הטבת ז' נרות לא מצינו שיהא נעשה ע"י ב' בני אדם ועוד ק"ל איך יתכן שיהא רוב עבודה שהן הטבת ה' נרות ותחלת עבודה נעשית בהדיוט ומיעוט וסופה בכה"ג דהו"ל כיציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ואין נראה לומר דאדרבה מהאי טעמא גופא הוא בכה"ג הואיל והוא סופה וגמר עבודה לכך חשיבא טפי דאין זה סברא כיון דכולן עבודה אחת והא בלא הא לא סגי והא דקמייתו התוס' הא דאמר בסמוך אורויי בעלמא קא מורי אין לו ענין לזה הלכך נ"ל לפרש דודאי הטבת כל ז' נרות בז' ימי פרישה היו נעשים ע"י כה"ג לחוד דאין לחלק עבודה אחת לשני בני אדם דלאו אורח ארעא דמחזי כמאן דטריחא ליה מילתא כדא' אדראב"י לקמן בפ"ב (דף כ"ו) המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח מקום שכינה לאו אורח ארעא דהוי מהאי טעמא דאמרן כדפרש"י התם ואפי' לרבנן דפליגי אראב"י התם הכא מודו דהטבת ז' נרות אע"ג דנחלקו לחצאין ועבודה א' מפסקת בין תחלתה לגמרה אפ"ה כיון דכולן עבודה א' הן גוף עיקר עבודה ע"י ב' בנ"א לאו אורח ארעא ומהאי טעמא כל ימות השנה כולה כולן נעשין ע"י כהן אחד הלכך בז' ימי הפרישה כה"ג מטיב את כולן והא דשביק תנא במתניתין הטבת ה' נרות הקודמים לקטורת ונקט לב' אחרונים כיון דאורויי בעלמא קא מורי ולא מיירי הכא מהלכות עבודה וסידורן אלא אתי לאשמועינן איזה עבודות שהיה כה"ג עוסק בהן בימי הפרישה להרגיל בעבודה

לא דק למיתנא הטבה דקודם קטורת ודלאחריה אלא נקט המאוחרי' שהיה כה"ג עושה אותן וכ"ש להקודמים דהא ליכא למיטעי שהקודמים נעשים ע"י הדיוט והמאוחרים בכה"ג כדפי' לעיל ועוד י"ל דנ"ל לתנא למיתנא הטבה אחרונה דחביבא לי' הואיל וע"י נעשה ונגמרה מצוה זו של הטבה ומצות הטבה נקראת ע"ש ותדע דהא ר"פ לקמן מוקי למתניתין דפייס כאבא שאול דס"ל דבדם התמיד מפסיק בין הטבה להטבה ובהטבת ב' נרות מיירי ההיא דפייס והשתא כיון דתני סדר הפייסות לפי סדר העבודות זה אחר זה ואמרינן לקמן בפ"ב (דף כ"ו) לא לכל עבודה ועבודה מפיסין אלא כהן הזוכה בתמיד י"ב אחיו הכהנים נמשכים אחריו א"כ כיון דתחלת הטבה ורובה שהן ה' נרות היתה נעשית קודם דם התמיד וסופה ומיעוטה אחר דם התמיד אמאי זכה בפייס הקודם בזריקת דם התמיד והמאוחר לו בהטבה ואזלת בתר סוף ההטבה המאוחר לדם התמיד אדרבה זיל בתר התחלתה ורובה הקודם לדם התמיד ויזכה הכהן המוקדם בהטבה והמאוחר בזריקה ואע"ג דגמר הזריקה קודם לגמר הטבה מ"מ מאי חזית דאזלת בתר סופן ודם התמיד קודם אדרבה זיל בתר התחלתן דכן מן הראוי שהרי תחלת כל הדברים קודמין בזמן לסופן והא תחלת הטבה קודם לתחלת זריקה אלא ודאי ה"ט כיון דגמר מצות הטבה הוא ע"י הטבת ב' אחרונים חביבא וכל מצות הטבה נקראת על שמה אע"ג דעיקר המצוה ורובה נעשית בהתחלתה מ"מ דרך בני אדם הוא לקרות כל המצוה ע"ש סופה וגמרה לפיכך בפייס נמי הואיל וסופה נגמרת אחר דם התמיד הפייס נקרא ע"ש סופה מש"ה הזורק זוכה בפייס קודם למטיב הואיל וסוף הזריקה קודם לסוף ההטבה ומש"ה חשיב ליה תנא דידן נמי להקטרה קודם להטבה הואיל וגמר הקטרה קודם לגמר הטבה והכל נקראת ע"ש סופה:

דף טו.

דבר אחר מערב עד בוקר אין לך עבודה שהיא כשרה מערב וכו' נ"ל דהאי ד"א לאו לאפלוגי אדרשא קמייתא דתן לה מדתה אתא דהא דתן לה מדתה מפשטיה דקרא דמערב עד בוקר נפקא והא דאין לך עבודה שכשירה מדרשא דאותו נפקא ליה ועוד דהא משמע דכ"ע מודו בהאי דרשא אין לך עבודה כשירה כדמסיק ואבא שאול אמר לך שאני הכא דכתיב אותו אלא האי ד"א הכי פירושו ועוד ד"א יש ללמוד מהאי מערב עד בוקר ומדסמיך לי' אותו דרשינן אותו מערב עד בוקר ולא דבר אחר ותרתי ש"מ חד מפשטא וחד מדסמיך ליה אותו:

אין לך עבודה שכשירה מערב עד בוקר אלא זו בלבד כתבו הת"י במנחות פריך והרי איברים ופדרים שכשרים כל הלילה ומשני לה ובפרק תמיד נשחט איכא מאן דאמר דלא מיירי אלא מעבודת פנים כגון קטורת אבל פסח מאוחר אחר נרות ולדידיה אפשר לומר ה"נ איברים ופדרים הנה מה שכתבו במנחות פריך ליתא שם בגמרא להאי פירכא כלל אלא דבפ"י דמנחות (דף פ"ט) מייתי לה והקשו שם מהקטרת איברים ותרומת הדשן ותירצו שם דלא דמי דהקטרת איברים מתחלת מבעוד יום כדאמ' בפ' ר' ישמעאל (דף ע"ג) דחביבה מצוה בשעתה ותרומת הדשן לא מתחלת משקיעת החמה ודבריהם סתומים ונראה שכוונתם דהכי קאמר אין לך עבודה שכשרה בהמשך זמן שמערב עד בוקר אלא זו בלבד שהולכת ודולקת כל הלילה מתחילתה עד סופה אבל הקטרת איברים התחלתן מבעוד יום ותה"ד אין התחלתה מתחילת הלילה שהוא משעת שקיעת החמה מ"מ ק"ל הא תה"ד נמי כשירה כל הלילה דהיינו משקה"ח כדאמ' לקמן (ד' כ') כל הלילה והרים גם מה שכתבו דהקטרת איברים מתחלת מבע"י קשה הא נרות נמי תחלת הדלקתן מבע"י דהא מעבודת יום הוא והאי מערב היינו מכי ינטו צללי ערב כמו ערב דכ"ר גבי פסח ותמיד ונ"ל דה"פ אין לך עבודה שהיא כשירה מערב עד בוקר לא פחות ולא יותר אלא זו בלבד דתה"ד אע"ג דכשירה כל הלילה מ"מ אינה כשירה מבע"י מכי ינטו צללי ערב כמותה נמצאת פחות והקטר חלבים אע"ג דכשירים כל הלילה ומבע"י נמי מ"מ הא כשירים כל היום נמי אפי' קודם שינטו צללי ערב נמצאת יותר הילכך לא מצי קרא דאותו בהו למעטינהו ולא ממעט אלא דומיא דידיה לא פחות ולא יותר ואפשר שהתוס' נמי כוונו לזה אלא שיש קצת ט"ס וחסרוןבדבריהם מ"מ גם זה אינו נוח לי דא"כ האיך ממעט בשמעתין קטורת מהאי אותו ובפרק תמיד נשחט פסח שלא יאחרוהו לנרות:

ר"פ אמר לא קשיא הא רבנן הא אבא שאול כבר פירשתיו לעיל:

אורויי בעלמא דקא מורי נמי פירשתי לעיל דלא כפירוש התוספות:

בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית וטעמא משום דעולה טעונה שתי מתנות שהן ארבע. וק"ל דבפ"ה דזבחים (דף נ"ג) תנן העולה קודש קדשים וכו' ודמה טעון שתי מתנות שהן ד' ובגמרא היכי עביד אמר רב נותן וחוזר ונותן פי' ד' מתנות בפיסוק כדמוכח התם שמואל אמר מתנה א' כמין גמא והשתא לרב דאמר מתנות עולה ד' מתנות בפיסוק הואי בע"כ הא דקאמרינן הכא גבי נותן מזרחית צפונית ומערבית דרומית היינו ד' מתנות של פיסוק דהא תמיד עולה הוא וא"כ ר"ש איש מצפה דמשנה בתמיד ממתן שאר דמי עולות ואמר בתחלה נותן מזרחית צפונית ובשני' נותן מערבה

ואח"כ נותן דרומה אין כאן שום שינוי בהא דנותן בשניה מערבה דרומה בפיסוק דהא מתן דמים של כל העולות נמי הכי הווין ב' מתנות בקרן א' בפיסוק ואין כאן שום שינוי רק במתנה הראשונה שנותנה במתנה א' כמין גמא בלי פיסוק והשתא קשה טובא מתנה א' למה נותנה כמין גמא הא כל עיקר טעמא דר"ש דמשנה בתמיד ממתן דמי שאר עולות הוא משום דכתיב לחטאת על עולה דא"ר עולה ועביד בה מעשה חטאת והא ע"י שינוי זה לא דמי לחטאת דאלו חטאת ד' מתנות על ד' קרנות ואילו הכא למטה הווין כל הד' מתנות כדמפרש דלא מצינו דמים שחצין למעלה וחצין למטה ולעולה נמי לא דמי דאילו עולה מתנותיה בפיסוק והא ראשונה כמין גמא וא"כ אין טעם להא דמשנה בתמיד משאר עולות כיון דאפי' ע"י שינוי זה לא דמי אכתי לחטאת ועוד כיון דאליבא דרב דאמר נותן וחוזר ונותן ר"ש דמשנה בתמיד הוי במתנה ראשונה דהא בשניה שוה למתן דמי שאר עולות והא נמי קשיא כיון דעולה היא קדמה ברישא כדאמרינן בסמוך מ"ש דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא וי"ל דודאי רב נמי מודה דאיכא למ"ד דב' מתנות שהן ד' בעולה כמין גמא הוין כדמייתי לה התם כתנאי יכול יזרקנו זריקה א' ת"ל סביב אי סביב יכול יקיפנו כחוט ת"ל וזרקו הא כיצד כמין גמא ודמה טעון ב' מתנות שהן ד' רי"א נאמר כאן סביב ונאמר להלן סביב מה להלן פיסוק וד' מתנות אף כאן פיסוק וד' מתנות אי מה להלן ד' מתנות על ד' קרנות אף כאן ד' מתנות על ד' קרנות אמרת עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד ורב ס"ל כר"י ומוקי לה לסתם מתניתין כוותיה ור"ש איש מצפה דמשנה בתמיד כר"ע ס"ל דמתן דמי עולות כמין גמא הן והוי השינוי דתמיד במתנה שניה ודמיא לחטאת דבפיסוק היה אבל במתנה ראשונה לעולה דמיא דכמין גמא היה א"נ האי היכי עביד נותן וחוזר ונותן דקאמר רב לאו אמתניתין קאי ולא אתי רב לפרש מתניתין דהא ס"ל לתנא אלא שמעתתא בעלמא איתא ורב כר"י ס"ל ומתניתין ר"ע היא דס"ל נותן כמין גמא וההיא מתניתין נמי כמין גמא קאמר והשתא משנה בתמיד דר"ש אדברי ת"ק קאי ולא פליג עליה אלא בחדא:

עולה היא וא"ר עביד בה מעשה חטאת ואע"ג דפשטיה דקרא משמע על עולת התמיד שקריבה כבר וללמד שתמיד קרב קודם למוסף דהא בכל מוספי המועדות כתיבי ושעיר חטאת מלבד עולת התמיד וללמד דתמידין קודמין למוספים ומהכא נ"ל דכל התדיר מחבירו קודם לחבירו ותמידין קודמין למוספים מוספי שבת קודמים למוספי ר"ח כו' כדתנן בפ"י דזבחים (דף פ"ט) מלבד עולת התמיד דכ"ר גבי כל אחד ואחד ממוספי המועדות וה"נ האי על עולת התמיד דכתב רחמנא גבי ר"ת מש"ה כתביה ולכאורה היה

נראה דמ"מ נ"ל לר"ש איש מצפה הא מדשני קרא בדבוריה גבי חטאת דר"ח וכתב על עולת התמיד ולא נאמר מלבד עולת התמיד כדכתיב גבי כל המועדות ש"מ דלהא דרשא נמי אתי לחטאת על עולת התמיד דבעולת התמיד עביד נמי מעשה חטאת מיהו ק"ל הא במוסף שבת נמי כתיב עולת שבת בשבתו על עולת התמיד והא במוסף שבת חטאת ליתא אלא ב' כבשים לעולה בלבד והתם הא ליכא למימר הכי מעשה עולה שדי אעולה דמעשה כל העולות שווין הן וש"מ דעל לא אתי אלא להא לחוד דתקדים תמיד למוסף וכדדרשינן למלבד דכתב רחמנא גבי כל המועדות וא"כ ה"נ נימא דהאי על דר"ח להא לחוד אתי ואכתי האי דרשה דר"ש איש מצפה מנ"ל הלכך נ"ל דהא דרבי שמעון איש מצפה נפקא ליה דהוה מצי למכתב שעיר עזים חטאת מאי לחטאת בלמ"ד למימרא דמעשה חטאת שדי אעולה והכי קאמר לחטאת שדי על עולה כלומר עולה היא וא"ר עביד בה מעשה חטאת ולית ליה הא דדרשינן בפרק קמא דשבועות (דף ח') מדלא כתיב חטאת וכתב רחמנא לחטאת אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח והיינו דלא מפרש הגמרא הכא ורבנן האי קרא דרבי שמעון איש מצפה מאי עבדי ליה משום דדרשי ליה להוא דפ"ק דשבועות אבל לתי' א' הוה לה להגמרא לפרש האי קרא דר' שמעון למאי אתא:

התם פיסוק מתנות בעלמא הוא פי' ואין כאן הוכחת מעשה חטאת וק"ל הא בפ"ד דזבחים (דף ל"ח) אמרינן וכיפר דגבי חטאת חיצונית אע"פ שלא נתן אלא ג' וכיפר אע"פ שלא נתן אלא שתים וכיפר אע"פ שלא נתן אלא אחת ומהכא נפקא ליה דאע"ג דחטאת טעונה ארבע מתנות אם נתן במתנה אחת כיפר ופריך ואימא וכיפר אע"פ שלא נתן אלא ג' למעלה וא' למטה וכיפר אע"פ שלא נתן אלא ב' למעלה וב' למטה וכיפר אע"פ שלא נתן אלא א' למעלה וג' למטה הכי מסיק שם בקושיא כו' פי' ולא רבי קרא להכשיר אלא בנתן מיהו כל הד' מתנות אלא ששינה בג' מתנות מקומו לחוד שנתן למטה וכתב רחמנא ג' וכיפר לרבות ג' שינויין בג' מתנות להכשיר ומ"מ לא עקרינהו לגמרי אבל אי עקרינהו לגמרי לא כיפר ומשני לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה והשתא כיון דגבי פיסוק מתנות דחטאת בעולה אמרינן דפיסוק בעלמא הוי א"כ הוא הדין איפכא דמתנה אחת כמין גמא במקום שצריך פיסוק מתנות כגון חטאת לית לן בה ואין כאן הוכחה מעשה עולה א"כ מנ"ל ללמוד מהני ג' וכיפר דאפילו עקר לג' מתנות דחטאת לגמרי ולא נתן אלא א' לחוד דכיפר דלמא הכי קאמר וכיפר אע"פ שלא נתן אלא ג' וכיפר שני לרבות אע"פ שלא נתן אלא ב' בפיסוק על ב' הקרנות וכיפר ג' קמ"ל [אע"פ שלא נתן אלא שתים שהן ד' כמין גמא נמי כיפר]:

דף טו:

מ"ש דיהיב מזרחית צפונית וכו' ק"ל דמשמע דהאי פירכא אדר"ש איש המצפה פריך לה דמשנה בתמיד דהא קבעה הגמ' בתוך שקלא וטריא דמ"ט דר"ש דלעיל דהא בתר הויה זו דמ"ש דיהיב מזרחית צפונית ובתר הא דבסמוך דפריך מ"ש דיהיב ברישא מזרחית צפונית כו' ניתיב ברישא מערבית דרומית פריך וממאי דבעולה אמר רחמנא עביד מעשה חטאת ודלמא בחטאת וכו' והא קושיא אינה אלא לר"ש מכלל דהני תרתי נמי אדר"ש פריך להו ואמאי הא אליבא דרבנן דמתניתין דתמיד נמי איכא למיפרך להני ניתיב דרומית מזרחית וכן ניתיב ברישא מערבית דרומית דהא לא פליגי רבנן עלי' דר"ש אלא דאין משנין בתמיד משאר מתן דמי עולות אבל בהא מודו דבתמיד נותן מזרחית צפונית ואח"כ מערבית דרומית וי"ל דהא ודאי ידע המקשה דעולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד כדמשני לפיכך אדרבנן דיהבי לתמיד כל דיני עולה לא קשיא ליה מידי אבל אדר"ש דמשנה בתמיד ויהיב לב' מתנות ממנו דין חטאת דבפיסוק ה"נ יהא על ב' מתנות הללו דין חטאת בהא נמי דאין טעון יסוד דהא נותנה על ד' קרנות אפילו על קרן דרומית אע"פ דלא היה לו יסוד וכ"ת הא כבר שני לי' דהא דלא יהיב לחטאת והדר דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא וא"כ היאך הדר פריך דניתיב דרומית מזרחית שהוא כמעשה חטאת כיון דאין לו יסוד והדר צפונית מערבית שהוא כמעשה עולה הא בע"כ צריך למיהב מעשה עולה ברישא א' שיהיה שתים כמין גמא כמעשה עולה כיון דעולה היא וממילאנמי צריך ליתן אותה של גמא במקום יסוד כעולה דטעונה יסוד וזה אי אפשר בדרומית מזרחית שאין לו יסוד י"ל דס"ד כיון דכבש המזבח הוי בדרום וכשפונה ממנו דרך ימין פגע ברישא קרן דרומית מזרחית כי שביק לי' ואזיל הוי מעביר על המצוה וקי"ל אין מעבירין על המצות ומש"ה ס"ד דמקשה דהכי עדיף ליה טפי ליתן ברישא ב' מתנות בפיסוק על קרן דרומית כמעשה חטאת דאין צריך יסוד הואיל ופגע בי' ברישא ואע"ג דאיכא למימר כיון דעולה היא קדמה ברישא היינו היכא דליכא טעמא לאקדומי מעשה חטאת לשל עולה אבל הכא איכא טעמא לאקדומי של חטאת על של עולה עדיף טפי משום אין מעבירין על המצות ומשני עולה טעונה יסוד כו' פי' נהי דרבי קרא לחטאת על עולה דנעביד בה מעשה חטאת מסתייא לן בשנוי אחד ממעשה עולה למעשה חטאת דהיינו ב' מתנות בפיסוק ולא כמין גמא מ"מ אין לנו לשנות ב' שינויים כמעשה החטאת ליתן בפיסוק ובמקום שאין לו יסוד אלא ודאי הני דבפיסוק גופיה דדמי למעשה חטאת אפ"ה בעי יסוד כעולה וקרן דרומית לא היה לו יסוד ואגב דפריך משינוי מקום דמתן דמים דניתיב מזרחית דרומית תחלה דההיא

פירכא אדר"ש קיימא וקאי אההיא שינויא דסליק מיניה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא וכדפי' הא דפריך נמי ניתיב ברישא מערבית דרומית דמיירי נמי משינוי מקום מתן דמים אע"ג דההיא פירכא לאו אדר"ש לחוד פריך דהא לרבנן נמי קשיא הא ועוד למאי דפי' אפשר לומר דהא נמי פריך ע"ד פירכא א' משום אין מעבירין על המצות והכי קשיא לי' למה אזיל דרך ימין מכבש שהוא בדרום למזרח וצריך להעביר על המצות בקרן דרומית מזרחית הואיל ואין לו יסוד הו"ל למיזל דרך שמאל למערבית דרומית ואין צריך להעביר על המצות ומשני ימין עדיף דאמר מר כל פינות שאתה פונה וכו' אלא דאין נראה לפרש כן דמשום אין מעבירין על המצות פריך דלא שייך כאן לומר אין מעבירין כיון דקרן דרומית מזרחית אינו ראוי למתן דם עולה דטעונה יסוד וזה אין לו יסוד:

דף יז:

כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה זו אני מקריב ק"ל אמאי מפרש למקריב ואוכל בתרי גוונא בשלמא בעולה א"א לומר אוכל דהא כולה כליל הוא מ"מ הו"ל לפרש מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש שניהם בחטאת ואשם ומנחה מיהו במנחה איכא למימר לא פסיקא ליה למימר מנחה זו אני אוכל דהא איכא מנחת כהן דכליל היה ואינה נאכלת כדכתיב וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל מ"מ הו"ל לפרש שניהם בחטאת ואשם חטאת זו אני מקריב ואוכל וכן אשם ואפשר לומר דקתני רישא עולה ומנחה זו אני מקריב דקמ"ל מנחה דומיא דעולה מה עולה כולה כליל אף מנחה דקתני במנחה דכולה כליל היא איירי דהיינו מנחת כהן וקמ"ל דיפה כחו של כה"ג אף במנחת כהן לומר מנחה זו אני מקריב משא"כ באנשי משמר שהכהן מקריב קרבנו אף במשמר שאינו שלו ואין אנשי משמר יכולין לעכב על ידו כדתניא בפ"ט דב"ק (דף ק"ט) מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה פי' אף במשמר שאינו שלו ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת ואל תתמה שיהא כחו יפה מאנשי משמר בקרבנו של כהן שהרי כחו יפה משלהם בהקרבה ואכילה שאומר זה אני מקריב וזה אני אוכל ואין אנשי משמר יכולין לעכב על ידו ותדע דיפה כח כה"ג מאנשי משמר שהרי ברגלים בחובות הבאות מחמת הרגל היו כל המשמרות שוין חלק כחלק כדתנן ספ"ה דסוכה והא שתי הלחם דעצרת אע"ג דמחובות הרגל הוא ואין כח משמר הקבוע יפה בהן אלא הכל חולקין בו ואפ"ה כח כה"ג יפה בו דהא נוטל חלה אחת משתי חלות ועוד י"ל דמש"ה לא מפרש להקרבה ואכילה בחדא גוונא בחטאת ואשם שמקריב ואוכל דסד"א הנ"מ היכא שהקריב הוא

אוכל אבל בהקריבוהו אינהו אינו אוכל קמ"ל דאפ"ה אוכל דיפה כחו כאנשי משמר דאע"ג דאין מקריב אלא אחד מהם כולן חולקין ואוכלים כדאמרינן התם:

אתאן לרבנן דאמרי לא שקיל פלגא ק"ל א"כ לרבנן דס"ל דלא שקיל פלגא אלמא לא דרשי לוהיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו א"כ מנ"ל ליפות כחו של כה"ג יותר משאר כהנים ליטול קרוב למחצה בשלמא לרבי דאמר שקיל פלגא ניחא דנ"ל מהאי קרא כדמפ' טעמא בפ"ט דב"ב (דף קמ"ג) דהא אהרן בר חלוקה הוא להכי פרט ביה רחמנא למשקל פלגא אבל לרבנן אי ס"ל הא סברא לשקול פלגא שלם ואי לית להו הא מנ"ל דיש שום יפוי כח לאהרן על בניו וכ"ת לעולם ס"ל לה"ט מדפרט לאהרן ש"מ דיש לו יפוי כח יותר מבניו דאל"כ ל"ל דפרט לאהרן הא בלא"ה בר חלוקה הוא אלא ודאי ליפות כחו על בניו פרטיה דאכתי מאי פסקא דפרטי' ליפות כחו עד קרוב למחצה דלמא לא פרטי' ליפות כחו אלא עד שליש או רביע וכיוצא ולא עד קרוב למחצה וי"ל דודאי רבנן נמי כר' ס"ל מדפרטיה קרא שקיל פלגא מ"מ לאו אורח ארעא שיטול א' כנגד כולן בשוה בקדשי שמים כיחיד כרבים כדפי' התוס' לפי שיטתם ובהכי נ"ל דשם בפ"ט דב"ב גבי ההוא דאמר לדביתהו נכסי לך ולבניך דאר"י קנתה מחצה ומייתי ראיה מהא דרבי דוהיתה לאהרן ואם איתא דרבנן פליגי עליה מאי ראיה היא זו א"ו רבנן נמי מודו וגם לחם הפנים דקדשי שמים ה"ט כדפי' לאו אורח ארעא לזכות ליחיד משלהן גבי קדשי שמים בשוה עם הרבים לפיכך שקיל בציר פורתא משא"כ בנכסי הדיוט כההוא עובדא דהתם ס"ל לר"י מדפרט לדביתהו לעצמה שתקנה מחצה היא ככל הבנים אלא דלא אסיק ר"י אדעתיה הא דפריך ליה אביי בשלמא התם אהרן בר חלוקה הוא וכו' אלא ס"ל לר"י בכל ענין כל היכא דפרט יחיד לעצמו עם רבים חולק עמהם בשוה כנגד כולן:

דף יח.

אי איכא משמר המתעכב מח' בעי למפלג ק"ל מ"מ אמאי יגרע כח כה"ג לגרוע מחלקו כנגד הב' חלות שלקחו משמר המתעכב הא שקיל לעולם פלגא כנגד כל המשמרות הנוטלין חלק בחלוקה זו בין רב למעט דהא אפילו ברגל שכל המשמרות שוין בחילוק לחם הפנים כדתנן בספ"ד דסוכה (דף נ"ה) שבת שבתוך הרגל היו כל המשמרות שוין בחילוק לחה"פ אפ"ה כה"ג נוטל מחצה כדאמרינן ונוטל חלה א' מב' חלות והרי ב' הלחם דעצרת דחובת הרגל הן ומתחלק לכל המשמרות אפ"ה כה"ג נוטל מחצה אלמא כה"ג נוטל כנגד כל המחלקין אפילו היכא דנוטלין וחולקין כל הכ"ד משמרות ביחד הוא חולק ונוטל כנגד כולן דהאי קרא והיתה לאהרן ולבניו דכתיב גבי לחם הפנים דמיניה נ"ל

מחצה לאהרן מחצה לבניו סתמא כתיב ואפילו ברגל שבת שחל בתוכה דכל המשמרות שוין בחילוק לחה"פ מה"ת כדנפקא ליה התם מקרא חלק כחלק יאכלו כחלק עבודה כן חלק אכילה ואמרינן התם מאי אכילה אילימא קרבנות מהתם נפקא לכהן המקריב לו תהיה אלא לחה"פ אפ"ה נוטל מחצה כנגד כל המשמרות ואע"ג דמגרעין חלקם של משמר הנכנס והיוצא הקבועין בשבוע זו הרבה מ"מ חלק הכה"ג במקומו עומד ונוטל חלק מחצה שלו כנגד כולן וכ"ש הכא היכא דאיכא משמר המתעכב שאין נגרע ע"י חלק הנכנס והיוצא הקבועים כ"כ שאין נוטלין אלא ב' חלות לחוד אינו דין שלא יהא נגרע חלקו של כה"ג ע"י מליטול מחצה של חלקו שהן ב' חלות אליבא דר"י בשלימות ולמה אינו נוטל נמי כנגד אותן ב' חלות שנטלו הן ויטול לעולם ה' חלות אפילו כי איכא משמר המתעכב וי"ל דהיא הנותנת דהיכא דכל המשמרות נוטלים וחולקין עם הקבועים מן הדין כגון ברגל דנ"ל מקרא דכולן הו"ל כמשמר אחד והלא הוא בין רב בין מעט אפ"ה כה"ג שקול ככולן ליטול חלק שוה כנגדם אבל הא דמשמר המתעכב היינו בחל יום א' בינתיים פי' בין רגל לשבת מפסיק דהא דמשמר שזמנו קבע נוטל עשר חלות ומשמר המתעכב שתים מן הדין אין להמתעכב כלום דהא לאו שבת שבתוך הרגל הוא ולא רבייה קרא אלא תקנת חכמים הוא ולפנים משורת הדין לגרע קצת מחלק משמר שזמנו קבוע שהן ב' חלות וליתנם להמתעכב א"כ כמו שמגרעין מחלק של משמר הקבוע ה"נ מגרעין מחלק של כה"ג נמי לפיכך אינו נוטל אלא ד' חלות והחלה ה' מגרעין לו מחלקו ונותנן למשמר המתעכב כמו שמגרעין חלה אחת מחלק משמר הקבוע נמצא ביד משמר המתעכב ב' חלות שזיכו להן חכמים מדבריהן ולא מן הדין הוא זה:

אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו נ"ל דאחרים לאו לאפלוגי את"ק אתו דהא דת"ק אתיא מהכהן הגדול שיהא גדול מאחיו בכח ובנוי בחכמה ובעושר והא דאחרים ממאחיו נפקא ליה דיתירא הוא אלא ה"ק הגדול משל אחיו קאמר וראיה לדבר מהא דאמרינן בספ"י דחולין (דף קל"ד) ההוא שקא דדינרי דאתי לבי מדרשא קדים ר' אמי וזכה בהן ופריך והיכי עביד הכי והכתיב ונתן ולא שיטול מעצמו ומשני בשינויא ב' איבעית אימא אדם חשוב שאני ומייתי לה מהא דאחרים דגדלוהו משל אחיו ואם איתא דרבנן פליגי עליה לא הוי שביק רבנן ועביד כאחרים דיחידאי הוא דהא אמרינן בסוף הוריות (דף י"ג) דאחרים ר' מאיר הוא א"ו כ"ע מודו בהא וכדפירשתי:

כיון דעל חטא קאתי חלשא דעתיה ק"ל הא אילים נמי על חטא קאתו דהא כפרה כתיב בהו כדכתיב ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וכפר וכו' והוא אילו ואיל העם וי"ל דהני כיון דעולות נינהו ועולה מכפרת על חייבי עשה דקילי כדאמרינן בפ"ק דזבחים (דף

ו') לא חליש דעתיה משא"כ בשעירים שמכפרין על החמורות כדתנן ברפ"ק דשבועות (דף כ') ושאר עבירות שבתורה הקלין והחמורין כו' שעיר המשתלח מכפר חלשא דעתי' ועוד עבירת עשה שעולה מכפרת עליו הוא דבר שאי אפשר לשום אדם להזהר ממנו כדאמרינן בפ"ק דזבחים (דף ז') חטאת ששחטה על מי שאינו מחויב כלום פסולה שאין אדם בישראל שאינו מחוייב עשה ואמר רבא חטאת מכפרת על חייבי עשה מק"ו על חייבי כריתות מכפרת על חייבי עשה לא כ"ש וכיון דאי אפשר לשום אדם להזהר מעבירות עשה שאילים מכפרים עליהם לא חלשא דעתיה כמו משעירים:

אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי ק"ל הא פר של כה"ג אינו מכפר אליבא דר"י רפ"ד דשבועות אלא על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף הפר מכפר על הכהנים והשעיר הנעשה בפנים על הישראל וכ"ת מ"מ כיון דאפילו שוגג צריך כפרה הו"ל חטא וחלשא דעתיה מ"מ מאי משני פר כיון דעליו ועל אחיו וכו' מידע ידע ליה ומהדר לי' בתשובה איזה ידיעה שייך כאן בכפרת הפר הא אינו מכפר אלא על שאין בה ידיעה בסוף דחוטא גופי' אינו יודע שחטא וצ"ל דפריך ליה אליבא דר"ש דאמר התם כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל פי' על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל פי' על כל עבירות כך וידויו של פר מכפר על הכהנים והשתא פריך לה אליבא דר"ש דפר נמי על חטא דמזיד קאתי כמו שעיר המשתלח וחלשא דעתיה ואמאי מעבירין לפניו ואתי שפיר הא דמשני כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי ועל חטאים דבמזיד מידע ידע אבל לר"י לא קא קשיא ליה פר נמי על חטא הוא דאתי דלית לן בה כיון דלא קאתי על המזיד אלא על השוגג לא חלשא דעתיה מיהו בלאו הכי נמי ניחא דהא בסיפא דפ"ק דשבועות קתני ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ מכפרים והשתא איכא למימר כיון דלר"י על זדון אלו מכפר שעיר הנעשה בפנים בע"כ פר נמי מכפר על זדון אלו על הכהנים דהא אפילו לר"י על מה שהשעיר הפנימי מכפר על ישראל פר מכפר על הכהנים ולפ"ז הא דאמרינן שעירים כיון דעל חטא קאתי חלשא דעתיה משום שעיר הנעשה בפנים נמי קאמר הכי כיון דאיהו נמי מכפר על זדון אלו והשתא פריך אי הכי אפילו פר נמי אפילו לר"י הא אתי על זדון הללו וחלשא דעתיה ומשני כיון דעליו וכו' מידע ידע ומהדר ליה בתשובה על הזדון ואי משום שוגג דאין לו ידיעה בסוף דליכא תשובה משום שוגג לית לן בה ולא חלשא דעתיה ותי' זה עיקר דלא מסתבר שהמקשה פריך סתמא א"ה פר נמי אליבא דחד תנא ולא אליבא דכ"ע קא פריך

וכ"ש דנימא דפריך לה סתמא אליבא דר"ש דלית הלכתא כוותיה דהא קיי"ל ר' יהודא ור"ש הלכה כר"י אלא ודאי פי' זה עיקר:

אין מאכילין אותו לא חלב גבינה בשר יין וכו' צריך טעם אמאי לכה"ג אין מאכילין הני דחשיב לעיל ולא קפדינן אהני דהכא וגבי זב קפדינן אהני דחשיב הכא ולא קפדינן אהני דלעיל דגבי כה"ג דהא לא חשיב הכא אתרוג כדחשיב התם וכן סלתות אמרינן לעיל שמביא לידי חימום לרבנן ולא חשיב לה גבי זב ושמא י"ל דהני דחשיב לעיל מביאים לידי קרי ודחשיב הכא מביאים לידי זיבה ודחשיב הכא ולעיל מביאים לידי שניהם שוב ראיתי בת"י שהקשו אהא דאמרינן אין מאכילין אותו חגב"י אמאי לא חשיב לה גבי כה"ג ותירצו דלא החמירו בו כ"כ וק"ל א"כ הו"ל למחשב הני דכה"ג גבי זב אתרוג וסלתות אלא ודאי כדפי' עיקר:דף י"ט ע"א **הני** כהני שלוחי דרחמנא הקשו התוס' דבפ"ד דנדרים (דף ל"ה) מיבעי ליה אי שלוחי דרחמנא נינהו אי שלוחי דידן ולא איפשטא ואמאי לא פשט לה מהא דרב הונא ותירצו דמהא דר"ה ליכא למיפשט אלא דלאו שלוחי דידן דוקא נינהו ולא דרחמנא כלל והתם מיבעי ליה דלמא שלוחי דרחמנא ודידן נמי קצת נינהו ונ"מ בהא דר"ה דאי דידן לגמרי נינהו מצי בעל הקרבן לעכב שלא יקריבו אנשי משמר את קרבנו אלא כהן אחר ואי דרחמנא ודידן נינהו עיקרו דרחמנא ולא מצי מעכב אבל לענין מודר הנאה בין אי דידן לחוד בין אי דרחמנא ודידן אסור להקריב דקמהני ליה והתם מבע"ל אי שלוחי דרחמנא ודידן קצת ואסור במודר הנאה או דרחמנא לגמרי ושרי והשתא לא מצי למפשט דשלוחי דרחמנא ודידן דמי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד כיון דאף שלוחי דרחמנא נינהו אע"ג דאנן לא מצינן למיעבד לית לן בה ואני תמה מ"ש אי אמרינן דשד"ר ודידן דאזלינן בתר דרחמנא לענין אנשי משמר דלא מצי לעכב וכן לענין הא דאע"ג דאנן לא מצינן למעבד עביד ולענין מודר הנאה אזלינן אף בתר דידן ואסור במודר הנאה אמאי בהני אזלינן בתר חלק גבוה ושל הדיוט בטל לגמרי ואלו לגבי מודר הנאה אפי' אי עיקר שלוחי דרחמנא וקצת דידן אינו בטל הקצת לגבי עיקר למישרי במודר הנאה ועוד אי ליכא נ"מ בהא דר"ה דאמר שלוחי דרחמנא נינהו אלא בהא לחוד דלא מצי לעכב על אנשי משמר מלהקריב אם כן מאי קמ"ל הא בהדיא תניא בספ"ט דב"ק (דף ק"י) גבי כהן שמקריב במשמר שאינו שלו ועבודתה פי' הבשר שהוא בשכר עבודה ועורה שלו ואם היה בעל מום פי' שאוכל ואינו עובד נותנה לכהן שבאותו משמר ואם היה זקן או חולה נותנה לכהן שירצה ומוקי לה ר"פ בשיכול לעשות ע"י הדחק דכי עביד ע"י הדחק עבודה היא משוי שליח ועבודתה ועורה לאותו משמר משום דאכילה ע"י הדחק אכילה גסה לאו כלום היא ומשמע דוקא ביכול לעבוד ע"י

הדחק הא אין יכול לעבוד אפי' ע"י הדחק אין נותנה לכל כהן שירצה אלא לא"מ דוקא וה"ה ב"מ נמי אע"פ שאוכל הואיל ואינו יכול לעבוד צריך ליתן לאותו משמר דוקא ולא לכל כהן שירצה כ"ש דזר גמיר אינו יכול ליתן לכל כהן שירצה אלא לאותו משמר דוקא וה"נ תנן בפי"א דיבמות (דף צ"ט) גבי כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה ואין נותנים להם קדשים ואין מוציאין את שלהם מידם ופרש"י בלשון אחד דאין מוציאין את שלהם דאם יש להם קרבן להקריב אין אנשי משמר יכולין להוציא מידם בע"כ דכל אחד אומר כהן אני משמע אבל מזר ודאי מוציאין ואין יכול ליתן לכל כהן שירצה וה"נ תנן בתר הכי כה"ג גבי מי [שלא] שהתה אחר בעלה ג' חדשים ונישאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון היה א' ישראל וא' כהן ואין נותנים לו ואין מוציאין שלו מידו מיהו ללישנא בתרא שפרש"י התם אין ראיה מהא דפי"א דיבמות אלא שלשון א' נראה עיקר כמ"ש במ"א ואין כאן מקומו ועוד דאמרינן בפ"ט דב"ק (דף ק"ט) לה' לכהן קנאו ה' ונתנו לכהן שבאותו משמר א"א אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר אלמא איל הכפורים שהוא אשם גזילות א"י ליתנו לכהן אחר אלא לאותו משמר ועוד שהרי משנה שלימה שנינו בפ"ג דתמורה (דף כ') אשם שמתו בעליו ושכפרו בעליו ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיו לנדבה ר"א אומר ימותו ורא"א יביא בדמיה עולה הלא אף הנדבה עולה היא ומה בין דר"א לד"ח אלא בזמן שהיא באה עולה סומך עלי' אם היה כהן עבודתה ועורה שלו ובזמן שהיא נדבה אין סומך עלי' וכו' אע"פ שהוא כהן עבודתה ועורה של א"מ ומדנקט בהא נ"מ דעבודתה ועורה בכהן דוקא משמע דבישראל ליכא נ"מ ואי ס"ד דישראל נמי יכול ליתן קרבנו לכל כהן שירצה אע"פ שאינו מאותו משמר א"כ ל"ל למימר בכהן הא בישראל נמי איכא הא ג"מ דעבודתה ועורה דבזמן שהיא באה עולה יכול ליתן לכל כהן שירצה ובזמן שהיא נדבה עבודתה ועורה של א"מ אלא ש"מ מהא מתניתין להדיא דישראל אין יכול ליתן קרבנו אלא לאותו משמר דוקא וכיון דמכל אלו מוכח דאין ישראל יכול ליתן שום קרבן לכהן אחר רק לא"מ א"כ מאי קמ"ל ר"ה בדר"י בהא דקאמר הני כהני שד"ר נינהו אלא ודאי הא דקאמר שד"ר נינהו אינו נ"מ להא דאפילו תימא דשלוחי דידן נינהו אפ"ה אינו נותן אלא לאותו משמר ולא לכל כהן שירצה וליכא נ"מ בהא אי שד"ר או דידן אלא לענין מודר הנאה בלבד וא"כ אכתי תקשה אמאי לא פשט לבעיין דפ"ד דנדרים מהא דר"ה ועוד מצידה תברא אי לא ש"מ מדר"ה אלא דאינו שלוחי דידן גרידא אלא שד"ר נמי ואכתי איכא למימר דאף שלוחי דידן עם שד"ר נינהו מאי פריך לר"ה ממתניתין דאומרים אתה שלוחינו דילמא אף דהוי שד"ר מ"מ לא נפיק נמי מכלל דידן

ושפיר קאמרי ליה בשעת שבועה אתה שלוחינו ובדוחק יש לתרץ זאת אלא ודאי הא לאו טעמא למימר דשד"ר ואף שלוחי דידן אלא או כולה שלוחי דידן או שד"ר לגמרי אבל התירוץ הא' של התוס' הוא הנכון דלא רצה למיפשט אלא ממתניתין ולא מדברי אמורא וכן פירשו כל המפרשים:

דף יט.

לימא תהוי תיובתא דר"ה פרש"י מתניתין דקתני אתה שלוחינו וק"ל הא זקני כהונה השביעוהו הכי כדתנן במתניתין א"כ מאי קושיא מהא לר"ה דהא טעמא דר"ה דהני כהני לאו שלוחי דידן משום דמי איכא מידי דאנן ל"מ עבדי ושליח דידן מצי עביד והא לא שייך אלא גבי זר אבל כהן לכהן שליח דידן הוא כיון דאיהו מצי עביד שליח נמי מצי משוי וכדמוכח להדיא בההיא דפ"ט דב"ק דקאמר עבודה דכי עביד ע"י הדחק עבודה היא שליח נמי מצי משוי אלמא כהן לכהן בקרבנו שלוחא דידן הוי וכיון שכן שפיר קאמרי ליה זקני כהונה אתה שלוחינו ואפשר דרש"י לישנא קטיע נקט ואסיפא סמיך דקאמרי אתה שלוחינו ושליח ב"ד ואטו מי לא עסקינן דהב"ד זרים נינהו א"נ י"ל דמהא דקאמרי אתה שלוחינו נמי פריך דהא השבועה הי' שלא לשנות בהקטרת קטורת של פנים כדאמר בסמוך והרי עבודת יוה"כ אינם כשירים אלא בכה"ג ולא בהדיוט ואע"ג דכל הכהנים ראוים לכהונה גדולה ולעבודת יוה"כ ולא דמי לזר שאי אפשר לו כלל לעבוד עבודה מ"מ אם איתא דהני כהני שד"ר נינהו לגבי קרבן זרים מהאי טעמא דמי איכא מידי ה"ה גבי עבודת יוה"כ כל כהנים כזרים דמי מה"ט והכה"ג אינו שליח דידהו אלא דרחמנא אע"ג דכל הכהני' ראוים לכה"ג השתא מיהא הדיוטו' נינהו וראשון עיקר דכיון דכל הכהנים ראוים לכה"ג שליח דידהו הוי כה"ג בעיוה"כ ולא דמי לטמא בק"צ ולכה"ג אונן דלא מצי משוי שליח לענין שיהא עבודתה ועורה שלו דהתם אי אפשר באכילה בהאי שעתא דעובד שהרי כל היום טמא אסור באכילת קדשים דהא בעי הערב שמש וכן אונן נוהג כל יום המיתה מה"ת כדא' בזבחים (דף ק') אבל כהנים ראוים כל שעתא לכה"ג אם ימות כה"ג או יארע בו פסול וכיוצא בו:

דף יט:

הכי קאמרי ליה משביעים אנו עליך על דעתינו ועל דעת ב"ד. ק"ל בעל דעתינו לחוד סגי ול"ל ע"ד ב"ד דהא בספ"ג דשבועות (דף כ"ט) אמרינן דכי אשתבע בתר פומיה אזלינן ולא בתר דעתיה ופריך מהא דתניא וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל אמר להם דעו

שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא ע"ד המקום ועל דעתי ופריך לימא להו על דעתי ע"ד המקום ל"ל ומשני כי היכי דלא להוי הפרה לשבועתייהו ופי' רש"י כי היכא דתהוי השבועה ע"ד רבים דאין לה הפרה ואע"ג דאין ע"ד רבים פחות מג' כדאמ' בפ"ד דגיטין ע"ד המקום שאני והשתא הכא תקשה ע"ד ב"ד ל"ל דמסתמא הא דתנן מסרוה זקני ב"ד לזקני כהונה הרבה זקני כהונה היו ובעל דעתינו נמי סגי למהוי ע"ד רבים וא"כ בע"ד לחוד סגי ע"ד ב"ד ל"ל [וגם בע"ד ב"ד לחוד נמי סגי] דהא אין ב"ד פחות מג' [ותרווייהו ל"ל] ובשלמא התם דאע"ג דאמרי להם ע"ד המקום בהא לחוד לא סגי אי לאו דא"ל נמי על דעתי משום דאיכא למימר על דעת המקום חשיב כב' בני אדם ולא חד אלא שצריך בג' מש"ה אמר נמי על דעתי דהו"ל בג' אבל [הכא] בע"ד או ע"ד ב"ד לחוד סגי וי"ל מאן ס"ל התם דרבים הוי ג' ר' נחמן הא אית לי' ברפ"ד דגיטין (דף ל"ד) דבי תרי נמי ב"ד קרו להו דהשתא תרווייהו צריכא דאי בע"ד ב"ד לחוד ה"א על דעת בי תרי דקרואים נמי ב"ד ואי בעל דעתינו לחוד פעמים שלא יהיה בשעת שבועה אלא בשנים מזקני כהונה מש"ה השביעוהו ע"ד וע"ד ב"ד דע"י צירוף שניהם עכ"פ ג' הויין ולר"י דאמר התם אין רבים פחות מעשרה צריכי שניהם דפעמים לא יהיה עשרה אלא ע"י צירוף שניהם אלא הא ודאי קשה דפריך התם ספ"ג דשבועות (חסר כאן וחבל על דאבדין וכו'):

דף כב.

הממונה אומר להם הצביעו פירש"י אם היו שניהם שוין אין א' מהם זוכה לתרום אבל מעתה כולם באים להטיל גורל ומהו הגורל הממונה אומר להם הצביעו ואיני יודע מנ"ל לרש"י דמטיל גורל בין כולם דלמא אינו מטיל גורל אלא בין אלו ב' שהיו שווין לבד אבל כולם כבר אבדו זכותן בשעה שקדמו אלו בד' אמות:

[מלואים: [**בזמן** שהן מרובין רצין ועולין בכבש [חסר כאן שורה שלימה ומעתיק הראשון הגיה למטה ודבריו נכונים] ומה דאמר ר"ה בפ"ק דברכות (דף ו' ע"ב) היוצא מבהכ"נ אל יפסיע פסיעה גסה אמר אביי לא שנו אלא בדנפק אבל בדעייל מצוה למרהט י"ל האי בדעייל היינו בדרך הליכתו [לבהכ"נ אכן בדנפיק אף] בשעת יציאת בהכ"נ עצמה איירי דמש"ה אל יפסיע פסיעה גסה דמחזי ישיבת בהכ"נ [למשא] ואפ"ת [דבדעייל] מצוה למרהט אף בבהכ"נ עצמה איירי לא דמי לעזרה דבהכ"נ קיל משל עזרה דהא מנעל ורקיקה בעזרה אסור ובכלל מורא מקדש הוא כדאיתא ספ"ט דברכות ובבהכ"נ שרי כדאיתא התם והוא הדין נמי לרוץ אסור בעזרה כולה דהוי בכלל מורא מקדש וכ"ש בכבש של מזבח דגלי קרא דצריך אימה יתירה מן העזרה דכתיב לא תעלה במעלות על

מזבחי ולא תגלה ערותך עליו הזהיר הכתוב שלא לעשות מעלות לעלות ע"ג הכבש מפני שהעולה ע"ג מעלות צריך להרחיק רגליו זה מזה ונראה כג"ע ואע"פ שאין זה גלוי ערוה ממש דהא היו מלובשים במכנסים אפ"ה קפיד קרא מפני שנראה כג"ע מה שלא קפד כן על כל העזרה ואיך התירו להן לרוץ וה"ל לתקן בזמן שהן מרובין לתרום ע"י פייס. ושמא י"ל כיון דריצה זו לצורך עבודה היתה לזכות הקודם בד' אמות בתה"ד לא נפקא ליה מכלל מורא ושרי אבל לרוץ בעזרה לדבר הרשות ודאי אסור ובכלל ממקדשי תיראו הוא ועדיין אין דעתי נח לי בזה:]

[מלואים: הגה"ה ממעתיק הראשון. כן מצאתי שבראש הגליון ניכר שחסר שיטה שלימה וגם בשיטות שלמטה חסר כפי שמסומן כזה [ונ"ל דעיקר קושית הגאון מהא דאיתא ברמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז הל' ה' וכל הנכנס לעזרה יהלך בנחת ושקיל וטרי בלישנא דאביי בברכות אבל בדעייל מצוה למרהט אי בדרך הילוכו לבהכ"נ דהיינו חוץ לבהכ"נ מצוה למרהט אבל בבהכ"נ עצמה אסור וכדעת מ"א בשו"ע או"ח סי' צ' ס"ק כ"ד או דלמא אפי' בבהכ"נ עצמה מצוה למרהט ומסיק דאפ"ת בבהכ"נ שרי בכבש אסור]:]

והרי אברים ופדרים דעבודת לילה היא נ"ל דה"ה דהוי מצי למיפרך והרי מנחות ונסכים דעבודת לילה הוא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפי' בלילה כדאיתא רפ"ב דתמורה (דף י"ד) ותנן לקמן (דף כ"ה) גבי פייסות הסולת והחביתין והיין אלא דה"נ י"ל סוף עבודה דיממא הוא ואע"ג שאינו מגוף הקרבן כמו אברים ופדרים שהן מגוף הקרבן שנשחטו ונזרקו ביום מ"מ מתכסיסי קרבן של יום הן שהרי באין בגלל זבח וה"ל סוף עבודה דיממא מיהו ק"ל דלקמן משמע דניסוך המים דחג היה ע"י פייס כדתני רבי חייא פייס פעמים י"ד וחשיב בחג ביד א' צלוחית של מים והאי פייס הוא שזוכין ע"י פייס וכמש"כ שם בשם התוס' אלמא תקנו פייס לניסוך המים אע"ג דעבודת לילה היא כדאיתא רפ"ק דתענית גבי דאמר ר"א שואלין את הגשמים מיו"ט ראשון של חג אי גמר לה מניסוך המים מה ניסוך המים מאורתא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו מאורתא אף שאלה נמי מאורתא ומדרצה ללמוד לשאלה דמאורתא דהיינו ליל יו"ט ראשון של חג מניסוך המים ש"מ נה"מ נמי דקאמר היינו ליל יו"ט ראשון א"כ הא וודאי נה"מ אין בא בגלל זבחי החג כיון דמנסכיה בליל יוט"ר שעדיין לא קרב שום קרבן מקרבנות החג ול"ד לניסוך היין דכל השנה דודאי בא בשביל הזבח דשאני התם דהא דא' ונסכיהם אפילו בלילה היינו שאחר יום הקרבת הקרבן וכדאמרינן בפ"ג דמכילתין ואברים קודמין למנחה זבח ונסכים וה"נ אמרינן בפ"ג דמנחות אבל ניסוך המים כיון דבאים בלילה שקודם הקרבת קרבן אינן באים בגלל זבח ואמאי בעו פייס ואע"ג דרש"י ל"ג התם בפ"ק דתענית להא

דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה ולדידיה אין נה"מ בלילה מ"מ התוס' והרמב"ם גרסי לה וכמ"ש בחי' שם ושמא י"ל כיון דאין ניסוך המים אלא בזמן קבוע בשנה ועוד שהוא בחג ואמר מר רפ"ה דסוכה שהיא מצוה חשובה ובא משמת ימי בראשית חשיבא להו לכהנים מש"ה תקנו לה פייס:

סוף עבודה דיממא היא ק"ל הא אמרינן בסמוך מי שזכה בתה"ד הוא יזכה בסידור המערכה ובסידור ב' גזרי עצים והא סידור ב' גזרי עצים עבודת יום הוא ואינה כשירה בלילה כדא' בסוף פרקין זר שסידר ב' גזרי עצים חייב הואיל ועבודת יום היא ואמאי לא תקנו לה מעיקרא פייסא ואע"ג דאתקיף עלה רבא התם אלא מעתה תבעי פייס וא' אישתמוטתיה הא דתניא מי שזכה בתרומת הדשן הוא יזכה בסידור המערכה ובסידור ב' גזרי עצים מ"מ תקשה התינח לאחר התקנה שתקנו פייס לתה"ד קודם התקנה מאי איכא למימר ושמא י"ל דקודם התקנה היה פייס הראשון לב' גזרי עצים ולאחר שתקנו פייס לתה"ד תקנו מי שזכה בתה"ד יזכה בה מטעמא דמפרש ר"א בסמוך תדע דאי לא תימא הכי קודם התקנה בצרי להו פייסות [וכה"ג] אמרינן לקמן לא ר"י אית ליה דראב"י דא"כ בצרי ליה פייסות:

אימא שכבר קידש מתחלה לעבודה. ק"ל הא בפ"ב דזבחים (דף כ') פריך אהא דר"י למאן אי לרבי האמר פסלי לינה פי' לקידוש ולינה בעמוד השחר הוי אי לראב"ש הא אפי' מכאן עד עשרה ימים אין צריך לקדש ושני אביי לעולם רבי ולינה דרבנן ומודה רבי דמקרות הגבר ועד צפרא לא פסלי לינה רבא אמר לעולם ראב"ש וראה ר"י דבריו בתחלת עבודה ולא בסוף עבודה הרי לרבא תרומת הדשן תחילת עבודת היום הוי לר"י ומש"ה לא פסלה לינה לקידוש שלו וצ"ל דהאי שינויי אזלא אליבא דאביי ודלא כרבא ורבא ס"ל כאיכא דאמרי דאונס שינה וה"נ צ"ל למאי דקאמ' לקמן בסוף פ' (דף כ"ז) גבי הא דקאמר וכי יש לך עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר ופריך והרי תה"ד ומשני תחלת עבודה דיממא היא ומייתי להא דר"י וזה סותר לסוגיא שלנו דלא חשיב לה לתחלת עבודה דיממא אלא שכבר קידש מתחילה לעבודה קאר"י וסוגיין אליבא דאביי ודס"פ אליבא דרבא ולמסקנא דהתם אתי שפיר לאביי דהוא נמי ס"ל דתה"ד תחלת עבודה דיממא אלא דלא ניחא ליה לומר ראה ר"י דבריו של ראב"ש בהא ולא בהא מ"מ ק"ל אהא דמסיק בסוגין אימא שכבר קידש מתחילה לעבודה מה טעם הוא זה דלמחר אין צריך לקדש הא כל קידוש לצורך עבודה היא ואפ"ה בשארי קידושים פסלה לינה ומ"ש האי קידוש דתה"ד משאר קידושים דכל עבודות כולן:

ותקנתא להך גיסא הוא. פרש"י וכי מפני התקלה שאירע לה נתקן פייס והא להאי גיסא הוא בשביל סידור המערכה וב' גזרי עצים שהתורם הוא מסדר וכיון דכולן בכהן א' יש כאן עבודות חשובות ומעיקרא בעו פייס. וק"ל לפ"ז לא שייך לומר להאי גיסא הואי הא להאי גיסא וה"ל להקשות בפשיטות כיון דכל כך עבודות בכהן א' מעיקרא מ"ש לא תקנו פייסא כדפריך ברישׁ שמעתין ובת"י הקשו לפרש"י מאי פריך הא מ"מ היתה לשם תה"ד ג"כ ופירשו בשם ר"ח דה"פ ותקנתא להך גיסא הואי וכי תקנו פייס בשביל שהיו מרובין לבא יחד ודוחפין זה את זה תקנתא להאי גיסא הואי שלא היו באים עד שתקנו מי שזכה וכו':

שתי תקנות היו. הקשו התוס' מנ"ל דלמא חד תקנה היא אלא כיון שתקנו פייס חשו שלא ימנעו מלבא דאמרי מי יימר דאיתרמי תקנו מי שזכה וכו' ותירצו דאין ה"נ דחדא תקנה היתה כיון דתקנו פייס חשו לדלמא לא אתו תקנו נמי באותו פעם מי שזכה ואע"ג דלישנא כיון דתקנו פייסא לא אתו משמע דבתר הכי תקינו לה לא דק כולי האי בלישניה דמפרש הענין כאלו היה בתרי זימני וממילא נוקמא נמי בחד זימנא. וזה נ"ל דוחק דלאו דוקא ב' תקנות קאמר. עוד תירצו מדתני מי שזכה בתה"ד יזכה ולא קאמר מי שיזכה בתה"ד יזכה ש"מ דלאו בחד זימנא ניתקן אלא הכי הוי מעשה כיון דחזו ש"מ שע"פ מעשה ניתקן הכי שפעם א' לאחר שהרים הדשן מי שזכה בו לא היו שם כהנים לסידור מערכה אז אמרו מי שזכה. אינו יודע מאי קאמרי דהא סידור מערכה בכהן א' סגי ואפ"ת שלא היה שם שום כהן אלא שזכה בתה"ד לחוד בדידי' לחוד סגי והו"ל לסדר הוא באותו הפעם וכיון דאין כאן תקלה ביטול עבודה ל"ל לעשות תקנה קבוע מי שזכה בתה"ד יזכה באינך לאי יתרמי עוד פעם כל הזוכה בתה"ד הוא ממילא בלתי התקנה יסדר לאינך כיון דליכא אחר אלא ע"כ צ"ל דהכי היה המעשה שלא בא שום אדם [לתרומת הדשן מחמת דקאמרי מי יימר] דמיתרמי מהשתא י"ל דחדא תקנה הוי וכמו שהקשו התוס'. ועוד שתירץ זה חולק על הגמרא דקאמ' בהדיא אתה"ד [כיון דתקינו פייסות לא אתי] דאמר מי יימר דאיתרמי ליה אלמא תקנתא משום דלא אתו לתה"ד. מ"מ ק"ל למאי דפי' לעיל דמעיקרא קודם שתקנו פייס [לתרה"ד היה פייס בפ"ע] לגיזרי עצים הואיל ועבודת יום הוא וא"כ לאחר תקנה א' שתקנו פייס לתה"ד ולא תקנו השנית [היה לתה"ד פייס בפ"ע לבד הפייס של] שני גזרי עצים א"כ היו ב' פייסות בין תקנה לתקנה א' לתה"ד וא' לב' גזרי עצים לבד מג' פייסות דלקמן בפירקין [ולפ"ז היו ה' פייסות בין תקנה] לתקנה א"כ משנתינו דתנן התקינו שלא יהו תורמין אלא בפייס ומסיים ד' פייסות היו שם וזה פייס הראשון [משמע דגם לאחר] שתקנו פייס לתה"ד לא היו אלא ד' פייסות לחוד הא

בין תקנה לתקנה היו ה' מיהו לתי' א' של התוס' [שפיר איכא למימר שלא] היו אלא ד' שהרי לא היה זמן בין תקנה לתקנה. אבל לתירוץ ב' של התוס' שהיו זמן בין תקנה דפייס [לתה"ד ובין תקנה דמי שזכה] תקשי הא הו"ל ה' ואיך תנן בתר תקנה א' ד' פייסות היו שם וי"ל דה"ק ד' פעמים נכנסו לפייס מ"מ [בכניסה א' היו ב' פייסות א' לתה"ד] וא' לב' גזרי עצים וכה"ג אמרינן בפירקין לקמן (דף כ"ה) את"ל לכל עבודה ועבודה היו מפיסים [ה"ל טובא פייסות אלא ד' פעמים נכנסו] להפיס ובכל חדא וחדא היו טובא פייסות ולקמן ס"פ יתבאר עוד:

דף כב:

[מלואים: **דכתיב** ויפקדם בבזק (נמצא כאן רק איזה תיבות ושורה אחת שלימה) וז"ל וגלי קרא (ויפקדם בטלאים) בזק לישניה דמבזיק דאי שמיה דמתא היא בקרא קמא במאי מנאם א"ו בזק לישניה דמבזיק עכ"ל (וכתב ע"ז המעתיק הראשון דכוונת רבינו דגם ר"י דמביא פסוק דויפקדם בבזק מקרא השני דויפקדם בטלאים הוכיח כיון דמוכח מיניה דאסור למנות ישראל וא"א בזק שמיה דמתא הו"ל לאשמועינן במה מנאם אז שהוא מוקדם למנין שמנאם בטלאים. אלא ע"כ לישנא דמבזיק הוא ומה דאשמועינן בקרא תרתי זימני משום דרנב"א אמר שמואל דלקמיה עכ"ל המעתיק):]

כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה. המאמר הזה מבהיל להניא לב חסרהאמונה לומר ח"ו לית דין ולית דיין אלא במזלא תליא וחלילה חלילה לחשוב כן והחושב כן אין לו חלק באלקי ישראל ובתורתו וכוונת המאמר דמריה סייעיה מחמת רוב מע"ט ודוד היה מדוכה במעש"ט ביותר ושירותיו וזמירותיו יוכיחו ובכל צרותיו היה מזמר ומשבח כמבואר בספר תהלים והיה דבוק בה' ומקבל הרעה באהבה ומברך עליה כדרך שמברך על הטובה כדכתיב חסד ומשפט אשירה לך אם חסד אשירה ואם משפט אשירה וכתיב בה' אהלל דבר באלהים א"ד בין במדת רחמים בין במה"ד אשירה כדדרשינן רפ"ט דברכות ונקרא נעים זמירות ישראל וכתיב חצות לילה אקום להודות לך וכתיב שמרה נפשי כי חסיד אני וכדדרשינן רפ"ק דברכות ומצינו שהיה מבזה א"ע לכבוד המקום בעלותו את הארון עד שאמרה לו מיכל בת שאול:

מאי היא מעשה דאגגי הקשו בתוס' הא קודם מעשה דאגג כשהקריב את העולה קודם שבא שמואל ניחם הקב"ה שהמליכו וא"ל שמואל ביקש ה' איש כלבבו והא הו"ל לאתויי ותי' דאז לא הפסיד המלוכה לגמרי שלא היה בדעת הקב"ה להעבירו אלא ממנו אבל לא מבניו ובמעשה דאגג ניחם אפילו מבניו. וק"ל דמ"מ הו"ל לאתויי האי דהקרבת

עולה דמ"מ באחת העביר הקב"ה ממנו המלוכה ובדוד בשתים ואפ"ה אפילו ממנו לא העביר המלוכה ול"נ דבמעשה דהקרבת העולה לא העביר הקב"ה המלוכה עדיין ממנו והא דכתיב ביקש ה' איש כלבבו היינו לאחר מותו דס"ל לר"ה דאין זה הסרה אפילו מזרעו שמתחילה לא פסק המקום המלוכה אלא לשאול לחוד ולא לזרעו אחריו וכמו שאמר בסמוך אלא שאע"פ שלא פסק גדולה לזרעו אחריו מ"מ גם זרעו היה בכלל כל ישראל שראויים למלוכה מסתמא אלא שמפני העון הקרבת העולה יצא זרעו מכלל סתם ישראל שראויים למלוכה אבל במעשה דאגג נפסק המלוכה ממנו לגמרי ומיד נמשח דוד עפ"י הדיבור למלך כדכתיב בקרא ואפשר שממשיחת דוד ואילך לא היה לשאול דין מלך כדאמרינן בפ"ג דמגילה דאמר דוד על נבל מורד במלכות הוא ולא צריך למידייניה ואפילו אביגיל שהשיבה לדוד עדיין שאול קיים ולא יצא טבעך בעולם לאו למימרא דלא הי' לדוד דין מלך בעוד שאול קיים אלא מלתא בעלמא קא"ל דכיון דלא יצא טבעך בעולם ועדיין אין הכל יודעין שאתה נמשח כבר למלך שהרי משחו בהסתר כדכתיב ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך לאמר לזבוח לה' באתי שלא למשוח מלך מפני אימת שאול ואם תהרוג את נבל יאמרו עליך שאתה רוצח כמו שאמר' שם בחידושי' ואפ"ת דמ"מ שאול נמי אכתי דין מלך עליו אפילו אחר משיחת דוד מ"מ אין בה מלכות שלימה כיון דכבר יש צרתה בצידה:

דוד בשתים מאי נינהו מעשה דאוריה וליכא להקשות הא דדרשינן בספ"ה דשבת (דף נ"ו) ואותו הרגת בחרב בני עמון מה חרב בני עמון אי אתה נענש עלי' אף אוריה החתי א"א נענש עליו מ"ט מורד במלכות הוה דא"ל ואדוני יואב וכו' והא דתניא בפ"ב דקדושין (דף מ"ג) האומר לשלוחו צא והרוג את הנפש הוא חייב ושולחיו פטור שמאי הזקן אומר משום חגי הנביא שולחיו חייב שנאמר אותו הרגת בחרב בני עמון ומפרש הגמרא בלישנא בתרא דלשמאי נמי א"ל דאין שליח לד"ע ושאני התם דגלי רחמנא ואותו הרגת ואידך הרי לך כחרב ב"ע וכו' וכדדרשינן לה בפ"ה דשבת. א"כ ר"ה דלית ליה הא דרשא דמה חרב ב"ע כו' כשמאי ס"ל דשולחיו חייב וזה תימה דשביק רבנן ועביד כשמאי ולק"מ דהא בתחלה ר"ל הגמרא דפליגי ביש שליח לד"ע ואח"כ קאמר דכ"ע אין שליח לדבר עבירה ומאי חייב דקאמר שמאי חייב בדיני שמים ולת"ק נמי חייב בד"ש אלא דינא רבא ודינא זוטא איכא בינייהו והשתא א"ל דלרב הונא נמי בד"ש פליגי ואפי' ת"ק דפטר מ"מ מודה דינא זוטא חייב בד"ש וכ"ת א"כ מאי קאמר דוד בשתים ולא עלתה לו הא ב' אלה דוד ע"י שליח היה דאוריה וכן דהסתה היה ע"י שליח ששלח את יואב למנות את ישראל כדכתיב בסוף ספר שמואל ולא דמי לשל שאול שהוא בעצמו עבר על

ציווי המקום במעשה דאגג י"ל דמשמע להגמרא דמ"מ אלו ב' של דוד ביחד אע"פ שהיו ע"י שליח שקולין וחמורין מא' של שאול אע"פ שהיה על ידי עצמו:

הא איכא נמי מעשה דבת שבע. ק"ל דלמא ס"ל לר"ה כי הא דדריש התם ספ"ה דשבת ואת אשתו לקחת לך לאשה לקוחין יש לך בה דכל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו וי"ל דהא דמפרש דוד בשתים דאוריה ודהסתה לאו ר"ה קאמר לה אלא סתמא דגמרא מפרש להני שתים דר"ה בהכי והשתא פריך שפיר הא איכא מעשה דבת שבע ומנ"ל דא' משתי אלה דר"ה הוא דאוריה דלמא בדאוריה ס"ל לר"ה כדמ"ד התם דלא חטא דכתיב ואותו הרגת בחרב ב"ע שאין אתה נענש עליו ומעשה דב"ש חד מהן ומשני אפי' את"ל דחטא התם איפרעו מיניה. עוד י"ל דמאי נינהו דאוריה ודהסתה ר"ה גופי' קא"ל ומ"מ לק"מ דכיון דבחד קרא נאמר אותו הרגת בחרב ב"ע ואת אשתו לקחת לך לאשה אי אפשר למדרש הני תרתי חדא לזכות וחדא לחובה אלא או שניהם לזכות או שניהם לחובה וכיון דהא דאוריה דחשבת לה בשתים דדוד דרשת לה לחובה ע"כ סיפא דקרא דואת אשתו לקחת לך לאשה בע"כ אי אפשר למידרשיה לזכות אלא לחובה והשתא פריך שפיר והאיכא נמי מעשה דב"ש. ותי' זה נ"ל עיקר דאלו לתי' א' דההיא דאוריה ודהסתה הגמ' מפרש לה ולא ר"ה קאמר לה מאי משני התם איפרעו מיני' הא למ"ד לא חטא בדב"ש אע"ג דכתיב בה הכבשה ישלם ארבעה אפ"ה בע"כ ההוא דילד ואינך דחשיב על ד"א היה אכתי תקשה מנ"ל להגמרא דשל אוריה הוא א' משתי אלה דר"ה הא בסמוך פריך והא אמר רב קיבל דוד לשה"ר ומשני כשמואל דאמר לא קיבל ומנ"ל הא דלמא ר"ה ס"ל כרב ואפיק הא דאוריה ועייל הא דרב אלא ודאי מאי נינהו דאוריה ודהסתה ר"ה עצמו הוא דקאמר לה:

ילד אמנון תמר פי' שעינה אמנון את תמר ונ"ל דלא דק לחשבן כסדרן דהא ההיא מעשה דעינוי דתמר היה קודם הריגת אמנון דהא מפני שעינה הרגו אבשלום אח"כ כדכתיב בקרא מ"מ ק"ל הא אמרינן בפרק כה"ג (דף כ"א) תמר בת יפת תואר היתה שנאמר דבר נא אל המלך וכו' ואי סלקא דעתך בת נישואין אחתיה מי הוי שריא ליה והקשו התוס' מהא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כ"ב) והבאתה אל תוך ביתך שלא ילחצנה במלחמה ופי' רש"י דאפילו ביאה ראשונה אסור במלחמה עד לאחר כל המעשים כולן א"כ ולד יפ"ת אין זה ולד נכרית דולדה כמוה אלא ולד גיורת ואכתי תקשי אחתיה מי הוי שריא ליה ותירצו דתמר לא היתה בת דוד דאמה כבר היתה מעוברת ממנה כשבאתה למלחמה והא דכתיב כי כן תלבשנה בנות המלך מעילים מתוך שגדלה בביתו של דוד קרי לה בת מלך והשתא תקשה מאי קאמר הכא ואת הכבשה ישלם ארבעה נתקיים בהא דתמר

שהי' א' מן הד' הא כיון דלא היתה בתו אין זה תשלומין כלל וצ"ל אע"ג שלא היתה בתו ממש אפ"ה כיון שהיה מחבבה כ"כ עד שהכתוב קראה בת מלך לענין פירעון נמי כבת חשיב לה דנצטער בצערה כ"כ כאלו היתה בתו ממש:

דף כג.

איזו נטירה אמר לו השאילני קרדומך משום דסליק מהשאילני קרדומך נקט לה ולא נקט השאילני מגלך דברישא פתח בה גבי נקימה אי נמי האי השאילני קרדומך דנקט גבי נטירה ארישא קאי דא"ל ראובן לשמעון השאילני מגלך א"ל לאו ואח"כ א"ל שמעון לראובן השאילני קרדומך א"ל אינו משאילך כדרך שלא השאלתני ועבר ראובן על לא תקום ואם אח"ז למחר בא ראובן עוד הפעם לשמעון וא"ל השאילני חלוקך אם א"ל שמעון איני כמותך עובר על לא תטור ורבותא קמ"ל אע"ג דראובן עבר על לא תקום כבר נגדו אפ"ה אסור לשמעון לנטור איבה בלבבו והא דנקט גבי נטירה א"ל השאילני קרדומך א"ל ללאו ולא מסיים איני משאילך כדרך שלא השאלתני ארישא דסליק מיניה קא סמיך דנקט בהדיא הכי וכדי לקצר נקט סתמא וכ"ת מנ"ל הא דאע"ג דעבר השואל על לא תקום נגד המשאיל אפ"ה הוא עובר על לא תטור י"ל דקרא הכי דייק דמ"ט אקדמיה קרא לאו דלא תקום קודם ללא תטור הא א"א לנקימה אא"כ נטר לו האיבה בלבו קודם דהא גורם לו שאינו משאילו קרדומו מפני שלא השאיל לו מגלו דע"כ הא דנקט גבי נקימה א"ל איני משאילך כדרך שלא השאלתני וגבי נטירה הילך איני כמותך לאו דוקא דאמר ליה להדיא הכי אלא אפילו לא אמר ליה בהדיא הכי אלא שנמנע להשאילמפני שלא השאילו ונקט ליה בלביה נמי עובר על לא תקום דאי לא תימא הכי אלא בנקט בלבי' ולא אמר בהדיא אינו עובר אלא א"כ פירש להדיא הכי דא"כ הא דפריך אהא דכל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח מהא דכתיב לא תקום ולא תטור ומשני ההוא בממון הוא דכתיב והדר פריך וצערא דגופא לא והתניא הנעלבים וכו' ומשני לעולם דנקט ליה בלביה ומדלא קאמר אלא לעולם דנקט ליה בלביה משמע דלא הדר ביה משנויא קמא דלא תקום ולא תטור בממון כתיב ואפילו לת"ח אסור דקרא לא מפליג בין ת"ח לע"ה והיא דכל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש בצערא דגופיה מיירי ואס"ד דבנל"ב בממון נמי ל"ל בה הא השתא דאתית להכי דבנל"ב מיירי הו"ל לאוקמא מלתא דכל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אפילו בממון אלא ודאי דבממון בכל גוונא אסור וכיון שכן הרי נקימה בכלל נטירה והיא הגורמת לה ועוד שהיא קודמת לה דהא בשעת נקימה כבר נטר האיבה בלבו דמחמת זה לא השאילו כדרך שלא השאיל לו א"כ הו"ל לקרא לאקדומי

לא תטור מקמא לא תקום כיון דקודמת לה וגורמת לה ועוד לא תקום דכתב רחמנא ל"ל כלל דהא אי אפשר לנקימה בלא נטירה והואיל וא"א לה בלתי נטירה תיפוק ליה משום נטירה ועוד מק"ו אתי השתא נטירה אסורה אע"ג דמ"מ משאיל לו ואפ"ה אסור נקימה שאינו משאילו כל עיקר כ"ש דאסור נקימה דכ"ר ל"ל תיפוק ליה מנטירה א"ו להכי כתב רחמנא לנקימה ואקדמיה לנטירה דקמ"ל קרא דאפי' נטירה אחר הנקימה דעבר השואל כבר לנקימה נגד המשאיל אפ"ה עובר המשאיל אח"כ בלא תטור והאי לא תקום ולא תטור בתרי גברי איירי קרא וכדפירשתי. אלא דאכתי אפשר לומר נהי דנקימה אפילו כנ"ל אסור וכמו שהוכחתי בנטירה אפשר לומר דלא אסרה תורה בדנקט ליה בלביה אלא דוקא כה"ג דמפרש בברייתא בדאמר ליה בהדיא הילך איני כמותך ובהכי אתי שפיר הא דנקט בברייתא גבי נטירה בדאמר ליה איני כמותך דבלא פירש להדיא לית לן בה ואגב דנקט לי' בסיפא גבי נטירה בדפירש הא לא"ה שרי נקט נמי גבי נקימה א"ל איני משאילך כדרך שלא השאלתני אע"ג דבדלא פירש אלא דנקט לי' בלביה לחוד נמי אסור ולפ"ז אין ראי' מהא דכתב רחמנא לנקימה ועוד דאקדמיה לנטירה דש"מ דנטירה אחר נקימה נמי אסור דאפי' את"ל דשרי אפ"ה כתב רחמנא לנקימה אע"ג דבכלל נטירה היא בנקט ליה בלביה דמשום נקימה איכא ומשום נטירה ליכא ומהשתא צריך למיכתב לנקימה דאי מק"ו דנטירה ה"א דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה נטירה בדנקט ליה בלביה שרי אף נקימה כן מ"מ כיון דאיכא למידרש דנקימה ונטירה שניהם אסורים אפי' בנקט ליה בלביה והא דכתב רחמנא לנקימה ואקדמיה לנטירה לאסור נמי אפילו נטירה בתר נקימה ואיכא למידרש להקל דנטירה בנקט ל"ב שרי משמע ליה לתנא דברייתא דמינקט לחומרא עדיף חדא דכל קולא וחומרא לחומרא עדיף למינקט כדאמ' בכמה דוכתי בהיקש דלחומרא מקשינן ועוד דפשטיה דקרא משמע דבין נקימה בין נטירה אפי' בדנקיט ליה בלביה ולא פירש נמי אסור. ומהשתא הא דתני בברייתא גבי נקימה וגבי נטירה בדפירש לאו דוקא בנקימה אלא אגב נטירה נקט בנקימה בדפירש ולאו משום דבנטירה דוקא בדפירש אסור דה"ה בדלא פי' נמי אסור אלא משום דבעי לאשמועינן דנטירה אחר נקימה נמי אסור והא מנא ידע המשאיל גבי חלוק שזה שלא השאיל לו השואל קרדום הוא מפני שלא השאיל לו מתחלה מגל ולנקימה הוא דעביד מה שלא השאיל לו דלמא איזה מניעה אחרת היה ואפילו רואה קרדומו פנוי ומונח בביתו אפ"ה אפשר לדונו לכ"ז דשמא הבטיח להשאיל לאחר או בענין אחר וכעובדא דההוא שכיר שנשכר אצל בעה"ב אחד בדרום דר"פ י"ח דשבת (דף קכ"ו) וכיון שאפשר לדונו לכ"ז ולא לנקימה עבד הכי לא הוה ס"ד למישרי ליה נטירה בכה"ג ובע"כ בדפירש בהדיא

איני משאילך כדרך שלא השאלתני נקט נמי ברישא גבי נקימה גרידא ובסיפא גבי נטירה אחר נקימה בדפירש ולאו דוקא הוא אלא משום מציעתא דנקימה דאיכא נטירה אבתרה וכדפי' ותדע לך דהכי הוא כדפי' דהא דתני בנטירה א"ל השאילני קרדומך ארישא קאי לבתר דקא"ל השאילני מגלך וא"ל לא שוב א"ל אידך הכי וקמ"ל דנטירה אחר נקימה נמי אסור וכדפי' דאי לא תימא הכי אלא מילתא באפי נפשה היא והתחלת הדברים שביניהם הוא אמאי נקט גבי נקימה שא"ל השאילני מגלך בתחלה ולמחר א"ל אידך השאילני קרדומך וגבי נטירה נקט ברישא השאילני קרדומך אמאי מדלג ממגל לקרדום הו"ל למינקט גבי נטירה נמי תחלת הדברים שביניהם בשאלת מגל כדנקט גבי נקימה ואפי' את"ל משום דסליק גבי נקימה מקרדום נקט גבי נטירה השאלת קרדום בתחלת הדברים אפ"ה קשה סיפא דמלתא דגבי נטירה אמאי נקט בדא"ל אידך למחר השאלת חלוק חלוק מאן דכר שמיה הא ברישא גבי נקימה לא נקט לה והו"ל להפך בסיפא קרדום ברישא משום דסליק מיניה גבי נקימה ובלמחר הו"ל למיתני מגל ששני כלים הללו נזכרו נמי ברישא גבי נקימה ואלו חלוק לא נזכר אלא ודאי סיפא ארישא קאי ונטירה בתר נקימה אתא לאשמועינן דאסור וכולה חדא מילתא גבי נטירה דברישא א"ל ראובן לשמעון השאילני מגלך א"ל לאו ולמחר א"ל שמעון ה"ק א"ל איני משאילך כדרך שלא השאלתני והיינו הא דנקט גבי נטירה א"ל ה"ק וא"ל היינו לבתר דא"ל אידך כבר השמ"ג וא"ל לא א"ל איהו לבתר הכי ה"ק והא דא"ל היינו בדא"ל בפירוש כדרך שלא השאלתני ומשום דסליק מיניה לא חש להאריך ולמיתני בהדיא דבדפי' מיירי וממילא ש"מ דהכי הוא ולמחר א"ל ראובן לשמעון עוד להשאיל לו וקמ"ל דאסור לשמעון אע"ג שמשאילו החפץ לומר לו הילך ואיני כמותך דנטירה אחר נקימה אסור ומהאי טעמא נקט בפעם הג' בהשאילני חלוקך שהוא כלי חדש ולא במגל דכיון דארישא קאי שכבר ביקש מאתו להשאיל לו מגל וסירב ולא רצה אין דרך לבקש פעם שני השאלת כלי זו מאתו כיון דכבר ביקש ולא מצא ואורחא דמלתא נקט דדרך לבקש פ"ב כלי אחר דשמא על כלי זו מקפיד מלהשאיל וע"ז אינו מקפיד והשתא קרא ומתני' רבותא קמ"ל לא מיבעי נקימה אחר נקימה או נטירה אחר נטירה וכ"ש נקימה אחר נטירה דאסור אלא אפי' נטירה דקילי בתר נקימה דאידך דחמירי נמי אסור ובזה ניחא הכל קרא ומתני' בס"ד:

והיחידים מוציאין ב' ק"ל אמאי שני לישנא דבסמוך קרי לי' חולה והשתא ק"ל יחידים. ונ"ל דקמ"ל דאפי' החולין שבהכרח מוציאין ב' לא יתערבו עם שאר הבריאים שאין רשאים להוציא שתים כדי שיהי' ניכרין ומבוררין לעצמן שחולין הן ולא אתי לאחלופי

בבריאים להוציא נמי ב': **ואין** מונין לו אלא א' והתניא ק"ל מאי ס"ד דאטו מפני שהוציא ב' שלא כדין מונין לו ב' וכי חוטא נשכר:

ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים וכן ה"א וגם דם נקי שפך מנשה ק"ל מה ענין מנשה דבמקדש ראשון להההוא עובדא שהיה במקדש שני סמוך לחורבנו דבימי ר' צדוק נחרב הבית כדאיתא בפ"ה דגיטין (דף נ"ה) ואי הא למד משם דקשה אפי' על חשודים על ש"ד טהרת כלי קודש הא זה אי אפשר ללמוד מקרא דמייתי ועוד אדרבה הא מנשה לא חש על העבודה כל עיקר דהרס את המזבח והכניס צלם בהיכל כדאמ' באגדת חלק וי"ל דלהכי מייתי לה להאי קרא דלקמן פשיט מיניה דש"ד הוא דזל אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא כדמסיק מדקא נסיב לה תלמודא וגם דם נקי וכו':

אין מביאין עגלה ערופה. בפ"ב דב"ב (דף כ"ג) אמר ר"ח רוב וקרוב הלך אחר הרוב ואע"ג דרובא דאורייתא וקורבא דאורייתא אפ"ה רובא עדיף מתיב ר' זירא והיה העיר הקרובה אל החלל אע"ג דאיכא אחרינא דנפיש מינה ומשני בדליכא ופריך וליזיל בתר רובא דעלמא ומשני ביושבת בין ההרים וכתבו התוס' וא"ת ואמאי איצטריך קרא בס"פ מרובה דאין ירושלים מביא עגע"ר ואע"ג דכתיב ירושלים הרים סביב לה מ"מ כל ישראל היו באים ברגל וגם בשאר ימות השנה להביא נדרים ונדבות וגם או"ה היו באים שם לסחורה שקרויה רוכלת עמים. וי"ל שהיו מקומות שלא היו רגילין לבא רק בני ירושלים א"נ בימי יחזקיהו שכל ישראל היו שם ולא היו באים לסחורה וא"כ לתי' הכי הו"ל למיפרך דעדיפא דה"ל למיזל בתר רובא דעלמא דהא בימי ר"צ היו ישראל מפוזרים בכל א"י ול"ל להקשות מהא דיו"ד דברים נאמרו בירושלים דס"פ מרובה דהוי טעמא משום דכתיב לרשתה וקסבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים כדמפרש הגמרא התם והא ודאי עדיפא דכ"ע אית להו הא דר"ח ואי משום לרשתה הא איכא למ"ד בפ"ק ירושלים נתחלקה לשבטים מיהו לתירוץ ראשון של התוס' ניחא:

דף כג:

מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט. מפרש"י משמע מדכתיב בגדיו בגדים תרי זימני דריש ליה דהוי ליה למיכתב ופשט את בגדיו ולבש אחרים בגדים דכתב רחמנא ל"ל ש"מ להקישא אתי להקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט וק"ל אדרבה מדכתב רחמנא בגדים לגבי לבישה ולא סמך אבגדים דגבי פשיטה ש"מ דלא לכל מילי איתקוש בגדי לבישה לשל פשיטה ושיהי' בגדי קודש כמותן אלא שיהי' עליו בגדים בשעת הוצאת הדשן ואפשר שילבש כתונת ומכנסים ואפשר שצריך שיהיה נמי של בד כמו של תה"ד

כדכתיב בקרא אבל שיהיה של קודש כמותן לא ש"מ דא"כ דלכל מילי איתקוש בגדים דכ"ר פעם ב' גבי הוצאת הדשן ל"ל אלא ודאי לבגדים כמותן איתקוש ולא לד"א שיהיה קודש כמותן וכה"ג אמרינן בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) גבי כיור וכנו דתניא ר"י אמר יכול יהא כנו מקדש כדרך שהכיור מקדש ת"ל ועשית כיור נחושת וכנו נחושת לנחושת הקשתיו ולא לד"א כלומר מדכתב רחמנא נחושת גבי כנו פעם ב' ש"מ דלא איתקוש כנו לכיור לכ"ד דאי איתקוש לכ"ד נחושת נמי ניתי בהקישא אלא ש"מ למאי דדמי פי' בהדיא ולמאי דלא פי' לא דמי. וה"נ מדכ"ר בגדים פעם ב' גבי הוצאה ש"מ דלא איתקוש הוצאה להרמה לכ"ד דאי איתקוש בגדים נמי ניתי בהקישא אלא ש"מ למאי דדמי פי' בהדיא ולמאי דלא פי' לא דמי וכיון דלא פי' גבי הרמה שיהיה של קודש אפי' של חול נמי לסגי בה:

אחרים והוציא לימד על כהנים בעלי מומים שכשירים להוציא הדשן. ק"ל מכדי קרא אחרים סתמא כתיב ממאי דמרבי לב"מ דלמא לא מרבי אלא חלל כיון דמיתורא דאחרים נ"ל הא די לך לרבות הקל ולא החמור וחלל קיל מב"מ כדאמ' בפ"ג דקדושין (דף ס"ה) היה עומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא חלל עבודתו כשירה נודע שהוא ב"מ עבודתו פסולה ונפקא ליה התם מקראי ואע"ג דלענין אכילת קדשים ב"מ קיל מחלל דאוכל אבל חלל אינו אוכל מ"מ הכא גבי עבודה קיימינן ולא לענין אכילה ובעבודה חלל קיל מב"מ וכה"ג אמרי' בפ"ה דבכורות (דף ל"ג) דלב"ה בכור ב"מ נאכל לזרים מק"ו מה טמא שאינו אוכל בקדשים קלים אוכל בבכור כדכתיב הטמא והטהור יחדיו יאכלנו זר שאוכל בק"ק אינו דין שיאכל בבכור ופריך מה לטמא שכן הותר מכללו בעבודת ציבור וב"ה אטו בעבודה קאמרינן באכילה קאמרינן אכילת זר עדיף וה"נ נימא איפכא אטו באכילה קיימינן בעבודה קיימינן ולענין עבודה חלל עדיף מב"מ וה"נ איתא כה"ג בפ' הערל (דף ע"ב) אמר ר"א ערל שהיזה הזאתו כשירה מידי דהוי אט"י שאע"פ שפסול בתרומה כשר בפרה מה לט"י שכן מותר במעשר אטו אנן לאכילה קאמרינן לנגיעה קאמ' מה ט"י שאסור בנגיעה דתרומה מותר בפרה ערל שמותר בנגיעה דתרומה אינו דין שמותר בפרה וי"ל דהני מילי דחלל עבודתו כשירה בדיעבד היכא שבשעת עבודה עדיין לא נודע שהוא חלל כדתניא היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא חלל פי' שאחר שעבד נודע אבל בשעה שעבד עדיין לא נודע והיה בחזקת כשרות אבל אם נודע שהוא חלל ואח"כ עבד עבודתו פסולה וא"כ הכא דבא להכשיר מכאן ואילך לכהנים אחרים להוצאה ולכתחלה בכה"ג לא מצינו שום קולא אצל חלל יותר מאצל ב"מ ואדרבה במכאן ואילך חלל לענין אכילה מיהת חמיר מב"מ ואפי' למאי דפי' הרמב"ם דאפי' מכאן ולהבא

לאחר שנודע שהוא חלל נמי בדיעבד עבודתו כשירה משא"כ בב"מ וכמ"ש בחידושי בספ"ב דתענית מ"מ הכא דמיירי מעבודה דלכתחלה בכה"ג לא מצינו שום קולא אצלו יותר מאצל ב"מ ולענין אכילה חלל חמיר וכדפיר' מ"מ אכתי אין זה מספיק דמ"מ מאי חזית לרבות ב"מ יותר מחלל אי משום דחלל חמיר לענין אכילה מב"מ הא מ"מ אשכחן בי' נמי קילותא מב"מ לענין עבודה כמ"ש מיהו י"ל דבכ"מ ממעטינן חללים מדין קדושת כהונה יותר מב"מ כמו לענין טומאת מת וכן לענין ברכת כהנים דב"מ בקדושתיה ולא חללים ולא ראיתי להאריך כאן בזה ועיקר טעמו של דבר יתבאר [במ"א]:

יש לך עבודה שכשירה בשני כלים, והקשו התוס' כיון דלר"ל לאו עבודה היא ל"ל קרא לר"א להכשיר ב"מ ומאי טעמא דרבנן דפסלי ותירצו משום דב"מ חשיב כמו זר וה"א וכי תעלה על דעתך שזר וב"מ קריבין לגבי מזבח ומש"ה צריך קרא לר"א וה"ט דת"ק דפוסל וק"ל לר"ל א"כ כיון דתה"ד לכ"ע לאו עבודה היא ואפי' לת"ק אין ב"מ פסול אלא משום דהו"ל כזר ואין זר קרב לגבי מזבח א"כ לא יהא טעון קידוש ידים ורגלים אלמא תנן בפ"א דמס' תמיד מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום והם אומרים הוי זהיר שלא תיגע בכלי עד שתקדש ידים ורגלים מן הכיור וכו' וקתני סיפא לא הי' רואין אותו ולא שומעין את קולו עד שהיו שומעים קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור והם אומרים הגיע עת קידוש יו"ר אלמא לתה"ד צריך קידוש ושמא ההיא קידוש אינו אלא מדרבנן מ"מ ק"ל הא לקמן פליגי רב ולוי ורב פוטר זר ממיתה אי עביד תה"ד ונ"ל מועבדתם עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ולוי מחייב משום דרבי רחמנא לכל דבר המזבח והשתא ר"ל דלא כרב דל"ל קרא לפטור זר כיון דלאו עבודה היא מהי"ת לחייבו וגם כלוי לא אתי דא"א לרבות לחיובא מלכל דבר המזבח כיון דלאו עבודה היא וקרא כתיב ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת דמשמע דאין זר חייב מיתה אלא על דבר שהוא עבודה וי"ל דר"ל דריש להאי עבודת מתנה כלוי דאמבית לפרוכת קאי [וממעט] עבודת סילוק שבפנים מיהו לא דריש לקרא לגמרי כלוי דא' הא בחוץ אפי' עבודת סילוק ומרבה לתה"ד מכ"ד המזבח אלא כ"ד המזבח כרב דריש לה לאתויי ז' הזאות שבפנים ושבמצורע ודבר וכל דבר לא דריש נמי כרב וכדאיתא בסוגיא דלקמן:

מנין שלא יהיה דבר קודם למכנסים פירשו התוס' אע"ג דגבי כה"ג נמי כתיב ילבש על בשרו בפרשת אחרי מות איצטריך למהדר ולמיכתב גבי כהן הדיוט דלא הוי ילפינן להו מהדדי כיון דחלוקין הן לכמה ענינים. משמע דאפי' כה"ג מכה"ד נמי לא גמרינן וק"ל א"כ מדו בד דלא הדר כ"ר גבי כה"ג וכי נימא דאין צריך שיהא כתונת כה"ג ביוה"כ כמדתו וזה תימא שיהא עבודת יוה"כ קל מכל ימות השנה בזה ועוד דאם איתא לא

אשתמיט הגמרא לאשמועינן חידוש גדול כזה בשום דוכתא. ונ"ל דודאי בהא מלתא ילפינן להו מהדדי לא מיבעי דכה"ג מכה"ד אלא אפי' דכה"ד מכה"ג נמי ומ"מ איצטריך תרי קראי לעכב דאי לבש בגד אחד קודם למכנסים לא עשה כלום ואי לא כ"ר אלא חד קרא ה"א למצוה לפיכך שנה עליו הכתוב לעכב וכה"ג אמרינן בפ"ב דזבחים לעמוד לשרת מצוה כשהוא אומר העומדים שם שנה עליו הכתוב לעכב והיינו דנקט לישנא דלא יהא דבר קודם למכנסים ולא נקט מנין שיהא מכנסים קודמים משום דההוא לישנא שלא יהא דבר קודם למכנסים עיכובא משמע וראיה לדבר דסדר לבישה דמכנסים קודם מעכב אפי' בדיעבד מר"פ ד"מ (דף מ"ט) דאמר ר"ה כ"מ ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר חוץ מז' סממנים ר"ה ברי' דרי"א אף סדר תמיד דקתני עלה זהו סדר תמיד ואידך פי' ר"ה דלא חשיב סדר תמיד ההוא למצוה בעלמא אבל אינו מעכב סידרו בדיעבד ור"ה דאמר אין מוקדם ומאוחר אדיעבד קאי שאין מעכב הסדר בדיעבד חוץ מז' סממנים דאפי' בדיעבד מעכב סדרן כדתני סיפא דז' סממנין העבירן שלא כסדרן או שהעבירן שבעתן כאחד לא עשה ולא כלום וקאמר במסקנא ולאפוקי מהא דתנן כה"ג משמש בשמונה כלים וההדיוט בד' בכתונת מכנסים מצנפת ואבנט מוסיף עליהם כה"ג חושן ואפוד מעיל וציץ ותניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים ת"ל ומכנסי בד יהיה על בשרו פי' ר"ה דאמר אין מוקדם ומאוחר אהא קאי ואי הא דמכנסים קודם לכל דבר אינו אלא למצוה ולא לעכב מאי לאפוקי דקאמר הא כמו הא דאמר חוץ מז' סממנים דכסידרן הוא אפי' בדיעבד מעכב קאמר דאלו בלכתחלה [חסר כאן וחבל על דאבדין:

דף כד.

מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין הקשו התוס' אמאי לא מיבעי ליה אי נמי מתרומה גדולה ילפינן לה. ונ"ל דלק"מ דהכי איתא בפ' התודה (דף ע"ז) גבי תרומת לחמי תודה דכתיב א' מכל קרבן לה' איני יודע מכמה היא הריני דן נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומת מעשר תרומה מה להלן א' מעשרה אף כאן אחד מעשרה או כלך לדרך זו נאמר כאן תרומה ונאמר בביכורים תרומה מה להלן אין לו שיעור אף כאן אין לו שיעור נראה למי דומה דנין תרומה שאין אחריה תרומה מתרומה שאין אחריהתרומה ואל יוכיח ביכורים שיש א"ת או כלך לדרך זו דנין תרומה הנאכלת במקום קדוש מתרומה הנאכלת במ"ק ואל יוכיח תרומת מעשר שנאכלת בכל מקום ת"ל ממנו תרומה לה' וכתיב בת"מ ממנו תרומה לגז"ש. וה"נ ה"ט דלא מיבעי ליה אי מת"ג ילפינן לתה"ד משום דדנין תה"ד שהיא תרומה שאין אחריה תרומה מת"מ או של מדין שאין א"ת

לאפוקי ת"ג שיש א"ת שהיא תרומת מעשר. וה"ג פירשו התוס' שם גבי תרומת תודה דמה"ט נמי ליכא למילף מת"ג ומה"ט דאמרן נמי לא מב"ל לר"א הכא אי תה"ד גמרינן לה מביכורים דהא יש א"ת ואע"ג דביכורים מקדשי מקדש הוא ליכא למימר דדנין תה"ד מינה שהוא נמי דבר שבמקדש דהא לאו מלתא היא דהא התם כשר"ל נילף מביכורים לא תלה טעמא בהכי אלא משום שנאכלת במ"ק והאי טעמא בתה"ד ליתא דלא שייך בה אכילה כלל. וה"ט דלא תלה לה בהא דאמרן דהא ביכורים אע"ג דקדשי מקדש הוא לא דמי לתה"ד שנעשית תרומה במקדש דהא הרמתה מע"ג המזבח משא"כ בביכורים דנעשים תרומה ע"י קריאת שם עלי' בחוץ וכדתנן אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה רימון שביכר קושרו בגמי ואומר ה"ז ביכורים ואפי' לר"ש דאמר אעפ"כ חוזר וקורא שם בתלוש כדתנן בפ"ג דמס' ביכורים אפ"ה ק"ש זה הוא בחוץ משא"כ תרומת לחמי תודה ק"ש שלה הוא בקודש ואפי' אי מפריש בלישה כדאמר' בפ"ק דנדרים (דף י"ב) ודנדה:

עוד הקשו התוס' אמאי לא מבע"ל אי ילפינן מחלה ותירצו דילפינן תרומה קמייתא מת"ק דנהי דת"מ יש ת"ג קודם לה מ"מ בלוים דמשתעי קרא זו היא ת"ק דחייבינהו קרא לאפוקי חלה שיש ת"ג קודמת לה. ונ"ל שנעלם מהם הא דפ' התודה דפריך התם ונילף מתרומת חלה ומשני דנין דבר שנאמר בו תרומת ה' מדבר שנאמר בו תרומת ה' לאפוקי תרומת חלה שלא נאמר בו ת"ה ול"ק ה"ט דנין תרומת תודה שהיא תרומה קמייתא [מת"מ שהוא ת"ק] לאפוקי חלה שיש ת"ג קודם לה אלא ודאי ת"מ נמי לאו ת"ק היא כיון דמ"מ ת"ג קודמת לה ועוד דגבי דר"ל נילף מביכורים קאמר דנין תרומה שאין אחריה תרומה וכו' והדר קאמר או כלך לדרך זו דנין תרומה הנאכלת במקום קדוש ולא קאמר דנין תרומת תודה שהיא ת"ק מביכורים שהיא ת"ק לאפוקי ת"מ שת"ג וביכורים קודמים לה אלא ודאי האי סברא דת"ק לאו מלתא היא לגמרי מיהו הא יש לדחות דה"ט דת"ק חשיבתא היא וכיון שכן כ"ש דת"ק יהא לה שיעור מש"ה לא הוי מצי למימר אין דנין תרומת לחמי תודה שהיא ת"ק מת"מ שאינה ת"ק לפיכך דנין אותה מביכורים דאין לה שיעור דא"כ הו"ל כלפי לייא דאדרבה כ"ש דנילף מת"מ מה ת"מ שאינה ת"ק אפ"ה יש לה שיעור תרומת לחמי תודה שהיא ת"ק אינו דין שיהא לה שיעור מש"ה קאמר אל יוכיח ת"מ שנאכל בכ"מ וזה אפשר שעדיפותא היא הא דנאכל בכ"מ מ"מ זה דוחק שיהא הא עדיפותא אלא ודאי אע"ג דגריעותא היא אפ"ה כיון דלא דמי לה לא גמרינן מינה אפי' להחמיר כמותה בהא ענינא כן מוכרח לפרש לפי שיטה זו מ"מ מהא דפריך התם ונילף מתרומת חלה הא ודאי קשיא לפי' התוס' דהו"ל למימר דנין ת"ק תרומת

לחמי תודה דחשיבא להחמיר ויהא לה שיעור מת"מ שהיא ת"ק ולא להקל מחלה דאין לה שיעור שכן גריע דאינה ת"ק כדאמ' גבי תה"ד דדיינינן לה מה"ט מת"מ ולא מת"ח: **עוד** תירצו התוס' כיון דת"ג וחלה אין להם שיעור מפורש ילמוד סתום מן המפורש דהיינו מת"מ או מתרומת מדין. ואני אומר שגרם להתוס' לתרץ כן מפני שנעלם מהם ההוא סוגיא דפ' התודה ואילו ראו אותה לא פירשו כן דא"כ גז"ש דתרומת ה' ל"ל למילף, תרומת לחמי תודה מתרומת מעשר ולא מביכורים דאין לו שיעור ת"ל בלא"ה מת"מ גמרינן לתרומת ל"ת משום האי טעמא דילמוד סתום מהמפורש וגז"ש ל"ל וגם מאי פריך ונילף מחלה ול"ל לשנויי עלה דנין דבר שנאמר בו תרומת ה' תיפוק ליה מהאי טעמא דילמוד סתום מהמפורש אלא ודאי ליתא להאי סברא כלל:

או מתרומת מדין ילפינן לה. פירש"י מתרומת מדין דכתיב והרמות מכס לה' א' מחמש מאות. וק"ל דידיה אדידיה דשם בפ' התודה גבי תרומת ל"ת פריך הגמרא ונילף מתרומת מדין פירש"י דהוי א' מחמשים ואמאי לא פירש שניהם בחדא שיטה או א' מת"ק או א' מנ' מ"מ לפי מה שפי' התוס' ניחא הא דהכא שפירש אע"ג דהוי נמי התם א' מנ' נראה לרש"י דמה' מאות ילפינן משום דכתיב אצל והרמות משא"כ גבי תרומת ל"ת דלא כתיב והרמות א"ל דהא דפריך ונילף מתרומת מדין אאותו תרומה דהוי א' מנ' קאי. מ"מ נ"ל דבחנם דחק התם לפרש דאתרומה דא' מנ' פריך לה אדרבה אתרומה דא' מה' מאות קאי דהא אי לאו דנפקא ליה מקרא דמתרומת מעשר נילף דהוי א' מעשרה ה"א דנילף לקולא מביכורים או מחלה דאין לו שיעור ואמאי הוי אזלינן לקולא אלא ודאי משום דתפשת מרובה ל"ת ה"נ את"ל דיליף מתמ"ד מהתרומה המועטת שהיה שם נילף שהיא א' מת"ק ולא מהמרובה דהתם שהיא א' מנ' והתוס' פירשו דאי מתרומת מדין ילפינן הוי א' מנ' כדדרשינן בירושלמי גבי תרומה בינונית א' מנ' מדכתיב א' אחוז מן החמשים כל שאתה אוחז ממקום אחר יהא כזה וק"ל על פירושם הא האי קרא אסמכתא בעלמא היא דהאמר שמואל מה"ת חטה אחת פוטרת את הכרי בספ"ב דקדושין (דף נ"ח) ובכ"מ הלכך המחוור כדפירשתי דאי מתרומת מדין ילפינן הוי א' מת"ק דתפשת מרובה לא תפשת מיהו התוס' הקשו מאי מיבעי ליה הא ודאי מתרומת מעשר עדיף למילף דהו"ל דורות מדורות ולא משל מדין דהו"ל דורות משעה ומסיימי למאי דפי' דמא' אחוז מנ' גמרינן ניחא דמשמע כל שאתה אוחז ממקום אחר יהא כזה מיהו כבר פירשתי דהא לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא בעלמא [וא"כ] תי' זה ליתא כלל. עוד תירצו תרומת הדשן שהיתה מצות עבודת ציבור מתרומת מדין דשייכא בכל ישראל גמרינן אבל תרומת מעשר בלוים נאמר וגם על תי' זה אני תמה דא"כ הא בעיא דר"א תליא

בפלוגתא דב"ש וב"ה בפ"ק דחגיגה דתנן ב"ש אומרים הראיה ב' כסף והחגיגה מעה כסף וב"ה אומרים הראיה מעה כסף והחגיגה ב' כסף ואמרינן בגמרא דה"ט דב"ש יליף לה מעצרת שריבה הכתוב בעולות יותר מבשלמים ולא יליף מנשיאים שריבה בשלמים יותר דדורות מדורות עדיף למילף וב"ה ילפי מנשיאים אע"ג דהוי לשעה ולא מעצרת דעדיף למילף קרבן יחיד חגיגה וראיה מקרבן יחיד דנשיאים ולא מעצרת אע"ג דשל דורות הוא הואיל והוי קרבן צבור ואין דנין ק"י מק"צ והשתא ה"נ לב"ש דורות שהוא תרומת הדשן מדורות שהוא תרומת מעשר עדיף למילף אע"ג דהו"ל של צבור משל יחיד ולא מתרומת מדין אע"ג דהו"ל של צבור משל צבור דדורות מדורות עדיף כדס"ל התם גבי ראיה וחגיגה ולב"ה מתרומת מדין עדיף למילף אע"ג דהוי של דורות משל שעה אפ"ה הא עדיף מלמילף מתרומת מעשר דהו"ל ש"צ מש"י אע"ג דהו"ל של דורות משל דורות וכיון דקיי"ל ב"ש במקום ב"ה אינה משנה הא ודאי מתרומת מדין ילפינן ומאי מיבעי ליה לר"א אבל עוד תירצו התוס' דוהרים שהוא לשון יחיד מוהרמות שהוא ג"כ לשון יחיד גמרינן אבל מוהרמותם שמא לא ניחא ליה למילף וזה יתכן:

מה להלן בקומצו א"כ בקומצו פי' כשיעור מלא קומצו ומשמע ודאי דבתר קומץ התורם אזלינן הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו דאל"כ באיזה מלא קומץ משערינן ועוד כיון דיליף לה בגז"ש מקומץ דמנחה דומיא דהתם בעינן וק"ל דא"כ הו"ל למחשב הא דתרומת הדשן גבי יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם בפ' י"ז דכלים דחשיב הקומץ את המנחה והחופן את הקטרת וכה"ג פריך בפ"ד דעירובין גבי ד' אמות שנתנו חכמים ליוצא חוץ לתחום דאי אמרת באמה דידיה יהבינן ליה הו"ל למיתני גבי יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם וכ"ת שאני האי דמש"ה לא חשבו התם משום דלא הוי דומיא דהני דהתם דקמיצה וחפינה שהן הכל לפמש"א דווקא שלא לפחות ושלא להוסיף ע"ז השיעור אבל גבי תרומת הדשן נהי דאין פחות ממלא קומץ מ"מ אם רצה להוסיף מוסיף וכדפירש"י דליכא למימר דווקא קאמר דהא א"א לפשוט ברמץ נחלים רותחות ידיו לקמוץ הא ליתא דהא חשיב התם פ' י"ז דכלים וכמזון ב' סעודות לעירוב והתם ודאי היינו שלא לפחות מהא שיעורא אבל ודאי אם רצה להוסיף מוסיף ואפ"ה חשיב ליה בהדי הני וא"כ הו"ל למחשב נמי הא דתה"ד בהדייהו:

ניסוך המים וניסוך היין בס"פ (דף כ"ז) אפרש לה להא דנה"י:

[מלואים: **וניסוך** המים וניסוך היין ק"ל בשלמא ניסוך היין זר חייב עליו מיתה אע"ג דדרשינן ברפ"ב דתמורה (דף י"ד) ומנחתם ונסכיהם אפי' בלילה אלמא ניסוך היין כשר בלילה והא לקמן בפרקין א' ר"י זר שסידר את המערכה חייב ואקשה ר"ז עלה וכי

יש לך עבודה שכשרה בלילה ופסולה בזר פי' שיחייב עלי' זר מיתה ולא דמי לאברים ופדרים דסוף עבודה דיממא הוא ולתרומת הדשן דתחילת עבודה דיממא הוא כדאמר התם ומשום קושיא זו משבש להא דר"י ומסיק והכי איתמר זר שסידר ב' גזרי עצים חייב הואיל ועבודת יום הוא וש"מ דעבודת לילה אין זר חייב עליה מיתה הא מסיק התם דנסכים הבאים בפני עצמן כגון שהקריב הזבח היום והנסכים לאחר זמן דא' ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר כשירים אפי' בלילה אבל נסכים הבאים עם הזבח אינם כשירים אלא ביום דנפקא ליה התם מדכתב רחמנא ולנסכיכם ולשלמיכם מה שלמים ביום אף נסכים ביום והשתא הא דזר חייב מיתה על ניסוך היין משכחת לה בבאים עם הזבח דאינן כשירים אלא ביום אבל לא בבאים בפני עצמן דהא ליכא למימר דאפי' באים בפני עצמן נמי אע"ג דכשרים בלילה מ"מ חשיב ליה סוף עבודה דיממא הואיל ובאים בגלל הזבח ולא בגלל עצמן ודמי לאיברים ופדרים דאע"ג דכשירים בלילה חשיב ליה סוף עבודה דיממא דודאי לא דמי דאיברים ופדרים מגוף הזבח הן וזריקת דם הזבח מכשירן להקטרה והא בלא הא א"א אבל ניסוך היין אינו מגוף הזבח ואפשר להו בלא זריקת הקרבן דהא אפשר להביאן לאחר זמן אע"ג דלא קדשי בשעת זריקה הילכך ודאי נסכים הבאים בפני עצמן לאו עבודת יום חשיבא ואין זר חייב עליה מ"מ משכחת לה לניסוך היין דהוה ליה עבודת יום לחייב עליה זר מיתה בבאים עם הזבח דפסולין בלילה הואיל ונתקדשו בשחיטת הזבח אבל הא ודאי קשה אמאי חייב זר מיתה אניסוך המים הא עבודת לילה לגמרי היא ולא שייך לזבח כלל כדמוכח להדיא רפ"ק דתענית גבי הא דאר"א מזכירין גבורות גשמים ביו"ט ראשון של חג ור"ל בגמ' דמניסוך המים גמר לה ומזכיר מאורתא ליל יו"ט ראשון דמה ניסוך המים מאורתא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אפי' מאורתא אלמא ניסוך המים כשר בלילה וגם לא שייך כלל לזבח דהא ניסוך המים חובת החג ועדיין לא הקריבו בליל יוט"ר שום קרבן מחובת החג ש"מ דאינו בא בגלל זבח כיון דקדים לכל הקרבת קרבנות החג וכ"ש למאי דפי' ניסוך היין הבא בפ"ע לאו עבודת היום חשיב ליה מטעמא דפי' בסמוך דודאי ניסוך המים לא חשיב עבודת היום מה"ט ואע"ג דאמר לקמן בפרקין אין מנסכים מים בחג אלא בתמיד של שחר הא ודאי לא דמי לניסוך היין הבאים עם הזבח דשחיטת הזבח מקדשן אבל ניסוך המים לא קידשן שחיטת התמיד אפי' אם נסכן בשעת התמיד כדמוכח בספ"ד דסוכה (דף מ"ח) אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מיהו מפירש"י משמע שם רפ"ק דתענית דלא גרסינן להא דאמר ומנחתם ונסכיהם אפי' בלילה דפי' מה ניסוך המים מאורתא כדאשכחן במס' סוכה שממלאים הכלי מים לניסוך המים בלילה ויש ספרים

דגרסי בהו דאמר מר ומנחתם ונסכיהם בלילה כו' ולספרים דלא גרסי לה ניחא די"ל דאין ניסוך המים אלא ביום דוקא ושם בחידושי יתבאר עוד יותר:]
עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה קק"ל. אמאי מהפך לקרא ודריש ליה הא ועבדתם כתיב קודם לעבודת מתנה והוא דריש לעבודת מתנה קודם:

דף כד:

רש"א בבגדי קודש דאי אמרת בבגדי חול אגב חביבותיה וכו' ואותן שלא זכו לפייס היו מפשיטין אח"כ את בגדי קודש שהפיסו בהן כדאמרינן לקמן בסמוך גבי מסרן לחזנין והיו מפשיטין אותן דאבגדי קודש קאי שהפיסו בהן ומדנקט בבגדי כהונה סתמא משמע כל ד' הבגדים שכה"ד משתמש בהן היו לובשין בשעת הפייס. וק"ל למ"ד לעיל בפ"ק (דף י"ב) דאבנט של כהן הדיוט הוה של כלאים האיך לובשין אותו הכהנים בשעת פייס שלא בשעת עבודה והא אמרינן בפ"ק דערכין (דף ב') הכל חייבים בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל וכתיב לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחוייב במצות ציצית והני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא לחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי, וכיון דלא אישתרי כלאים בלא עידן עבודה האיך לובשין המפיסין כולן אבנט של כלאים ולא יעבוד (אף) [רק] א' מהם וכולן יצאו ריקן מן הפייס ועוד אלא אפילו הזוכה לעבודה אין ראוי לו ללבוש כלאים אלא סמוך לעבודה ותיכף ללבישה עבודה ולא יהא לבוש אבנט של כלאים ויהא שוהא בינתיים בין לבישה לעבודה כמו הכא שמפייס בין לבישה לעבודה כיון דשלא בשעת עבודה לא אישתרי כלאים לגבייהו וה"ל לובש כלאים שלא במקום מצוה ויתבאר לקמן רפ"ז (דף ס"ט):
דאי אמרת בבגדי חול אגב חביבותיה מיקרי ועביד. ק"ל אם איתא להאי טעמא דחיישינן לה א"כ כל המפייסין היו צריכין לקדש ידים ורגלים מן הכיור קודם לפייס דלמא אגב חביבותיה מיקרי ועביד בלי קדוש ידים ורגלים כדחיישינן לה דלמא עביד בבגדי חול והא במס' תמיד לא משמע הכי דתנן התם גבי פייס של תרומת הדשן הפיסו מי שזכה זכה בו נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה כו' מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום והן אומרים הוי זהיר שלא תיגע בכלי עד שתקדש ידים ורגלים מן הכיור כו' לא היו רואין אותו ולא שומעים את קולו עד שהיו שומעים את קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור והם אומרים הגיע עת קידוש ידים ורגלים מן הכיור אלמא היו מפיסין לתה"ד ומי שזכה זכה בו קודם לקידוש ידים ורגלים מן הכיור ולא

היה מקדש אח"כ אלא הזוכה בו בלבד ולא חיישי' דילמא אגב חביבותיה מיקרי ועביד בלא קידוש כדחיישינן לה דלמא מיקרי ועביד בבגדי חול ומש"ה מצטרכת להו לכל המפיסים ללבוש בגדי קודש. וכ"ת שאני הכא משום שהיו מזהירין אותו ואמרו ליה הוי זהיר שלא תיגע בכלי עד שתקדש א"כ ל"ל להפיס בבגדי קודש הו"ל להפיס בבגדי חול ולהזהירו שלא יעבוד עד שילבש ב"ק אלא ודאי לר"ש הא לא מילתא היא. וי"ל כיון דפייס דתה"ד לא היה עדיין בעזרה כמו שאר פייסות שהיו בלשכת הגזית כדאמרינן לקמן אלא היה בבית המוקד שהיו זקני בית אב ישינים שם כדקתני שלאחר הפייס נטל הזוכה את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה וכיון שהיה רחוק ממקום המזבח לא חיישינן דילמא אגב חביבותיה מיקרי ועביד בלא קידוש דאדהכי והכי ממקום שזכה בפייס לתה"ד עד שיגיע למזבח מדכר דכיר ולא יתרום בלא קידוש אבל שאר פייסות שהיו בלשכת הגזית סמוך למזבח חיישינן לדלמא מיקרי ועביד בבגדי חול ומפייס בבגדי קודש לר"ש וה"ה נמי שטעונים קידוש כל המפיסין מה"ט דילמא מיקרי ועביד בלא קידוש אגב חביבותיה הואיל ומקום הפייס אינו רחוק מן המזבח ולא מדכר אבל בפייס דתה"ד כיון שהיה רחוק ולא חיישינן לדילמא מיקרי ועביד וא"צ קידוש ה"נ דאין מפיסין בבגדי קודש אלא בבגדי חול ואפילו לר"ש ותדע לך דהכי הוא כדפירשתי דבפייס הא' דתה"ד אפילו ר"ש מודה דהיה בבגדי חול מה"ט דפי' שהרי פייס זה היה בבית המוקד שהיו ישינים שם וזה היה בית המוקד הגדול שהיה כולו בחול כמו שפירש הר' שמעיה בפ"ק דמס' מדות והתם א"א לפייס בב"ק דהא מסקינן לקמן רפ"ז (דף ס"ט) בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה מותר משמע דווקא במקדש הוא דמותר הואיל ומקום עבודה הוא אבל בהר הבית לא אלא ודאי ש"מ כדפירשתי ובחי' למס' תמיד פ"ק אפרש עוד:

מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק ק"ל הא מבית לפרוכת בלא"ה במיתה הנכנס לה ואפי' כהן חוץ מכה"ג ביוה"כ להזאת דם פר ושעיר ולהקטרת קטורת ולהוצאת כף ומחתה כדתנן ספ"ק דכלים ותניא בפ"ג דמנחות (דף כ"ז) וטהורים שנכנסו לפנים ממחיצתן להיכל כולו בארבעים מבית לפרוכת דהיינו לפני ולפנים אל פני הכפורת היינו שהלך עד לפני הארון במיתה וא"כ האי עבודת סילוק דמיעט רחמנא זר ממיתה היכי משכחת לה מבית לפרוכת תיפוק ליה דחייב מיתה על הכניסה להתם ועוד ל"ל קרא לחייבו מיתה על עבודת מתנה התם ת"ל דחייב מיתה בלא"ה משום כניסה לשם ואפי' לר"י דאמר התם דכל ההיכל ולמבית לפרוכת בארבעים ואל פני הכפורת לחוד במיתה אפ"ה קשה הא בין עבודת מתנה בין עבודת סילוק שמבית לפרוכת אל פני

הכפורת דווקא הן כדתנן לקמן בפ"ה (דף נ"ב) הגיע לארון נתן את המחתה בין ב' הבדים צבר את הקטורת ע"ג גחלים ותנן נמי נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו א' למעלה וז' למטה ובהוצאת כף ומחתה נמי נכנס עד אל פני הכפורת שהרי [שם] הניחם ומשם צריך להוציאם ולקמן בפ"ה (דף נ"ג) תניא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר א' מכל סממניה חייב מיתה ופריך ת"ל דקא מעייל ביאה ריקנית ושני ר"ש הב"ע כגון ששגג בביאה והזיד בהקטרה רא"א אפ"ת דהזיד בזה ובזה כגון דעייל ב' הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה אביאה לא מחייב דהא עייל שלימה אהקטרה מחייב דהא מקטיר קטורת חסירה והשתא הניחא לר"ש הכי נמי א"ל הכי דנ"מ דשגג בביאה והזיד בעבודה שידע שזר חייב מיתה בעבד עבודה מבית לפרוכת אבל לר"א דלא ניחא ליה לאוקמא בהכי וכן ר"ז דפריך בפ"ב דשבועות (דף י"ז) אלא הא דקיי"ל טמא ששימש במיתה המ"ל כלומר תיפוק ליה דחייב כרת משום ביאת מקדש בטומאה ושקלי וטרי אמוראי התם בהא ולא משני בשגג בביאה והזיד בעבודה אלמא לא ניחא ליה לאוקמא קרא בהכי א"כ קשה הא דהכא דמחייב קרא מיתה לזר שעבד מבל"פ עבודת מתנה וממעט ליה בעבודת סילוק הא בלא"ה איכא מיתה משום ביאתו להתם וי"ל דהתם בפ"ג דמנחות דריש מאל פני למעוטי דרך משופש ופירש"י שלא נכנס בפתח שבמזרח אלא עשה פתח בצפון או בדרום ונכנס א"נ נכנס בפתח שבמזרח וצידד פניובאלכסון והלך לצדדין וכדתני ראב"י אל פני הכפורת קדמה זה בנה אב כ"מ שנאמר פני אינו אלא פני קדים והשתא מ"ל הא דשמעתין דמרבה לזר ששימש אל פני הכפורת דבמיתה בעבודת מתנה ופטור בעבודת סילוק בנכנס דרך משופש דמשום ביאה בלא עבודה ליכא מיתה והא דלא משני התם בפ"ה דמה"ט מחייב ליה משום דמעייל ק' חסירה ולא משום ביאה בדמעייל בדרך משופש משום דאמרינן בספ"ח דזבחים (דף פ"ב) גבי כל חטאת אשר יובא מדמה אל הקודש פנימה דדרשינן אין לי אלא פנימה היכל מנין ת"ל אל הקודש ופריך כיון דאפסיל לה בהיכל לפני ולפנים מאי בעי ושני אבייי לא נצרכא אלא לדרך משופש א"ל רבא והא הבאה כתיב ביה כלומר דמשמע דאינו פסול בהכנסת פנים אלא א"כ הביא דרך הבאה ולא דרך משופש אלמא כל היכא דכ"ר הבאה אין דרך משופש בכלל והא גבי קטורת דיוה"כ והזאה דלפני ולפנים כתיב הבאה והביא אל מבית לפרוכת הלכך צריך להביאם דרך הבאה ואם לא הביאם דרך הבאה אלא דרך משופש פסול אפי' בהקטיר והיזה כדינו דהא לכ"ע דברים הנעשים בבגדי לבן בפנים מעכב דחוקה עליה כתיב וצורך פנים כפנים דמי לפיכך קטורת שחפנה קודם שחיטת פר לא עשה כלום כדאמ' לקמן ספ"ה (דף ס') וכיון שכן הא דתניא אם לא נתן מעלה עשן

או שחיסר א' מסממניה חייב מיתה בעל כרחך דמעייל לה דרך ביאה דאי דרך משופש מאי איריא ל"נ מעלה עשן או שחיסר א' מסממניה אפי' נתן מעלה עשן ולא חיסר נמי לאו כלום עבד וכיון שכן אפי' עייל שלימה ה"ל כחיסר מעלה עשן או א' מסממניה דהא עייל קטורת שלא כתיקונה אלא ע"כ בדעייל דרך ביאה איירי וטעמא דחיסר הא לא חיסר לא והשתא פריך שפיר בדחיסר תיפוק ליה דמעייל ביאה ריקנית ותדע לך דבדעייל דרך משופש לאו הבאה הוי לענין הזאה וקטורת דהא תנן בפ"ח דזבחים (דף פ"א) הניתנין בפנים שנתערבו בניתנין בחוץ ישפכו לאמה ואמרינן בגמ' וליפלוג נמי ר"א בהא ומשני היכי ליעביד ניתיב בחוץ והדר ניתיב בפנים כשם שמצוה להקדים עליונים לתחתונים כך מצוה להקדים פנים לחוץ וניתיב לפנים והדר ניתיב בחוץ כיון דאיכא חטאת ואשם דכי נכנס דמן פסולין לא פסיקא לי' והשתא תיקשי אפי' בנתערבו פנימי' בחיצו' (וא') אכתי ניתיב בפנים והדר ניתיב בחוץ ואי משום דבכניסת פנים נפסלו דמי חטאת ואשם לעייל לפנים להני תערובת דמים דרך משופש דאינן נפסלין דמי חטאת ואשם מחמת כניסת דרך משופש כדמסיק בההיא דפ"ג דמנחות אלא ודאי דכל כהאי גוונא לאו הבאה נמי לענין דמים הפנימים גופייהו דבפר כהן משיח ופר העדה גבי הזאת דמים שלהם נאמר הבאה בפ' ויקרא וכן שעירי ע"ז נמי כל עצמן שדמן טעונין הזיה בפנים מפר העדה יליף לה בפ"ד דזבחים (דף ל"ט) וניחא נמי הא דפ"ב דשבועות דפריך טמא ששימש במיתה היכי מ"ל אי דלא שהה פי' בע"כ שנטמא בעזרה הוא דס"ל דאינו חייב אלא בשהה שיעור השתחואה דאי בנטמא בחוץ ונכנס חייב כרת מיד בכניסתו. היכי עביד עבודה פי' בזמן קצר כזה פחות מכדי השתחואה ואי דשהה בר כרת הוא דהא דלמ"ל בנכנס דרך משופש דאינו חייב משום ביאה וה"נ תניא התם (דף י"ז) וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר ואל המקדש לא תבוא דרך ביאה אסרה תורה ולפי"ז המ"ל בנכנס דרך משופש או דרך גגין דאינו דרך ביאה דאינו חייב משום ביאה וחייב משום טמא ששימש לא קשה מידי דה"א התם הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפי' כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב והבא אל הבית דרך ביאה אסרה תורה ופריך אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית פי' שהיו בבית קודם שנטמא ולא קרינן בהו והבא אל הבית ואפ"ה טמאים דכתיב ולא יטמא כל אשר בבית ומ"ל דהא דנכנס דרך אחוריו טהור מהא דטמא שנכנס דרך גגין להיכל דפטור אלמא כל היכא דכתיב ביאה דרך ביאה בעינן א"כ בע"כ הא דטמא שנכנס למקדש שלא כדרך ביאה כגון דרך משופש או גגין [דפטור אינו] אלא בדלא שהה שיעור השתחואה אבל בדשהה חייב דלא גרע מטהור שנכנס ונטמא בעזרה דחייב בשהה כדי השתחואה ודמי להא דאמ' א"ה אפי' כולו נמי

ל"ג מכלים שבבית שבשעת כניסתן היה הבית טהור ואפ"ה [טמאים] ה"ה נמי בנכנס כולו שלא כדרך ביאה נמי טמא אלמא מדמי כניסה שלא כדרך ביאה לכניסה הקדימה לטומאה וכיון דכניסה הקודמת לטומאה גבי בית המנוגע טמא הנכנס כולו ה"ה כניסה שלא כדרך ל"ג ממנה וטמא בנכנס כולו וה"נ גבי בא אל המקדש טמא ע"כ לא אמרינן בנכנס שלא כד"ב דפטור אלא בדלא שהה שיעור השתחואה אבל בדשהה אפי' בא שלא כדרך ביאה חייב דל"ג מטהור שנכנס ונטמא בעזרה והשתא פריך שפיר טמא ששימש במיתה היכי מ"ל כו' ואי דשהה בר כרת הוא אפילו נכנס שלא כדרך ביאה ואי ק"ל הא מ"ל לרבא התם צריך שהי' למלקות פי' בנטמא בעזרה או א"צ שהי' למלקות אלא לקרבן ובשוגג והשתא תקשה בע"כ למזיד ולמלקות צריך שהי' דאי אין צריך טמא הבא למקדש שלא כד"ב היכי משכחת לה דפטור הא ל"ג מנטמא בעזרה י"ל הא דפטור מיירי בשוגג דבעי שהייה א"נ במזיד ובנכנס כולו חוץ מחוטמו כדאמרינן גבי הנכנס לבית המנוגע ולפ"ז כ"ש דניחא הא דפריך טמא ששימש במיתה היכי משכחת לה:

דף כה.

והאמר מר אין ישיבה בעזרה פירש"י שנאמר לעמוד ולשרת העומדים שם לפני ה' מפירושו משמע דמה"ת אין ישיבה בעזרה ומהני קראי נפקא ליה. וק"ל הא הני קראי בשעת עבודה מיירי ומהכא נפקא ליה בפ"ב דזבחים (דף כ"ג) דיושב מחלל עבודה דאמרינן יושב מנלן א' ר"נ אמר רב אמר קרא לעמוד לשרת לעמידה בחרתיו ולא לישיבה ואמרינן עוד שם ת"ר לעמוד לשרת מצוה כשהוא אומר העומדים [בבית ה'] שנה עליו הכתוב לעכב פי' שאם עבד חילל ואדרבה מהתם משמע דישיבה מה"ת שרי בעזרה דאי אסור האיך קאמר לעמוד לשרת מצוה פי' אי לא כתיב קרא ב' העומדים שם ה"א דיושב אם עבד [לא] חילל בדיעבד ואי משום דכתיב לעמוד ולשרת דמשמע דשירות הוא בעמידה אינו אלא לכתחלה ולמצוה ואי ישיבה בלא עבודה נמי אסורה מה"ת בעזרה בע"כ לעמוד ולשרת דתלה רחמנא העמידה מחמת שירות הוא לעכב דאי למצוה הא בלא שירות נמי אסור וכ"ת דמ"מ ה"א לעמוד לשרת אינו אלא למצוה וכ"ת למצוה ת"ל דבלא"ה אסור אפילו בלא עבודה דהא אין ישיבה בעזרה נ"מ דיושב ועובד אפילו בבמה נמי אסור דבעינן דווקא לעמוד ולשרת הא ליתא דהא אמרינן רפ"ב דזבחים (דף ט"ז) דיושב כשר בבמה דאמר קרא לעמוד לפני ה' לשרתו לפני ה' ולא לפני במה ובפ"ז דסוטה (דף מ') ברש"י ואין כבוד שמים בכך ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב עומדים ממעל לו על חד מן קמיא. ומכל מקום אם נאמר הא דאין ישיבה בעזרה הוי

מן התורה ובעי דווקא עמידה אכתי תקשה הא דאמרן וגם אם נימא דהא דאין ישיבה בעזרה אינו אלא מדרבנן נמי אי אפשר משום דק"ל הא אמרינן בפ"ד דקדושין (דף ע"ח) דכתיב נר אלקים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה' והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד לבד אלא נר אלקים טרם יכבה בהיכל ה' ושמואל שוכב במקומו והשתא סכינא חריפא מפסקי לקרא משום האי קושיא דאין ישיבה בעזרה ואי אינו אלא מדרבנן מאי קושיא דילמא בימי עלי ושמואל אכתי לא גזרו עלה ועוד אפ"ת דקים להו להגמרא דכבר גזרו אהא דאין ישיבה בעזרה מ"מ ל"ל להקשות מהא דאין ישיבה דאינו אלא מדרבנן עדיפא מיניה ה"ל להקשות אי ס"ד קרא כדכתיב ושמואל שוכב בהיכל ה' הא עביד איסור של תורה הא שמואל זר היה ואין זר נכנס להיכל וזה הו"ל איסור של תורה ועוד אפילו כהן הנכנס בהיכל שלא לצורך עבודה בארבעים כדכתיב ואל יבוא בכל עת אל הקודש כדאמרינן בפ"ג דמנחות (דף כ"ז) וכ"ש שינה בהיכל דאי אפשר והשתא אי אמרת בשלמא דהא דאין ישיבה בעזרה נמי מה"ת אסור אע"ג דהוה מצי להקשות הא דאמרן י"ל חדא מתרי ותלת נקט וכיון דאקשי חדא לא חש לאקשויי טפי וכן דרך הגמ' בכ"מ אבל אי אמרת דהא דאין ישיבה בעזרה אינו אלא מדרבנן שביק איסורא רבא של תורה ומותיב מאיסורא זוטא דרבנן הא ודאי אי אפשר לומר כן וכ"ש דאי אמרת הא דאין ישיבה בעזרה אינו אלא מדרבנן אין כאן קושיא כלל דמנ"ל דכבר גזרו רבנן עלה אלא ודאי מה"ת הוא ובפ' חלק (דף ק"א) אר"נ גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים וגו' ושבו אל רחבעם אמר גמירי אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד וכיון דחזו ליה לרחבעם דיתיב ואנא קאימנא סברי הא מלכא והא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואזלין אבתריה מיד ויועץ המלך ויעש ב' עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים ומדקאמר גמירי משמע דהלכה למשה מסיני הוא דרובא דגמירי בכולה גמרא היינו הלכה למ"מ וכן פירש"י גופיה התם גמירי דאין ישיבה בעזרה הלכה למ"מ ולא מקרא זהו הנכון והא דקאמר ואי יתיבנא ואע"ג דאסור מה"ת לא היה חושש לזה אי לאו שירא דלמא קטלין ליה דהא גסות רוחא הביאו לגדולה מזה לעשות עגלי זהב וחטא והחטיא את הרבים וכ"ת אי הא דאין ישיבה בעזרה אסור מה"ת והלכה למ"מ היא אכתי תקשה העומדים שם דשנה הכתובלעכב דיושב מחלל ל"ל ת"ל מלעמוד ולשרת וכ"ת ה"א למצוה ת"ל הא בלא עבודה נמי ישיבה אסורה מה"ת לק"מ דכה"ג אמרינן בפ"ד דנזיר (דף כ"ה) דמייתי לה התם מקרא דרק קדשיך אשר יהי' לך דוולדי קדשים ותמורתם קריבין וקאמר יכול אף וולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק ופריך ל"ל קרא הלכת'

גמירי לה דולד חטאת למיתה אזיל ומסיק אי אהלכתא ה"א אי אקריב לא ליחייב עלי' כלום קמ"ל קרא דאי מקריב לי' קאים עליה בעשה וה"נ אי לאו דשנה העומדים ה"א דלעמוד ולשרת אינו אלא למצוה ואי משום דבלא שירות נמי הלכתא גמירי לה דאין ישיבה בעזרה מ"מ אי עבר וישב שלא בשעת עבודה אינו עובר בעשה קמ"ל קרא דלעמוד ולשרת דאי עבר ועביד בישיבה קאים עלה בעשה ולעולם אפ"ה אינו מחלל עבודה להכי כ"ר העומדים שם שנה עליו הכתוב לעכב ולומר שמחלל. עוד אני אומר דבלא"ה נמי אתי שפיר דאע"ג דהלכתא ג"ל דא"י בעזרה אפ"ה צ"ל לעמוד ולשרת למצוה דקמ"ל קרא דבשעת עבודה בעי עמידה דווקא ולמעוטי סמיכה דנפיק מכלל עמידה ולכלל ישיבה לא הגיעו דמשום א"י בעזרה בסמיכה ל"ל בה דלאו יושב מיקרי וקמ"ל קרא לעמוד ולשרת דבשעת עבודה בעי עמידה דוקא ולא סגי בסמיכה דנהי דנפיק מכלל ישיבה מ"מ לכלל עמידה לא הגיעו ועבודה בעי עמידה דווקא והא דפירשתי דסמיכה אינו בכלל עמידה הוא מהא דאמרינן בפ"ב דזבחים (דף י"ט) כיצד מקדש מניח ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית ע"ג רגלו השמאלית ומקדש ר"י בר"י אומר מניח שתי ידיו זו ע"ג זו וע"ג ב' רגליו זו ע"ג זו א"ל הפלגתה א"א לעשות כן ואמרינן אר"י וחבירו מסייעו ועמידה מן הצד איכא בינייהו פי' ע"י סמיכה שחבירו סומכו לר"י הוי עמידה ולרבנן לא הוי עמידה וקידוש בעי מעומד דאמר קרא לשרת ושירות מעומד הוא כדא' התם אלמא לרבנן סמיכה לאו בכלל עמידה הוא ומ"מ בכלל ישיבה נמי ליתא הלכך משום א"י בעזרה ל"ל בה דהא לאו ישיבה היא ומ"מ משום עמידה דעבודה לא סגי דסמיכה לאו עמידה היא ותדע לך דלרבנן אע"ג דסמיכה אינה בכלל עמידה אפ"ה בכלל ישיבה נמי ליתא דהא פריך התם וליתב מיתיב ולקדש ופירשו התוס' לאו ישיבה ממש דאין ישיבה בעזרה אלא סמיכה והשתא אליבא דמאן פריך לה אי אדר"י הא לדידיה קידוש הוי ע"י סמיכה דהא בע"א א"א למאי דס"ל מניח ב' ידיו זו ע"ג זו בע"כ חבירו מסייעו ואי אליבא דרבנן פריך לה דס"ל עמידה ע"י סמיכה לאו עמידה היא א"כ אכתי מאי ק"ל וליתב מיתיב ולקדש הא אין ישיבה בעזרה אלא ודאי סמיכה לרבנן אע"ג דנפיק מכלל עמידה דלאו עמידה היא מ"מ לכלל ישיבה לא באה ומשום א"י בעזרה בסמיכה ל"ל בה כיון דלאו ישיבה מיקרי והשתא פריך שפיר וליתב מיתיב ולאו דוקא ליתב קאמר אלא סמיכה ומשני א"ק לעמוד וסמיכה נהי דלאו בכלל ישיבה היא לכ"ע מ"מ לאו בכלל עמידה היא לרבנן ושירות מעומד הוא דוקא מיהו תי' זה אינו אלא לרבנן אבל לר"י אינו דהא ס"ל דסמיכה עמידה מיקרי:

מי מדשן מזבח הפנימי אע"ג דדישון קדים לשחיטת התמיד וזריקתו כדאמרינן לקמן בפ"ג (דף ל"ג) כיון דתמיד עיקר עבודת היום קדים בפייס ת"י וצ"ל דמה"ט לא הקדימו לפייס התמיד אלא שחיטתו וזריקתו שהן עיקר ומעכבין כפרה אבל לא הולכת איברין והקטרתן דלא מעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו איבריו כשר מש"ה לא הקדימן בפייס לדישון דעבודתו קדים להו. ובשם ר"ש פי' שקודם דישון היו מכינים לתמיד ורואין אם יש בו מום כדמפ' במס' תמיד שהיו רואין אותו לאור האבוקות לכן מפיסין לו קודם ולה"ט צ"ל נמי כדפרישית דדווקא שחיטת התמיד וזריקתו היו מקדימין לדישון מש"ה אבל לא הקטרת איברים והולכתן הואיל ולא מעכבי. ולי אפשר עוד להוסיף טעם כיון דאמרי' לקמן אין מפיסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזוכה בו שחרית זוכה בו ערבית והא בערבית היה תמיד קודם לקטורת וקטורת לנרות והא לא מצינו בערבית שיהא דישון מזבח הפנימי והקטרת קטורת נחלק לב' זמנים כמו בשחרית שיהא הדישון קודם לעבודת התמיד והקטרת הקטורת לאחריו דאפ"ת דצריך נמי דישון בערבית קודם הקטרת קטורת כמו בשחרית מן הדשן של הקטרת שחרית אפ"ה בשעת הקטרה מדשן והוא מאוחר לתמיד. ואפשר עוד לומר דלא צריך כלל בערבית קודם הקטרתו דדישון הפנימי דמי לדישון החיצון שאין צריך אלא בבוקר ולא בין הערבים וכיון שכן שחיטת התמיד וזריקתו עדיף טפי דהזוכה זוכה בו נמי בערבית אבל בדישון מערבית אפילו את"ל דאיכא הוא נעשה ע"י כהן המקטיר קטורת בין הערבים והא פייס לקטורת של בין הערבים לא היה בשחרית כדאמ' לקמן דפייס לקטורת בערבית היה בפני עצמו מש"ה הקדימו לשוחט וזורק של תמיד למדשן דעדיפי שזוכין בהם נמי בערבית משא"כ במדשן ומיהו המעלה איברי תמיד והמקטירם לא קדמו למדשן אע"ג דבהני נמי הזוכה בשחרית זוכה בה"ע הואיל ואינן עיקר דל"מ כפרה ומ"מ מדשן את המנורה הזוכה בו שחרית זוכה בהדלקת הנרות בערבית שהיה כנגד הטבה זו דשחרית דבשחרית היה הטבה ולא הדלקה ובערבית היה הדלקה ולא הטבה לא סגי בהאי טעמא דאמאי הקדימו לשוחט וזורק דתמיד קודם למטיב כיון דזוכה נמי בהדלקה של ערבית עם הטבה זו דשחרית מיהו י"ל דשאני הכא דהטבה והדלקה תרי מילי נינהו ותרי ענינא הן אבל שחיטת התמיד וזריקתו חד ענינא הוא והזוכה בשחיטת התמיד בשחרית זוכה נמי בערבית בשחיטה עצמה וכן בזריקה אותה עבודה גופה שזוכה בשחרית זוכה בערבית ולא דמי לנרות דבשחרית זוכה בהטבה ובערבית בהדלקה שהוא דבר אחר עדיפי טפי לפיכך קדמו ואע"ג דאמ' לקמן בשבת היה פייס בערבית בפ"ע הואיל ומשמרות מתחדשת והזוכה בשחיטת התמיד וזריקתו שחרית אינו זוכה בו ערבית מ"מ לא רצה

לשנות סדר הגרלה דשבת מבחול להקדים דישון והטבה לשחיטת התמיד וזריקתו והא דדייק בפ"ק דדישון המנורה קדמה מעשיה לשל קטורת מדקדים בפייס ולא אמר ה"ט דהקדימוה משום דהזוכה שחרית בהטבה זוכה נמי ערבית בהדלקה משא"כ בקטורת שהיה בערבית פייס חדש י"ל כיון דזכיה זה דדישון המנורה שחרית וערבית תרי ענינא נינהו אם איתא שקדמה הקטרת קטורת אין טעם זה מספיק להקדימו בהגרלה:

מי מדשן את המנורה בפ"ק (דף ט"ו) פי' דלאביי הטבה זו היא של ה' נרות וס"ל לתנא דידן דבקטורת מפסיק והיינו דקתני אח"כ הפייס הג' חדשים לקטורת ולפ"ז היה הפייס דדישון המנורה נקראת ע"ש דישון ה' נרות וזוכה המדשן בפייס בסדר עשייתן שהן נגד הטבה אחרונה של ב' נרות מפני שבהן נעשה רוב ההטבה ועוד שהן תחלת עשייתן. ולר"פ הטבה זו משל ב' נרות מיירי וס"ל לתנא דידן דבדם התמיד מפסיק להו ומדקדים שוחט וזורק דם התמיד להטבה אלמא דהטבה נקראת ע"ש ב' נרות שהן גמר מצוה דהטבה מש"ה מפייס לזוכה בהטבה במקום סדר עשייתן אחר שחיטת התמיד וזריקתו:

הראש והרגל כו' למאי דחשיב הכא היו מנתחים שה התמיד לעשרה נתחים דהא ה' כהנים זכו בו חוץ מקרביים וביד כל אחד שתי נתחים הא' בראש ורגל וכן כולם כדפרש"י. ונ"ל משום דגבי עולה כתיב ונתח אותה לנתחיה ודרשינן אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחיה כדאיתא בפ"ק דחולין (דף ט') וקים להו לרבנן דכה"ג הוי לנתחיה ואי מנתח לה לחלקים יותר הו"ל נתחיה לנתחיה נ"ל:

דף כה:

לא היה פייס למחתה משמע דת"ק פליג עליה וס"ל דהיה לו פייס בפני עצמו והיינו ראב"י דאמר לקמן המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותם ע"ג המזבח ובציר ליה פייסות ונותן פייס למחתה תחת פייס למן הכבש ולמזבח כדי להשלים מנין ד' פייסות והיינו דאמרי' לקמן לא ראב"י אית ליה דר"י ולא ר"י אית ליה דראב"י דא"כ בצרי להו פייסות והשתא דייק שפיר מדר"י דע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא שס"ל דהיה פייס למחתה בפ"ע כדי להשלים מנין הפייסות אבל בעלמא מודו ולמאי דפרישית אין צריך לכל מה שהאריכו התוס' בזה משום דק"ל מאי מייתי מדר"י לייתי מת"ק איפכא ולק"מ כדפירשתי ולקמן אפרש עוד נ"ל **איבעיא** להו מי מקבל שוחט מקבל כו' ק"ל אמאי לא מבע"ל נמי מי מוליך דהא קבלה והולכה היה בין שחיטה לזריקה ובמתני' לא חשיב אלא שוחט וזורק לחוד ואלו קבלה והולכה שבין שחיטה לזריקה שייר ולא חשיב להו כלל והא איכא למיבעי נמי דלמא שוחט מקבל ומוליך נמי אע"ג דהשתא נתת לשוחט

ג' עבודות ולזורק אינו אלא א' הא השתא נמי א"א זורק מקבל נתת לזורק ג' עבודות כיון דקבלה דקדים להולכה נתת לו כ"ש שהולכהשאחריה נעשית ע"י נמצא לו ג' ולשוחט אינו אלא א' ולא עוד אלא שג' שלו חשובין שכולן בעו כהונה ופסולות בזר ולשוחט לא נתת אלא א' לחוד וגריע דהא שחיטה בזר כשירה ואפ"ה ל"ל בה כ"ש דאיכא למימר דשוחט מקבל ומוליך ואידך אינו אלא זורק לחוד אע"ג דלזה ג' ולזה א' דל"ל בה וי"ל דודאי מן הסתם היכא דליכא טעמא ראוי לחלק ד' עבודות שבדם שהן שחיטה וקבלה הולכה וזריקה לחצאין בשוה ליתן לזה ב' שהן שחיטה וקבלה ולזה ב' שהן הולכה וזריקה ואין להרבות לא' ולמעט להשני הלכך א"א לומר שהשוחט מקבל ומוליך והשני אינו אלא זורק לבד דאין לזה טעם ליתן לזה ג' ולזה אינו אלא א' א"ו זורק הוא המוליך מיהו הא מ"ל דילמא הוא נמי מקבל אע"ג דהשתא נתת לו ג' ולשוחט ליכא אלא א' מ"מ א"א בענין אחר כדמפרש טעמא דאי אמרת שוחט מקבל זמנין דשחיט זר וכיון דאיכא טעמא ליכא להקשות אמאי זה עביד ג' ולזה אינו אלא א' והא נמי ליכא למימר דלבתר דמקבל הזורק יחזור השוחט ויוליך דהא אכתי אית ליה להאי טעמא זמנין דשחיט זר ועוד בלא"ה נמי אין זה סברא שד' עבודות הדם יהיה נעשים ע"י ב' כהנים בסירוגין שזה ישחט וזה יקבל ויחזור השוחט ויוליך והמקבל יחזור ויזרוק אלא ודאי כיון דזורק מקבל הולכה דאחריו נמי נעשה ע"י מה"ט דפרי' ואע"ג דלזה יש ג' ולזה א' הא איכא טעמא דאי אפשר בע"א אבל אי שוחט מקבל אין טעם ליתן לו נמי הולכה נמצא לו ג' ולזורק אינו אלא א' וזה לא יתכן אלא ודאי זורק הוא דמוליך והא אין לספק כלל וכ"ת אם איתא להאי טעמא דפי' דאין מן הראוי ליתן לזה ג' ולזה א' אלא מן הסתם ראוי לחלק ד' עבודת הדם שביניהם בשוה ליתן לזה ב' ולזה ב' א"כ ל"ל למימר ה"ט דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה לא מקבל לכולה דם ת"ל בלא"ה מן הראוי לשוחט לקבל ולא לזורק כדי לחלק ד' עבודות הדם ביניהם בשוה. לק"מ דהא בעל האיבעיא ידע להאי טעמא דבסמוך דזורק מקבל דאי אמרת שוחט מקבל זמנין דשחיט זר דהא בצד השני איהו גופיה מסיק ליה להי"ט הילכך אי לאו דאיכא נמי טעמא להאי גיסא דשוחט ראוי לקבל אע"ג דזימנין דשחיט זר דא"א זורק מקבל אגב חביבותיה וכו' היה ראוי לזורק לקבל ול"ל בה אע"ג דנתת לו ג' ולאידך א' כיון דאיכא טעמא זימנין דשחיט זר אבל השתא דאיכא טעמא שלא יקבל הזורק משום אגב חביבותיה אלא השוחט יקבל לא חייש להי"ט זימנין דשחיט זר ומ"מ [הולכה] ודאי בזורק הוי כיון דליכא טעמא לדחיי' לזורק מהולכה א"א ליתן לשוחט ג' בלי טעמא ולזורק אינו אלא א' משא"כ אם אתה נותן קבלה לזורק מה"ט

דזימנין דשחיט זר האי טעמא שייך בהולכה נמי כמו בקבלה ובע"כ אי אפשר אלא א"כ אתה נותן לזורק ג' ולשוחט אינו אלא א':

דף כו.

נותן פדר על בית השחיטה ומעלהו הקשו התוס' תיפוק ליה מהא דפדר קודם לכל הנתחים כיון דראש קודם פדר שעליו נמי קודם ותירצו אי לא כתיב הך קרא לא הוי דרשינן ליה אלא לומר' שראש ופדר קודמין לכל הנתחים וק"ל דברפ"ב דחולין (דף כ"ז) נפקא ליה מהאי קרא דאת הראש ואת הפדר דשחיטה מן הצואר דקאמר אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשט מנין לרבות את הראש שכבר הותז פי' בשחיטה ת"ל את הראש ואת הפדר. והשתא מנ"ל דשחיטה מן הצואר מדאיצטריך לרבות את הראש מכלל משום שכבר הותז בשחיטה הוא וש"מ דשחיטה מן הצואר דלמא שחיטה אינה מן הצואר ואפ"ה איצטריך למיכתב את הראש בפ' א' לרבות לראש שקודם לכל הנתחים כמו דדרשת לפדר דבהאי קרא דלהכי אתי ללמד דפדר קודם לכל מה"ט נמי כתב רחמנא נמי לראש להקדימו לכל ולא משום שכבר הותז דאין שחיטה מן הצואר ואידך ראש ופדר אתי ללמד שנותן לפדר על הראש ומעלהו ואי לא הוי כתיב באידך קרא אלא את הפדר לחוד ולא את הראש לא הוי ידעינן לה על איזה מן הנתחים הוא נותן את הפדר מש"ה כתב את הראש עם את הפדר ללמד שנותן את הפדר על הראש ולאו מטעמא דקאמר וזהו דרך כבוד של מעלה משום שבית השחיטה מלוכלך בדם הראש דאין כאן לכלוך בראש יותר מבשאר נתחים כיון דאין שחיטה מן הצואר אלא גזה"כ הוא ליתן את הפדר על הראש:

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמינא ק"ל הא אמרינן בפ' חלק (דף צ"ב) גבי דוד וה' עמו דהלכה כמותו בכ"מ אע"ג דדוד מיהודה קאתי וי"ל דדוד ממרים הנביאה קאתי כדא' בפ"ק דסוטה (דף י"א) גבי ויעש להם בתים ואע"ג דזה מן הנקבות ל"ל בה תדע דהא כל עצמו דב"ב הרי הן כבנים ואפי' בן בתו נפקא ליה מהאי קרא יהודה מחוקקי וכתיב מני מכיר ירדו מחוקקים בפ"ו דיבמות (דף ס"ב) מיהו אכתי ק"ל דהא התם בפ' חלק קא' גבי וה' עמו דהלכה כמותו בכ"מ דמש"ה חלש דעתיה דשאול ואקני ביה בדוד דבשאול כתיב אל כל אשר יפנה ירשיע ובדוד כתיב כל אשר יפנה יצליח והא ברפ"ה דעירובין (דף נ"ג) אמרינן דוד דגלי מסכת כתיב ביה יראיך יראוני וישמחו שאול דלא גלי מסכת כתיב ביה אל כל אשר יפנה ירשיע והרי האי אכאי"י מייתי לה בהא דפרק חלק דאין הלכה כמותו והשתא ממאי דמשום דלא גלי מסכת הוא דלמא משום דלא

אתי מלוי וישכר דמסקי שמעתתא אליבא דהלכתא דהא מבנימין קאתי ושמא קים ליה להגמרא ששאול נמי אתי מאיזה צד שבו מהני שני שבטים דמסקי שאד"ה. ועי"ל לאו למימרא דא"א לאסוקי הלכתא אלא הני ב' שבטים דמשאר שבטים נמי לפעמים איכא דמסקי וגם הני נמי לא מסקי בכ"מ אלא רוב פעמים קאמר מיהו גבי שאול דכתיב אל כל אי"י משמע דלא אסיק בשום פעם גרם לו על דלא גלי מסכת ודוד אע"ג דמלוי אתי דהא אתי ממרים אי לאו משום דגלי נמי מסכת לא היה זוכה כ"כ דהלכה כמותו בכ"מ כדכתיב כא"י יצליח וכתיב נמי וה' עמו:

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפישי להו פייסות ק"ל ל"ל להקשות למאי דס"ד הא אפי' למאי דמסיק נמי קשה דאכתי נפישי להו פייסות דהא מפיסין אפי' בכל יום מימות החול לפייס הקטורת של ערבית בפ"ע:

דף כו:

[מלואים: **מניו** להפשט וניתוח ששוין בזר ואע"ג דלא כתיב בהו כהן ומהיכא תיתי דבעו כהונה י"ל משום דכתיב לעיל מיניה גבי עולת בן בקר והקריבו בני אהרן הכהנים וזרקו את הדם והפשיט את העולה ונתח ה"א דוהפשיט ונתח אכהנים דכ"ר גבי והקריבו קאי תדע דהא גבי זריקה לא כתיב כהן אע"ג דודאי בעי כהונה וזר חייב עליה מיתה כדאמר לעיל אלא ע"כ וזרקו אכהנים דכתיב לעיל מיניה גבי והקריבו קאי ה"נ אפשר לומר והפשיט ונתח נמי אכהנים דוהקריבו קאי. ויליף לה מונתנו בני אהרן הכהנים אש דכתיב אחר והפשיט ונתח ואי ס"ד דכל העבודות הכתובים אחר והקריבו אכהנים דכתיב גבי והקריבו קאי ועליה סמיך למה לן דכתב כהונה גבי נתינת אש נימא נמי דקאי אכהנים דוהקריבו אלא ע"כ דהפשט ונתוח לא בעו כהונה ואי לא כתב רחמנא כהונה גבי נתינת אש דכתיב בתר הפשט ונתוח ה"א דונתנו אש קאי אהני דהפשט ונתוח דסמיך ליה ומינייהו קסליק דכשרים אפי' בזר ה"נ נתינת אש תהא כשרה בזר קמ"ל קרא דבעו כהונה והשתא וזרקו ודאי אכהנים דלעיל דגבי והקריבו סמוך למד מהא דבעו כהונה ובדין הוא דהול"ל דוהפשיט ונתח נמי אההוא כהנים סמיך אלא מדכתיב בתרי' גבי נתינת אש כהונה גלי קרא דכהונה דוהקריבו לא קאי אוהפשיט ונתח ואילך הנאמר קודם נתינת אש מיהו זריקה דכתיבא לפני פניו דנתינת אש אין לך להוציאו מכלל כהונה דוהקריבו דכיון דאיכא למימר דכהונה דגבי נתינת אש לא אתי אלא לאפוקי להפשט וניתוח לחוד דלפניו די לך ואין להוציא לזריקה דלפני פניו מכהונה דוהקריבו ועוד דבזריקה גלי רחמנא בהדיא במקום אחר דבעו כהונה דכתיב גבי עולת צאן וזרקו

בני אהרן הכהנים את דמו ובע"כ ילפינן להו מהדדי שהרי והקריבו זו קבלת דם גבי עולת צאן לא כתיב ואפי' הכי בעי קבלה ש"מ דמעולת בן בקר יליף לה ה"ה דילפינן עולת בן בקר דזריקה בעי כהונה מעולת צאן ופי' זה עיקר דאילו לפי' א' דמכהונה דנתינת אש א"א למעט דלא קאי עליה כהונה דוהקריבו אלא לפניו ולא זריקה דלפני פניו תקשה לך מנ"ל למעט מכהונה דנתינת אש לב' מילי הפשט עם נתוח די לך למעט נתוח לחוד דלפניו ולא להפשט דלפני פניו אלא ע"כ כהונה דנתינת אש גלי על כל הכתוב לפניו ולפני פניו בתר והקריבו דלא בעי כהונה וזריקה דבן בקר דבעי כהונה מבן צאן נפקא ליה דכתיב ביה כהונה בהדיא. א"נ י"ל דהא דצריך מיעוטא להפשט וניתוח דלא בעי כהונה משום דה"ל בכלל דבר המזבח ומשום לתא דתשמרו את כהונתכם דמה"ט ר"ל בברייתא בסמוך דשחיטה בזר פסולה אי לא דגלי קרא דכשירה כדאמר בסמוך והא דפריך האי מיבעי ליה לגופיה והא למאי דפי' לגופיה ל"צ דנתינת אש בעי כהונהאי משום דהוי בכלל דבר המזבח ואי משום דהוי בכלל כהונה דוהקריבו ובע"כ נתינת אש דכ"ר גביה כהונה למעוטי הפשט ונתוח אתי י"ל דה"פ מנלן דהא כהונה דכ"ר גבי נתינת האש לא צריך כלל לגופיה אלא למעוטי מידי אחרינא לחוד אתא להפשט וניתוח דלא בעי כהונה דלמא לנתינת אש גופיה דלא בעי כהונה:

ושנים בידם שני בזיכי לבינה של לחם הפנים פי' בת"י האי תנא סבר בזיכין קודמין למוספין דאי מוספין קדמי משמר היוצא מקריב תמיד של שחר ומוספין ומשמר הנכנס מקריב בזיכין כדמוכח סוף החליל (דף נ"ו) א"כ אין ענינם לתמיד של שחר כלום וא"י להיות בפייס הב' כלל וק"ל דא"כ קשה סתמא אסתמא דהכא סתם לן תנא כמ"ד בזיכין קודמין למוספין וברפ"ה דפסחים (דף נ"ח) תנן תמיד בע"פ נשחט בז' ומחצה וקרב בח' ומחצה בין בחול בין בשבת ומאן דס"ל תמיד בע"פ שחל בשבת נשחט בז' ומחצה ס"ל מוספין קודמין לבזיכין עבד למוספים בו' ובזיכים בז' ועביד לתמיד בו' ומחצה דאלו למ"ד בזיכין קודמין בזיכין בה' ומוספים בו' ועביד לתמיד בז' ומחצה אלמא סתם לן תנא כמ"ד מוספין קודמין לבזיכין ואע"ג דתנאי היא אי מוספים קודמים לבזיכין אי בזיכין קודמין למוספין כדאיתא לקמן בפ"ג (דף ל"ד) מ"מ הו"ל להגמרא למרמי סתמא אהדדי ולשנויי הכי כדרך הגמרא בכ"מ ושם בפ"ג יתבאר עוד:

אם אינו ענין לתמיד של שחר הקשו בתו' הא האי קרא לאו בתמיד של שחר כתיב אלא גבי עולת נדבה בפ' ויקרא ובבן בקר ותי' דלקמן מוקי לה ר"א בעולת תמיד. ק"ל הא הכי אמרינן לקמן וערכו ב' ב"א ב' הכהנים ב' למדנו לטלה שטעון ו' ופריך האי בבן בקר כתיב שטעון כ"ד ומשני על העצים אשר על האש אשר על המזבח איזה דבר

שנאמר בו עצים אש ומזבח הוי אומר זה טלה ופירש"י על העצים קרא יתירא הוא דהא כתיב ונתנו אש וערכו עצים וערכו נתחים ל"ל תו על העצים אשר על האש למידרש ביה דהני ו' כהנים הוצרכו לדבר שנאמר בו אש ועצים ומזבח והיינו טלה של תמיד שצריך למערכה חדשה. הרי הא לא אתיא לן דוערכו איירי בתמיד אלא משום דסיפא דקרא דאשר על האש מיותר דהא כבר כתיב ונתנו אש וערכו עצים ומ"מ האי וערכו עצים לגופיה אתי ואבן בקר דכתיב גביה קאי ולקמן אפרש **ההיא** דלא כראב"י ודלא כר"י ה"ג ת"י וגם תוס' אחרונים והת"י מפרשים דהא ברייתא די"ז מיירי מפייס שני והא דתניא י"ז דלא כר"י דאמר לא היה פייס למחתה אלא היה פייס לה ונכלל בתוך הפייס הב' ולא עם קטורת בפייס הג' דבשלמא קטורת לא היו מפיסין לה אלא חדשים מפני שמעשרת כדאמרינן לעיל אבל מחתה ס"ל להאי תנא שאינה מעשרת וצריך להפיס עליה חדשים וישינים וצריך לקובעה בפייס שכולן היו שווין בו ולכן היה בפייס שני ודלא כראב"י דס"ל דלא היה פייס למי מעלה אברים מן הכבש למזבח ולדידיה להשלים ד' פייסות בע"כ צריך פייס בפ"ע למחתה ואינו נכלל בתוך הפייס הב' ותמי' לי על פי' זה דא"כ פייס פעמים י"ג דתני ר"ח היכי משכחת לה דהא לעולם היה י"ד בפייס זה השני י"ג דקחשיב במשנתינו ופייס דמחתה דמוסיף ר"ח ולעולם לא משכחת לה פחות מי"ד וי"ג דר"ח המ"ל. ועק"ל דא"כ הו"ל תלתא תנאי במחתה לראב"י היה לה פייס בפ"ע להשלים ד' פייסות ולברייתא נכללה בתוך הפייס הב' של תמיד ולר"י לא היה לה פייס כלל אפי' נכללה לא אלא מי שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה אלא ודאי לכ"ע אינו נכללה בתוך הפייס הב' של תמיד ואין כאן אלא ב' מחלוקת לראב"י נותן פייס בפ"ע למחתה להשלים ד' פייסות ולר"י דאית ליה פייס מן הכבש ולמזבח לא היה פייס למחתה אלא מי שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה והתוס' שלנו פירשו הא דתניא י"ז לכל הפחות קאמר וקחשיב לכל הזוכין בכל הד' פייסות בפייס הא' א' דתה"ד ובשניה י"ג כהנים זוכין בו ובג' ב' א' דמחתה וא' דקטורת הרי י"ו זוכין ובד' א' דמן הכבש ולמזבח ודלא כראב"י דל"ל כהן [בפ"ע] דמן הכבש למזבח ודלא כר"י דל"ל דזוכה במחתה מחמת פייס אלא ברצון הזוכה בקטורת תליא אם רצה אומר לזה של ימינו זכה עמי במחתה ואם רצה אומר כן לאחר או מניחה לעצמו והא דאמרינן לעיל אי משכחת תנא דא"ל ה' והא תנא די"ז א"ל ה' פייסות י"ל דלעיל לא ידע מהא ברייתא. וזה תמוה לי לומר דלא ידע ועוד קשה סתמא דגמרא דידע להא אמאי לא מייתי לה לעיל. ולדידי א"צ לדחוק בזה נהי דס"ל להאי תנא די"ז כהנים זוכין בכל הפייסות מ"מ לא היו אלא ד' פייסות בלבד בא' ובאחרון זוכין בכ"א חד כהן ובשני י"ג כהנים זוכין בו ובשל ג' ב' א'

למחתה וא' לקטורת ומ"מ פייסות אינן אלא ד' לחוד. ומ"מ ק"ל גם על פי' זה דא"כ הו"ל תלתא תנאי במחתה לראב"י הו"ל פייס בפ"ע להשלים ד' פייסות כדאמרינן לעיל ולר"י אין כהן אחר זוכה בה מחמת פייס אלא ברצון הזוכה בקטורת לחוד תליא ולהאי תנא די"ז הזוכה במחתה זוכה בה מחמת פייס ועל תוס' הישינים אנו מצטערין שמוסיפין לנו ע"י פי' במחלוקת אלא שבאו חדשים להוסיף ג"כ ועוד אם איתא להא הא ודאי לא הוי שתיק הגמ' לומר כן בהדיא ולא ע"י רמז עפ"י פי' וכ"ש במקום שיש לטעות לפ' הכי או הכי האי י"ז דקא מוסיף האי תנא אי אפייס ב' לחוד קאי כפי' ת"י ופייס למחתה להאי תנא היה בפייס ב' ואי היה בפייס ג' והא כל אפושי מחלוקת לא מפשינן ומה שדחק לתו' שלנו לפ' דלר"י דמחתה ברצון הזוכה בקטורת תליא הוא מדק"ל לעיל דרוצה לפשוט דכשהן מפיסין לעבודה א' מפיסין מדר"י דא' לא היה פייס למחתה ולידל מת"ק איפכא ותי' דע"כ לא פליגי אלא דלר"י ברצון הזוכה בקטורת תליא ולת"ק לא ליתא דלר"י לא ברצונו תליא וכבר פי' התם הא דמייתי מדר"י בענין אחר וגם התוס' עצמם בחד פי' פי' בע"א. ול"נ לפרש גי' זו ההיא דלא כראב"י ודלא כר"י כפי שהעידו התוס' שכן הגי' בכל הספרים והת"י כתבו שכן גורס ר"ח מ"מ אפרש לה ע"ד פירש"י לפי גרסתו דלא כראב"י אלא כר"י ואין כאן מחלוקת חדשה וה"פ דראב"י ס"ל לא מיבעי דלא היה פייס בפ"ע מי מעלה מכבש למזבח אלא אפי' כהן בפ"ע לא היה לזה והני תרתי משום חד טעמא הוי דמקום שכינה לאו אורח ארעא ואפי' כהן בפ"ע א"א משו"ה כ"ש שאין כאן מקום לפייס לגמרי והני תרתי א"א לא' בלא חברתה מיהו לת"ק דידיה דל"ל ה"ט מקום שכינה לאו אורח ארעא אלא אדרבא ס"ל ברוב עם הדרת מלך ומה"ט אית לן לאפושי בכהנים וצריך כהן חדש דווקא להעלות מכבש למזבח מ"מ אין טעם זה גורם לאפושי בפייסות ולהיות פייס בפ"ע למעלה מן הכבש למזבח דאפי' אם המעלה יהיה נכלל עם א' משאר פייסות הא איכא משום ברוב עם אלא משום דס"ל לת"ק דלא היה פייס למחתה בפ"ע כר"י וא"כ בצרי לה פייסות והא לא אמרינן כדא"ר לעיל לפיכך מכניס פייס דהמעלה תחת פייס דמחתה להשלים מנין ד' פייסות דא"א לפחות מהן הרי דהא דת"ק דראב"י חדא בלא חברתה אפשר דאפשר שיהיה כהן חדש בהעלאה משום ברוב עם מיהו פייס בפ"ע ל"צ ואי משום השלמת ד' פייסות הא אפשר להכניס פייס דמחתה תחת פייס דהמעלה ומיהו ת"ק דר"י בע"כ הכי ס"ל דכיון דאר"י לא היה פייס למחתה מכלל דת"ק דידיה ס"ל דהיה והשתא ה"ק והתניא י"ז ההיא דלא כראב"י פי' דס"ל שהיה כהן חדש להעלאה משום ברוב עם ודלא כראב"י דל"ל לאו אורח ארעא אלא כת"ק דידיה דחייש בהעלאה לה"ט דברוב עם מיהו בהא לא ס"ל כת"ק דראב"י שהיה פייס בפ"ע להעלאה

משום דהאי ת"ק ס"ל דלא היה פייס למחתה ובע"כ צריך להכניס פייס דהעלאה תחתיה להשלים מנין ד' פייסות והאי תנא דברייתא זו די"ז ס"ל דהיה פייס למחתה ויש כאן ד' פייסות כבר והאי דהמעלה היה נכלל בתוך פייס ב' והשתא האי תנא די"ז לאו מחלוקת ג' הוא בסברא חדשה כמו לפי' ת"י ושלנו אלא הכל מיוסד על טעם א' דא"א לפחות מד' פייסות אלא דת"ק דראב"י ס"ל לא היה פייס למחתה בפ"ע ומשלימים לד' פייסות בע"כ בפייס דהעלאה והאי תנא כת"ק דר"י דהיה פייס למחתה בפ"ע מפני שהוא מעשרת וכיון דכבר נשלם לו מנין ד"פ ע"י פייס דמחתה מעתה פייסדהעלאה ליתא דהא כל הני תנאי ל"ל אלא ד"פ לחוד מיהו בהא ס"ל כת"ק דראב"י דחייש לברוב עם לפיכך מצריך כהן חדש להעלאה וכוללו בתוך פייס ב' ששם מקומו בהדי פייסות דעבודת קרבן תמיד ועוד דא"א לכלול בהדי ב' פייסות אחרונים דמחתה ודקטורת דכיון דס"ל דהיה פייס למחתה בפ"ע מפני חשיבתה שמעשרת ממילא אין מפיסין לה אלא חדשים כמו לקטורת עצמה א"א לכלול האי דהעלאה עמם וצריך לקובעה להעלאה בפייס כמותה שכולן שווין חדשים עם ישנים לכן הויא בפייס ב' והשתא האי תנא בהא ס"ל כמר ובהא כמר ואין אומרים סברא חדשה דלא ידע:

איל קרב בי"א. ק"ל מנלן הא בשלמא רישא דתמיד הוא עצמו קרב בט' נ"ל בגמ' מוערכו שנים וכו' למדנו לטלה שטעון ו' אבל הא דפר ואיל מנלן (מיהו הא דחביתין וסולת ויין דבא' א' נמי א"י מנין) וראיתי בירושלמי שא' ולמה איל קרב בי"א ופר בכ"ד כדי לעשות פומבי לדבר פי' פרהסיא והרגש לדבר ע"ש בבית אלהים נהלך ברגש מיהו בגמ' שלנו פ"ה דסוכה (דף נ"ב) משמע דה"ט משום דברוב עם הדרת מלך דאמרינן התם אמרו על בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי יריכות של שור הגדול שלקוח באלף זוז ומהלך עקב בצד אגודל ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום ברוב עם הדרת מלך:

אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב פירש"י אם רצה כהן יחידי להקריב את הכל ובלא פייס. וק"ל הא בע"כ אפי' בקרבן יחיד צריך מנין הכהנים בהקרבה כמנין דתנינן במשנתינו למעלה דהא אי' באגדה במדרש איכה על פסוק העיר רבתי עם מבקש את לידע כמה אוכלסין הוו בירושלים מכהניא את ידע הה"ד ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר כ"ב אלף וצאן ק"כ אלף ותנינן פר קרב בכ"ד ואיל בי"א והא התם קרבנות יחיד היו ולא של חובת ציבור ואפ"ה אין איל קרב בפחות מי"א ופר בפחות מכ"ד. ועוד ק"ל מההיא עובדא דפ"ה דסוכה דבנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל ב' יריכות של שור הגדול ולא הניחוהו לעשות כן משום ברוב עם ואי בק"י אם רצה א'

להקריב מקריב א"כ ההיא עובדא בע"כ בק"צ הוה מדלא הניחוהו והאיך אפשר לומר [כן הא] היה ע"י פייס וכ"ד כהנים זכו בהולכה זו דפר ע"י פייס והאיך אפשר לומר שהיה נוטל ב' יריכות לחוד מה שזכו בו ג"כ שאר כהנים והא לא מצינו ועוד מאי איריא לא הניחוהו משום ברוב עם ת"ל דא"א לו לגזול את שאר הכהנים שזכו עמו בפייס ג"כ בהולכת איברים הללו [ואין] לומר ששאר כהנים שזכו עמו מחלו לו חלקם דחלילה לומר כן דה"ל כמבזין קדשי שמים ח"ו הלכך נ"ל דהא דקאמר אם רצה להקריב מקריב היינו בלא פייס קאמר והיינו לישנא דאם רצה כלומר דברצה הדבר תלוי ולא בפייס אבל מ"מ פר קרב בכ"ד וכן כולן אפי' בק"י ואע"ג דלא תנינן פייסות גבי פר ואיל דק"צ דמוספי ר"ח ושל מועדים מ"מ אריש דפייס דתנינן גבי טלה תמיד קאי וה"ק איל של ק"צ קרב בי"א וע"י פייס וכן פר בכ"ד נמי ע"י פייס ועלה קאמר בד"א דצריך פייס בק"צ אבל בק"י אם רצה להקריב בלא פייס מקריב. ומ"מ אגדה זו ק"ל דהא פר קרב בכ"ד וכן איל בי"א היינו בעולה שכולה כליל ומקטיר את הכל אבל הא דויזבח שלמה משלמים מיירי שאין מקריב מהם אלא חלבים ופדרים בלבד ובחד כהן סגי להו וי"ל מ"מ הא קתני סיפא דפר קרב בכ"ד הסולת והיין בג' ג' נמצא אפי' פר של שלמים צריך עכ"פ ז' כהנים וגבי איל תני הסולת והיין בב' ב' נמצא איל של שלמים אינו קרב בפחות מה' כהנים דהא שלמים טעונין נסכים דהיינו סולת ויין והא דקאמר ותנינן פר קרב בכ"ד איל בי"א ל"ד לומר דכ"כ כהנים היו צריכים לכל פר ואיל דשלמים דשלמה אלא אסיפא סמיך דהסולת והיינו דפר בג' ג' ודאיל בב' ב':

הפשטן ונתוחן של אלו ואלו שוין. בגמ' מפרש שוין בזר וק"ל מאי קמ"ל דהפשט וניתוח של ק"צ שוה לק"י להכשיר בזר פשיטא מהיכי תיתי לחלק בין של צבור לשל יחיד לענין הכשר זר והא דנ"ל בגמ' דכשירה בזר ואפ"ה לא איצטריך תנא לאשמועינן דאין לחלק בה בין ק"י לשל ציבור והא ודאי דאפילו בקרבן צבור נמי כשירה בזר כדאמרינן לעיל (דף כ"ה) גבי תמיד דק"ל הוי או דילמא זורק מקבל דא"א שוחט מקבל זימנין דשחיט זר ואע"ג דשחיטה חשובה דחייבין עליה משום שחוטי חוץ וגם היא מד' עבודות שמפגלין בהן ופוסלין במחשבת פסול כדאיתא בפ"ק דזבחים כ"ש הפשט וניתוח הקלין דפשיטא כיון דרבי רחמנא שכשירים בזר דאין לחלק בין ק"י לק"צ. ונ"ל דמלתא אגב אורחא קמ"ל דניתוח דק"י שוה לשל ציבור לכל דבר ומשום דתני לעיל טלה של תמיד איבריו קרב בה' ואיל בה' ופר בט"ו וכולן בק"צ דבעי פייס מיירי דגבי פייסות תני להו חוץ מהקרביים והיין והסולת שלהן וטעמא דמילתא משום דרחמנא א' ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחיה כדאמרינן בפ"ק דחולין לפיכך טלה ואיל שהן מן הצאן ובהמה

דקה אי מנתחים לה יותר מלה' נתחים כאילו דתנינן הו"ל נתחיה לנתחיה ופר שהוא מן בהמה גסה וגדול במינו אי מחלק ליה עד ט"ו נתחים כפי המפורש במשנתינו ה"ל לנתחיה אבל לא יותר דהו"ל נתחיה לנתחיה וק"ל דק"י שוה לק"צ בהא דלא נתחיה לנתחיה ולא תימא דטלה או איל או פר עולה ש"י קרב אפי' במנין כהנים יותר ממנין המפורש לעיל ול"ל בה משום נתחיה לנתחיה בק"י קמ"ל דניתוח ש"י וש"צ שווין בהא. ומיהו מדתני נמי להפשט בהדי ניתוח בע"כ שוין בזר נמי קאמר וקמ"ל תרתי דהפשט ונתוח כשירים בזר ומיהו מש"ה ל"צ למיתנא דשוין בזר ק"צ לש"י דפשיטא אלא משום ניתוח ששוין ש"י לש"צ קמ"ל דאע"ג דכבר תנינן לה גבי פייס אפ"ה ש"י שוין להו וקמ"ל עוד מדתני הפשט דכשירין בזר וה"ה לניתוח דתני לה עם הפשט דקמ"ל כשירה בזר וזה שלא כדברי הרמב"ם שכתב בפ"ו מהל' מעה"ק אחר שכתב שמנתחין האברים של טלה ואיל ופר ע"ד ששנינו כתב ולמה לא יחלקו אבר הגדול של שור לחלקים שנאמר ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחיה בד"א בעולת הציבור אבל עולת היחיד אם רצו להוליך נתחים בפחות מאלו או ביותר מוליכין:

דף כז.

[מלואים: **והקריבו** בני אהרן הכהנים מקבלה ואילך מצות כהונה וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר ק"ל ל"ל תרתי הא מוהקריבו בני אהרן לחוד כבר נ"ל שחיטה בזר כשירה מדכתיב כהן בקבלה ולא בשחיטה תו וסמך ידו ושחט דמשמע דמי שסומך דהיינו בעלים [שוחט] ולא בעי כהן ל"ל הא כבר נפקא ליה מוהקריבו דשחיטה לא בעי כהונה ורש"י נראה שהרגיש בזה וארכביה אתרי ריכשי שפי' ת"ל ושחט והקריבו הכהנים ומדכתיב כהן בקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דושחט אבעלים קאי וסמך ידו ושחט פי' לפירושו דהואיל ולא כתיב כהן בשחיטה כמו בקבלה דרשינן להאי ושחט אוסמך דלפניו לומר שהסומך רשאי לשחוט אבל איני יודע תרתי ל"ל הא בהא לחוד סגי מדכתיב כהן גבי קבלה הנאמר אחר ושחט ולא כתיב בשחיטה שנאמר תחילה ש"מ דלא בעי כהונה והכי אמרינן להדיא בפרק ה' דברכות (דף ל"א) דאמר ליה שמואל לעלי שחיטה בזר כשירה א"ל מנ"ל הא אמר ליה מי כתיב ושחט הכהן והקריבו הכהנים כתיב מקבלה ואילך מצות כהונה מכאן לשחיטה שכשרה בזר ועוד ק"ל דבריש פ"ג דזבחים תניא ושחט שחיטה בזר כשירה שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים ובעבדים ובטמאים אפי' בקדשי קדשים או אינו אלא בכהנים אמרת וכי מאין באתה מכלל שנאמר ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח יכול אף בשחיטה ת"ל ושחט

והקריבו מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בכל אדם ולא מייתי להא דוסמך ושחט אלמא דמהא לחוד סגי למיתי דשחיטה כשרה בזרים מדכתיב כהונה גבי קבלה ולא גבי שחיטה ונ"ל דהני שמעתתא מפ' מההיא דפ"ג דמנחות דאמר התם יציקה ובלילה דמנחה לר"ש פסולה בזר ולרבנן כשירה משום שנאמר ויצק עליה שמן והביאה אל בני אהרן הכהן וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשרה בזר ור"ש והביאה וי"ו מוסיף על ענין ראשון ופריך לר"ש מושחט והקריבו מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר אמאי ה"נ נימא וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומשני שאני הכא דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים והשתא ההיא דפ"ה דברכות ודפ"ג דזבחים כרבנן דל"ל וי"ו מוסיף על ענין ראשון ונפקא להו מהא לחוד מדכתיב כהונה גבי קבלה ולא כתיב גבי שחיטה דשחיטה בזר כשירה וההיא דשמעתין כר"ש דאית ליה וי"ו מוסיף על ענין ראשון א"ל דילפינן מוי"ו דוהקריבו לפסול שחיטה בזרים כקבלה ולדידיה נפקא ליה מוסמך ושחט דאיתקש שחיטה לסמיכה דשחיטה כשרה בזר:]

דף כח:

אי נמי שאני אברהם דאיצטגנינות גדולה היה בלבו א"נ משום דזקן ויושב בישיבה היה. ק"ל דלפי"ז משמע דאין לנו ללמוד מאברהם דשאני אברהם דרב גובריה ואפילו בבה"מ דמקום זריזין הוא לא רצו להקדים שחיטת התמיד מכי משחרי כתלי דילמא אתי למטעי וכל שכן דאין לנו להקדים להתפלל מנחה מההיא שעתא עד ו' ומחצה דלמא אתי למטעי והשתא הדרא קושיא קמא לדוכתיה אנן מאברהם ניקום וניגמור ולאידך גיסא דהי' ק"ל דא"צ לנו זריזות כ"כ כאברהם ודחינן לה תנא קא גמר להשכים למצות בזריזות כאברהם והשתא קשיא [להיפך] דאין ראוי לכל אדם להקדים כ"כ תפלת מנחה כאברהם דרב גובריה והא תנא נמי ל"ג מיניה דאין נשחט עד ו' ומחצה ולא קודם וי"ל דודאי למאי דס"ד מעיקרא לא קמ"ל מידי בהא מלתא דמאי נ"ל בהא דאימת מצלי אברהם דאי קמ"ל דמההיא שעתא זמן תפלת מנחה פשיטא דתפלת מנחה כנגד תמיד של בה"ע תיקנו ואפי' למ"ד תפלות אבות תקנו אסמכינהו רבנן אקרבנות כדא' רפ"ד דברכות (דף כ"ו) פשיטא דמההיא שעתא כשר לתמיד של בה"ע הוא שהחמה נוטה למערב וה"ה דכשר לתפלת מנחה מההיא שעתא דתיקנוהו נגד תמיד אלא ע"כ לא קמ"ל מידי בהא אלא שנגמור זריזות מיני' ואהא ק"ל ואנן מאברהם ניקום ונגמור ומשני תנא גמר מאברהם אבל לבתר דמייתי' הא מתני' דחל ע"פ להיות בע"ש נשחט בו' ומחצה דלכאורה משמע

מהא דאינו קרוי בה"ע עד פלגא שעתא בתר דמשחרי כותלי דהו"ל בתחילת ז' וקמ"ל ר"ש דלעולם מתחילת ז' מתחיל בה"ע וכשר לשחיטת תמיד ולתפלת מנחה ומההיא שעתא הוי מצלי לה אברהם א"כ אע"ג דאין לנו ללמוד מאברהם דרב גובריה אפ"ה טובא קמ"ל כיון דאברהם הוי מצלי מההיא שעתא אע"ג דאין ראוי לשאר כל אדם לעשות כן דילמא טעי מ"מ היכא דעבר וצלי מההיא שעתא יצא ידי חובתו בדיעבד כיון דמסתמא כשר לתמיד ולתפלת מנחה:

קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין ק"ל מאי גריעותא דעירובי תבשילין יותר משאר מילי דרבנן דקא חשיב ליה הוה ליה למימר סתמא קיים אברהם אבינו אפי' מילי דרבנן והכל בכלל ואפי' ע"ת וי"ל דאמרינן בפ"ג דפסחים (דף מ"ו) דאמרי' הואיל והאופה מיו"ט לחול אינו לוקה משום הואיל ואי מקלעי לי' אורחים חזו ליה ומשו"ה אופין מי"ט לשבת ע"י עירובי תבשילין ול"ל טעמא דמדאורייתא צרכי שבת נעשים ביו"ט וכיון שכן דטעמא דמהני ע"ת הוא משום דמה"ת אפי' שלא לצורך ביו"ט ל"ל בה משום הואיל ומקלעי לי' אורחים וה"ל הכל לצורך יו"ט מיהו הני אורחים דאמרינן הואיל בשבילן היינו אורחים ישראלים דוקא אבל לא אורחים נכרים דהא אפי' אי מקלעי ליה אסור לטרוח ביו"ט בשבילן כדאי' התם לכם ולא לנכרים כ"ש דל"ל הואיל בשבילן והשתא ה"א דבימי אברהם שלא היו עדיין שומרי תורה אלא הוא וב"ב לחוד ואפי' הללו שגיירן אברהם ושרה היו נגררין אחריו ומב"ב היו כדכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן והיינו גרים שגיירוכדאמרינן במ"ר וא"כ ל"ל לגבי דידיה האי התירא דהואיל ומקלעי ליה אורחים דהא משום אורחים נכרים אינו דוחה יו"ט ומשו"ה ה"א דל"ש התירא דע"ת לאפות מי"ט לשבת קמ"ל ר"א דאפ"ה קיים אפי' ע"ת ואפי' לגבי דידיה נמי מוהני ע"ת משום דכר"ח סבירא ליה דאע"ג דלא אמרינן הואיל אפ"ה מהני עירובי תבשילין מטעמא דצורכי שבת נעשים ביו"ט ורבנן אצרכו הכירא דע"ת שלא יאמרו אופין מיו"ט לחול וה"ט דע"ת אמרה ר"א להדיא בפ"ב דביצה (דף י"ט) וכיון דה"ט דע"ת לגבי אברהם נמי אהני לפיכך הוי סגי ליה נמי ע"ת. ועי"ל דאפי' לרבה נמי קמ"ל ר"א דאהני ע"ת לאברהם אבינו דאע"ג דל"ש למימר לגבי דידיה הואיל ומל"א וכדפירשתי משום דהא דאמרינן הואיל לאו למימרא דה"ק הואיל ואפשר עדיין שיהא באפי' זו צורך יו"ט להבא אי מקלעי ליה אורחים אלא אפי' בדבר שא"א עוד לבא להבא לידי היתר מעכשיו אלא היה אפשר לדבר זה לעשות היום בהיתר ע"י שום ענין לשעבר נמי אמרינן הואיל כדמוכח מהא דפריך התם וא"א דאמ' הואיל אחרישה לא לחייב הואיל וחזי לכסויי בי' דם צפור כלומר אילו הוי הכא דם ציפור אע"ג דהשתא ליתא אמ' הואיל ולפי זה גבי א"א נמי היה שייך

האי התירא דע"ת משום הואיל והדברים ארוכים ועמוקים אין כאן מקומן וכ"כ בזה במקום אחר כל הצורך בס"ד:

דף כט.

אלא אפי' עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה פרש"י בפי"א דמנחות (דף ק') אפי' עולה ומנחה דלאו קרבן חשוב הוא דאין באין בצבור וק"ל א"כ הול"ל אפי' אשם דנמי אינו בצבור וכן בכור ומעשר ושמא הני כיון דמין בהמה הן וישנו במינן בצבור אינו רבותא כ"כ כמו עולת העוף ומנחה דאין במינן בציבור לגמרי וקק"ל דהא עולת העוף דישנו בציבור כדא' לקמן בפ"ד (דף מ"א) אי עולה זבן עולה אזלא לנדבה והיינו נדבת צבור וכבר פי' התוס' בפ"ק דשבועות (דף י"ב) דאע"ג דאין עולת עוף בציבור היינו דאין לקנות עוף במעות שניתותרו אבל אם כבר בא עוף לפנינו מקיצין בו דמה יעשו ממנו והשתא הוי רבותא באשם בכור ומעשר יותר מעולת העוף דאע"ג דישנו בציבור במינו מ"מ אינהו גופייהו ליתנייהו בצבור משא"כ עולת העוף דאיהו גופיה משכחת לה בציבור אבל כאן פירש"י לא זבח בלבד שנשחט בלילה אמרו ישרף אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה בלילה תישרף דגמרי להו משחיטה דמליקת עוף וקמיצת מנחה במקום שחיטת זבחים הן והתו' שם בפי"א דזבחים ביארו יותר דרבותא דהני אע"ג דלאו בכלל יום זבחכם נינהו קמ"ל דנפקא לי' מביום צותו כדמ' בפ"ב דמגילה (דף כ'):

אלא אפי' עולת העוף ה"ג התם בפי"א דמנחות וה"ג רש"י ותוס' שם ומשמעתין בקצת ספרים גרסי אף מליקת העוף סתמא מ"מ מוכח מתוכה שמשובשת היא דמיד בסמוך גרסי בשלמא עולת העוף מאי דהוי הוי ומ"מ ק"ל אמאי פרט לעולת עוף יותר מחטאת העוף דהא כל הרבותא דאיכא בעולת העוף איכא נמי בחטאת העוף לכל הפי' דהא שניהם שוין בהא דאינן מין זבח וליתנן בציבור ואדרבא לפירש"י בפי"א דמנחות הוי רבותא בחה"ע יותר מעולת העוף דאילו עולת העוף מ"ל לפעמים דאיתנהו בנדבת צבור כדפי' בסמוך ואילו חה"ע לא משכחת לה בציבור כל עיקר והול"ל אלא אפי' מליקת עוף סתמא דהכל במשמע בין עולת העוף בין חטאת העוף:

אלא אף עולת עוף וכו' משום דנעשה בלילה והק' התוס' ת"ל משום דקרבי קודם לתש"ש ואמ' לקמן (דף ל"ד) מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר דכתיב היא העולה עולה ראשונה ואני תמה על התוס' דמה ענין למליקה וקמיצה בלילה לקודם תמיד של שחר דהאי עולה ראשונה דקרא לא משמע אלא ביום לאחר האיר המזרח דאז זמן תמיד אין להקדים קודם לתמיד אבל בלילה דאין זמן תמיד ל"ל בה תדע דבלילה ל"ל בה משום

קודם לתש"ש דאמר' רפ"ה דפסחים (דף נ"ט) ר"כ רמי כתיב לא ילין ח"ח עד בוקר ע"ב הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין וכתיב והקטיר עלי' חלבי השלמים ע"ה כה"כ ומ"ל בשניתותרו הרי דלק"ל אהא דכל הלילה ילין אלא מעלי' השלם דתשבה"ע אבל משום קודם לתש"ש ל"ל בה מטעמא דפי' אלא הכי הו"ל לאקשויי ת"ל משום דאי ק"ק אחר תשבה"ע משום עלי' השלם אבל הא נמי לק"מ למאי דפי' התוס' עצמם דהא דנקט מנחה שנקמצה בלילה דת"ל בלא נקמצה ומשום קידוש המנחה בכלי קודם קמיצה נפסלת בעה"ש בלינה משום דאי ל"נ ל"ת לבית השריפה עד עה"ש אבל השתא משום קמיצת לילה נשרפת לאלתר בלילה ולא בעי ע"צ והשתא הא דנקט קמיצה ומליקה משום פסולה דלילה ולא משום לאחר תשבה"ע למאי דפי' או קודם תש"ש לדעת התוס' נ"מ לשרפו בלילה מיד דאילו מחמת פסולן של תמידין שהקדים או שאיחר להם הו"ל פסולה מחמת דבר אחר ולא פסול דגופו כדאמר' בספ"ו דפסחים (דף ע"א) ואי אמרת לא בעי עקירה פסולו מחמת מאי הוי משום דשחטו אחר תמיד של בה"ע והתנן כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים טעון עיבור צורה ויצא לבית השריפה וה"ה לקודם תמיד של שחר נמי הוי כמו פסול מחמת ד"א ולא היה נשרף אלא עד לאחר עה"ש משום עיבור צורה אבל משום פסול קמיצה ומליקה בלילה הו"ל פסול בגופו וא"צ עיבור צורה אלא נשרף בלילה מיד דהא מה"ט נקט גבי מנחה גופה שנקמצה בלילה אע"ג דבלא קמיצה נפסלה בקידוש בכלי נ"מ לישרף מיד בלילה קודם עיבור צורה מיהו כ"ז לשיטת התוס' אבל לפי מה שאפרש בסמוך דכל פסול שאירע בקדשים אין נשרף בלילה אפי' פסול הגוף אכתי תקשה ת"ל משום פסול דלאחר תמיד של בין הערביים למאי דפי' או קודם תש"ש לדעת התוס' מיהו בלא"ה אין זה קושיא דהמחוור דבדיעבד משום העולה עולה ראשונה או משום עליה השלם אינו מעכב בדיעבד וכההיא דפ"ד דמנחות גבי עולה ראשונה דאמ' בהדיא דאינו אלא למצוה ומשם יש ללמוד דה"ה עליה השלם אינו אלא למצוה ואינו מעכב בדיעבד וכן תי' התוס' ותי' זה עיקר וכבר כתבנו בזה הרבה:

דף כט:

כלי שרת מקדשין שלא בזמנם. הקשו התוס' בלא נקמצה נמי תצא לבית השריפה כיון שנתקדשה בכלי ותירצו אי לא נקמצה לא תצא לבית השריפה בלילה עד שתפסול בלינה בעה"ש אבל השתא דנקמצה בלילה תצא לאלתר לבית השריפה וק"ל דלפי גמרא דידן מוכח דקדשים פסולים ע"י שום פסול אין נשרפין בלילה דהא בירושלמי פ"ב דשבת אמרו אלא מעתה אין מדליקין בשמן שריפה בלילה על שם שאין שורפים

את הקדשים בלילה א"ר ירדו לה בשיטת ר"י כמה דרי"א תינוק שעבר זמנו נימול בין ביום בין בלילה כך עבר זמנה נשרפת בין ביום בין בלילה והא בגמ' דידן פרק הערל (דף ע"ב) אמרינן דיתיב ר"י וקדריש נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה ואותביה ר"א אין לי אלא נימול לח' שאינו נימול אלא ביום לט' לי' לי"א לי"ב מנין ת"ל וביום ואפי' מאן דלא דריש וי"ו פי' ראב"ש ס"ל התם דמילה שלא בזמנה נימול בין ביום בין בלילה וכשמעתתא דירושלמי וי"ו וה' דריש גבי נותר דוי"ו וה' יתירי כתיבי והנותר ושתיק ליה ר"י התם וקלסי' וש"מ דלכ"ע אפילו שלא בזמנו אין נותר נשרף אלא ביום ולא בלילה לפום מסקנת גמרא שלנו ואפי' למ"ד שלא בזמנו נימול אפילו בלילה אפ"ה בנותר מודה דאפילו שלב"ז אינו נשרף בלילה ודלא כהירושלמי דמדמי להו אהדדי ומ"מ הא למדנו מדברי הירושלמי דכל פסולי שבקדשים מנותר ילפינן לה ואין נשרפים בלילה דהא ר"ל דאין מדליקין בשמן שריפה שהוא שמן של תרומה שנטמאת בלילה ע"ש שאין שורפין קדשים בלילה ואי בשאר פסולי קדשים חוץ מנותר נשרפים בלילה ול"ג להו מנותר דכ"ר ביום הג' באש ישרפו דמשמע ביום דווקא ולא בלילה האיך ר"ל דאין מדליקין בשמן שריפה בלילה ע"ש שאין שורפין את הקדשים בלילה הא קדשים גופייהו דומיא דשמן שריפה דהיינו שנטמאו נשרפים בלילה ואפי' במסקנא לא התיר שמן שריפה בלילה אלא אליבא דר"י דווקא דס"ל לגבי מילה שלא בזמנה דנימול בלילה וה"נ נותר שלא בזמנו והא דשמן שריפה לשלא בזמנו דמי כדמסיק הירושלמי שם ומה אית לך שמן שריפה שעבר זמנה ומשני ר"י בן פזי מכיון שנטמאה כמי שעבר זמנה אלא ע"כ כל פסולי שבקודש לנותר דמי דגלי קרא שאינה נשרפת בלילה ובהא לא משמע דגמ' דידן פליג אגמרת ירושלמי וכיון דמסקנת גמרא דידן דנותר לעולם אין נשרף בלילה אפי' שלא בזמנו לכ"ע מעתה שום פסולי קדשים אע"ג דדמי לשלא בזמנו דנותר אפ"ה אינן נשרפין בלילה וכיון שכן גבי מנחה ליכא נ"מ ביונקמצה ללא נקמצה אלא שנתקדשה בכלי בלילה לעולם אין שורפין עד שיעלה עמוד השחר ואכתי תקשה נקמצה ל"ל תיפוק ליה משום קדושת כלי בלילה לבד נמי נפסלת בעמוד השחר לכן נ"ל לפרש ע"ד ההיא דפ"ט דב"מ (דף ק"י) דתנן שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום ופי' התוס' ואעפ"י שיצא ממלאכתו ועוד לילה גובה כל היום ואינו עובר בבל תלין בעלות השחר דלינה משמע כל הלילה וזה השכירות לא לן כל הלילה וה"נ לינה דבקדשים דכתיב לא ילין כל הלילה משמע וכיון שכן אתי שפיר הא דנקט מנחה שנקמצה בלילה דאילו משום קדושת כלי לחוד בלילה אינה נשרפת אפי' ביום דכיון דמנחה זו לא נתקדשה קודם הלילה אינה נפסלת בעמוד השחר בלינה דאין

לינה אלא בכל הלילה ואע"פ שהתוס' הקשו שם דבפ"ב דזבחים (דף כ') גבי קידוש ידים ורגלים ומי כיור דעה"ש פוסל בלינה אפילו לא התחיל לינה אלא לאחר תחילת הלילה לא קשה מידי דאיכא למימר דלינה זו אינו פוסל אלא מדרבנן לחוד ולא מה"ת דהא כל עצמו של לינה הפוסל בקידוש ידים ורגלים התם לרבי אינו אלא מדרבנן הואיל ואין המים לפנינו וכדאמר אביי התם ולינה דרבנן וכיון דלינה דמקצת הלילה אינו פוסל אלא מדרבנן אי לא נקמצה המנחה בלילה אינה נשרפת אפי' לאחר עה"ש דנפסלה בלינה דדבריהם דאפי' תרומה דקילי אינה נשרפת על פסול דדבריהם אלא תולין כדא' בספ"ק דפסחים והכי משמע בכמה מקומות אבל משום קמיצת לילה דדמיא לשחיטה כדאי' בפ"ק דזבחים (דף י"ג) ובפ"ב דמנחות קומץ היינו שוחט וכמו דשחיטת קדשים פסול מה"ת בלילה כדכתיב ביום זבחכם כדא' בפ"ה דזבחים ה"נ קמיצת מנחה בלילה פסול מה"ת וכדתנן בספ"ב דמגלה (דף כ') והא דאמרינן רפ"ג דתמורה (דף י"ד) אר"פ השתא דאמרת נסכים הבאים בפ"ע קריבין אפילו בלילה נזדמנו נסכים בלילה מקדשין בלילה ומקריבין ואמר ראב"א ועה"ש פוסל בהן כאברין א"ל דלינה זו אינה אלא מדרבנן כיון שלא היו קדושים בתחילת הלילה ומה שהק' התו' ע"ש דלא ילין חלב חגי בעה"ש גרידא שאם העלה אברים ע"ג המזבח בתחלת הלילה והורידן לפני עה"ש נפסלין בלינה כדא' בזבחים (דף כ"ו) ואע"פ שתירצו מפני שראוין הן להקריב בתחלת הלילה קרינן בהו לינה אפי' בעה"ש מ"מ מסיימו עלה התוס' ודוחק ולדידי אין זה דוחק ואפרש טעמא דידהו וטעמא דידי במקום אחר וכאן לא ראיתי להאריך בזה כי נ"ל דבלא"ה לק"מ דדוקא נקט נקמצה בלילה ונ"מ אפי' דאם עלתה תרד:

ואמאי תקדש ותפסל ופירש רש"י לקדש השולחן את הלחם מא' בשבת לפסול בסידור שלא בזמנו משמע דר"ל תקדש ביום הסידור ותפסול בלינה ליום המחרת כשעלה עה"ש וה"פ להדיא בסמוך גבי כי מטא בי שימשא תקדוש ותפסול משום סידור לילה ולשחרית נפסל בלינה והכי משמע מפירושו בכולה סוגיין ואני תמה דבפי"א דמנחות לא פירש כן אלא ה"פ התם (דף ק') לקדוש מא' בשבת וכי מטי אידך חד בשבת לפסול בלינה למוצאי א' בשבת שהרי שהה יותר מח' ימים אלמא אינו נפסל בלינה במוצאי א' בשבת של יום הסידור עד מוצאי א' בשבת הב' שהוא אחר ח' ימים לסידורו וה"נ משמע ממאי דפי' התם כי מטי ליליא דבי שמשא של שבת א' ליקדוש דהא אמרת לילה אין מחוסר זמן ולפסול בליל וי"ו של שבת ב' בלינה שהרי עומד שם שמונה ימים שלימים:

דף ל.

אין אדם נכנס לעזרה לעבודה עד שיטבול פרש"י לעבודה לאו דוקא דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול וזה תימה דא"כ לעבודה דנקט ל"ל הא אין עבודה אלא בעזרה ותיפוק ליה דטעון טבילה משום כניסת עזרה ובשלמא אי שוחט בסכין ארוכה אע"פ שהוא עומד בחוץ טעון טבילה ניחא הא דנקט לעבודה דהשתא [הוי] עבודה בלא כניסת עזרה וקמ"ל דטעון טבילה ותנא דתנא לעזרה לעבודה או קתני לעזרה בלא עבודה לעבודה בלא עזרה אלא דהא מיבעי לן בגמרא מהו לשחוט ע"י סכין ארוכה ולא איפשיטא מיהו לב"ז דמפרש בגמרא טבילה זו מה"ת מק"ו מכה"ג ביוה"כ והא ודאי מהאי ק"ו ליכא למילף אלא לעבודה דומיא דכה"ג ביוה"כ שהיה טובל בין עבודה לעבודה אבל שלא בעבודה אפי' לב"ז ודאי אין צריך טבילה אלא מדרבנן היינו דתני תרתי לעזרה גרידא מדרבנן ולעבודה מה"ת והא דאקדמיה לעזרה דרבנן לעבודה דאורייתא איידי דחביבא ליה אקדמיה כדאי' בפ"ק דר"ה (דף י"ג) דאקדים תנא מעשר ירק דרבנן למעשרות דאורייתא מה"ט אבל לר"י דאמ' בגמרא סרך טבילה היא זו ולדידיה אפי' לעבודה אינו אלא דרבנן לעבודה דנקט ל"ל ולא עוד [אלא] דנקט לעבודה בתר לעזרה דהו"ל זו ואין צריך ל"ז והו"ל למיתנא איפכא לעבודה לעזרה דהו"ל לא זו אף זו וי"ל דנקט לעבודה דקמ"ל דמשום לתא דעבודה גופה צריך טבילה ונ"מ דאי טבל ע"ד ביאת מקדש ולא כיון בטבילתו ע"ד עבודה צריך טבילה אחרת אם בא לעבוד דהא טבילה לשמה בעינן כדאמ' בגמרא הא דטבל ע"ד ביאת מקדש הא דלא טבל ע"ד ביאת מקדש ובהכי אתי שפיר נמי הא דאקדים תנא לעזרה קודם לעבודה דתנא נקט כסדר דאפי' דטבל ע"ד כניסת עזרה אם רוצה לעבוד אחר טבילה זו צריך טבילה אחרת ע"ד לעבודה מיהו יש לי לגמגם על תי' זה דהא בפ"ג דחגיגה (דף כ') תנן טבל לחולין הוחזק לחולין אסור למעשר למעשר אסור לתרומה לתרומה אסור לקודש וכו' טבל לחמור מותר לקל ואע"ג דאם טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל כלל כדתנן התם אפ"ה בטבול לחמור מותר לקל ה"נ הא עבודה קילא מביאת מקדש לענין טומאה דטמא שעבד במיתה ועל ביאת מקדש בכרת והא לר"י דאמר סרך טבילה היא זו כדי שיזכור טומאה ישינה שבידו ויפרוש וכיון דטבילה זו משום לתא דטומאה היא טבילה דביאת מקדש חמיר משל עבודה דזו בכרת וזו אינו אלא במיתה דקילא מכרת כדא' בפ"ב דפסחים (דף ל"ג) גבי בחטאה בשגגה פרט למזיד וא"כ כי טבל ע"ד ביאת מקדש דחמיר דבכרת כ"ש דעלתה לו לעבודה דקילא מיניה דאינו אלא במיתה דהו"ל טבול לחמור מותר לקל וי"ל דנקט לעבודה משום במה בשעת היתר הבמות דמשום עזרה ליכא ומשום עבודה איכא אפי' לר"י דאמר סרך טבילה היא זו

דטמא שעבד אפי' בבמה במיתה כדמוכח רפ"ב דזבחים (דף ט"ז) דרצה למילף זר שעבד חילל מבעל מום וטמא דפריך מה להצד השוה שבהם שכן לא הותרו בבמה משמע הא דתנן התם פי"ד הנותר והזמן והטמא שוין בזה ובזה האי טמא לענין עובד בטומאה נמי איירי והשתא נקט להו נמי בלא זו אף זו לא מיבעי בעזרה דבכרת לטמא דטעון טבילה כדי שיזכור טומאה ישינה אלא לעבודה בבמה דאינו אלא במיתה דקילא אפ"ה טעון טבילה וכ"ת אי גזרו משום סרך טומאה על עובד בבמה דאינו אלא במיתה אוכל תרומה יהא טעון נמי טבילה דהא טמא שאכל תרומה במיתה לק"מ דולטעמיך אוכל קודש יהא צריך טבילה משום סרך טומאה כמו הנכנס לעזרה דהא בכרת כמותו (חסר כאן) אי נמי הא דנקט לעבודה נ"מ לפרה אדומה דמשום עבודה איכא ומשום עזרה ליכא דהא נעשית בחוץ ואע"ג דכהן השורף את הפרה בלא"ה צריך טבילה כדתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש הי' נעשית והניחא לרב דאמר לקמן בפ"ד (דף מ"ג) ולקח אלעזר הכהן מדמה לרבות אפי' כהן הדיוט י"ל דנקט לעבודה משום מקבל דמה דלא היו מטמאין אלא להשורף בלבד וקמ"ל דאפ"ה טעון טבילה מפני קבלה שהיא עבודה אבל לשמואל דאמ' אלעזר דוקא ולדורות למ"ד בכה"ג דוקא ע"כ שריפתה וקבלת דמה הכל נעשה ע"י אדם אחד שהוא הכה"ג מאי איכא למימר מיהו ר"י ס"ל בהדיא רפ"ד דמס' פרה דלדורות בכהן הדיוט סגי ועוד אפי' למ"ד לדורות בכה"ג מ"ל כה"ג ומשוח שעבר א' שרפה וא' קיבל דמה דאין צריך לטמא להמקבל וקמ"ל דאפ"ה טעון טבילה מפני העבודה:

וכולן בקודש על בית הפרוה חוץ מזו פרש"י הראשונה שאינו בא חובה ליוה"כ דהא כל יומא נמי איתא אבל טבילות הבאות חובה ליוה"כ כתיב בהן במקום קדוש בענינא דאחרי מות וק"ל הא אמרינן לקמן (דף ל"ב) גמירי ה' טבילות ועשרה קידושין טובל כה"ג ומקדש ב"ב ופרש"י גמירי הלכה למשה מסיני והא טבילה ראשונה בכלל ה' טבילות שוה להיא הרי דטבילה זו מה"ת היא וי"ל אע"ג דטבילה זו ג"כ הלכתא גמירי לה מ"מ א"צ במקום קדוש דא"צ מקום קדוש אלא טבילה של חליפת בגדים של קודשמשל זהב לשל לבן ומשל לבן לשל זהב דילפינן להו לקמן מורחץ במקום קדוש אבל טבילה זו א"צ מקום קדוש שהרי פשיטה זו אינה בגדי קודש אלא של חול הן וכי גמירי לטבילה למקום קדוש ל"ג וזה דלא כפרש"י דתלי טעמא משום דכל יומא נמי איתא מיהו אתרי קידושי קמאי דתנן לקמן פשט ירד וטבל וכו' וכל הסוגיא דהתם פלוגתא דר"מ ורבנן בגמ' אכתי קשה ושם אבאר:

ומה המשנה מקודש לקודש וכו' ק"ל הא טבילות הללו דיוה"כ לאו שינוי המקום מקודש לקודש גרמה להו אלא חליפות בגדים גרמי להו כדמוכח לקמן בכולה סוגיין דמנין לה' טבילות אבל טבילה זו של כל הנכנס לעזרה שאין בה חליפות בגדים אין לנו ואע"פ דפי' במשנתינו דטבילה א' של יוה"כ הלכה למ"מ היא אע"ג דאין בה חליפת בגדי קודש הא ממנה אין כאן ק"ו שהיה ג"כ ממקום שאין ענוש כרת ועוד אפי' ק"ו אין ללמוד מהלכה כדא' ספ"ו דנזיר (דף מ') ועק"ל נילף מהא ק"ו דכל הנכנס לעזרה לעבודה יהא טעון ב' קידושין כי התם ביוה"כ אלא שבהא י"ל דלא ס"ל כר"מ דאמ' לקמן (דף ל"ח) דטבילה ראשונה צריך ב' קידושין אלא כרבנן ס"ל דהתם נמי א"צ אלא קידוש א' אבל קושיא א' קשה:

במאי קא מיפלגי המ"ל דנ"מ להא דבסמוך דקאמר ר"י מצורע אין צריך טבילה שכבר טבל מבערב ולבן זומא דנפקא לה מק"ו ודאי צריך טבילה דהא כל טבילות יוה"כ בו ביום היו מיהו למאי דאפרש לקמן דאפי' מאן דס"ל כר"י בהא דסרך טבילה היא זו אפ"ה מצי סבר דמצורע צריך טבילה והשתא אי בן זומא נמי ס"ל הכי מאי בינייהו ול"ל ללמוד מק"ו תיפוק ליה משום סרך טבילה ואע"ג דלר"י יש נ"מ במה דאמר משום סרך טבילה ולא מק"ו דאלו מק"ו אפי' מצורע ודאי היה צריך טבילה אבל כיון דאמר משום סרך טבילה מש"ה לדידי' ס"ל דא"א טבילה מ"מ לב"ז א"ל דס"ל כמ"ד דאפילו אי הוי טעמא דטבילה זו משום סרך אפ"ה מצורע נמי צריך טבילה אם כן מאי נ"מ לפ"ז אי ה"ט משום ק"ו או משום סרך טבילה וכה"ג מצינו ברפ"ג דכתובות (דף כ"ט) דפריך ולר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מאי איכא למימר ופי' רש"י ותוס' אע"ג דשמעון התימני פליג בהדיא אר"ע בהא מ"מ אי ר"ש בן מנסיא כר"ע ס"ל מאי בינייהו ומאי טעמא לא דריש לקרא כשמעון התימני ונ"ל להביא ראיה לזה מדקאמר הגמרא במאי קמיפלגי ולא קאמר מאי בינייהו כדרך הגמ' בכ"מ אלא משום דלא מיבעי ליה הא דידע דא"ב מצורע דלר"י אין צריך טבילה ומשום דאזיל לטעמיה דאמר סרך טבילה היא זו דאלו לה"ט דאתי מק"ו ודאי גם מצורע צריך טבילה ולא קא' במאי קמיפלגי אלא א"א דלתנא דמייתי לקמן דאמר מצורע נמי צריך טבילה ס"ל כר"י וכדס"ד דאביי לקמן וכמש"כ שם א"כ במאי קמיפלגי:

דף ל:

משום דבעי למירמא אחריתי עליה לשכות המצורעים ק"ל מאי פריך דלמא הא דאר"י דמצורע צריך טבילה מיירי בדלא הביא קרבנותיו ביום השמיני דהא לא אמר ר"י באידך

מתני' דמצורע אין צריך טבילה אלא משום שכבר טבל מבערב ומשום זמן מועט דמן הלילה עד למחר שהוא מביא קרבנותיו לא חיישינן שמא נטמא בינתיים אבל במאחר יותר לא אמר דא"כ אין לדבר סוף דכי נאמר דאפי' מאחר קרבנותיו ימים רבים אחר הטבילה דא"צ טבילה הוא ודאי לא וכ"ת הא דמאחר קרבנותיו אחר ח' לא שכיחא ומש"ה אין ראוי לקרות עיקר שם הלשכה ע"ש טבילת המצורע שלא בזמנה כיון דלא שכיח ליתא שהרי משני הא דטבל הא דלא טבל בזמנו והא ודאי לא שכיח יותר לאחר הטבילה אחר ז' כיון דבימי סיפורו צריך לישב בחוץ לאהלו אין דרך לאחר וכ"ש למ"ד טבילה בזמנה מצוה דאין דרך לאחר ואפ"ה אי לאו משום קושיא דהערב שמש בעי הוי מוקי להא דלשכת מצורעים בדלא טבל בזמנו אע"ג דל"ש וי"ל מש"ה לא מוקי במאחר קרבנותיו מיום השמינו ולהלן משום דכי מביאם בזמנו א"צ טבילה דזמן מועט כזה ל"ח ר"י לשמא נטמא א"כ אין כאן משום סרך טבילה אפי' אי מביא קרבנותיו מיום ח' ולהלן ואפי' לאחר זמן ל"ל בה דאפי' אי נטמא ביום הח' או אחריו אפ"ה מותר להכניס ידיו לבהונות בטומאה דאמ' הואיל והותר לצרעתו דהא אכתי מחוסר כיפורים הוא והתירה לו התורה להכניס ידיו לעזרה לבהונות הותרה לו נמי לשאר כל הטומאות דהכי אמרינן רפ"ג דזבחים (דף ל"ב) דאמר עולא טמא שהכניס ידיו לפנים לוקה דביאה במקצת שמה ביאה ופריך עלה מהא דתניא מצורע שחל שמיני שלו בע"פ וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה יכנס מוטב יבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעייל ידיו לבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא ומשני שאני מצורע הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו אבל בנטמא בשביעי לאחר הטבילה א"נ בליל ח' קודם היום לא אמרינן הואיל כדאמ' בפ"ק דיבמות (דף ח') מי לא מודה עולא שאם ראה קרי בליל ח' שאין מכניס ידיו לבהונות שלא יצא לשעה שהוא ראוי להביא בה קרבן אלמא ביום ח' שכבר הותר לו לצרעתו אם אירע לו טומאה אחרת אמרינן הואיל והותר הותר אבל בליל ח' כ"ש קודם לא אמרינן הואיל והותר מש"ה לר"י דס"ל טבילה זו משום סרך טומאה אי לאו טעמא שכבר טבל מבערב ולא חיישינן בזמן מועט כזה לטומאה היה צריך טבילה שמא נטמא בליל ח' או ביום ז' אחר שטבל דל"ל הואיל והותרה כיון דלא יצא בשעה שראוי להביא קרבן אבל השתא דלא חייש ר"י משעת טבילה עד שעה שהוא ראוי להביא קרבן בח' שמא נטמא בינתיים כדקאמר שכבר טבל מבערב מעתה אפי' אי נטמא בח' ומח' ולהלן אפי' לימים רבים ל"ל בה דאמרינן הואיל והותרה והשתא פריך שפיר לר"י טבילה למצורע ל"ל אפי' במאחר קרבנותיו דכיון דל"ח לשמא נטמא לאחר טבילה עד

יום ח' שיצא לשעה הראוי להביא קרבנותיו אפי' אי נטמא מעתה אפי' לאחר ימים ל"ל בה וראוי להביא קרבנותיו ולהכניס ידיו לבהונות אפי' אם נטמא ואין כאן סרך טבילה מעתה ואע"ג דרבא אמר התם מצורע התירא הוא להא אישתרי ולהא לא אישתרי ול"ל דרבא לדבריו דאביי קאמר דאמר התם מצורע התירא הוא טומאה דחויה היא וכו' וא"ל רבא אם באת לחלק בין התירא לדחוי' איפכא מסתברא אבל לרבא גופיה אין חילוק דס"ל בין בהתירא בין בדחוי' אמרינן הואיל ליתא דבע"כ בהתירא ל"ל לרבא הואיל דהא התם בפ"ק דיבמות אמר רבא לאסור ערוה אין צריך קרא דאין עשה דיבום דוחה ל"ת שיש בו כרת והקשו התוס' הא איצטריך לנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא נימא הואיל והותר אשת אח הותר נמי אחות אשה וכההיא דעולא הואיל והותר לצרעתו ולא תירצו כלום ולי לק"מ דרבא לטעמיה דאמר בהא דעולא דבהתירא כמו מצורע לא אמרינן הואיל דלהא אישתרי ולהא לא אישתרי וה"נ גבי יבום דאשת אח דהתירא הוא אין סברא לומר הואיל והותר מש"ה קאמר רבא לאסור ערוה לא צריך קרא מ"מ ש"מ דרבא ס"ל דל"א גבי התירא הואיל והותרה מ"מ כיון דעולא ורב יוסף ואביי ס"ל התם דאמרי' בהתירא הואיל והותרה לא מצי לשנויי הכי וכ"ת אכתי הו"ל לשנויי בדלא הביא קרבנותיו בח' ואי משום דא"ל סרך טומאה משום הואיל והותרה וכההיא דעולא לא דמי דהא מדנקט וראה קרי בו ביום וטבל משמע דוקא טבל דקלישא טומאתו אמרינן הואיל והותרה למחוסר כיפורים דמצורע הותר לטבול יום דקרי ואע"ג דמחוסר כיפורים קיל מט"י דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים אין זה הואיל והותר מקל לחמור דמחוסר כפורים נמי יש בו חומר מט"י דמחוסר מעשה משא"כ בט"י דשמשא ממילא ערבי מש"ה שקולין הן וכדאמר רבא בפ"ב דזבחים (דף י"ח) ל"ל דכתב רחמנא ט"י ומחו"כ כו' ש"מ דאמרינן הואיל והותרה ממחו"כ לט"י דבני חדא בקתא נינהו אבל אם לא טבל הב"ק עדיין ודאי לא אמרינן הואיל והותרה למחוסר כפורים דצרעת הקל הותרה לטומאתו דמקל לחמור לא אמרינן הואיל ואכתי המ"ל דהא דמצורע טעון טבילה לר"י בהביא קרבנותיו לאחר ח' ומשום סרך טומאה דכ"ז שלא טבל לטומאתו ל"ל הואיל ממחו"כ לטמא דהו"ל מקל לחמור דמש"ה נקט התם וטבל דל"ל הא דנקט וטבל דאי לא טבל הא קיי"ל בעל קרי משתלח חוץ לב' מחנות משא"כ מחוסר כפורים דמצורע דמותר במחנה לויה והא על מחנה לויה ל"ל הואיל והותרה לצרעתו דהא משום מחוסר כפורים דצרעת לא נאסר בה מעולם ואי משומדעל מחנה לויה י"ל יבא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת הא לא תעשה נמי איכא ולא יטמאו את מחניהם ובבעל קרי פרט בי' קרא ל"ת ואל יבוא בתוך

המחנה אבל השתא דטבל מה"ת מותר במחנה לויה דהא עשה שאין בו כרת עשה דרבנן קאמר דהא דאר"י ד"ת אפי' עשה אין בו לאו לאפלוגי דהא לאו תנא הוא אלא לפרושי כדפי' התוס' התם הא ליתא דהתם מוכח דלגבי פסח אמ' הואיל והותרה מאיסור מחנה א' לאיסור בב' מחנות דהא אמרינן רובן טמאי מתים בע"פ דט"מ הותר ברוב ציבור ונעשו זבין הואיל והותר לטומאתן הותר לזיבתן ומדאמר ונעשו זבין בע"כ בזבין בעלי ב' ראיות איירי דטומאת ז' דאי בעלי ראי' א' דהו"ל כבעל קרי לטומאת ערב וטובל בו ביום למה נקט ונעשו זבין הול"ל ונעשו בעל קרי דשכיח טפי מזיבה וכדנקט נמי בההיא דמצורע שחל ז' שלו בע"פ וראה קרי אע"כ בזבין של ב' ראיות איירי ובע"כ נמי שנעשו זבין בשעת שחיטת פסח שהוא לאחר חצות די"ד דכבר יצאו לשעה שהותרו לטומאתן דאלו נעשו זבין קודם חצות דעדיין לא הותרו לטומאתן בשעה שנעשו זבין בכה"ג ל"ל הואיל והותרו דהא מודה עולא בראה קרי בליל ח' שאינו מכניס ידיו לבהונות שלא יצא לשעה שראוי להביא קרבן וה"נ דכוותיה וכיון דמיירי בנעשו זבין בעלי ב' ראיות בע"כ דטומאת ז' הווין א"כ הו"ל טמאים גמורים ולא ט"י וקיי"ל דזב בעל ב' ראיות אסור במחנה לויה כדאמר בפ"ק דמגילה וט"מ קיי"ל דמותר במחנה לויה והאיך אמר הואיל והותרו מטומאתן לזיבתן נהי דבמחנה שכינה א' הואיל והותרה במחנה לויה מאי איכא למימר הא לא שייך התם הואיל והותרה דהא משום ט"מ מעולם לא נאסר במחנה לויה אע"כ ש"מ דעשה שיש בו כרת דוחה אפילו עשה ול"ת שאין בו כרת וכמש"כ התוס' גופייהו גבי הא דאמר רב אשי התם לענין מלקות אתמר ומש"ה נקט ר"י בנעשו זבין ולא ב"ק לרבותא אע"ג דבנעשו זבין א"א בלא דחית עשה ול"ת אפ"ה עשה דפסח דבכרת דוחה אותן משו"ה א"א לומר הא דנקט וטבל משום דאינו דוחה לעשה ול"ת ובע"כ הא דנקט וטבל משום דאל"כ הו"ל מקל דמחוסר כפורים לחמור ולא אמרינן בכה"ג הואיל והותרה וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מאי פריך דר"י אדר"י לוקמי להא בהביא קרבנותיו לאחר ח' מש"ה צריך טבילה י"ל דאע"ג דהכי הוא דעשה דפסח שבכרת דוחה אפי' לעשה ול"ת של תורה כדמוכח ההיא דרובן זבין ונעשו ט"מ מ"מ נקט וטבל גבי ראה קרי בע"פ משום דקיי"ל כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה ל"ת וה"נ כיון דבעל קרי עולה ביומו ע"י טבילה מטומאתו דשוב פקע איסור של תורה ממחנה לויה ואין בו אלא איסור דרבנן חייב לטבול משו"ה נקט וטבל ולא משום דלא אמרינן הואיל והותרה מקל לחמור ולפ"ז י"ל דמש"ה לא משני בדלא הביא קרבנותיו בח' דאפ"ה א"צ טבילה מטעם הואיל והותרה וכ"ת אכתי ניבעי טבילה משום סרך טומאה דשמא נטמא בטומאה שאסור לכנוס למחנה לויה דביה א"ל

הואיל והותרה לצרעתו דהא מחו"כ דמצורע מותר במחנה לויה הא לאו מילתא היא דלא גזרינן טבילה משום סרך טומאה אלא במחנה שכינה דחמיר דבכרת אבל משום סרך טומאה דמחנה לויה דקיל לא דהא תנן אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול לר"י הוי טעמא משום סרך טומאה ואפ"ה במחנה לויה לא גזרינן מטעמא דפי' ואל תפקפק עוד בהאי טעמא דפי' דמש"ה לא מוקי בהביא קרבנותיו לאחר ח' משום דל"ל בהא משום סרך טומאה דאמרי' הואיל הא כיון דאמר' מודה עולא בנטמא בליל ח' א"כ בתר ח' מיום ט' ולהלן כיון דקדמו לילות לימים הלילות דאינן ראויות לקרבן מפסיקות בין הימים ואכתי בעי טבילה משום סרך טומאה דל"ל הואיל והותרה דכיון שנכנסה לילה נתבטל ראיית הקרבן וכשהאיר היום דחוזר וניער השעה שראויה להביא קרבן והותר לצרעתו אינו חוזר וניער אלא מכאן ולהבא וכבר קדמה הטומאה לשעה שהותר לצרעתו דאילו טומאה בלילה שעברה נמי איתא אבל היתר צרעת לבהונות ביממא איתא בלילה שעברה ליתא וי"ל דלילה אינו מחוסר זמן:

נימא רבנן דפליגי עליה דר"י כב"ז ס"ל פי' התוס' ה"ה כר"י נמי ס"ל דע"כ לא פליגי ב"ז ור"י אלא אי דאורייתא או דרבנן אבל תרווייהו מודו דטהור הנכנס לעזרה בעי טבילה אלא נקט ב"ז משום דעיקר השאלה נשאלה ממנו והשיב דבעי טבילה משמע מדברי דאפי' לר"י דאמר סרך טבילה היא זו מצי ס"ל להאי תנא דאפ"ה מצורע נמי צריך טבילה והיינו כדפי' לעיל גבי במאי קמיפלגי מ"מ דבריהם צריך תיקון אמאי נקט ב"ז יותר מר"י אי משום דעיקר השאלה נשאלה ממנו הא לא נשאל על עיקר הדבר אי צריך טבילה או לא אלא שאלו ממנו טעם טבילה זו למה אלמא פשיטא להו דצריך טבילה ולא שאלו אלא טעמא מאי ונ"ל דלרבותא נקט כב"ז ס"ל פי' איכא למימר דס"ל אפי' כב"ז דמחמיר דס"ל דטבילה זו מה"ת היא או דילמא שאני מצורע דדייש בטומאה פי' ומקילי ביותר ול"ל אפי' טעמא דר"י דסרך טבילה וא"צ טבילה אלא מצורע לחוד והשתא נקט לב"ז דאיכא בשני הצדדים ביותר רבותא די"ל דמחמרי רבנן ביותר כב"ז א"ד מקילי ביותר אפי' מדר"י ומ"מ הא נמי מבעי ליה דאפ"ת כר"י ס"ל דסרך טבילה בעלמא היא ואין לה עיקר מה"ת אפ"ה בהא לא ס"ל כוותיה דאמר מצורע א"צ טבילה אלא צריך טבילה אע"פ שטבל מבערב דזה כ"ש הוא כיון דמבעי להו אפי' אי כל אדם א"צ טבילה אפ"ה מצורע מגרע גרע וצריך טבילה כ"ש אי ס"ל דכל אדם צריך דמצורע נמי לא גרע וצריך טבילה וזה סיוע למאי דפי' לעיל וזה ברור:

דף לא.

ביאה במקצת שמה ביאה ק"ל מאי קמיבעי ליה אי ס"ל כמ"ד רפ"ג דזבחים דביאה במקצת לענין טמא שהכניס ידיו לעזרה חייב ומוכח התם דחייב כרת קאמר ה"נ שמה ביאה לא מבעי לר"י דא' סרך טבילה היא ומשום ט"י כיון דחייב כרת על ביאה במקצת ל"ש מקצת לכולו ואיכא משום סרך טבילה דט"י אלא אפי' לב"ז דיליף לה מק"ו הא במקצת נמי איתא להאי ק"ו דהא ממקום שאין ענוש כרת למקום שיש עונש כרת הוא אפילו במקצת ואי ס"ל כמ"ד התם דלענין טמא שנגע בקודש אתמר אבל לענין ביאת מקדש במקצת אפי' מלקות ליכא כדמוכח התם א"כ לא שמה ביאה לכ"ע ואפי' למ"ד התם דמלקות איכא כרת ליכא בין לב"ז בין לר"י א"צ טבילה לב"ז כיון דליכא כרת אין כאן למקום שענוש כרת דמייתי לה ב"ז בק"ו דידיה ואי לר"י הא אין [כאן משום סרך טבילה כיון דליכא כרת משום טומאה ואע"ג דאיכא לאו מידי דהוה אמחנה לויה דאיכא לאו לזבין וב"ק ואפ"ה א"צ טבילה לנכנס לה משום סרך טומאה דהא אין נכנס לעזרה עד שיטבול תנן ואלו למחנה לויה לא תנן כיון דליכא כרת אע"ג דבלאו ועק"ל למ"ד ביאה במקצת אפי' מלקות ליכא תקשה ליה הא דבהונות ואפ"ה לרבנן צריך טבילה ואפי' ר"י לא פליג אלא מה"ט שכבר טבל מבערב הא לא"ה צריך טבילה והא לר"י טבילה זו משום סרך טומאה ישינה ש"מ דשמה ביאה:

תיבעי לב"ז תיבעי לרבנן נ"ל דה"ה לר"י נמי הוה מצי למיבעי כמו לב"ז ע"כ לא מחייב אלא לגואי או דילמא אתי לאמשוכי דהשתא לב"ז דס"ל דטבילה זו יש לה עיקר מה"ת אפ"ה מיבעי ליה דילמא חיישינן לאמשוכי כ"ש לר"י דאינו אלא סרך טבילה וכ"ת לר"י פשיטא ליה דל"ח לאמשוכי כיון דאין לה עיקר מה"ת מ"מ המ"ל כיון דעביד עבודה טעון טבילה דהא אפילו לרבנן דמקילי יותר מר"י ואפ"ה ר"ל כיון דעביד עבודה טעון טבילה כ"ש ר"י דמחמיר אלא לרבותא נקט להא דב"ז דמחמיר אפ"ה ל"ח לאמשוכי וה"ט דנקט אדב"ז או דילמא אתי לאמשוכי והוה מצי למימר כדאמ' אליבא דרבנן מה"ט דעביד עבודה אלא נמי לרבותא נקט לה דאפילו את"ל דה"ט דעביד עבודה לאו מילתא היא אפ"ה לב"ז דס"ל דמה"ת היא איכא למגזר משום אמשוכי ואיכא דרדא דאי' דאורייתא מיהו ק"ל כיון דחשיב שחיטה עבודה לענין טבילה כדאמ' או דילמא כיון דע"ע א"כ מאי מב"ל אדב"ז הא תנן הנכנס לעזרה לעבודה וש"מ דעבודה מצד עצמה בלא כניסת עזרה [אין] טעון טבילה ואי אפי' לב"ז דמחמיר אפ"ה בעבודה דאבראי א"צ כ"ש לר"י וכ"ש דכ"ש לרבנן דפליגי אדר"י דאין צריך טבילה א"כ מתניתין מני:

דף לא:

[**הא** דלא כר"מ] ק"ל מאי פריך הא טבילה ראשונה לכ"ע לא דמי לשאר טבילות וכדתנן לעיל ה' טבילות וי' קידושים טובל כה"ג ומקדש בו ביום וכולן בק' חוץ מזו בלבד שהיתה [בחול] פירש"י לעיל שאינה באה חובהליוה"כ דהא כל יומא נמי איתא אבל טבילות הבאות חובה ליוה"כ כתב רחמנא במקום קדוש וה"נ לבישה ראשונה לאו משום [יוה"כ אתי הלכך סגי לה בחד קידוש כמו בכל השנה דס"ל בחד קידוש דהא קרא דופשט ורחץ ורחץ ולבש דמניה נפקא ליה בסמוך להני קידושין לא מיירי מלבישה א' ומיהו למאי דפי' לעיל [דהני ה"ט שטובל כה"ג] בו ביום הלכתא גמירי לה מהלכה למשה מסיני ומקרא לא נפקא ליה אלא דבעי במ"ק וכמו שאפרש עוד לקמן א"כ פריך שפיר דראוי להיות כל הקי' בחד גוונא כיון דכולהו בחד גמרא נ"ל וכמו הני ד' טבילות אחרנייתא תרי קידושי אלבישה עביד לה ה"נ לעביד תרי קידושי אלבישה וכה"ג אמ' ספ"ק דהוריות גבי ה' חטאות מתות ר"ש בחד מקום גמיר לה ועוד כיון דג"ל י' קידושין לבו ביום [ראוי לעשות תרי קידושי בטבילה א' דא"א] לא בעינן בטבילה א' אלא חד קידוש ותו לא ובע"כ קידוש בתרא לסוף עבד ליה כי פשט בגדי קודש ולבש בגדי חול כדמסיק בשמעתין אליבא דר' והא א"א לר"מ דס"ל ב' קידושין אלבישה עביד לה [א"כ הך קידוש בתרא] דעביד לה אפשיטה מנ"ל קי' אלא ודאי לר"מ בעי ב' קידושין אלבישה דתחילה:

כיון דאמר ב' קידושי אלבישה עביד לה וה"נ מסיק במסקנא דלר"מ ב' קידושין אלבישה עביד לה [וק"ל הא לקמן] יליף לקידוש לרבי מופשט ורחץ ולבש מדהוטל לורחץ בין פשיטה ללבישה ליתן רחיצה לפשיטה ורחיצה ללבישה והאי ורחץ מבעי ליה לרבי דהיינו קידוש דאלו טבילה מקרא אחרינא נפקא ליה וראב"ש מוקי לה האי קרא ופשט ורחץ אטבילה וקידוש נפקא ליה מק"ו מה במקום שאינו טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש והשתא ר"מ כמאן ס"ל אי כרבי דיליף [מופשט] ורחץ ורחץ ולבש כדכ"ר לקידוש בין פשיטה ללבישה א"כ ע"כ חד קידוש אפשיטה וחד אלבישה ולא תרוייהו אלבישה ואי כר"י וראב"ש הא מהקישא דפשיטה ללבישה נ"ל לב' קידושין [הרי בהדיא דחד מהנך ב' קידושי אפשיטה] בעי':

והכא בהא קמיפלגי ופשט ורחץ] ק"ל אמאי נקט להאי קרא דרבי לחוד נ"ל מהתם לקמן בשמעתין לי' קדושין ולא נקט דרשא דר"י וראב"ש דנ"ל לקידוש דלבישה מק"ו ולפשיטה מהקישא דפשיטה ללבישה והוה מצי למימר נמי הכי ר"מ סבר מה לבישה לובש תחילה אף פשיטה פושט תחלה לרבנן מקיש לאידך גיסא דכשהוא לבוש מק' כדאמר השתא וכ"ת דלהאי דרשא [דר"י וראב"ש] יותר ראוי להקיש לחד גיסא או כר"מ

או כר' ולא להסב ההיקש לב' צדדים למר כדאית ליה וכן למר הא ליתא דא"כ ל"ל למימר דטעמא דתרווייהו מהאי קרא [דופשט ורחץ ורחץ ולבש לחוד] ועושה פלוגתא חדשה דמר מפקא ליה היקשא דהאי קרא הכי ולמר איפכא הו"ל למימר דלכ"ע הקישא דהאי קרא משמע איפכא מהקישא דאידך קרא דאשר לבש [ובהא קמפלגי דמר מפקא ליה] מהאי קרא דופשט כר' דמשמע הכי ומר נפקא ליה מאידך קרא דאשר לבש כר"י וראב"ש דמשמע איפכא ועוד דהא אר"ח בסיפא דשמעתין דהא דרבי דיליף לקידוש מופשט ורחץ ורחץ ולבש מפקא מדר"מ דאמר הך קידוש בתרא כשהוא לובש מקדש והוא אמר כשהוא פשוט וכ"ש דמפקא מדרבנן ולדידיה ע"כ ר"מ ורבנן תרוייהו מהא דר"י וראב"ש נ"ל להני [י' קדושין א"כ ש"מ] דאיכא למידרש כטעמא דתרוייהו כדר"מ ורבנן:

דף לב.

[**הא** למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה] טעון טבילה אקרא דמייתי רבי נמי סמיך כדמסיק הגמ' דמהאי קרא נ"ל מבגדי לבן לבגדי זהב ומקרא דרבי מב"ז לב"ל וק"ק דשביק רישא דקרא [ונקט האי קרא דכתיב בסוף הפרשה] ומאוחר בסדר העבודה וי"ל משום דהאי קרא קמא כ"ע מודו דאיירי מטבילה אבל האי קרא רבי מפקא ליה לקידושין מש"ה נקט ליה במאי דפליגי עליה:

[ק"ו ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש] האי ק"ו לב"ז ליתא דס"ל דכל הנכנס לעזרה לעבודה טעון טבילה מק"ו דהמשנה מקודש לקודש ממקום שעונש כרת למקום שעונש כרת טעון טבילה כדא' לעיל (דף ל') אלמא ס"ל [דמה"ת טעון טבילה כל ימות השנה וק"ו זה אליבא דר"י] דס"ל דהאי טבילה דכל השנה אינו אלא מדרבנן משום סרך טומאה ולא ס"ל להאי ק"ו דב"ז אבל מ"מ ק"ל דאע"פ דל"ל מק"ו דב"ז לטעון טבילה כל השנה אפ"ה [יהי' טעון טבילה מהאי ק"ו גופי' דא' מה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש] מאי חזית דילפת ק"ו להאי גיסא לטעון קידוש ביוה"כ מק"ו דטבילה נילף ק"ו איפכא לטעון טבילה כל השנה מק"ו דקידוש מה במקום שאין טעון [קידוש טעון טבילה מקום שטעון קידוש אינו דין שטעון טבילה דהא קידוש נא' בכל השנה ולא נאמר טבילה וגבי יוה"כ נאמר טבילה לחוד ולא קידוש ומאי חזית לאתויי קי' ליוה"כ שלא נאמר בו מק"ו דט' שנאמר בו [וע"י ק"ו מקידוש מכל השנה מפיק להּ] ופשיטא לך דכל השנה א"צ טבילה אדרבה נימא איפכא דיוה"כ שנאמר בו טבילה ולא נאמר קידוש ל"ל קידוש וניתי לטבילה דכל השנה מק"ו דט' ביוה"כ ועק"ל כיון דאית ליה ק"ו לאתויי קי' ליוה"כ של"נ בו מק"ו דטבילה שנאמר בו וע"י ק"ו דקי' דכל השנה של"נ בו טבילה וא"ל איפכא

לאתויי טבילה לכל השנה אע"פ של"נ בו מק"ו דקי' שנא' בו וע"י ק"ו דטבילה ביוה"כ של"נ בו קי' כל חד וחד תיקום אדוכתי' ויוה"כ שנאמר בו טבילה א"צ קי' וכל השנה שנאמר בו קי' א"צ טבילה ואכתי קידוש ליוה"כ מנ"ל (וכה"ג אמרינן ברפ"ב דזבחים (דף ט"ז) גבי אונן דמחלל עבודה דרצה רבא למילף דבק"צ מרצה ק"ו מטומאה ומהפך הג' שם הק"ו ומסיק אלא אפשר לומר הכי ואפשר לומר הכי כל חדא וחדא תיקום אדוכתיה) וי"ל דשאני הכא דא"א ללמוד הק"ו איפכא שיהא טעון טבילה כל ימות השנה מק"ו מיוה"כ דמה ליוה"כ שכן עבודה בכה"ג וכיון דא"א ללמוד ק"ו לאידך גיסא לאתויי טבילה לכל השנה מהשתא שפיר דמי למילף ק"ו לאידך גיסא לאתויי קידוש ליוה"כ מק"ו דכל השנה ול"ל השתא כל חדא וחדא תיקום אדוכתיה ואע"ג דב"ז דיליף טבילת כל השנה מק"ו מהמשנה מקודש לקודש לא חשיב הא לפירכא דמה ליוה"כ שכן עבודה בכה"ג וכמו שכתבתי לעיל בשם התוס' ראב"ש כר"י דהתם ס"ל דחשיב ליה פירכא וב"ז אפשר לומר דנפיק ליה לי' קדושין דיוה"כ מופשט ורחץ כרבי:

מה ת"ל אשר לבש כו' אלא להקיש פשיטה ללבישה. ק"ל לרבא בפ"ז (דף ע"א) דיליף דכל הפרשה נאמר על הסדר חוץ מפסוק זה ובא אהרן אל אהל מועד דאין ת"ל אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלובש אלא מה ת"ל אשר לבש שלבש כבר א"כ הקישא דפשיטה ללבישה לראב"ש מנ"ל וצ"ל דלראב"ש מודה רבא דגמרא גמירי לה להא דה' טבילות וי' קידושין לבו ביום ומהכא נ"ל דאין פסוק זה נאמר על הסדר דא"כ לא משכחת לה אלא ג' טבילות וו' קידושין וכדר"ח והא דיליף מאשר פשט אליבא דרבי קמ"ל:

אשכחן מבגדי לבן לבגדי זהב מבגדי זהב לבגדי לבן מנין משמע דהאי ורחץ בשרו במים אולבש דבתריה דריש ליה ר"י ואלבישה דבגדי זהב קאי דטעון טבילה ולא אפשיטה דבגדי לבן דקמיה והיינו דמפקא ליה בק"ו מה בגדי זהב שאינו נכנס בהן לפני ולפנים ואי האי ורחץ אפ' דלקמיה אין כאן ק"ו זה דהא פשט בגדי לבן דנכנס בהן לפני ולפנים וק"ל הא בפ"ק דר"ה (דף ט') דריש ר"י מיובל היא דשילוח עבדים מעכב ליובל ורבנן ס"ל דאף השבת קרקעות דכתיב בתר האי קרא דיובל היא נמי מעכב דס"ל מקרא נדרש לפניו ולאחריו ור"י ס"ל מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו וא"כ ה"נ לר"י הל"ל איפכא דהאי ורחץ אופשט דלפניו קאי ומבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה אפשיטה דבגדי לבן טעון טבילה משום דנכנס בהם לפני ולפנים ולא אולבש דלאחריו קאי דלבישת בגדי זהב אין צריך טבילה הואיל ואינו נכנס בהם לפני ולפנים ועוד ק"ל דכיון דס"ל לר"י מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו וא"כ האי ורחץ אפשיטת בגדי לבן דלפניו קאי ולא אלבישת בגדי זהב דלאחריו וליכא למילף מהאי קרא אלא לפשיטת בגדי לבן דטעון טבילה אבל

לבישת בגדי זהב לטעון טבילה לא נפקא ליה מהכא והשתא לפ"ז אפי' במסקנא לא אתי שפיר דמסיק נ"ל מדרבי דכתונת בד קודש ילבש והתם רחיצה גבי לבישת בגדי לבן כתיב והשתא אשכחן בגדי לבן דטעון טבילה בין אפשיטה בין אלבישה נמצא למדנו לד' טבילות לבו ביום אלבישתבגדי לבן לעבודת היום ואפשיטת בגדי לבן בין עבודת היום לאילו ואיל העם ואלבישת בגדי לבן בין אילו ואיל העם ובין הוצאת כף ומחתה ואפשיטת בגדים הללו אבל טבילה ראשונה ללבישת בגדי זהב לתמיד של שחר אין לנו וחסרה לה טבילה א' מה' טבילות וה"ה לב' קידושין מי' קידושין ובשלמא לרבי דדריש להאי ופשט ורחץ אקידוש ושדי ליה לורחץ לפניו אופשט ולאחריו אולבש ונ"ל מיניה תרי קידושין לכל טבילה ניחא דס"ל מקרא נדרש לפניו ולאחריו כדשני ליה בפ"ק דקדושין (דף ט"ו) דאמר התם אבל חכמים אומרים הכל לשחרור מאן חכמים רבי היא דמ"ל להאי באלה לדרשא אחרינא ומקרא נדרש בין לפניו בין לאחריו וה"נ לראב"ש דנ"ל מאשר לבש דמה לבישה טעון קידוש אלמא פשיטא ליה לבישה יותר מפשיטה והא קידוש נ"ל מק"ו דטבילה ש"מ דס"ל דהאי ורחץ דמ"ל ט' אלבישה דלאחריו קאי ולא אפשיטה דלפניו נמי אתי שפיר דשמעית ליה לראב"ש בפ"ב דזבחים (דף כ"ד) דס"ל מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו דאמר התם כ"מ שנאמר אצבע בקבלה שינה בקבלה פסול בנתינה כשר וכ"מ שנאמר בו אצבע בנתינה שינה בנתינה פסול בקבלה כשר וה"נ אצבע בנתינה דכתיב ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך וקסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולאחריו:

דף לב:

אלא נ"ל מדרבי והשתא מבגדי זהב לבגדי לבן דטעון טבילה נ"ל לר"י מקרא קמא דכתונת בד קודש ילבש ומבגדי לבן לבגדי זהב נפקא ליה מקרא בתרא מופשט את בגדי הקודש וק"ל מהא דפ"ב דזבחים (דף י"ט) דת"ר כה"ג שלא טבל ולא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשירה אחד כה"ג ואחד כה"ד שלא קידש ידים ורגלים שחרית ועבד עבודתו פסולה ופריך ה' טבילות וי' קידושין דאורייתא וחוקה כתיב בהו [ליעכבו ומשני אמר קרא] ולבשם לבישה מעכבת ואין דבר אחר מעכב ופירש"י אמר קרא ולבשם שינה הכתוב בלבישה לעכב דכתיב ילבש ולבשם ולהכי כתיב הכא עיכובא [למעוטי עיכובא דחוקה דלא קיימא] אהאי קרא דאיירי ברחיצה ולבישה אלא אשאר דברים האמורים בפרשה ואין ד"א בפסוק זה מעכב אלא לבישה ולא רחיצה והשתא לר"י [דלא נפקא ליה מקרא קמא אלא] רחיצה דמב"ז לבגדי לבן לחוד אבל לא מבגדי לבן

לבגדי זהב התינח דאין טבילה מקודם בגדי לבן מעכבת מדכתב רחמנא ולבשם למעוטי טבילה דבהאי קרא דמיירי [מבגדי זהב לבגדי לבן אבל אכתי טבילה דמבגדי לבן לבגדי זהב] לעכב דהא נפקא ליה מקרא א' דלא כ"ר מיעוטא דלא לעכבי וא"כ קאי חוקה עליה נמי והא א"א למילף בגדי זהב מבגדי לבן דגלי קרא דלא מעכב דהא איכא למיפרך מה לבגדי זהב שכן כפרתן מרובה ובשלמא לרבי דנ"ל לכל ה' טבילות מבגדי קודש הם דכ"ר בהאי קרא דולבשם כדאמרינן בסמוך ניחא דולבשם מנלי לכל ה' טבילות דאינו מעכב אבל לר"י קשה ועוד ק"ל [לרבי נמי דס"ל די' קידושין דמקדש] בו ביום מאידך קרא דופשט ורחץ ורחץ ולבש נ"ל כדמסיק לקמן א"כ י' קידושין לעכבו בשלמא לר"י וראב"ש דנ"ל לקידוש מק"ו דטבילות כיון דגלי רחמנא דט' ל"מ [ה"ה קי' נמי לא מעכבי] דדיו לבא מן הדין להיות כנדון אבל לרבי קשה דהא חוקה כתיב בהו לעכבו והשתא לכ"ע קשיא לרבי קי' לעכבו ולר"י וראב"ש ט' דבגדי זהב לעכבו משום דכתיב בהו חוקה] הואיל דמיעוטא דולבשם לא עלה קאי מיהו הא דקשה אדר"י וראב"ש דטבילה דבגדי זהב לעכב י"ל ע"ד שפי' התוס' התם בפ"ב דזבחים אהא דפריך [חוקה כתיב בהו לעכב אפי'] למ"ד דלא כתיב חוקה אלא בבגדי לבן בפנים לכל הפחות קידו' דהוי בין ב"ז לבגדי לבן לעכב דצורך פנים כפנים כדאמר בספ"ה דיומא דקטורת שחפנה [קודם שחיטת הפר פסולה] דצורך פנים כפנים דמי וא"כ בלא"ה אינו מעכב טבילה דקודם ב"ז ול"צ בהו מיעוטא דולבשם דהא עיכובא דחוקה לאו עלה קאי [אבל לרבי אכתי קשה] דלכל הפחות קי' שבין בגדי זהב לבגדי לבן לעכבו דצורך פנים נינהו וקאי עלייהו עיכובא דחוקה ומיעוטא ליכא דהתם פריך אהאי] שינויי דולבשם לבישה מעכב ואין דבר אחר מעכב א"ה דצפרא נמי אמר חזקיהו אמר קרא והיתה לחק עולם לו ולזרעו דבר המעכב בזרעו מעכב בו דבר שאינו מעכב בזרעו אינו מעכב בו ר"י אומר מהכא [ורחצו ממנו משה ואהרן] ובניו דבר המעכב בבניו מעכב בו דבר שאינו מעכב בבניו אינו מעכב בו מהשתא תו א"צ לשינויא קמא דולבשם אלא כולה מילתא נ"ל מהא דקידוש של שחרית דמעכב [בזרעו מעכב גם בו] אבל שאר קידושים דבין עבודה לעבודה דלא משכחת לה בזרעו ובבניו דאינן אלא ביוה"כ ובו שהוא כה"ג לחוד אינו מעכב בו דהא קיי"ל אין הקיש למחצה ואי איתקש [אהרן לבניו] לכולה מלתא אתקש בין לדבר המעכב בהם דהיינו קידוש דשחרית שהוא תחילת עבודה שיהא מעכב בו בין לדבר שאינו מעכב בהם דהיינו כל שאר קידושים [דאינו מעכב בבניו] דכל קי' בר מדשחרית אינו מעכב הואיל ואינו מעכב בזרעו ובבניו ממילא ש"מ דהכל בכלל בין קידוש דבגדי לבן לבגדי זהב בין קידוש דבגדי זהב לבגדי לבן דהא כולהו ליתנייהו בזרעו ובבניו [הלכך כולהו

לא מעכבי בו מיהו] אכתי צ"ל כדפי' לעיל דהיינו טעמא דטבילה דבין בגדי לבן לבגדי זהב אינו מעכב משום דחוקה לאו עלייהו קאי דהא מהני קראי דאיתקש אהרן לזרעו ובניו לא נפקא דאין ט' מעכב [דהני קראי לא כתיב בהו טבילה אלא קידוש] וטבילה מנין א"ו כדפירשתי:

אם אינו ענין לטבילה דנפקא ליה מבגדי קודש הם כו' ק"ל נהי דמפקא ליה להאי ופשט ורחץ אקידוש באם אינו ענין ומדכ"ר להאי ורחץ בין פשיטה ללבישה [דרשינן ליה אתרווייהו אפשיטה שלפניו] ואלבישה דלאחריו מ"מ התינח פשיטה דבגדי לבן ולבישה דבגדי זהב דטעון קידוש דבהו משתעי האי קרא אבל לבישה דבגדי לבן ופשיטה דבגדי זהב דבעי קידוש מניין לנו דהא חד מחבריה לא יליף דאיכא למיפרך מה] לבגדי לבן שכן נכנס בו לפני ולפנים כדאמרינן לעיל ול"ל דרבי נמי אהאי קרא דאשר לבש דמקיש פשיטה ללבישה דראב"ש סמיך אכתי תינח פשיטה דבגדי לבן לבישה דבגדי זהב לקידוש מנין ועוד דאם איתא דרבי נמי האי הקישא דאשר לבש [דריש להקיש פשיטה ללבישה א"כ רבא דאמר לקמן בפ"ז אשר לבש שלבש כבר ונ"ל מיניה דהאי קרא לא נאמר כסדר דא' כמאן לא רבי ולא ראב"ש דהא לכ"ע מוקי לה להאי קרא דאשר לבש להקישא דפשיטה ללבישה וה"נ ק"ל לראב"ש דיליף לקידוש מק"ו דטבילה וקאמר אי מה להלן קידוש אחד אף כאן קידוש אחד ת"ל ופשט את בגדי הבד אשר לבש מקיש פשיטה ללבישה לקי' אכתי [תקשה תינח ב"ל בגדי זהב מנ"ל] מיהו לרבי [איכא למילף לבישה דבגדי זהב לקידוש בק"ו] מה פשיטה טעון קידוש לבישה לא כ"ש דודאי לבישה אלימא טפי מפשיטה אבל פשיטה דבגדי זהב בין לרבי בין לראב"ש מנ"ל וה"נ ק"ל למאי דמסיק לרבי הא דאפקיה רחמנא [לקידוש בלשון טבילה מה קידוש במקום קדוש אף טבילה כן דהתינח טבילה דקודם לבישה דבגדי לבן דבלבישת בגדי לבן מיירי האי קרא והא טבילה אינו בא אלא על לבישה ולא מחמת פשיטה אבל טבילה דלבישת בגדי זהב דטעון במקום קדוש מנ"ל:

קרצו בכמה אמר עולא ברוב שנים ק"ל מאי מבעי ליה הא ודאי ברוב ב' דאי בפחות כיון דאי לא שחט רוב ב' בבהמה פסולה א"כ הו"ל עבודה באחר כדפריך בסמוך אהא דיכול לא מירק יהא פסול א"כ הו"ל עבודה באחר וכ"ש אם לא שחט עדיין אפי' רוב ב' דהו"ל עבודה באחר ואי מבעי ליה דילמא האי קרצו היינו כל הב' סימנים א"כ מאי נשאר עוד למרק דתנן ומירק א' על ידו ואי מבעי ליה דילמא קרצו היינו יותר מרוב ב' ולא גמר כל הב' סימנים א"כ אין לדבר קצבה ולא הוה ליה לתנא למסתום אלא לפרש קרצו בכמה דבשלמא אי אמרינן ברוב ב' דבדיעבד סגי ליה בהכי א"נ כל הב' סימנים שפיר תנא

קרצו סתמא אבל אם איתא דצריך לשחוט יותר מרוב ואינו ממרק הכל בודאי כל כה"ג הו"ל לפרושי כיון דאין לדבר קצבה וי"ל דס"ד קרצו בכל ב' הסימנים ומירק א' ע"י היינו שחיטת הווירידין דצריך לשחטן לכ"ע כדאמרינן רפ"ב דחולין (דף כ"ט) ר"פ אומר רישא בחולין מהכא דקתני רי"א עד שישחוט. את הווירידין ופליגי רבנן עליה אא"ב בחולין שפיר אלא אי אמרת בקדשים אמאי פליגי רבנן עליה הוא עצמו לדם הוא צריך אבל אין לומר הא דפריך קרצו בכמה משום דאפשר לומר בחצי ב' סימנים וכדאמרינן התם חדא בחולין וחדא בקדשים וקא' ואי אשמועינן קדשים משום דלדם הוא צריך אבל בחולין דלדם לאצריך אימא בפלגא ס"ל קמ"ל דהא ליתא דא"כ מאי מבעי ליה הא איתותב התם מ"ד מחצה על מחצה כרוב ואפי' בחולין לא סגי עד דשחיט רובא:

א"כ הו"ל עבודה באחר כתבו התוס' וא"ת מאי קשיא ליה מעבודה באחר הא לקמן בפ"ד איכא מאן דמכשיר אפי' שחיטת פרו בזר ואפי' מאן דפסיל היינו דוקא פרו דאתיא לחובת היום וקאי עליה אהרן וחוקה אבל תמיד דלא שייך לחובת יוה"כ לא קאי אהרן וחוקה בשחיטתו כיון דלאו עבודה היא וי"ל דמ"מ פסול מדרבנן וק"ל הא קא משני עלה אלא הכי קאמר יכול יהא פסול מדרבנן ש"מ דבתחילה מה"ת קאמר אבל לדידי לא קשה מידי דודאי שחיטת פרו לכ"ע לכתחילה בכה"ג וע"כ לא פליגי בפ"ד אלא בדיעבד מאן דפסיל קסבר חוקה אשחיטה נמי קאי ומאן דמכשיר קסבר כיון דשחיטה לאו עבודה היא לא קאי חוקה עלה אבל לכתחילה ודאי מודה דשחיטת פרו באהרן דווקא דהא קרא בהדיא כתיב ושחט אהרן את פר החטאת אשר לו ותדע דאמ' בפ"ג דמנחות (דף י"ט) אדר"ש דס"ל התם וי"ו מוסיף על ענין ראשון דהא דכתב רחמנא ושחט והקריבו בני אהרן הכהנים לר"ש נימא וי"ו מוסיף על ענין ראשון שחיטה הכי נמי בזר תהא פסולה ומשני שאני הכא דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים ופריך אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ומסיק גלי רחמנא ביוה"כ ושחט אהרן את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעי בעלים והשתא ר"ש כמאן ס"ל אי כמ"ד שחיטת פרו בזר פסולה משום דחוקה דפ' ע' יוה"כ עלה נמי קאי אכתי נימא מה סמיכה בבעלים אף שחיטה נמי בבעלים והא דגלי רחמנא גבי פרו דבעי בעלים לעכב דאי מהקישא דסמיכה אינו מעכב בדיעבד דכל עצמו של סמיכה אינו אלא שירי מצוה ואם לא סמך כלל כשר כדאמ' לעיל פ"ק (דף ה') שאם עשה לסמיכה שירי מצוה לפיכך גלי רחמנא גבי פרו דבעינן בעלים לעיכובא משום דאהרן וחוקה כתיב ואפי' אם תדחק לומר דאע"ג דסמיכה אינו מעכב מ"מ אם איתא דמקשינן לסמיכה אית לן למימר הקישא להאי גיסא מה סמיכה שלא בבעלים לאו כלום היא דנהי דאין הקרבן נפסל בכך דלא

גרע מאלו לא סמך כלל מ"מ מצות סמיכה מיהו לא קיים וכאלו לא סמך כלל דמי ה"נ גבי שחיטה נימא דשחיטת קדשים שלא בבעלים לאו כלום הוא וכאלו לא נשחט דמי דממילא מעכב אפי' בדיעבד וא"כ ל"ל דגלי רחמנא גבי פרו דבאהרן דווקא הא בכל הק' בעינן בעלים לעכב אלא ודאי לא מקשינן שחיטה לסמיכה ומהשתא ממילא לא גמרינן בשאר קדשים שחיטה בבעלים אפי' לכתחלה דמהיכא תיתי מ"מ לא יהיבנא לך לטעותך אפ"ה נימא אהני היקש דשחיטה לסמיכה ואהני קרא דגלי רחמנא בעלים בפרו אהני הקישא דלכתחלה בעינן בעלים בשחיטת קדשים ואהני קרא דאינו מעכב בדיעבד מדגלי רחמנא בפרו דמעכב וכה"ג אמרינן ברפ"ד דזבחים (דף ל"ז) אהני מקרא לטפויי חדא ואהני מסורת לבצורי חדא וה"נ אמרינן בפ"ב דבכורות (דף ט"ו) אי כ"ר חלב ה"א אהני הקישא למעוטי מכרת ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא אלא ע"כ ר"ש ס"ל כמ"ד שחיטת פרו בזר כשירה דחוקה לא קאי אשחיטה דלאו עבודה היא ואי ס"ד דושחט אהרן את פר החטאת אשר לו ל"ד באהרן ואפי' לכתחלה למ"ד שחיטת פרה בזר כשירה כדמשמע מדברי התוס' א"כ אפ"ת מקיש שחיטה לסמיכה לק"מ כיון דאהרן ל"ד גבי שחיטת פרו א"ו ש"מ דאפי' למ"ד שחיטת פרו בזר כשירה היינו בדיעבד דוקא אבל לכתחילה מודה דאהרן דוקא וממילא ש"מ דבשאר קדשים אפי' לכתחלה לא בעי בעלים וכ"ת אכתי תקשה כיון דאפי' שחיטת תמיד דיוה"כ בכה"ג דוקא כדא' בשמעתין ל"ל דגלי רחמנא גבי שחיטת פרו דבאהרן דוקא י"ל דלאו משום לאשמועינן דבעי כה"ג כתב רחמנא ושחט אהרן את פר החטאת אשר לו דודאי בלא"ה בעי כה"ג דלא גמרינן משחיטת התמיד אלא דקמ"ל קרא דבעי בעלים דוקא ונ"מ להא דתנן בפ"ג דהוריות אין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה זה וזה שוין בעבודת יוה"כ והשתא אי לאו דגלי רחמנא דבעי בעלים דוקא ה"א דסגי בכה"ג לחוד ואפי' בכהן שעבר נמי סגי ככל עבודת יוה"כ דכשר בו קמ"ל קרא דשחיטת פרו בעי בעלים דוקא ולא סגי ליה בכהן שעבר דאינו בעליו אלא דוקא בכהן משיח שהוא בעליו דמשלו בא כדאמרינן אין בין כהן משיח לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ומזה יש לי להביא ראיה דבאירע בו פסול בכה"ג ומינו אחר תחתיו דפר יוה"כ זה בא מזה המשוח תחתיו היום דכיון דפר בעי שחיטה בבעלים אי אמ' דבא מזה שאירע בו פסול כגון פסול קרי או שאר טומאה א"א שיהא שחיטה בבעלים דהא שחיטת פר הוא בפנים וטמא הנכנס לה הוא בכרת ואפי' לעמוד בחוץ ולשחוט ע"י סכין ארוכה אי אפשר:

דף לג.

ובזיכין לתמיד של בין הערבים. ק"ל אמאי לא חשיב קטורת ונרות שבה"ע דמאוחרים לתמיד כדאמרינן רפ"ה דפסחים (דף נ"ט) וי"ל דלא חשיב דברים הנעשים בפנים בהיכל ואע"ג דחשיב דישון מזבח הפנימי והטבת נרות וקטורת של שחר משום סידור עבודה שבחוץ נקט להו לאורויי מי מהם קודם להם ומי מאוחר להם והא דאמר לתמיד של בין הערבים בכלל זה מנחה וחביתין ונסכים של בה"ע ומשום כסדרן בבוקר כך סידרן בערב ומה"ט גופיה לא חשיב למיחשבינהו בפרטות מ"מ אכתי ק"ל הא קטרת של בין הערבים היתה קריבה בין איברים של תמיד לנסכים הקריבים בחוץ כדתנן במתניתין ואמאי לא חשיב להו ושמא י"ל כיון דתנינן לה בהדיא לא חש למחשביה ודוחק:

שנאמר והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולן ק"ל הא התם ברפ"ה דפסחים תניא מנין שלא יהא דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים שנאמר והקטיר עליה חלבי השלמים ואמרינן מאי תלמודא אמר אביי עליה שלמים ולא על חבירו שלמים ורבא אסיק התם השלמים עליה השלם אלמא אביי לא ס"ל האי שלמים לשון השלמה אלא שלמים כמשמעו והכא דריש אביי גופיה שלמים ל' השלמה וי"ל דהכא אביי משמיה דגמ' קא"ל וליה לא ס"ל א"נ אביי בתר דשמעה מרבא סברה משום קושיא דרבא התם דפריך עליה ואימא שלמים לא נקריב הא עולות נקריב מ"מ קשה מנ"ל להוציא קרא ממשמעותיה ולפרש דהאי שלמים ל' השלמה הוא דילמא ש' כמשמעו ואין ה"נ שלמים הוא דלא הא עולות וה"ה לשאר קרבנות שפיר דמי להקריב אחר תמיד של בין הערבים:

אפ"ה כפרתה מרובה עדיפא ק"ל הא לעיל אמרינן ק"ו מה בגדי לבן שאין כפרתה מרובה טעון טבילה בגדי זהב שכפרתה מרובה אינו דין שטעון טבילה ואמ' איכא למיפרך מה לבגדי לבן שנכנס בהם לפני ולפנים ולא אמרינן כפרתה מרובה עדיפא כדאמ' הכא וכ"ת משום דהתם שאני שנכנס בו לפני ולפנים דהיינו לקדשי קדשים אין כפרתה מרובה עומד כנגדו אבל הכא גבי מערכה ב' של קטורת דאינו נכנס אלא לפנים שהוא בהיכל לחוד כפרתה מרובה עדיפא א"כ ביוה"כ אש ומחתה של קטורת דלפני ולפנים דנוטל נמי מעל מזבח החיצון ממערכה בפ"ע שמוסיפין בו ביום להכניס ממנה לצורך קטורת אלו כדאמרינן לקמן ספ"ד (ד' מ"ה) ולכולהו תנאי שנחלקו התם במנין מערכות חשיב ליה לזו שמוסיפין בו ביום לבסוף ואמאי תקדום למערכה גדולה הואיל ומכניסים ממנה לפני ולפנים וי"ל דודאי להאי שינויא דכפרתה מרובה עדיפא נמי ס"ל כשינויא ב' אי לא משכח עצים למערכה ב' מי לא מעייל ממערכה גדולה וה"ט סגי נמי

להההיא דשל יוה"כ שמוסיפין בו ביום אלא הא דמשני אפ"ה כפרתה מרובה עדיפא ה"ק דלענין דמערכה גדולה קודם למערכה ב' של קטורת בהאי טעמא לחוד דכפרה מרובה עדיפא סגי אבל הא דקדמי לשל בו ביום צ"ל בע"כ טעמא בתרא דאי לא משכח עצים ומשו"ה קדמי נמי מערכה ב' של קטורת לשל ב"ב משום ה"ט גופיה דאי לא משכח עצים למערכה שמוסיפין בו ביום מי לא מעייל ממערכה ב' של קטורת מ"מ זה דוחק אם אי' דמאן דמשני שינויא א' אית ליה נמי אידך שינויא והא בההיא לחוד סגי נמי להא דסידור ב' גזרי עצים קודם לדישון כדאמרינן בסמוך השתא ל"ל לתרוצי בתרי טעמי ועוד דגבי ההיא דמוסיפין בו ביום נמי לא סגי בהאי טעמא אלאבטעמא בתרא והוה ל"ל טעמא בתרא לחוד דסגי לכולהו אלא י"ל דה"ט דמערכה גדולה ושל קטורת קודמין להא שמוסיפין בו ביום משום דהני תדירי ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ול"צ לטעמא דכפרתה מרובה עדיפא אלא להקדים מערכה גדולה לשניה דכל יום דתדירה כמותה אבל של בו ביום בלא"ה הני עדיפי משום דתדירי ואע"ג דבפ"י דזבחים (דף צ"א) מבעי ליה תדיר ומקודש אי תדיר קודם משום דתדיר או מקודש קודם משום דקדיש ולא איפשיטא בעיין והא ההיא דבו ביום מקודש טפי מהני שהרי מכניסין ממנה לפני ולפנים (חסר. וחבל על דאבדין ולא משתכחין):

סברא לא ידענא ק"ל אע"ג דאביי לא שמיע ליה הא דאר"ל אין מעבירין על המצות אפ"ה הא ממתניתין נמי איכא למשמע להא דאין מעבירין כדדייק הגמרא בפ"ה דפסחים (דף ס"ד) דהא דתנן התם שחט ישראל וקבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו מקבל את המלא ומחזיר את הריקן וקא' אבל איפכא לא מסייע לר"ל דאמר אין מעבירין על המצות ולקמן בפ"ז (דף ס"ח) תנן הרואה כה"ג כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפים אינו רואה כה"ג כשהוא קורא ולא מפני שאינו רשאי כו' ובגמ' פריך לא מפני שאינו רשאי פשיטא ומשני מהו דתימא מדר"ל דאמר א"מ על המצות ומאי מצוה ברוב עם הדרת מלך קמ"ל ודוקא התם דלאו מעביר הוא מאחר שאין עסוק בה כדפרש"י הא היכא דעסוק בה אין מעבירין דאי לעולם אפי' בהיכא דעסוק בה ל"ל משום אין מעבירין אכתי תקשה לא מפני שאינו רשאי פשיטא השתא מה בהיכא דעסוק בה רשאי בדלא עסוק בה מבעי ושמא אביי נמי ידע הא דאין מעבירין על המצות אלא דלא ידע דגבי דישון מזבח הפנימי והטבת נרות איכא משום אין מעבירין דלאו שמיע ליה הא דתניא דמזבח משוך כלפי חוץ קמעא:

דף לד.

ונסכים למוספים זבח ונסכים כלומר דאין להפסיק בקרבן א' ביניהן וק"ל הא אמרינן בפ"ד דמנחות (דף מ"ד) ומנחתה ונסכיה הבא מנחה ואח"כ הבא נסכים ר"א זבח ונסכים הבא זבח ואח"כ הבא נסכים וקא' דמנחתם ונסכיהם מבעי ליה דאפי' בלילה ואפי' למחר וזבח ונסכים מבעי ליה לכדזעירי דאמר אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח ומסקינן אלא ה"ט דרבנן דכתיב עולה ומנחה ורבי נמי ה"נ עולה ומנחה ומסקנא דשמעתא בבאין עם הזבח דכ"ע לא פליגי דמנחה ואח"כ נסכים כי פליגי בבאים בפני עצמן דרבנן סברי באין בפ"ע כבאים עם הזבח דמי ורבי התם הוא איידי דאתחיל באכילה גמר לה לכולי מילתא דאכילה אבל בפני עצמן נסכים עדיפי הואיל דמתאמרה שירה עליה והשתא סוגין דהכא ניחא לפי מסקנא דהתם בהא דמנחה קודמת לנסכים דהא כתיב עולה ומנחה אבל בהא דמייתי לנסכים קודם למוספין מדכתיב זבח ונסכים קשה הא מבעי ליה לכדזעירי דאין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח:

דף לד:

של ח' מאות זוז כתבו התוס' לא ידענא אמאי לא קאמר וכו' וכו' מנה ע"כ. ואין לו לא טעם ולא ריח לתי' זה ול"נ דמש"ה תני ברישא בבגדי שחרית במנים ובסיפא בבגדי בה"ע במאות זוזי משום דקיי"ל ברפ"ק דבכורות (דף ד') ובפ"ה דב"ב מנה של קודש כפול היה והיה במנה מאתים זוז לפיכך בגדי שחרית שהיו משל ציבור דהיינו ממעות של הקדש נקט חשבונו במנים למימר שהיו במנים של קודש שהן כפולים ובאותן י"ב מנה היו כ"ד מאות זוז בשל חול אבל בסיפא גבי בגדי בה"ע שהוא להוצאת כף ומחתה דבאים משל כה"ג אם ירצה כדאמרינן לקמן בגמ' אחר שכלתה עבודת ציבור והא עבודת יחיד היינו הוצאת כף ומחתה נקט בחשבונו במאות זוזי שהן מנים של חול ואגב אורחא קמ"ל הא דאמ' בגמ' דשל בין הערבים יכול לבוא משל הדיוט ממעות חולין משא"כ של שחר שאינו בא אלא משל הקדש וכיון דבע"כ צריך לשנות בלישנא בסיפא מרישא ולמתני הא בלשון מנים והא בל' מאות זוז לפיכך לא קאמר סך הכל ברישא בדר"מ לא בל' מנים ולא בלשון זוזי וכד' התוס' אלא דאכתי קשה הא דנקטי חכמים לכולהו בלשון מנים ולא נקטי בשל בה"ע בל' זוזי הואיל ואינן באים משל הקדש ונ"ל דהא ודאי חכמים דנקטי הסך הכל לפיכך נקטי לכולהו בל' מנים ואפי' בשל בה"ע אע"ג דאפשר לבוא משל הדיוט ולחכמים י"ב מנים של בה"ע נמי במנה של קודש מירי שהוא כפול כאותן של שחר בסך הכל כחדא ואע"ג דהשתא לחכמים לא עדיפי של שחר משל בין הערבים רק שליש

ולר"מ עדיפי שלש ידות דשל שחר י"ב של קודש שהן כ"ד מנה של חול ואילו של בה"ע אינן אלא ח' מאות זוז של חול ל"ל בה ושלא כדברי התוס' שפירשו מסתמא כו' דומיא דרבנן ובלא"ה דבריהם תמוהים דאפי' לפי דעתם לא שוו דלר"מ עדיפי של שחרית משל בה"ע שליש מלבר שהוא מחצה מלגיו ולחכמים לא עדיפי אלא רבע מלבר שהוא שליש מלגיו אלא ודאי אין בזה קפידא אבל לר"מ לא ס"ל הא דסך הכל דלמאי דפי' דלר"מ עדיפי של שחר ג' ידות משל בין הערבים דוקא ול"ל הא דסך הכל דאמ' בגמ' דקמ"ל כו' ל"ל בה כלומר דקמ"ל למבצר משל שחר ולהוסיף על של בין הערבים רק שיהא הסך הכל כך והיינו דנקט למבצר תחלה דקאי אבגדי קמאי דשחר וטפי לבסוף דקאי אשל בה"ע ורבותא קמ"ל אע"ג דצ"ל ש"ש עדיפי לאו דוקא כשיעור הזה אלא אפי' בפחות סגי אבל איפכא טפי אהני דשחר יותר ממה דתנינן ובציר ביותר משל בין הערבים ל"צ לאשמועינן דכ"כ דעדיפי של שחר טפי כ"ש דשפיר דמי וכיון דכה"ג מלתא דפשיטא היא ולא אתא לרבות בהס"ה דקתני אלא דרשאי למבצר משל שחר משיעוריה לר"מ בע"כ ל"ל הא דטעמא דשל שחר עדיפי ג' ידות משל בין הערבים מקרא נ"ל דג' בד יתירי נינהו גבי בגדי שחר דבשלמא חד לגופיה ומג' נ"ל מובחר שבבד וללמד שיהא מובחר ג"פ כנגד אותן של בה"ע וכמש"ל בגמרא וכיון דמה"ת צ"ל כשיעור ע"כ א"א למבצר מינייהו לפיכך לא תנא ס"ה ואע"ג דלהוסיף הא מלתא דפשיטא היא ועוד אי הוי תנא ס"ה ה"א דרשאי בין להוסיף בין לגרוע דלא קפיד אלא אסך הכל ולר"מ הא ליתא דלגרע בשל שחר א"א דבע"כ צ"ל עדיפי משל בין הערבים לא פחות מג' ידות אבל לרבנן דלא נפקא להו מובחר שבבד אלא מבד א' מיותר וכמ"ש בגמרא ול"ל שיעורא מה"ת ובכ"ש עדיפי סגי אי בציר מהני דשחר ל"ל בה לפיכך נקטי ס"ה דקמ"ל דאי בציר מהני וטפי אהני ל"ל בה כדאמרינן בגמרא:

בשחר היה לובש כו' משום דלכ"ע דשחר עדיפי כדאמרינן בגמרא ונ"ל דאכולהו ד' בגדי לבן קאי שהיו שוין ביחד כשיעור הזה לר"מ כדאית ליה ולחכמים כדאית להו ועוד נ"ל דלא קפדי דשל שחר עדיפי אלא שיהיו כל הבגדים של שחר ביחד יותר שווין משל בה"ע אבל אי בציר מא' מהן בשל שחר או אפי' בב' או בג' מהן משל בה"ע אלא שהבגד הד' משלים לשווין על דשל בה"ע ועודף עליהם לר"מ כדא"ל ולחכמים כדאית להו שפיר דמי כיון דמ"מ שוין של ד' של שחר ביחד עדיפי משל בין הערבים אע"ג דמקצת הבגדים גריעי מהם ל"ל בה דרחמנא לא קפיד אלא שסכום כל הבגדים של שחר יהי' עדיפי בשווין על סכום כל ד' הבגדים של בין הערבים אבל בפרטי הבגדים ל"ל בה וכמ"ש בסמוך והרמב"ם בהלכות כלי המקדש פ"ח כתב בגדי לבן הם ד' כלים דמשמש בהן

כה"ג ביוה"כ כו' וב' כתנות אחרים היו לו לכה"ג ביוה"כ א' לובשה בשחרית ואחת בין הערבים ושתיהם בל' מנה משל הקדש ואם רצה להוסיף מוסיף משלו ומקדיש התוספת ואח"כ עושה בה הכתונת ע"כ משמע מדבריו דהא דאמרינן דכ"ע מיהת דשחר עדיפי אכתונת לחוד קאי ולא אשאר בגדים ופסק כרבנן ואיני יודע זו מנין לו ופשטא דמתניתין אכל ד' בגדי לבן דשחר ואדרבה כיון דפתח קרא בכתונת בד הרי בד הראשון לגופיה אתא שיהיה של בד אין לנו בכתונת שיהא מובחר בד אלא מבד דכתב רחמנא גבי שאר בגדי לבן וא"כ אין לנו להעדיף כתונת על שאר בגדים ועק"ל מדאמרינן בגמרא אמרו עליו על ר"א בן חרסום כו' שנראה כערום ופריך ומי מתחזי וכו' במזגא והא בכתונת של בין הערביים מיירי דלגבי עבודת יחיד שהוא הוצאת כף ומחתה מייתי לה ועוד של שחר א"א להביא אלא משל ציבור והשתא אי ס"ד דאכתונת דוקא קפיד קרא דיהא ש"ש עדיפי משל בין הערביים וכיון דרצה לעבוד בין הערביים בכתונת כזו בע"כ ש"ש שעבד בה היה עדיפא מינה וכ"ש שהיה נראה בה כערום ואמאי לא הקפידו הכהנים בשל שחר והניחו לעבוד בה כיון דנראה בה כערום אלא ודאי כדפי' דעיקר קפידא בעדיפותא דשל שחר על של בה"ע הוא על כל סך סכום ד' בגדיסביחד אבל בגד א' או אפי' ב' וג' יכול להיות של בין הערבים עדיפי והשתא י"ל דכתונת לחוד של שחר דר"א ב"ח היה גריע משל בה"ע ולא היה נראה בה כערום אלא שכל ד' בגדים ביחד של שחר היו עדיפי משל בין הערביים [תשלום לענין זה עיין בסוף הספר באבני שוהם]:

[מלואים: **במשנה** אלו משל ציבור נ"ל דלאו למימרא דבעי דוקא משל ציבור ולא משלו דהא של בין הערבים באים אפי' כולם משלו דהיינו עבודת יחיד דקאמר בגמרא אחר שכלתה וכו' ואע"ג דקאמר התם ובלבד שימסרנו לציבור ה"נ בהאי תוספת נמי א"א שלא ימסור לציבור וכן פי' הרמב"ם דהתוספת נמי בעי מסירה לציבור והשתא כיון דהתוספת לא סגי בלא מסירה לציבור הא דנקט אהני דבין הערבים אם בא להוסיף מוסיף משלו הא אפי' כולו משלו נמי שפיר דמי אלא ה"פ אלו משל ציבור כלומר משל ציבור אינו רשאי ליקח יותר לרבנן כדאית להו ולר"מ כדאית ליה כדי שלא לדחוק את הלשכה אבל אם רצה להוסיף מפני הכבוד מוסיף משלו א"נ הא דנקט אם רצה להוסיף משום בגדים ש"ש נקט לה דלא שרי אלא בתוספת אבל בשיעור י"ח מנה לרבנן בעי משל ציבור דוקא ואפי' ע"י מסירה לציבור לא מהני באותו שיעור אבל בשל בין הערבים אפי' הכל אם רצה מביא משלו וש"ד ע"י מסירה לציבור א"נ אלו משל ציבור אשל בין הערבים נמי קאי ומשום דתני הכל ל' מנה וקמ"ל דאי בציר מהני דשחר וטפי אהני דבין הערבים ל"ל בה כדמפרש בגמרא והשתא קמ"ל דאפי' הני טופיינא משל שחר אשל בין הערבים

נמי אין בא אלא משל ציבור ולפ"ז אלו משל צבור סיפא דמילתא דחכמים הוא דאילו לר"מ ל"ל דאי בציר משל שחר דא"א למבצר מי"ב מנה לדידיה וכדפי' בגמרא וראשון נ"ל עיקר:]

[מלואים: (שייך לקונטרס המועתק) **וכמדומה** לי שהרמב"ם למד להא דעיקר קפידא הוא על הכתונת לבד שיהא של שחר עדיפא משל בין הערבים מהא דאמר בפ"ז דסנהדרין (דף מ"ט) גבי הא דאמר כל מקום ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר ולאפוקי מהא דתנן כה"ג משמש בח' כלים וההדיוט בד' כתונת ומכנסים במצנפת ואבנט כו' ותניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים ת"ל ומכנסי בד יהי' על בשרו וגבי ד' בגדי לבן דיוה"כ כתיב ותנא מ"ט אקדמיה לכתונת משום דאקדמיה קרא וקרא מ"ט אקדמיה משום דמכסיא לכולי' גופא עדיפא כלומר יש לו חשיבות ועדיפות משל בין הערבים ועלה לחוד קפיד קרא דמובחר שבבד א"נ עדיפא מכל שאר הבגדים של שחר שעמה משום דמכסיא לכולי' גופא לפיכך אקדמיה קרא וכיון דיש לכתונת עדיפותא על שאר בגדים איכא למימר דעלה לחוד קפיד קרא שיהא מובחר שבבד משל בין הערבים ולפ"ז י"ל דהרמב"ם ל"ג עדיפא ליה אלא ה"ג כיון דמכסיא לכולי' גופא עדיפא כלומר עדיפא בשווי' אבל א"א לפרש כן דאי מה"ט אקדמיה קרא משום דעדיפא בשווי' תינח קרא דאקדמיה משום דמיירי בשל יוה"כ אבל תנא דמיירי בשל כל השנה דכה"ד דלא שייך ה"ט מ"ט אקדמיה הא מכנסים קודמים לכתונת בלבישה א"ו ה"פ משום דמכסיא לכוליה גופא חשיב ועדיף לאקדומה בסידרא דקרא אע"ג דמכנסים קודמים בלבישה ועוד אי ס"ד דעדיפא בשווי' קא' ל"ל למימר משום דמכסיא לכולה גופא לא הול"ל אלא משום דעדיפא בשווי' אקדמיה אטו טעמא דקרא בעי למדרש דמה"ט עדיפא בשווי' משום דמכסיא לכולה גופא א"ו דאין שום עדיפות מחמת שווין אלא הא עדיפותא אינו אלא משום הא גופיה דמכסיא לכולה גופא מה"ט נקט לה:]

דף לה.

[מלואים: **אמר** רב כהנא כדי שיכיר כו' והא דלא ק"ל אמתניתין דפירקין לעיל (דף ל') גבי טבילה א' פי' התם:]

[מלואים: **ותנא** מנינא אתי לאשמועינן. ק"ל דבפ"ב דסוכה (דף כ"ז) תנן ר"א אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה א' ביום וא' בלילה אמאי לא דייק נמי ותנא מנינא אתי לאשמועינן ושם אפרש בסייעתא דשמיא:]

[מלואים: **הא** אי בציר מהני וטפי אהני ל"ל בה לא נתברר לי טעמו של דבר כיון דקרא לא קפיד אלא דשל שחר יהיה מובחר משל בין הערבים אי בציר מהני דשחר ולא טפי אהני דבין הערבים כ"ש דמעלי טפי ושמא י"ל דגמרא גמירי לה להאי ס"ה הילכך אי בציר מהני צריך למיטפי אהני כדי שיעלה הס"ה ומ"מ איצטרך קרא בד מובחר שבבד ואיצטרך הילכתא דאי מקרא לא ידענא כמה שווין ואי מהלכתא לא ידענא דשל שחר עדיפא ומובחר בבד וכה"ג אמ' בפ"ב דבכורות (דף ט"ז) דסמיך קרא אהלכתא והלכתא אקרא גבי ה' חטאות מיתות אלא דאכתי קשה דאמר לעיל (דף ל"ב) ובא אהרן אל אוהל מועד למה הוא בא [וכו'] ה' טבילות וי' קידושין כו' והשתא ת"ל מדגמירי דבעי ב' מיני בגדי לבן ש"מ דצריך להפסיק בין עבודת היום להוצאת כף ומחתה ואפ"ת דליכא הפסק עבודת מזבח החיצון ביניהם מ"מ צריך חלופי בגדים בבגדי לבן עצמן מחשובין לפחותים מהם כדי שיהא עבודת היום במובחר בבד מן הוצאת כף ומחתה א"כ השתא נמי מהא דגמירי ה' טבילות וי' קידושין טובל כה"ג ומקדש ב"ב מנ"ל להוכיח דאיכא הפסק ביניהם דילמא טובל ומקדש משום חליפי בגדים דבגדי לבן עצמן מן החשובים לפחותים מיהו הא בלא"ה איכא לאקשויי מנ"ל להוכיח מהא דגמירי ה' טבילות דאיכא הפסק עבודה ביניהם ובעי טבילה משום חליפי בגדים מזהב ללבן דילמא ליכא הפסק עבודה ביניהם ואפ"ה בעי טבילה וקידושין משום חילופי בגדי לבן עצמם מחשובים לפחותים אלא מאי אית לך למימר דאע"ג דהטבילות והקידושין משום חליפי בגדים הוא דאתו ה"מ מבגדי זהב לבגדי לבן או איפכא דכל א' יש להם מעלה דבגדי לבן נכנס בהם לפנים ובגדי זהב מרובה כפרתן אבל מבגדי לבן דעבודת היום לבגדי לבן דהוצאת כף ומחתה שיש בהם תרתי לגריעותא חדא דפחותיהם ועוד שהראשונים חשיבי טפי שעובד בהם ואלו לא באו אלא בשביל לפנות המקום לחוד לא מסתבר להטעין טבילה וקידושין ביניהם וכיון דטעמא דמוכיח מדצריך להפסיק ביניהם מש"ה הוא דאל"כ ליכא למיגמר טבילה וקידושין בין בגדי לבן אלו לבגדי לבן אלו א"כ מדגמירי דבעי ב' מיני בגדי לבן אין להוכיח שצריך הפסק דבלא הפסק נמי בעי ב' מיני בגדי לבן כדי שיהא זה בחשובין וזה בפחותין ותדע לך ת"ל מדרבי רחמנא בד מובחר בבד ש"מ דבעי ב' מיני בגדי לבן ש"מ דאיכא הפסק ביניהם ול"ל הא מדגמירי ה' טבילות וי' קידושין א"ו כדאמ' דמ"מ מש"ה אין להוכיח דאיכא הפסק עבודה ביניהם וכדפי' א"נ י"ל משום ר"מ נקט האי גמירי דה' טבילות וי' קידושין משום דל"ל הא גמירי דס"ה וכדפי' במתניתין מיהו אפי' לר"מ ה"מ להוכיח מדרבי רחמנא בד מובחר בבד אלא מחוורתא כדפירשתי:]

[מלואים: (שייך למתניתין) [מש"ה לא תנא הס"ה בדר"מ משום דלא אפשר דבע"כ של שחר צריכים להיות שקולים ג' ידות נגד הני של בין הערבים וחכמים דרשי להני ג' בד יתירא חדא לכדאמ' בפ"ב דזבחים (דף י"ז) בד שלא ילבש של חול עמהם ומהני תרי בד הנותרים דרשי מובחר שבבד וע"ד שפירשו התוס' כמש"ל ואע"ג דכתיב עוד פעם בד ובא אהרן אל אוהל מועד ופשט את בגדי הבד ההוא בבגדים של בין הערבים כתיב בהוצאת כף ומחתה ולגופיה אתי שאותן הבגדים יהיו נמי של בד:]]

דף לה:

[מלואים: **מאי** לאו אחרים חשובים מהם ק"ל ודקארי לה מאי קארי הא איכא למימר אחרים פחותין כדמשני ומנ"ל לפרש אחרים חשובין מהן ולהקשות:]

דף לו:

כיצד מתודה עויתי פשעתי חטאתי ק"ל ר"מ לא חשיב לא מלמטה למעלה ולא מלמעלה למטה דהא עון מזיד ופשע מרד דחמיר טפי וחטאת שוגג דקיל מכולן כדמסיק והשתא אי מלמטה למעלה חטאת עון פשע מיבעי ליה ואי מלמעלה למטה מתודה פשע עון חטאת מיבעי ליה אבל להתודות על פשע החמור מכולן במציעי אין לו ענין כלל:

וכן במשה הוא אומר ק"ל מאי ואומר וכן דרך הגמ' להקשות ונ"ל משום דקרא קמא דוהתודה עליו אתי להא דדרשינן בפ"ב דכריתות (דף כ"ה) לחטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאות דלאו בני קרבן נינהו ויליף מהא דחייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייב להביא אחר יוה"כ ולפיכך כתב רחמנא לחטאים לבסוף אע"ג דקדמי בודוי לאקושינהו לפשעים דכן היא דרך הקישא לאקושי סיפא דקרא לרישא כמו שכתבו התוס' רפ"ג דפסחים (דף מ"ג) גבי לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות ולעולם בתחלה מתודה על חטאים כרבנן קמ"ל וכן במשה הוא אומר והיינו דנקטי חכמים בסיפא דמילתייהו אלא מהו שאמר משה וכו' ואילו קרא דוהתודה לא דרשי ביה מידי משום דאין משם ראיה לדר"מ דאתא להא דאמרן מיהו אכתי ק"ל דהא לבתר הכי בסוגיא דחייבי אשם תלוי מסיק רבא מדכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל דידע בה כגון חטאת ואשם ודאי לא מכפר וכיון דמהכא יליף לה הא אכתי המ"ל הא דר"מ מקרא קמא דוהתודה וקרא דמשה ל"ל וגם רבנן בהאי קרא דוהתודה מאי דרשי ביה:

ואומר אז תפשע לבנה ונ"ל דאי מקרא קמא דמלך מואב פשע לא משמע דפשע זה מרד דלהכעיס דלאו משום להכעיס מרד בו אלא להנאתו וטובתו שלא רצה כפוף תחתיו ליתן לו מסים ומתנות כדכתיב ומלך מואב היה נוקד והשיב למלך ישראל וכו' לכן מביא ראיה מאז תפשע לבנה במלך יהודה שהיתה עיר ובודאי לא מלכה לעצמה אלא נסמכה על מלך אחר ואין זה אלא להכעיס דמה לה להיות כפופה למלך זה או לזה ואין זה כ"א בזדונה ורע לבבה עשתה זאת להכעיס:

וכן בשלמה הוא אומר נ"ל משום הכי מייתי רבנן קראי דדוד ושלמה ודניאל משום דהרשענו דכתיב בקרא דדוד לא ידענא מהו להכי מייתי קרא דשלמה דכתיב מרדנו בפעם ג' לבתר חטאנו והרשענו ש"מ דוהרשענו דגבי [דוד] דכתיב בפעם ג' היינו מורדים דהא סדר הוידוי כבר למדנו ממשה ומשלמה המלך דצריך להתודות על זדונים ומורדים ושגגות ואי משלמה לחוד לא ידענא הרשענו דקחשיב שלמה במציעי בין חטא למרד מאי נינהו קמ"ל קרא דדוד דאמר עון במציעי ש"מ דהרשענו דשלמה עון מזיד הוא ואי מהני תרי קראי דדוד ושלמה לחוד ה"א קשיא קראי אהדדי דשלמה קרא לעון מזיד רשע ודוד קרא למרד רשע לפיכך מייתי קרא דדניאל דאמר חטא ועון רשע ומרד והאי רשע מאי ניהו אי עון מזיד כבר נאמר ואי מרד כבר נאמר אלא ודאי לפיכך הטיל הכתוב לרשע בין עון דמזיד למרד ללמדך דרשע שני לשונות במשמע משמע מזיד שהוא עון ומשמע מרד לפיכך גבי דוד דעון בהדיא כתיב רשע ע"כ היינו מרד וגבי שלמה דמרד כתיב בהדיא רשע ע"כ היינו עון דהוא מזיד ואל תתמה על זה דכה"ג מצינו בקרא גבי מומין בפ' אמור דכתיב גרב או ילפת דגרב זו החרס שחין היבש מבפנים ומבחוץ וילפת זו חזזית המצרית שמלפפת והולכת עד יום המיתה והוא לח מבחוץ ויבש מבפנים ובמשנה תורה בתוכחה כתיב בגרב ובחרס ומדכתיב חרס אלמא גרב הוא ילפת משום דגרב ב' לשונות במשמע חרס וילפת כשהוא סמוך לילפת גרב זו חרס וכשהוא סמוך לחרס גרב זו ילפת כדאמר בספ"ק דבכורות (דף מ"ד) וכמו שפירש"י בפי' התורה פ' אמור וה"נ דכוותיה ומ"מ צריך טעם למה אמר דניאל הרשענו בוידויו כיון דכבר התודה על עון ומרד וכ"ת פי' קא מפרש מאי והרשענו מרדנו משום דוהרשענו ב' לשונות במשמע ורצה לפרט ולבאר וידויו יותר מפורש מדוד ושלמה א"כ הרשענו מרדנו בלא ו' הל"ל מאי ומרדנו ושמא אין בזה קפידא הא דקאמר ומרדנו בו' ואחטאנו והעוינו דלפני פניו קא מוסיף האי וי"ו:

פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים ק"ל מאי פשיטותא היא זו הא סתם לן תנא במתניתין כר"מ והשתא טובא קמ"ל דאין הלכה כסתם משנה זו וה"נ ק"ל הא דאמר ליה רבה

דנחית קמיה שבקת רבנן ועבדת כר"מ בתמי' ומאי תמה עליו הא בכ"מ קי"ל הלכה כסתם משנה אפי' ביחיד נגד רבים:

[מלואים: **ונאמר** להלן כפרה בשעיר המשתלח יעמד חי לפני ה' לכפר נ"ל דהך ברייתא ר"ש היא דתניא לקמן (דף מ') יעמד חי לכפר עליו עד מתי הוא זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דברי ר"י ר"ש אומר עד שעת וידוי דברים דלכפר עליו בכפרה המוטלת עליו דהיינו וידוי במשמע דאלו לר"י הא כפרה דשעיר המשתלח גופיה כפרת דמים של חבירו במשמע מיהו א"ל דכר"י נמי אתיא והיינו אם נפשך לומר דקאמר וכדמפרש ואזיל וכ"ת נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים וכ"ת אי ר"י היא אמאי שביק לשעיר המשתלח דאירי ביה ונקט נילף משעיר הנעשה בפנים ה"ט משום הא גופיה דכפרה דשעיר המשתלח לר"י בכפרת דמים של חבירו משמע יליף לה מהאי כפרה דשעיר הנעשה בפנים כדאי' התם לכפר בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר וכלה מכפר את הקודש גבי שעיר הנעשה בפנים מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים ואי לאו האי קרא דוכפר דכתיב בפנימי אפי' ר"י היה דורש לכפרה דשעיר המשתלח בכפרת דברים דעליו כפרת דברים משמע כר"ש ומהאי טעמא נקט נילף משעיר הנעשה בפנים דאיהו מגלה על כפרה דשעיר המשתלח דכפרת דמים הוא לר"י ואפשר עוד לפרש דהא דקאמר נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים האי נילף לאו אפר קאי אלא אשעיר המשתלח ולאו למימרא דנילף וכפר דפר מכפרה דשעיר המשתלח דבדמים הוא לר"י דכיון דוכפר דשעיר המשתלח גופיה דבדמים הוא הא גופא מגז"ש דפנימי אתיא כפרה כפרה הא קי"ל בקדשים דבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד בגז"ש אלא ה"ק נילף הא כפרה דשעיר המשתלח בגז"ש משעיר הנעשה בפנים דבדמים הוא ממילא האי כפרה דפר נמי בדמים כיון דלא אשכחן כפרה אצל דברים בעלמא ממילא סתם כפרה אינו אלא בדמים ועוד איכא למילף פר בגז"ש משעיר פנימי דבדמים הוא מ"מ ק"ל דהא אפ"ת רישא ר"ש היא מ"מ ר"י נמי מודה דכפרה דפר בדברים הוא מה"ט דמסיק הרי הוא אומר לכפר ועדיין לא נשחט הפר וא"כ אמאי יליף לקמן בגז"ש האי כפרה דשעיר המשתלח דבדמים הוא משעיר פנימי נילף שעיר המשתלח כפרה כפרה מפר דבדברים הוא ושם אפרש:]

דף לז:

[**הקורא** את שמע עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא פירש"י שהכהנים שעבודה מוטלת] עליהם מקדימין לקרותה קודם היום שמא תמשך עליהם העבודה ויומנעו

מלקרות [ואנשי מעמד מאחרין לקרות עד כלות עבודת התמיד משמע מפירושו דאנשי משמר ואנשי מעמד אינן יוצאין כלל] בקריאתן וזה דומה לשאר מצות הקבוע להן זמן שאם עשאן שלא בזמנן לא עשה ולא כלום [וקשה דבשלמא אנשי מעמד אע"פ שלא יצאו ידי חובתן] אפ"ה קצת מצוה יש בקריאתן כדתנן בפ"ק דברכות (דף י') הקורא מכאן ואילך לא [הפסיד ומפ' בגמ' לא הפסיד ברכות כדתני אבל מברך ב' לפניה] וא' לאחריה אבל המקדים קודם זמנו אין שום תועלת בקריאתו כלל ולמה קוראין כל עיקר [ולי נראה לפרש שהיו קוראים ביום אחר עלות השחר והא דקאמר לא יצאו ידי חובתן לאו דאורייתא קאמר] אלא אעיקר מצות קריאה דלכתחילה דרבנן דמצות קריאה מה"ת הוא משיכיר בין תכלת ללבן או לכרתי או בין זאב לכלב או בין חמור לערוד או משיראה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירנו כהני תנאי התם בברייתא או משיעלה עמוד השחר לרשב"ג במתניתין אבל רבנן תיקנו זמן קריאתה עם הנץ החמה כוותיקין כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום ועיקר הקפידא הוא על ק"ש שיהיה עם הנץ החמה שזמנה דווקא ביום אע"ג דיצא בדיעבד אם עשאה משעלה עמוד השחר מ"מ עיקר מצותה דרבנן אינו אלא מהנץ כדתנן בפ"ב דמגילה (דף כ') והיינו דנקט תלמודא מיראוך עם שמש דקאי אק"ש שמקבל מורא עול מלכות שמים עליו בק"ש והא דקאמר הכא הקורא עם אנשי משמר לא יצא ידי חובתו לאו לא יצא ידי חובתו כלל ל"ל אלא לא יצא ידי חובתו מצוה מן המובחר מפני שמקדימין לקרותה קודם עיקר זמן מצותה לכתחלה וכה"ג מצינו בפ"י דפסחים (דף קט"ז) ר"ג אומר כל שלא אמר ג' דברים בפסח לא יצא ידי חובתו לא קאמר לא יצא ידי חובתו כלל אלא לא יצא ידי חובתו מצוה מן המובחר קאמר וכמו שפירשו המפרשים התם ולפ"ז הא דקאמר הקורא עם אנשי משמר ועם אנשי מעמד לא יצא לצדדין קתני עם אנשי משמר לא יצא ידי מצוה מן המובחר אבל מ"מ ידי ק"ש יצא ועם אנשי מעמד לא יצא אפי' ידי ק"ש כל עיקר הואיל ומאחרין עד אחר זמנה לגמרי וכ"ת הו"ל לאנשי מעמד נמי לאקדומי כאנשי משמר דבזה מ"מ יצאו בדיעבד אבל השתא שמאחרין דיעבד נמי לאו כלום הוא אבל לפירש"י ניחא דאי מקדמי כאנשי משמר שהוא קודם יום לא עשו ולא כלום אבל כי מאחרי מצוה קצת מיהו איכא כדתנן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד אפי' הברכות והא דלא מאחרי אנשי משמר כאנשי מעמד משום דאנשי מעמד לא עמדו אלא על קרבן תמיד שהוא של ציבור כדת' רפ"ד דתענית לפי שנאמר את קרבני וכו' ואחר הקרבת תמיד היה להם פנאי לקרות אבל אנשי משמר היו טרודין בעבודה כל היום בקרבנות יחידים אבל למאי דפי' קשה הו"ל לאנשי מעמד נמי להקדים כמו אנשי משמר והא עדיף דבזה יצא ידי חובת ק"ש דאורייתא י"ל דאנשי

מעמד היו טרודין לחטוב עצים ולשאוב מים בשעת קריאת אנשי משמר וכמו שפירש"י שם בפ"ד דתענית גבי קרבן מוסף אין בנעילה לפיכך א"א להם לקרות בשעת קריאת אנשי משמר וכ"ת למאי דפי' למה אמר אביי דסימנא דמנורה היה לשאר עמא לימא שהיה לאנשי מעמד והן קראו בתוך זמן ק"ש של תורה שהוא עד ג' שעות כר"י דאמר הכי בפ"ק דברכות וקיי"ל התם כוותי' ומאי לא יצאו ידי חובתן ידי חובת מצוה מן המובחר קאמר וכדפירשתי להאי י"ח דאנשי משמר ומפני שאנשי מעמדמאחרין זמן קריאתה מעיקר מצותה בהנץ מיד וי"ל דהאי סימנא לא היה אלא להודיע תחילת זמנה בלבד כדקתני והכל יודעין שהגיע זמן ק"ש אלמא קפיד כדי לקרות בתחילת זמנה ואנשי מעמד לא היו פנוים עדיין לקרותה באותו עת דהא ודאי שלא שלמו כל סדר המערכה של ק"צ שבכל יום עד לאחר זמן דהא איכא הקרבת איברים והקטרת קטורת ונרות ושאר עבודות ציבור שבכל יום שצריכין לאנשי מעמד דל"ד תמיד דכתיב גבי תשמרו הוא דצריך להו דה"ה נמי כל ק"צ היו צריכין לאנשי מעמד דמאי שנא וכדאמר' התם האיך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גבו אלמא כל הקרבנות שוין בהא וכיון שכן ע"כ אנשי מעמד היו מאחרין הרבה אחר התחלת זמנה א"כ סימן זה בע"כ לא היה אלא לשאר עמא לקרות בתחילת זמנה משום מצוה מן המובחר [ומכאן ראיה להפוסקים] בפ"ק דברכות דמצוה להקדים ק"ש של לילה בתחילת זמנה שהוא צאת הכוכבים דהכי משמע הכא גבי ק"ש של יום וא"כ ה"ה לשל לילה דמ"ש [והשתא דאתית להכי אצ"ל] דלצדדין קתני אלא לא יצאו דאנשי משמר ואנשי מעמד בחד גוונא מיירי ולא יצאו ידי חובתן מצוה מן המובחר דאנשי מעמד נמי קרו [תוך זמן שמה"ת אלא שלא] קראו בתוך זמן מצוה מן המובחר שהוא בתחילת הנץ ותדע דע"כ אנשי משמר לא היו קוראין קודם היום דהא בפ"ד דמס' תמיד תנן סדר התמיד שחיטתו בהאיר המזרח וקבלת דמו וזריקתו והפשיטו וניתוחו והעלאת איבריו מחצי כבש ולמטה ומלחום ואח"כ ירדו ללשכת הגזית לקרוא את שמע וא"ל הממונה ברכו ברכה א' והן ברכו קראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ויאמר אלמא זמן ק"ש היה שעה גדולה אחר עמוד השחר ומסתברא דמזמן שחיטה שהיה לאחר עה"ש עד שקראו כבר הגיע זמן ק"ש אפי' לתנא המאחר זמנה יותר וזה תימה על פירש"י שפי' מקדימין לקרותה קודם היום וזה א"א לומר כדמוכח ממתני' דתמיד וראיתי להראב"ד בהשגות פ"י מהלכות תפלה שכתב מצאנו בענין ק"ש שאמרו הקורא עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא והדבר ידוע שהיו קורין אחר עמוד השחר ובשעת הדחק אדם יוצא בה ומאי לא יצא דקאמר אלא שלא יצא כתקנה והיינו כדפי':

כותבין מגילה כו' ק"ל למ"ד כותבין א"כ מצות כתיבת ס"ת על כל אדם מנלן דהא רחמנא אמרה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת דלא משמע אלא שירת האזינו לחוד דבפ"ב דסנהדרין (דף כ"א) אמר רבה אע"פ שהניחו לו לאדם אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו ונפקא ליה מהאי קרא דועתה כתבו לכם ופי' הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת דה"ק קרא כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פ' פ' וא"כ למ"ד כותבין מגילה מנ"ל חיוב כתיבת ס"ת כולה דילמא כתבו לכם את השירה שירה ממש קאמר ותו לא:

ש"מ כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה. נ"ל דאע"ג דאמרינן בספי"ב דיבמות (דף ק"ו) מר זוטרא משרטט וכתב לכולא פרשה פי' פרשת חליצה מה שקורין היבם והיבמה בפני ב"ד ופריך והא לא ניתן לכתוב פרשה בפני עצמה משום אין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה ומסיק הלכתא כוותי' דמר זוטרא וא"כ מאי פריך הא פירש"י התם דהיכא דכתב לה אדעתא דפ' דתהא כמגילה קטנה אסור דקיי"ל תורה חתומה ניתנה אבל האי ספירת דברים הוא ולאו בקדושתי' קאי ולפי"ז פריך שפיר דהא בהאי נברשת כתבו לפ' סוטה אדעתא דמגילה עוד פירש"י התם והלכתא כמר זוטרא דבמקום מצוה שרי ונ"ל דלאו משום מצוה לחוד קאמר דשרי דא"כ מאי פריך הכא גבי סוטה דהא מקום מצוה הוא ועוד הא להתלמד לתינוק נמי מצוה הוא ואפ"ה איכא למ"ד בפ"ה דגיטין (דף ס') דאסור ואי משום דפ' סוטה ותינוק להתלמד אפשר בס"ת לכתוב ממנה פ' סוטה וללמוד ממנה לתינוק הא גבי גט חליצה כ"ש דאפשר דא' דכותבין אקרינהו לדידה מאן יבמי עד לא אבה יבמי וכן השאר כדמסיק התם א"ו משום במקום מצוה לחוד לא שרי גבי חליצה אלא מטעמא דספירת דברים נמי הוא וכיון דאיכא תרתי שרי אבל גבי סוטה ותינוק דליכא אלא חדא מקום מצוה לא ומ"מ אני תמה על פירש"י מנ"ל דבעי תרתי לטיבותא ספירת דברים ומצוה נהי דבטעמא דמצוה לחוד לא סגי כדפי' מ"מ טעמא דספירת דברים לחוד י"ל דמהני ואולי כיון דמר בר אידי אתקיף עלה שם והא לא ניתן לכתוב אלמא ס"ל דבתרתי למעליותא נמי לא סגי די לן שנא' דמ"ז דפליג עלי' לא שרי אלא בתרתי למעליותא דוקא דכל למעוטי בפלוגתא עדיף טפי ודרך זה גדולי המפרשים בכולי תלמודא אבל אכתי איכא תיוהא בפירש"י דכתב שם דאדעתא דמגילה אסור משום דקיי"ל תורה חתומה ניתנה והא ליתא דהא מסיק התם דאפי' למ"ד מגילה מגילה ניתנה אפ"ה אסור כיון דאדבק אדבק:

ומה כתב בטבלא אם שכב אם שטית אם לא שטית ושם בפ"ה דגיטין גי' הספרים מה כתוב בה אם שכב אם לא שכב וכתבו התוס' אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שטית

כתיב אלא דבתר הכי כתיב ואת כי שטית כוונתם דאם שכב דקאמ' כוונתו לאת כי שטית וקרי ליה אם שכב משום דהוא חילוף דאם לא שטית דקרא ולא נכתב ואת כי שטית כדכתיב משום דנקט דבר וחילופו הואיל וענין א' הוא דאת כי שטית חילוף דאם לא שכב דרישא וכאלו כתיב אם שכב בהדיא ולפי"ז גי' דהכא משובשת דנקט אם שכב אם שטית אם לא שטית וצריך לגרוס הכא כהתם ואין להאריך בזה ונ"ל אע"ג דלכ"ע כותב עוד פסוקים כגון יתן ה' אותך וכיוצא כדתנן פ"ב דסוטה לישנא קטיע נקט וקמ"ל בהא לאפוקי מדר' יהודה דאמר כל עצמו אינו כותב אלא יתן ה' אותך כו' והני פסוקי דנקט הכא א"צ לכתבן לר"י לגמרי אלא ס"ל להאי תנא כר"מ ור"י דפליגי התם אדר"י וס"ל דכותבין וכן נראה מפירש"י שאכתוב בסמוך:

בסירוגין פירש"י אם לא שכב ואחריו ר"ת עד סוף המקרא ואת כי שטית ואחריו ר"ת יתן ה' אחריו ר"ת ובאו המים אחריו ר"ת ושם בפ"ה דגיטין לא פי' כן שכתב בסירוגין תחילת המקרא הי' כותב תיבה שלימה ולבסוף ר"ת הרי שלא התיר אלא תיבה א' שלימה מפסוק אחד ולא יותר והכא התיר ג' תיבות שלימות מכל פסוק ונ"ל עיקר כפי' דהכא דהא מר זוטרא דהוה כתב משרטט וכתב לכולה פרשה כמש"ל ש"מ דקל הי' לחכמים בדבר כתיבת מגילה לחוד יותר מכתיבה בלא שירטוט דהא בפ' חליצה ל"ל בה משום כתיבת מגילה לחוד מטעמא דפי' לעיל ואפ"ה לא הקילו לכתוב בלא שרטוט דהא מר זוטרא משרטט וכתב ש"מ דשירטוט חמיר מהא דכתיבת מגילה ואפ"ה אמרינן בפ"ק דגיטין (דף ו') ג' תיבות כותבין בלא שירטוט כ"ש דג' תיבות אין בו משום איסור כתיבת מגילה דקילא מהא דשרטוט ומ"מ אין להקשות מההיא סוגי' דאמר התם ר' אביתר שלח לרב יהודה בני אדם העולין משם לכאן הן קיימו בעצמן ויתנו את הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו וקפיד עליה ר"י על שכתב כ"כ בלא שירטוט ועוד אמר' התם שלח ליה מר עוקבא לר"א בני אדם עומדים עלי ובידי למסרם למלכות מהו שרטט וכתב ליה אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי ומשמע ודאי דכתבו המקרא דרך כתיבה ולא דרך סירוגין ואפ"ה שירטוט הוא דבעי אבל משום כתיבת מגילה לחוד ל"ל בה די"ל דדוקא בתורה קפדינן אכתיבת מגילה לחוד אבל בנביאים כההיא דר' אביתר ובכתובים כההיא דר' אלעזר ל"ל בה משום כתיבת מגילה לחוד אע"ג דבעי שירטוט כשל תורה כדמוכחי הני עובדי שאני שרטוט דחמיר טפי מכתיבת מגילה כדפי' לפיכך גזרו על שרטוט אף בנביאים וכתובים ולא גזרו על כתיבת מגילה בהו משום דקילא טפי:

דף לח.

להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים כתבו בת"י לא עשה עבירה כשהלך למצרים כדאמ' בספרי לגור שם אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה ולכיבוש הארץ והרא"ש בס' (סימן ש"ג) כתב מדכתב רחמנא וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד לא אסר הכתוב אלא לשוב מא"י למצרים אבל משאר ארצות מותר והרי דניאל הלך מבבל למצרים כדא' בפ' חלק ודניאל להיכן אזל א' ר"י שהלך להביא חזירים מאלכסנדריא של מצרים משמע מדבריו שאפי' לסחורה אסור לילך למצרים שהרי דניאל לסחורה אזל להביא חזירים משם אלא שלא אסרה תורה אלא מא"י למצרים וההיא עובדא דנקנור הוי תיובתי' דמשמע ודאי שהלך מא"י למצרים ששלחו אותו מירושלים להביא דלתות לעזרה משם וזה דבר ברור שלא נעשה עבירה בהליכהזו דאל"כ לא הוי איתרחיש ניסא ועוד נ"ל ראי' מפ"ב דסוכה (דף נ"א) דקאמר התם גבי אנשי אלכסנדריא של מצרים שנתרבו ונתעשרו הרבה ואמר אביי וכלהו קטלינהו אלכסנדר מוקדון מ"ט איענשו משום דעברי אהאי קרא לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור ופירש"י שהלכו שם יוחנן בן קרח ושרי החיילים בימי ירמיהו לאחר חורבן בית ראשון ונתיישבו שם ואע"פ שעלה שם נבוכדנצר והחריב את מצרים ונהרגו מישראל שהלכו שם כמו שנתנבא עליהם ירמיהו עלו בניהם שם לגדולה ועושר עד שהחריבם אלכסנדר ובודאי אותן שנהרגו זרעם היו ולא הם עצמם שהרי מיד אחר החורבן הלכו לשם כדכתיב בירמיהו וגלות בבל היה ע' שנה וכורש שבנה בית שני מלך קודם אלכסנדר והוא הרגו ואמרינן בפ"ק דע"ז מלכות פרס בפני הבית ל"ד שנה וא"א שאותן שהלכו למצרים חיו כ"כ עד אותו זמן א"ו זרעם היו שנהרגו ואינהו הדור דקא' אביי ל"ד אלא בניהם היו והרי בניהם נולדו ונתגדלו שם ולא באו לשם מא"י ואפ"ה נענשו מפני שעברו אלא תוסיפון ש"מ דירת מצרים אסור בכל ענין:

דף לט.

ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב א"ל אישי כה"ג הגבה שמאלך והא דלא אמר לו סגן הגבה שמאלך כדפריך בגמרא אליבא דר"א דאמר סגן וכה"ג מכניסין ידיהם דאם בימינו של סגן עולה ראש בית אב א"ל לכה"ג דבר מילך ונימא ליה סגן ואהא משני כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה והיינו כיון דעלה בידי סגן ולא בשל כה"ג חלשא דעתיה אי א"ל סגן ולתנא דמתניתין דאין סגן מכניס ידיו לא שייך ה"ט ולא חלשא דעתיה באמירת סגן יותר מדהשתא דא"ל ראש בית אב י"ל לתנא דמתניתין ניחא כיון דכה"ג

לחוד מכניס ב' ידיו והא כשעולה הגורל בשמאל כה"ג סמוכה לראש בית אב שבשמאלו ורחוקה מימינו הסמוכה לסגן שבימינו לפיכך א"ל ראש בית אב אבל לר"א דס"ל דסגן וכה"ג מכניסין ידיהם אם בימין סגן עולה כ"ש דרחוק מראש בית אב כשעלה בימין סגן שהוא לימין כה"ג יותר משעלה בימין כה"ג דאינו רחוק כ"כ ימין כה"ג מראש בית אב שהוא לשמאלו מימין סגן שהוא להלן מכה"ג לימינו לפיכך פריך שפיר ונימא ליה סגן: **ואומר** לה' חטאת הקשו בת"י בשם הר"ר אלחנן אמאי לא קאמר חטאת לה' שיזכיר ה' מאוחר כדאמרינן בפ"ק דנדרים לא לימא אינש לה' קרבן אלא קרבן לה' דילמא פשע ומדכר שם שמים לבטלה ותי' דשא"ה דכתיב אשר עלה עליו הגורל לה' והדר ועשהו חטאת וכדר' ישמעאל פי' דהכי משמע ליה לישנא דקרא אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו שלא יזכיר יותר מלה' לחוד ואצ"ל חטאת לה' ואני אומר דהאי ועשהו חטאת לאו אכה"ג קאי שצ"ל לשם חטאת אלא הגורל קאי שהגורל לחוד עושיהו חטאת כדא' לקמן (דף מ"ב) אבל אצ"ל כלום מה"ת אלא בעליית הגורל לבד נקבע השעיר של ימין בגורל של ימין ושל שמאל בשל שמאל תדע דאמ' לקמן ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שקידש השם ואי הגורל צריך לקידוש השם מה"ת לת"ק כדאית ליה ולר"י כדאית ליה וא"כ הא דקא' ואין השם עושה חטאת היינו השם לחוד בלא גורל דהא גורל נמי בעי קריאת שם א"כ מאי קאמר מקום שקידש הגורל אינו דין שקידש השם וכי אפשר לדון בק"ו שק"ש לחוד מהני מדמהני הגורל עם ק"ש א"ו ש"מ דבגורל לחוד בלא ק"ש מה"ת והשתא איכא למילף בק"ו שפיר שיקדש שם לחוד בשעירים שמהני בכ"מ מק"ו דגורל לחוד דמהני כאן אע"ג דבעלמא לאו כלום הוא ומה שהקשו אמאי מקדים ה' לחטאת לדידי לק"מ דודאי ת"ק נמי מודה דבאמירת לה' לחוד סגי לקריאת שם של דרכי סופרים אלא לרווחא דמילתא קאמר שיברר דבריו יותר בפירוש ויאמר לה' חטאת הילכך אפי' פשע ואמר לה' ולא חטאת ל"ל בה ואין בזה משום מוציא שם שמים לבטלה וכ"ת אכתי לימא חטאת ברישא והדר לה' וא"כ כי היכא דבעי לימא ואמאי מקדים ה' קודם לחטאת וי"ל דכיון דע"י אמירת לה' לחוד סגי למעלת קריאת שם דרבנן אבל באמירת חטאת לחוד לא סגי ואין זה קריאת שם שהרי לר"י באומר לה' לחוד סגי ואילו באומר חטאת לחוד לא ש"מ דלה' לחוד הוי קריאת שם אבל לא חטאת לחוד משו"ה ראוי להקדים אמירת לה' קודם דזהו עיקר ק"ש ואמירת חטאת אינו אלא טפל וטפלו לו לברר ולפרש דבריו ולא להקדים הטפל לעיקר עוד אומר אני דקושיא מעיקרא ליתא דהתם בפ"ק דנדרים ה"ט דחיישינן דילמא אמר לה' בלא קרבן אחריו היינו שבתוך

כך לאחר שאמר לה' וקודם שיאמר קרבן ימלך ויחזור בו מהקדישו ונמצא שמוציא שם שמים לבטלה אבל הכא מאי חזרה שייך כאן הא בלא ק"ש קידש הגורל כבר ואפי' אי לא הי' קדוש כאן אלא ע"י ק"ש ל"ש הכא חזרה כהתם וכ"ש דגורל לחוד מקדש בלא ק"ש וכדפי' ובלא"ה אין קושיא דכהנים זריזין הן ול"ח לחזרה כדי שלא יוציא ש"ש לבטלה כ"ש כה"ג דזריז טפי:

התורה חסה על ממונם של ישראל ל"ד להא דאמ' בפ"ג דר"ה גבי שופרות של תענית פיהן מצופה כסף ולא זהב מה"ט דהתורה חסה על ממונם של ישראל ואפ"ה שופר של ר"ה פיו מצופה זהב משום דכבוד י"ט עדיף וה"נ גבי קלפי נימא כבוד י"ט עדיף:

הסגן וכהן גדול מכניסים ידן בקלפי. הקשו בת"י הא כיון דהגרלה מעכבא כדאמר לקמן אם כן אינה כשירה אלא בכהן גדול. ותי' שאינה עבודה כל כך שהרי על ידי כהן הגדול מתבררין השעירים ואמרינן נמי הגרלה לאו עבודה היא ואע"ג דלקמן לרבנן במת א' מהן מביא ב' ומגריל מ"מ אין הגרלה חשובה כל כך עבודה והיינו טעמא דרבנן משום דלא הגריל כלל על הא' אבל אין לומר שעבודה זו מחנכתו לסגן בכהונה גדולה שאם כן לא ישמש עוד אלא בח' כלים משמע דפשיטא להו דסגן דינו ככהן הדיוט ויפה כיוונו ודלא כהרא"ש שכ' בתשובה (כלל י"ג) אהא דאמר בויקרא רבה שמתו בני אהרן על שהיו מחוסרי בגדים ואמר ר' לוי מעיל היה חסירים והא מעיל הוא מבגדי כהן גדול ותי' דהי' סגן כדאיתא בפרק טבול יום (דף ק"ב) וסגן הוא הממונה לשמש תחת כה"ג כשיארע לו טומאה ואמרינן בהוריות (דף י"ב) וסגן משמש בח' בגדים וקרי ליה התם משוח שעבר וכל דבריו תמוה דוודאי כל זמן שלא שימש ביום הכפורים תחת כהן גדול אינו נקרא משוח שעבר ואינו אלא ככהן הדיוט ומה שכתב דבהוריות איתא דסגן משמש בח' בגדים ליתא התם וגם לא קרי ליה התם משוח שעבר אדרבא איפכא הוא דאמר משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשוח שעבר מחמת קריו משוח שעבר מחמת קריו קודם למשוח שעבר מחמת מומו עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה משוח מלחמה קודם לסגן ש"מ דמשוח שעבר וסגן תרתי הווין וכמה מעלות בין זה לזה ותמה על עצמך איך אפשר לקרותו בשם משוח שעבר כל זמן שלא אירע בו פסול בכהן גדול ושימש תחתיו ואי בשימש תחתיו אין מעלתו מפני שהוא סגן אלא מפני שנעשה כהן גדול על ידי עבודה שעבד ביום הכפורים ואפי' כל כהן נמי אלא שהסגן ממונה לזה וקודם לכל הכהנים לשמש תחתיו אבל בעוד שלא שימש תחתיו דינו כהדיוט לכל דבר ובריש פ"ח דסוטה (דף מ"ב) אמר וניגש הכהן ודבר אל העם דהיינו כהן ממונה דומיא דשוטר וקא' ואימא סגן ומשני סגן לאו ממונה הוא דאינו ממונה אלא

לשמש תחת כהן גדול אם אירע בו פסול ואם היה משמש בח' כלים וכל דין כהן גדול עליו ודאי מינוי גדול הוא זה ובריש פ"ז דנזיר (דף מ"ז) אמר לענין טומאה למת מצוה סגן עדיף דממונה לשמש תחת כהן גדול ואי דינו לעולם ככהן גדול לא צריך להאי טעמא וגם לענין מחזיר את הרוצח אינו מחזיר אלא משוח ומרובה בגדים ומשוח שעבר כדתנן בפ"ב דמכות ואילו סגן אין מחזיר ואפי' ר"י לא קאמר התם אלא אף משוח מלחמה מחזיר ואלו סגן לא קאמר ש"מ דאינו אלא ככהן הדיוט [ועוד] הא אמרינן לקמן אליבא דר"י דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לא מעכב כולי עלמא לא פליגי דלא מעכב כי פליגי אליבא דרבי נחמיה דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ מעכבא מ"ד מעכב כר' נחמיה אלמא לכ"ע הגרלה מדברים הנעשים בבגדי לבן הוא ואם כן איך סגן ראוי להשתתף עם כהן גדול בהגרלה לכ"ע דהא עד כאן לא קאמר תנא דידן דכהן גדוללחוד מכניס ב' ידיו בקלפי אלא משום דסבר ימינא דסגן ושמלא דכהן גדול כי הדדי נינהו כדמסיק הא אי ימינא דסגן עדיף הוי סבירא ליה כר"א דסגן וכהן גדול מכניסין והשתא האיך אפשר להגרלה בסגן כיון דסגן אינו עובד אלא בבגדי כהן הדיוט ותקשה למ"ד בפ"ק בגדי כהן הדיוט לאו בגדי כהן גדול ביום הכפורים דאבנט של הדיוט הוי של כלאים אין אלו בגדי לבן האמורים אצל יום הכפורים והא הגרלה אלו בגדי לבן דיום הכפורים בעי ועוד קשה לי נהי דהגרלה לאו עבודה הוא מכל מקום כיון דכתב רחמנא ונתן אהרן על שתי השעירים גורלות נהי דחוקה לאו עלה קאי מ"מ למצוה אהרן בעי כדכתיב בהדיא והאיך מכניס סגן ידו להגרלה לכתחילה כיון דמצותו בכהן גדול מיהת לכתחילה והרי למ"ד לקמן (דף מ"ב) שחיטת פרו בזר כשירה אע"ג דאהרן וחוקה כתי' כיון דשחיטה לאו עבודה היא לא קאי חוקה עלה ואפי' הכי משמע דלכתחילה שחיטת פרו באהרן דוקא ולא בשאר כהנים וכ"ש בזר כדמוכח בפ"ג דמנחות (דף י"ט) דאמר אדרבי שמעון דהיינו טעמא דשחיטת קדשים לא בעי בבעלים דווקא מדגלי רחמנא גבי פרו דבבעלים כו' ש"מ דלכולי עלמא שפרו באהרן דווקא לכתחילה אפילו למ"ד דבדיעבד כשרה אפי' בזר והכי נמי דכוותיה ובלאו הכי אין צריך ראיה לזו דהדבר מוכרע מעצמו כיון דכתב רחמנא אהרן אע"ג דהגרלה לאו עבודה היא אפילו הכי לכתחילה מצותו בכך כדאמר' לקמן גבי הנחה דלאו עבודה היא ואין מחזירין לכולי עלמא אפילו הכי מצוה להניח מיהו בהא י"ל דאינו קושיא כל כך דהאי ונתן אהרן לאו אהגרלה קאי אלא אהנחה על גבי שעירים קאי כדמוכח לקמן דמהא נ"ל מצות הנחה דבעי לכתחילה וכיון שכן י"ל דהגרלה לא נפקא אלא מאשר עלה ושם לא כתיב אהרן ואפי' לכתחילה סגי ליה בסגן ואין לומר דסגן וכהן גדול מכניסים לידיהם בקלפי ונעשית הגרלה על ידי שניהם ואין הסגן מניח הגורל

שעלה בידו על השעיר אלא נותנו לכהן גדול והוא מניח ב' הגורלות על ב' השעירים מ"מ הא ודאי קושיא דהא הגרלה בעי בגדי לבן לכולי עלמא וכמו שכתבתי ועוד מהא קושיא ב' נמי במקומה עומדת דכיון דהגרלה בגדי לבן בעי לכתחילה לכ"ע אע"ג דלאו עבודה היא ולא קאי עלה חוקה כיון דכל הפרשה בבגדי לבן מיירי הכי נמי ניבעי לכתחילה אהרן דהא כל הפרשה באהרן מיירי וגם מה שכתבו התו' דהגרלה אינה עבודה כל כך שהרי על ידי כהן גדול מתבררין השעירים כבר נתברר בסמוך דליתא דאין השעירים מתבררים ע"י קריאת שם אלא על ידי הגרלה דווקא לפיכך נ"ל על דרך שפירשנו לקמן דודאי עיקר מצות הגרלה אינו אלא לברר איזה מן השעירים לשם ואיזה מהם לעזאזל ולפיכך בעלית גורל אחד סגי לברר כגון דאם עלה לו בימין גורל לה' שעיר של ימין הוברר לה' וממילא מבורר השעיר השני לעזאזל ואע"פ שלא עלה גורלו מן הקלפי אפילו הכי מבורר ועומד הוא מאיליו מדחבירו לה' הוא עומד לעזאזל וכן להיפך בעלית גורל לעזאזל מבורר חבירו לה' מאיליו בין שעלה ראשון בימין בין שעלה בשמאל חבירו של ימין מבורר מאיליו שעלה לגורל שכנגדו נמצא שניהם מבוררים ומתפרשים על ידי גורל בעלית גורל של אחד מהם דהא גורל זה הוי גורל לעצמו ולחבירו ממילא ולקמן יתבאר זה באורך בסיעתא דשמיא והשתא אתי שפיר הא דשמעתין דסגן וכהן גדול מכניסין לידן לקלפי כיון דכהן גדול מעלה הגורל א' מתוך הקלפי נעשה עיקר מצות הגרלה על ידי כהן גדול המלובש בבגדי לבן לחוד דעל ידי הגרלת שעיר יחידי שמעלה הוא הוי נמי ממילא הגרלה לחבירו שמעלה הסגן ובהכי ניחא נמי הא דכהן גדול לתנא דידן מכניס ב' ידיו כא' ונוטל גורל א' בימינו ואחד בשמאלו בבת אחת ביחד כדאמר רבא ואינה מחזקת אלא ב' ידים והא אין עבודה כשירה בשמאל אלא ודאי כדפרישית דבעלית גורל אחד הוי עיקר הגרלה לב' שעירים וכיון שמעלה גורל אחד בימינו סגי בהכי ובת"י פי' לקמן אהא ומר סבר כי הדדי נינהו וכשירה עבודה זו בשמאל כמו הוצאת כף ומחתה בכהן גדול דיום הכפורים שצריך לו ב' ידים לפי שאי אפשר בעבודה אלא הוא וליתא דלא דמי להתם דהיינו טעמא כדאמר לקמן ריש פ"ה (דף מ"ז) גבי כף ביום הכפורים ליכא למימר נעיל והדר נעיל הבאה א' אמר רחמנא ולא ב' הבאות והאי טעמא שייך נמי גבי הוצאות כף ומחתה אבל הכא גבי הגרלה אפשר דמעייל יד ימינו בקלפי ומוציא גורל א' וחוזר ומכניס הימין ומוציא הגורל הב' אלא ודאי כדפירשתי עיקר ומכל מקום הא דפשיטא להו להתוספות שהוצאת כף ומחתה היה בב' ידים איני יודע מנא להו נהי דבב' הבאות אי אפשר דהבאה א' אמר רחמנא מ"מ אפשר להוציא הכף עם המחתה שתיהן בימינו ואין זה מקומו:

למה סגן שאם אירע בו פסול בכהן גדול. קשה לי כיון שיש כהן ידוע וממונה לכך תמיד לכשיארע בו פסול נכנס ומשמש תחתיו לר"ח סגן הכהנים והא מתניתין דפליגי על מתניתא כוותיה אתיא אם כן למה תנן בריש פ"ק ומתקינין לו כהן אחר תחתיו מאי מתקינין הא מתוקן וקאי כבר אותו כהן ותמיד מתוקן וממונה ומזומן לכך ואולי מתניתין מיירי בדליכא סגן כגון שמת ולא מינו אחר תחתיו דלפי שעה מתקינין כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול בכהן גדול באותו יום הכפורים ישמש זה תחתיו:

דף לט:

כלה שבירושלים לא היתה צריכה להתקשט מריח הקטורת הקשו התוס' דאמר בפ' כ"ש קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה ודייק מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא מאי לאו לאותן העומדים בפנים דלא אפשר וקמכוון ואביי לאותן שבחוץ אם כן לאביי היו עושין איסור בכל יום ותי' דאינו אסור אלא שלא יקרבו עצמן לעזרה כדי להריח יותר ואיני יודע אמאי ק"ל לאביי הא לרבא קשה נמי דאסר אפי' לעומדין בפנים אע"ג דלא אפשר כ"ש דלעומדין בחוץ דאפשר דאיכא איסורא מכל מקום לכולי עלמא לא קשה מידי דהא עד כאן לא פליגי אביי ורבא אלא בדמכוון ואוסר רבא אפילו בדלא אפשר אבל בשאינו מכוון בדלא אפשר אפילו רבא מודה דשרי והכא לא אפשר ולא מכוון הוי דלכולי עלמא כהאי גוונא שרי הלכך להעומדין בירושלים כהאי גוונא הוי לא אפשר כדמוכח התם בכולה שמעתתא בדלא מכוון לכולי עלמא שרי. מיהו הא ק"ל ללישנא קמא דרבא התם אדר' שמעון דאמר דאפשר ולא מכוון אסור וכי שרי ר' שמעון בדבר שאינו מכוון בדלא אפשר מכלל דלר' יהודא אפילו בדלא אפשר ולא מכוון נמי אסור והשתא תקשה אדר"י מהא:

מ"ד מעכבי כר' נחמיה. ק"ל אם כן הנחה נמי תעכב דהא מדברים הנעשים בבגדי לבן הויא. וי"ל דלהאי לישנא מצי למימר כיון דלר' נחמיה חוקה אהגרלה נמי קאי לר' ינאי אם כן הא דתנא ביה קרא אשר עלה אשר עלה תרי זימני גבי הגרלה אע"ג דמחוקה נפקא ליה עיכובא להגרלה למעוטי הנחה קאתי למימרא דהגרלה דתני ביה מעכב אבל לא הנחה דלא תני ביה וכהאי גוונא אמרינן בפ"ב דזבחים (דף י"ט) מכדי ה' טבילות וי' קידושים מדאורייתא וחוקה כתיב בהו לעכבו ומשני אמר קרא ולבשם פי' דבהאי קרא דטבילה לבישה נמי כתיבא לבישה מעכבה ואין דבר אחר מעכבה פי' להכי שנה בלבישה למעוטי דחוקה אהאי קרא דמיירי בלבישה וטבילה לא קאי ולמעוטי טבילה דאינה מעכבת והכי נמי מהאי טעמא שנה אשר עלה ב' פעמים למעוטי הנחה דאינה

מעכבת ואע"ג דהכא עליה והנחה לאו בחד קרא כתיבי דהנחה נפקא ליה מונתן אהרן על שתי השעירים גורלות ועליה מקרא דבתריה מאשר עלה נפקא אם כן מנלן דמדשנה בעליה דלמעוטי הנחה אתי מעיכובא דילמא למעוטי דבר אחר לא קשה מידי דהא הא דשנה בעליה היינו דלא תימא דלא צריך כלל אלא בקריאת שם בלא גורל קדישי כמו בכל מקום כדאמר לקמן וכיון [שכן] אין כאן לא עליה ולא הנחה כיון דאין כאן גורל לגמרי ואף על פי ששנה בעליה לעכב מכל מקום הנחה במקומה עומד שאינה מעכבת דאם לא כן למה לי דשנה בעליה ומכל מקום לר' יהודא לא מעכב אע"ג דתני קרא בעליה כיון דלא כתיב בלשון ציווי ובעל כרחך הא דתני לאו משום לעכב שא"כ הו"ל למכתב בלשון ציווי וחוקה אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לר"י לא קאי וכמש"ל בשם התוס' מיהו לר' נחמיה דחוקה קאי אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ וממילא עליה מעכבת אפשר לומר דהאי דתני בעליה למעוטי הנחה אתי וכיון דלא איצטריך לגופיה דלעכב עליה אלא למעוטי הנחה מעיכובא ממילא אינו צריך לכתוב בלשון ציווי דהא לאו לציווי דצריך ולעכב כ"ר אלא אדרבא למעוטי דלא לעכב הנחה דאינו צריך בדיעבד כתבי' [ואין לומר דנפקא ליה מדאמר לקמן אילונאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו תלמוד לומר עלה כיון שעלה שוב אינו צריך ומצי למימר כדקא ס"ד לקמן דלעכב קאמר וש"מ דהנחה לא מעכב דליתא דאם כן הא פלוגתא דר' ינאי ור"י לא תלי' כלל בפלוגתא דר' יהודה ור' נחמיה דהשתא הוי ליה לומר דר' ינאי דאמר עליה מעכבת אפי' אדר"י אמר ואע"ג דלא קאי חוקה אעליה כיון שנעשית בחוץ מ"מ מעכבת דהא מהאי קרא גופיה דמפקית מיניה דהנחה אינה מעכבת ש"מ נמי דעליה מעכבת כדמסיים לקמן וש"מ הגרלה מעכבה הנחה לא מעכבא אלא ודאי כדפירשתי שוב ראיתי בת"י שהקשה להאי לשנא קמא דלית ליה עליה מעכבא מטעם דתני ביה קרא אלא מטעמא דסבירא ליה כר' נחמיה מנא ליה דלא מעכבא הנחה ותי' הואיל וכבר הן מבוררין שניהן אין סברא שתעכב הנחה ולדידי אין טעם לסברא זו דהא איכא למימר כיון דגזירת הכתוב הוא דאין השם מקדש לשעירים דיום הכפורים כמו שמקדש בכל מקום אלא דוקא הגורל שאין מתפרשין מי לה' ומי לעזאזל אלא בעליה עם הנחה דוקא ועל שניהם קפיד רחמנא אפי' בדיעבד והמחוור כדפי']:

מאן דאמר לא מעכב הני מילי עבודה הגרלה לאו עבודה היא קשה לי למה לי האי טעמא דהגרלה לאו עבודה היא ולא קאי חוקה עליה ותיפוק ליה מהא דאמר לקמן ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם תלמוד לומר ועשהו חטאת והא

ר"י דאמר הגרלה לא מעכב בעל כרחך מיעוטא דועשהו חטאת לא דריש אם כן נימא דהיינו טעמא דלא מעכב משום האי קל וחומר דבמקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם והא אע"ג דלר' נחמיה חוקה אהגרלה נמי קאי מ"מ דרשינן ק"ו שאינו מעכב דאפי' היכא דכתיב חוקה דרשינן ק"ו ומהכא מילף ליה בפ"ק דחולין (דף כ"ד) גבי הא דקאמר דאין פרה כשירה בעריפה מק"ו מעגלה משום שנאמר ושחט וחוקה:

מאן דאמר לא מעכב הני מילי עבודה קשה לי כיון דלהאי לישנא לר' יוחנן לכולי עלמא לא מעכב הגרלה תקשה הא דתנן לקמן ריש פ"ו (דף ס"ב) מת א' מהם אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל יקח זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לה' יתקיים תחתיו כו' והא ליתא אלא למ"ד הגרלה מעכבא דאילו למ"ד אינו מעכב אינו צריך להביא ב' ולהגריל עליהם דהכי אמר ר' שמעון התם בגמ' ומייתי לה לקמן בשמעתין מת א' מהם מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר' שמעון ומהכא דייקינן דהגרלה לר' שמעון לא מעכב מכלל דלרבנן דאמרי מביא זוג אחר ומגריל סבירא להו דהגרלה מעכבת וכי תימא לרבנן נמי הגרלה לא מעכב ואפי' הכי כיון דמצוה בעלמא איכא משום מצוה צריך לחזור ולהגריל הא ליתא דאי סלקא דעתך דמשום מצוה לרבנן צריך לחזור וליקח זוג אחר בתחילה כדי לקיים המצוה בכל חוקותיה ומצותיה א"כ רישא בעד שלא הגריל מת אמאי סגי ביקח זוג לשני הא תנן התם שני שעירי יום הכפורים מצוותן שיהיו שניהן שוין במראה בקומה ובדמים ובלקיחתן כאחת והא השתא כשמת א' ולוקח זוג לשני הא אין לקיחתן כא' דהא בן זוגו של מת נלקח כבר קודם לזה הבא ונלקח חילופי המת אלא ודאי היינו טעמא כיון דלקיחתן כאחת אינו אלא למצוה ובדיעבד אין מעכב במת א' מהן אחר הלקיחה משום מצות לקיחה אינו צריך ליקח זוג א' מחדש ויהיו כאן ג' שעירים ובע"כ יהיה הא' נדחה כדתנן התם בסיפא גבי משהגריל מת דיקח זוג וכו' והשני ירעה עד שיסתאב כו' הכא נמי במשהגריל מת אי סלקא דעתך דהגרלה אינה מעכבת בדיעבד ואינו אלא למצוה בעלמא אמאי יקח זוג אחר ובעל כרחך ידחה א' לרעיה ביקח זוג לשני לחוד סגי כדי שלא ידחה שעיר א' לרעיה משום הגרלה דאינו אלא מצוה בעלמא ואינה מעכבת כמו דסגי ברישא בעד שלא הגריל מת דסגי ליה ביקח זוג לשני ולא חייש להא מצוה דלקיחתן כאחת אלא ודאי ש"מ דהגרלה מעכבת בדיעבד ובעל כרחך יקח זוג א' אע"ג דשעיר א' נדחית לגמרי דהא אי אפשר בלאו הכי כיון דהגרלה מעכבא והשתא תקשה להאי לישנא לר"י דהגרלה אפי' לר' נחמיה לא מעכב כ"ש לר"י מתניתין מני מיהו למאי דאפרש לקמן גבי ולקיחתן כא' יש לישב למדקדק בו והדברים ארוכים ואין צריך לכפלן:

אשר עלה אשר עלה תרי זימני. קשה לי הא הא אשר עלה דכתב רחמנא תרי זימנא לאו אחד שעיר כתביה רחמנא דתימא שנה עליו הכתוב לעכב אלא חד אשל ה' קאי וחד על שם עזאזל כדכתיב והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי והשתא תרווייהו לגופיה איצטריך דבין של ה' ובין של עזאזל צריך עלית גורל מתוך קלפי ולמצוה וקרא קמא דונתן על שני השעירים גורלות להנחה אתי ולמצוה ואכתי עליה לעכב מנלן כיון דלא תנא ביה קרא בחד שעיר תרי זימני:

שאני הכא דתנא ביה קרא אשר עלה אשר עלה תרי זימנא קשה לי הא כמו דתנא בעלייתו מדכתב רחמנא אשר עלה תרי זימני הכי נמי בהני קראי גופייהו תנא נמי להנחה דהא כתיבא אשר עלה עליו תרי זימנא ועליו היינו הנחה דאמר לקמן אילו נאמר אשר עליו הוי אמינא יניחנו עליו וכו' והא בין למאי דסלקא דעתך לקמן בין למאי דשני התם עליו הנחה משמע ואם כן להאי טעמא הנחה נמי תעכב ושם אפרש:

דף מ.

אלא למ"ד מעכבא הני מילי כתבו התוס' הוי מצי למימר ר' שמעון היא דאמר הגרלה לא מעכב קשה לי אם איתא דאפשר לאוקמא הא כר' שמעון ודאי הוי משני לה הכי והוה ניחא טפי דאין צריך להגיה הברייתא מדהשתא מגיה במקום מצוה להגריל תני מצוה להניח ובת"י תי' דאכתי לא ידע למילתיה דר' שמעון ואין נראה דהא לאו איזה אמורא שני לה הכי תני מצוה להניח אלא סתמא דגמרא ואסתמא דגמ' לא שייך דלא ידע לה ועוד המקשה ודאי ידע לה דהא בסמוך מייתי לה להא דר' שמעון ופריך מיניה וכי תימא הכא נמי להניח אימא סיפא ר' שמעון אומר כו' מכלל דר' שמעון סבר הגרלה מעכבא פי' בתמיה והתניא מת א' מהן כו' וכאן דידע לה מאי פריך הכא למ"ד מעכבא ה"מ הא איכא ר' שמעון דסבירא ליה דלא מעכב ואיכא למימר ר' שמעון היא אם לא שתדחוק עוד לומר דזה מקשה אחר הוא ואין זה דרך התלמוד. עוד תי' בת"י דניחא ליה לאוקמא אליבא דכו"ע שאין זה סברא דנימא ר' שמעון לא ידע אי רבנן הגרלה קאמרי או הנחה קאמרי גם על זה קשה לי הא בההיא ברייתא לא נזכר כלל ר' שמעון והוי מצי ליה לאוקמא כוותיה וגם בלאו הכי דבריהם מגומגמים דמאי קאמר אין זו סברא דר' שמעון לא ידע אי רבנן הגרלה קאמרי או הנחה אדרבא הא א"צ לומר דר' שמעון לא ידע אלא לבתר שמשבש ומגיה הברייתא תני לא הניח אבל אי לא הגריל ממש הוא א"צ לומר דר' שמעון לא ידע גם מה שפירשו בתחילת דבריהם דניחא ליה לאוקמא אליבא דכולי

עלמא דברי תימה הן וכי כדי לאוקמא ככולי עלמא מגיה הברייתא וכי לא מצינו סתמא דברייתא דאתין כיחידאי והלא כל התלמוד מלאים סתמא דמתניתין וברייתות דשנוים במחלוקת ואתיין כיחידאי וכ"ש בהא שפי' דניחא ליה לאוקמי ככולי עלמא דהא אי תנא לא הניח אי אפשר לאוקמי ככולי עלמא דהא יש לדייק לא הניח הוא דכשר מכלל דלא הגריל פסול אם כן הא דלא כר' שמעון וכדדייק לקמן אמילתיה דר' שמעון ואם כן אכתי לא אתיא ככולי עלמא:

דף מ:

הא לאו הכי מהדרינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבא אלא ודאי הגרלה לא מעכבא קשה לי נהי דהגרלה לא מעכבא הני מילי בלא הגריל כלל אלא שקריאת שם עליהן נמי קבען בזה איזה לה' ואיזה לעזאזל אבל לומר דגורל לאו כלום הוא ואין קבען ואפי' אי נפל הגורל על זה לה' ועל חבירו לעזאזל הא ודאי אי אפשר דהא רחמנא תלה בהדיא את קביעתן בגורל אלמא גורל קבען ונהי דא"ל דקריאת שם נמי קבען היינו בלא הגריל כלל אבל בהגריל כבר הא ודאי נקבעו ומעתה אינו רשאי לשנותן מ"ד אחייבי קינין דאמר לקמן דקביעתן תליא בא' מתרתי או בלקוחה או בעשייה ואפילו הכי פשיטא שאם קרא שם בשעת לקיחה אי אפשר לשנותן בשעת עשייה ואם שינה פסול והיינו תערובת חטאת ועולה מחיים וקן סתומה ומפורשה שנתערבו דכולה מס' קינין דימותו ותנן התם חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת אפילו א' ברבוא ימותו כולם אלמא כיון שנתפרשובשעת לקיחה קבעה ואי אפשר לשנותן עוד בשעת עשיה ואם שינה פסול והכי אמרינן בכולה גמרא הא דתלי רחמנא קביעתן בשעת לקיחה ובשעת עשיה היינו דווקא בדלא קבען בשעת לקיחה יכול לקובען בשעת עשיה אבל בדקבע כבר בשעת לקיחה הוי קביעות ואם שינה פסול ואע"ג דהתם לקיחה ועשיה כהדדי הן והרשות בידו לקבוע לכתחילה באיזה שירצה כ"ש הכא דקביעת הגורל עדיף מקריאת שם ואפי' למ"ד הגרלה לא מעכב היינו בדיעבד אבל לכתחילה ודאי הגרלה בעי דפשיטא דהגרלה לחוד קובעה ואי אפשר לשנות על ידי קריאת שם ואם שינה פסול והאיך אפשר דמהדרינן ליה והא ליכא למימר דהגורל לחוד אינו קובע אלא אם כן קריאת שם עמו וא' לה' חטאת לת"ק ולר"י צריך לומר על כל פנים לה' לחוד כדתנן במתניתין אבל אי לא אמר הגורל לחוד אינו כלום ואינו קובע והשתא הכי פריך אי אמרת בשלמא הגרלה לא מעכב ובקריאת שם לחוד סגי בדיעבד איכא למימר בעלה הגורל בשמאל דמהדרינן ליה והיינו דאינו אומר לה' חטאת אלא שותק ויהא נקבע של ימין לה' בשעת עשיה כמו בחייבי

קינין דאם לא קרא שם בשעת לקיחה עשיה קובעתן אבל אי אמרת דהגרלה מעכבת וקריאת שם בלא הגרלה לאו כלום הוא נהי דהגרלה לחוד לא סגי עד שיאמר נמי עמו לה' חטאת ולא נקבע עדיין על ידי זה שעלה בשמאל אפילו הכי ה"מ ליה ובמאי יהיה נקבעין דהא בקביעות דשעת עשיה לאו כלום היא ולמאי דפי' הא דפריך היכא מפיק ליה לאו למימרא דכיון דנקבע כבר על ידי הגרלה אי אפשר תו לאהדורי דהא ליתא דודאי לא נקבע עדיין כיון דלא אמר לה' חטאת אלא הכי קאמר היכי מפיק ליה ובמה יהא נקבע וכי תימא יחזור ויגריל מחדש עוד הפעם אם כן אין לדבר סוף שמא יחזור ויעלה הגורל של ה' בשמאל ועוד שהדבר תלוי במעשים טובים של הכהן והדור כדאמר לעיל ר"פ דבימי שמעון הצדיק היה הגורל עולה לעולם בימין מכאן ואילך פעם בשמאל ופעם בימין ומ' שנה קודם חורבן הבית לעולם עלה בשמאל ואם כן אפי' יחזור ויגריל יעלה בשמאל כיון שאין הדבר בא על ידי מקרה אלא הכל לפי רוב המעשה וכיון שעלה בשמאל בפעם א' ש"מ שאין מעשה הכהן והדור מהוגנים כל כך הא ודאי אם יגריל ויחזור ויגריל כל היום יעלה נמי בשמאל ומה בצע בהגרלתו עוד וי"ל דהכי פירושו אי הגרלה מעכבא היכי מהדרינן ליה דאי אמרת בשלמא דאינו מעכב והשעירים נקבעין על ידי קריאת שם דשעת לקיחה או עשיה איכא למימר דבשעת לקיחה היה הכהן קורא שם על תנאי שאם יעלה הגורל של ה' בימין יהיו נקבעין על ידי הגורל ואם יעלה בשמאל אני קורא שם עכשיו בשעת לקיחה שהשעיר שבימין בשעת הגרלה יהיה לשם למפרע מעכשיו שהוא שעת לקיחה וכיון דלבסוף בשעת הגרלה עלה של שם בשמאל קדיש למפרע של ימין לשל שם וכיון דקדים על ידי תנאי זה קריאת שם דשעת לקיחה לשל ימין לשל שם תו לא חל החילוף של שעת הגרלה דהא קריאת שם דשעת לקיחה דקדים חייל ואי אפשר להגרלה המאוחרת לשנותן בחילוף וכי תימא אם כן הגרלה זו למה לי כיון דבקריאת שם דעל ידי לקיחה תליא י"ל דמ"מ נפקא מינה אם יעלה הגורל בימין יהי' הקביעות על ידי הגרלה לחוד ונמצא אתה מקיים מצות הגרלה דכתב רחמנא אבל אם היה קריאת שם בשעת לקיחה לגמרי בלי תנאי נמצא אתה עוקר ומבטל מצות הגרלה כל עיקר לעולם אבל אי אמרת דהגרלה מעכבא וקריאת שם לא מהני כלל אפי' בשעת לקיחה ואי אפשר לקרא שם על תנאי זה דאמרן היכי מהדרינן ליה ולמאי דפי' דאי הגרלה לא מעכב [הי'] קריאת שם על תנאי בשעת לקיחה שאם יעלה גורל של שם בשמאל יהיה של ימין נקבע למפרע לשם משעת לקיחה והא תנאי כזה על כרחך מטעם ברירה אתינן עלה דהוברר הדבר למפרע דאשל ימין חל קריאת שם של שם משעת לקיחה אבל למ"ד אין ברירה תנאי כזה לא מהני ומיהו שמעינן ליה לר' עקיבא בשלהי

מס' מעילה (דף כ"א) גבי א' פרוטה בכיס זה הקדש דסבירא ליה יש ברירה לפי' התוס' שם מ"מ אי אפשר לומר כן דאין הגורל קובע לחוד אלא אם כן איכא קריאת שם דלה' חטאת עמו דאם כן הא דתניא ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול מה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם תלמוד לומר ועשהו חטאת והשתא למה לי קרא שלא תלמוד מקל וחומר שקידש השם הואיל וקידש הגורל הא כל עצמו של גורל לא קידש אלא אם כן קרא שם דלה' חטאת עמו והאיך ס"ד לדון בק"ו קריאת שם בלא גורל מגורל שיש קריאת שם דלה' חטאת עמו בק"ו הא הכא תרתי והכא חדא אלא ודאי הא דקריאת שם דלה' חטאת אינו מעכב ואינו אלא מצוה מן המובחר בעלמא:

אלא לאו לעכב וש"מ הגרלה מעכב הנחה לא מעכב. וקשה אם כן מאי האי דקאמר אילו נאמר אשר עליו הוי אמינא יניחנו עליו פי' לעכב קאמר והוי אמינא דהנחה נמי מעכבת הא אדרבא אילו לא נאמר עלה הוה אמינא אפילו הגרלה אינה מעכבת דהא לא נפקא ליה דהגרלה מעכבא אלא השתא דכתב רחמנא אשר עלה אשר עלה תרי זימני כדאמרינן הא אי לא כתיב אשר עלה מנין לנו דהגרלה מעכבא ואפילו הגרלה לכתחילה מנין והא ליכא למימר דהכי קאמר דאילו נאמר אשר עליו לחוד תרי זימני ולא כתב אשר עלה אלא פעם אחת הוי אמינא דהנחה מעכב מדכתב רחמנא אשר עליו תרי זימני אבל הגרלה לא מעכבא דהיינו עליה לא מעכבא [ואפשר להנחה בלא הגרלה אם כן מאי קאמר] תלמוד לומר אשר עלה תרי זימני ללמד על עליה שהוא הגרלה שתעכב וממילא ש"מ כיון שעלה שוב אינו צריך ואין הנחה מעכבא [והיינו] דאי סלקא דעתך דהנחה מעכבא מדכתב רחמנא תרי זימני אשר עליו היינו הנחה תרי זימני עלה ללמד על הגרלה שתעכב ליכא למימר הא אי אפשר להנחה בלי הגרלה וכיון דהנחה מעכבא ממילא ש"מ להגרלה שתעכב אלא ודאי מדשנה הכתוב עלה תרי זימני ללמד על הגרלה שתעכב ש"מ האי דשנה בעליה לאו משום דעליה תעכב שנה אלא לשום דרשא הא ליתא דודאי הא אפשר להנחה בלא הגרלה שיניח במתכוון של שם על א' מן השעירים וכן של עזאזל על חבירו במתכוון בלי הגרלה [וזה הלא היה סברת התנא מעיקרא דאילו נאמר וכו' וכנ"ל] וי"ל דלמאי דפי' לעיל ניחא דאפילו לר' נחמיה דחוקה אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ נמי קאי וממילא ש"מ דבין הגרלה בין הנחה מעכבין דחוקה עלייהו נמי קאי אע"ג דנעשים בחוץ כיון דמ"מ בבגדי לבן נעשים אלא מדגלי רחמנא אשר עלה תרי זימני למעוטי הנחה מעיכובא דחוקה אתי דלא קאי חוקה אהנחה והשתא הכי פירושו אילו נאמר אשר עליו הוי אמינא יניחנו עליו פי' דהנחה תעכב מחוקה ור' נחמיה היא דאמר

חוקה אדברים שבחוץ נמי קאי והוא הדין דהוה אמינא דהגרלה נמי תעכב מחוקה אי כתב רחמנא עלה פעם אחת דהא ודאי ליכא למימר דקאמר אילו נאמר אשר עליו ולא נאמר עלה כלל אפילו פעם אחת דאם כן עיקר הגרלה אפילו לכתחילה מנין אלא ודאי הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו ועלה פעם אחת אי נמי הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו תרי זימני ועלה לא כתב רחמנא אלא פעם אחת הוי אמינא יניחנו עליו פי' לעכב בהנחה אבל בהגרלה אינו מעכב דלהכי שנה בהנחה למעוטי הגרלה מעיכובא דחוקה דלא קאי אהגרלה תלמוד לומר עלה פי' תרי זימני עלה דהשתא ש"מ דהגרלה מעכבא מחוקה אבל הנחה אינה מעכבא דאי סלקא דעתך הנחה נמי מעכבת תרי זימני עלה למה לי תיפוק ליה דמעכב מחוקה אלא ודאי להכי כתב רחמנא תרי זימני למעוטא הנחה מעיכובא דחוקה ותרי זימני עליו דכתב רחמנא לשום דרשא כתביה והא ליכא למימר איפכא דתרי זימני עליו דכתב רחמנא למעוטא הגרלה מעיכובא דחוקה אבל הנחה מעכבא ותרי זימנא עלה דכתב רחמנא לשום דרשא כתביה די"ל דסבירא ליה להגמ' כיון דאיכא למימר הכי דהגרלה מעכב ולא הנחה ואיכא למימר איפכא דהנחה מעכב ולא הגרלה יותר נראה ליה להגמ' לומר שהגרלה תעכב ולא הנחה ומ"מ למאי דפי' למאי דסלקא דעתך השתא ההיא ברייתא כר' נחמיה אתיא דאילו לר"י כיון דחוקה לא קאי לא להגרלה ולא להנחה דהא נעשין בחוץ אם כן אי אפשר לומר דמדכתב רחמנא תרי זימני דהגרלה תעכב ולא הנחה אלא ודאי כר' נחמיה אתיא (ומהא דקאמר הכא דש"מ הגרלה מעכב ולא הנחה מוכח דאי אפשר לפרש כתי' התוס') ולמאי דפי' הא דנקט להאי קרא אילו נאמר את השעיר אשר עליו משום שהואקרא קמא נקיט ומ"מ עיקר אקרא סמיך שנאמר בו אשר עלה ב' פעמים **ועשהו** חטאת הגורל עושהו חטאת כו' הקשו התו' נימא קל וחומר איפכא שיקדש הגורל בעלמא מק"ו דהכא אין השם מקדש ואפילו הכי מקדש הגורל בעלמא דמקדש השם אינו דין שיקדש הגורל ותי' דדרשינן נמי ועשהו חטאת לזה ולא לאחר. וקשה לי אם כן כיון דאיכא למדרש הכי שיקדש כאן השם מבעלמא ואיכא למימר איפכא שיקדש בעלמא הגורל מקל וחומר מהכא נימא כל חדא וחדא תיקום אדוכתיה כדכתיב כאן הגורל ולא השם וכדכתיב בעלמא השם ולא הגורל וכהאי גוונא אמרינן בפ"ב דזבחים (דף י"ז) גבי אונן דמיחל עבודה מיהו הא לא קשה מידי דכהאי גוונא מצינו בפ"ק דחולין דאיכא טובא דעביד ק"ו להאי גיסא וכן לאידך גיסא להיפך וחד מינייהו גבי פרה ועגלה (דף כ"ג) דתהא פרה כשירה בעריפה מק"ו מעגלה והכי נמי תהא עגלה כשירה בשחיטה מק"ו מפרה ופי' התו' דלא דמי להא דפ"ב דזבחים דהתם כל קל וחומר סותר את חבירו לגמרי שבתחילה א' ותותר אנינות

אצל כהן הדיוט בקרבן צבור מקל וחומר דכהן גדול שהותר אנינות אפילו בקרבן יחיד ואחר כך עושה קל וחומר להיפוך לא תותר אנינות בכהן גדול בקרבן יחיד מקל וחומר וכן אחרינא התם משום הכי קאמר כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי כל חד וחד תיקום אדוכתיה אבל הכא גבי פרה ועגלה שבא ליתן את האמור של זה בזה ולא הוי קל וחומר אלא כמו מה מצינו לא שייך לומר הכי דאי לא מיעוט הייתי לומד זה מזה במה מצינו ואי הוה עביד קל וחומר לא תותר פרה בשחיטה אז הוי כההיא דזבחים והכי נמי הא דאמר שתקדש הכא בקריאת שם מקל וחומר ובעלמא הגרלה מק"ו אינו אלא כמו במה מצינו ליתן את של זה בזה משום הכי איצטרך קרא למעט דדוקא הוא כאן בהגרלה ובעלמא בקריאת שם מיהו אי קשה לי הא קשה לי ר"י דאמר לעיל הגרלה אינו מעכב אלא אפילו קרא שם סגי כן ר' שמעון דאמר לעיל מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה אלמא אין מעכב הגרלה אלא קריאת שם קובען זה לשם וזה לעזאזל דאם לא כן במאי נקבעין ובעל כרחך קריאת שם הכא מנא ליה בעל כרחך בקל וחומר או במה מצינו נפקא ליה מחייבי קינין אם כן הכי נמי לדידהו נילף נמי בקל וחומר או במה מצינו איפכא שתהא הגורל קובע את הקינין מהא דשעירים:

דף מא.

והעשיר ואחר כך אמר אילו לחטאתו פי' דאלו לא אמר היה מביא מכל המעות שהפריש לקינו חטאת אע"ג שדמי עולה מעורבין בהן ובפרק ו' דכריתות (דף כ"ז) נפקא ליה מקרא דגבי עשירות שמביא חטאת בהמה וכן גבי דלות שמביא קן א' לחטאת וא' לעולה כתיב מחטאתו דמשמע ממקצת חטאתו שאם הפריש מעות לבהמה והעני יביא ממקצתו קן והשאר חולין וכן אם הפריש מעות לקן כשהיה דל והעני עוד יביא ממקצתן עשירית האיפה והשאר חולין וגבי דלי דלות כתיב על חטאתו לומר שאם העשיר יוסיף על שהפריש לעשירית האיפה בדלי דלות ויביא קן העשיר עוד יוסיף ויביא בהמה:

דף מא:

קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח. קשה לי למאי דמסיק בג' דלנשחט נגד בית שחיטתו נמי אקשירה קאי שקשר א' בצוארו במקום שחיטה קשה לי אמאי הקדים להתעסק בקשירת הל' של המשתלח קודם לשל שם הא קי"ל ריש פ"י דזבחים (דף פ"ט) כל התדיר או המקודש מחבירו קודם את חבירו והא שעיר של ה' קדיש טפי שמתן דמו לפנים ובשל המשתלח ליכא מתן דמים כלל וכי תימא הני מילי דתדיר ומקודש עדיפי

בעסק עבודה דקדמי לעבודה וכדתנן התם דם חטאת קודם לדם עולה אבל לא במאי שהן צורכי הקרבן כגון הכא שאין הקשירה אלא שלא יתערבו לית לן בה ליתא דהא תנן בסוף פ"ה דסוכה (דף נ"ו) חג עצרת אומר ליה הילך מצה פי' לחם הפנים הילך חמץ של שתי הלחם וטעמא משום דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ולחם הפנים תדיר בכל שבת ושתי הלחם אינו אלא בעצרת משום הכי בחל עצרת בשבת כשחולק מהן לכהנים אומר בתחילה הילך מצה של לחם הפנים דתדיר ואחר כך הילך חמץ ואפילו למ"ד התם שאומר לו תחילה הילך חמץ ואחר כך הילך מצה היינו משום דחמץ עיקר ומצה טפל שהוא של שבת שעברה כדמפרש התם הא לאו הכי כולי עלמא מודו דמצה קדים משום דתדיר אע"ג דאין כאן משום עבודה אלא עסק חלוקה אפי' הכי תדיר קודם ואם כן הוא הדין למקודש וכיון דשל שם קדיש טפי אמאי מתעסק בקשירת לשון המשתלח קודם לשל שם. וי"ל דשאני הכא דכיון דכל עיקר קשירת הלשון אינו אלא מטעם שלא יתערבו זה בזה כדאמר בגמרא נמצא קשירת הלשון של משתלח הוא נמי צורך של שם שלא יטעה בשל שם לעשותו משתלח ושלא להקריבו והוי ליה עסק קשירה זו של משתלח מפני צורך המקודש שהוא של שם ואע"ג דבקשירה של שם עצמו נעשה צרכו של שם יותר דקשירת גופיה מהני ליה שלא יתערב לא בחבירו ולא באחרים ואילו קשירת חבירו לא מהני ליה שלא יתערב בשל אחרים אלא בחבירו בלבד מ"מ כיון דקשירה זו מהני נמי לשל שם במקצת שלא יתערב בשל חבירו הוי ליה עסק זה נמי צורך המקודש שהוא של שם וכ"ש למאי דרצה לומר ולנשחט אהעמדה לחוד קאי ולא אקשירה דאתי שפיר דכיון דלא היה קשירה בשל שם אלא בשל משתלח לחוד הא קשירה זו היתה לצורך של שם כמו לצורך המשתלח לפיכך התחיל להתעסק בשעיר משתלח וכיון שעוסק במשתלח הקדים מעמדו נגד בית שילוחו קודם להעמדת הנשחט נגד בית שחיטתו משום אין מעבירין על המצות דעדיף כמו מקודש כמש"ל גבי עבורי דרעא אטוטפתא דאין מעבירין על המצות על כל פנים שקול כמו מקודש:

בראש שעיר המשתלח והכי נמי קשרו לנשחט וקשה לי האיך קשרו לשון בראשו של זה ובין קרניו של חבירו הא עביד עבודה בקדשים דכהאי גוונא אמרינן ריש פ"ו דפסחים (דף ס"ו) גבי שכח ולא הביא סכין מערב שבת בערב פסח שחל בשבת לצורך שחיטת פסח דמי שפסחו טלה תוחב בצמרו גדי תוחבו בין קרניו דפריך והא עביד עבודה בקדשים ומשני דעביד כהלל דמביאו כשהוא חולין בעזרה ומקדישו ושוחטו והא גבי שעירים הללו ליכא למימר הכי דכבר קדשי וקיימי מקמי הגרלה ואפילו למאי דפי' התוס' התם בשם הירושלמי אהא קודם דעביד עבודה בקדשים דכל עבודה שלצורך

הקרבן לית לן בה ואפילו תימא דכל זמן עמידת השעירים בעזרה היה קשירת הלשון לצרכן שלא יתערבו זה בזה ולא באחרים כדמפרש בגמ' מ"מ בשעת שילוח המשתלח מן העזרה עד בואו לצוק דאין כאן חשש תערובת הא ודאי הוי ליה שלא לצורך והא בקשירת לשון זה היה משתלח ועליו תנן לקמן בפ"ו מה היה עושה חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע וחציו בין קרניו כמו שמפרש בגמ' ועוד הא גמ' דידן על כרחך לא סבירא ליה הא דירושלמי מדאיצטריך לשנויי עלה דעביד כהלל מיהו אהא לשון של זהורית של שם איכא למימר כיון דאין לו שיעור ובכל שהוא סגי וכמו שמפורש בגמ' בשם התוס' אין בזה משום עבודה דקל הוא אבל משתלח שהיה משקל ב' סלעים כדאמרינן בגמ' הא ודאי לא גרע מסכין של שחיטה דסגי בדבר מועט ואפילו הכי קאמר דיש בו משום עביד עבודה בקדשים וא"ל כיון דשעיר המשתלח לאחר הגרלה לא חזי למזבח דין קדשי בדק הבית עליו דאין אסורין בגיזה ועבודה אלא מדרבנן כדאמר ריש פ"ב דבכורות (דף י"ד) ואע"ג דקודם וידוי מיקרי ראוי אל פתח אוהל מועד ואי לאו דמיעט קרא מלה' הוה אמינא דמחייב עליו משום שחוטי חוץ כדאמרינן ריש פרק בתרא דזבחים (דף קי"ב) היינו משום דשחוטי חוץ בראוי אל פתח אוהל מועד תליא מילתא והא ראוי לבא משום וידוי אבל מ"מ כיון דאינו ראוי להקרבה לאחר הגרלה שכבר עלה עליו הגורל לעזאזל אינו אסור בגיזה ועבודה אע"ג דאסור להקדישו מחוסר זמן ובעל מום ואפילו היכא דאינו צריך גורל ומבורר מעצמו לעזאזל כדאמרינן לקמן פ"ו (דף ס"ו) שעיר המשתלח דרבי קרא לה' כדאמרינן התם אבל לענין גיזה ועבודה דלא רבי קרא הואיל ואינו ראוי להקרבה לית לן בה דהא ודאי מהאי טעמא דאינו ראוי להקרבה לאחר הגרלה אין דינו כקדשי בדק הבית אלא דמי לקדשי מזבח שקדם הקדישן למומן דאסורין בגיזה ועבודה אפילו לאחר פדיונם מן התורה ולוקין עליו כדאמר התם בפ"ב דבכורות: **אני** וביתי ובני אהרן בסוף פ"ק דשבועות (דף י"ג) נפקא ליה דכהנים מתכפרים בפרו משום שקרויין ביתו דכתיב בני אהרן‌ברכו את ה' והוי ליה בכלל וכפר בעדו ובעד ביתו ואע"ג דדרשינן בפ"ק ביתו זו אשתו תרי ביתו כתיבי חד ביתו ממש שהיא אשתו וחד לרבות כהנים שגם הם קרויים ביתו כן פי' הר"ן וקשה לי הניחא לר"י דסבירא ליה התם דכהנים יש להם כפרה בשעיר המשתלח בשאר עבירות ולדידיה ה"ה וידוי של פר ודמו א' כנגד שעיר הנעשה בפנים וא' כנגד שעיר החיצון ואייתר וידוי ב' על הכהנים כדאמר התם אבל לר' שמעון דסבירא ליה התם דכל כפרת כהנים אינן אלא בפר ואפילו בשאר עבירות ואדר' שמעון אמר התם דהני ב' וידויים ודם הפר א' כנגד שעיר פנים וא' כנגד שעיר חוץ וא' כנגד שעיר המשתלח אם כן מנלן שהכהנים מתכפרים בפרו דלמא הני

תרי וכפר בעדו ובעד ביתו לא מיירי אלא מביתו ממש שהיא אשתו וחד כנגד שעיר חוץ וחד כנגד שעיר המשתלח ודמו נגד שעיר הפנימי והתם אמרינן בהדיא שמתכפרין לר' שמעון בפר ולא מסתבר לומר דר' שמעון לית ליה ביתו זו אשתו ואינו צריך שיהא לכהן גדול אשה אלא הני ב' ביתו דכתב רחמנא גבי וידוי א' וב' שניהן לאחיו הכהנים אתי שקרוין ביתו דאי אפשר לומר כן דהא אשתו ודאי קרויה ביתו כדכתיב אשר לא יבנה את בית אחיו דהיינו אשתו שאמר רחמנא ליבמה ושמא י"ל אע"ג דלר' שמעון הני תרי וידוין אתרי מילי קאי ונגד ב' כפרות מ"מ אין צריך לומר קרא גבי וידוי ב' ביתו וממילא הוה אמינא דבוידוי זה מתכפר ביתו זו אשתו נמי כמו בוידוי א' דגרירא אבתריה ומתכפרת עמו מהדר מכתב רחמנא ביתו בוידוי ב' למה לי ש"מ דלאחיו הכהנים קאתי שכולן קרוין ביתו וגלי רחמנא בוידוי א' ביתו אשתו והוא הדין לב' ואחיו הכהנים גלי בוידוי ב' והוא הדין לא' דעל הכל מתכפרים אשתו והכהנים עמו ונתקה כפרתן משל ישראל לכפרתו בכל דלא מסתבר לנתקן לחצאין:

אלא לאו אקשירה קאי. איני יודע אי אקשירה לחוד קאי והעמדה לא צריך או העמדה כנגד בית שחיטתו נמי צריך מיהו לקמן בפ"ו (דף ס"ו) תנן גבי וידוי של שעיר המשתלח בא לו אצל שעיר המשתלח ופירש"י במקום שהעמידו שם כנגד בית שילוחו כדאמרינן בפ"ד הרי לפירושו לפי המסקנא אהעמדה נמי קאי:

של שעיר המשתלח דבעי חלוקה פירש"י כדתנן לקמן מה היה עושה המשלח את השעיר חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע וחציו קשור בין קרניו ובת"י רצה לומר דחלוקה היינו שנותן חציו בשעיר של שם ומשום הכי לא קאמר ג' לשונות א' שעיר של שם דלא חשיב לה אלא א' ומסיימי אלא כפירש"י תנן לקמן בהדיא מיהו לקמן פי' הת"י חלק לשון של זהורית אין זה שהיו קושרין במקדש בראש שעיר המשתלח לעיל פ"ד כדמוכח בפ' התרומה במס' שקלים דקתני פרה ולשון של זהורית שבראש שעיר המשתלח באין מתרומת הלשכה כבש שעיר ולשון שבין קרניו באין משירי הלשכה. מ"מ אומר אני דאחד הוא ומה שהביאו מפ' התרומה נוסחא משובשת נזדמנה להם התם והכי גריס בכל המשניות ובמשנה ירושלמית פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה כבש פרה וכבש שעיר המשתלח ולשון שבין קרניו וכו' באין משירי הלשכה והאי לשון של זהורית דרישא היינו שני תולעת שמשליך לתוך שריפת הפרה וכן פירש המפרש וכי תימא אם כן אמאי לא קאמר ג' לשונות כבר פי' התוס' שלא היה בשעיר של שם אלא חוט אחד של שני להכירא בעלמא:

עץ ארז ושני תולעת שקלטן שלהבת כשירה. קשה לי אמאי לא נקט נמי אזוב ונראה לי שטעות סופר הוא וחסר מן הספרים תיבת אזוב והכי גרסינן עץ ארז ואזוב ושני תולעת שקלטן שלהבת כשירה והכי נמי מוכח בסמוך דתני אזוב עמהם:

למה כורך שיהא כולן באגודה אחת פירש"י דבעינן שיהא נלקחין בבת אחת דכתיב ולקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת. קשה לי הא אמרינן בסוכה ובמנחות פ"ג (דף כ"ז) לולב לר"י אגוד כשר שאינו אגוד פסול דגמר קיחה קיחה מאגודת אזוב מה להלן באגודה אף כאן באגודה ולרבנן בין אגוד בין שאינו אגוד כשר דלא גמרי קיחה קיחה והא אמר התם בפ"ג דמנחות אהא דתנן ד' מינים שבלולב מעכבין זה את זה אמר רב לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אינם מעכבין ופי' התוס' בשם בה"ג הא דיש לו אינן מעכבין היינו דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפקא אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי אלמא לרבנן דלא גמרי קיחה קיחה אפי' נלקחין בזה אחר זה שפיר דמי ולא בעינן שיהיה נלקחין בבת אחת אע"ג דהתם נמי לקיחה כתיב ולקחתם לכם פרי עץ וגו' וליכא למימר דהתם ר' אליעזר בר' שמעון היא דאמר הכא למה כורכן כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה אלמא ל"ל הא דרבי דאמר שיהא כולן באגודה אחת אלא בלקיחתן בזה אחר זה נמי סגי אי לאו טעמא דכובד הא ליתא הא רב אמר הכא עץ ארז וכו' שקלטן שלהבת כשירה ומוקי לה רבא כתנאי וסבירא ליה כרבי דלא בעי כובד ובעל כרחך הא דכרכן היינו טעמא כדי שיהא כולן באגודה אחת כרבי אלמא ולקח בבת אחת משמע והאיך אמר רב [נראה שגירסת רבינו היה שם רב ובגירסא שלנו לא נזכר כאן רב כלל עיי"ש במנחות דף כ"ז ע"א] התם אבל יש לו אינו מעכב ואפי' אי מגביה ליה חד חד לחודיה שפיר דמי והיינו כר' אליעזר בר' שמעון אם כן קשיא דרב אדרב שוב ראיתי להת"י שפי' בשם ה' יוסף דהא דבעינן אגודה אחת לרבי לפי שהן דברים קטנים והידור מצוה הוא זה ולהאי פירוש אין לו ענין להא דד' מינים שבלולב כלל עוד פירשו בשם ריב"א דילפינן מאגודת אזוב דמצריך לקיחה כי התם כדילפינן נמי בסוכה גבי לולב וקשה לי על פי' ריב"א אם איתא דהיינו טעמא דרבי דבעי שיהא כולן באגודה אחת משום דגמר קיחה קיחה מאגודת אזוב אם כן לא סגי בכריכה בעלמא אלא באגודה גמורה שהיא קשירה דהא ר' יהודה דגמר לולב קיחה קיחה מאגודת אזוב קשירה גמורה בעי ובכריכה לא סגי כדאמרינן בפ"ג דסוכה (דף ל"ב) דתניא הותר איגדו בי"ט איגדו כאגודה של ירק ופריך ואמאי ליענביה מיענב ומשני הא מני ר' יהודא היא דאמר עניבה קשירה מעליא היא ודייק עלה ר' יהודא איגוד מעליא בעי פי' וכריכה כאגודה של ירק לאו איגוד הוא וכיון דיליף קיחה קיחה מאגודת אזוב איגוד בעי ולא סגי בכריכה ומסיק

האי תנא סבירא ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אלמא כריכה לאו איגוד הוא ואי רבי דמצריך שיהא כולן באגודה אחת יליף קיחה קיחה מאגודת אזוב ליבעי איגוד ולא תסגי בכריכה בעלמא אלא ודאי ליתא פירושו גם בפי' הר"ש המשנה פ"ג דפרה פי' טעמא דרבי כדפירש"י ומ"מ יש שם פי' א' לשאר מפ' אין זה מקומו ושם אפרש מיהו מדברי התוס' לקמן נראה שגורסים בהא דקלטן שלהבת ר' יונתן ולא רב:

דף מב.

שחיטת פרה בזר פסולה ולשמואל כשירה הקשו הת"י מדתנן במס' פרה פ"ד שחטה שלא בכהן גדול פסולה ור' יהודא מכשיר משמע אפילו מאן דמכשיר לא מכשיר אלא בכהן הדיוט דמצינו למימר דר' יהודא מכשיר אפי' בזר דלאו עבודה היא ולא נראה דלא דק בזה דאם איתא דר' יהודא ורבנן פליגי בפלוגתא דרב ושמואל לא הוי שתיק הגמ' מלומר כתנאי כי כן דרך הגמ' בכל מקום ועוד דאי אפשר לומר דפליגי אמוראי במאי דפליגי תנאי במתניתין דאם כן לימא מר הלכה כמר ומר הלכה כמר אלא ודאי תרתי מילי נינהו ושם במתניתין לא בשחיטת פרה פליגי ולא מיירי התם משחיטה כלל אלא אי לדורות נעשית בכהן גדול או בכהן הדיוט והיינו דאמרינן לקמן איכא דאמרי לדורות בכהן גדול ואיכא דאמרי לדורות בכהן הדיוט ואפלוגתא דר' יהודא ורבנן דהתם קאי ומה שהביאו הת"י שחטה שלא בכהן גדול פסולה אלמא בשחיטה פליגי ליתא דהתם לא קאמר שחטה שלא בכהן גדול אלא שלא בכהן גדול סתמא ואשאר עבודות קאי ולא אשחיטה והכי תנן התם פרת חטאת ששחטה שלא לשמה קבל והזה שלא לשמה פסולה ושלא רחוץ ידים ורגלים פסולה ור"א מכשיר ושלא בכהן גדול פסולה ור' יהודא מכשיר, וסברי התוס' דהאי שלא בכהן גדול אשחיטה דמיירי ביה רישא שחטה שלא לשמה קאי וליתא אלא אהא דקאמר בתר הכי קבל והזה שלא לשמה קאי ור' יהודא דמכשיר היינו בכהן הדיוט ולא מיירי מזר תדע דאי האי שלא בכהן גדול אשחיטה דאתחיל בה ברישא קאי אם כן מציעתא דשלא רחוץ ידים ורגלים נמי קאי אשחיטה הוי ליה לר' יהודא נמי לאפלוגי בהא ולהכשיר בשלא רחוץ כמו שמכשיר בזר הוא הדין ודאי דלא בעי רחוץ אלא ודאי האי שלא רחוץ ושלא בכהן גדול אשאר עבודות דאיירי ביה רישא קאי והא דר' אליעזר ור' יהודא תרי טעמי נינהו דר' אליעזרלא בעי ריחוץ הואיל ונעשית בחוץ וקרא גבי ריחוץ בבואם אל אהל מועד ואל המזבח כתיב ומ"מ מודה לרבנן דצריך כהן גדול ור' יהודא סבירא ליה דאין צריך כהן גדול ומ"מ בריחוץ מודה לרבנן דצריך דתרי מילי נינהו ולא תליא זה בזה ועוד דבתר פלוגתא דר' יהודא ורבנן תנן התם סתמא

ובמחוסר בגדים פסולים ומשמע דכולי עלמא מודו בהא ואי כולה מתניתין אשחיטה הוי ליה לר"י לאפלוגי נמי בהא ולהכשיר אלא ודאי כדפירשתי:

חד אמר פרה פסולה פרו כשירה וחד אמר פרו פסולה ופרה כשירה ונראה לי דפרה כשירה לא דמי לפרו כשירה דאידך דלמאן דאמר פרה כשירה אפילו לכתחילה שוחטה זר דכיון דחוקה לא קאי אשחיטה והאי ושחט אותה לפניו היינו שיהא זר שוחט ואלעזר רואה ולא נכתב כהן גבי שחיטת פרה ממילא לכתחילה נמי מותר לזר לשחוט כמו בכל הקדשים שזר שוחטן אפילו לכתחילה כדאיתא ריש פ"ב דזבחים (דף ל"ב) אבל למ"ד פרו כשירה היינו דווקא בדיעבד דחוקה אשחיטה לא כתיב דלאו עבודה היא אבל לכתחילה לא מבעי דאין לזר לשוחטו אלא אפילו כהן אחר חוץ מכהן גדול נמי לא דהא כתיב גבי שחיטת פר אהרן דמשמע אהרן דווקא וכפי' לעיל בפ"ג בסוגי' דקרצו בכמה ושם נתבאר. עוד נראה נפקא מינה בין פרה לפרו דלמ"ד שחיטת פרה בזר פסולה דמי לשאר עבודות דצריכה בגדי כהונה וריחוץ ידים ורגלים ושאר דברים ככל עבודות אבל בשחיטת פרו למ"ד פסולה בזר לאו משום דבעי כהונה אלא משום דבעי בעלים דוקא ואם כן אינו צריך בגדי כהונה ושאר דברים שפוסל ומיחל עבודה דהא לאו משום דעבודה היא אתינן עלה אלא משום דבעי בעלים דוקא משום הכי אין שחיטתו אלא בכהן גדול דוקא וכמו שכתבתי שם ולקמן ומ"מ לאו עבודה היא הלכך אין פסולי עבודה פוסלין בה ולמאי דפי' הא דקאמר רב פרה פסולה ושמואל קאמר פרו פסולה לאו חדא מחתא מחתינהו:

מאי שנא פרו דכתיב אהרן וחוקה משמע לשמואל אע"ג דשחיטה לאו עבודה היא אפילו הכי עיכובא דחוקה עלה נמי קאי. וקשה לי הא בפרק קמא דמנחות (ד' ה') אמר ריש לקיש דמנחת העומר שנקמצה שלא לשמה כשירה ושיריים אין נאכלין עד שיביא מנחת עומר אחר ויתירנה ופריך מקרב היכי קרבה ממשקה ישראל מן המותר לישראל ומשני רב אדא בר אהבא קסבר ריש לקיש אין מחוסר זמן לבו ביום ומתיב ר' פפא הקדים חטאתו לאשמו לא יהא א' ממרס בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה ופריך ואמאי מותיב רב פפא והא רב פפא הוא דאמר שאני הלכות מצורע דכתיב בה הויה פי' והויה עיכובא משמע וקאמר רב פפא הכי קא קשיא ליה אימא הני מילי עבודה שחיטה לאו עבודה היא ואי אין מחוסר זמן לבו ביום יהא אחר ממרס בדמה ולקרב אשם והדר לקרב חטאת ומחמת קושיא זו הדר ביה מההוא שנויא דאין מחוסר זמן לבו ביום והשתא מאי קשיא ליה לרב פפא האיכא שמואל הכא דסבירא ליה דחוקה דמשמע עיכובא אשחיטה נמי קאי אע"ג דלאו עבודה היא ואם כן הכי נמי איכא למימר

דהויה דמצורע נמי קאי אפילו אשחיטה אע"ג דלאו עבודה היא דמאי שנא עיכובא דהויה מעיכובא דחוקה הא ודאי דא ודא אחת היא ואם כן מאי פריך התם אדריש לקיש דלמא כשמואל סבירא ליה דכל היכי דרבי קרא לעיכובא אשחיטה נמי קאי והתוס' הקשו מהא דפריך בפרק קמא דזבחים ובפ"ק דמנחות (דף ו') והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה ומשני שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ליפרך מפרו של אהרן למאן דאמר פסולה בזר דליכא למימר הכי ותי' דמהא ליכא למיפרך דהתם לאו משום דעבודה היא דהא פסולה אפילו בכהנים אלא בכהן גדול לחוד אלא גלי רחמנא דבעינן בעלים מידי דהוי אסמיכה דלאו עבודה היא ובעי בעלים ויפה תירץ על קושיתם דהתם מיירי דאין ללמוד משחיטה דאשכחן דפסולה בזר ש"מ דעבודה היא דשאני הכא דלא משום טעמא דעבודה פסולה בזר אלא פרו היינו טעמא דבעינן בעלים אבל הא ודאי קשה כיון דמ"מ למ"ד שחיטת פרו בזר פסולה בעל כרחך חוקה אשחיטה קאי אע"ג דאין טעם הפסול משום עבודה אלא היינו טעמא דבעי בעלים תיתי מהי תיתי מ"מ חזינן דכל היכא דכתב רחמנא עיכובא אשחיטה נמי שדינן לה אע"ג דלאו עבודה היא אם כן הכא נמי האי עיכובא דהויה דכתב רחמנא גבי מצורע שדינן לה נמי אשחיטה אע"ג דלאו עבודה היא דאנן נמי לאו מטעם עבודה אתינן למפסל בהא דהקדים חטאתו לאשמו אלא מדכתב רחמנא שחיטת אשם קודם לשחיטת חטאתו וכתב רחמנא הויה לעיכובא אהקדמת שחיטת זה לזה נמי קאי כדקאי עיכוב דחוקה לשמואל אשחיטת פרו נמי דבעי בעלים ואם שחטו אחר פסול:

ורב שלא יסיח דעתו ממנו קשה לי מנא ליה לרב להוציא המקרא ממשמעותיה דהא פשטיה דקרא דושחט אותו לפניו משמע שיהא אחר שוחט לפני אלעזר והוא רואה והאיך דריש להאי לפניו שלא יסיח דעתו ומ"מ הוא בעצמו שוחט הא בכל מקום שדורשין להוציא קרא ממשמעותי' הוא על ידי איזה יתור או שאי אפשר לומר כפשטיה והכא מאי איכא למימר:

ושמואל שלא יסיח דעתו מנא ליה נפקא ליה מושרף את הפרה לעיניו משום דנפקא ליה שחיטה משריפה וקשה לי הא בספרי תנא ושחט אותה בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלה בשחיטתה ושרף את הפרה בא הכתוב ולימד שתהא מלאכה פוסלה בשריפתה והביאו רש"י בפ"ב דחולין (דף כ"ט) גבי הא דמייתי התם כל העוסקים בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים ופוסלין אותה במלאכה אחרת והשתא לשמואל דלמד שחיטה משריפה לענין הסח הדעת גבי מלאכה נמי נילף משריפה וי"ל דלשמואל ניחא משום דהתם אמר דכל העוסקים בה מטמאין בגדים ותנן בספ"ד דפרה לעולם

מועלין בה ומרבין לה עצים ומעשיה ביום ובכהן והמלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר והא אפילו השלכת עץ ארז ואזוב נמי בכלל עד שתעשה אפר וש"מ דמלאכה פוסלת בהן ועוד הא קתני הא דמלאכה פוסלת בהדי ביום ובכהן והני נמי נעשים ביום ובכהן כדאמרינן לקמן והשתא מנא ליה הא כיון דלאו גופה דפרה נינהו דהא מהאי טעמא ממעטינן להו לקמן מהיסח הדעת אלא ודאי ש"מ מדכתב רחמנא גבי היסח הדעת דפוסל בשחיטה ובשריפה ול"ל נילף שחיטה משריפה והוא הדין לכל מעשה דבגופה יש ללמוד משריפה מהדר ומכתב בשחיטה למה לי אם אינו ענין לדברים שבגופה תנהו ענין להשלכת עץ ארז ואזוב אע"ג דלאו גופה דפרה נינהו אפילו הכי מלאכה פוסלת בהו וכ"מ כדפי' בספרי עצמו דקאמר ושחט אותה מלמד שתפסל במלאכה אחרת בשחיטתה ושרף את הפרה מלמד שתפסל במלאכה אחרת בשריפתה הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם פוסלת בשחיטתה לא תפסול בשריפתה אלא בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלת בה משעת שחיטתה עד שתעשה אפר ובלשון הזה כתב הר"ש בסוף פ"ד דפרה ומשמע כדפי' ואדרבה לפי זה קשה לי אדרב דמצטרך קרא לשחיטה בפני עצמה לענין הסח הדעת ולשריפה בפני עצמה דחד מחברי' לא ילפינן לה דהשתא תרווייהו צריכי לגופיה אם כן גבי מלאכה מנא ליה דפוסלת בהעץ ארז ואזוב דלאו גופה דפרה נינהו כיון דפסול מלאכה דכתב רחמנא גבי שחיטה ושריפה לגופיה איצטריך ונהי דכל שאר עבודות דמגופה דפרה איכא למילף משחיטה ושריפה אבל הני מנא ליה וי"ל לפי מה שכתבו התוס' לקמן ניחא שהקשו למאי איצטרך קרא בכל הני ג' באסיפת הפרה ומלוי וקדוש למשמרת לפסול בהסח הדעת לכתוב בחד וליתו אינך מיניה ותי' דהייתי ממעט מי שלא נאמר בו למשמרת הואיל וכשר באשה כבאיש ולא הייתי ממעט להעץ ארז ואזוב דפסול באשה והכא נמי גבי פסול מלאכה מרבה אני נמי להעץ ארז ואזוב הואיל ופסול באשה אע"ג דל"ג דפרה הן הואיל ודמי לשחיטה ושריפה דגלי בהו רחמנא פסול מלאכה כפסול אשה אבל שחיטה ושריפה לא אתיא חד מחבריה מטעמא אחרינא דמפרש ואזיל דשחיטה תחילת עבודה היא ושריפה דהשתא מתכשרא פרה:

דף מב:

למשמרת למי נדה כתיב בהו הקשו התוס' אם כן למה לי קרא בשחיטה ושריפה ניתי מינייהו ותי' דשחיטה לא אתיא מינייהו דלאו עבודה היא שכן נוהגת בחולין שריפה נמי לא אתי מינייהו דמה לכולן שחזו להזאה מיד בשעת שחיטה מקבל דם כדי להזות וכן אסיפה ומילוי ראויין להזאה לאלתר מה שאין כאן בשריפה ואסיפה ומילוי וקידוש

לא אתיא מכולן דמה לכולן שכן פסולין בלילה ובאשה. וקשה לידאם כן לעיל גבי הסח הדעת לרב דכתב רחמנא גבי שחיטה ושריפה למה לי צריכותא דקעביד הגמ' משום דשחיטה תחלת עבודה היא ושריפה משום דהשתא הוא דמתכשרי' הוה לי' למימר משום דשחיטה ראוי להזאה לאלתר ושריפה משום שכן אינו נוהג בחולין מה שאין כאן שחיטה. מיהו אפשר לומר דהוא הדין דהוה מצי למימר הכי אלא חד מתרי טעמי נקט אבל זה דוחק כיון דעל כרחך למסקנא לא סגי בהא צריכותא דקאמר אליבא דרב כיון דגלי נמי רחמנא פסולה דהסח הדעת גבי אסיפה ומילוי דאינן לא תחילת עבודה ולא הכשירא דפרה הוה ליה לומר האי צריכותא של התוס' דלפי המסקנא נמי סגי ועוד קשה לי דהא דכל העוסקים בפרה דמטמאין בגדים נפקא ליה מדכתיב גבי השלכת עץ ארז ואזוב וגבי שריפה כבוס בגדים ותניא בספרי אם המשליך את האזוב מטמא בגדים השורף לא כל שכן מה תלמוד לומר והשורף ללמוד על העוסקים בפרה מתחילה ועד סוף שיהיו טעונים תכבוסת בגדים והביאו שם רש"י והר"ש והשתא מנא ליה לשחיטה דמטמא בגדים דהא איכא למפרך מה למשליך עץ ארז ואזוב שכן אינו נוהג בחולין תאמר בשחיטה שנוהגת בחולין אלא ודאי הא לאו פירכא היא:

אותה לאלעזר פירש"י שהוא סגן משמע מפי' דהא דקפיד רחמנא אאלעזר דווקא משום שהיה סגן הוא ול"נ דלאו האי טעמא דודאי סגן אין לו שום מעלה מן התורה ואין בינו לבין כהן הדיוט כלום וכדפי' לעיל ריש פירקין אלא גזירת הכתוב הוא שפרת משה יהא נעשית על ידו דוקא ופסל אצלה את כל הכהנים ואפי' את אהרן שהיה כהן גדול אלא דבאגדה איתא הא שלא נעשית באהרן משום דלכפר על מעשה העגל באה ואין קטיגור נעשה סניגור שהעגל נעשה על ידי אהרן:

גמר חוקה חוקה מיום הכפורים משמע דלמ"ד לדורות בכהן הדיוט לא גמרינן גזירה שוה דחוקה חוקה וקשה לי הא דתנן ריש פ"ד דפרה ושלא בכהן גדול פסולה ור' יהודא מכשיר ובמחוסר בגדים פסולין ובבגדי לבן היתה נעשית ומשמע דהא אתיא ככולי עלמא דבבגדי לבן היו נעשים מדלא פליג עלה ר' יהודא אלא סתמא קתני לה והרי הא דנעשית בבגדי לבן גמר ליה חוקה חוקה מיום הכפורים כדאיתא בספרי והביאו המפרשים והשתא לר' יהודה ממה נפשך אי לא גמר חוקה חוקה מיום הכפורים בגדי לבן מנא ליה ואי גמר לגמור נמי מיניה לכהן גדול כמו ביום הכפורים דהא קימא לן אין גזירה שוה למחצה ושמא י"ל דסבירא ליה לר' יהודה דאין זה סברא להחמיר בפרת דורות מפרת שעה דזו סגי בסגן ולדורות בעי כהן גדול דווקא דמאי גריעותא דידה משל דורות אבל זה אפשר בשל שעה החמיר הכתוב מבשל דורות וכזה מצינו בכל מקום

משום הכי לא מצי למילף גזירה שוה זו אלא להא דבבגדי לבן היתה נעשית לחוד אבל לא בכהן גדול:

שלא יאמרו שתים שחטו פרש"י וקימא לן כל מלאכה הנעשית עמה פוסלין אותה כדתנן כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה ולקמן נמי אמרינן ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה וקשה לי הא ודאי תרי טעמי נינהו דלהאי טעמא דמלאכה אינו פסול אלא אם כן נשחטה אחרת עמה בכוונה אבל בלא מתכוון אין זה מלאכה אבל לטעמא דושחט אותה לבדה כל היכא ששחיטת אחרת כשירה אפילו שלא בכוונה פרה פסולה כדאמרינן בפ"ב דחולין (דף ל"ב) אמר רב שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה פי' במתכוין לדברי הכל פרה פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה פי' שלא במתכיון לרבי נתן דמכשיר שחיטת חולין שלא בכוונה פרה פסולה משום ושחט אותה ולא ב' בהמה כשירה לרבנן פרה כשירה בהמה פסולה דכיון דפוסלין שחיטת חולין שלא בכוונה משום הכי כשירה דמשום שחיטת ב' ליכא דכיון דבהמה פסולה אין כאן משום ושחט אותה ולא אותה וחברתה כיון דחברתה פסולה לא שמה שחיטה ואין כאן אלא שחיטה א' של פרה לחודה ומשום מלאכה אחרת נמי ליכא כיון שהאחרת נשחטה שלא בכוונה אין זה מלאכה וקי"ל הלכה כר' נתן אלמא הא דרשא דלא אותה וחברתה פוסל אפילו היכא דליכא משום מלאכה כגון שלא בכוונה ואליבא דר' נתן דמכשיר בהמת חולין שנשחטה שלא במתכוין. ועוד קשה לי דאפילו לרבנן בעל כרחך הא דולא אותה וחברתה לאו משום מלאכה אחרת פוסל ואע"ג דלרבנן אין שחיטת אותה וחברתה פוסל אלא אם כן שחט לאחרת בכוונה דאלו שלא בכוונה אחרת פסולה ולא שמה שחיטה ואינה פוסלת פרה וכיון דשחיטת אחרת בכוונה הא הוה ליה נעשית עמה מלאכה מ"מ הא כבר פירשו התוס' התם בשוחט ב' פרות אדומות ונתכוין לשחוט דמשום מלאכה אחרת לא מיפסל כיון דשתיהן לשם פרה אבל משום אותה וחברתה פסולה דאי לא תימא הכי דבכהאי גוונא נמי פסולה משום מלאכה אותה למעוטי אותה וחברתה למה לי תיפוק ליה משום מלאכה כן כתבו שם התוס' הרי דלרבנן נמי פסול מלאכה ואותה וחברתה תרי מילי נינהו ונראה לי דמהאי טעמא פירש"י הכי משום דנקט תרתי גבי שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ובאדומה שלא יאמרו ב' שחטו ואמאי פליג לה בתרתי הא בשחורה דקאמר שלא יאמרו שחורה שחטו פי' שלא יאמרו השחורה נמי שחטו היינו ב' שחטו דנקט גבי אדומה ואם כן למה ליה למימר כלל שחורה ואדומה הוה ליה למימר סתמא אין מוציאין אחרת עמה שלא יאמרו ב' שחטו אי נמי הוה ליה לערבינהו ולמיתני אין מוציאין עמה לא שחורה ולא אדומה שלא יאמרו ב' שחטו ואיכא משום מלאכה אי

נמי משום אותה וחברתה אלא ודאי משום דתרי טעמי נינהו נקט לתרוייהו דבשחורה ששחטו עמה משום תרתי איכא משום מלאכה ומשום ולא אותה וחברתה ובאדומה היינו שלא יאמרו אדומה שחטו עמה כדקאמרת שלא יאמרו ב' שחטו ומיירי שהשניה נמי כשירה לפרה אדומה כגון שהיא נמי תמימה ואין בה מום ואין בה שום פסול הפוסל בפרה כגון בעלת עול וכיוצא בו משאר פסולי פרה דתנן במס' פרה דאם שחטו ב' פרות אדומות לשם פרה משום מלאכה ליכא ואפילו הכי איכא משום ולא אותה וחברתה וקמ"ל דבכהאי גוונא נמי איכא שלא יאמרו שחורה שחטו פי' עם האדומה אבל הא ודאי לא יטעו לומר שחורה לבדה שחטו חדא דבהא לא טעו דהא אדומה בהדיא כתב רחמנא ועוד אם כן מאי קאמר לקמן דאפיק חמור בהדה הא נמי ניחוש שמא ישחטו לחמור אלא ודאי במאי דכתב רחמנא בהדיא לא טעו אינשי ועוד אי טעו לומר שחורה לבדה שחטו למה להוציא עמה אדומה ואי תלו מפני שאינה רוצה לילך הוציאו עמה את האדומה לצוותא אם כן אמאי תלו דשחורה עיקר ואדומה לצוותא ולא איפכא מיהו זה יש לדחות קצת ועוד קשה לי למה ליה למיתלי בתרי טעמא בשחורה לשלא יאמרו שחורה שחטו ובאדומה שלא יאמרו ב' שחטו הוה לי' לומר האי טעמא לחוד שלא יאמרו ב' שחטו וסגי בהכי לשחורה ואדומה דהא אפי' אם שחט בהמה אחרת עמה אפילו של חולין איכא משום אותה לבדה כדאמרינן בפ"ב דחולין שם אלא ודאי כדפי' דהכי קאמר שלא יאמרו שחורה שחטו עם האדומה ופסולה משום תרי טעמי כמ"ש לעיל:

רבי אומר לא מן השם הוא זה בסדר המשנה פ"ג דפרה גרסינן ר' יוסי אומר לא מן השם הוא זה:

דף מג.

[מלואים: **ושחט** אותה שלא ישחוט אחרת עמה בפ"ב דחולין אהא דא"ר התם שחט בהמה אחרת עמה פרה פסולה אמ' נשחטה בהמה אחרת עמה אצטריכא ליה דסד"א ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה וחברתה והיכי דמי כגון ששחט ב' פרות בהדי הדדי אבל בהמה דחולין אימא לא קמ"ל נ"ל דיש לפרש בתרי גווני או דבהמה דחולין נמי פוסל משום ולא אותה וחברתה אע"ג ששחטה שלא בכוונה ואין בה משום מלאכה אפילו הכי הואיל ולר' נתן חולין שלא בכוונה כשר הו"ל שחיטה ורחמנא אמר ושחט אותה לבדה אי נמי יש לפרש הכי דדוקא שחיטת חולין עמה פוסל אבל שחיטת ב' פרות אדומות ל"ל בה כיון דשתיהן פרות אדומות נינהו ושוחטן לשם כך הו"ל חדא שחיטה ובכל חדא ושחט אותה קרינן בה משא"כ פרה וחולין דתרי ענינא נינהו הו"ל ב' שחיטות

מיהו ה"מ לר' נתן דשחיטת חולין אין צריך כונה ואיכא למימר דקמ"ל קרא אותה לבדה בנשחטה של חולין עמה בלא מתכוין דאע"ג דבלא מתכוין אין כאן משום מלאכה אפ"ה איכא משום אותה לבדה הואיל ושחיטה של חולין כשירה ושמה שחיטה אבל כששחט ב' פרות אדומות ביחד ל"ל בה לא משום מלאכה ולא משום אותה לבדה דשתיהן ענין אחד הן וכחדא חשיבא ומ"מ לרבנן דפסלי שחיטת חברתה שלא בכונה בע"כ כי כ"ר אותה לבדה למעוטי אותה וחברתה היינו לב' פרות אדומות דאל"כ אותה לבדה ל"ל אי למעוטי בשחט של חולין עמה במתכוין תיפוק ליה דפרה פסולה משום מלאכה ואי שלא בכונה כיון דלרבנן בהמה פסולה הא פרה כשירה ואין כאן משום אותה וחברתה דשל חולין לא שמה שחיטה כדא"ר התם נשחטה בהמה א' עמה לרבנן פרה כשירה א"ו האי ושחט אותה לבדה לא צריכא אלא לשוחט ב' פרות אדומות ביחד דכל א' נפסלה משום שחיטת חברתה עמה וכמש"ל ומ"מ לר"נ א"ל דבשחט ב' פרות ביחד ל"ל בה משום לבדה דכחדא חשיבא והא דאמר לעיל ולא אדומה שלא יאמרו ב' שחטו אלמא שחיטת ב' פרות פוסלת אחת את חברתה משום אותה לבדה ההיא כרבנן אבל לר' נתן דקיי"ל כוותיה בהא ל"ל בה וכדפי' והשתא לפי שיטה זו הא דכ"ר אותה שלא ישחוט אחרת עמה ות"ל משום מלאכה שפוסל בשחיטתה די"ל דמיירי בשוחט אחרת עמה שלא במתכוין דאין כאן משום מלאכה א"נ אפי' במתכוין ובשוחט פרה אדומה אחרת עמה דמשום מלאכה ליכא ומשום ולא אותה וחברתה איכא לפי' א' לכ"ע ולפי' ב' לרבנן מיהו לישנא שלא ישחוט אחרת עמה דנקט משמע שלא ישחוט במתכוין קאמר ואפ"ה איצטריך ליה למעוטי מקרא דושחט אותה ותיפוק ליה משום מלאכה והשתא לפי' א' ניחא דמיירי בשוחט ב' פרות אדומות דמשום מלאכה ליכא ומשום ולא אותה וחברתה איכא אפי' לר' נתן אבל לפי' ב' בכה"ג לר' נתן אפי' משום אותה וחברתה ליכא וא"א לאוקמי לסתמא דגמרא כרבנן דלית הילכתא כוותייהו אלא ודאי פי' א' עיקר. והרמב"ם לקח לו שיטה א' שכתב בפ"ד מהלכות פרה אדומה שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה או נחתכה דלעת עמה כשרה שהרי לא נחתכה למלאכה אע"פ שהבהמה שנשחט עמה כשירה לאכילה שאין שחיטת חברתה צריך כונה אבל אם נתכוון לחתוך הדלעת ונחתכה בשעת שחיטה פסול שהרי עשה עמה מלאכה ומשום שהיה גורס בההיא דפ"ב דחולין נשחטה בהמה אחרת עמה לר' נתן שתיהן כשירות לרבנן פרה כשירה בהמה פסולה פשיטא סד"א ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה ואת חברתה ואפי' בהמת חולין נמי קמ"ל ולדבריו צ"ל הא דאמר הכא ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה היינו דוקא פרה אדומה אחרת אבל בהמת חולין ל"ל בה מיהו ה"מ כששחט

אחרת שלא במתכוין אבל במתכוין אפי' של חולין פוסל משום מלאכה ומ"מ הא דקאמר ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה מיירי בפרה אדומה אחרת דאילו בשל חולין בין במתכוין בין שלא במתכוין ל"ל בה משום ולא אותה וחברתה אלא ודאי בפרה אדומה אחרת מיירי ובין במתכוין ובין שלא במתכוין בכה"ג משום ולא אותה וחברתה איכא ומשום מלאכה ליכא כיון דשתיהן לשם פרה נשחטו וכדפירשתי לעיל:]

[מלואים: [לעיל] **משום** ולא אותה וחברתה אע"ג דבכה"ג משום מלאכה ליכא וכדפי' בשם התוס' אפ"ה משום אותה וחברתה איכא דסלקא דעתך אמינא דבכהאי גוונא אפי' משום אותה וחברתה נמי ליכא הואיל ושתיהן לשם פרה נשחטו הו"ל כחדא וכמ"ש קמשמע לן דלא ולפ"ז הא דנקט שחורה ואח"כ אדומה הו"ל לא זו אף זו דבשחורה ודאי איכא משום תרתי משום מלאכה ומשום ולא אותה וחברתה ובאדומה סד"א דאפי' משום חדא ליכא קמ"ל דאפ"ה משום חדא מיהו איכא והיינו דנקט רש"י תרי טעמי דמלאכה ודשלא ישחוט אחרת עמה משום הנך תרתי דקתני שחורה ואדומה דבאדומה ליכא אלא משום שלא ישחוט אחרת עמה וכדפי' ולשיטת הרמב"ם שאכתוב בסמוך דליכא משום אותה וחברתה אלא בששחט ב' פרות דוקא כ"ש דאתי שפיר דהשתא הני תרי טעמי דמשום מלאכה ומשום ולא אותה וחברתה בחדא פרה לא משכחת לה כלל דבשחורה ליכא אלא משום מלאכה לחוד ולא משום אותה וחברתה ובאדומה ששחט שתיהן לשם פרה משום אותה וחברתה איכא ומשום מלאכה ליכא מש"ה נקט הני תרתי שחורה ואדומה ובתרי בבי ולא ערבינהו משום דלא ראי זה כראי זה ואיסורא דאיכא בהא ליתא בהא אבל לשיטת רש"י ההיא דשחורה בכלל איסורא דאדומה ועדיפא מינה דהכא תרתי והכא חדא אלא דאיכא למימר לא זו אף זו קתני וכדפירשתי:]

[מלואים: **לשמואל** לאהדורי' לאלעזר נ"ל לפרש דאפרת משה ושל דורות קאי למ"ד בדורות בכה"ג לאהדורי' מזר ששחט לכה"ג דווקא ולמ"ד בכהן הדיוט לאהדורי מזר לכהן הדיוט ולרב דדריש במיעוט אחר מיעוט ולרבות דאפי' בכה"ד אשל דורות נמי דריש לה להאי מיעוט אחר מיעוט ואליבא דמ"ד לדורות בכה"ג ואמאי דאצריך רחמנא בשל שעה אלעזר שהוא סגן לדורות בעי כה"ג ורב דאמר לעיל שחיטה בזר פסולה משום דאלעזר וחוקה כתיב ה"ה דפסול בכהן‌הדיוט מה"ט אלא של שעה באלעזר דווקא ושל דורות בכה"ג אתי האי מיעוט אחר מיעוט לשל דורות נמי לרבות כהן הדיוט אבל למ"ד לדורות בכהן הדיוט ואפי' היכא דבשל שעה הוי באלעזר דווקא לדורות בכהן הדיוט סגי בע"כ האי מיעוט אחר מיעוט לא כ"ר אלא אשל שעה לחוד ולרבות כהן הדיוט אבל אשל דורות לא מהני האי מיעוט כלום דלמאי נפקא מיניה הא הכל סגי בכהן הדיוט

והא ודאי לא מצי למימר דבשל דורות קבלה וזריקה מרבי מהאי מיעוט אחר מיעוט דאפי' בזר כשירה דהא ליכא למ"ד שיהו כשרים בזר:]

[מלואים: **לשמואל** דאפי' בכהן הדיוט נ"ל דלאו למימרא מדכ"ר כהן הכא ולא כתב ולקח עץ ארז סתמא והוי משמע דאאלעזר דגבי ולקח קאי א"ו להכי כתב רחמנא כהן הכא משום משמע מוציא מיד משמע דאפי' כהן הדיוט וכדמשמע מפירש"י דא"כ מנ"ל להגמ' הא לשוייא פלוגתא חדשה בין רב ושמואל בדרשה דהאי קרא דילמא לשמואל נמי משום הכי כ"ר כהן כדא' אליבא דרב סד"א כיון דלאו גופה דפרה נינהו ל"ל כהן קמ"ל אלא ממשמעותיה דקרא גופיה משמע להגמ' הכי מדכתיב כהן גרידא ולא כתיב אלעזר הכהן הכל בכלל כהן ואפי' הדיוט נמי במשמע:]

[מלואים: **דאפי'** בכהן הדיוט ומשום לדורות נמי איצטריך למ"ד לדורות בכהן גדול אבל למ"ד לדורות בכהן הדיוט ל"צ אלא לפרת משה לחוד וכגוונא דפירשתי לעיל:]

[מלואים: **אין** מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ק"ל הא בספרי נ"ל הא דבבגדי לבן נעשית כדתנן בפ"ד דפרה מגז"ש דחוקה חוקה מיוה"כ וכדפי' לעיל והא גז"ש כ"ע אית להו אפי' למ"ד לדורות בכהן הדיוט דאל"כ מנ"ל דנעשית בבגדי לבן היכא שעשאה כה"ג וא"צ ח' בגדים של זהב דכה"ג דהא אפי' למ"ד לדורות בכהן הדיוט לאו למימרא דכה"ג פסול לעבודת פרה דליתא דהא כל ז' פרות שנעשו ע"י כה"ג נעשו כדתנן בפ"ג דפרה ומי עשאן וכו' וכל המנויים שם כהנים גדולים היו אלא לדורות אף בכהן הדיוט קאמר וכ"ש בכה"ג דעדיף טפי והשתא מנ"ל היכא דעשאה כה"ג א"צ ח' בגדים ובד' בגדי לבן סגי ליה דאי מהכהן בכיהונו אין בכיהונו של כה"ג אלא א"כ לובש ח' בגדים זהב שלו כדאמר בפ"ב דזבחים (דף י"ח) בני אהרן הכהן בכיהונו כה"ג שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה אלא ע"כ מהא גז"ש דחוקה חוקה נ"ל הא א"כ כיון דכ"ע אית להו האי גז"ש לד' בגדי לבן ליכא למימר הכהן בכיהונו בין לשעה בין לדורות והא ל"מ בשום מקום שיאמר הגמרא מילתא דאתיא בגז"ש טרח וכתב לה קרא דבשלמא ק"ו דאדם דן מעצמו איכא למימר הכי משא"כ גז"ש דאין אדם דן מעצמו ל"ל הכי:]

[מלואים: [לעיל] **איש** להכשיר את הזר טהור לרבות את האשה ק"ל לכתוב רחמנא טהור לחוד איש ל"ל וכ"ת דמטהור לא הוי מרבינן אלא זר איש אבל אשה לא ליתא דמסתמא דטהור הכל במשמע כדא' לעיל אשה מ"ט לא אלעזר ולא אשה זר נמי אלעזר ולא זר אלמא אי לאו מיעוטא דאלעזר מסתמא אין לך להוציא את האשה כל היכא דזר כשר אי ליכא קרא למעט אשה מיניה מסתמא איש ואשה שוין ול"ל דכ"ר הכא גבי אסיפה

איש לרבות זר דתו איצטריך למכתב טהור לרבות את האשה דלא תימא איש ולא אשה לא לכתוב רחמנא איש כלל ומטהור לחוד נפקא ליה להכשיר איש ואשה:]

[מלואים: **לקדש** פירש"י לתת מים על האפר וכתבו עליו התוס' ובמסכת פרה בכמה דוכתי משמע שהיו נותנים האפר על המים והא דכתיב ונתן עליו מים י"ל ונתן עליו בשבילו מים אל כלי ואדרבה משמע שהמים נוגעין בכלי והאפר נותן עליהם מלמעלה ואני אומר שנעלם מהם סוגיא שלמה דפ"ב דסוטה (דף ט"ז) דא' התם אליבא דרבנן דמים ברישא לעיכובא דאל כלי מים דווקא ועליו לערבן דבכ"מ מכשיר למעלה והאפר מכשיר את המים להזאה ור"ש ס"ל התם רצה זה נותן ברישא רצה זה נותן ואיתא נמי להההיא סוגיא בפ"א דתמורה (דף י"ב) ומהתימה על רש"י שפי' דלא כך"ע דהא ליכא למ"ד דאפר ברישא דוקא ואולי אליבא דר"ש מפרש הכי ולתת מים על האפר שפי' היינו אם רצה קאמר ודוחק ועוד ק"ל שביק רבנן ופי' כר"ש וגם סתם מתניתין בפ"ב דערכין כרבנן איתא ובפי"ט דשבת (דף קל"ז) מייתי לה להא מתניתין ונשמר שם רש"י מזה ופי' לקדש לתת עפר על המים ואולי בכאן ט"ס הוא בפירש"י:]

[מלואים: **הכל** כשרים לקדש ברפ"ק דערכין דרש כל הכל דכולה גמרא לאתויי מאי קאמר הכל כשרים לקדש לאתויי מאי לאתויי לר"י קטן ולרבנן לאתויי אשה דתניא הכל כשרים לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן ר"י מכשיר בקטן ופוסל באשה ואנדרוגינוס ונ"ל דהא דקאמר התם דתניא הכל כשרים לקדש ט"ס הוא ודתנן גרסינן דסיפא דההיא משנה גופא היא כדמייתי לה הכא ומשנה שלימה היא בפ"ה דמסכת פרה ותימה גדולה בעיני הא דקאמר הכל כשרים לקדש לר"י לאתויי קטן ולרבנן אשה הא בסיפא דההיא משנה גופה בהדיא תני לה ר"י מכשיר בקטן וגם לאתויי אשה לרבנן לא צריך דמדפוסל ר"י לאשה בסיפא מכלל דלרבנן אשה כשירה לקדש ואע"ג דהתם קאמר הכל נידרין לאתויי פחות מבן חודש ואע"ג דבהדיא תני לה בסיפא פחות מבן חודש נידר תני והדר מפרש לא דמי להההיא דהכא דהתם לאו גבי הדדי תני להו אלא בבא בפני עצמה משנה אחרת אבל הכא האי הכל כשרים לקדש וחוץ מחש"ו כולה חדא מילתא וחדא בבא היא לא שייך לומר תני והדר מפרש דאין זה והדר מפרש אלא היא היא וכולה חדא מילתא היא ואי משום דרבנן לא קאמרי בהדיא דאשה כשירה מ"מ הא ממילתא דר"י שמעת לה ממילא מדתני ר"י פוסל באשה מכלל דרבנן מכשרי וכ"ש דליכא למימר דהכל אדר"י לאתויי קטן הא בהדיא קתני ר"י מכשיר בקטן ואע"ג דאיכא למימר דהכל כשירים דקאמר אדרבנן ולא אדר"י מ"מ הגמ' דקא' לר"י לאתויי קטן ור"ל דהכל אדר"י נמי קאי קשיא הא בהדיא קתני ר"י מכשיר בקטן אם לא שתאמר דגמ' לרווחא דמילתא קא' לה דלר"י

לאתויי קטן ובאמת ל"צ לזה דהכל אדרבנן לחודיה קאי ולא אדר"י דאין זה נח דא"א לומר דהגמ' קא' מילתא דליתא [אלא] לרווחא ואפי' בדוחקא א"א לומר כן. ונ"ל משום דהכא איכא תרי מילתא לקיחת העפר ונתינת המים לתוך הכלי ולרבנן דדרשי בפ"ב דסוטה ובתמורה עליו לערבן איכא עוד ד"א דכשנותן האפר על המים צריך לערב המים עם האפר היטב שיהיו המים צפין על האפר ומ"מ ב' דברים לכ"ע איכא בהא עבודה של קידוש היינו נתינת האפר ולקיחתו כדכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתינת המים דכתיב בסיפא דקרא ונתן עליו מים חיים אל כלי והן בכלל קידוש ושם קידוש כוללן ומה"ט ילפינן להו מהדדי מה דגלי רחמנא שפסול בזה פסולין נמי בזה ומה דגלי שכשר בזה כשרין נמי בזה אע"ג דלא גלי גביה רחמנא שהרי טעמא דר"י מכשיר בקטן הוא מדכתיב ולקחו דאפי' קטן דפסלי לך התם הכא כשר כדמסיק והא גבי לקיחת אפר כתיב והא דפוסל באשה הוא מדכתיב ונתן ולא ונתנה כדמסיק והא גבי נתינת מים כתיב והשתא ר"י דמכשיר קטן בקידוש ופוסל באשה ממ"נ בהי חלק של קידוש מיירי אי בלקיחת עפר אמאי פוסל באשה הא התם לא מיעט רחמנא לאשה דונתן גבי מים כתיב ואי מיירי מנתינת מים אמאי מכשיר בקטן הא ולקחו דמרבי לקטן גבי אפר כתיב ולא גבי מים אלא ודאי ע"כ כיון דלקיחת אפר ונתינת מים חדא מילתא היא וחדא עבודה הן וזקוקין זה לזה ילפינן להו מהדדי ליתן את האמור בזה לזה וכיון שכן אתי שפיר דהכל כשרים לרבנן לאתויי אשה אפי' לחלק זה של קידוש שהיא נתינת מים דכתיב גביה ונתן דמיניה נ"ל לר"י דאשה פסולה דונתן ולא ונתנה ואי לאו משנה יתירא דהכל ה"א דע"כ לא פליגי רבנן אר"י דפוסל באשה אלא בההוא חלק של קידוש דלקיחת עפר דלא נכתב שם מיעוטא דר"י יליף לקיחה מנתינה ורבנן לא ילפי אבל בנתינה דכתב רחמנא ונתן גביה אפי' רבנן דרשי ונתן ולא ונתנה קמ"ל משנה יתירה דהכל לרבות דאפי' בנתינה נמי מכשרי רבנן לאשה דלא דרשי כלל ונתן למעוטי אשה וה"נ לר"י הכל לאתויי קטן אפי' בנתינה אע"ג דולקחו דמרבי ר"י מיניה להכשיר קטן בלקיחה כתיב ולא בנתינה אפ"ה בנתינה נמי מכשיר דנתינה ולקיחה חדא היא ואע"פ שמה שהוכרחתי דמתני' מיירי מב' צדדי קידוש יש לדחות דאיכא למימר דלא מיירי אלא מצד נתינה דכתיב גביה ונתן דממעט מיניה ר"י לאשה ואפ"ה מכשיר גביה קטן משום דפ' זו נדרשת כולה במשמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא וההיא הכשר קטן דנתינה משמע ממילא הוי מלקיחה שלפניה ולאו משום דיליף מהדדי אבל ונתן דכתיב בנתינה למעוטי אשה לר"י לא יליף לה אלקיחה שלפניה ואדרבה בלקיחה משמע ממילא שלה היא מאסיפה

שלפניה דאמר לעיל טהור להכשיר את האשה מ"מ הדבר ברור בלא האי הכרח דלקיחה ונתינה חדא הווין לכל דבר והשתא ההיא דרפ"ק דערכין אתי שפיר וכדפירשתי:]

[מלואים: **הנך** דפסלי לך באסיפה. בפ' הערל (דף ע"ב) פרש"י התם דרשינן איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה וליכא למימר איפכא איש ולא אשה טהור להכשיר את הקטן דא' בפ' טרף בקלפי כל הפ' כולה משמע מוציא מיד משמע וע"כ סוגיא דשמעתא הכי איתא התם ואני תמה הרבה איך הביא רש"י משמעתין דבר שאינודהא הכא אמרינן איש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה וקטן ממעט מוהניח שאין בו דעת להניח שוב ראיתי להתוס' שם שהקשו על רש"י הכי גם מה שמסיים דל"ל איפכא משום דכל הפרשה משמע מוציא מיד משמע אין לו שום משמעות וכי בעבודה דלפני אסיפה מכשרינן לקטן דנימא דזה מוציא ממשמע דלפניו לפסלו הא בעבודות דלפני אסיפה לא קטן כשר ולא אשה כשירה בהו:]

[מלואים: **מאי** ולקחו דאפי' קטן פי' התוס' והא דמכשיר בקטן טפי מבחרש ושוטה י"ל משום דאתי לכלל דעת גם בפ' הערל פי' התוס' ומכשיר טפי בקטן משום דאתי לכלל איש ולדבריהם הא דאמר לקמן גבי וטבל לרבנן טהור להכשיר את הקטן צ"ל נמי קטן דווקא הוא דכשר להזות משום דאתי לכלל איש ודעת אבל חרש ושוטה לא דהא דר"י גבי קידוש ודרבנן גבי הזאה חד טעמא הוא משום משמע מוציא מיד משמע דאסיפה הוא וק"ל הא בתוספתא תניא ומביאה הר"ש במס' פרה ר"י בנו של ריבב"א חש"ו שהיזו ואחרים רואין אותם הזאתם כשירה אלמא בחרש ושוטה נמי מכשיר בהזאה א"כ הא דלא כר"י ודלא כרבנן וליכא למימר דכר"י ס"ל דפוסל קטן בהזאה ומ"מ באחרים רואין אותן מכשיר כדא' בפ"ג דגיטין (דף כ"ג) גבי כתיבת הגט דפסול בחרש שוטה קטן ומ"מ בגדול עומד על גביו כשר ליתא דגדול עומד על גביו שאני מאחרים רואין אותן דעומד על גביו היינו שמלמדו ומזהירו לעשות לשמה אבל אחרים רואין אותן היינו מרחוק ואינו אלא רואה בעלמא וכדא' בפ"ק דחולין (דף י"ב) גבי שחיטה דתנן גבי חרש שוטה וקטן שאם שחטו ואחרים רואין אותן כשירה מאן תנא דלא בעי כונה לשחיטה א"ר ר"נ היא ופירשו התוס' התם דאע"ג דגבי גט דבעי לשמה מהני בגדול עומד על גביו אחרים רואין אותן אין זה עומד על גביו וכדפי' והא דבעי ר"י הכא אחרים רואין אותן היינו שיראו אותו מזה כדינו כמו שצריך אחרים רואין אותן גבי שחיטה שיראו אותו שוחט כהוגן ואע"ג דאי מזה על האדם הא מי שהוזה עליו רואה הזאתו ול"ל ראיית אחרים י"ל דמיירי במזה על הכלים א"נ על חש"ו א"נ אפי' במזה על גדול ובמזה על מקום שהמוזה

עצמו א"א לו לראות וצריך ראיית אחרים מ"מ ר"י בשיטת רבנן דמכשירין קטן בהזאה ומכשי' אפי' חרש ושוטה ומיניה לר"י דמכשיר קטן לקידוש ה"ה לחרש ושוטה:]

[מלואים: **עד** דשקיל חד ויהיב חד פי' רש"י ותוס' דה"א ההוא גופי' דשקיל הוא צריך ליתנו במים וק"ל א"כ חד חד תרי זימני דקאמר ל"ל הכי הו"ל למימר עד דשקיל ויהיב חד דמשמע ההוא דשקיל הוא דיהיב ואפשר לפרש דהכי קאמר עד דשקיל חד האפר ולאפוקי תרי דלא יקחו וכן יהיב לאפוקי תרי דלא יתנו המים כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי האפר ויהיב חד המים שפיר דמי מ"מ פי' רש"י ותוס' עיקר דלהך פי' ק"ל מאי קאמר אי כתב רחמנא ולקח ונתן ה"א עד דשקיל חד ויהיב חד מהיכי תיתי לומר כן וכי משום דכתב רחמנא לשון יחיד בב' א"א הא כל מה שאמור בפ' בלשון יחיד ואסף איש טהור ולקח אזוב וטבל במים וכי נימא דע"י ב' א"א וכ"ת אה"נ הא לקמן אמרינן וקטן שיש בו דעת אשה מסייעתו ומסיים עלה שם במס' פרה ואם אחזה בידו אפי' בשעת הזיה פסול וטעמא משום דאשה אחזה בידו דפסולה להזאה אבל איש שפיר דמי ואמאי הא ולקח וטבל והזה אמר רחמנא בלשון יחיד אלא ע"כ אע"ג דכתב רחמנא בלשון יחיד אפי' בב' נמי שפיר דמי אבל לפי' רש"י ותוס' א"ש דה"א ההוא גופיה דשקיל וכו':]

הוה אמינא עד דשקיל חד דהוה אמינא דההוא גופיה דשקיל האפר יתן המים משום דנתינה למים ותערובתן חדא מילתא וחדא עבודה הן וסלקא דעתך אמינא דעבודה א' אי אפשר שתעשה בב' אנשים קמ"ל דשפיר דמי מיהו מהא דאם אחזה בידו בשעת הזיה דפסול אינו ראיה כל כך למאי דאפרש בסמוך הוא דמיירי בהקטן לבד אינו יכול דהשתא אפילו אם תמצא לומר דהני דכתב רחמנא בפרשה בלשון יחיד על ידי ב' אי אפשר מ"מ בכהאי גוונא בכשירים להזיה בא' יכול וא' אינו יכול הוה ליה כאלו עשה אחד את הכל משום הכי דוקא באשה אחזה בידו פסול אבל באיש שפיר דמי כיון דהגדול יכול והקטן אינו יכול הוה ליה כאלו עשאו והזה הגדול לבדו וגם הא דפי' הואיל ובלשון יחיד נאמרה כולה פרשה על ידי ב' אי אפשר כהאי גוונא אמרינן ספ"ק דתמורה (דף י"ג) שאין הצבור והשותפין עושין תמורה לפי שכל הפרשה בלשון יחיד נאמרה א' ממיר ואין ב' ממירין מיהו לא דמי כל כך דשאני התם דכתב רחמנא כמה פעמים בלשון יחיד לא יחליפנו ולא ימיר ואם המר ימירנו וכולן בלשון יחיד נאמרו ולא אישתמיט בשום פעם לכתוב לשון רבים ש"מ א' דוקא ולא ב' מיהא להאי טעמא הכא נמי אתי שפיר דכיון דנתינת האפר והמים חדא מילתא היא אי כתב רחמנא ולקח ונתן תרוייהו בלשון יחיד הוה אמינא דווקא הוא ע"י א' ולא ע"י ב' דכיון דכתב רחמנא לשוויחיד ב' פעמים בדבר אחד

והכי נמי אי כתב רחמנא ולקחו ונתנו תרווייהו בלשון רבים הוה אמינא בין בלקיחה בין בנתינה על ידי ב' דוקא מהאי טעמא להכי כתב רחמנא ולקחו לשון רבים ונתן לשון יחיד למימרא דבין בלקיחה בין בנתינה בין על ידי אחד בין על ידי ב' דהא שתיהן א' הן ואי אפשר שיחלקו בדיניה ובהכי ניחא נמי ולא תקשה מהא דתניא בתוספתא דמס' פרה הביאו הר"ש בפ"ד דפרה היזו פי' הזאת הדם ז' כהנים כאחד הזאתן פסולה ה' דז' פעמים כתיב והיינו בזה אחר זה הזאתן כשירה ולא אמרינן מדכתב רחמנא והזה בלשון יחיד א' ולא ב' דכיון דלא כתיב והזה ב' פעמים בלשון יחיד אין לך להוציא את ב' מהכא והיינו טעמא נמי דגבי מעשר כתיב ואם גאל יגאל לשון יחיד ואפילו הכי ב' גואלים כדאמר בפ"ק דזבחים (דף ו') דאמר התם דאין ב' יורשין ממירין בקרבן אביהם משום דאם המר ימיר לרבות היורש א' ממיר ואין ב' ממירין ופריך אלא מעתה גבי מעשר דכתיב ואם גאל יגאל לרבות את היורש הכא נמי אחד גואל ולא ב' ומהני שאני מעשר דגבי אבוהון נמי איתא בשותפות והשתא מאי שנא מעשר מתמורה הא מעשר נמי גאל יגאל בלשון יחיד נאמר אלא ודאי משום דגבי מעשר לשון יחיד לא נאמר אלא פעם אחת דהא גאל יגאל אינו אלא כפל לישנא ולרבות את היורש קאתי ולפיכך אין לך להוציא ב' מן הכלל ובהכי נמי ניחא לי הא דאמר ריש פ"ק דתמורה וערכין לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר מה סופינו לרבות את האשה תלמוד לומר המר ימיר והקשו התוס' פ"י דמנחות (דף צ"ג) הא בכל מקום בעי קרא למעט אשה כגון בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות וכן בגנבתו ולא בגנבתה אע"ג שכל הענין בלשון זכר נאמר ולמאי דפי' ניחא דשאני הכא דלא כתב בלשון זכר אלא פעם אחת ואין זה מקומו:

וקטן שיש בו דעת אשה מסייעתו ומזה במתניתין פ' י"ב דפרה מפרש לה ואוחזת לו במים והוא טובל ומזה אם אוחזה בידו אפילו בשעת הזיה פסול פי' לפי שאחיזת המים אינו אלא מעשה איצטבא בעלמא אבל אחיזת היד מסייעת לו להזאה ממש ואשה פסולה להזאה. וקשה לי אם אוחזת בידו ממש מאי הוה הא אינה אלא מסייע וקי"ל מסייע אין בו ממש כדאמרינן בפ"ב דביצה (דף כ"ב) אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבת ואע"ג דקא מסייע בהדיה דקעמיץ ופתח מסייע אין בו ממש ולא תימא דבדרבנן דוקא כגון מכחל עינא הוא דאמרינן מסייע אין בו ממש אלא אפילו בשל תורה נמי כדאמ' בפ"י דשבת (דף צ"ג) גבי ב' שהוציאו חפץ לרשות הרבים בשבת זה יכול פי' להוציאו לבדו וזה אינו יכול זה שיכול חייב ושאינו יכול פטור דמסייע אין בו ממש ומייתי לה מהא דתניא קיבל בימין ושמאל מסייעתו עבודתו כשירה ואמאי הא קמסייע בהדי הדדי לאו משום דאמר' מסייע אין בו ממש והכא נמי אם הקטן טובל ומזה כי אשה אוחזה

בידו ומסייעתו מאי הוה הא דמי לקיבל בימין שכשר לעבודה ושמאל מסייעתו שפסול אפילו הכי עבודתו כשירה דמסייע אין בו ממש מיהו י"ל דהקטן אינו יכול להזות לחוד בלי סיוע אחרים לפיכך אם האשה מסייע הוה ליה הפסול שהוא האשה יכול והכשרה שהוא הקטן אינו יכול ואינו אלא מסייע ועיקר הזאה מן האשה הוא והקטן המסייע אין בו ממש אי נמי מיירי בזה אינו יכול הקטן וזה אינה יכולה האשה דכהאי גוונא אמרינן התם דמה ליה כאלו כל אחד עושה בפני עצמו ואם האחד כשר והא' פסול פסול דאין שום אחד מהם שיהא נקרא מסייע דאין בו ממש [ועוי"ל דלעולם ביכול אף הקטן להזות בעצמו אלא דמ"מ בהזאה זו לא היתה האשה רק מסייעתו רק שעשתה בגוף המעשה כמו הקטן שהיא נמי יכולה ואחזתו בידו מכח שניהם נעשתה ההזאה וזה נמי פסול אף דיכול הקטן בעצמו מ"מ הלא לא נעשתה ההזאה זו מכח הקטן לבד] והשתא לפירוש א' מתניתין לצדדין קתני ורישא וסיפא בתרי גווני קטן מיירי רישא דקתני והוא טובל ומזה היינו בקטן שיכול להזות בפני עצמו בלי אחיזת אחר עמו את האזוב מדקתני והוא טובל ומזה אלמא ביכול בפני עצמו להזות עסקינן וסיפא אם אחזה בידו בשעת הזאה פסולה לאו אההוא קטן דאיירי ברישא מיירי דאי ביכול להזות בפני עצמו אפילו אם אוחזה בידו נמי שפיר דמי דאינו אלא מסייע אלא בקטן שאינו יכול להזות בפני עצמו מיירי אבל לפירוש ב' כולה אחד קטן מיירי וביכול בפני עצמו אלא שהאשה נמי יכולה בפני עצמה לפיכך אם מזה לחוד כשר ואם אשה אחזה עמו פסול כיון דזה יכול וזה יכול וכדפירשתי ופירוש ב' עיקר דדוחק לאוקמא מתניתין בתרי גוונא קטן מלצדדין קתני:

דף מג:

ולא פליג ר"י הקשו התוס' ובהר"ש שם במסכת פרה דבתוספתא דמס' פרה תנינא בפרה ר' יהודה מכשיר בקטן ושמא המקשה לא שמיע ליה הא ונפלאתי הא ודאי תוספתא דא משבשתא היא דכלפי לייא דהא לרבנן קטן כשר ולר' יהודא פסול:

והזה הטהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום קשה לי נימא הכא נמי להכי כתב רחמנא טהור משום משמע מוציא מיד משמע ולרבנן דאמרי בטבילת אזוב איש ולא אשה כ"ר גבי הזאה טהור להכשיר את האשה ולר"י דא' התם איש ולא קטן כ"ר טהור גבי הזאה להכשיר קטן וי"ל דטבילת אזוב במי חטאת והזאתו במים חדא עבודה וחדא מילתא הוין משום הכי אי אפשר לחלק עבודה אחת לחצאין ולומר דכשר בזה מה שפסול בזה ועל דרך שפירשתי לעיל גבי לקיחה ונתינה:

לימד על טבול יום שכשר בפרה. והקשו התוס' ואימא לרבות מחוסר כפורים ולא טבול יום ותי' דמוקמינן לטומאה שבאותה פרשה שהוא טומאת מת דלא שייך ביה כפרה ומפ"ב דזבחים (דף י"ז) למדו כן והכי איתא התם שרפה מחוסר כפורים כשרה יוסף הבבלי אומר פסולה ורוצה לומר דבהא פליגי מר סבר מחוסר כפורים דזב כזב דמי ומר סבר לאו כזב דמי ודחי דכולי עלמא כזב דמי ובהא קמיפלגי דכתיב והזה הטהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שכשר בפרה מר סבר טומאה דכל התורה כולה ומר סבר טומאה דהך פרשה הלכך טבול יום דטמא שרץ דקיל אתי בק"ו מטבול יום דמת מחוסר כפורים דזב חמיר שכן טומאה יוצאה עליו מגופו לא. וקשה לי כיון דסבירא ליה ליוסף הבבלי טבול יום דהך פרשה וטבול יום דשרץ דקילי אתי בק"ו מטבול יום דמת אבל טבול יום דטומאה היוצא מגופו דחמירי לא והא מחוסר כפורים ליתא אלא בטומאה היוצא מגופו שהן זב וזבה יולדת ומצורע כדתנן ריש פ"ב דכריתות ואם כן מאי איריא מחוסר כפורים אפילו טבול יום של אותן טומאות כגון זב וזבה בעלי שתי ראיות דאין צריכין קרבן וכן מצורע מוסגר דאין צריך קרבן כדתנן בפ"ק דמגילה טבול יום דידהו פסולין לפרה הואיל וחמירי דטומאתן יוצאת מגופן:

מתניתין שחטו וקבל במזרק את דמו נראה לי דהאי ושחטו נמי ברוב שנים ומירק אחר שחיטה על ידו כדתנן לעיל פ"ג (דף ל"ב) גבי שחיטת התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו ואמרינן בגמ' קרצו ברוב ב' מפני שלא היה לו פנאי לגמור השחיטה בב' סימנים משום שהיה צריך למהר לקבל את הדם כדפי' התם והכא נמי שחיטת כל הקרבנות שבו ביום שאינן אלא בכהן גדול כל עבודתן אין שוחטן אלא ברוב ב' וממרק אחר על ידו ותני בתמיד שהוא הראשון מכל הקרבנות של בו ביום והוא הדין לכולן:

על רובד הד' שבהיכל בגמ' תני של היכל הא דקרב הדם קרוב להיכל. כל כך וגבי מחתה קאמר בסמוך על רובד הד' שבעזרה היינו טעמא שדם דאיכא חששא שלא יקרוש כל כמה דמקרבו לפנים שהוא מקום הזאת דם זה עדיף טפי כדי למעט בהילוך כשיטול הדם ממי שממרס בו וישאנו לפנים עד מקום הזאתו ומ"מ לקרבו עד תוך ההיכל אסור משום כל אדם לא יהיה באהל מועד אבל במחתה אי מרחקה מן ההיכל אע"פ שגם הוא צריך להכניסה לפנים לית לן בה מ"מ איני יודע מאי טעמא ממרס על רובד ד' ולא קרוב להיכל דהא בשעת הקטרת פנים אינו צריך פרישה אלא מהיכל וכדאי' בגמרא וי"ל דההיא דממרס שאני דצריך הרחקה יתירה דאגב דטריד במלאכתו למרס הדם דלמא יקרב את עצמו לתוך ההיכל עם הדם ולאו אדעתיה מה דליכא למיחש להכי בשאר כל אדם מ"מ להרחיק יותר מרובד הד' חיישינן דילמא משיטול כהן גדול מיד הממרס

ועד דממטי לדם לפנים במקום הזאתו יקרש אבל מרובד הד' עד לפנים קי"ל לרבנן דלא חיישינן לשמא יקרוש:

וחותה מן המעוכלות הפנימים ר"י לא גרס לי' הכא אלא גבי תרומת הדשן בפ"ק דתמיד כתב לה אבל גבי קטורת בעינן לוחשות ור' שמואל אומר דבסדר המשנה לא גרס לה אבל בתמיד תנן לה גבי קטורת של כל יום והיינו טעמא משום דבתורת כהנים תניא מנין שתהא האש בטלה ע"ג גחלים תלמוד לומר גחלי אש הלכך מן הפנימים שאין בהן להבות אש הוא נוטל והוא הדין ליום הכפורים ת"י ולדידי קשה לי אם איתא דגחלים שיש בהן להבות אש לא בכלל גחלי אש הן תקשה הא דאמרינן בפ"ז דפסחים (דף ע"ה) דתנן התם גחלי יכול עוממות תלמוד לומר אש אי אש יכול שלהבת תלמוד לומר גחלי הא כיצד מביא מן הלוחשות ואמר' הא גופי' קשיא אמרת גחלי יכול עוממות אלמא לוחשות אש נינהו אימא סיפא אי אש יכול שלהבת תלמוד לומר גחלי אלמא אפילו לוחשות לאו אש נינהו ואמר אביי תריץ הכי גחלי יכול עוממות ולא לוחשות תלמוד לומר אש אי אש יכול רצה שלהבת יביא רצה גחלת יביא תלמוד לומר גחלי הא כיצד מביא מן הלוחשות אמר רבא רצה גחלת יביא רצה שלהבת יביא שלהבת בלא גחלת היכי משכחת לה כגון דשייפי למנא משחא ואיתלי ביה נורא ההוא לא צריך קרא למעוטי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה לא כ"ש אמר רבא תריץ הכא גחלי יכול עוממות ולא לוחשות תלמוד לומר אש אי אש יכול יביא מחצה גחלת ומחצה שלהבת אדעייל לגואי הוי כוליה גחלת תלמוד לומר ולקח מלא המחתה גחלי אש משעת לקיחה נהוי גחלים והשתא הוה ליה לתרץ הכי אי אש יכול רצה שלהבת עם גחלתו יביא רצה גחלת לחוד בלא שלהבת יביא ולא שלהבת בלא גחלת כדאמר אביי דתקשי לך השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ודוחק לומר דאפילו בכהאי גוונא אין עושין כן אפילו לפני מלך בשר ודם ועוד אם כן למה ליה לרבא לדחוקי ולומר יכול מחצה גחלת ומחצה שלהבת ואדעייל לגואי הוי כוליה שלהבת משום דאילו לעיולא הכי אין צריך מעוט דהא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן להביא אוד בשלהבתו דמעלה עשן כדפירש"י הוה ליה למימר אי אש יכול גחלת בשלהבתו יקח ועד דעייל לגואי הוה ליה כוליה גחלת תלמוד לומר ולקח מלא המחתה גחלי אש משעת לקיחה בעינן גחלי אלא ודאי ש"מ דגחלים בשלהבתם בעוד שיש בהם להבות אש אפילו להביא הכי בפנים נמי שפיר דמי דכל כהאי גוונא גחלי אש מקרי:

על רובד הד' שבעזרה למאי דקאמר בגמרא גבי דם פר שנתנו למי שממרס בו על רובד ד' שבהיכל תני של היכל פי' מונה מיציאת היכל ולחוץ ד' רובדים ומניחו על הד' והשתא

אי אמרת דהא דאמר בגמרא בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל פרשי מבין האולם לא פרשי דרישא דווקא הא דקאמר מהיכל פרשי אבל אפילו מאולם גופיה אין צריך פרישה וכמו שאפרש בגמרא היינו דאיכא בין הנחת דם דרישא להא דמחתה דאילו דם מניחו באולם גופיה על רובד הד' שבו מן ההיכל ולחוץ ואילו מחתה מניחה על רובד הד' שחוץ לאולם בין האולם ולמזבח ואי אמרת דהא דקאמר מבין האולם ולמזבח לא פרשי דווקא אבל מאולם גופיה פרשו צריך לומר דהיינו דאיכא בין הנחת דם למחתה דהא דקאמר של היכל הרובד הד' אולם נמי בכלל היכל והרובד הד' שמניח הדם חוצה להם היינו בין אולם ולמזבח ברובד הד' שמיציאת האולם ולחוץ ואילו מחתה מניחה על הרובד הד' שמחוץ של מזבח והיינו דאיכא בין דם למחתה דהתם קאמר על רובד הד' של היכל והכא קאמר הד' שבעזרה דאי לא תימא הכי כדפי' מאי איכא בין דם למחתה אלא ודאי כדפי':

רובד ד' שבעזרה איני יודע מאי טעמא רובד ד' דווקא דבשלמא הא דמניח של דם בד' של היכל והכא במחתה בד' של עזרה היינו טעמא משום דבדם אי מרחק ליה ממקום הזאתו יותר איכא למיחש שלא יקרוש הדם כשנושאו משם לפנים אבל מחתה שנוטל את הגחלים ממזבח החיצון מניחם בעזרה סמוך למזבח אבל מאי טעמא דרובד ד' (אע"ג דסוף סוף הא מ"מ אחר כך צריך לישא למרחק מרובד הד' של עזרה לפנים שהוא מקום הקטרה ולא עוד שאחר כך נושא הכף עם המחתה ביחד לפנים ונמצא בהא דמניח המחתה בעזרה אתה מרבה עליו את הדרך במשא יותר כבד של כף ומחתה ביחד מ"מ הא עדיף למעט בהילוך הא' מיד כשנוטל הגחלים מעל המזבח שהן חמין ביותר וקשה עליו משא חם לשאת למרחק יותר משאינו חם כל כך אע"ג דיקירי טפי והא עד שיוציא לו כף ומחתה של קטורת מלשכת הכלים ויחפון כדאמר רפ"ה אדהכי והכי מצטנן במקצת ואינו חם כל כך) שמניחו דווקא עליו ושמא י"ל דאגב דהתם גבי דם מניחו על רובד הד' מטעמא דפי' לעיל תקנו נמי הכא במחתה הכי ואע"ג דלא דמי דהרובד דהתם של היכל ודהכא של עזרה מ"מ במנין הרובדים השוו חכמים ולא חלפי בהו נראה לי:

בכל יום וכו' בגמ' אפרש לה פיסקא פיסקא:

דף מד.

יכול אפילו בעזרה תלמוד לומר באוהל מועד פי' בהיכל קשה לי למה לי קרא להזהיר על פרישה מן ההיכל בשעת הקטרה ומתן דמים דלפני ולפנים תיפוק ליה בלאו הכי איכא לאו כדמעייל ביאה ריקנית בהיכל שלא לצורך עבודה כדאמרינן בפ"ג דמנחות

(דף כ"ז) דטהורים שנכנסו לפנים ממחיצתם אל היכל כולו בארבעים ונפקא ליה מהאי קרא דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש דהיינו היכל בלא יבא והא אפי' אם תמצא לומר דסדר עבודות של כל יום מן התורה כשירה בכהן הדיוט ולפיכך יש מקום כניסה לכהן הדיוט ולצורך עבודה אפילו ביום הכפרים לצורך הטבת נרות והקטרת קטורת של היכל הא מ"מ לפי סדר העבודות עבודת היום מאוחר להם ומעתה אין מקום כניסה בהיכל בו ביום אפילו לכהנים לשום צורך עבודה עד בין הערביים להדלקת נרות וקטורת של היכל והן מאוחרין לכל עבודות היום ולא משכחת לה כניסה להיכל בשעת עבודת היום של יום הכפורים לצורך אפילו לכהנים והשתא למה ליה כל אדם לא יהיה באוהל מועד שהוא היכל לאזהורי בשעת הקטרה והזאה דלפנים תיפוק ליה דהוה ביאה שלא לצורך דהא לצורך בההיא שעתא לא משכחת לה מיהו למאי דפי' התו' התם בשם ר"ת דלהשתחות מותר ליכנס להיכל דהשתחואה צורך עבודה חשיבא לפי זה ניחא הא דכתב רחמנא וכל אדם לא יהיה באוהל מועד אפילו אם כהן רוצה ליכנס לשם לצורך השתחואה בהיכל דמשום ביאה שלא לצורך ליכא וקמ"ל דאפילו הכי בשעת הקטרה והזאה דלפנים לא יהיה באוהל מועד ואפילו להשתחות לא אבל קשה לי על פי' ר"ת דהא התם פליגי לרבנן היכל בארבעים מבית לפרוכת פי' לפני ולפנים אל פני הכפורת היינו שהלך עד לפני הארון במיתה. ולר' יהודא היכל ולפני ולפנים בארבעים אל פני הכפורת לחוד במיתה ואמר' מאי טעמא דרבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ואל פני הכפורת ולא בעי מבית לפרוכת ואנא אמינא היכל מחייב מבית לפרוכת מבעי מבית לפרוכת דכתב רחמנא למה לי ש"מ דבמיתה והשתא היכל אי צורך השתחויה שרי למיעל הא ודאי מבית לפרוכת שהוא לפני ולפנים אפילו לצורך השתחואה אסור והא ליכא למ"ד דמבית לפרוכת לצורך השתחואה שרי וכדתנן בפ"ק דכלים קדשי קדשים מקודש ממנו פי' מן ההיכל שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה ולקמן בפ"ה (דף נ"ג) אמר הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר א' מכל סמניה חייב מיתה ופריך ותיפוק ליה דקא עייל ביאה ריקנית ואי לצורך השתחואה מבית לפרוכת נמי שפיר דמי מאי פריך דלמא נ"מ בדעייל לצורך השתחואה דאין בזה משום ביאה ריקנית אלא ודאי מבית לפרוכת אפילו לצורך השתחואה אסור וכיון שכן אי סלקא דעתך דבהיכל לצורך השתחואה שרי מאי קאמר לכתוב רחמנא אל הקודש ולא בעי מבית לפרוכת דהיכל מחייב מבית לפרוכת מיבעי דלמא משום הכי כתב רחמנא מבית לפרוכת אע"ג דמק"ו דהיכל אתי שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה היכל לצורך השתחויה מותר אף מבית לפרוכת כן להכי כתב רחמנא מבית לפרוכת בהדיא דאפילו צורך השתחויה

אסור ביה אלא ודאי בהיכל נמי שלא לצורך עבודה אלא להשתחויה בלבד אסור כמבית לפרוכת והשתא שפיר איכא למילף מבית לפרוכת מק"ו מהיכל מיהו בלאו הכי אי אפשר לפרש כן דהא דקאמרי רבנן היכל מיחייב מבית לפרוכת מיבעי דבתורת ק"ו מילף ליה הכי מה היכל הקל מיחייב מבית לפרוכת החמור מיבעי הא ליתא דקי"ל אין עונשין מן הדין כדאמר בפ"ב דמכות (דף ט') וריש פי"ג דזבחים (דף ק"ו) גם ל"ל כדפירש"י היכל מיחייב מבית לפרוכת מבעי הא בכלל בית לפרוכת היכל דלא נכנס לשם אלא דרך היכל ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקותהא נמי ליתא דאמר התם מאי טעמא דר' יהודא ואמר' אל פני הכפורת למה לי מבית לפרוכת במיתה אל פני הכפורת מיבעי אלא ודאי מבית לפרוכת באזהרה ולא במיתה ורבנן הכי נמי דלא צריך והא דכתב רחמנא אל פני הכפורת למעוטי דרך משופש כדתנא דראב"י אל פני הכפורת קדמה זה בין אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים ופירש"י משופש כגון שחתר החומה דלפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב והשתא מאי האי דקאמרי רבנן הכי נמי דלא צריך אל פני הכפורת ולמעוטי דרך משופש כתביה דפטור הא אפילו [אי] דרך משופש חייב כל שכן דצריך למכתב אל פני הכפורת בנכנס דרך משופש בפתח שעשה לצפונו של קדשי קדשים או לדרומו נגד פני הכפורת:

ביציאתו מנין תלמוד לומר עד צאתו נראה לי דאין לו ענין להא דפליגי תנאי בספ"ד דערכין (דף י"ח) גבי מיום הא' עד יום הז' אי עד ועד בכלל או לא דאפילו למ"ד עד ולא עד בכלל הכא מודה דביציאתו נמי לא ולא אמרינן ועד צאתו ולא צאתו בכלל דאם כן עד צאתו דכתב רחמנא למה לי מכדי כתיב בבואו לכפר דמשמע כל זמן כפרה לא יהיה אדם באוהל מועד עד צאתו למה לי אלא ודאי עד צאתו וצאתו בכלל והכי מוכח התם היכי דמוכח דעד ועד בכלל כולי עלמא מודו:

כפרתו קודמת לכפרת ביתו תימא והלא נעשית העבודה הכל בבת אחת ומתי כפרת א' ומתי כפרת ב' ופי' ר"ש דנפקא מינה הא דאמר בפ"ג דהוריות (דף י"ג) דקרבן כהן קודם לקרבן ישראל ולהאי צריך האי קרא אך כפרתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים לא אתי שפיר וכן לכפרת ביתו ולדידי בלאו הכי קשה לי ההוא סוגיא דהתם דהכי תנן פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו ואמרינן בגמ' מנא הני מילי דתנו רבנן ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה תלמוד לומר הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכ"מ וסמוך לזה אמרינן שם פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים מכפר למתכפר וכן הוא אומר וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל והשתא למה לי האי טעמא שיקדם מכפר למתכפר

כדאשכחן ביום הכפורים וכפר בעדו ובעד ביתו תיפוק ליה דהא מהאי קרא דהראשון נפקא ליה שיהא ראשון קודם לפר העדה בכהן משיח ואפילו תימא דאיצטריך להאי טעמא דיקדם מכפר למתכפר לשאר קרבן כ"מ והעדה אם כן הראשון דפר כהן משיח למה לי תיפוק ליה משום האי טעמא דיקדם מכפר למתכפר כדכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו ובחי' למס' הוריות יתבאר זה. עוד פירשו בת"י די"ל לענין וידוי של פר אירי דתניהו ענין לשם שצריך לומר אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך כי אם לא היה פסוק היה לו להזכיר בפעם ב' מיהא שבטו תחילה מיהו גם על תי' זה קשה לי דאם כן מאי כפרתו קודמת לכפרת ישראל דקאמר דהא לאו בחדא וידוי הן דעל הפר מתודה עליו ועל ביתו ועל אחיו הכהנים ווידוי של ישראל היה על המשתלח בפני עצמו אם לא שתאמר שנרכיב ב' הפירושים ביחד דכפרתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים להזכיר את עצמו תחילה בוידוי ב' וקודם לישראל נ"מ להקדים קרבנו להם מ"מ אכתי קשה לי הא דקאמר דכפרתו קודמת לכפרת ביתו למאי נפקא מינה דלהקדימו בוידוי לא צריך קרא דפשיטא מהיכי תיתי להקדים בוידוי ביתו לו והכי נמי להקדים קרבנו לשל ביתו לא צריך קרא דפשיטא דקרבנו קדים לשל ביתו דעל כרחך לא צריך קרא אלא שפר כהן משיח יהיה קודם לפר העדה דסלקא דעתך אמינא דפר העדה קדים שזה ציבור וזה יחיד כדאמר התם שעיר עבודה זרה קודם לשעיר נשיא מאי טעמא האי ציבור והאי יחיד קמ"ל דלא אבל שיהא קרבנו קודם לקרבן ביתו להא לא צריך קרא דפשיטא הוא ולי נראה לפרש הא דקאמר דכפרתו קודמת כו' נ"מ להא דאמרינן בשמעתא קמייתא דזבחים (דף ב') דקרבן שנעשו ד' עבודות שבדם שלא לשם בעלים לא עלו לבעלים לשם חובה ופסח וחטאת פסול לגמרי מיהו הני מילי בשחטו בפי' שלא לשם בעלים אבל סתמא כשר ועלו מ"מ מן התורה צריך לשחוט לכתחילה בפירוש לשם בעלים וכדתנן לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח דהיינו לשם בעלים וכתבו התוס' התם דהוא הדין שאר ד' עבודות צריך לעשותן לשם בעלים בפירוש אלא תנאי בית דין הוא דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו ואם כן בכל קרבנות ציבור והיחיד צריך מן התורה דלימא לשמו לכתחילה ואע"ג דשלא לשם בעלים בקרבן ציבור אינו פוסל כדאמרינן התם (דף ד') מה לשלא לשמו שישנו בציבור כביחיד תאמר שלא לשם בעלים אינו בציבור התם היינו טעמא דשלא לשם בעלים אינו פוסל בציבור משום שהכל בעליו אבל מ"מ הא דצריך מן התורה בפירוש לשם בעלים לכתחילה אין לחלק בין של ציבור לשל יחיד דמאי שנא ואדרבה י"ל דאפי' מדרבנן צריך לומר בקרבן ציבור לשם בעלים לכתחילה דבהא לא חייש דלמא אתי למימר שלא לשם דהא אי נמי אמר שלא לשם בעלים בקרבן

ציבור לית לן בה ולא אתי לידי קלקול אין לנו לתקן דלא לימא בהדיה לשם בעליו כיון דמן התורה צריך ודאי [לומר] כן לכתחילה שעושה עבודותיו לשם ציבור לאפוקי משום יחיד והרי קטורת פנים דינו לענין מחשבת קדשים כמנחה דפוסל בה מחשבה כדמסקינן לקמן בפ"ה (דף מ"ח) דילפינן לה מלא מלא ממנחה והא מנחה שוה לזבח דמים לענין כל פסולי מחשבה כדאמרינן בכוליה מס' זבחים ומ' מנחות ומשמע ודאי דהוא הדין להא דמיא לזבח להקטירה והוא הדין שאר עבודותיו כגון חפינה והולכה לשם בעלים שהן ציבור בפיר' ומ"מ בכל קרבן ציבור כגון תמידין ומוספין ושאר קרבן ציבור סגי לאמר לשם צבור סתם והכל בכלל צבור כ"מ וכהנים והעם ואינו צריך לפרוט כאו"א בפ"ע אלא באמר לשם צבור לחוד סגי והכל במשמע וכדאמרינן לקמן בפ"ו (דף ס"ו) אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו ואפילו לר' יהודא דלית ליה התם האי טעמא מ"מ י"ל נהי דלאו בכלל עמך ישראל הן דיש להם שם מיוחד בפני עצמו מ"מ בכלל ציבור הן הילכך בכל קרבן ציבור סגי מן התורה באומר לשם ציבור סתמא מיהו בקטורת פנים חידש לן רחמנא דצריך לומר ולפרוט להדיא לשם כהן גדול וכהנים וכל ישראל כדכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל והאי קרא בקטורת משמע ליה והשתא אתי שפיר הא דקאמר כפרתו קודם לכפרת ביתו דהיינו שצריך לומר שמקריב את הקטורת הללו של פנים לכפר עליו ועל ביתו וכו' ולהקדים עצמו לביתו וביתו לכהנים וכהנים לכל ישראל ובלאו הכי קשה לי מאי האי דקאמר הכא דמחלק לד' כפרות שלו ושל ביתו ושל אחיו הכהנים ושל כל קהל ישראל הא בהאי קרא לא נאמר אלא ג' מיני כפרות בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל והא פי' לעיל הא דפר מכפר על ביתו ועל אחיו הכהנים נפקא ליה מדכתיב תרי ביתו גבי פר אחד בוידוי א' ואחד בוידוי ב' אבל הא מיירי מכפרת קטורת של פנים ששוה לכולן מנא ליה דהאי ביתו שניהן במשמע ביתו ממש ואחיו הכהנים נהי דאחיו הכהנים אינן בכלל קהל ישראל מ"מ ביתו זו אשתו מנא ליה דילמא הרי היא בכלל קהל ישראל כשאר נשי כהנים הדיוטות ושמא י"ל כיון דכבר נפקא לעיל מתרי ביתו דגבי וידוי פר דאשתו ואחיו הכהנים בכלל ביתו הן ילמוד סתום מן המפורש דהאי ביתו דגבי קטורת פנים נמי שניהן בכלל וכפרת ביתו זו אשתו דקודם כפרת אחיו הכהנים נמי מהתם נפקא ליה דהא התם הכי הוי וכדפי' לעיל:

איזהו כפרה ששוה לו ולביתו ולכל אחיו הכהנים ולכל ישראל קשה לי הניחא לר"י דדריש בספ"ק דשבועות (דף י"ג) גבי האי קרא דוכפר את מקדש הקודש דכתיב בסיפא דקרא יכפר וקאמר הושוו כולן לכפרה א' שמתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות אבל ר' שמעון סבירא ליה דאין כהנים מתכפרים כלל בשעיר המשתלח ואדר' שמעון

קאמר התם הא ודאי הושוו הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר באפי נפשיה אם כן הכא נמי נימא הכי דאכפרת דמים קאי והאי יכפר בעדו דכתב רחמנא למימרא שהושוו היינו לענין הא הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה וצריך לומר דהאי תנא כר' יהודא סבירא ליה דהושוו לגמרי משמע דהושוו שמתכפרים בכפרה א' אי נמי י"ל דהתם כיון דקרא דוכפר את מקדש הקודש מפר ושעיר הפנימי מיירי לא נראה ליה לר' שמעון לאוקמא סיפא דקרא דיכפר שמיירי בשעיר המשתלח דלא משתעי ביה קרא כלל ובעל כרחךשבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה דלא הושוו אלא בהא לחוד דבני כפרה נינהו ומ"מ כל חד בדנפשיה אבל הכא דכתיב קרא סתמא וכפר בעדו כיון דאפשר לומר דקרא מיירי בדבר שכולן הושוו לכפרה א' אין לנו לדחוק ולאוקמי דמיירי מדבר שלא הושוו לכפרה דסתמא היכא דלא מוכח הושוו לגמרי משמע:

יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי בספ"ט דזבחים (דף פ"ח) ובפ"ב דערכין פריך עלה מהא דאמר ר' ענני בר ששון דמעיל מכפר על לשון הרע יבא דבר שבקול ויכפר על קול ומשני לא קשיא הא בצנעה דהוא בחשאי קטורת מכפרת הא בפרהסיא דמעשה קול מעיל שהוא דבר שבקול מכפר וקשה לי דהא ההוא עובדא דויתן אהרן קטורת ויכפר על העם דמייתי מיניה קטורת מכפרת לשון הרע של פרהסיא הוי כדכתיב וילונו כל עדת בני ישראל וכו' ויהי בהקהל העדה וכו' ואין זה מקומו:

לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל פרש"י שהרי סמוך לו אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אבל מבין העולם ולמזבח שהוא מרוחק לא פרשי וקשה לי אטו ברחוק ממקום הקטרה תליא הא מילתא דפרישה הא מ"מ מקום פרישה מן התורה בזו ובזו שווין שטעון פרישה מן ההיכל אפילו בשעת הקטרת פנים כדכתיב וכל אדם לא יהיה באוהל מועד דהיינו היכל והרי כלום גזרו על פרישת אולם אלא משום היכל הסמוך לו שאם אתה מתירו כניסה בין האולם גזירה שמא יכנס להיכל הסמוך לבין האולם כדמוכח לקמן וכיון שכן כיון דאיסור כניסה בשעת הקטרה בין של היכל בין של פנים שווין בריחוק מקומן שהוא ההיכל כולו כי מרוחק מקום הקטר של זה משל זה מאי הוה הא לאו במקום הקטר תליא פרישה לפי ריחוק מקום הקטר וקרבתו וכיון דמקום פרישה בזה ובזה שוין איכא למיגזר פרישה של בין האולם בהקטר פנים הרחוק ממנו כמו בהקטר היכל הסמוך לו כיון דמקום פרישה של תורה סמוך לו בזה כמו בזה וכ"ש אם נאמר דפרישה של הקטרת היכל אינה מן התורה וכמש"ל דאין להחמיר אפרישת היכל דרבנן יותר מפרישת פנים של תורה ול"נ דהיינו טעמא דגזרו פרישה

מבין אולם משום הקטרת היכל ולא משום הקטרת פנים משום דבמילתא דשכיחא גזרו רבנן ובמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן כדאמרינן בכל מקום משום הכי משום הקטרת היכל דשכיח בכל יום ב' פעמים שחרית וערבית גזרו אפרישה מבין האולם אטו פרישה דהיכל אבל הקטרת פנים דלא שכיח דאינו אלא פעם אחת בשנה לחוד ביום הכפורים לא גזרו:

אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי. קשה לי דהא גופא קשיא דבתחילה קאמר מהיכל פרשי משמע הא אולם גופיה כלחוץ ואין צריך פרישה ולבסוף דקאמר מבין האולם ולמזבח לא פרשי משמע דווקא מבין האולם ולמזבח לא פרשי אבל האולם גופיה כלפנים וצריך פרישה וי"ל משום דבב' מקומות מספקא ליה להגמ' אי קדושת אולם והיכל חדא היא לקמן בשמעתין ובספ"ק דזבחים (דף י"ד) אם תמצא לומר קדושת אולם והיכל חדא היא אין מחשבה מועלת וכו' ושם רפ"ו וא"נ קסבר קדושת אולם והיכל חדא היא וכו' וכן ריש פ"ק דעירובין ואפשר לומר גם ר' אליעזר מספקא ליה הא ולא קאמר אלא מילתא דפסיקא ליה היכל פסיקא ליה אולם לא פסיקא ליה דאי קדושת אולם כהיכל מאולם נמי פרשי דבכלל כל אדם לא יבא באוהל הוי נמי אולם ואי קדושת אולם אינו כהיכל מאולם נמי אין צריך פרישה לפיכך שייריה לאולם:

מאי לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים הקשו התוס' מאי שנא דגזרו פרישה מבין האולם למזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת מתן דמים דידיה הא תרווייהו מחד קרא נפקא ותי' דהקטרה דכתיב בהדיה בקרא גזרי רבנן טפי מבהזאה דמיתורא דלכפר נפקא. ולי נראה דאדרבה דבר דלא כתיב בקרא בהדיא צריך הרחקה יותר דלא לזלזלו ביה כדמוכח בכל מקום אבל נראה לי דהיינו טעמא דגזרו בין האולם ולמזבח בשעת הקטרה [חסר מהעתקה וחבל על דאבדין]:

דף מד:

אתיא כפרה מיום הכפורים. וקשה לי אכתי בשעת הקטרת קטורת בהיכל בכל יום מנלן דצריך פרישה הא התם כפרה לא כתיבי וכי תימא הכי נמי דמן התורה אין צריך פרישה אלא מדרבנן בעלמא גזרו אי משום הקטרה דלפני ולפנים או גזירה משום דמים דהיכל דמפ' הכא ליתא דאם כן הא דאר"י כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה כך פורשין בשעת מתן דם פר כהן משיח וכו' ומפרש ר' אליעזר דהאי פורשין בשעת הקטרה דקאמר אקטורת דהיכל קאי דאלו משום לפני ולפנים אין צריך פרישה

מבין אולם למזבח והשתא תלי כתיבי בדלא כתיבי דפרישה דהני כתיבי ומן התורה הן דנפקא ליה בגזירה שוה דכפרה מיום הכפורים ואלו פרישת הקטרת היכל כל עצמו אינו אלא מדרבנן. ועוד דבסמוך אמ' ש"מ קדושת אולם והיכל חדא היא דאי אמרת ב' קדושות נינהו אולם גופיה גזירה וניקום ונגזור גזירה לגזירה והשתא אי פרישת הקטרת היכל אינו אלא מדרבנן משום גזירה וכדפי' אכתי תקשה אפילו אם תמצא לומר היכל ואולם חדא הווין אמאי גזרו אהקטרת היכל פרישה מבין האולם למזבח הא כל עצמו של פרישת היכל גופיה אינו אלא מדרבנן משום גזירה וניקום ונגזור גזירה לגזירה בין אולם אטו היכל והא ודאי ליכא למ"ד קדושת בין האולם והיכל חדא היא ועוד אפילו למאי דדחי אולם ובין האולם חדא היא ואולם והיכל ב' קדושות נינהו אכתי לא אתי שפיר מ"מ תקשה אפרישה דבין האולם משום הקטרה דהיכל הא הוה ליה גזירה לגזירה מיהו ראיה זו יש לדחות דבשלמא אי אמרת קדושת אולם והיכל תרתי נינהו ואין מקום כלל לגזור פרישה מבין האולם משום לתא דאיסור תורה כלל אלא אם כן הוי משום גזירה לגזירה פריך שפיר כיון דאין מקום לגזור עליו אלא בענין דהוי ליה גזירה לגזירה כולי האי לא גזרינן אבל אי אמרת דקדושת אולם והיכל חדא הוא ויש מקום לגזור על בין האולם משום היכא דאיכא בהיכל לתא דאיסורא דאוריתא כגון מתן דמים דהיכל תו לא חלקו חכמים בין מתן דמים הללו דהיכל להקטרה דהיכל והשוי מדותיהן לגזור פרישה מבין האולם משום הקטרה דהיכל כמו משום מתן דמים דידיה כדרך שלא חילקה תורה בלפני ולפנים בין מתן דמים דידיה להקטרה דידיה ואסרה לכל להיות בהיכל מ"מ קושיא א' ודאי קשיא וראיתי להרמב"ם בפ"ג מהלכות תמידין ומוספין שכ' בשעה שמקטירין הקטרה בהיכל בכל יום פורשין כל העם מן ההיכל ומבין האולם ולמזבח לא יהיה שם אדם עד שיצא זה שהקטיר הקטרה וכן בשעה שיכנס בדם חטאת הנעשים בפנים פורשין הכל מבין האולם ולמזבח עד שיצא שנאמר וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש בנין אב לכל כפרות שבקודש שלא יהא שם אדם ואין זה עולה לפי סוגיא דשמעתין דאם איתא למה לי גזירה שוה דכפרה כפרה מיום הכפורים תיפוק ליה מהאי בנין אב מיהו יש בידי ליישב דאי לאו גזירה שוה זו הוה אמינא דהא דכתב רחמנא וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש דהאי קודש היינו לפני ולפנים ולא היכל וכהאי גוונא אמרינן בספ"ק דזבחים (דף פ"ב) פנימה אין לי אלא פנימה היכל מנין תלמוד לומר אל הקודש פנימה ופריך ויאמר קודש ולא יאמר פנימה אמר רבא בא זה ולימד על זה פי' דאי כתב קודש ולא כתב פנימה הייתי אומר קודש זה לפני ולפנים ולא היכל ואפילו אביי לא אקשי עלה התם אלא משום

כיון דאפסיל בהיכל לפני ולפנים מאי בעי פי' והיה לו לקרא לכתוב היכל בהדיא אבל מ"מ אהא לא פליג דאל הקודש לחוד משמע דאלפני ולפנים קאי ואין היכל במשמע אי לא דגלי קרא יתירא על היכל ואם כן הכא נמי איכא למימר דהא דכתב רחמנא בבואו לכפר בקודש היינו לפני ולפנים ודווקא בשעת הזאה דשם צריך פרישה אבל לא בהזאות שבהיכל וכיון שכן אין כאן בנין אב כלל שהרי בקודש דטעון פרישה הא לא מיירי קרא אלא מהזאה והקטרה דלפני ולפנים לחוד דיום הכפורים ואין לנו עוד כיוצא בו אבל השתא דאתא לן גזירה שוה דכפרה מיום הכפורים אפר כהן משיח והעלם דבר ושעירי עבודה זרה שנותן דמן בהיכל שטעונין פרישה מעתה בע"כ האי בקודש אהיכל נמי קאי ומעתה אתי בנין אב אכל כפרה שבקודש שהוא צריך פרישה ואפילו קטורת שבהיכל של כל יום דאע"ג דלא כתיב בה כפרה מ"מ מכפרת היא על לשון הרע דהא נפקא ליה לעיל על קטורת שמכפרת מקטורת של אהרן והתם סתם קטורת היתה ולא של לפני ולפנים מיהו גם על זה אכתי קשה לי דהא בפ"ג דמנחות (דף כ"ז) סבירא ליה לר' יהודא דביאה ריקנית דהיכלומבית לפרוכת באזהרה לחוד ואל פני הכפורת במיתה ולרבנן מבית לפרוכת נמי במיתה ואמרינן מאי טעמא דרבנן דלא לכתוב רחמנא מבית לפרוכת [והו"א] היכל מיחייב מבית לכפורת מיבעי ש"מ מבית לפרוכת במיתה ור' יהודא אי לא כתב רחמנא מבית לפרוכת הוה אמינא מאי קודש מבית לפרוכת אבל היכל אפילו לאו נמי לא ורבנן ההוא לא מצית אמרת דהיכל כולו איקרי קודש שנאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים אלמא לרבנן כל היכא דכתב רחמנא קודש סתמא היכל במשמע ובעל כרחך צריך לומר דההיא סוגיא דספ"ח דזבחים דמשמע דאי לא כתב פנימה הוה אמינא קודש זה לפני ולפנים כר' יהודא אתיא ולא כרבנן דאמרי קודש סתמא היינו היכל מיהו לפי המסקנא לרבנן נמי ניחא והשתא סוגיא דידן אליבא דרבנן קשי' דכיון דהכא לכפר בקודש [כתיב] ממילא היכל במשמע דהיינו הזאות שעל פרוכת ועל מזבח הזהב ואי אמרת דאיתא זה בנין אב לכל כפרות שבקודש שטעון פרישה גזירה שוה זו דכפרה כפרה למתן דמים הללו שבהיכל למה לי אלא ודאי בע"כ ליתא להאי בנין אב אם כן קטורת של כל יום שבהיכל מנלן שיהא טעון פרישה ועוד קשה לי דהאי לכפר בקודש לאו מיותר הוא ולבנין אב לכל כפרות שבקודש אתי שיהא טעון פרישה אלא לכ"מ המקודשים שיהא טעונים פרישה מהן הוא דאתי כדאי' לעיל אין לי אלא אוהל מועד שבמדבר שילה וב"ע מנין וכו':

מאי טעמא התורה חסה על ממונם של ישראל והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס מאי טעמא משום חולשא דכהן גדול. וקשה לי משמע טעמא דמשום חולשא הא לאו הכי

היום ביום הכפורים היה חותה בשל ד' קבין ומערה ממנה לתוך של ג' קבין ועוד רישא נמי דקתני בכל יום חותה בשל ד' קבין ומערה לתוך ג' קבין משמע דאפילו בשבת היה עושה כן דבכל יום אפילו שבת במשמע והכי נמי תנן בפ"ד דתמיד דאפילו בשבת מערה לתוך של ג' קבין כדאמרינן לקמן בכל יום תנן גבי מערכות דאפילו בשבת במשמע וקשה לי הא בספ"ד דכריתות (דף כ' ע"א) תניא החותה גחלים בשבת חייב חטאת ר' אלעזר בר' שמעון משום ר' אלעזר בר' צדוק אמר חייב ב' מפני שהוא מכבה את העליונים ומבעיר את התחתונים פי' שעכשיו נעשו עליונים תחתונים וכבות מחמת משא של עליונים ומבעיר תחתונים שהיו כבויות מחמת משא שהיו עליהן וכשהן עכשיו עליונים נתבערו ולכולהו פי' דאמוראי דהתם משמע דלכולי עלמא א' מיהא חייב ואם כן הכא כשמערה ממחתה של ד' קבין לשל ג' קבין עושה מלאכה בשבת ויום הכפורים שלא לצורך גבוה אטו מפני שהתורה חסה על ממונם של ישראל נתיר אב מלאכה בשבת ויום הכפורים שלא לצורך גבוה והא אפשר לחתות ולהכניס בא' וצורך גבוה הא איתעביד כהלכתה בא' כמו בב' על ידי עירוי מזה לזה והא הבערה שלא לצורך גבוה במקדש לא הותרה ובשלמא חתוי א' במחתה לא סגי בלאו הכי כיון דגחלים לצורך קטורת אין ניטלים אלא ממזבח החיצון כדנפקא ליה לקמן מקרא והוה ליה חתוי א' לצורך גבוה ודוחה שבת אבל חתוי וערוי ממחתה למחתה דאינו לצורך גבוה אלא לחוס על ממונם של ישראל ויש בזה משום מלאכה האיך דוחה שבת שלא לצורך גבוה והא בפ"ד דתמיד תנן גבי מחתה של קטורת נתפזר ממנו קב גחלים היה מכבדן לאמה ובשבת היה כופה עליהן פסכתר פי' שבשבת לא שרי לכבדן לאמה אלמא כל שאינו לצורך גבוה במקדש לא הותר מיהו י"ל דשאני הכא דהוה ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה דלא ניחא ליה לא בהבערת תחתונים ולא בכבוי העליונים דהא כשמכניסין להיכל חוזר ומערה ממחתה שניה זו על מזבח הזהב להקטיר וחזרו ונעשו עליונים תחתונים ותחתונים עליונים והכבוים על ידי מחתה ב' נתבערו והמבוערות נתכבו והוה ליה כבוי והבערה שעל ידי ערוי למחתה ב' שלא לצורך גופה ודמיא להא דא' התם החותה גחלים בשבת להתחמם בהם ואינו מתכוון לא לכבוי ולא להבערה והובערו מאליהן דפטור למ"ד מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עלי' ואע"ג דקי"ל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור כיון דאינו אלא שבות במקדש ל"ג אבל קשה לר' יהודה דאמר התם מלאכה שאינה צריכה לגופה דחייב ואליבא דר' יהודה אמר התם בהא דהחותה גחלים להתחמם בהם דחייב אע"ג דאינו מתכוין מאי איכא למימר הא משמע בכל הני דחשיב במתניתין בהני חילוקי דהקטרה דיום הכפורים מהקטרה דכל יום דאפילו ר' יהודא מודה בהו ולא פליג אלא בסיפא

דלעולם כהן גדול עולה באמצע ודמקדש בקיתון של זהב אבל בכל הני דרישא משמע דמודה ר' יהודא בהו:

והכי קאמר בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית ומערה לתוך ג' קבין ירושלמית קשה לי מאי טעמא נקט ר"י למילתיה בתרי גווני מדות בחדא בשל מדברית ובחדא בשל ירושלמית וכהאי גוונא פריך הגמ' פ"ו דזבחים (דף ס"ד) דאמר התם ר' אומר מאי ימין ימין דמזבח מאי שמאל שמאל דגברא וניתני או אידי ואידי דמזבח או אידי ואידי דגברא קשיא מיהא בהא דלא נאמר שניהם בשל מדבר דהיה חותה ומערה בשל מדבר י"ל כיון דמערה בשל ג' קבין ירושלמית נותר יותר מג' קבין מד' ולד' לא הגיע ואין כאן חשבון מכוון משום הכי נקט סיפא ומערה בתוך ג' קבין ירושלמית דאז החשבון מכוון ג' קבין לא פחות ולא יותר אבל הא קשה הוה ליה למימר הכל בירושלמית היה חותה בה' קבין ירושלמית ומערה לתוך ג' קבין ירושלמית דהוה ליה גם כן החשבון מכוון ושמא י"ל דלשון סאה שגור יותר בלשון חכמים וכל כמה דמצי למימר סאה אינו חושב לקבין משום הכי מיירי בב' גווני מדות כדי למתני רישא סאה שהוא לשון הרגיל יותר מקבין ובסיפא חשבון מכוון:

בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום הבבא זו לא נתפרש בגמרא טעמא ונראה לי דהיינו טעמא משום דבגמרא קחשיב ז' מיני זהבים זה למעלה מזה וחשיב זהב פרוים לבסוף דאלמא הוא חשוב מכולן ואזהב אדום דמתניתין קאמר בברייתא והיינו זהב פרוים וכיון שהוא חשיב מכולן עשו מחתת קטורת יום הכפורים שחשוב שכן נכנס לפני ולפנים ממין זהב החשוב יותר אי נמי משום שדומה לדם פרים כדאמרינן בגמרא לפיכך בחרו אותו למחתת פנים שגם דם פר נכנס לפנים כמותו:

דף מה.

בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערביים מדקאמר בכל יום משמע אפילו בשבת כדאמרינן לקמן גבי בכל יום היה שם ד' מערכות וקשה לי הא תניא בפ' י"ג דזבחים (דף ק"ט) המקטיר קטורת כזית בחוץ חייב חצי פרס בפנים פטור ומפ' רב מאי פטור פטור צבור שיצאו ידי חובתם קטורת שבכל יום דבהכי הוי הקטרה והוא הדין דבכזית לחוד נמי יצאו ידי חובתן דהאי שיעורא פרס בשחרית ובין הערביים אינו אלא מדרבנן דמן התורה בכזית סגי כדפירש"י וכן מוכח סוגיא דהתם והשתא כיון דמן התורה בכזית האיך מקטיר בשבת (חצי) פרס הא כל מה שמבעיר מן הקטורת ע"ג בשבת יותר מכזית הוה ליה מבעיר שלא לצורך גבוה והא א' במס' מנחות (דף ס"ד) עומר היה בא בשבת

מג' סאין ובחול מחמש ומפרש בגמ' דהיינו טעמא כיון דאפשר לא טרחינן ואע"ג דאין עשרון מובחר אתי מג' סאין אלא בטרחא אפילו הכי מוטב שירבה במלאכה א' בהרקדה ואל ירבה במלאכות הרבה כדאמרינן בגמ' התם והשתא התם הא מ"מ בין כך ובין כך הוי חילול השבת שוה אפילו הכי אפילו מחילול מלאכות הרבה ולהעמיד על חילול מלאכה א' פעמים הרבה דייקינן ואע"ג דקצירת עומר דחי שבת כ"ש הכא גבי קטורת דסגי בחילול מועט של הבערת קטורת בכזית האיך התירו לו לפזר ולהבעיר פרס שיש בו כמה זיתים ולהרבות במלאכת הבערה שלא לצורך והא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' יהודא התם ואמרו אחד שבת ואחד חול משלש היה בא אלא משום דסברי עשרון מובחר מג' סאין בא א' שבת וא' חול כדמפרש התם אבל לכולי עלמא מטרח לא טרחינן היכא דאפשר וה"נ אמר ר' יהושע בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם ערב פסח שחל בשבת מפשיט את הפסח עד החזה ותו לא הואיל ויכול להוציא את האימורין מטרח לא טרחינן ואפילו רבנן לא פליגי עליה וא' עד שיפשיט את כולו אלא משום שלא יהא קדשי שמים מוטלין כנבילה כדאמרינן בפ' כל כתבי (דף קי"ו) ועוד הא לא שרו רבנן התם אלא בדשקיל ליה בברזא דליכא אלא שבות כדא' התם אבל מלאכה גמורה לא והא הכא פיזור קטורת על האש יותר מצורך מצוה [הוי] מלאכה וליכא טעמא להתירא אמאי שרי פרס כיון דסגי בכזית והכי נמי קשה לי אהא דר' יהודא בפ"ב דמס' תמיד ביררו משם עצי תאנה יפים לסדר מערכה ב' של קטורת כו' באומד ה' סאין גחלים ובשבת באומד ח' סאין גחלים ששם נותנים ב' בזיכי לבונה של לחם הפנים וטעמא שהיו נותנים באומד ה' סאימשום שכך שיערו לחתות בתוכה בראש המזבח שהוא מחתה של סאה לר"י דמתניתין דהא ההוא דתמיד כר"י מוקי לה התם ובעל כרחך הא דבשבת נותן בשל ח' סאין היינו ה' סאין לצורך מחתה של קטורת והמותר לבזיכין דהא בשבת נמי היה חותה כשיעור של חול דהא בכל יום חותה בשל סאה תנן בדר"י דמשמע אפילו בשבת והשתא קשה טובא שהרי בקטרת דיום הכפורים דנפיש שהיה מלא חפניו סגי במחתה של ג' קבין גחלים כדתנן והיום חותה בג' ובה היה מכניס א"כ (כחצי) בפרס בכל יום דזוטר טובא סגי בפחות מכאן הרבה והאיך התירו בשבת להרבות הבערת עצים בכשיעור זה וכ"ש דהקטורת דכל יום דסגי בכזית בהבערתו בעצים מועט סגי ועוד האיך התירו בשבת לחתות בשל ד' קבין לתנא קמא ובשל סאה לר' יהודה ולפזר קב או קביים לאיבוד ובשביל זה צריך להבעיר עצים רבים במערכה ואין בזה צורך גבוה כלל והוה ליה הבערה שלא לצורך והרי לכולי עלמא היכא [דאפשר] (דלא אמרינן) מטרח לא טרחינן וכמ"ש. וי"ל דודאי דבר שהוא צורך גבוה שניתן שבת לדחות אצלו ואין לו

שיעור למעלה אע"ג דיש לו שיעור למטה כל כמה דבעי מוסיף ומרבה ודוחה את השבת דלא ניתנה תורה למלאכי השרת לכוין ולצמצם בשיעורו שלא להוסיף ולא לגרוע מן השיעור וקצבה והמדה שנתנה לו תורה הלכך הקטרת קטורת אע"פ שיש שעור למטה דבכזית סגי כיון דאין לו שיעור למעלה כל כמה דבעי מרבה ומוסיף והקטרת הכל דוחה שבת והוא הדין הבערה לצורך גחלים של קטורת מוסיף ומרבה כל כמה שירצה ואין לו שיעור למעלה והכל דוחה שבת אבל עומר דיש לו שיעור למעלה דאין להוסיף על עשרון ואם הוסיף גרע ופסול כדאמרינן בספ"ז דמנחות (דף ע"ו) כל המנחות שריבה במדת עשרון או שמועט במדת עשרון פסולה וכמו שכל עצמו של עומר יש לו שיעור למעלה שאין להוסיף על עשרון משום הכי כל דיחוי שבת לצורכו אינו דוחה אלא לפי מדת שיעור עשרון לבד ולא יותר משום הכי לר' יהודא אינו נקצר בשבת אלא ג' סאין הואיל ועשרון מובחר כשיעורו של עומר אתי מיניה אם קוצר יותר הא מחלל שבת שלא במקום מצוה כיון דאין לגבוה צורך בו ואפילו אי בעי לעשות ממנו צורך גבוה אי אפשר וההיא דערב פסח שחל בשבת היינו טעמא דאינו מפשיט אלא עד החזה דכיון דכל עצמו של הפשט שדחי שבת אינו מצד חשיבות עצמו אלא בשביל הוצאת אימוריו להקטיר שהן צרכי גבוה וכיון דבהפשט עד החזה כבר יש בו די להוצאת אימוריו כדאמרינן התם תו אין לדחות שבת דאי אפשר שיעלה לגבוה איזה דבר א' מחילול שבת של הפשט שמן החזה ואילך וגרע מהא דקצירה יותר מכדי צורך עשרון של עומר הלכך לא דחי שבת:

בכל יום מקריב פרס בשחרית וכו' והיום מוסיף מלא חפניו לכאורה נראה לי מדקאמר והיום מוסיף מלא חפניו מכלל דכל הני בבי דחשיב עד השתא דהיום חותה בשל זהב ובשל ג' קבין והיתה קלה וידה קצרה לאו מאותו קטורת שהיה מוסיף בו ביום לחוד מיירי אלא אפילו קטורת של היכל דבו ביום היו בו כל השינוים הללו מקטורת דכל השנה ודברים של טעם הן דהא טעמא דכל הני משום חולשא דכהן גדול להקל משא מעליו לפיכך האי טעמא שייך נמי בהקטרת היכל דבו ביום שאינה נעשית נמי אלא בכהן גדול כדתניא לעיל בפ"ג נכנס להקטיר את הקטורת והא נמי דבכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום לר' מאיר אע"ג דלמאי דפי' לעיל טעמא דהיום אדום לא שייך אלא בקטורת דבפנים מ"מ כיון דבשאר דברים היתה שוה מחתת היכל דבו ביום למחתת פנים לכל דבר וחלוקה ממחתה דכל יום הושוו נמי מחתת היום של היכל לשל פנים במראית הזהב נמי אי נמי י"ל כיון דמלאכת מחתת היכל ופנים דבו ביום שוין בגודל ובכובד לכל דבר הושוו נמי במין זהב של מראה א' כדי שלא יצטרך לבו ביום ב' מיני מחתות מיוחדים א' לצורך קטורת היכל וא' לצורך הקטרת פנים לפיכך היתה מחתת היכל נמי מזהב אדום

כשל פנים כדי שתהא ראויה מחתה זו של היכל להקטיר בה גופה בפנים ולא יצטרך לב' מחתות חלוקים מכל השנה לבו ביום כי התורה חסה על ממונם של ישראל מיהו אין טעם זה מספיק כל כך דאם כן בהקטרת היכל בין הערביים שהיתה לאחר הקטרת פנים ונעשית נמי על ידי כהן גדול יצטרך מחתה א' חדשה דבשלמא הקטרת שחרית בהיכל שהיה קודם הקטרת פנים בא' סגי ליה ומשתמש בה תחילה להקטרת היכל ואחר כך משתמש בה להקטרת פנים דמעלין בקודש אבל להקטרת בין הערבים בהיכל שהיה לאחר עבודת פנים אי אפשר להשתמש בה בההיא מחתה גופה דהא קי"ל מעלין בקודש ולא מורידין וכדהשיב רבי בפ"ק אדברי ר"ד דאמר בגדי לבן של פנים כשרים לכהן הדיוט בגדים שנשתמשו בהן קדושה חמורה ישתמשו בהן קדושה קלה ואפילו רבי דוסא לא קאמר אלא משום כיון דאינו ראוי שוב לקדושה חמורה דהא והניחם שם אמר רחמנא שלא ישתמש [בהם] יום הכפורים אחר לית בה משום אין מורידין כיון דאסרם רחמנא מעתה לקדושה חמורה אבל מחתת פנים דראוי ליום הכפורים אחר כולי עלמא מודי דאין מורידין להשתמש בה קדושה קלה לצורך הקטרת היכל כיון דעדיין ראוי לקדושה חמורה לא ישתמש בה קדושה קלה וכיון שכן דבהקטרת היכל בין הערבים אי אפשר להשתמש במחתה זו עוד אם כן במחתה זו דבין הערבים ישתמש נמי לקטורת של שחרית והכי עדיפא דהא לשנה הבאה אי אפשר להשתמש במחתה זו להקטרת היכל כלל אפילו לשל שחרית אחר שכבר נשתמש בה קדושה חמורה דהקטרת פנים אשתקד משום אין מורידין ואם כן יצטרך בכל יום הכפורים למחתה חדשה אלא ודאי לשל שחרית ושל בין הערבים להקטרת היכל דיום הכפורים היתה מחתה א' מיוחדת לעולם מיום הכפורים ליום הכפורים א' סגי במחתה א' ולצורך פנים היתה מחמת א' מיוחדת לעולם ואם כן תקשה אי סלקא דעתך דמתחת היכל דיום הכפורים שוה לכל דבר דמתניתין למחתת פנים וממחתת היכל דבו ביום נמי מיירי מתניתין דנחלקה משל כל יום בכל הני אכתי תקשה תינח בכל מילי דהיינו טעמא דנשתנה מחתת בו ביום ממחתת כל יום משום חולשא דכהן גדול האי טעמא י"ל נמי במחתת היכל דבו ביום אבל הא ודאי תקשה מה נשתנה מחתת היכל דבו ביום במראיתה להיות של זהב אדום ממחתת כל יום כיון דאין משתמש בה לפנים אלא ודאי פירוש א' עיקר דהשוו חכמים כל מחתות יום להדדי מטעמא דפי' ולישנא דמתני' הכי דייקא מדקאמרינן בכולה מתני' בכל יום היה כו' והיום ואי אקטורת פנים לחוד קאי הני שינויי אבל הקטרת היכל דבו ביום ובכל יום שווין לא היה לו לתנא לתלות הני שינויי בין כל יום לבו ביום הא בו ביום דומיא דהקטרת כל יום דהיינו הקטרת היכל דאיתנייהו בו ביום ובכל יום שוין הן

ואין היום גורם לשינויי הללו אלא הקטרת פנים חלוקה מהק', היכל] אפילו משל בו ביום אלא ודאי כדפי' דכל הקטרה דבו ביום בין של פנים בין של היכל שוין הן לכל הני דקחשיב נמצא דהיום לכל הקטרות גורם לכל הני שינויים דקחשיב ולא הקטרת פנים לחוד והיינו נמי דתנא בההוא בבא בכל יום מקריב פרס בשחרית וכו' והיום מוסיף כלומר חוץ משל שחרית וערבית היה היום גורם עוד למלא חפניו. והא דתני בתר הכי בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה והא לא היה אלא בהקטר פנים לחוד ולא דהיכל י"ל דההיא אבבא דלפניה קאי דמיירי מהקטרת פנים לחוד הנוספת בו ביום על של היכל ועלה קאי והיום בנוספות זו דאיירינן בה היתה דקה מן הדקה וזה היה נראה נכון אלא מדברי מסדרי עבודת היום מפעלי הפיוט הקדמונים לכאורה ל"מ כן והדבר צריך תלמוד:

והיום מן הקיתון של זהב ומ"מ אותו קיתון מקודש לכלי שרת היה ולא של חול וכדאמרינן בפ"ב דזבחים (דף כ"ג) של חול אין מקדשין ק"ו מכנו שנמשח עמו ואין מקדשין אבל כלי שרת מרבי ליה התם מדכתיב ירחצו יתירא:

א' מערכה גדולה כו' משמע דהני תנאי קא חשיבי להני מערכות כסדרן הקודם קודם כדאמרינן לעיל פ"ג מערכה גדולה קודמת למערכה ב' של קטורת וכמו שאפרש:

וא' שמוסיפין בו ביום ליטול ממנה גחלים לצורך קטורת של פנים לעיל פ"ג איכא תרי טעמי בהא דמערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת אע"ג דמכניסין ממנה לפנים משום דכפרתה מרובה עדיף והאי טעמא פי' שם דאההיא שמוסיפין בו ביום לא סגי דלקדום לה מערכה גדולה דכיון שמכניסין ממנה לפני ולפנים אין כפרתו מרובה דמערכה גדולה עדיפא מינה כמו שהוכחתי התם:

דף מה:

[מלואים: **שסודרן** על גב הכבש או על גב הסובב פי' התוס' בשם ריב"א אבל ע"ג היסוד לא דא"כ הי' נפסל בלינה אם ירד אבל סובב שהוא מחצי המזבח ולמעלה ה"ה כמזבח ואין לינה מועלת בראשו של מזבח וכן כבש ואני תמה ע"ז הניחא לרבה דאמר בפ"ט דזבחים (דף פ"ז) אין לינה מועלת בראשו של מזבח אלא לרבא דאמר התם דאפילו בראשו של מזבח מועלת לינה מאי איכא למימר ואע"ג דהא דמועלת לינה לרבא ה"מ דאם ירדו מן המזבח דלא יעלו אבל אם לא ירדו מקטיר והולך דהא המזבח מקדש פסולין ליקרב אם עלו וכן כבש כדאמ' התם הא מ"מ מב"ל התם אויר מזבח כמזבח דמי או לאו כמזבח דמי ואתינן למפשט דכמזבח דמי מדכבש מקדש פסולין ואי אויר מזבח לאו

כמזבח אויר כבש נמי לאו ככבש האיך מסיק ליה מכבש למזבח הו"ל ירוד ודחי דנגיד ליה פי' גוררן מן הכבש עד המזבח ואינו מגביהן והשתא לרבא דלינה מועלת בראשו של מזבח וה"ה לכבש וסובב ואי אויר מזבח לאו כמזבח דמי ה"ה לאויר כבש וסובב והשתא האיך מסיק ליה מסובב שהוא למטה מראשו של מזבח ד"א כדא' בפ' ב' הלחם (דף צ"ז) והיכא מסיק ליה לאותן ד"א דמן הסובב למזבח הו"ל ירוד בשלמא של כבש למזבח א"ל דנגיד ליה שהרי ראש הכבש מחובר לראש המזבח בשוה לו כדאמ' בפ"ו דזבחים (דף ס"ב וס"ג) אבל סובב שנמוך ד"א מראש המזבח היכא מסיק ליה לאותן ד"א שמן הסובב למזבח בע"כ באויר סובב מסיק ליה הא הו"ל ירוד וכיון דלרבא לינה מועלת שם ונפסל בלינה הו"ל ירוד ולא יעלה שוב למזבח והא הכא אמר שסודרן ע"ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן האיך סודרן שוב על מערכה גדולה הא מן סובב למזבח לא סגי דהו"ל ירוד ולא יעלה עוד ועוד אני תמה דלא מצינו שסובב יהא כמזבח והתם לא מרבינן פסולים שאם עלו לא ירדו אלא לכבש אבל לא לסובב כדאמר התם אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל את המזבח ועוד אפי' כבש לא שוה למזבח לכל דבר והא לענין מעלה שאור ודבש למזבח דעובר בל"ת א' בפ"ה דמנחות (דף נ"ז) מזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ואל המזבח ואי לאו דרבי קרא ה"א כבש לא ואפי' התם ס"ל לר"א דלא רבי קרא כבש כמזבח לענין כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אלמא כבש לא שוה למזבח אלא למאי דרבי קרא אבל למאי דלא רבי לא רבי וכ"ש סובב דלא רבי קרא שיהא כמזבח למידי דאינו כמזבח לקדש פסולים שלא ירדו מיהו הא אינה קושיא כ"כ דבפ"ו דזבחים (דף ס"ה) אמר' עושה מערכה ע"ג סובב איכא בינייהו פי' לת"ק דהתם הרוצה לעשות מערכה ע"ג סובב ולהקטיר עושה ולר"נ וראב"י אינו עושה וא"ל דההיא דהכא כת"ק דהתם דסובב כמזבח לכל דבר מ"מ קושיא א' ודאי קשה דקאמר הכא סודרן ע"ג סובב עד שעושה מערכה גדולה וסודרן והרי סתם עשיית מערכה גדולה ע"ג המזבח הוא ועוד שם בפ"ב דתמיד אמר' בהדיא שמחזירין אותן אחר סידור ב' מערכות ע"ג המזבח למערכה והא הו"ל ירדו כדפי'.עוד פי' התוס' דאיסור יש להוריד מן המזבח אבל כשסודרן ע"ג הכבש וסובב לא מקרי ירידה ולפ"ז י"ל דהיה מחזירן משם למזבח קודם עלות השחר שלא נפסלו עדיין בלינה ואע"ג דחזרת איברים הללו היו אחר סידור ב' מערכות כדתני הכא עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן ובפ"ב דתמיד בהדיא שאחר סידור ב' מערכות היה מחזיר לאיברים הא אמרינן בספ"ב (דף כ"ז) שסידור המערכה כשר בלילה:]

[מלואים: **מנין** לאיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב שסודרן ע"ג המזבח ק"ל מדקאמר שלא נתאכלו מבערב אלמא שכבר התחילו בהקטרתן אלא שלא נתאכלו לגמרי עדיין א"כ מאי האי דקאמר שסודרן על גב המזבח וכי מי הורידן משעה שעלו להקטר שאתה מצריך לחזור ולהעלותן ועוד מאי האי דקאמר ואם אין מחזיקן סודרן על הכבש כיון דאיירי באותן איברים ופדרים שכבר עלו למזבח להקטיר אלמא בהחזיק מזבח איירי וכי מפני שכבר מקצת הוקטרו אלא שלא נתאכלו לגמרי מעכשיו אין המזבח מחזיקן אדרבה הא בתחילה הוו נפישי טובא וצריך מקום יותר גדול להחזיקן מדהשתא שנשרפו קצת והמותר נצטמק ואם אין מקום המזבח יכול להחזיק עכשיו כ"ש מעיקרא ונ"ל דה"ג שסודרן על צידי המזבח ואם אין הצדדים מחזיקן שסודרן על הכבש וכו' וה"ג בהדיא בפרק ב' דתמיד והתם קאי בלילה לאחר תה"ד ורוצין לעלות האפר ע"ג תפוח וצריך לסלק האיברים ופדרים מתוך האפר שבאמצע המזבח והכי תני התם ראוהו אחיו שירד נטלו את המגריפות וכו' האיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב סילקו אותן על צידי המזבח אם אין הצדדים מחזיקן סודרין אותן בסובב על הכבש וכו' וה"נ מיירי ברייתא זו דהכא:]

[מלואים: **אפילו** מאן דלא דריש וי"ו וי"ו ה"א דריש ק"ל לר"מ דדריש וי"ו לחוד הו"ל למכתב ה"נ ואש וי"ו יתירא לחוד כמו התם ל"ל דכתב רחמנא וי"ו ה"א יתירא וה"נ ק"ל אההיא דפ' הערל (דף ע"ב) דדריש ר"י נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה ואיתיבי' ר"א לר"י אין לי אלא נימול לח' שאינו נימול אלא ביום נימול לט' לי' לי"א לי"ב מנין ת"ל וביום ואפי' מאן דלא דריש וי"ו פי' ראב"ש דאמר התם שלא בזמנו נימול אפי' בלילה וי"ו ה"א כגון הכא גבי נותר דכתיב והנותר דריש והשתא לת"ק דדריש וי"ו לחוד ה"נ גבי נותר ל"צ למכתב אלא וי"ו לחוד וי"ו ה"א יתירא דכתב רחמנא ל"ל ונ"ל דאפי' מאן דדריש וי"ו לאו לגמרי בכל מקום דריש אלא דוקא לדרשא דאינו נגד השכל והסברא אבל לדבר חדש דלא מצינו טעמא ולא מצינו כיוצא בה לא דריש לה וכהאי גוונא פירשו התוס' בפרק ד' דסוטה (דף כ"ד) גבי האי איש איש מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות אשת חרש אע"ג דאמר' בפ' הנחנקין אליבא דר"י איש איש דברה תורה כלשון בני אדם ה"מ בדרשה רחוקה יותר לא דריש וא' יותר דברה תורה כלשון בני אדם והכי צ"ל אליבא דכמה תנאי כמו שהאריכו התוס' התם וכהאי גוונא מצינו עוד בסוף פרק קמא דחגיגה (דף י"א) דפריך ודילמא לעבור עליו בב' לאוין ועשה ופירשו התוס' אע"ג דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן לה בלאוי ועשה מ"מ הכא מוקמינן בלאוי יתירא מלמידרש מיניה קרבן חדש של חגיגה

שלא מצינו כיוצא בו בתורה ודומה לו מצינו בריש יבמות דמוקי לה לא יגלה בשומרת יבם של אביו בלאוי יתירא ולא מוקי לה באנוסת אביו וכיון שכן ה"נ א"ל דר"מ נמי לא דריש וי"ו יתירא לדבר חדש שלא מצינו כיוצא בו הילכך אי לא כתב רחמנא הכא והאש אלא ואש כמו באידך קרא לא הוי דרשינן כלל להנך וי"ו יתירא למערכה חדשה לא זו לאברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב ולא זו למוסיפין בו ביום בשביל מחתת קטורת של פנים דהו"ל דבר חדש שלא מצינו כיוצא בו שלענין א' של הקטרה יהי' ב' מערכות לאיברים ופדרים של היום ולאיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב דהא דא ודא א' הא שתיהן הקטרה א' של אימורין הן מה לי של היום מה לי של אתמול וה"נ אידך וי"ו לא הוי דרשינן לשל בו ביום מערכה חדשה לצורך קטורת פנים ולא יכול ליה ליטלו ממערכה ב' של כל השנה שהיא נמי נעשית לצורך קטורת דהא לא מצינו לענין מין הקטרה א' ב' מערכות דהא דבעי מערכה גדולה לצורך איברים ופדרים ומערכה ב' לצורך קטורת היכל היינו מפני שהן דברים חלוקין לגמרי זה מזה שזה מיני דמים וזה אינו מיני דמים וזה הקטרתן בחוץ וזה בפנים בהיכל לפיכך ל"ל נמי למיני מנחות שאינן מיני דמים והקטרתם על מערכה גדולה משום דמ"מ בהא דמו להדדי שהקטרתן בחוץ כמיני דמים אבל הקטרת היכל ולפני ולפנים דשתיהן הקטרה א' של קטו' אין זה חילוקא יתירא מה שזה מקום הקטרתו נשתנה קצת משל זה שזה בהיכל וזה לפני ולפנים אין זה שינוי יתירא להצריך ב' מערכות חלוקות לצרכן כיון דמ"מ בהא שווין שאין הקטרתן על מערכתן אלא במקום אחר וכל עצמן של מערכתן אינן אלא ליטול הימנו גחלים להביא למקום הקטרתן להקטיר עליהם וכיון שכן אינן ראויין לב' מערכות ובחד מערכה סגי להו ולא הוי דרשינן וי"ו יתירא למערכה חדשה להק' פנים לבו ביום שלא מצינו כיוצא בו אבל השתא דכתב רחמנא וי"ו ה"א יתירא דגבי והאש ובע"כ ו' ה' אפי' לדבר חדש לגמרי נמי דרשינן מיניה דו' ה' אלים למדרש ככל דרשות שבתורה וא"כ כיון דמן והאש דרשינן בע"כ למערכה חדשה לבו ביום ולא סגי לה בההיא מערכה של קטורת של כל יום וכיון דכבר מצינו כה"ג ב' מערכות לענין הקטרה א' של קטורת מעתה אין זה דבר חדש אי דרשינן לוי"ו לחוד דואש למערכה בפני עצמה לאיברים ופדרים דאתמול ואין זה דבר חדש שלא מצינו דמין הקטרה א' יהי' זקוקים לב' מערכות ואין ראוי לדרוש דבר חדש כזה מוי"ו יתירה דהא כבר מצינו כיוצא בו ב' מערכות למין הקטרה א' של קטורת נמצא מכח דרשה דוי"ו ה"א דוהאש אתי ליה לר"מ נמי אידך דרשא דוי"ו מואש ואי לא כתב רחמנא אלא וי"ו יתירא לחוד בשניהם לא הוי דרשינן לא האי וי"ו ולא האי אבל השתא חדא מכלל חברתה אתיא לן וה"נ התם בפרק הערל אי לא

כתב רחמנא ו' ה' יתירא גבי והנותר אלא וי"ו לחוד כמו גבי מילה דכתיב וביום ו' יתירא לחוד לא הוי דרשינן לא וי"ו דנותר ולא דמילה למעוטי שלא בזמנה בלילה דהוי דבר חדש שלא מצינו כיוצא בו שלאחר זמן יהיה לילה פסולה למצותן דבשלמא בזמנם כגון מילה בליל יום ח' ונותר אור ליום ב' לק"ק דאין נשרפים עד הבוקר א"ל ה"ט דלילה לא משום דאכתי מחוסר זמן הם וליל ח' דמילה דומה ליום שלפניו וכן של נותר ומידי דהוה אחייבי טבילה של טומאת ז' כגון זב וזבה יולדת ומצורע וט"מ שאין טובלין אלא ביום ז' דוקא אבל בליל ז' אכתי מחוסר זמן הואי כדתנן בסוף פרק ב' דמגילה ומ"מ לאחר זמנם דהיינו מיום ז' ואילך טובלין אפילו בלילה כמו שפי' המפר' וכמ"ש שם בחי' וא"כ ה"נ גבי מילה ונותר לאח"ז לילה ויום ראוין להיות שוין ולא דמי למצות שנוהגין ביום ולא בלילה כמו ציצית ותפילין למ"ד לילה לאו זמן ציצית ותפילין הן דהתם לאו משום דאין הכשר מצותן בלילה אלא זהו זמן מצותן שקבע להן תורה ביום ולא בלילה ודמי לשאר מצות שקבע להו תורה זמן שהזמן גרמא למצותן כמו שופר סוכה לולב וכיוצא בו דאין זמן חיובן אלא באותן הימים שקבע להו תורה אבל לא בשאר כל השנה וה"נ חיוב זמן ציצית ותפלין רמי רחמנא עליה ביום ולא בלילה ואין יום זה תשלומין לזמן חיובו של יום חבירו אלא בכ"י בפ"ע רמיא חיובא עליה ואם קיים ביום זה מצות הללו אכתי חיובא של יום מחר רמיא עליה בפ"ע וחייב לעשותן בעד חובת היום והרי מצינו מצות דוגמתן שאין זמן חיובן ומצוותן אלא בלילה דוקא ולא ביום כאכילת פסח ומצה וקצירת העומר כדתנן בספ"ב דמגילה וכן ק"ש של ערבית אלא לא ביום תליא מילתא אלא כל מצוה ומצוה מכיוצא באלו קבע תורה זמן לחיוב מצות מהן ביום מהן בלילה מהן לזמן הגורם למצותן כגון מצות הנוהגין למועדים ולזמנים אבל מצות כיוצא באלו כנותר ומילה שאין זמן מצותן אלא חדא שעתא ואם מל תינוק זה או שרף נותר זה פקע חיוב מצותן של אלו מעליו לגמרי אלא שאין זמן קבוע למצותן לומר שאם עבר זמנם בטילים כמצה וכיוצא אלא הכשר מצותן נוהג לעולם ואין זה זמן חיוב מצותן שחייב לעולם במצות הללו כמו ציצית וכיוצא דכל שעתא ושעתא רמי עליה חיובא בפ"ע והללו אינן כן דאין זמן חיובן אלא שעתא חדא אלא זמן הכשרן לעולם ואי לא עביד האידנא עביד ליה למחר ומ"מ לא פסק חיובן ומצותן מעליו ודמין לחייבי טבילות דאמרן שזמן מצות טבילתן ביום ז' ובליל ז' לא דאכתי בלילה מחוסר זמן הוי כמו בימים שלפניהם ואין זמן חיובם אלא שעתא חדא ומ"מאם לא טבלו ביום ז' לא פסק מצותן ויש להם תשלומין להכשר מצותן לעולם ובין ביום ובין בלילה הכשרם מזמנם ואילך וה"נ דכוותיה הילכך אי לא כתב רחמנא גבי נותר ו' ה' יתירא לא הוי דרשינן מוי"ו יתירא של נותר וכן דגבי מילה לדבר חדש שלא

מצינו כיוצא בו דלאח"ז לא יהא הכשירן אלא ביום ולא בלילה אדרבא בחייבי טבילות שהן כיוצא בהן ובלאח"ז הכשרן בין ביום בין בלילה אבל השתא דכתב רחמנא ו' ה' יתירא גבי נותר דמההוא יתורא אפי' דבר חדש שלא מצינו כיוצא בו נמי דרשינן ליה ובע"כ נפקא ליה מיניה לנותר דשלא בזמנו נמי אין הכשר שריפתו אלא ביום מעתה סגי לן וי"ו יתירא לחוד גבי מילה ללמד על שלא בזמנו שאין הכשירו אלא ביום כיון דאין זה דבר חדש וכבר מצינו כיוצא בו גבי נותר אלא דאכתי קשה הא בלא"ה נמי מצינו כיוצא בו בכל הקרבנות שאין הכשירן אלא ביום ואפי' שלא בזמנן כגון קרבן מחוסר כפורים אחר יום ז' שלהם שהוא זמנם ועוד ק"ל דבפ' הערל (דף ע"ב) קאמר ר"י נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה ואיתיביה ר"א אין לי אלא נימול לח' שאינו נימול אלא ביום לט' לי' וכו' ת"ל וביום ואפי' מאן דלא דריש וי"ו ו' ה' דריש אישתיק והשתא קשה תרתי נהי דר"י לא שמיע ליה הא ברייתא דלט' לי' מנין כדמוכח התם מהא מנין דפלוגתא דתנאי דבמתניתין דר"י ור"י פליגי אדר"מ אמערכה דאיברים ופדרים דדריש ליה מוי"ו דואש ומודו ליה בשל ב"ב ש"מ דאפי' מאן דלא דריש וי"ו ו' ה' דריש וגבי נותר דכתיב ו' ה' לכ"ע דרשינן ליה ואפי' שלא בזמנו אינו נשרף אלא ביום ודלא כר"י ועוד ר"א דפשיטא ליה דאפי' מאן דלא דריש ו' ו' ה' דריש ומנ"ל הא ע"כ מההיא סוגיא דשמעתין נפקא ליה הא א"כ הו"ל לאקשויי לר"י מההיא דשמעתין ואפי' אם תדחק לומר דהא דאמר התם אפי' מאן דלא דריש ו' ו' ה' דריש לאו משמעתין נ"ל הא אלא מסברא דנפשיה פשיטא ליה הכי מ"מ כיון דר"י ס"ל אפי' ו' ה' לא דריש למה לי' להקשות מסברא דנפשיה יותר הו"ל להקשות מהא דמערכות דמשנתינו דמוכח בע"כ דאפי' מאן דלא דריש ו' ו' ה' דריש דהכי ס"ל לר"י ור"י וכדפי':]

[מלואים: **לימד** על מערכה ב' של קטורת ק"ל מנ"ל דבשל קטורת מיירי דילמא מיירי משל ב"ב דכ"ע מודים בה וקמ"ל שתהא על מזבח החיצון ואע"ג דהא נ"ל במסקנא מעל המזבח מלפני ה' מ"מ בתחילת דינא דקאמר אש מחתה ומנורה מנין ואלו לא נאמר האי קרא קאמר ורוצה להביא בדינא דנאמר אש בקטורת ונאמר אש במחתה ומנורה אלמא פשיטא דאפילו לא נאמר האי קרא אפ"ה הוי מוקי לה לקרא דאש תמיד במערכה של קטורת וללמד שתהא על מזבח החיצון והא מנ"ל דילמא מיירי האי קרא דאש תמיד במחתה שמוסיפים בו ביום וכ"ת הא אש תמיד כתיב דמשמע דמיירי מאש תמידית ואש מחתה אינו אלא בו ביום לבד ליתא הא מתמיד נ"ל לאש של מנורה דאש תמיד שאמרתי לך כו' והשתא מנ"ל ללמוד מיתורא דתמיד מנורה דילמא להכי כתב רחמנא להאי תמיד שלא תימא דהאי קרא מיירי מאש של מחתה ולא מאש ק' של היכל וי"ל

דאי הוי מוקי להאי קרא בשל מחתה ואפ"ה צריך שיהיה על מזבח אע"ג דקטורת של מחתה רחוק טפי ממזבח החיצון כ"ש של היכל דקרוב וסמוך לו יותר שיהא עליו דהא מילתא מסברא בלא קרא בסמוך ורחוק תליא כדמפרש ואזיל אבל כדמוקי לה בקטורת של היכל לא ש"מ של מחתה דאינו סמוך לו כ"כ כמו דהיכל ואיכא למימר או כלך לדרך זו מה להלן בסמוך לו וכו' כדמפרש ואזיל גם אש מנורה נמי ש"מ ממילא משל מחתה דהא מנורה נמי סמוכה למזבח החיצון יותר משל מחתה אבל השתא נקיט התנא ואזיל כפי סדר הקרוב וסמוך יותר ואח"כ הרחוק ממנו דבתחילה אין לנו לרבות אלא קטורת דמזבח הפנימי דסמוך למזבח החיצון יותר משל מחתה ומנורה ואח"כ מייתי לה של מנורה דסמוך טפי משל מחתה ואח"כ מייתי לה לשל מחתה דרחוק מכולן ממזבח החיצון ולמאי דפי' ניחא דלבתר דנ"ל מיתורא דאש תמיד דמיירי מאש מנורה קאמר אש מחתה מנין ודן דינא והדר מחליף לה ורצה ללמדו מקטורת דבסמוך לו והשתא כיון דקרא דאש תמיד מוקי לה כבר דאיירי ממנורה א"כ קטורת גופיה מנ"ל דבמזבח החיצון דבעי למילף מחתה מיניה א"ו ה"ט כיון דקרא מיירי ממנורה דאינו אלא על מזבח החיצון כ"ש קטורת דמזבח הפנימי דקרוב לחיצון יותר ממנורה כדתניא לעיל בפ"ג שולחן בצפון ומנורה בדרום מזבח ממוצע ועומד באמצע ומשוך כלפי חוץ קימעא דאינו אלא על מזבח החיצון ובסמוך אפרש יותר:]

[מלואים: **הוי** אומר זה מזבח החיצון והקשו התוס' ל"ל קרא לקטורת דהיכל שלוקחים ממזבח החיצון נגמור ממחתה ותי' דממחתה לא מצינו למילף דשאני ק' דכל יום כיון שמקטירין אותה על מזבח הפנימי יעשו לה מערכה כמו כן על מזבח הפנימי קמ"ל וק"ל אם איתא דאיכא למימר דיש טעם לומר דאע"ג דשל מחתה דרחוק מכולן ממזבח החיצון ניטל ממנו אפ"ה של מזבח הפנימי אינו ניטל משל חיצון אלא מיניה וביה עדיף יותר א"כ תקשה הא דהקשיתי בסמוך דאמאי מוקי בתחילת דינא להאי קרא דמיירי בשל קטורת דהיכל יותר מבשל מחתה ומנורה וכן באמצע דינא דכבר נ"ל מתמיד דבאש מנורה איירי האי קרא מדכתיב תמיד ומ"מ אכתי קם ליה דאש דקטורת היכל נמי ניטל משל חיצון וכדקאמר נאמר אש בקטורת ונאמר אש במחתה כו' דילמא לא מיירי מקטורת היכל כלל ואינו אלא על מזבח הפנימי דהו"ל מיניה וביה ועוד ק"ל דאפי' לפי המסקנא לא אתי שפיר דנ"ל לאש מחתה מקרא מעל המזבח מלפני ה' וקרא דאש תמיד למנורה שנאמר בה תמיד אכתי של היכל מנין שניטל ממזבח החיצון דילמא קרא דאש תמיד לא מיירי אלא ממנורה לחוד ואין לנו ללמוד של היכל. לא ממנורה ולא ממחתה דהא בשל היכל יש טעם לומר דיטול גחלים מיניה וביה עדיף ויעשה מערכתה ע"ג עצמה

א"ו הא טעמא דמיניה וביה עדיף לאו מילתא היא עוד תי' התוס' דקמ"ל דעושין לה מערכה בפני עצמה דאי הוי גמרינן מהכא ה"א ביוה"כ סגי חדא מערכה לקטורת דהיכל ודלפני ולפנים ותי' זה יתכן גם למאי דפירשתי דלפי המסקנא דנ"ל לאש מחתה מהאי קרא דמעל המזבח מעתה ל"צ קרא להיכל כלל לא לקטורת דשם ולא למנורה דבק"ו נ"ל השתא מחתה דאינה סמוכה כ"כ למזבח החיצון כמו הני מערכתה עליו כ"ש הני דסמוכין לו וכי איצטריך קרא ליוה"כ שעושין לקטורת דהיכל מערכה בפ"ע ובע"כ האי מערכה בפ"ע דרבי קרא לעשות ביוה"כ הוא לקטורת דהיכל כמו בכל יום דאי למנורה הא בכל יום אין עושין לה מערכה בפ"ע ומ"ש בו ביום מכל יום א"ו מערכה זו בפ"ע דרבי קרא ביוה"כ לקטורת של היכל רבי דלא סגי לה במערכה של מחתה אלא עושין לה מערכה בפני עצמה בו ביום כמו בכל יום דהא אש תמיד תוקד כתיב וכל מוקד יקידת מערכה משמע כדפי' רש"י בפי' התורה ומיהו מדכתב רחמנא תמיד יתירא ש"מ דמיירי נמי ממנורה שנאמר בה תמיד ולעשות מערכה בפני עצמה אי אפשר דמ"ש היום מכל יום אלא קמ"ל קרא דגם להדלקת מנורה אינו נוטל בו ביום מערכה של מחתה אלא ממערכה של קטורת ובזה ניחא הכל:]

[מלואים: **אבל** דהאי גיסא ודהאי גיסא אימא לא צריכא ומ"מ לכתחלה כנגד הפתח בעינן כדמשמע בפ"ו דזבחים (דף נ"ח) וקרא קמשמע לן דאי שקיל להו שלא כנגד הפתח אינו מעכב בדיעבד ואע"ג דלר"י חוקה לא קאי אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים סד"א צורך פנים כפנים דמי מידי דהוה אקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר דלא עשה ולא כלום אפי' לר"י דצורך פנים כפנים דמי כן פי' התו' ולפ"ז הא דכ"ר מעל המזבח מלפני ה' תרתי מילי נינהו מעל המזבח דהיינו אפי' שלא כנגד הפתח אלא דהאי גיסא ודהאי גיסא היינו בדיעבד דוקא אבל לכתחלה מלפני ה' דהיינו כנגד הפתח בעינן דווקא וק"ל א"כ מעל המזבח דפתח ביה קרא קודם מלפני ה' מיירי בדיעבד והא בדיעבד לא פתח קרא אלא כתב רחמנא המקרא לסדר תחילה הענין כמצותו ואח"כ מרבי מקראות יתירים לדיעבד כדאמר' רפ"ג דסוטה (דף י"ט) דאמר' גבי מגילת סוטה תלתא קראי כתיבי והשקה קמא ואחר ישקה והשקה בתרא ודרשי רבנן והשקה קמא לגופה שמשקה ואח"כ מקריב ואחר ישקה וכו' ור"ש דריש ואחר ישקה לגופה שמקריב את מנחתה ואח"כ משקה והשקה קמא שאם השקה ואח"כ הקריב את מנחתה כשירה ואמרינן ורבנן בדיעבד לא פתח קרא והשתא למאי דאמרינן הכא הא פתח קרא בדיעבד ועוד ק"ל מנ"ל דלכתחילה בעינן כנגד הפתח דווקא [חסרון הניכר יש כאן]:דף מ"ז ע"א **כף** ביוה"כ ל"ל מלא חפניו והביא א"ר נ"ל דאין לפרש כיון דכתיב הכי צריך להביא בתוך חפניו

דווקא ולא ע"י כלי הא קרא הכי כתיב ולקח מלא מחתה ומלא חפניו אלמא ולקח אמלא חפניו נמי קאי ועד כאן לא מבעיא לן לקמן מהו שיעשה מדה לחפינה אלא אי ילפינן מלא מלא מקמיצה הא לאו הכי משום ולקח ל"ל בה דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה כדפי' רש"י שילהי שמעתין וכיון שכן אם הביא בכלי ל"ל בה ואפי' את"ל דילפינן מלא מלא ממנחה הא מנחה נמי אם רצה להוליך בכלי אצל המזבח מוליך כדאמרינן בפרק ג' דמנחות (דף כ"ו) בכלי עובדה ביד כו' אלא ודאי ה"פ כף ביוה"כ ל"ל כלומר טורח זה למה כיון דלא קפיד קרא להוליך בכלי דווקא ואפי' בחפניו סגי משום חולשא דכה"ג הו"ל להוליך בחפניו דליכא כובד כ"כ כמו ע"י כלי וכ"ת למאי דפי' הא דמסיק וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים ל"ל ה"ט דאשכחן כן ת"ל כיון דא"א בלא כף מטעמא דקאמר השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן בע"כ צריך דבשלמא אי אמרת דע"י כף איכא למיחש משום דרא דאיסורא שפיר צריך לה"ט כדאשכחן בנשיאים דאל"כ הו"ל למיעל בחפניו ואי משום לפני מלך בשר ודם אין עושין כן מ"מ מאי חזית לדחות הא מפני הא אבל למאי דפירשתי דאי מעייל בכף נמי שפיר דמי ובכלל ולקח הוא דלקיחה ע"י ד"א שמיה לקיחה ואי בעי בכף מביא ואי בעי בחפניו הא כיון דלא אפשר בחפניו מטעמא דמפרש ממילא צריך לאתויי בכף וה"ט כדאשכחן ל"ל וי"ל דאי לאו ה"ט הוה אמינא דראוי למיעל בחפניו ולא בכף דהשתא צריך ליקח המחתה בימינו והכף בשמאלו והא הולכה בשמאל פסול כדמסיק לקמן והאי פסול מה"ת הוא כדאמ' בפ"ג דמנחות גבי ריצוי ציץ דפריך ואימא עון שמאל שהותר מכללו ביוה"כ ושם בפרק קמא (דף ו') ר"ל לבן בתירא דאמר התם קמץ בשמאל יחזיר ויקמוץ בימין דלאו דווקא בשמאל מכשיר וה"ה לשאר פסולים דמ"ש שמאל דאית ליה הכשירה ביוה"כ שאר פסולים נמי כו' ש"מ ההיא דשמאל פסול מה"ת מדרוצה לחלק להקל בין שמאל לשאר פסולים מה"ט דאית ליה הכשירה ביוה"כ וכיון שכן ה"א לעייל הקטורת בחפניו ונחתיה למחתה עלה דאין כאן משום הולכה בשמאל וכי מטי התם נישקול בשיניה ואי משום לפני מלך ב"ו אין עושין כן מ"מ מאי אולמא דהאי מהאי לדחות הא מקמי הא מש"ה מסיק כדאשכחן בנשיאים מש"ה הא עדיפא וכ"ת השתא תקשה מאי קאמר המקשה לישנא כף ביוה"כ ל"ל דמשמע דליכא דרא דאיסורא אלא דק"ל ל"ל הא איכא דרא דאיסורא נמי משום הולכה בשמאל וי"ל דהמקשה לא רצה למיעל נפשיה בההוא שקלי וטריא דלקמן אי הולכה בשמאל כשר אי לא מש"ה סתים הקושיא שלו וקאמר ל"ל פי' אפי' לרב ששת דמכשיר לקמן הולכה בשמאל אפ"ה קשה ל"ל דעביד כן והמתרץ דמסיים כדאשכחן בנשיאים רצה ליתן טעם לכ"ע אפי' למאי דמסיק לקמן דהולכה בשמאל פסול אפ"ה

הא עדיפא וכדפירשתי וראיתי מי שהקשה כיון דהולכה בשמאל פסול האיך התירו כאן מפני טעמים הללו ותי' דהולכה בשמאל אינו פסול אלא מדרבנן וליתא וכמ"ש דע"כ פסול מה"ת ושאני הכא דאי אפשר מהאי טעמא דמסיק מיהו ק"ל לרבה דאמר בפ"ג דסוכה (דף ל"ז) לא לינקוט אינש הושענא בסודרא דבעינן לקיחה תמה וליכא ורבא אמר לקיחה ע"י דבר אחר שמיה לקיחה והשתא כיון דלרבה לא שמה לקיחה האיך מוליך בכף ורחמנא אמרה ולקח מלא חפניו וע"י ד"א לא שמה לקיחה ואע"ג דא"א בחפניו מה"ט דלפני מלך בשר ודם אין עושין כן מ"מ בע"כ לא קפיד קרא אהאי טעמא כיון דכתיב גביה ולקח בעינן בחפניו ממש דע"י ד"א לא שמה לקיחה בשלמא הא דלקח המחתה בשמאל אע"ג דהולכה בשמאל פסול בכל מקום כיון דפסול שמאל בהאי הולכה לא כתיב מהאי טעמא דלא אפשר אמרינן מסתמא לא קפיד קרא בהולכה זו שתהא בימין אבל לקיחה דכתיבא גביה הא ודאי קפידא הוי תקשה:]

דף מז.

[מלואים: **ונכנס** ישבב אחיו ושימש תחתיו מפני שעשו לנכרים כזבים לכל דבר ואע"ג דטומאה דרבנן אין צריך הערב שמש ובטבילה לחוד סגי כדתנן במס' פרה כל הטעון ביאת מים מד"ס כו' לאחר ביאתו הותר בכולן מ"מ בהא צינורא דנכרי בעי הערב שמש דלאו כולן שוות כדמוכח בפ"ג דחגיגה (דף כ"א) גבי שפופרת שחתכה לחטאת כן כתבו התוס' רפי"ג דזבחים (דף צ"ט) וכ"כ מזה בחידושי פ"ג דחגיגה:]

[מלואים: **לא** ראו קורות ביתי ראיתי בש"ס ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה אשה צנועה ראוי לצאת ממנה כה"ג הלבוש משבצות זהב לשון רש"י ולא היה לו להביא זאת על דברי גמרא שלנו דהא מסיים עלה הרבה עשו כן ולא הועילו אלמא ליתא להא דרשא ולא מש"ה זכתה לכך אבל בירושלמי משמע שהודו לה דהכי איתא התם אמרו כל קמחיא קמח וקמחא דקמחית סולת וקרון עלה כל כבודה בת מלך וגו':]

[מלואים: **בקומצו** שלא יעשה מדה לקומץ פירש"י שלא יעשה כלי למדת קומצו וימדוד בו מן המנחה והת"י כתבו שאינו נראה לר"ש דקומץ משמע שיקמוץ בידו ולא שיעשה מדה לקומץ ופי' הר"ש שלא יעשה מדה לקומץ היינו שלא יתן תחילה מדת קומצו בכלי ואח"כ יקמוץ אלא בקמיצה יש לו למוד וק"ל על פי' הר"ש אם איתא דקומץ ביד משמע ולא בכלי א"כ להא לא צריך קרא שלא יפריש תחילה מדת קומצו בכלי ואח"כ יקמוץ דא"כ אין הקומץ והשיריים נוגעין ומחוברין זה עם זה בשעת קמיצה דאי הדר

ונגעי אהדדי בשעת קמיצה הא ודאי שפיר דמי דהא בטלה לה מדידה קמא של כלי ואין מדידה של שעת קמיצה נעשית אלא ביד אלא ע"כ דלא נגעי אהדדי בשעת קמיצה וכיון שכן מאי איריא משום שלא יעשה מדה לקומץ תיפוק ליה משום דבעינן קמיצה מן המחובר כדא' בפ"ג דמנחות (דף כ"ד) והרים ממנו מן המחובר ומיבעי' ליה התם עשרון שחלקו והניחו בביסא מהו שיקמוץ מזה על זה צירוף דאורייתא או דרבנן פי' צירוף הא דאמרינן הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש לענין טומאה אי דרבנן כה"ג לאו כלום הוא כיון דלא נגעי הקומץ והשיריים אהדדי ולא איפשיטא ועוד דבפ"ג דחגיגה (דף כ"ד) ובפ"ק דפסחים ס"ל לר"י צירוף דרבנן א"כ כה"ג אפי' אי היתה ע"י קמיצת יד תחילה לאו כלום הוא ועוד ק"ל דהא אמרינן בפ"ב דמנחות (דף י"ט) דלרב כל מקום שהחזיר לך הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב ושמואל פליג עליה ואמר' במלא קומצו בקומצו קמפלגי דתניא מלא קומצו שלא יעשה מדה לקומץ רב סבר הא נמי תנא ביה קרא דכתיב וימלא כפו ממנה ושמואל סבר דורות משעה לא ילפינן ואי האי שלא יעשה מדה לקומץ היינו שמפריש מן השיריים כשיעור קומץ ע"י כלי תחלה קמ"ל קרא אע"פ שקמץ אח"כ ביד נמי לא מנ"ל למעט כה"ג ממלא כפו דילמא אה"נ נתן תחילה מלא קומצו בכלי ואח"כ קמץ ע"י מלא כפו אלא ודאי פי' רש"י עיקר שלא יעשה מדה לקומץ דקאמר היינו שלא יקמוץ ביד לגמרי אלא ע"י כלי לחוד ואפי' נוטל הקומץ בכלי מן המחובר והשתא שפיר אמעיט ליה מוימלא כפו אלא לשמואל דורות משעה לא ילפינן:]

[מלואים: **ת"ש** וכך היה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה א' עושה נ"ל דהא פשיטותא אזלא אליבא דרב דאמר הא שלא יעשה מדה לקומץ מעכב דאי לשמואל דאית ליה דאינו מעכב בדיעבד אפי' את"ל דילפינן מלא מלא אפ"ה אינו מעכב בדיעבד בחפינה דהא בקמיצה גופיה דילפינן חפינה מיניה אינו מעכב איכא למימר דכך היה מדתה אדיעבד קאי ואע"ג דגבי יוה"כ חוקה כתיב ה"מ מילתא דכתיבא בגופיה אבל מלתא דאתיא ליה מעלמא לא דהא שירי הדם דיוה"כ נ"ל בפ"ה דזבחים (דף נ"ה) מהפר יתירא דכתיב גבי פר כהן משיח ואפ"ה אי לאו דאתיא לן בק"ו התם לא ה"א דלעכב ועוד אפי' בתר דר"ל דלעכב מק"ו נפקא ליה מוכלה לכפר שלמו כל הכפרות פי' במה שאמור בענין יוה"כ בפ' אחרי מות ולא דנ"ל ממקום אחר מיהו י"ל כיון דנ"ל גז"ש מלא דכתיב גבי יוה"כ מלא חפניו מקומץ כמאן דכתיבא בגופיה דמי בענין דיום הכפורים:]

דף מז:

[מלואים: **הדר** פשטה בין הביניים ספיקא הוי הקשו התוס' מאי פשטה הוא זה כיון דאכתי ספק הוא ותי' דמעיקרא מיבעי ליה אי טיבלא כדמעיקרא הוי אי ספק הוי ספק קומץ ספק שיריים אי טיבלא הוי כמו מרבה במעשרות דפירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלים דכל מאי דשקיל טפי מדיני' ואינו נראה בחוץ בדעתיה דכהן תליא מילתא ואין דעתו שיהיה קומץ אלא מה דגואי ומה שנשאר בכלי ומה דבראי ליהוי שיריים אבל דביני ביני טיבלאהוי כמעיקרא קודם קמיצה או דילמא פשיטא דטיבלא לא הוי אלא ספק או שיריים או קומץ הדר פשטה דספיקא הוא ונ"מ אי טיבלא הוי אם נתערב בחולין לא בטיל וטביל במשהו ואי ספיקא הוי בטיל וק"ל הא אפי' את"ל טיבלא הוי אפ"ה בטל דהא דקיי"ל טבל אפי' באלף לא בטיל או משום כהתירו כך איסורו דקיי"ל חטה אחת פוטרת את הכרי כדאמר' בפ"ה דע"ז והא לא שייך אלא גבי טבל דתרומה אבל לא בטבל זה של מנחה ואפי' לאידך טעמא דטבל אינו בטל משום דהוי"ל דבר שיש לו מתירין כדאמ' בפ"ז דנדרים (דף נ"ח) ה"ט נמי ליתא אלא גבי טבל דתרומה ומעשרות ומשום דאית ליה תקנה לפרוש עליו ממקום אחר אבל טבל זה דמנחה אין לו תקנה ודאי בטל מיהו י"ל דנ"מ אליבא דר"ש דאמר רפ"ז דמנחות (דף ס"ג) מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבין לעצמן והשתא אי ליכא ספיקא בבין הבינים אלא הא לחוד אי קומץ הוי או שיריים במנחת כהן קרב ממ"נ דהא בין קומץ בין שירים קריבין אבל אי הוי נמי ספק טבל אינו קרב מ"מ עיקר דברי התוס' שפי' דקומץ בדעתיה דכהן תליא ושמא אין דעתו של כהן שיהא קומץ אלא דגואי ליתא דודאי הא לא תלוי בדעת הכהן אלא מה שהוא קומץ דין קומץ עליו מאיליו ממילא ומה שהוא שירים נעשה שירים ממילא ואפי' דעת כהן עליהם להיות נשאר בטבלם לאו כלום הוא ולא דמי להא דאמרינן במנחות פ"ג (דף כ"ד) דקומץ בדעתיה דכהן תליא וכהן כי קמיץ אדעתא דעשרון קא קמץ התם מיירי באבד חצי עשרון והפריש אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון דהשתא איכא יותר משיעור מנחה תליא בדעת הכהן דאין קומץ אלא על שיעור עשרון אבל היכא דליכא אלא שיעור מנחה שהוא עשרון קומץ דין קומץ עליו ממילא וכן שיריים ולא מהני דעת כהן כלל להשאיר מקצת מן העשרון בטבלו וזה ברור:]

[מלואים: **מקטיר** קומץ לחוד תחילה והדר בין הבינים ק"ל כיון דמספקא לן דילמא בין הביניים לאו שם קומץ עליהם א"כ הו"ל קומץ זה יתר ע"י בין הבינים הללו והא קומץ יתר פסול לגמרי כדאמר' בפ"ק דמנחות (דף ו') קומץ היתר והחסר פסול ואיזה יתר שקומצו מבורץ:]

דף נא:

[מלואים: **ואם** הביא כשר ת"ל שוב אשר לו ק"ל דהכא דריש להני תלתא אשר לו למעוטי משל ציבור ומשל אחיו הכהנים ולעכב ובפ"ק דחולין (דף כ"ב) אמר' חטאת בהמה דאינה באה אלא מן החולין אמר ר"ח אמר קרא והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו ולא משל ציבור ולא משל מעשר ופירש"י דתרי אשר לו כתיבי בפרשה ואפי' לר"י דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא להכי אתא אשר לו למעוטי אלמא חד א"ל למעוטי מעשר שני אתי ואכתי לעכב מנלן דהא אידך תרי למעוטי של ציבור ושל כהנים אתו וי"ל דודאי לר"י דס"ל מעשר שני ממון הדיוט הוא ה"נ דאינו מעכב וההיא ברייתא דנפקא ליה מאשר לו השלישי לעכב אתיא כר"מ דאמר מעשר שני ממון גבוה הוא ולא צריך קרא יתירא למעט מעשר שני דמחד א"ל אימעיט משל ציבור ומשל מעשר שני דהא תרוייהו לאו דידיה נינהו:]

[מלואים: **ואסתפקא** להו לרבנן אי כלפנים אי כלחוץ הקשו בת"י בשלמא לצד פנים אסור לעשות פרוכת דילמא נכנסים שם לצורך עבודת היכל והוא קדוש קדושת פנים אלא לצד חוץ למה לא עשאוה ותי' דלפעמים יכנס להקטרת קטורת בין הבדים הבולטין בפרוכת כמין ב' דדי אשה כדלקמן וא"כ היה מקטיר בחוץ וק"ל וכי מיד בכניסתו היה מקטיר הא הקטרת קטורת והזאת פנים היה במקום א' סמוך לארון בבית א' ובבית ב' על אבן שתיה היה מניח המחתה והיא היתה במקום שהארון עומד עליו כדתנן לקמן והרי הארון היה עומד באמצע ק"ק ויש לו יו"ד אמות ריוח לכל רוח ורוח וכדאמרינן בפ"ו דב"ב והא אפי' לפי' רש"י בשמעתין שהיה עומד באמצע החלל מ"מ היה רחוק מן הפרוכת שבמזרחו יו"ד אמות כ"ש לפי' רשב"ם שם שהיה עומד סמוך לכותל מערב של בית ק"ק שכן פי' יש לו עשר אמות ריוח לכל רוח ורוח לימינו ולשמאלו הרי כ' בלא ארון ולפניו כ' עד הדביר הרי שהיה מן הארון עד הפרוכת שבמזרח כ' אמה ושם באותו. מקום היה מקום הקטרת קטורת וכן הזאת פנים ול"נ דה"ט דלא סגי בפרוכת א' לצד חוץ משום הזאות שעל הפרוכת של חטאות הפנימים דיוה"כ ודכהן משיח ופר העלם דבר ושעירי ע"ז דקפיד קרא על הפרוכת דווקא בסמוך ולא סגי בשאר ההיכל כולו אלמא בעינן דווקא אצל מקום המחיצה המבדיל בין קודש לבין קדשי קדשים כדי שיהיו ההזאות סמוך לק"ק מה דאפשר ואי עבדינן פרוכת א' לבד כשהיה מזה עלי' מבחוץ שמא עובי אמה של מקום טרקסין כלחוץ ואכתי הזאות הללו רחוקים מק"ק וכ"ת אכתי מה תקנו בזה שעשו ב' פרוכת וביניהם אמה הא מ"מ א"א להזות דמים הללו אלא בפרוכת שלצד היכל למזרח דהא לא אפשר לו לכנס בפנים ולהזות סמוך

לאותו של צד מערב דילמא קדושת החלל כלפנים והו"ל ביאה ריקנית ובמיתה וכיון שכן אכתי רחוק פרוכת זה של הזאה מקדושת ק"ק וליכא שום נ"מ השתא לענין הזאות אלו בהאי דעשו ב' פרוכת א' לצד פנים וא' לצד חוץ יותר מאלו עשו א' לצד חוץ לבד (כאן חסר) עוד אני אומר דקושיא מעיקרא ליתא דרחמנא אמרה והבדילה הפרוכת לכם בין קודש ובין קודש הקדשים דצריך מחיצה והבדלה בין זה לזה שיהא מבדיל ממקום המחיצה ולפנים קודש קדשים וממקום המחיצה ולחוץ קודש ע"כ צריך להעמידה מכוון במקום הבדלה דווקא וכיון דמספקא להו א"א אלא בב' דממ"נ א' מהנה עומדת מכוונת במקום הבדלה:]

[מלואים: **ועבוד** שתי פרוכת הקשו התוס' ולעביד פרוכת א' עוביה אמה ותי' דמשמע והבדילה הפרוכת וכו' היינו שמתחלת עוביה ולפנים יהיה קדשי קדשים והשתא א"א לאוקמי פרוכת במקום אמה טרקסין דילמא קדושתה כלחוץ ופ' צריך שיהיה קדושתה כלפנים כמו במשכן והא דעביד אמה טרקסין במקדש ראשון היה ע"פ הדיבור לפיכך אי בעי למעבד פרוכת צריך שיהיה כמו במשכן מעוביה ולפנים כלפנים ואי בעי למעבד אמה טרקסין צריך כמו במקדש ראשון ומספקא להו דילמא מקום עוביה כלחוץ מש"ה עשו ב' דאי מקום אמה טרקסין כלחוץ הפנימית היתה המבדלת ואי כלפנים החיצונה היתה המבדלת וכה"ג אמר' בפ"ק דב"ב גמירי או כולו בפרוכת כמשכן או כולו בבנין כמקדש ראשון ונ"ל לדבריהם ה"ה דאיכא למימר איפכא דמספקא להו לרבנן דוהבדילה דקרא היינו מסוף עוביה דוקא ועובי הפרוכת כלחוץ אמה טרקסין ואמה טרקסין מספקא להו דילמא כלפנים מש"ה עשו ב' דאי מקום אמה טרקסין כלפנים החיצונה היא המבדלת והעמידו עובי החיצונה חוץ לאמה טרקסין וחודה הפנימי שוה למקום התחלת אמה טרקסין למזרח ואי מקום אמה טרקסין כלחוץ הפנימית היתה המבדלת והעמידו עובי הפרוכת שיהא חודה הפנימי כלה בשוה לכלות סוף אמה טרקסין למערב ולפי' התוס' צ"ל איפכא דכיון דפשיטא לן דעובי מקום הפרוכת כלפנים צריך להעמיד החיצונה מהתחלת עובי אמה טרקסין של מזרח ולפנים שיהא כל עובי הפרוכת בתוך עובי אמה טרקסין והפנימית כל עוביה חוץ לעובי אמה טרקסין הפנימי של צד מערב אלא שהתוס' חדא מתרתי נקטי:]

דף נב:

[מלואים: **נתן** את המחתה בין ב' הבדים ק"ל למאי דס"ל לר"י בפ"ג דמנחות (דף כ"ז) אל הקודש ומבית לפרוכת בארבעים ואל פני הכפורת במיתה על ביאה ריקנית והא

גבי קטורת לא כתיב אל פני הכפורת כדכתיב גבי מתן דם פר ושעיר אלא והביא מבית לפרוכת לחוד וכיון דסבר ר"י דמבית לפרוכת בלאו גרידא א"כ בעבודת הקטורת לא ניתן לדחות אצלו איסור מיתה דאל פני הכפורת בין הבדים והא לקמן נמי תנן גבי הזאת דם פר ושעיר נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד היינו בשעת הקטרת קטורת אלמא הקטרת קטורת נמי היה בין הבדים ואמאי הא לא ניתן איסור מיתה לדחות אצל קטורת ואיך נכנס עד לבין הבדים הא מבית לפרוכת לחוד סגי ליה להקטרת קטורת ועוד קשה אפי' לרבנן דס"ל התם דמבית לפרוכת נמי במיתה והשתא בע"כ איסור מיתה ניתן לדחות אצל קטורת אכתי תקשה כיון דסגי ליה מבית לפרוכת מיד בכניסתו לבית קדשי קדשים האיך הותר לו להרבות בפסיעות ולילך בבית ק"ק עד מקום הארון והא אמרינן ברפ"ג דזבחים גבי סמיכת אשם מצורע שהיתה בשער נקנור אבל בעזרה לא מפני שאין מצורע יכול לכנוס לשם עד שמזין עליו מדם חטאתו ואשמו ופריך אי סמיכת אשם מצורע דאורייתא ותיכף לסמיכה שחיטה דאורייתאליעול ולסמוך להדיא דרחמנא אמר ושני רב אדא בר מתנה גזירה שמא ירבה בפסיעות אלמא שאע"פ שהותר לו כניסת עזרה לצורך סמיכה דא"א בלא"ה אפ"ה א"א לו להרבות בפסיעות וסמוך לפתח מיד סגי ליה לסמיכה ומשום גזירה שמא ירבה בפסיעות תקנו לסמיכה זו בשער נקנור ה"נ כיון דהקטרת קטורת פנים סגי ליה בתחילת כניסתו בית לפרוכת מיד אין לו להרבות בפסיעות ולילך עד בין הבדים ולהקטיר שם ואע"פ שרש"י פי' שם שמא ירבה בפסיעות לאחר שסמך אם יכנס פסיעה אחת לצד פנים יותר משהיה צריך נמצא ע"כ משמע דליכא קפידא אלא אם מרבה (אחר) לאחר סמיכה אבל קודם סמיכה ל"ל בה אפי' אם מרבה כיון דנכנס לצורך הכל לצורך סמיכה הוא ליתא דלאחר סמיכה ל"ל שמא ירבה בפסיעות בלא רבוי פסיעות נמי אם ישהא יותר מן הצורך ענוש כרת מידי דהוה אנטמא בעזרה ועוד אין טעם לגזור לשמא ירבה אחר סמיכה כיון דכבר סמך וגמר מצוותו אלא ע"כ לשמא ירבה קודם שיסמוך קאמר שלא יהיה זריז וזהיר כ"כ לסמוך מיד סמוך לפתח העזרה כל מה דאפשר ואם שגג ונכנס לפנים מלא פסיעה יותר שגג באיסור כרת ונראה לי שט"ס הוא ברש"י וצ"ל שמא ירבה בפסיעות קודם שסמך והסופרים טעו בין קודם ללאחר גם לשון רש"י גופיה מוכח הכי שמסיים אם יכנוס פסיעה אחת יותר משהיה צריך ואי לאחר סמיכה מאי קאמר יותר ממה שהיה צריך הא לאחר סמיכה כל מה שנכנס לפנים הכל הוא שלא לצורך אלא ודאי ט"ס הוא מ"מ ש"מ אפי' היכא שהתירה התורה לצורך מצוה יותר מן ההכרח והצורך לא הותר וא"כ אמאי מוליך את המחתה עד לארון כיון דבהבאת תחילת מבית לפרוכת סגי:]

[מלואים: **יצא** ובא לו דרך בית כניסתו פי' התוס' אע"ג דביאה דרך אחוריו לא שמה ביאה כדאמרינן בפ"ב דשבועות (דף י"ז) יציאה דרך אחוריו שמיה יציאה כתלמיד הנפטר מרבו דהא הכא יציאה כתיב ויצא אל המזבח וגמרא ערוכה היא בפ"ק דחולין (דף י"א) ובהכי ניחא לי הא דתני הכא גבי יציאה זו שיצא דרך בית כניסתו ולמה במס' תמיד גבי מי שזכה בכל יום בדישון מזבח הפנימי ומחתה וקטורת והדלקת הנרות והטבתן שכל אלו היו בהיכל לא קתני שיצאו דרך כניסתן והרי אפי' מן העזרה היתה יציאה אחורנית כדאמר בגמרא וכן כהנים בעבודתם וכו' כ"ש היכל דקדיש טפי אלא ה"ט דתנא הכא משום רבותא משום דכתיב ויצא ה"א דרך אחורנית לא שמה יציאה קמ"ל דשמיה יציאה כ"ש הני דלא כתיבי בהו יציאה דצ"ל אחורנית מפני הכבוד:]

[מלואים: **אתיא** שמה שמה כו' רש"י בשמעתין לא פי' דלמנ"מ אתיא לן כל הני בגז"ש ובפ"ב דהוריות (דף י"ב) פי' דאתו כולהו בגז"ש מארון דנגנזו כמוהו וק"ל לומר דאתי גז"ש על מה שיהיה לאחר מכאן דורות הרבה ונ"ל דעיקר גז"ש אתיין דכל הני מונחים אצל הארון וכיון דידעינן בגז"ש שאצלו מונחים ממילא ש"מ הוא כשנגנז הארון נגנזו עמו כדאמרינן גבי ארגז הואיל ומונח אצל הארון ממילא ש"מ שנגנז עם הארון ה"נ הא ואע"ג דגבי צנצנת ומטה אהרן כתיב בהו לפני העדות כל המשכן כולו קרוי עדות דכתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות להכי אתיא גז"ש ללמד דעדות דכתיב גבי הני היינו ארון דווקא:]

[מלואים: **דתנן** מלמדין אותו דתנן גרסינן דמשנה היא במס' תמיד גבי קטורת שבכל יום ומדברי התוס' נעלם משנה זו וסברי דברייתא היא והוקשה להם מאי אולמא דהא ברייתא מהני דמכרעת היא ותי' דברייתא זו מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא ועוד דחקו בזה הרבה ודבר זה גרם להם שנעלם מהם שזו משנה היא והא ודאי דמתניתין עיקר ומכרעת לברייתא:]

דף נג.

[מלואים: **או** שחיסר א' מכל סמניה חייב מיתה פרש"י מדכתיב הקטורת בה' שלימה ולא חסירה והכי אמרינן בפ"ו דזבחים (דף ס"ב) קרן וכבש ויסוד וריבוע מעכבין ואמר ר"ה משום שנאמר המזבח פי' בה' אינו אלא לעכב וגבי כולהו כתיב המזבח דמשמע דווקא כשהוא כן קרוי מזבח:]

[מלואים: **ות"ל** דקא מעייל ביאה ריקנית כבר כתבתי למעלה בפ"ב דהא דלא משני בדעייל דרך משופש דלא מחייב משום ביאה ריקנית כדאמר' בפ"ג דמנחות (דף כ"ז)

דכיון דכה"ג לאו הבאה מקרי ה"ה נמי אי מעייל הקטורת לק"ק בדרך משופש אפילו קטורת שלימה ונתן בה מעלה עשן לאו כלום הוא דהא גבי קטורת נמי הבאה כתיב והביא אל מבית לפרוכת וא"כ מאי אריא משום שלא נתן מעלה עשן או שחיסר א' מסממניה דחייב מיתה משום שהקטורת שלא כהלכתה ת"ל אפי' נתן מעלה עשן ולא חיסר מסממניה נמי חייב מיתה כיון שהביא שלא כדרך הבאה אין זה הקטרה ותיפוק ליה דחייב מיתה משום שהקטיר שלא כהלכתה אלא ע"כ מיירי בהביא דרך הבאה מש"ה טעמא משום דלא נתן או שחיסר הוא דחייב מיתה על הקטרה והשתא פריך שפיר תיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית מ"מ ק"ל דעדיפא מיניה הו"ל למפרך ותיפוק ליה דחייב כרת דחמירה ממיתה בידי שמים מפני הבערה ביוה"כ שלא לצורך גבוה כיון דחשיב ליה ביאה ריקנית אלמא הקטרה זו לאו כלום הוא הו"ל הבערה שלא לצורך מצוה ועוד למאי דשני ר"א אפ"ת הזיד בזו ובזו כגון דעייל ב' הקטרות אכתי לא הועיל כלום בזה דתיפוק ליה דחייב כרת חמירה משום הבערה ביוה"כ ואפי' אי הוי מעייל ב' הקטרות שלימות מ"מ הו"ל הקטרה שלא לצורך כ"ש במעייל חסירה ואי לר"א נמי מיירי דהזיד בביאה ובהקטרה ושגג בהבערה דיוה"כ א"כ הו"ל לאוקמא כר"ש בשגג בביאה והזיד בהקטרה כיון דלמאי דמשני נמי בהזיד בביאה אכתי צ"ל דשגג בהבערה דיוה"כ והא לא מסתבר לומר דההיא דר"א אתיא כמ"ד בפרק ז' דשבת (דף ס"ט) הבערה ללאו יצאתה ואפי' בשבת אינו חייב עליה כרת הילכך הדבר ברור דביוה"כ נמי אע"ג דלא יצאתה בו הבערה אפ"ה אינו אלא בלאו ולא בכרת מק"ו דשבת דחמיר דבסקילה הבערה אינה אלא לאו גרידא יוה"כ הקל דאינו אלא בכרת לא כ"ש דהבערה אינו אלא בלאו גרידא דמ"מ למאן דס"ל הבערה לחלק יצתה וחייב עליה כרת וסקילה בשבת וה"ה דחייב עליה כרת ביוה"כ מא"ל ואין לומר דלא קשה להגמ' אלא אהא דקאמר שאם חיסר מסממניה דחייב משום דמעייל לפנים קטורת חסירה תיפוק ליה דבלא"ה חייב על ביאה זו משום ביאה ריקנית אבל הא לא קשה תיפוק ליה משום הבערה דההוא כרת לאו משום ביאה קאתי עליה אלא משום חילול יוה"כ ולא תליא כרת בביאה כלל ול"ק ליה אלא על קטורת חסירה דחייב ליה קרא על שעת ביאה ומשום ביאה דת"ל דבלאו קטורת חסירה חייב מיתה על ביאה זו משום ביאה ריקנית ליתא דהא דקטורת חסירה או שלא נתן מעלה עשן נמי לאו משום ביאה ריקנית חייב עלה אלא משום הקטרה שלא כמשפטה חייב עלה דהא ר"א מוקי לה בדעייל ב' הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה והא כיון דבביאה זו הכניס אחת שלימה אין כאן משום ביאה ריקנית אפ"ה על החסירה שמעייל עמה חייב מיתה אלמא משום עצמה של הקטרה חייב משום שהקטיר

חסירה ולא משום ביאה והשתא תיפוק ליה דבלא"ה חייב על הקטרה זו אפי' כרת דחמיר משום יוה"כ:]

דף נג:

[מלואים: **איבעי** להו למיקום פירש"י ולא יחזיר לאלתר משמע דאין שיעור לדבר והרי"ף פי' בספ"ה דברכות דאית ליה למיקם התם עד דפתח ש"צ וכדפתח ש"ץ הדר לדוכתיה ואיכא מ"ד עד דמטי ש"ץ לקדושה:]

[מלואים: **וכ"ת** אורחא דמילתא היא למיתב בימין ת"ש פרש"י שהימין מוכנת להשתמש בה לכך נתנו הלוחות בימין ולאו חשיבותא דימין הוא וק"ל הא בספ"ט דברכות (דף ס"ג) אמר' מפני מה אין מקנחין בימין א"ר מפני שהתורה נתנה בימין שנאמר מימינו אש דת למו אלמא ילפינן מהכא דימין חשיבה וי"ל דודאי אין חשיבות לימין על שמאל דנימא דמחמת שימין חשוב מש"ה ניתן בה תורה דודאי מצד עצמה אין לה שום חשיבות יותר מן השמאל והא דנתנה תורה בימין משום דאורחא למיתב בה מיהו לבתר שניתנה בה תורה קנתה מעתה עדיפותא על שמאל אע"ג דמשום דאורחא הוא אפ"ה תיתי מהי תיתי אפ"ה לאחר מתן תורה קנתה עדיפותא על יד שמאל הואיל וזכתה בנתינת התורה על ידה ולא ע"י שמאל מיהו הך מעלה דימין אינה אלא ביד ימין אבל לא בכל צד ימין דהא מצד עצמה אין לה שום חשיבות על של שמאל אלא מחמת מתן תורה והא מעלה ליתא אלא ביד ימין לפיכך אין מקנחין בה הואיל ובתר מתן תורה יד ימין קנתה מעלה על יד שמאל שנתנה תורה ע"י אבל נותן שלום בימינו מכל צדימין מיירי אין לומר דימין אית ליה עדיפותא מ"מ ק"ל על פירש"י דהאמר ת"ש יפול מצדך אלף ורבבה מימינך הימין סובלת רבבה מזיקין אלמא דכל צד ימין מצד עצמה עדיפא משל שמאל הואיל וסובלת יותר מזיקים מצד שמאל א"כ התם בפ"ט דברכות יותר הול"ל טעמא דאין מקנחין בימין מהאי קרא דש"מ דצד ימין יש לו חשיבות מצד עצמה על צד שמאל ויד ימין נמי בכלל והתוס' פי' וכ"ת אורחא דמילתא אדרבה כמו שהקב"ה יהב בימינו ה"נ יתן שלום לימינו ברישא ת"ש יפול מצדך אלף אלמא יש לו לבקש על שמאל ברישא וטעמא משום דהוי לימין הקב"ה ברישא וק"ל על פי' זה דא"כ ל"ל למימר וכ"ת אורחא דמילתא הו"ל להקשות אדרבה מה"ט ימין עדיף וכ"ש הו"ל ליתן שלום לימינו ול"ל למימר כלל להא דאורחא הוא ועוד מכח ה"ט דאורחא הוא האי אדרבה ל"ק הא מדנתן בימינו ש"מ דימין עדיף דהא לא אריא על עדיפותא דימין אלא משום דאורחא הוא מיהו יש לקיים לעיקר פי' התוס' דהאי וכ"ת דקאמר לא מטעם אדרבה קא ק"ל אלא ה"ק נהי דבתר ימין ושמאל

דהקב"ה אזלינן אפ"ה אין ראיה משם דימין עדיף דהתם ה"ט דאורחא הוא ת"ש יפול מצדך ש"מ דיש לבקש על שמאלו ברישא אלא דאכתי קשה לי' דא"כ איך טעי אביי למיהב לימינא ברישא דלפ"ז מאי ואומר ושמא י"ל דאביי הווי ס"ל דמש"ה נקיט ואומר כפי' רש"י:]

[מלואים: **מאי** מצלי רבא בר ר"א כו' משמיה דרב בפ"ג דתענית (דף כ"ד) גרסינן התם משמיה דר"י וגי' דהתם נ"ל עיקר דהני רבנן תלמידי ר"י הוו כדאמר בפ"ד דביצה (דף ל"ב) רבא בר רב אדא ורבין בר ר"א אמרי כי הוינן בי רב יהודה הוה מפשח ויהיב לן אלותא אלותא:]

[מלואים: **שחונה** וגשומה והתם גירסא איפכא גשומה ושחונה וגירסא דהכא נ"ל עיקר לפי מאי דמסיק אם שחונה תהא גשומה מ"מ צריך טעם מפני מה התפלל על גשמים יותר מכל דבר ונ"ל משום דאמרינן בפ"ק דתענית (דף ז') אין הגשמים נעצרים אלא בשביל מספרי לה"ר ואמרינן לעיל פ"ד (דף מ"ד) על מה הקטורת מכפר על לה"ר והשתא לבתר הקטרת קטורת שכיפר על עון לה"ר שמעצרת גשמים מתפלל על הגשמים:]

[מלואים: **שחונה** פרש"י חמה כמו חמותי ראיתי אור תרגום יב"ע שחינת וק"ל האיך מתפלל כה"ג בלשון ארמית וכן לא יעדי דעביד שולטן הא ר"י גופיה אמר בפ"ז דסוטה (דף ל"ב) כל השואל צרכיו בלשון ארמית אין מלאכי השרת נזקקים לו לפי שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמית ושמא י"ל דה"מ בשואל צרכי יחיד אבל שואל צרכי רבים כגון כה"ג ביוה"כ שמתפלל על כל ישראל אפי' בלשון ארמית שפיר דמי וכהאי גוונא אמרינן התם דפריך אדר"י מהא דתנן תפלה בכל לשון ומשני ל"ק כאן ביחיד כאן בציבור מיהו מדמחלק בין יחיד לצבור משמע דלציבור גופייהו הוא דש"ד אבל לא ליחיד המתפלל בעדם דה"ט דלציבור ש"ד משום דכתיב הן אל כביר לא ימאס כדפירש"י התם וה"ט לא שייך ביחיד המתפלל על הציבור ושמא י"ל דכה"ג אלים תפלתו דכציבור דמי והמחוור נ"ל דבמקדש שהשכינה שורה שם שאני דאפי' [יחיד] יכול להתפלל שם בלשון ארמית דבמקום שכינה א"צ למלאכי השרת כדאמ' בפ"ק דשבת ר"א כי הוי אזיל למשאל בתפיחא זימנין אמר רחמנא ידברינך לשלם ופריך עלה מהא דר"י ומשני שאני חולה דשכינה עמו וא"צ מלאכי השרת להכניס תפלתו וכ"ש המתפלל בבהמ"ק שהוא מקום שכינה:]

[מלואים: **אם** שחונה תהא גשומה בפ"ק דתענית גרס וטלולה אפשר דגי' דהכא דל"ג וטלולה היא עיקר דהא אמ' התם רפ"ק בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר לפי שאין נעצרים ואפשר דגי' דהתם עיקר דהא אמרינן התם אם בא להזכיר מזכיר וה"ט

משום דטל דברכה מיעצר וי"ל דכה"ג מתפלל על טל דברכה ואין הכרע איזו גירסא היא עיקרית וממה דבירושלמי גרס טלולה אין להוכיח ממנו על גי' הגמ' שלנו דהא שם הוסיף עוד על תפלת כה"ג כמה דברים שלא הוזכר בגמ' דידן וגם גורס שם שחונה וגשומה ואינו חושש לקושית גמ' שלנו שחונה מעליתא היא ובעלי פייטות יסדו עפ"י הירושלמי והכניסו דברים רבים בנוסח התפלה ומ"מ תימא עליהם שלא אתיא כשום א' מב' הגמרות מיהו בהא דגשומה אם שחונה אחזו דרך גמ' שלנו מ"מ ק"ל וכי תפלה פסיקא היא הא בפ"ט דב"ב (דף קנ"ז) אמר ר"ז האי יומא קמא דריש שתא אי חמימא כולה שתא חמימא ואי קרירא כולה שתא קרירא למאי נ"מ לתפלה של כה"ג ופי' התוס' שמתפלל אם חמה שלא תהא חמה יותר מדאי ואם קרירא שלא תהא קרירא יותר מדאי ושמא י"ל דנוסח זה דאמרינן בשמעתין היה מתפלל ברוב השנים ומ"מ באיזה מן השנים היה מתפלל בסגנון אחר לפי מה שראה בר"ה:]

[מלואים: **ולא** תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים שם גרס לה למעלה מיד אחר אם שחונה תהא גשומה וגי' דהתם נ"ל עיקר דהא תפלת עוברי דרכים הוא שלא ירדו גשמים וזה שייך לעיל מיד אחר אם שחונה תהא גשומה ומתפלל שלא יועיל תפלת עוברי דרכים למנוע הגשמים ומה ענין להפסיק ביניהם בהא דלא יעדו והא דמבקש דלא יעדו עביד שולטן בתר קטורת נ"ל משום דאמרינן בפ"ק מקדש שני חרב מפני שנאת חנם ודבר הגורם לה הוא לה"ר מש"ה אחר קטורת שמכפר על לה"ר מתפלל דלא יעדו עבד שולטן ע"י גלות וחורבן הבית והא דלא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנס שייך נמי לתפלת גשמים דאמ' בפ"ק דתענית גשמים היינו פרנסה וקצת ק"ל אמאי הפסיק בין גשמים לפרנסה דחד ענינא הוא בהא דלא יעדו עביד שולטן:]

[מלואים: **מימות** נביאים ראשונים פירש"י דוד ושמואל מפ' במס' סוטה ואני תמה דהא במסקנא התם לא קיימא הכי ומפ' התם מאן נביאים ראשונים לאפוקי חגי זכריה ומלאכי דאחרונים נינהו ולי נראה מהא דאמרינן בפ"ג דתענית (דף כ"ו) התקינו נביאים ראשונים כ"ד משמרות ואמ' בגמרא התם דדוד ושמואל העמידו על כ"ד אלמא קרי להו נביאים ראשונים התם וההיא דהכא י"ל נמי כן דהא דוד עם שמואל מצאו מקום המקדש מה"ת כדאמרינן בפ"ה דזבחים (דף נ"ח):]

[מלואים: **נטל** דם השעיר והניח דם הפר נ"ל דהא אתיא אליבא דר"י דאמר לא היה אלא כן א' בלבד מש"ה צריך ליטול דם השעיר קודם הנחת דם הפר דאלו לרבנן מניח של זה תחלה ואח"כ נוטל להשני כדאמרינן גבי ההוא דנחית קמיה דרב בגמרא:]

[מלואים: **תנן** כמ"ד ארון גלה לבבל משמע דהאי תנא ל"ל הא דתניא לעיל דיאשיהו גנזו וק"ל הא דאמ' בפ"ג דהוריות מפני מה משחו את יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו ופריך ומי הוה שמן המשחה והא תניא דיאשיהו גנזו ודחיק שמשחוהו באפרסמא דכיא והמ"ל דלא ס"ל כמ"ד ארון נגנז אלא כמ"ד שגלה ולא נגנז וממילא שמן המשחה נמי לא נגנז דהא דאמרינן לעיל דנגנז אינו אלא דיליף בגז"ש מארון שנגנז ואי ארון לא נגנז איהו ממילא נמי לא ואכתי הוי לשמן המשחה ושמא י"ל דבהא כ"ע מודו דארון נגנז בימי יאשיהו דהא נ"ל לעיל מקרא ושמן המשחה נמי נגנז עמו כדלעיל ומ"ד דגלה לבבל ס"ל דנתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו וכהאי גוונא מצינו נמי במחריבי בית שני בפ"ה דריש וכן ראיתי רשעים קבורים דאפי' מילי דמטמרן איגלי להו:]

[מלואים: **וכך** היה מונה טעם המנין מפ' בת"כ מדכתיב שבע פעמים ולא כתיב שבע טיפין פעמים משמע לשם מנין כ"פ ת"י וק"ל בא' למעלה דפר למה מונה א' הא ל"כ גביה פעם מיהו לר"י דקאמר דה"ט דהזאה ראשונה צריכה מנין עם כל א' וא' מיתורא דקרא י"ל דהא מק"ו אתיא דהשתא היתה נמנית עם כל א' ק"ו שהיא לעצמה צריכה מנין אבל לר"א דקאמר ה"ט דנמנית עם כל א' דלא יטעה בהזאות מא"ל ועוד ק"ל הזאת שעיר בפנים וכן הזאת פר ושעיר שעל הפרוכת דתנן במתניתין דצריכים מנין מנ"ל הא וליכא למימר דנפקא ליה מהקישא דועשה את דמו דהוקש שעיר לפר ומהקישא דוכן יעשה לאוהל מועד דהוקש הזאת היכל לשל פנים כדאמ' לקמן וי"ל דלענין שצריכים מנין בפה נמי הוקשו הא ליתא דבהקישא כן יעשה כתיב ואינו במשמע אלא דבר שבמעשה ולא לענין מנין דאינו אלא דיבור בעלמא ולא מעשה לא הוקש וכדתנן בפי"ב דיבמות (דף ק"ד) חלצה ולא קראה חליצתה כשירה ואע"ג דכתיב ככה יעשה וככה עיכובא הוא ככה אמעשה קאי ולא אקריאה דדיבורא בעלמא הוא וה"נ נימא הכי ושמא י"ל דאה"נדכל הני הזאות חוץ משל פנים דפר מה"ת א"צ מנין אלא מדרבנן תקנו להשוותן לענין מנין נמי כיון דמה"ת שוין הן לכל דבר שבמעשה אלא שק"ל דא"כ הזאות שעל טהרו של מזבח הפנימי דכתיב נמי ז' פעמים וכן של פר כהן משיח ושל העלם דבר דכתיב בהו ז' פעמים וכ"כ גבי לוג של מצורע וגבי פרה אדומה דבכל הני כתיבי ז' פעמים ה"נ יהיו טעונין מנין והא לא מצינו בשום דוכתא שהיו הזאות הללו ע"י מנין וגבי טהרו תנן לקמן היזה על טהרו של מזבח ז' פעמים ולא קאמר שהיה ע"י מנין ושמא אע"ג דלא קאמר אף על פי כן הי' ע"י מנין והא דלא קתני במשנתינו אלא גבי פר ושעיר דיוה"כ דפנים ודעל הפרוכת לחוד משום דבר שנתחדש בהן שהזאה ראשונה צריכה מנין עם כל א'

וא' מה שלא שייך כן בכל הני ויש למצוא סעד לזה מפ"ד דמס' פרה למאי דפי' הר"ש שם ונתבאר:]

דף נד.

[מלואים: **ומהם** מבני שמעון הלכו לשעיר כו' משמע דבני עשו היושבים בשעיר היו בכלל בלבול סנחריב ויש לי ללמוד מכאן דאדום בזמן הזה מותר [לבוא] בקהל מיהו לאחר שנתגייר דמה"ט התירו ליהודה גר עמוני לבוא בקהל משום דכבר עלה סנחריב ובילבל את כל העולם וכל דפריש מרובא פריש כדתנן פ"ד דמס' ידים וזה שלא כדברי ר"א ממיץ בס' יראים סימן ר"ג שנסתפק לומר שאדום לא בילבל מדא"ל אנטונינוס לרבי בפ"ק דע"ז אתינא לעלמא דאתי א"ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל שריה ועוד אמ' התם מי מוקמי מלכא ב"מ והא כתיב בזוי אתה מאד שאין מעמידין מלך ב"מ אלמא לא נתבלבלו מיהו רא"מ גופיה מסיק התם שהבלבול אינו מועיל בזרע מלכים שמתוך חשיבותם ניכרים מי הם ותולדותיהם ומהיכא באו ואני אומר די"ל על דבריו שפי' הר"ש שם במס' ידים דק"ל אהא דהתירו את יהודה העמוני מפני בלבול סנחריב והא בפ"ק דמגילה אמרי רבנן לאחשורוש זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו ותי' דמדלת הארץ השאיר ונתבטלו בשאר האומות שהביא עליהם ובימי אחשורוש היה הדבר חדש והיו ידועים אבל בימי ר"י בטלו להו ברובא וה"נ י"ל בהא דאנטונינוס שהיה מן הידועים וגם הא דאין מעמידין מלך בן מלך י"ל דאותן שהושיב סנחריב תחת אדומים בארצם קי"ל להגמ' שנתערבו בדלת הארץ והלכו בנימוסיהן ולמדו מהם נמי הא דאין מעמידין מלך בן מלך אלא דהא ק"ל אם איתא שדלת הארץ נשארו במקומם א"כ מאי פריך הכא וכבר בא סנחריב ובילבל דילמא מדלת הארץ שהשאיר היו מן בני שמעון שהלכו לשם ג"כ:]

[מלואים: **ויכו** את שארית הפלטה אשר לעמלק א"י מה ענין עמלק לשעיר אע"ג דעמלק בן בנו של עשו היה מ"מ נחלקו בניו לב' אומות אדום ועמלק ועל אדום נצטוו ישראל שלא להתגרות בהם ולהם ניתן ארץ שעיר כדכתיבי קראי ועל עמלק נצטוו להיפך למחות את שמו ולהם ארץ אחרת וכ"ז מפורש בקרא וא"כ מאי קאמר שהלכו לשעיר ויכו את עמלק מאי בעו בני עמלק בשעיר ושמא י"ל קצת בני עמלק נטפלו עם שאר בני עשו ודרו בקצת ערי שעיר של בני עשו אחיו לאותן הכו בני שמעון:]

[מלואים: **תיובתא** פי' וש"מ דכבר גלו ונתבלבלו בימי סנחריב וק"ל הא עזרא כתב ספר דברי הימים כדאמ' בפ"ק דב"ב והוא היה כמה דורות לאחר בלבל סנחריב והאיך כתב הוא בספרו עד היום הא בימיו לא היו שם וי"ל דעזרא העתיק ד"ה מכמה ספרים שמצא

כמו שכתבתי שם מש"ה יחוס הדורות אינן על הסדר גם יש סתירות הרבה מיניה וביה ומד"ה לס' עזרא כי בספר א' מצא כן ובספר א' כן וכמו שמצא כן העתיק וה"נ י"ל שמצא בספר קדמון שנכתב קודם בלבול סנחריב וכתוב בו כן ומבני שמעון הלכו וכו' עד ויהיו שם עד היום הזה ובלשון שמצא כתוב כן העתיק ולא רצה לשנות:]

[מלואים: **מגלין** להם את הפרוכת למאי דר"ל דבמקדש א' מיירי האי מגלין את הפרוכת היינו דבבי העשוי לק"ק ומראין להם את הכרובים היינו כרובים שע"ג הארון או שאצל הארון שעשה שלמה וק"ל איך נכנסים להיכל לגלול הפרוכת של ק"ק הא הו"ל ביאה שלא לצורך עבודה ועובר בלאו כדכתיב ואל יבא בכל עת אל הקודש היינו היכל ובפ"ק (דף כ"א) (כאן חסר וגם שם לא נמצא דבר מחידושיו וחבל על דאבדין):]

[מלואים: **שתים** א' לפתחו של היכל וא' לפתחו של אולם ק"ל אמאי כיילינהו כחדא וקאמר שתים הא לא דמו להדדי לא בגובה ולא ברוחב דהא פתחו של. אולם גובהו מ' ורחבו כ' ושל היכל גובהו כ' ורחבו י' כדתנן במס' מדות ולפי גובה ורוחב הפתחים צ"ל גובה ורוחב הפרוכת וא"כ למה כיילינהו בהדדי דקאמר שתים וי"ל אגב הנך דנקט ב' בדביר וב' כנגדן בעליה דחשיב להו בב' ב' נקט נמי הכא ב' אע"ג דלא דמו להדדי א"נ י"ל דסבר כמ"ד אולם והיכל קדושה אחת היא להכי כיילינהו לאשמועינן דחדא קדושה היא ובהכי נ"ל נמי הא דנקט נמי של היכל קודם לשל אולם דלפי הסדר דחשיב ממזרח למערב תחילה של עזרה לפנים ממנו לצד מערב אולם והיכל ויותר לפנים למערב דביר ולמה באמצע מהפך הסדר בשתים אלו קחשיב ממערב למזרח א"ו הואיל וה"ט דכייל להו כחדא משום דחדא קדושה הן הקדים היכל דכחדא חשיבי ובפ"ב דכתובות (דף ק"ו) גרסינן ז' כנגד ז' שערים ולא גרסינן שתים א' לפתחו של היכל אלא א' לפתחו של היכל ואע"ג דאמרינן לקמן (דף ס"ב) שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות היכל פסולים שנאמר ושחטו פתח אוהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול פרוכת אינו מפסיק וכפתוח דמי כדאמרינן בפ"ה דזבחים (דף נ"ה) אהא דשלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות היכל פסולים קא מיבעי ליה וילון מאי אמר ר' זירא הוא עצמו אין נעשה אלא בפתח פתוח ופירשו התוס' הוא עצמו אין נעשה אלא בפתח פתוח שהוילון אינה משמשת רק עשוי לצניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות:]

[מלואים: **שנים** בדביר כנגד אמה טרקסין שהיה בבית ראשון וקשה בשלמא למטה עשו ב' כדי לקלוט ביניהם אויר אמה טרקסין ה"ט כדפי' בת"י משום הקטרת פנים שלא יקטירו באותו אויר אמה ודילמא קדושתו כלחוץ א"נ משום הזאת חטאות הפנימיות

הטעונים הזאה על הפרוכת והזאות אלו טעונין במקום הבדלת היכל מק"ק ודילמא אויר אמה זו כלחוץ וכי מזה על הפרוכת אכתי רחוק קרוב לאמה מקדושת ק"ק כמש"ל ולפיכך עשאוהו ב' שהם כחדא חשיבא אבל לחוץ בין העליות תרתי ל"ל בחדא סגי ויעמדוהו לצד חוץ ובע"כ צ"ל כדפי' התם דגזה"כ הוא דצריך מחיצה והבדלה דווקא שיהא מכוון במקום המבדיל בין קודש לק"ק שיהא מן המחיצה ולפנים מיד ק"ק כדכתיב והבדילה הפרוכת לכם בין קדש ובין קודש הקדשים דכשם שצריך הבדלה למטה ה"נ למעלה צריך הבדלה בין העליות קודש לשל קודש הקדשים:]

[מלואים: **לעולם** במקדש ב' וכרובים דצורתא הוו קיימא ק"ל אי במקדש ב' תקשה מההוא כהן שהיה מתעסק דש"מ נתגרשה חזרה לחיבתה הראשונה ושמא י"ל דאותן כרובים דצורתא היו בהיכל והתם אע"פ שחזרה לחיבתה הראשונה לית לן בה תדע דהא שולחן של לחם הפנים שהי' בהיכל והיו מגביהין אותו לעולי רגלים וא"ל ראו חיבתכם לפני המקום סילוקו כסידורו ומשמע דבמקדש ב' נמי היו עושין כן כדמוכח בשילהי חגיגה שהיו אומרים לכהנים ע"ה ברגל הזהרו שלא תגעו בשולחן ומפני שמגביהין אותו לעולי רגלים לא הוי כלי עץ שעשוי לנחת דאינו מקבל טומאה והא במקדש א' אכתי לא גזרו על טומאת ע"ה וש"מ דבהיכל וכליו לית לן בה והא דקאמר מגלין להם את הפרוכת היינו פרוכת דבבי של היכל:]

דף נד:

[מלואים: **תנן** כמ"ד מציון נברא העולם ק"ל מה ענין ציון שהי' סמוך לירושלים כדכתיב בס' שמואל לאבן שתיה שהיתה בבית קדשי קדשים שבתוך ירושלים מיהו כהאי גוונא מצינו בפ"ד דר"ה (דף ל') דתנן בראשונה היה לולב ניטל במקדש ז' ובמדינה יום א' משחרב בהמ"ק התקין ר"י בן זכאי שיהא ניטל במדינה ז' זכר למקדש ואמר' בגמרא ומנלן דעבדינן זכר למקדש דכתיב ציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה הרי שמביא ראיה לזכר למקדש מציון היא דורש אין לה ש"מ דציון ומקדש חדא מילתא הוא:]

[מלואים: **רי"א** עולם מן הצדדים נברא ונ"ל דל"ל לר"י הא דאמ' בפ"ב דחגיגה בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כב' פקעיות של שתי עד שגער בו הקב"ה והעמידו וכו' והיינו דאר"י אני אל שדי אני הוא שאמרתי לעולמי די ואי עולם מן הצדדים נברא כשהגיע לאמצעיתו ממילא נדבק וא"א להרחיב יותר:]

[מלואים: **שנאמר** כי לשלג יאמר הוי ארץ ובפ"ק דתענית (דף ג') אמר רבא מעלי תלגא לטורא כה' מיטרא לארעא שנאמר כי לשלג יאמר הוי ארץ פי' כאשר יאמר לשלג הוי

לארץ הרי הוא כגשם מטר וגשם מטרות הרי ה' דמטרות תרתי משמע והשתא בשלמא הא לא קשה לרבא דדריש לה אגשם דעלמא ור"א דריש לה הכא אשעת בריאת עולם דרבא כשאר תנאי ס"ל דאין עולם נברא מן הצדדים והאי קרא לדידהו מיירי בגשם דעלמא אבל הא ק"ל דלר"א ע"כ האי מטרות דקרא שאצל גשם בתרא לא משמע ליה אלא חדא דהא אין בעולם אלא ד' צדדין בלבד ורבא חשיב ליה בתרתי ומנ"ל הא דהא בהא ליכא מאן דפליג אר"א דחשיב ליה בחדא והול"ל מעלי תלגא לטורא כד' מיטרי ולא כה' ובדוחק י"ל דס"ל לרבא דאם איתא דשאר תנאי למטרות לא משמע להו אלא חדא הוי דרשי להאי קרא כר"א דעולם מן הצדדים נברא דהכי מסתבר טפי למדרש להאי קרא דמיירי מבריאת עולם ולא מגשם דעלמא אלא משום דמשמע להו מטרות תרתי א"א לאוקמי דמבריאת עולם איירי דהא ליתא אלא ד' צדדים מש"ה מוקים לה בגשם דעלמא וכה' מיטרי:]

[מלואים: **תולדות** השמים משמים נבראו כו' א"י האיך דייק מהאי קרא דאלו נבראו מן השמים ואלו מן הארץ הא האי קרא לא מיירי כלל ללמד עליהם מאיזה מקום נבראו:]

[מלואים: **אלו** ואלו מציון נבראו שנאמר. פי' בין תולדות שמים בין של ארץ נבראו מציון ונ"ל מדכתיב ב' הופעת יופי והופיע א' לתולדות שמים וא' לתולדות הארץ והיינו דהכא מייתא לסיפא דקרא נמי דאלקים הופיע ולעיל גבי מציון נברא לא מייתא אלא לרישא דקרא דמציון מכלל יופי לחוד משום דלעיל לא מיירי מב' התולדות:]

דף נה.

[מלואים: **מה"מ** פי' דשל מעלה דפר ושעיר אינו מזה על הכפורת ממש דנימא על הכפורת דקרא על ממש ונפקא ליה מלפני הכפורת יתירא דכתיב גבי מטה דשעיר דעל לאו על וק"ל אההיא סוגיא מפ"ג דמנחות (דף כ"ז) דתניא הזאות של פרה שעשאן שלא מכוונות פי' שלא כיון כנגד פתח היכל פסול משום דכתיב אל נוכח פני אוהל מועד ופריך והתניא שלא מכוונות כשירות ומשני לא קשיא הא ר"י הא רבנן ופליגי בהאי קרא דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר על ארון העדות ולא ימות רבנן סברי מבית לפרוכת ואל פני הכפורת בלא ימות דאל לאו דווקא ור"י סבר מבית לפרוכת באל יבא ואל פני הכפורת בלא ימות דאל דווקא ור"י דאמר אל פני הכפורת דווקא אל נוכח נמי דוקא ורבנן סברי מדהתם לאו דווקא הכא נמי לאו דווקא מתקיף לה ר"י לר"י דאמר אל דווקא על נמי דווקא פי' על הכפורת דכתיב גבי פר ושעיר של יוה"כ נמי דווקא אלא מקדש ב' דלא הוי ארון וכפורת ה"נ דלא עביד הזאות

ארב"ע אמר קרא וכפר את מקדש הקודש מקום המקודש לקודש זהו סוגית הגמ' דהתם והשתא סוגיא דשמעתין כמאן אזלא אי כרבנן כיון דס"ל דאל פני הכפורת לאו דווקא א"כ ה"נ על הכפורת דכתיב גבי הזאות לאו דווקא ואפי' לכתחלה אין לנו להזות על הכפורת ול"ל הקישא ועוד אי על ממש לכתחלה א"כ גבי פרה אפי' בדיעבד פסול דהא חוקה כתיב בה כדמוכח התם כדפרש"י ואי כר"י דאמר אל דווקא וא"כ ה"א ה"נ על דגבי הזאות אי לאו הקישא דעל ללפני דבעינן על הכפורת ממש דוקא הא מ"מ לבתר דגלי לן קרא בהקישא דעל הכפורת דגבי הזאות הוא לאו דווקא מאי קא קשיא ליה לר"י התם אדר"י מדאל דווקא על נמי דווקא הא אתי הקישא וגלי דעל דהכא לאו דווקא דהא אדרבנן לא קשה ליה מקדש ב' דלא הוי ארון וכפורת כו' אע"ג דאמרי מסברא בעלמא דאל ועל לאו דווקא ניחא ליה הא דמזה במקדש ב' אע"ג דליכא ארון וכפורת כ"ש לר"י דניחא טפי כיון דאתי הקישא וגלי דעל דגבי הזאות לאו דווקא דמזה אע"ג דליכא ארון וכפורת ל"ל לשנויי עלה מדכתיב וכפר את מקדש הקודש:]

[מלואים: **אדרבה** לא יאמר למעלה בפר דל"צ נ"ל דהאי קושיא ליתא לר"י דאמר לקמן דנ"ל דהזאה ראשונה צריכא מנין עם כל א' משום שאין ת"ל יזה והיזה דכתיב גבי מעלה דפר קאי והיזה באצבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים וכיון דברישא דקרא כתיב והיזה יזה דסיפא ל"ל אלא למנות הראשונה עם כל א' והשתא אי לא כתב מעלה דפר לא היה יזה דסיפא מיותר כלל ומנין לנו הא דרשא דר"י וכ"ת מ"מ הו"ל למכתב להאי יתורא דיזה גבי לפני הכפורת דשעיר דכתיב נמי ברישא דקרא והיזה והוי נ"ל מהא דרשא דר"י ולא יאמר למעלה בפר כלל הא לאו מילתא הוא דמסיק למעלה דפר מבעי ליה לבנין אב כ"מ שנאמר פנים אינו אלא קדים אכתי לא יאמר למעלה בפר כלל ולכתוב גבי מעלה דשעיר על פני הכפורת קדמה א"נ לכתוב לכולה מילתא דא' למעלה וז' למטה אצל א' מהן אצל פר או אצל שעיר לחוד ולגמור אידך מיניה מועשה כאשר עשה אלא ודאי אין זה סברא שנאמר מה שכתוב אצל פר לכתוב אצל שעיר א"נ איפכא ולא עבדינן דרשא אלא מיתורא לגמרי דלא לכתב כלל אע"כ האי קושיא ליתא לר"י אלא לר"א דאמר דלא נ"ל מידי מהאי יזה ומפ' דה"ט דהזאה א' צריכה מנין שלא יטעה בהזאות:]

דף נה:

ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו ממדינת הים קשה לי הא בפ"ג דגיטין (דף כ"ז) רמינן עלה מהא הרי זה גיטך שעה אחת קודם למיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד ושני אביי

הא ר' מאיר דלא חייש למיתה הא ר' יהודא דחייש למיתה מהא דחייש לקמן שמא יבקע הנוד ואע"ג דרבא מחלק שמא מת לא חיישינן ומתניתין כולי עלמא שמא ימות תנאי היא והא דחייש ר' יהודא שמא יבקע הנוד לשמא ימות דמי מ"מ איכא למימר רב דימי כאביי סבירא ליה דלא מחלק ור' יהודא חייש לשמא יבקע דדמי לשמא ימות חייש נמי לשמא מת ואע"ג דבפ"ב דסוכה (דף כ"ד) קאמר אביי איפכא דר' מאיר חייש למיתה מהא דעשה בהמה דופן לסוכה דר' מאיר פוסל ור' יהודא מכשיר דלא חייש למיתה וטעמא דר' יהודא דאוסר בההיא דהלוקח יין משום דאין ברירה היינו למאי דס"ד התם דבדופן סוכה פליגי בחיישינן למיתה אבל במסקנא על ידי תיובתא הדר ביה מהאי טעמא ומפ' דהיינו טעמא דר' מאיר דבהמה לאו מחיצה היא אי משום שעומדת [ברוח] אי משום דאינה עשויה בידי אדם ולר' יהודא מחיצה היא וכי תימא הא מ"מ ממילא ש"מ דר' יהודא לא חייש למיתה מדמכשיר בהמה לדופן סוכה אין זה הכרח דהא פריך התם ודילמא רבעה דמתיחא באשלי מלעיל והא דחייש לשמא תמות דלמא מוקים לה בפחות מג' סמוך לסכך וכיון דמתה כווצא ולאו אדעתיה והשתא י"ל אדרב דימי דאע"ג דר' יהודא חייש למיתה אפילו הכי גבי דופן סוכה מכשיר דלית ליה הא גזירה דילמא מ"ל בפחות מג' וכווצא ולאו אדעתיה דגזירה דחוקה היא והא דדחוק אביי לומר דר"י ל"ח למיתה לימא דחייש כר"מ אלא משום דל"ל להההיא גזירה אלא על כרחך אי חיישינן למיתה כולי עלמא מודו דגזרינן לה לא היא כיון דאביי מפרש דהיינו טעמא דר' מאיר דחייש למיתה אי ר' יהודא נמי חייש למיתה אם כן מתניתין דהשולח חטאתו מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים ולא חיישינן למיתה אמאן תרמייה משום הכי מפרש לטעמא דר' יהודא משום דלא חייש למיתה ולפי זה בע"כ טעמא דר' יהודא בההיא דהלוקח יין לאו משום שמא יבקע אלא משום דאין ברירה אבל למסקנא דטעמא דר' מאיר גבי דופן סוכה משום דבהמה לאו מחיצה היא ולאו משום דחייש למיתה איכא למימר מהשתא כדהוי סבירא ליה לאביי מעיקרא דהיינו טעמא דר' מאיר בההיא דלוקח יין משום דלא חייש לבקיעת הנוד והוא הדין למיתה ור' יהודא חייש לתרווייהו וגבי דופן סוכה משום דגזירה דחוקה היא לא חייש לה והשתא איכא למימר דרב דימי מפרש להא פלוגתא דדופן סוכה כמסקנא דהתם וההיא דלוקח יין היינו טעמא דר' מאיר דלא חייש למיתה וההיא מתנית' [דהשולח חטאתו ר' מאיר היא] והכי ניחא דקי"ל סתם משנה ר' מאיר ור' יהודא חייש למיתה בההיא דהלוקח ואם כן מאי פריך הכא ארב דימי מההיא דהשולח חטאתו הא ההיא ר' מאיר היא אבל ר' יהודא אין הכי נמי דחייש למיתה כדחייש לבקיעת הנוד וי"ל דודאי סוגיא דשמעתין אליבא דרבא אתיא דאמר לשמא מת לכולי

עלמא לא חייש ולשמא ימות דדמי לשמא יבקע הנוד פליגי דר' מאיר לא חייש ור' יהודא חייש וההיא דהשולח חטאתו ד"ה היא תדע דהכי היא דהא למסקנא דמוקי לטעמא דר' יהודא משום חטאת שמתו בעליה ודאי פריך עלה ונברור ד' זוזי וקאמר ר' יהודא לית ליה ברירה ומייתי לה מההיא דהלוקח יין דאוסר ר' יהודא ש"מ דסבירא ליה אין ברירה ודחי דלמא היינו טעמא דר' יהודא דחייש לבקיעת הנוד והשתא מאי קשה ליה הא מ"מ ההיא דלא היו שופרות לר' יהודא אתי שפיר ממה נפשך אי טעמא דר' יהודא בהלוקח יין משום דאין ברירה אם כן יש לחוש לחטאת שמתו בעליה ודאי ואין לה תקנה בברירת ד' זוזי כיוון דאין ברירה ואי טעמא דר' יהודא בהא לאו משום דאין ברירה אלא משום דחייש לבקיעת הנוד כ"ש דחייש למיתה דשכיח יותר כדאמרינן התם בפ"ב דסוכה מהשתא כ"ש דניחא טפי הא דס"ל לא היו שופרות לקיני חובה מטעמא קמא משום ספק חטאת שמתו בעליה כיון דחייש למיתה דהשתא ליכא תקנתא על ידי ברירת ד' זוזי דהא האי חששא דספק חטאת שמתו בעליה איכא על כל המעות שבשופר בכל ד' וד' זוזי שבו אלא ודאי שמעתין אליבא דרבא אזלא דכולי עלמא לשמא מת לא חיישי והא דחייש ר' יהודא לבקיעת הנוד אי האי טעמא דר' יהודא דאוסר בההיא דהלוקח יין משום דשמא ימות הוא. עי"ל דפריך שפיר מהא דהשולח חטאתו אדרב דימי דעד כאן לא פליגי אי חיישינן לשמא מת אי לא הני מילי לזמן מרובה אבל לזמן מועט לכולי עלמא לא חיישינן לשמא מת וכדפי' התוס' שם דאי לא תימא הכי אשת כהן שיצא בעלה מפתח ביתה לא תאכל בתרומה ולא תאכל אלא בשעה שרואה בעלה בפניה ולא מדמי להו אביי אלא שמא מת לזמן מרובה לשמא ימות לאלתר ולפ"ז צריך לומר הא דרמי מהא דבת ישראל נשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים אההוא דהרי זה גיטך שעה א' משום דקתני שהלך בעלה למדינת הים הוה ליה לזמן מרובה ואפילו הכי לא חייש לשמא מת וכן בההיא דהשולח חטאתו ממדינת הים קתני דהוה ליה זמן מרובה ולא חייש למיתה והא אפילו לרבנן דאמרי היו שופרות לקיני חובה לא נשתהא זמן מרובה בשופר אלא מקריבו בו ביום כדאמרינן בפ"ג דעירובין (דף ל"ב) האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים משום דר' שמעיה דאמר חזקה אין בית דין של כהנים עומדים משם עד שיכלה כל המעות שבשופר ואם כן לכולי עלמא לא חיישינן שמא מת לזמן מועט דהא לר' יהודא אי אפשר לשלח דמי קינו ממקום רחוק דהוה ליה זמן מרובה אלא ממקום קרוב דכולי עלמא לא חיישי למיתה והשתא פריך שפיר אמאי לא היו שופרות לקיני חובה לר' יהודא הא אפילו אם תמצא לומר דחייש לשמא מת הא כיון דחייש לה בע"כ אי

אפשר לשלח דמי קינים מרחוק לירושלים דחיישינן שמא מת אלא מקרוב לירושלים דלא חיישו למיתה ואם כן יהיו שופרות לקיני חובה דמשעת שילוח עד זמן הקרבה אינו אלא זמן מועט דהא אין בית דין עומדין עד שיכלה בו ביום כל מעות שבשופר [ופריך משולח חטאתו דזמן מרובה לר' מאיר אזמן מועט לר' יהודא דחד דינא אית להו] ובהכי נ"ל הא דפריך אדרב דימי ממתניתין דהשולח והוה ליה להקשות מיניה וביה מדאמר ר' יהודא לא היו שופרות לקיני חובה ויהיב טעמא מפני התערובות כשרים בפסולין שהוא חטאת שמתו בעליה ש"מ שמקריבין לקוני חובה אע"ג דליתנייהו לבעלים קמן בשעת הקרבה ואמאי מקריבים בדליתנייהו קמן אי חיישינן לשמא מת [אלא ודאי לזמן מועט כולי האי כולי עלמא סבירא להו דלא חיישינן ואף לרב דימי אלא דלזמן מועט דיום אחד ס"ד דרב דימי דחיישינן והש"ס לא ניחא ליה אלא דבכל זמן מועט לא חיישינן]:

והתוספות הקשו אהא דפריך מהא דהשולח חטאתו דהא אמרינן התם בפ"ג דגיטין (דף כ"ח) לא שנו אלא בזקן שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות לא ואם כן ניחוש דלמא איכא מחייבי קינים שהגיע לגבורות דחיישינן בהו שמא ימות א' מהם ותי' הני מילי במביא גט משום חומר אשת איש אבל שולח חטאתו אין חילוק בין הגיע ללא הגיע ותדע דאמתניתין דהמביא גט קאמר ליה התם ולא אמתניתין דהשולח חטאתו ואין כן דעת המפרש אלא האי לא שנו אכולהו בבי דמתניתין קאי וגם אההיא דהשולח חטאתו והאי תדע אינו ראיה דההוא [המביא] גט מיתני התם רישא דכולהו בבי קאמר לה עלה ואכולהו בבי קאי וגם דברי התוס' שפי' דאהמביא גט לחוד קאי לא שנו משום חומר אשת איש אינו מכוון דמאי לתא איסור אשת איש שייך דהא ממה נפשך נפקא מאיסור אשת איש או ע"י מיתה או על ידי גירושין ומאי נותן לה בחזקת שהוא קיים ומשום העמד דבר על חזקתו חזקה זו למה לי יתן לה מ"מ גם איך אמר אבל הגיע לגבורות לא דלמא מת ומה בכך יתן לה ממה נפשך אלא ודאי מתניתין מיירי באין לו בנים ונותן לה בחזקת שהוא קיים ואינה זקוקה ליבום ואם כן אין כאן חומר אשת איש דבמיתה אלא חשש יבמה לשוק דאינו אלא בלאו ואין בו חומר יותר מחששא דגבי שולח חטאתו אם לא שיאמרו התוס' דאיסור יבמה לשוק חמור דיש בו חשש איסור כל ימי חייו מה שאין כן חששא דגבי שולח חטאתו דאינו אלא חשש איסור לשעה ואינו מוכרח אלא ודאי אכולהו בבי קאי האי לא שנו ותדע דהכי הואכדפי' דאמרינן התם לא שנו אלא זקן שלא הגיע לגבורות וחולה שרוב חולין לחיים אבל זקן שהגיע לגבורות וגוסס שרוב גוססין למיתה לא והא גוסס כיון דרוב גוססין למיתה מן התורה הוא בחזקת שאינו קיים לכל דבריו דהא רובא דאורייתא הוא ואפילו הכי לא קאמר לה אלא אהא דהשולח גט אלא

ודאי אכולה מתני' קאי ורישא דכולהו נקט ועוד מדנקט זקן שהגיע לגבורות עם גוסס ש"מ לכל דבר הוא בחזקת שאינו קיים דומיא דגוסס ומאי דקשה להו מפ"ג דגיטין לא קשה מידי דאין הכי נמי שלזקן שהגיע לגבורות לא היו נותנים לתוך השופר דהא ודאי של גוסס אע"פ שהוא כחי לכל דבר ומקריבין עליו קרבנות חובה ונדבה כדאמר ריש פ"א דמס' שמחות אפילו הכי אי אפשר ליתן קינו לתוך השופר מפני התערובות כיון דרוב גוססין למיתה הוא הדין נמי של זקן שהגיע לגבורות ואפשר עוד לומר דכמו גוסס ודאי אי אפשר להקריב חטאת שלו שלא בפניו דודאי חיישינן למיתה לאלתר הכא נמי זקן שהגיע לגבורות נמי מדכייל להו בחדא:

מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים אלמא לא חיישינן שמא מת בעל הקרבן. קשה לי מאי פריך הא לא דמי דגבי שולח חטאתו היינו טעמא דלא חיישינן לשמא מת דהוה ליה מיתה דיחיד דשמא מת היחיד בעל הקרבן להא לא חיישינן אבל גבי מעות שבשופרות דרבים נותנים לתוכו חיישינן שמא מת אחד מהם דכהאי גוונא אמרינן בפ"י דב"ב (דף קע"ב) לנפילה דחד לא חיישינן וגבי שטרות קאי ומשום הכי ב' יוסף בן שמעון מוציאים שטר חוב על אחרים ולא חיישינן שמא מחבירו נפל ומצאו זה אבל לנפילה דרבים שמא נפל מא' דעלמא חיישינן לפיכך שטר שכתוב בו לויתי ממך מנה אין גובה בו המוציאו שמא מא' מעלמא נפל ומצאו זה והכא נמי הא דשופרות דמי לנפילה דרבים דאם היו שופרות לקיני חובה היו הכל נותנין לתוכו וחיישינן למיתה דחד מעלמא וי"ל דאם כל המעות שבשופרות היו מעורבין של הכל ביחד הכי נמי דדמי לנפילה דרבים דשמא אחד מהם מת ונמצא דמי חטאת שמתו בעליה מעורבין בקן זה הקרב אבל הכא כיון דאי אפשר לערב כל המעות זה עם זה וכמשכ"ל בשם התוס' וצריך מעות דמי קן צרור ומיוחד בפני עצמו אלא שהצרורין מעורבין ואינן ניכרין כל צרור של מי הוא אם כן כשמקריבין קן מאיזה צרור מהם לא חיישינן למיתה שמא מת בעל צרור זה דהוה ליה מיתה דיחיד דכל קן כשקרב מאיזה צרור שבשופר אין בו מעות אלא של אדם א' ואי חיישת שמת בעל הצרור למיתה דיחיד [הוא] דהא בשעת הקרבת קן זה לא איכפת לן במיתת מבעלי קינין אחרים דהא אין לו שותפות בו לפיכך לא חיישינן למיתה:

דף נז.

[מלואים: **הימנו** ודבר אחר הוא ולא הוי הקיש הקשו התוס' לפ"ז א"כ הא דאמר לעיל בברייתא לא יאמר למטה בשעיר וכו' דא"כ לא הוי יליף אלא מהקישא דפר ולא הוי הימנו ודבר אחר ותי' דברייתא דלעיל ס"ל דהימנו ודבר אחר הוי הקיש ואיני יודע מאי

קאמר הא ק"ל האיך קאמר לעיל לא יאמר למטה בשעיר הא א"א דא"כ הו"ל היקש גמור ואינו חוזר ומלמד בהקיש על ההיכל א"כ מאי תי' דס"ל דהימנו ודבר אחר הוי הקיש הא אנן בהא שינויא אמ' דלא הוי הקיש וצ"ל למטה בשעיר כי היכא דלהוי הימנו ודבר אחר והאיך קאמר לא יאמר למטה בשעיר אבל בת"י הדבר מתוקן דפי' דהגמ' לא חש להאריך בהא דלעיל אלא סתמא פריך דלהאי תנא אתי שפיר האי אבל לאידך מא"ל ובמסקנא מיתרצא שפיר:]

[מלואים: **אלא** כנגד הפרוכת ק"ל אמאי ל"ק ה"נ אם נגעו נגעו כדקתני גבי פר העלם דבר ושעירי ע"ז ואי נימא דהכא גבי יוה"כ נגיעה פוסלת צריך טעם מ"ש מהני וליכא למימר משום דהכא גבי יוה"כ לא כתיב פרוכת אלא וכן יעשה לאוהל מועד הלכך פשיטא דאם נגעו נגעו אבל בפר העלם דבר כתיב והיזה את פני הפרוכת ה"א דווקא פני הפרוכת אבל על הפרוכת לא קמ"ל דבכלל את הכל במשמע בין על בין כנגד ולה"ט הא דקאמר אינו מזה על הפרכת לאו למימרא דאינו רשאי קאמר ואם נגעו נגעו דליתא דמ"ש על מכנגד אלא א"צ קאמר אלא ברצונו תליא אם רצה מזה על אם רצה מזה כנגד בין של יוה"כ בין בפר העלם דבר ושעירי ע"ז דליתא דא"כ ראב"י היינו ת"ק ודוחק לומר דראב"י מעשה אתא לאשמועינן וכדאמרינן בסוף פ"ק דגיטין ר"ש הנשיא מעשה אתא לאשמועינן דא"כ הו"ל להגמ' למימר הכי בהדיא כדאמר התם וכ"ש אם נפרש דבשל יוה"כ לת"ק כיון דלא כתיב פרוכת בהדיא אי בעי עביד הכי ואי בעי עביד הכי אבל בהעלם דבר דכתיב והיזה את פני הפרוכת ולא כתיב על משמע לכתחלה דווקא נגד אבל על לא מיהו בדיעבד אם נגעו נגעו דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב כדשנה בעיקר הזאות מועשה כאשר עשה דמעכבין זה את זה כדאמ' בפ"ד דזבחים (דף ל"ט) ושעירי ע"ז כל עצמן לא למדנו לעיקר הזאה ולכל הלכותיה אלא מפר העלם דבר כדאמ' התם החטאת אלו שעירי ע"ז ואע"ג דא' לפר זה פר יוה"כ דאיתקש נמי להעלם דבר היינו לשאר דברים שלא נכתבו בגופו כדמפ' התם אבל הא דכתב רחמנא אוהל מועד בהדיא ולא את פני הפרוכת כדכתיב התם אלמא לא הושוו בהא זה לזה דא"כ ראב"י גבי פר יוה"כ מאי קמ"ל היינו ת"ק ועוד דא"כ ראב"י בהני תרתי לא חדא מחתא נינהו דגבי יוה"כ לא פליג ובפר העלם דבר פליג והמחוור נ"ל דה"ט דל"ק גבי יוה"כ ואם נגעו נגעו כדתני גבי הני משום דמקום הפרוכת של משכן קדושתו כלפנים ומחודו החיצון ולפניהוי ק"ק כדפירשתי לעיל ומחיצת אמה טרקסין של מקדש ראשון איסתפקי לרבנן אי כלפנים או כלחוץ ועבדו במקדש שני ב' פרוכת וביניהם אויר אמה זו והעמידו החיצון מתחלת אמה טרקסין ולפנים והפנימי מסופו ולפנים כדי שיהיה מחודן החיצון זה בספק קדושת פנים וזה בשל ודאי דהא פרוכת צ"ל

כולו בקדושת פנים וכמו שכתבתי שם לשיטת התוס' וכיון שכן איכא למימר דלת"ק בשל יוה"כ דכ"ר וכן יעשה באוהל מועד היינו היכל א"א להזות אלא כנגד הפרוכת אבל לא יגעו בפרוכת כיון דפרוכת קדושת ק"ק עליו הו"ל כאלו מזה בק"ק ולא בהיכל ואע"פ שעומד הכהן בהיכל ומזה מ"מ אין הזאה נגמרת ביציאתה מתחת יד המזה אלא גמר הזאה הוי הנחתה וכדאמרינן בסוף פ"ק דזבחים (דף ט"ו) היה מזה ונקטע ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר המזבח הו"ל נגמרה העבודה בבעל מום ופסולה ואמ' נמי התם דלאחר שפירש ההזאה מתחת יד המזה ועד דמטי למזבח המחשבה פוסלת בו וכיון שכן צריך שיהא הנחת הזאות הללו באוהל מועד ולא על הפרוכת לא מבעיא במשכן דקדושת פרוכת ומקומו היה ודאי כלפנים דלאו אוהל מועד מיקרי אלא ק"ק אלא אפי' בבית שני כיון דההזאות אע"פ שהיו אצל פרוכת החיצון דאלו אצל פנימי לא אפשר כיון דאויר אמה טרקסין ספק כלפנים אי מזה אצלו דילמא קדושתו כלפנים והו"ל ק"ק ולא אוהל מועד והתורה אמרה וכן יעשה לאוהל מועד אלא ע"כ אצל הפרוכת החיצון הסמוך להיכל הקרוי אוהל מועד היה מזה והשתא אי הוי הנחת הזאות הללו בפרוכת והיו נוגעין בו דילמא קדושתו כלפנים ואין כאן הנחת הזאה באוהל מועד משא"כ הזאת פר העלם דבר דרחמנא לא תלי להו באוהל מועד אלא בפרוכת כדכתיב והיזה את פני הפרוכת לית לן בה אפי' אי נוגע בו אפי' את"ל קדושתו כלפנים דהא במשכן קדושת פרוכת היא ודאי כלפנים ואפ"ה א"ר והזה את פני הפרוכת ואת פני הכל במשמע בין נוגע בו ובין אין נוגע בו מיהו ה"מ מה"ת ומ"מ מדרבנן אמרו שהזאת העלם דבר ושעירי ע"ז לכתחלה לא יהיו נוגעים בפרוכת גזירה אטו יוה"כ מיהו בדיעבד לא גזרינן ואם נגעו נגעו אבל של יוה"כ אפי' בדיעבד נמי לא דילמא קדושתו כלפנים ורחמנא אמר אוהל מועד והוי ספיקא דאורייתא ולחומרא זהו טעמו של ת"ק וראב"י אפשר ס"ל דפרוכת ומקומו כלחוץ אפי' במשכן ואוהל מועד ובבית שני דנסתפקו באמה טרקסין אי כלפנים או כלחוץ ע"כ הב' פרוכת המבדילים בין היכל לק"ק העמידו את החיצון בהיכל במקום שודאי הוא כלחוץ וחודו הפנימי כלה במקום כלות אמה טרקסין לחוץ ואת הפנימי העמידו שחודו הפנימי כלה במקום כלות אמה טרקסין לפנים כדי שיהא א' מן הפרוכת הללו זה שמבדיל בין היכל לק"ק כולו לחוץ דהכי גמירי דפרוכת המבדיל יהיה כולו לחוץ וחודו הפנימי יהיה אצל התחלת ק"ק וכמ"ש שם וכיון דהזאות הללו היו אצל פרוכת החיצון השתא לא מיבעיא של העלם דבר ושעירי ע"ז אם נגעו דל"ל בה אלא אפי' של יוה"כ דבעי אוהל מועד נמי לית לן בה דהא מקום פרוכת כולו הוא אוהל מועד:]

[מלואים: ה"ג ותניא גבי פר העלם דבר ולא דתנן כי אינו במשנה וה"ג ת"י:]

[מלואים: **אני** ראיתיה והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר הקשו התוס' בשם ריב"א והא בבית ראשון לא היה פרוכת ובבית ב' לא הקריבו פר העלם דבר כדתנן בפ"ק דמגילה (דף ט') אין בין כהן משיח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות דכהן משיח מקריבו ולא מרובה בגדים ותי' דבבית ראשון הוי ופרוכת דבבי איירי ור"י תי' דבבית ב' הוי וההיא דמגילה מיירי בהוראת כהן משיח לעצמו דמביא פר ולא מרובה בגדים בהוראתו אבל פר העלם דבר של ציבור קרב אפי' ע"י כהן הדיוט כדאיתא בת"כ וכן מוכח דבבית ב' מיירי דאי בראשון הוה לי' למימר של פר כהן משיח אבל בבית ב' משיח לא הוי דיאשיהו גנזו ובאמת פי' ריב"א דחוק מאד דהאיך אפשר שמימות יאשיהו עד ימי ראב"י שהיה אחר חורבן בית שני הרבה והיה עכ"פ קרוב לששה מאות שנה ואפשר יותר שלא נתקנח ונתיבש הטיפי דמים שלא יהא רישומן ניכר כלל א"ו דבבית ב' הוי מ"מ פשטא דשמעתא דסוף פ"ק דקדושין (דף ל"ו) דתנן התם הזאות נוהגים באנשים ולא בנשים ואמ' עלה בגמ' הזאה דהיכא אי דפרה אלעזר כתיב בה אי דפנים פי' דפר כהן משיח והעלם דבר הכהן המשיח כתיב בה ופירש"י למעוטא הדיוטות וכ"ש נשים ול"ל לתנא למתנייה אלמא אינו קרב אלא ע"י כהן משיח דווקא מיהו התוס' פי' שם בע"א בפי' דחוק ורחוק ואין זה מקומו ובפ"ג דהוריות בחידושי אפרש יותר כי שם עיקר מקומו:]

[מלואים: **דחזינהו** דעבידי שלא כסדרן פי' ה"ר יוסף שלא כסדרן שלא היו שם אלא שבע וצ"ע אם היו בפר העלם דבר ושעירי ע"ז ח' או ז' ואני תמה מה מקום לספק זה הא לא כתיב בפר העלם דבר אלא והיזה את פני הפרוכת שבע פעמים וח' מנין ועוד שנעלם ברייתא דפ"ד דזבחים (דף מ"ב) ודפ"ב דמנחות (דף ט"ז) דקאמר אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי כגון מ"ג של יוה"כ וי"א של פר כהן משיח וי"א של פר העלם דבר של ציבור פיגל בין בראשונה וכו' והא הני י"א דפר כהן משיח והעלם דבר היינו ז' הזאות של פרוכת וד' דמזבח הפנימי אלמא דפרוכת אינן אלא ז' ולא ח' וזה פשוט מ"מ פי' הר"י לא יתכן דאין זה במשמע בהא דקאמר שלא כסדרן דאינן אלא ז'. עוד פי' א' למעלה וז' למטה כסדר פר יוה"כ וקק"ל דמהא אינה ראיה כ"כ דהא איכא למימר דשל יוה"כ הוי האחת של מעלה נתקנח או נתיבש ואע"ג דלמאי דפי' דלת"ק הא דאין ליגע לכתחלה בהעלם דבר ושעירי ע"ז היינו משום גזירה דשל יוה"כ וכיון דבשל יוה"כ העיד ראב"י שראה שנגע בפרוכת ובע"כ היינו שראה עליו ח' הזאות ממילא ש"מ דבהני כ"ש דשפיר דמי מ"מ הא ודאי משמע דראב"י לא בתורת כ"ש קאתי אלא העיד שראה מהזאות דהני ממש על הפרוכת והא מנ"ל דילמא משל יוה"כ היו וע"ד שפירשתי:]

[מלואים: **והתורה** אמרה וכלה מכפר כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר הקשו התוס' תיפוק ליה מדכתיב חוקה וכתיב דם פר ברישא ותי' שמא י"ל דמחוקה לא יליף אלא היכא ששינה הסדר ממעשה שלם כגון אם הקדים כל עבודת שעיר דבחד מקום מקמי פר אבל בכה"ג דאינו מקדים אלא א' ממתנות דם שעיר מקמי ז' מתנות דפר אינו מעכב להכי מייתי לה מוכלה כלה דם הפר לגמרי ואח"כ דם השעיר והוי כמו שינה עליו לעכב ואינן דברים של טעם לומר דעיכוב דחוקה לא קאמר אלא בשינה הסדר של מעשה שלם דהא קרא סתמא כתיב ועוד ק"ל דהא לרבא בנותן א' למעלה וז' למטה לשם שניהם שינה הסדר של מעשה שלם דנהי דלא הקדים ז' של מטה דשעיר לשל מטה דפר אלא נתנן ביחד ואע"ג דבנתינה קמייתא דשעיר איכא נמי משום הקדמה לשל פר שהקדימן למתנה ז' של פר מ"מ כיון דבמתנה אחרונה שהי' שביעית דלמטה דשעיר אין כאן משום הקדמה שהרי נתנן ביחד עם ז' של פר אכתי אין כאן מעשה שלם אפ"ה שינה הסדר של מעשה שלם איכא כאן דהא רחמנא אמר ליתן של פר קודם לשל שעיר והכא כשנותן מתנות של זה וזה ביחד נהי דליכא באחרונה משום שינוי דהקדמה של שעיר לשל פר אפ"ה איכא משום שינוי דלא הקדים של פר לשל שעיר ורחמנא קפיד אהקדמת דם פר לדם שעיר כדכתיב של פר קודם ואין לך להוציא הקדמה דפר מהאי עיכובא דחוקה והא הוי שינוי בכל המתנות בין בא' למעלה בין בז' דלמטה ולא היה צריך להביא מהאי קרא דוכלה אלא אבבא שאח"ז בנתערבו לו במתנות אחרונות לאחר שנתן דם פר קודם לדם שעיר בא' למעלה דהתם אין כאן שינוי של סדר שלם לענין הקדמה כיון דלמעלה הקדים דם פר לדם שעיר ולאפוקי מדר"פ אבל הכא תיפוק ליה מדכתב רחמנא דם פר ברישא וחוקה סגי לאפוקי מדרבא ואפי' את"ל דמה"ט נקט ר"י האי קרא דוכלה לאפוקי נמי מדר"פ אבל לאפוקי הא דרבא בחוקה לחוד סגי מ"מ קשה האיך טעי רבא בהכי דהא בכולה מכילתין פשיטא לכ"ע דחוקה עיכובא הוא והא נמי ליכא למימר דכיון דהכא איירי בנתערבו לו אחר מתנות דלפנים קודם מתנות דהיכל דאל"כ הא אמר לקמן שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום וכמו שפי' התוס' לקמן השתא י"ל דרבא דסבר למימר דנותן א' למעלה וז' למטה לשם שניהם אדר"י אמר דס"ל לקמן דחוקה לא נאמר אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים ולא בהיכל והשתא אתי שפיר דר"י מייתי לה להא דאמר דוכלה דנ"מ נמי לאפוקי מהא דרבא גופיה מ"מ אכתי לא ניחא דהא רבא אמר נותן א' למעלה וז'למטה לשם שניהם דמשמע דאפי' לכתחלה עושה כן ואמאי נהי דחוקה ל"ק אהיכל ובדיעבד סידרן אין מעכב מכל מקום מצוה לכתחלה מיהו איכא להקדים דם של פר לשל שעיר ואמאי נותן

לכתחלה כא' ביחד והא נמי תקשה לפי' התוס' דפי' דחוקה אינו מעכב אלא בשינה סדר של מעשה שלם ואמאי נהי דעיכובא ליכא מצוה מיהו איכא ואפי' בשינוי כל דבר מסדר הכתוב לכתחלה לא ולי נראה דאי לאו קרא דוכלה ה"א דלא קפיד קרא כלל אהקדמת פר לשעיר בהזאת דמים בהיכל ואיזה שירצה יקדים ומתניתין דמקדים לה בהיכל נמי איידי דנקט של פר קודם לפנים נקט לה נמי בהיכל ולאו דווקא וכ"ת הא לפנים כתב רחמנא להזות דם פר קודם לשעיר וכתיב וכן יעשה לאוהל מועד ש"מ דבהיכל נמי קדים י"ל דבפנים נמי לא אקדמיה קרא משום קפידא דהקדמת דמים אלא משום קפידא דנותן דם פר קודם לשחיטתו של שעיר אבל בהיכל דשניהן כבר שחוטין ועומדין לפנינו ל"ל בה בסדר הקדמת דם פר לשעיר ואיזה שירצה יקדים דהא ע"כ האי קרא דוכן יעשה לאוהל מועד אגופן של הזאות קאי כדאמר לעיל כשם שמזה לפני ולפנים א' למעלה וז' למטה כו' ולא אסדר הקדמתן של פר לשל שעיר דהא ודאי א"א להקישן לגמרי של היכל לשל פנים לענין הקדמה דהא לא אפשר דאילו בפנים דם פר קודם אפי' לשחיטתו של שעיר ואילו בהיכל כבר נשחט השעיר והיזו ממנו הזאת פנים וכיון שכן ע"כ וכן יעשה אעיקרן של הזאות אמר רחמנא ולא אסדרן אלא דבפנים בע"כ הזאת דם פר קודמין לשל שעיר כיון דהזאתן קודמין אפי' לשחיטתו של שעיר אבל בהיכל שכבר שחוט ועומד ל"ל בה בהקדמת דם פר לשעיר לפיכך מייתו ר"י קרא דוכלה דהתם אוהל מועד נמי כתיב למימרא דבאוהל מועד נמי קפיד אסדר הזאות להקדים פר לשעיר מיהו אכתי ק"ל מהא דאמר' בפ"ג דהוריות (דף י"ב) דפר כהן משיח קודם לפר העדה לכל מעשיו משום דבדין הוא שיקדים מכפר למתכפר ונ"ל מדכ"ר גבי כפרת יוה"כ וכיפר בעדו ובעד ביתו כפרתו קודמת לכפרת ביתו והשתא כיון דהאי קרא מלמד למקום אחר שכפרת כ"ג קודם כ"ש דמגלי לגופיה וממילא נ"ל מהא דדם פר שמכפר על כ"ג קודם לדם שעיר שמכפר על ישראל בכל מתנותיו ואפי' בהיכל נמי ואכתי במאי טעי רבא וגם ל"ל קרא דוכלה להא וי"ל דה"א דמ"מ בנתערבו בהזאה א' סגי ועולה לשניהם דליכא קפידא אלא שלא יוקדם מתכפר למכפר אבל בהקדמת מכפר למתכפר ליכא קפידא וכיון דנתערבו מזה ומזה משתיהם בבת אחת ש"ד קמ"ל קרא דוכלה שצריך לכלות דווקא דם הפר קודם לשעיר. ובת"י כתבו שה"ר יוסף לא גרס לה וכלה לכפר דלקמן דרשי ר"ע ור"י לדרשא אחריתי אלא ודאי גרסינן והתורה אמרה כלה דם הפר ואח"כ דם השעיר דאיכא למ"ד לקמן דסדרן מעכב ואפי' למ"ד לא מעכב מצוה מיהו איכא והוו כי ההוא דבסמוך והתורה אמרה תן למעלה ואח"כ תן למטה ופי' זה נ"ל עיקר דודאי לר"י דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ סדרן לא מעכב הקדמת דם של פר לשל שעיר בהיכל לא

מעכב כדאמ' לעיל פ"ד לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י היא וכמו דהקדמה זו לא מעכב ה"ה הקדמת שעיר לפר בהיכל לא מעכב לר"י דמ"ש וה"נ מצינו בפ"ד דזבחים (דף מ') דאמר התם לפר זה פר יוה"כ ופריך למאי הלכתא לעכב פשיטא חוקה כתיב ביה ומ"ל רנב"י כר"י דאמר חוקה אבגדי לבן בחוץ לא מעכב אימא מדסדרן לא מעכב הזאות נמי לא מעכב קמ"ל אלמא סידרן לא מעכב לר"י ולא אמרינן והתורה אמרה וכלה כלה דם הפר ואח"כ דם השעיר שנה עליו הכתוב לעכב וא"כ ה"ה לר"נ דאמ' חוקה אבגדי לבן בחוץ נמי קאי דסידרן מעכב אלא דלא קאי חוקה אלא אמעשה שלם א"א ללמוד מוכלה שיעכב הסדר של מקצת מעשה דבהא לא נחלקו ר"י ור"נ וכמו דלר"י אין במשמע מוכלה לעכב בסדר מעשה שלם ה"נ לר"נ אין במשמע לעכב במקצת מעשה אם איתא דלר"נ לא קאי חוקה אמקצת מעשה כפי' התוס' וה"נ הא דפריך מהא דאר"י אם כלה כפר משמע נמי דאהזאות עצמן קאי דמעכבין אבל לא אסדרן אם תדקדק שם:]

דף נז:

תוס' ד"ה אלא אמר רבא נותן שבע וכו' שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר' אלעזר מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים עכ"ל ותי' זה איני מכיר מה בכך דמעיקרא הן שוין כיון דעכשיו לאחר שנתן דם הפר כבר למעלה אינן שוין ונראה לי דקושיא מעיקרא ליתא דהתם מיירי בנתערבו דמים הניתנין על המזבח ואין ראוי ליתן על המזבח אלא במקומן הראוי להם של מעלה ושל מטה למטה אבל של מטה למעלה לא אבל הני מתנות דפר ושעיר הא אינן ניתנין על הפרוכת ממש אלא כנגד הפרוכת אלא כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה כו' כדאמרינן לעיל הא ודאי לית לן בה:

[מלואים: **נותן** וחוזר ונותן וחוזר ונותן ג' פעמים. ק"ל הא אמרינן בפ"ח דזבחים (דף ע"ו) ר"ש אומר למחרת מביא אשמו ולוגו עמו ואספק מצורע קאי ואומר אם מצורע הוא הרי זה אשמו ולוגו ואם לא יהא נדבה וקומץ הלוג משום ספק נדבה ונותן מתן ז' משום ספק מצורע ומקטיר הקומץ ופריך אימתי מקטר ליה אי בתר מתנות ז' הו"ל שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה ואינו מקטיר קומץ עליהן אי קודם מתן ז' כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ומשני דמסיק ליה לשם עצים כר"א ופירש"י אי קודם מתן ז' היכי מצי למיתב תו מתן ז' דילמא נדבה היא והקטרת הקומץ הקטרה והו"ל הנך שירים וכי הדר עייל מידי מינייהו קא עבר משום בל תקטירו כל שממנו לאישים ה"ה

בבל תקטירו יש בכלל זה קדשים ושירי מנחה ולחם הפנים שקרב כבר מהם האימורים והקומץ והבזיכים קיימי שירים בבל תקטירו והנך הזאות במקום הקטרה קיימי וא"כ ה"נ הזאת דמים במקום הקטרה קיימי דמ"ש ממתן ז' דלוג שמן ואי נותן יותר ממנין הזאות שחייבה תורה ה"ה בבל תקטירו כמו גבי שמן וא"כ האיך נותן וחוזר ונותן עד ג' פעמים הא שמא נתן בפעם הא' משל פר ובב' משל שעיר דהו"ל כמצוותן וכשחוזר ונותן פעם ג' הו"ל משל פר ב' פעמים ועובר עליו בבל תקטירו דבשלמא על של שעיר אינו עובר על בל תקטירו כיון דאף אם נתן בראשונה של שעיר הו"ל שלא כמצוותן ואינו יוצא ידי חובתו אין כאן כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו לפירש"י דאינו עובר על בל תקטירו אלא אם כבר יצא ידי חובת נתינה למזבח דנעשו אלו שיריים אלא דילמא נתן של פר בראשונה והרי הוא בבל תקטירו והא תינח לר"א דאמר לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים ניחא דאמרינן אלו הזאות יתירות כאלו הן מים כדאמ' גבי לוג שמן וכדפרש"י התם אבל לרבנן דפליגי עליה דר"א התם ואמרי בנותן לשם עצים ומים נמי עובר בבל תקטירו מאי איכא למימר וכבר הקשו התוס' התם מהא דתנן התם הניתנין במתן א' שנתערבו במתן ד' ר"א אומר ינתנו במתן ד' הא כיון דניתן מתנה א' אידך הו"ל שיריים וקא עובר עליו בבל תקטירו ותי' דר"א אית ליה רואין כאלו הוא מים וא"כ לרבנן דל"ל רואין קשה הא דשמעתין והא קיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים ועוד ר"א שמותי הוא כדאמ' ריש פ' ר"א דמילה (דף ק"ל) מיהו התוס' תי' התם עוד כיון דשירי הדם למזבח אזלי ליסוד מש"ה כי יהיב למעלה אינו עובר על בל תקטירו כיון דבלא"ה טעונין מזבח וה"נ י"ל בההוא תערובת דפר ושעיר דשמעתין מ"מ אכתי ק"ל על פירש"י דאם איתא דכל כה"ג כגון מתן שמן והזאת דם בכלל הקטרה הווין ושלא לצורך הם בכלל לאו כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו א"כ ה"נ לאחר מתן דם פר ושעיר על מזבח הפנימי כמצוותן אם מזה עליו יותר ממצוותן ע"ע על לא תעלה עליו קטורת זרה דכל הקטרות בלאו זה בין הקטרת סממני הקטרת שלא לצורך כגון יותר מהקטרת דבקר וערב בין הקטרת אברים ופדרים וקומץ וא"כ ה"ה לזרוק דם פר ושעיר יותר על מצוותן עובר בלאו וכיון שכן א"א ליתן ב' פעמים על מזבח הפנימי בנתערבו כוסות בכוסות דעובר על נתינה ב' משום קטורת זרה כיון דכבר נתן ב' פעמים הראשונים מכל א' ושמא נתן כסדרן של פר קודם לשל שעיר ויצא ידי חובתו ומה שנותן בפעם ג' הוא שלא לצורך ועובר על בל תעלה קטורת זרה והניחא למאן דאמר לקמן מערבין לקרנות א"כ כשמגיע ליתן על מזבח הפנימי כיון דמעורבין הן אין צריך ליתן אלא פעם אחת משל שניהם דהכשר מצוותן הכי הוי אבל למ"ד אין מערבין לקרנות אלא נותן משל פר

בעצמו וכן משל שעיר בנתערבו כוס בכוסות במתנות שבהיכל מאי תקנתא איכא במה שנותן וחוזר ונותן מ"מ במתנות דקרנות דמזבח הפנימי אין לו תקנה משום ספק קטורת זרה וכדפי' והא כל מתנות שבפנים ושבהיכל ומזבח מעכבים זא"ז והרי שמעתין אליבא דרבא אזלא ורבא כר' יונתן ס"ל דלא בעי או לחלק כדאמ' בפ"ח דב"מ גבי אם בעליו עמו ואם אין בעליו עמו דכתב רחמנא גבי שואל רבא ס"ל כר"י ומוקי לקראי כר"י א"כ ס"ל לרבא דאין מערבין לקרנות וגם אהא דאמר רבא לעיל בנתערבו דמים בדמים לבתר דהדר ביה וס"ל דנותן וחוזר ונותן בין בנתערבו בתחילה בין במתנות אחרונות אליבא דידיה קשה מיהו בשנתערבו דמים בדמים י"ל דלא קשה מידי כיון דבנתינה א' אינו יוצא ידי חובתו בשל שעיר בודאי מה"ט דקאמר לעיל ואינויוצא ידי חובתו אלא בשל ב' בוודאי אתי עשה דהזאת דם של שעיר ודחי ל"ת דב"ת דשל פר אבל הא דכוס בכוסות ודאי קשה האיך חוזר ונותן פעם ג' דילמא כבר יצא ידי חובתו בב' פעמים הראשונים דכסדרן עביד להו בתחילה של פר והדר של שעיר ובפעם ג' עובר על ב"ת ואיך חוזר ונותן מספק ועוד אפי' נתן שלא כסדרן ולא נתן בפעם א' אלא משל שעיר ולא יצא ידי חובתו אלא בפעם ב' וג' דהו"ל כסדרן מ"מ עובר על בל תעלה קטרת זרה דלעינין קטורת זרה לא שייך לחלק בין נתן שלא לצורך בתחילה קודם שיצא י"ח נתינת חובה או אח"כ דמ"מ קטורת זרה הי' כיון דאין בה משום מצוה ולא דמי לבל תקטירו דאינו עובר אם הקדים של שלא לצורך לשל מצוותו דאינו עובר עליו לפרש"י משום דש"ה דרחמנא אמר כל שממנו לאישים דמשמע שכבר נתן ממנו כמצותו לאישים אם אח"כ מקטירו עובר עליו ולא קודם לכן אבל בהא דקטורת זרה אין לחלק בהא ושמא י"ל כיון דמצוותן של פר ושעיר על מזבח הפנימי אפי' נתן מהם עליו שלא לצורך אפילו לבתר דנתן מהם עליו לצורך אין זה קרוי קטורת זרה ואינו עובר עליו דבעינן שיהא זרה מתחילה ועד סוף לאפוקי הא דכמצוותן צריכים להזות עליו וכר"י דאמר בפ"ק דכריתות (דף ו') גבי סך משמן המשחה מלכים או כה"ג דפטור משום דבעינן שיהא זר מתחלה ועד סוף ומלך וכה"ג לאו זרים מעיקרא נינהו וחכמים נמי ס"ל התם הכי ועד כאן לא פליג ר"מ התם ומחייב אלא משום דבתר השתא אזלינן ומלך וכהן השתא זרים נינהו ואע"ג דהא ודאי אם סך לאדם ואח"כ נעשה מלך או כה"ג לכ"ע חייב אפ"ה לא דמי להא דהתם סתם בני אדם לאו למלכות ולכה"ג קיימי לפיכך אע"ג דנתמנו אח"כ אי אפשר להפקיע שם זרות מהן למפרע אבל פר ושעיר דודאי קיימי למזבח זה ומצוותן בכך כ"ש דקודם שנעשה מצוותן לאו קטורת זרה נינהו ואפשר דאפי' לר"מ בקודם שנעשה מצוותן אין בהם משום זרות הואיל ועדיין עומדים למצוותן וקיימי למזבח זה ולא דמי לסך מלך וכה"ג לאחר

מצוותן דמעתה זרים נינהו ואין עומדין למשיחת שמן זה מיהו כ"ז לפירש"י אבל לפי' התוס' שם בפ"ח דזבחים א"צ לכל זה דפירשו דאין בהזאת שמן ובהזאת דמים משום בל תקטירו אפי' אי מזה מהם שלא לצורך אינו עובר עליו דאין זה הקטרה בלא"ה ניחא ולא קשה מידי ולית לן בה בההיא דתערובות פר ושעיר בין דמים בדמים בין כוס בכוסות לא משום כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ולא משום קטורת זרה דהא אין זה הקטרה ואין לי להאריך כאן בזה יותר וכ"כ:]

גמ' מיהו הנך שיריים הוו וליסוד אזלי או דלמא דחויין הווי קשה לי אמאי נימא דהוו דחויין נהי דבהיכל אין לזרוק מן התערובות אלא מן הודאין אבל במזבח דמערבין לקרנות וכך הוא הכשר מצותו כדתנן עירה של פר לתוך של שעיר הא ודאי ראוין הן ליתן מהם נמי על הקרנות כיון דבלאו הכי צריך לערב הודאין ביחד לתוך זה יערב נמי התערובות לתוך אותו מזרק שמערב בהן דם הודאין דמאי איכפת לן דהא מצוותן בקרנות על ידי תערובות דווקא ואפילו של ודאין נמי ואע"ג דלא היו ראוין ליתן מהם מתנות שבהיכל אלא מן הודאין דווקא לית לן בה ואם כן הנותר לאחר מתנות הקרנות ושעל טהרו של מזבח תורת שירים עליהם לשפוך ליסוד מידי דהוי אהא דתניא לקמן בפירקן (דף ס"א) נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח אלמא אע"ג דדם זה לא היה ראוי בתחילה למתנות פנים והיכל אפילו הכי נותן ממנו מתנות מזבח ושופך שיריו ליסוד כ"ש דם של תערובות זה שהיה כבר בשעת מתנות פנים והיכל ואפילו נתערבו כל דמי פר ושעיר זה עם זה נותן מהן דראוי לערב עם דמי הודאין במתנות המזבח וליתן מהן ולשפוך שיריו ליסוד ודוחק לומר דהא אתיא דווקא כמ"ד אין מערבין לקרנות ואי אפשר ליתן גם על המזבח אלא מן הודאין דאם כן הוה ליה לפרש ועוד הא אכתי לא מייתי לה להא פלוגתא דתנאי אי מערבין לקרנות או לא עד לקמן והא פשיטא ליה אמתניתין קאי והא תנא דידן כמ"ד מערבין לקרנות ס"ל כדתנן עירה דם הפר לדם השעיר ועוד שבמתנות שעל טהרו לכולי עלמא מערבין כדמוכח להדיא בפ"ד דזבחים (דף מ"ב) ובפ"ב דמנחות דחשיב מ"ג מתנות של יום הכפרים דהיינו א' למעלה וז' למטה בפנים משל פר וכן משל שעיר הרי י"ו וכן בהיכל הרי ל"ב וד' על קרנות המזבח הרי ל"ו וז' על טהרו הרי מ"ג ופריך והתניא מ"ז לא קשיא הא כמ"ד מערבין לקרנות הא כמ"ד אין מערבין וניתוסף עוד ד' דעל קרנות הוה ליה ח' ד' מדם הפר וד' מדם השעיר ואי למ"ד אין מערבין לקרנות ס"ל דאין מערבין נמי במתנות של טהרו הא אייתר ליה עוד ז' דהוה ליה נ"ד דבטהרו י"ד מתנות איכא ז' משל פר וז' משל

שעיר אלא ודאי אפילו למ"ד אין מערבין לקרנות בטהרו כולי עלמא מודו דמערבין ואם כן דמי תערובת הללו לכולי עלמא ראוין להנתן מהם על טהרו ואמאי הוה ליה דחויין:
הני מילי דדחיה בידים אבל הא דלא דחיא בידים לא ה"ג ס' דידן ומפירש"י נראה לי שיש לו גירסא אחרת והכי גרסינן הני מילי היכא דלא יהב מיניה אבל האי דיהב מיניה לא שהרי הדמים הללו שבמזרק ג' נתקבלו בב' המזרקות שנתן מהן המתנות לשון רש"י ונראה לי דנפקא מינה בין הני ב' גירסאות בקיבל הדם של איזה קרבן בתחילה בכוס א' ואחר כך חלקן לב' כוסות ששפך מן הא' מקצת הדם לתוך כוס אחר ומקצתו נשאר בראשון ונתן כל המתנות מן הראשון שנתקבל בו הדם דלגי' ס' דידן כיון דדחיא בידים הוי דיחוי ולגי' רש"י כיון דדם שבכוס ב' נתקבל בכוס שנתן ממנו המתנות לרב הונא בריה דרב יהושע אליבא דכולי עלמא הוי שירים עוד נ"מ איפכא בנתקבל בב' כוסות ואחר כך קודם זריקה נתערב דמי כוס א' עם איזה כוס של קרבן א' ויהב המתנות מן הכוס שלא נתערבו לגי' ס' דידן הוה ליה שירים דהא לא דחי בידים ולגי' רש"י הוה ליה דיחוי דהא לא נתקבל בכוסות הללו שנתן מהן המתנות:
ולראב"ש הא כתיב ואת דמו ישפוך. קשה לי לר"פ הוה ליה לאוקמא בנתערבו מקצת דמים דלכולי עלמא כוס עושה את חבירו דחוי וצריך לומר דארב הונא בריה דרב יהושע פריך לה:
עירה דם הפר בת"י פי' דהיינו טעמא שעירה דם הפר לשל שעיר לפי שדם הפר מרובה ונופל שם הכובד היה מתערב יפה:
דאיתמר ר"י ור"י כתבו בת"י אע"פ שתנאים הן קאמר בלשון מימרא ונראה שהיו תנאים אחרונים כמו ר"ת ור"ש ברבי ונ"ל שנעלם מהן הא דפ"ה דמנחות (דף נ"ז) דאמר ר"י התם ר' יוסי הגלילי ואחד מתלמידי ר"י אמרו דבר אחד ומנו ר"י ותו אמר התם לימא נמי ר' עקיבא ואחד מתלמידי ר"י אמרו דבר אחד ומנו ר"י אלמא מתלמידי ר"י ומתנאי קמאי הוו מיהו כיון דל"ק להא פלוגתא בברייתא אלא הכי גמירא להגמרא דאינהו פליגי בהא נקט איתמר לשון מימרא מיהו לפירש"י בפ"ק דקידושין (דף ל"ו) דאמר ליה ר"א לר"י דדריה לא תיתוב אכרעיך כו' היה ר"י בר פלוגתיה דר"י עדיין קיים בימי ר' אלעזר שהיה אמורא:

דף נח:

[מלואים: **ויצא** אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב נ"ל דלאו מאשר לפני ה' נ"ל דבמזבח הזהב מיירי דהא קרא בהדיא כתיב וכפר אהרן על קרנותיו מדם חטאת הכיפורים אלא סידורא דקרא נקט ואזיל ומפ' ליה:]

[מלואים: **התחיל** מחטא ויורד פי' רש"י מחטא ל' ירידה הוא ואיני יודע מי דחקו לכך דעל זריקת דם כל חטאת נופל לשון חיטוי ובפ"ה דזבחים (דף נ"ג) אמרינן גבי חטאת הציבור והיחיד כיצד מתן דמן כו' ומחטא ויורד כנגד חודו של קרן ופי' רש"י שם זריקת חטאת קרוי חיטוי כדכתיב הכהן המחטא אותו:]

[מלואים: **לפני** ה' מה ת"ל בפר כהן משיח קאי כו' מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' וק"ל הא קרא הכי כתיב ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטורת סמים לפני ה' אשר באוהל מועד נתן הכתוב ג' סימנים מאיזה מזבח איירי קטורת הסמים ולפני ה' ואשר באוהל מועד והנה ודאי א' לגופיה אתי דמיירי ממזבח הפנימי ולא מן החיצון וב' מהן מיותר ולדרשא אתיין והא בזבחים פ"ד (דף מ') דרשינן לתרי מינייהו דקאמר מזבח קטורת סמים ל"ל שאם לא נתחנך המזבח בקטורת הסמים לא היה מזה עליו ואשר באוהל מועד דריש ליה ר"י התם למתן ד' דהרי הוא אומר אשר באוהל מועד על כל האמור באוהל מועד ור"ש יליף התם למתן ד' דלמעלה הוא אומר קרן קרנות ב' למטה הוא אומר קרן קרנות ד' וקאמר הגמ' ור"ש האי באוהל מועד מאי עביד ליה מבעי ליה שאם נפחתה תקרה של היכל לא היה מזה ואידך מאשר ואידך אשר לא דריש הרי לכ"ע תרי קראי לדרשא אתיין קטורת הסמים לאם לא נתחנך ואשר באוה"מ לר"ש לנפחתה תקרה לר"י על כל האמור באוהל מועד דהיינו מתן ד' ור"ש אשר לא דריש מ"מ דחיק הגמ' למייתי לדרשא הני תרתי סימני דקטורת הסמים ואשר באוהל מועד להני דרשי דהתם ומהשתא לפני ה' לגופיה אתי לסימנא דקרא איירי במזבח הפנימי שמזין עליו מדם זה א"כ מנ"ל לר' נחמיה למדרש הכא למעוטי דאין כהן לפני ה' כיון דמבעי ליה לגופיה מיעוט לכהן מנ"ל ועוד ק"ל דאהא דאמר התם ואידך מאשר פי' רש"י נפקא ליה ד' קרנות מאשר דמצי למכתב אשר לפני ה' באוהל מועד ל"ל למכתב אשר אלא ע"כ לקרנות אשר באוהל מועד דהאי אשר בתרא משום מזבח לא איצטריך למכתביה והא בהאי קרא דפר כהן משיח לא כתיב אלא פעם א' אשר מזבח קטורת סמים לפני ה' אשר באוהל מועד וי"ל דתרי קראי כתיבי דהאי קרא דלעיל כתיב בפר כהן משיח וגבי פר העלם דבר כתיב על קרנות המזבח אשר לפני ה' אשר באוהל מועד ואילו קטורת סמים ל"כ כדכתיב גבי כהן משיח אלא דהכא נאמר אשר ב' פעמים ושם לא נאמר אלא פעם א' והשתא מיותר

קטורת הסמים ואוהל מועד דכהן משיח דמדכתב רחמנא לפני ה' נ"ל דמיירי במזבח הפנימי ודריש לה מקטורת הסמים לשלא נתחנך ומאוהל מועד לאם נפחתה ומלפני ה' דמיותר בפר העלם דבר דבאוהל מועד סגי ליה דמיניה נפקא ליה דמיירי במזבח הפנימי אתיא לן דרשא דר"נ דהכא דלמעוטי אתי מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' וכדפירש"י הכא דמפר העדה קאמר דכ"ר לפני ה' נ"ל הא דר"נ דע"כ אמזבח קאי וה"ה לפר כהן משיח נ"ל מהא דאין כהן עומד לפני ה' דהא עבודת שניהם שוה ומאשר תנינא דפר העלם דבר דכתב רחמנא גבי אוהל מועד דמיותר דהא באשר לפני ה' קמא סגי נ"ל לר"י במסקנא התם למתן ד' ור"ש האי אשר לא דריש וא"ת אכתי תקשה לר"י מנ"ל למדרש מתן ד' מאשר באוהל מועד דגבי פר העדה הא איצטריך למעוטי מאוהל מועד דאין כהן לפני ה' והא דרשא לא סגי לן בלא אשר דהא הוה אמינא דאוהל מועד אנתינה קאי והכהן לפני ה' דהא מה"ט לא נ"ל הא מלפני ה' דגבי כהן משיח כדפירש"י י"ל דבשלמא גבי כהן משיח דלא כתיב אשר קודם לפני ה' איכא למימר דאנתינה קאי ולא אמזבח אבל גבי פר העלם דבר דכבר כתב רחמנא אשר גבי לפני ה' דכתיב קודם אוהל מועד אפי' אי לא כתב רחמנא אלא אוהל מועד גרידא בלא אשר שעמו בע"כ אוהל מועד נמי אאשר דגבי לפני ה' קאי ואמזבח קאי דאי לא קאי אמזבח אלא אנתינה הו"ל למכתב להאי אוהל מועד קודם אשר לפני ה' דלא ליתי למטעי דאוהל מועד נמי אאשר דלפני ה' סמוך:]

[מלואים: **מזבח** לפני ה' לאו אהאי קרא סמוך אלא אקרא דכתב רחמנא גבי העלם דבר דכתיב אשר לפני ה' ואמזבח קאי כפי' רש"י וכמ"ש בסמוך וק"ל אמאי שביק לאידך קרא דנ"ל הא מיניה ונקט להאי קרא וי"ל דאי לאו האי קרא דכ"מ לא נ"ל מאידך קרא דה"א דאשר לפני ה' דפר העלם דבר לגופיה אתי דמזה על מזבח הפנימי שהוא לפני ה' ולא על מזבח החיצון ואשר באוהל מועד לנפחתה אתי לפיכך מייתי להאי קרא דכהן משיח דכבר נאמר בו אוהל מועד למעוטי נפחתה וכיון דעבודת שניהם שוין תו ל"צ אוהל מועד גבי ה"ד לנפחתה כדלא הדר כתב רחמנא גבי פר העלם דבר קטורת סמים ללא נתחנך וע"כ אוהל מועד לגופיה אתא דמזה על הפנימי וא"כ אשר לפני ה' למעוטי כהן אתי וכיון דהאי קרא דכהן משיח מגלי על אידך קרא דלדרשא אתי וקרא דכהן משיח כתיב ברישא מה"ט נקיט ליה וכ"ת כיון דעבודת שניהם שוין אפי' אי לא כתב רחמנא אלא אשר לפני ה' בלא אשר באוהל מועד נמי נפקא ליה הא מיעוטא דכהן דלגופיה ל"צ דנ"ל מפר כ"מ דמזה על הפנימי לא קשה מידי דהרבה דברים של עיקר עבודה כתובים

וכפולין כאן וכאן כגון הזאות ושפיכת שיריים והקטר חלבים אבל ממה שאינו עיקר גוף העבודה אינו כפול כדאמרינן התם בפ"ד דזבחים:]

[מלואים: **ואין** כהן לפני ה' פירש"י המזבח מפסיק בין כהן לפרוכת בשעת מתן הקרנות וכשהיזה על הפרוכת באותו מעמד עצמו הי' הרי לא נכתב יציאה בינתיים למדנו שהיה עומד חוץ למזבח ומזה וק"ל מנ"ל למידק מדלא נכתב יציאה בינתיים ללמד שעמד חוץ למזבחבשעת הזאת הפרוכת דילמא עומד לפנים ממנו והא דלא נכתב יציאה בינתיים היינו משום דאמרינן לקמן ויצא אל המזבח דגבי יוה"כ עד דנפיק מכוליה מזבח והיינו שאינו עומד בין מזבח לפרוכת בשעת מתנות מזבח אלא בין מזבח לפתח המזרח וכדפרש"י בפ"ח דזבחים (דף פ"ג) וכיון שכן מש"ה לא כתב רחמנא כאן גבי פר הבא על כל המצות ויצא אל המזבח דא"צ יציאה בשעת הזאת המזבח אלא עומד בין מזבח לפרוכת בשעת מתנות המזבח וא"צ לצאת בין המזבח ולפתח לצד מזרח כמו בשל יוה"כ דנ"ל הא מדכתב רחמנא ויצא בין מתנות פרוכת לשל מזבח וכ"ת דאי אפשר לומר כן דע"כ בהזאת פר הבא על כל המצות נמי עומד בצד מזרח המזבח בשעת הזאה ואין רשאי לעמוד בצד מערב המזבח לצד פנים דקדוש יותר מק"ו דפר ושעיר של יוה"כ החמורין דצריכים הזאה לפנים אפ"ה בשעת הזאת המזבח אסרה רחמנא לעמוד במערב אלו שהן קלין דאין דמן נכנס לפנים לא כ"ש שאינו ראוי לעמוד בצד מערב בשעת הזאת דמן על המזבח אלא בצד מזרח אע"ג דלא נכתב ויצא ומהשתא הא דלא כתב רחמנא ויצא ש"מ דליכא יציאה בין הזאת פרוכת לשל מזבח דבהזאת פרוכת נמי עומד במזרח חוץ למזבח ומזה הא ליתא דאי ס"ד דדיינינן ק"ו כה"ג א"כ קרא דמזבח לפני ה' למעוטי דאין כהן לפני ה' ל"ל תיפוק ליה כוליה מילתא מהא דמדלא כתיב יציאה בין הזאות פרוכת לשל מזבח ש"מ בחד מקום עביד לשניהם ואי עומד בהזאת פרוכת לצד מערב המזבח ה"ה נמי בהזאת מזבח עומד [שם] ולא יצא משם נמצא אתה מחמיר בהזאת פר כ"מ והעדה אצל הזאת המזבח יותר משל יוה"כ שזה מזה ועומד במקום קודש חמור ושל יוה"כ במקום קודש קל והא א"א מחמת ק"ו דאמרן אלא ודאי מדכתב רחמנא למעוטי כהן לפני ה' ש"מ דהאי ק"ו לאו מילתא היא ואי לאו קרא דאשר לפני ה' ה"א דבמתנות מזבח של אלו עומד בין מזבח לפרוכת אע"ג דבשל יוה"כ עומד במזרח המזבח וא"כ אע"ג דכתב רחמנא לפני ה' למעוטי של מזבח מעמידת בין פרוכת למזבח אכתי איכא למילף דבהזאת פרוכת עומד למערב המזבח:]

דף נט:

[מלואים: **ע"כ** ל"פ אלא מדרבנן פירשו התוס' דאי מה"ת לא יצא מידי מעילה האיך נמכרין לגננים לזבל וק"ל מאי ראיה הוא זה דילמא מתני' רבנן היא אבל לר"מ ור"ש ה"נ דמועלין מה"ת דהא השתא נמי דס"ל דפליגי בדרבנן בע"כ מתני' לאו כ"ע היא דא"כ לרבנן דאמרי אין מועלין אפי' מדרבנן לית להו בדם מעילה ובמתני' תנן ונמכרין לגננים ומועלין בהם ש"מ דיש בו מעילה מדרבנן מיהת וא"כ הול"ל דפליגי במעילה של תורה ולרבנן הא דאמרי אין מועלין היינו מה"ת אבל מדרבנן מודו דיש בו מעילה והכי ניחא דהשתא מתני' רבנן היא אבל למאי דס"ל דבדרבנן פליגי ולרבנן אפי' מעילה מדרבנן ליכא א"כ מתני' יחידאי היא ודלא כרבנן אבל באמת אני אומר דא"צ לפי' התוס' דבהדיא תנן בפ"ג דמעילה (דף י"א) ר"ש אומר דם בתחילתו אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו ואי מה"ת יש מעילה בדמים לר"ש ל"ש לחלק בין תחילתו ללאחר שיצא לנחל קדרון ולעולם מועלין בו אלא ודאי מועלין בדמים דאמ' ר"מ ור"ש היינו מדרבנן וכמו שאפרש בסמוך והא דמועלין בו ביצא לנחל קדרון ולא קודם לכן פירש"י שם דה"ט דבמקדש אין מועלין אפי' מדרבנן דאין גוזרין גזירה במקדש דהא לנחל קדרון לאחר זריקה הוא כדתנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון וא"י מאי אין גוזרין גזירה במקדש לכאן דקאמר ונ"ל שלמד הא מההיא דפ"ח דזבחים (דף ע"ח) דתנן נתערב בדם התמצית ישפך לאמה ור"א מכשיר ומוקי לה ר"ז בגמ' בגוזרין גזירות במקדש קמפלגי דמר סבר גוזרין ומר סבר לא גוזרין וק"ל לפ"ז דתינח לר"א אבל לת"ק דס"ל גוזרין מאי איכא למימר ועוד דהא רב פפא קאמר התם דכ"ע גוזרין והכא בדם תמצית מצוי לרבות על דם הנפש קמפלגי וכו' והכי גרס רש"י ותוס' התם בדר"פ דכ"ע גוזרין ודלא כגי' ר"ת התם ומסקנא דשמעתא סלקא התם כדר"פ דכולי עלמא גוזרין ודר"ז סלקא בקושיא וכיון דלכ"ע גוזרין אכתי ההיא דהכא קשיא ועוד אני אומר דאפי' לר"ז אליבא דר"א דס"ל אין גוזרין במקדש לא דמי להא דהכא דהתם לא גזרינן במקדש משום דחשו להפסיד קדשים שאם ישפכו לאמה יפסידם וכדפירש"י התם אבל הכא ליכא הפסד קודש ואדרבה כשיגזרו מעילה על דם איכא להקדש אפי' רווחא ונ"ל דמה"ט ל"ג מעילה עד שיצא לנחל קדרון דאי הוי גזרי עליה מעילה קודם לכן אתי למטעי ולומר דמעילה של תורה הוא כבתחילה קודם שחיטה שמועלין בדם הקזה מה"ת כמ"ש בסמוך ואתי להביא קרבן מעילה והו"ל חולין בעזרה אבל השתא דל"ג עליה מעילה עד לבסוף לאחר שיצא לנחל קדרון ולא בתחילה מידע ידעי דאין מעילה זו אלא דרבנן ולא אתי לאתויי קרבן מעילה:]

[מלואים: **אבל** מדאורייתא אין מועלין כתבו התוס' שהקשה ר"ת מדאמרינן בפ"ג דמעילה (דף י"ב) המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו ותי' דהא דאמרינן הכא לפני כפרה כלאחר כפרה היינו לאחר שחיטה דשייכא ביה כפרה אבל מחיים לא ולי הי' נראה לומר דהא דממעט הכא דם קדשים מן המעילה היינו דווקא בדם הנפש שראוי לזריקה ולכפרה דהא בהני קראי דממעט דם מן המעילה כפרה כתיבי אבל דם התמצית שאינו ראוי לכפרה כדכתיב כי הדם בנפש יכפר דם שהנפש יוצא בו קרוי דם לאפוקי דם שאין הנפש יוצאת בו כדאמ' בפ"ד דכריתות והתם דמועלין בדם הקזה היינו באותו דם שאין הנשמה תלוי כגון ראשון ואחרון דאינו חייב עליו כרת כדאמר התם לר"י כדאית ליה ולר"ל כדאית ליה ואינו ראוי לכפרה והכי מוכח מהא דאמ' בסמוך והני ג' קראי בדם ל"ל חד למעוטי נותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה אבל מפיגול ל"צ דדם עצמו מתיר הוא משמע דמיירי בדם הנפש דאלו בדם תמצית הא ודאי לאו מתיר הוא שאינו ראוי לכפרה ובהאי דם מיירי הא דממעט ממעילה ומכל הני אבל תמצית שאינו ראוי לכפרה לא ממעט מ"מ פי' ר"ת נ"ל עיקר דהכי משמע מהא דאמ' בפ"ג דמעילה שם דקאמר מי איכא מידי דמעיקרא לא אית ביה מעילה ולבסוף אית ביה מעילה ופריך והאיכא דם דמעיקרא לית בה מעילה ולבסוף אית בה מעילה דתנן דם בתחילתו אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו ומשני התם נמי אית ביה מעילה מעיקרא דא"ר המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו אלמא בההוא דם דלבסוף לאחר שיצא לנחל קדרון דמועלין דהוא דם של שיריים דלאחר כפרה וזריקה בההוא גופיה קאמר דבתחילה בדם הקזה מועלין בו דאי בתרי מיני דמים מיירי הא מדם התמצית והא מדם הנפש מאי מייתי ראיה מהא דהואיל ומועלין בתחילה מש"ה מועלין נמי בסוף הא ל"ד דהאי דם לחוד והאי דם לחוד א"ו בחד מין דם מיירי ובע"כ צ"ל מהשתא כדפי' ר"ת ולפ"ז צ"ל הא דקאמר בסמוך דם עצמו מתיר הוא אע"ג דמיירי נמי מדם התמצית מ"מ שם דם חד הוא וכמו דדם הנפש אימעיט מכל הני ה"נ דם תמצית נמי בכלל:]

[מלואים: **לכם** שלכם יהא ק"ל דבפ"ב דפסחים (דף כ"ב) אמרינן כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע ופריך והרי דם דרחמנא אמר כל נפש מכם ל"ת דם כו' והשתא מאי פריך הא אפי' בדם קדשים כתב רחמנא לכם שלכם יהא כ"ש דם חולין וכמה דרשא דהיתר הנאה נ"ל התם כה"ג תרומתכם קצירכם שלכם יהא ולכם דגבי שרצים נמי נ"ל היתר הנאה לכם שלכם יהא והא ודאי אין לומר דאי לאו דכתב רחמנא התם גבי דם ריבוי דהיתר הנאה מעל הארץ תשפכנו כמים כדמסיק ה"א האי לכם דהכא להתיר דם בהנאה אתי ולא ללמוד ממנו

לענין מעילה הא ליתא ואי אפשר לומר כן כיון דגבי קדשים כתב רחמנא האי לכם שלכם יהא דמותר בהנאה ממילא משמע דמיעטה רחמנא מאיסור הנאה דרמי עליה משום קדשים נמי מיהו למקצת מפרשים שפירשו דדם שמלחו או שבשלו אינו עובר עליו מה"ת כלל וכמש"ל א"כ מש"ה צריך התם הקיש דם למים להיתר הנאה דאי מהכא ה"א דלא אמר רחמנא לכם שלכם יהא אלא משום איסור קדשים אבל לא משום איסור דם ונ"מ היכא דפקע איסור דם ע"י בישול או מליחה ליכא איסור משום קודש אבל דם בעודו עומד באיסורו כ"ז שלא פקע ע"י בישול או מליחה אסור בהנאה קמ"ל הקישא דם למים דמותר אבל להני מפרשים דפירשו דדם אין היתר לאיסורו כלל ולא פקע איסורו לא ע"י מליחה ולא ע"י בישול הא ודאי קשה כיון דכתב רחמנאגבי דם קדשים לכם שלכם יהא ממילא ש"מ דמחמת איסור דם נמי לא אתסר בהנאה דאל"כ איסור דם דאסור בהנאה להיכא אזל ואטו משום דרבע עליה נמי איסור קודש מגרע גרע ושרי בהנאה וי"ל משום דאמרינן בפ"ב דפסחים (דף כ"ד) כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך אכילתן והנאתן למעוטי אוכל חלב חי שאינו דרך אכילתו וכן מניח חלב של שור הנסקל ע"ג מכתו שאינו דרך הנאתו שאין לוקין עליו משום דאכילה כתיב בהו ומש"ה בכלאי הכרם לוקין אפי' שלא כדרך הנאתו דלא כתיב גביה אכילה וה"ה לבשר בחלב למאן דמפיק איסור דידיה בגז"ש מנבילה אע"ג דבנבילה גופיה כתיב אכילה ואין לוקין עלי' אלא כדרך הנאתן אפ"ה להכי לא כתב רחמנא אכילה בגופיה דבשר בחלב לומר דלוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתו כדאמר התם והשתא לה"ט הדבר ברור:]

[מלואים: (יותר ממה שכתוב כאן לא מצאתי ונראה כוונת הגאון דבמעילה ג"כ לא כתיב אכילה בגופיה אע"ג דילפינן בגז"ש מעילה מתרומה אפ"ה איסור מעילה [הוי] אפילו שלא כדרך הנאתן ואי לאו הקישא דדם למים ה"א דלכם לא אתי להתיר רק איסור הנאה דקדשים היינו שלא כדרך הנאתן אבל כדרך הנאתן ה"א דאיסורו משום דם במקומו עומד להכי כתב רחמנא הקישא דדם למים להתיר בהנאה אפי' כדרך הנאתו):]

דף ס.

[מלואים: **משום** דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה ב' כתובים הבאים כאחד פי' משום דבב' כתובים גלי קרא דמועלין בו אף לאחר שנעשה מצותו כדכתיב והניחם שם כדמסיק וכן בתרומת הדשן כתיב ושמו שאסור בהנאה וק"ל מאי ב' כתובים הבאים כאחד יש כאן בשלמא ההיא דתרומת הדשן ניחא דהא ודאי לאחר הרמה נעשה מצוותו אבל הא דבגדי כהונה כל עצמם דנעשה ונגמר מצוותן לא נ"ל אלא מוהניחם שם דאי לאו האי

קרא ה"א דאכתי לא נעשה מצוותן א"כ לא הו"ל הא דבגדי כהונה שני כתובים דלאו מש"ה לחוד כתב רחמנא והניחם שם דאע"ג דנעשה מצוותן אפ"ה טעון גניזה אלא מש"ה גופיה כתב רחמנא והניחם שם לאשמועינן הא גופיה דאין ראויין עוד לשום עבודה ואי לאו האי קרא ה"א דראויין הן לכה"ג ביו"כ אי נמי לכהן הדיוט בכל השנה:]

[מלואים: **והני** תלתא קראי בדם ל"ל וכו' ק"ל הא סוגין אדר"מ ור"י ור"ש קיימא והניחא לר"מ צריך מיעוטי לדם מכל הני משום דאית ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ואיסור מוסיף כדאמרי' בפ"ג דיבמות (דף ל"ג) והני כולהו אית בהו א"כ מיגו דחייל איסור פיגול ונותר אבשר ס"ד דחייל נמי אדם קמ"ל קרא דלא וה"נ לר"י ניחא דשמיע לן בספ"ז דחולין (דף ק') דא"ל איסור חל על איסור באיסור חמור דקאמר גיד הנשה נוהג בטמאה שכן חמיר שנוהג בבן נח ואיסור הנא' איסור חמור מקרי כדמוכח בההיא סוגיא גבי האוכל גיד הנשה של עולה וכמו שפירשו התוס' התם והרי דם שרי בהנאה ופיגול נותר ומעילה איסורי הנאה נינהו וסד"א דחיילי על איסור דם קמ"ל קרא דלא אבל לר"ש דלית ליה איסור חע"א בשום ענין אפי' באיסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור חמור כדדייק הגמרא בפ"ב דקדושין ובפ"ב דפסחים (דף ל"ו) ובפ"ה דכריתות (דף כ"ג) מהא דאמר ר"ש האוכל נבילה ביוה"כ פטור ל"ל קרא למעוטי דם מכל הני תיפוק ליה דאין איסור חל על איסור והניחא למ"ד התם בספ"ה דכריתות אליבא דר"ש דבקדשים גלי קרא דאיסור חל על איסור ודייק לה מדכתיב כל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה ואתי איסור מיתה וקא חייל על איסור חלב דבכרת שפיר אלא למ"ד התם אליבא דר"ש דאפי' בקדשים אין איסור חל על איסור בשום ענין דתניא אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין והאי כל חלב מוקי לה בולדות קדשים וקסבר ולדי קדשים בהווייתן הן קדושים דתרווייהו בהדי הדדי אתו התינח דצריך קרא למעוטי דם ממעילה דאיכא למימר דמשום ולדי קדשים קאתי למעוטי דאיסור דם ואיסור מעילה בהדדי קאתו דס"ד דחייל איסור מעילה על דם קמ"ל קרא דלא אלא איסור טמא ונותר אפי' בולדי קדשים לא משכחת לה דחייל עד שעת הקרבה ולעולם איסור דם קדים וכיון דאין איסור חל על איסור בקדשים קרא למעוטי דם מנותר וטמא ל"ל תיפוק ליה דאין איסור נותר וטמא חל על איסור דם דקדים והא ליכא למימר דנ"מ אם אכל חצי זית בשר נותר וטמא וחצי זית דם מנותר וטמא משלימו לכזית דהתם משום אין איסור חל על איסור אין לפוטרו משום נותר וטמא כיון דמאיסור דם אינו אלא ח"ש וס"ד דחייל איסור נותר וטמא על איסור דם של ח"ש קמ"ל קרא דאין על דם שם נותר וטמא כלל ואע"ג דס"ל לר"ש בפ"ג דמכות כל שהוא למכות וא"כ תיפוק ליה משום איסור דם ליתא הא קאמר התם לא

אמרו כזית אלא לענין קרבן ודם בר קרבן הוא ובעי כזית אפי' לר"ש וה"נ פיגול ונותר בני קרבן נינהו ומודה ר"ש דצריך כזית בין במזיד לענין כרת בין בשוגג לענין קרבן דהא ליתא דכבר הוכחתי לקמן ברפ"ב דמכילתין (דף ע"ג) דאין איסור חל על איסור דח"ש נמי ומהא דספ"ה דכריתות גופיה מוכח כן דאל"כ מנ"ל להגמ' להוכיח מהא דאשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה דאיסור חל על איסור בקדשים דילמא נ"מ לח"ש איסור קדשים קלים וח"ש בשר ק"ק דמצטרפין למעילה ומאיסור חלב ליכא אלא ח"ש וכיון דחלב בר קרבן וכרת הוא אפי' לר"ש בעי כזית ומאי פריך למ"ד לר"ש בקדשים אין איסור חל על איסור כל חלב לה' מאי עביד ליה א"ו ש"מ דעל ח"ש אין איסור חל על איסור ועוד הבאתי ראיות לזה וה"נ משמע לי מדברי רש"י שפי' חד למעוטי מנותר שאם אכל וכו' מכרת נראה משום דק"ל דאי בהזיד בשניהם בדם ונותר או בטומאה ודם ל"ל למעוטי תיפוק ליה דחייב כרת משום דם והשתא ל"ל לדחוקי הכי הא כיון דע"כ מיירי בדליכא אלא ח"ש מדם דאל"כ תיפוק ליה דאין איסור חל על איסור וא"כ איכא למימר אפי' בהזיד בדם נמי אלא ודאי משכחת לה לרש"י דאפי' בדאיכא כשיעור מדם נמי מיירי ובכה"ג א"א לאוקמי אלא בדשגג בדם ואע"ג דאיכא נמי לאוקמי במזיד ובח"ש אפ"ה כיון דמיירי נמי בכשיעור וא"א אלא בדשגג בדם רש"י חדא מתרי טעמי נקט מ"מ קשיא ל"ל למעוטי דם מנותר וטמא למ"ד אליבא דר"ש דבקדשים נמי אין איסור חל על איסור וי"ל דאע"ג דאין איסור חל על איסור מ"מ משכחת לה דאתי איסור דם ואיסור נותר וטמא בבת אחת ובאיסור בת אחת מודה ר"ש דתרוייהו חיילא כדאמרינן גבי ולדות קדשים וה"ד כגון דאייתי ב' שערות לבתר שחל על קרבן זה איסור נותר וטמא דכי מייתי ב' שערות השתא אתו וחל עליה איסור דם ונותר וטמא בבת אחת דהא בעוד דלא אייתי ב' שערות לאו בר עונשין הוא וכה"ג מוקי לה בסוף פ"ג דיבמות (דף ל"ג) גבי זר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה דהו"ל איסור בת אחת ואפי' לר"ש חיילי כגון דאייתי ב' שערות בשבת ואייתי ב' שערות ואיטמי לי' דכולהו בהדי הדדי אתו ובאמת מההיא סוגיא פ"ג דיבמות ק"ל אהא דספ"ה דכריתות דמקשי אהא דרבי רחמנא אימורי קדשים קלים למעילה ולטומאת הגוף הא אין איסור חל על איסור הל"ל בדאיטמא ואייתי ב' שערות אח"כ וכן בדאייתי ב' שערות בתר הקדשה דבהמה זו דאיסור חלב וטומאה ומעילה בבת אחת קאתו אלא שאין להאריך כאן בזה. עוד י"ל למאי דאמרינן פ"ג דמנחות (דף כ"א) דם שבשלו או מלחו אין עוברין עליו בלא"ה לא קשה מידי דמש"ה מיעטו קרא לדם מנותר וטמא אע"ג דאין איסור חל על איסור נ"מ אע"ג שבישלו או מלחו דפקע איסור דם אפ"ה קמ"ל קרא דליכא איסור נותר וטמא ומעילה בדם קדשים מיהו כ"ז

לדעת הפוסקים דפסקו הכי מ"מ קצת פוסקים ס"ל דדם שבישלו או מלחו ע"ע וכ"ד רש"י בפ"ח דחולין (דף ק"ט) גבי הא דתנן הלב קורעו ומוציא את דמו וכמ"ש התוס' שם א"א לאוקמי הכי וזה תלוי בדקדוקי סוגיא זו דפ"ג דמנחות דנ"ל לפי מסקנת רבא ור"פ התם דם שבישלו או מלחו ע"ע וכבר ביררתי ד"ז בתשובה באריכות אין זה מקומו לפיכך מחוורתא כפי' קמא:]

[מלואים: **הקדים** דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר בגמ' מוקי לה להאי הקדים במתנות שבהיכל ומפשטא דמתניתין משמע לכאורה דארישא קאי כיצד קתני אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום כיצד הקדים דם השעיר וכו' והאי יחזור ויזה לעכב קאמר ולפ"ז מתניתין ר"נ היא דאמר דאפי' בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ סדרן מעכב דאלו לר"י הקדים דמים בחוץ מאוחר למוקדם לא מעכב כדאמ' לעיל רפ"ד לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י היא אבלקי"ל לפי זה דאמר ר"ח בגמרא קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה כלום ואמרינן עלה כמאן דלא כר"י דהא חפינת קטורת בחוץ היא ומשני אפ"ת ר"י צורך פנים כפנים דמי ופריך עלה מסיפא דמתניתין דתנן ואם עד שלא גמר את המתנות שבפני' וכו' ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה ואי מתני' ר"נ היא הא ודאי לר"נ קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום דהא מדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ הוא ומאי פריך אדר' חנינא הא ע"כ ר"ת לא קמ"ל אלא הא דאפי' לר"י לא עשה כלום אבל אדר"נ מילתא דפשיטא היא והשתא קושיא זו קשיא אמתניתין גופיה ולא אר"ח וה"נ מאי דפריך בגמ' ממתניתין אהא דאמר עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום והא דעולא נמי אליבא דר"י אתיא ולפ"ז אי מתניתין ר"נ היא תקשה ליה מתניתין גופה מיהו למאי דאפרש בגמ' דאיכא למימר דאפילו לר"נ הא דר"ח ודעולא ליכא עיכובא אתי שפיר דפריך לה אהני אמוראי אבל מגופה דמתניתין לא קשה מידי מ"מ י"ל דמתניתין ר"י היא והא דקא הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה למצוה קאמר ולא לעכב ומילתא באפי נפשה היא ולא לפרש הרישא קאתי אלא דק"ל אי למצוה קאמר מאי קמ"ל דיחזור ויזה פשיטא:]

[מלואים: **וכן** במזבח הזהב וק"ל הא במזבח הזהב ב' מיני הזאות היו ד' מתנות על ד' קרנות וז' על טיהרו כדתנן לעיל והו"ל למימר וכן בקרנות המזבח וכן בטיהרו שכל א' כפרה בפני עצמה ואם נתן מקצת מתנות על טהירו ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל ממתנות שבטהירו וא"צ לחזור ולהזות מתנות שבקרנות מיהו בגמרא נפקא ליה מוכלה לכפר את הקודש דכל א' כפרה בפני עצמה ולא חשיב הא דקרנות וטהירו אלא א' דא'

מזבח כמשמעו ושניהם כללן קרא בהא דמזבח מיהו איכא למימר דלמ"ד אין מערבין לקרנות והא בטהירו לכ"ע מערבין כדפי' לעיל אע"ג דקרא כלל לשניהם בהא דמזבח אפ"ה איכא למימר דתרתי נינהו הואיל דלא דמי דבהזאת דקרנות מזה מפר בפ"ע ומשעיר בפ"ע ובטהירו מזה ע"י תערובת וא"צ קרא לזה שהן ב' כפרות כיון שהזאת הדמים בעצמם מחולקין זה מזה משא"כ לפנים ואוהל מועד אע"פ שבמקום הזאה מחולקין מ"מ בעיקר הזאת הדמים בעצמם אינם מחולקים ובזה הוי ניחא ההיא דפ"ד דזבחים (דף מ"ב) גבי פיגל בהזאות של פר ושעיר של יוה"כ דקתני פיגל בין בא' בין בב' כו' דמוקי לה רבה משכחת לה בד' פרים ובד' שעירים דהזאות חלוקים הם היינו לפנים ודהיכל והני דמזבח תרתי נינהו די"ל דאליבא דמ"ד אין מערבין לקרנות קאמר לה ומשום ההיא ברייתא דמייתי לה שם בסמוך דחשיב מ"ז דיוה"כ משום דאין מערבין לקרנות מ"מ אאל"כ דא"כ תקשה למ"ד מערבין לקרנות ל"ל דכתב רחמנא בהאי קרא מזבח ללמד דכפרה בפ"ע היא ואינה נכלל כאחד עם המתנות הקודמות תיפוק ליה בלא"ה כפרה בפ"ע היא הואיל ובכאן מערבין ובהזאות הקודמים לה אין מערבין אלא ודאי ליתא לה"ט:]

[מלואים: **ת"ר** כל מעשה יוה"כ כו' לא עשה כלום ת"ק לא פי' במאי מיירי אי בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים דווקא וכר"י או אפילו בחוץ וכר"נ ופליגי במילתיה ר"י ור"נ אבל אין לפרש דתלתא תנאי נינהו ות"ק ת"ק בפ"ע הוא ואפי' בדברים הנעשים בבגדי זהב בחוץ נמי ס"ל דסדרן מעכב ופליג אתרווייהו דא"כ הו"ל לפרש טעמא דת"ק נמי כדמפרש טעמא דר"י ור"נ אלא ודאי כדפירשתי וכה"ג מצינו בפ"י דפסחים (דף קט"ז) גבי וחותם בגאולה דפליגי ר"ע ור"י במילתיה דת"ק ובכמה מקומות מצינו כה"ג כדפי' התם הרשב"ם והתוס' ועוד הכא בלאו הכי אינן אלא ב' תנאים דהא קיי"ל כל מקום שאמר ר"י אימתי אינו אלא לפרש כדאמר' בפ' זה בורר:]

דף סא.

[מלואים: **שעיר** ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום ק"ל כיון דשחיטה לאו עבודה עיכובא דחוקה עלה לא קאי כדאמ' בפ"ק דמנחות (דף ה') הקדים חטאתו לאשמו לא יהא א' ממרס בדמו אלא תעובר צורתו ויצא לבית השריפה ואמ' והא ר"פ הוא דאמ' שאני הלכות מצורע דכתיב ביה הויה ומשני ה"מ עבודה אבל שחיטה לאו עבודה היא פי' ולא קאי עיכובא דהויה אשחיטה ואי אין מחוסר זמן לבו ביום יהא א' ממרס בדמו לקריב אשם והדר לקריב חטאת אלמא כל היכא דכתב רחמנא עיכובא

אשחיטה לא קאי דלאו עבודה היא ה"נ עיכובא דחוקה אשחיטה לא קאי ואמאי שעיר ששחטו קודם מתן דם של פר לא עשה כלום וכ"ת ה"ט נמי דשעיר ששחטו קודם מתן דם של פר דלא עשה כלום מש"ה הוא משום דיש מחוסר זמן לבו ביום דה"ט נמי דהקדים חטאתו לאשמו דפסול ולאו משום דקאי עליה חוקה ליתא דהא התוס' הקשו התם כיון דמחוסר זמן לבו ביום ל"ל חוקה גבי יוה"כ לעכב ותירצו דווקא גבי מצורע חשיב מחוסר זמן במה שעדיין לא הגיע זמן טהרתו אבל סדר עבודה דיוה"כ דלכפרה לא חשיב מחוסר זמן וכיון שכן איכא למימר דסדר יוה"כ מעכב לר"י כדאית ליה ולר"נ כדאית ליה אלא משום חוקה וכיון דשחיטה לאו עבודה היא לא קאי עיכובא דחוקה עלה כמו גבי מצורע ואמאי לא עשה כלום וי"ל הא דהקדמת שחיטת שעיר למתן דם של פר מעכב לאו משום לתא דשעיר הואיל והקדים שחיטתו אלא משום דאיחר למתן דם פר אחר שחיטת השעיר והיה ראוי להקדימו ודמיא להא דאמ' לעיל פ"ד (דף מ') דאי אקדים מתנות פר בהיכל קמי מתנות שעיר בפנים מעכב אפי' לר"י דאמר חוקה לא קאי אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ וא"כ ע"כ הא דמעכב לאו משום לתא דפר דאקדמיה דהא אמתנות הללו דפר שהן בהיכל לא קאי חוקה א"ו ה"ט דמעכב משום איחור דם שעיר של פנים דקאי עליה חוקה דאיחרו לשל פר וכ"ת אי ס"ד דלאו משום הקדמת שחיטת שעיר הוי עיכובא אלא משום איחור דם הפר א"כ הו"ל מעוות לא יוכל לתקן ואין לו תקנה בשחיטת שעיר אחר לאחר מתן דם הפר דהא כבר נשחט השעיר הא' קודם מתן הפר ופסלו להדם לגמרי ומאי דהוי הוי וא"א בחזרה דאי אמרת בשלמא דהקפידא הוא על הקדמת שחיטת השעיר לחוד ניחא דיש לו תקנה במאי דחוזר ושוחט שעיר אחר מתן דם הפר דנמצא שחיטת שעיר זה לאחר מתן דם הפר והא שנשחט קודם פסול וכמאן דליתא דמי אבל א"א דהקפידא על איחור דם הפר הוא במה יתקן בהא שיחזור וישחוט שעיר א' אחר מתן דם הפר מ"מ אותו שעיר ששחט קודם למתן דם הפר פוסל את הדם ע"י הקדמתו ובמה יחזור להכשירו ע"י שחיטת שעיר הב' וכי מאחר שנפסל חוזר ויכשר וא"כ אין כאן תקנה אלא שישחט פר אחר ג"כ ואחר מתן דם ישחוט שעיר א' ודם הפר הא' ישפוך ופשטא דברי עולא לא משמע הכי דקאמר שעיר ששחטו קודם למתן דם של פר לא עשה כלום משמע דאהאי עשיה דמיירי ביה דהיינו שחיטת שעיר הוא דלא עשה כלום אבל דם הפר כדקאי קאי ומזה ממנו ואח"כ שוחט שעיר א' די"ל דהא דהמאוחר מעכב למוקדם בהקדמתו לאו למימרא שפוסל מאוחר למוקדם לגמרי ע"י הקדמתו אלא הדבר תלוי ועומד כ"ז שלא חזר ועשה את המעשה המאוחר לאחריו הו"ל עיכוב ואין מעשה המוקדם כלום ואם חזר ועשה את מעשה המאוחר אחריו ש"ד

ואין מעשה המאוחר שהקדימו בראשונה פוסלו למוקדם כל עיקר אלא המאוחר עצמו שהקדימו כמאן דליתא דמי ואי חוזר ועושה מעשה המאוחר במקומו לאחר המוקדם שפיר דמי ואם לאו הוה ליה המאוחר כמאן דליתא ומעכבו למוקדם כמו שהזאות עצמן מעכבין זה את זה ואם עשה מקצתן מקצת השני מעכב ואין עשיית חלק הא' כלום ה"ה נמי שחיטת השעיר מעכב לדם של פר שאין הזאתו כלום ואינו גומר עד שישחוט אחריו דווקא את השעיר ומ"מ אותו השעיר ששחטו קודם להזאתו לא פסלו אלא שלא נגמרה כפרתו עדיין בהזאתו וכשישחט לשעיר נגמרה כפרתו והכי משמע התם בפ"ד גבי הא דשעיר א"מ את הפר דעיכוב הבא מחמת איחור המוקדם למאוחר אין המאוחר שקדמו פוסלו לגמרי ואין לו תקנה אלא [אם] חוזר ועושה למאוחר אחריו במקומו ש"ד ולעיל פ"ד פירשתי ההיא סוגיא דהתם:]

[מלואים: **במתנות** שבהיכל. פירשתי במתניתין:]

[מלואים: **זה** לפני ולפנים פירש"י אם נכנס אדם שם בטומאה. מזבח כמשמעו על טומאה שאירע לאדם במזבח ושהה כדי השתחויה שזה שעור שהייה למי שנטמא בעזרה וק"ל אמאי שינה בפי' דעל לפני ולפנים פירש שמכפר אם נכנס אדם שם בטומאה משמע דמיירי בנטמא קודם כניסתו וגבי מזבח פי' שמכפר על טומאה שאירע לו לו שם ובשהה כדי השתחואה דוקא ונ"ל דט"ס הוא בפירש"י וצ"לולא שהה וכן העתיקו התוס' דלא שהה ועבד עבודה ומשום דק"ל למה פרט קרא למזבח בפ"ע דאי מיירי במזבח הפנימי בכלל היכל הוא ואי בחיצון בכלל יכפר אלו עזרות הויא דבשלמא עזרות והיכל וק"ק כל א' אלים קדושתיה מחבירו דבעזרה רשות לכל אדם טהור לכנס בו ובהיכל אין רשאין אלא כהנים ולצורך עבודה דווקא ולק"ק אין רשאי ליכנס אלא כ"ג ביוה"כ בשעת עבודת פנים וסד"א דאינו מכפר אלא על הקל לחוד או על החמור לחוד ולא על הקל מגזה"כ מידי דהוה אשאר עבירות קלות קמ"ל דמכפר על החמור ועל הקל אבל מזבח ממ"נ או בכלל היכל הוא או בכלל עזרה לפיכך פי' דמיירי מעבודה דליכא אלא במזבח ומ"מ איסור כרת דטומאה ליכא דמיירי בנטמא בפנים דבעי שהייה ובדלא שהה כדי השתחואה דמשום טומאה בעזרה ליכא ומשום מזבח דטמא שעבד איכא וכהאי גוונא מוקי לה הגמרא בפ"ב דשבועות (דף י"ז) דהא דקיי"ל טמא ששימש במיתה ולא בכרת מוקי לה בנטמא בעזרה ובדלא שהה דמשום טומאת עזרה ליכא ומיתה דטמא ששימש איכא:]

[מלואים: **עם** הקהל אלו ישראלים יכפר אלו הלוים לכאורה משמע דלוים לאו בכלל עם הקהל נינהו ולא מיקרו קהל מש"ה צריך קרא לרבוינהו בפ"ע מיכפר אבל א"א לומר כן

דהא בספ"ק דהוריות ר"ל ראב"י דשבטו של לוי לא איקרו קהל ואידחו דבריו במסקנא אלא שבט לוי נמי איקרו קהל וה"נ אמרינן בפ"ד דקדושין (דף ע"ג) ה' קהל כתיבי חד לכהנים וחד ללוים וחד לישראלים וכו' ואיכא חד לישנא אליבא דר"י התם דכהנים ולוים מחד קהל נפקא מ"מ ש"מ אליבא דר"י לוים איקרו קהל והכא מרבי להו ר"י ללוים מיכפר אלא ודאי לכ"ע לוים בכלל קהל נינהו והא דמרבי להו מיכפר משום דס"ל דלאו עם מיקרו והכא עם הקהל כתיב והכי אמרינן בהדיא בפ"י דחולין (דף קל"א) דמשום דלא איקרו עם מרבה להו אבל ודאי קהל איקרו ובאמת ק"ל אהא דס"ל לראב"י בספ"ק דהוריות דלוים לאו קהל איקרו מההיא דפ"ד דקדושין דמשמע לכ"ע לוים בכלל קהל הן וכן בדין דאי לא תימא הכי א"כ אתה מכשיר כל פסולי היוחסין ללוים ובחידושי למס' הוריות אפרש לה אין כאן מקומו:]

[מלואים: **יכפר** אלו לוים שם בפ"י דחולין קאמר יכפר אלו לוים ותניא אידך יכפר אלו עבדים ומוקי לה דבהא פליגי דמר סבר לוים איקרו עם ול"צ לרבויי ויכפר לעבדים ומר סבר לא איקרו עם וללוים אתא ונ"ל הא דמרבי לעבדים לאו משום דלא איקרו עם דודאי איקרי עם דאל"כ יהיו עבדים פטורים מן המתנות אם נתן לו אחד על מנת שאין לרבו רשות בו בגוונא דלא קנה רבו וכדאמרינן בפ"ב דנדרים ובפ"ק דקדושין והא לא מצינו שעבדים פטורים מן המתנות ועוד דפריך התם לרב דפוטר לוים מן המתנות משום דלא איקרו עם מדתנ' השוחט לכהן ולנכרי פטור מן המתנות ולא קאמר השוחט ללוי ולנכרי פטור מן המתנות וה"נ יש לדייק דעבדים חייבים דאל"כ הו"ל למימר השוחט לכהן ולעבד פטור וכ"ש נכרי אלא ודאי עבדים איקרו עם והא דמרבי ליה מיכפר משום דלא איקרו קהל והכא עם הקהל כתיב ונ"ל דס"ל להאי תנא כמ"ד דקהל גרים איקרו קהל דאל"כ מאי אריא דמרבי לעבדים מיכפר יותר הו"ל לרבות גרים אלא ודאי ס"ל דגרים בכלל קהל הן וכ"ש דבכלל עם הן מטעמא דפי' ובהדיא תנן בפ"י דחולין גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב אלמא גר איקרי עם מדחייב במתנות אי נמי י"ל דס"ל להאי תנא דקהל גרים לא איקרו קהל ומיכפר נפקא ליה גרים ועבדים דשניהם שוין בהא דלא איקרו קהל ואינן בכלל עם הקהל אלא דאתא יכפר ורבי אפי' להני דלא איקרו קהל ל"ש גרים ל"ש עבדים במשמע אלא התנא נקט עבדים וכ"ש גרים ומ"מ בקרא דיכפר הכל במשמע ופי' זה נ"ל עיקר דאילו לפי' א' קשה דמאן שמעת ליה דאית ליה קהל גרים איקרו קהל ר"י שם בפ"ד דקדושין והא האי תנא דלא כר"י דאלו ר"י מרבי מיכפר לוים וס"ל דלא איקרו עם ואלו האי תנא מרבי עבדים אבל לוים איקרו עם ואע"ג דא"ל דס"ל כר"י בחדא ופליג עליה בחדא מ"מ כל

כה"ג דרך הגמ' להקשות ולשנויי הכי ולא הוי שתיק אלא ודאי פי' ב' עיקר מ"מ אני תמה דלדידן דקיי"ל דמספקא לן אי לוים איקרו עם אי לא כדאיתא התם בפ"י דחולין וקיי"ל בפ"ד דקדושין דקהל גרים לא איקרו קהל דגר מותר בממזרת א"כ את"ל דלוים לא איקרו עם האי יכפר ע"כ ללוים אתי וכר"י וא"כ גרים דלא איקרו קהל ואינן בכלל עם הקהל מהיכן איתרבו לכפרה בשלמא לר"י גופיה ניחא דס"ל דקהל גרים איקרו קהל ובכלל עם הקהל הן וכן לאידך תנא דמרבי מיכפר לעבדים וה"ה לגרים וכדפי' נמי ניחא דס"ל דלוים איקרו עם ובכלל עם הקהל הן ולהני תנאי בין לוים בין גרים איתרבו לכפרה אבל לדידן קשיא וי"ל דלא קשה מידי דודאי מיתורא דיכפר הכל במשמע כל הני שאינן בכלל הני דפרט קרא בהדיא בין גרים דאינן בכלל קהל בין לוים את"ל דלא איקרו עם דשקולין הן והי מינייהו מפקת וע"ד דפי' לעיל גבי הא דמרבי האי תנא עבדים מיכפר דה"ה לגרים והא דדייק התם מדתניא אידך יכפר אלו עבדים דש"מ דלוים ס"ל דבכלל עם הן לאו למימרא דהכי דייק לה דאי ס"ד דס"ל דלוים לא איקרו עם לא הו"ל לרבות עבדים מיכפר אלא לוים לחוד דליתא וכדפי' אלא הכי דייק לה דאי ס"ל דלוים לא איקרו עם ואינן בכלל עם הקהל דכתב רחמנא בהדיא וצריכי למיתי לוים מרבויא כמו עבדים הו"ל למימר יכפר לרבות לוים ועבדים אלא ודאי ס"ל דלוים מגופיה דקרא אתיא דבכלל עם הקהל הן ומרבוי דיכפר ל"צ למיתי אלא עבדים ולא לוים:]

[מלואים: **הושוו** כולן לכפרה א' פירש"י הושוו כולן בהאי יכפר בתרא וק"ל א"כ מנין לנו לרבות מהאי יכפר לוים דילמא האי יכפר לא אתי אלא להא לחוד להשוות המתכפרין שנאמר בהדיא בקרא שהן כהנים וישראל בכפרה שמתכפרין בשעיר המשתלח ולא מיירי קרא מלוים כלל אבל איני יודע מי דחקו לפרש כן ולמה לא נאמר כפשוטו מדכתב רחמנא כהנים ועם הקהל ויכפר מרבה לוים השוו להדדי לכפרה א' לר"י ולא מיתורא דקרא דריש ליה אלא פשטיה דקרא משמע ליה לר"י הכי דהשוו לכפרה א' ותדע דלא מיתורא אלא ממשמעותיה דריש לה דהא בסוף פ"ק דשבועות (דף י"ג) פריך ור"ש הא ודאי הושוו ומשני הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד מכפר בדידיה פי' פר לכהנים ושעיר לישראל ואי מקרא יתירא דריש לה ר"י להא דהושוו מאי משני ר"ש הושוו דבני כפרה נינהו להא ל"צ קרא יתירא הא בהדיא כתיב דבני כפרה נינהו אלא ודאי לאו מקרא יתירא נפקא ליה הא אלא ממשמעותיה דקרא משמע דהושוו לכפרה א' והא דפריך התם מ"ט דר"ש דכתיב ולקח את שני השעירים איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים היינו משום דפשטא דקרא משמע כר"י דהושוו לכפרה א' מש"ה פריך מ"ט דר"ש דמפיק ליה לקרא מפשטיה:]

[מלואים: **ויתחיל** בתחילה במתנות המזבח פי' בקרנות ואע"פ שנשפך לאחר מתן קרנות בתוך מתן ז' של טהירו אפ"ה חוזר ומתחיל בקרנות שהרי כלל הכתוב מתן קרנות ושל טהירו בכפרה א' דמזבח ולא חלקן לב' כפרות כאינך וכדפירשתי במתניתין:]
[מלואים: **ר"מ** סבר אע"ג דלא נזכר ר"מ במתניתין מ"מ הא קיי"ל סתם משנה ר"מ היא נ"ל:]
[מלואים: **ושניהם** מקרא א' דרשו. ק"ל ההיא דפ"ד דזבחים (דף מ') דלרנב"י הא דמרבי התם מלפר זה פר יוה"כ היינו שיהא המתנות מעכבין זא"ז ולא נצרכא אלא לר"י דאמר חוקה אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לא קאי אימא מדסדרן לא מעכב הזאות נמי לא מעכב קמ"ל ופריך ההוא מוכלה לכפר את הקודש נ"ל לר"י אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר וכדאמר לעיל והשתא ל"ל ללמוד מהני קראי דמתנות שבחוץ מעכבי תיפוק ליה מהאי קרא דמדם חטאת הכיפורים אחת בשנה בין אי תדרוש חטאת א' ולא ב' חטאות כר"מ ובין אי תדרוש חיטוי א' ולא ב' חיטוים כר"א ור"ש מ"מ ש"מ דהזאות מעכבי דאי לא מעכבי לא משכחת לה לעולם לא ב' חטאות ולא ב' חיטוים כיון דלא מעכב אם נתן מקצת מתנות ונשפך הדם א"צ להביא כלל אחר ולגמור המתנות מידי דהוה אגמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם דד"ה לא מעכב וא"צ להביא אחר כיון דס"ל דשירים לא מעכב ה"נ אי שאר מתנות חוץ מאותן שבפנים לא מעכב הא האי קרא דחטאת א' לאו גבי מתנות פנים גופייהו כתיב אלא גבי מתנות קרנות כתיבאלא דר"מ ור"א ור"ש ילפי ממתנות קרנות לשאר מתנות ואפי' למתנות פנים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ואי מתנות לא מעכב ה"ה מתן קרנות לא מעכב ול"ל דכתב רחמנא גבי מתן קרנות ב' חטאות או ב' חיטוים הא לא משכחת לה בהיכל כיון דלא מעכב וא"צ להביא אחר בשבילם כמו שא"צ אחר בשביל שירים הואיל ולא מעכב וי"ל דודאי לא דמי גופן של מתנות אפי' את"ל דלא מעכב לשירים דהא אפ"ת דשירים מעכבי ואם נשפך הדם קודם מתן שירים צ"ל אחר הא א"א להתחיל בדם זה במתן שירים ולשפכו ליסוד דאם כן אין זה שירים כיון שלא נתן מקצת מתנות ממנו אין שם שירים עליו ובע"כ צריך ליתן ממנו מקצת מתנות כדי שיהא על הנותר שם שירים וישפכן ליסוד וכיון שכן הא א"א אלא אי אמרת שירים מעכבי ואפילו המתנות שנתן כבר אינו כלום כל כמה שלא נתן השירים ליסוד והא א"א ליתנן ליסוד אם לא נתן מקצת מתנות מדם זה דאל"כ אין שם שירים על דם זה כיון דלא נתן ממנו מעיקר המתנות כלום משו"ה א"א דשירים לא מעכבי אע"ג דמ"מ מצוה מיהו איכא בשירים אפ"ה א"א להבא דם אחר למצוה משום מתן שירים דהיכא ליעבד בהאי דם אחר שיבוא אי יתחיל בשירים לשפוך ליסוד ותו לא הא אין שם שירים

עליהם כיון שלא נתן ממנו תחילת מתנות כלום אין שם תורת שירים על דם זה ולא נפק בזה מצות שירים כלל וא"א לומר דיביא דם אחר ויתחיל בו קצת מעיקר המתנות כדי שיהא על המותר שם שירים למצוא תקנה למצות שירים דצריך מיהו למצוה הא נמי לאו כלום הוא דכיון דשיריים לא מעכבי לעיקר מתנות וכבר יצא ידי חובתו בעיקר המתנות אפי' אם יחזור עוד הפעם ויתן מעיקר המתנות אכתי לאו כלום הוא וכאילו לא נתן דמי כיון דכבר יצא ידי חובת מתנות ואין השירים מעכבות אותן ואם אח"כ ישפוך המותר ליסוד אין שם שירים עליו הלכך היכא דגמר מתנות המזבח ונשפך הדם שוב אין תקנה למצות שירים והו"ל מעוות שאינו יכול לתקן אבל בעיקר המתנות אפילו את"ל דבדיעבד לא מעכבי אפ"ה מצוה מיהו איכא ובנשפך הדם קודם נתינת המתנות בע"כ צריך להביא דם אחר כדי לקיים נתינת המתנות לכתחילה למצוה והשתא י"ל דקמ"ל קרא בנשפך אחר שנתן מקצת מתנות קרנות מהיכן יתחיל למצוה דאי אמרת חטאת א' אמר רחמנא יתחיל בתחילת הקרנות למצוה ואי חיטוי א' אמר רחמנא מתחיל ממקום שפסק ומ"מ ה"א ה"מ למצוה אבל לא לעכב מדסדרן אינו מעכב הזאת נמי לא מעכב קמ"ל הני קראי דפ"ד דזבחים דהזאות אפי' בדיעבד מעכבי:]

[מלואים: **לי** שנה ר"י בלוגין ק"ל אמאי לא קתני נמי להא פלוגתא גבי חטאות הפנימים כגון פר כ"מ ופר העלם דבר ושעירי ע"ז דטעונין ז' הזאות על הפרוכת וד' על קרנות מזבח הפנימי דלר"מ נתן מקצת מתנות על הפרוכת ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל בתחילה במתנות הפרוכת ולר"א ור"ש ממקום שפסק שם מתחיל גמר מתנות שבפרוכת ונשפך הדם יביא ויתחיל במתנות שבמזבח נתן מקצת מתנות המזבח ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במזבח לר"מ ולר"א ור"ש ממקום שפסק גמר מתנות המזבח ונשפך הדם ד"ה אינו מעכב:]

דף סא:

[מלואים: **אשם** מצורע ששחטו שלא לשמו ה"ג רש"י והתוס' בשם ריב"א שיבשו גי' זו משום דק"ל מאי מדמי דכיון דלא נשחט לשמו ולא עלה לבעלים לשם חובה כלל מאי שייך הכא אשם א' אמר רחמנא והא כל מה שנתן ממנו כמאן דליתיה דמי ונ"ל כגי' ר"ח אשם מצורע שנשפך דמו קודם מתן בהונות באנו למחלוקת ר"מ ור"א ור"ש מ"מ אפשר לי ליישב גי' רש"י דמיירי בשלא לשמו ואפ"ה שייך כאן לומר אשם א' אמר רחמנא דאע"ג דלא עלתה לבעלים מ"מ לא אמרינן כמאן דליתא דמי כיון דטעון נסכים כדין אשם מצורע משא"כ בכל שאר אשמות דאין טעון נסכים וטעמא מפ' בפ"י דמנחות

(דף פ"ט) שאם אי אתה אומר כן פסלתו לפיכך טעון נסכים ושמו עליו נמי אשם מצורע ועי"ז כשר להקרבה דהא בתורת נדבה א"א להקריבו וכיון שכל עיקר שאשם מצורע קרב למזבח בשחטו שלא לשמו הוא מחמת שנתת עליו תורת אשם מצורע להטעינו נסכים שפיר שייך לומר בו אשם א' אמר רחמנא ולא ב' אשמות דהא ההוא שנשחט שלא לשמו נמי דין תורת אשם מצורע עליו והוא הוא שגרם לו להכשירו להקרבה וכשמביא א' להכשירו הו"ל ב' אשמות:]

[מלואים: **לר"א** ור"ש שאומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל הכא אין לו תקנה ה"ג רש"י ופי' לפי גירסתו דכיון דממקום שפסק משם הוא מתחיל אלמא לא אמרינן כמאן דליתא דמי ה"נ חשוב הוא וא"א לגומרה באחר דהא כתיב כבש א' אשם א' ולא ב' אשמות והכא ליכא למימר כדאמ' לעיל חיטוי א' אמרתי לך וכו' הילכך אין לו תקנה וק"ל נהי דא"א לגומרה בזה משום אשם א' אמר רחמנא ולא ב' אשמות אפ"ה אמאי אין לו תקנה כלל יביא אשם אחר ויתחיל:]

דף סב.

שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהם שוין וכו' הקשו בת"י מדאמר בפ"ח דסנהדרין בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות משום דבעינן שיהיו אביו ואמו שוין במראה ובקומה וזה אי אפשר להיות ותי' דבבהמה מיהא יכול להיות יותר ולדידי לא קשה מידי דהכי איתא התם ר' יהודא אומר אם לא היתה אמו שוה לאביו בקול ומראה וקומה אינו נעשה בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא איננו שומע בקולנו מדקול בעינן שוין מראה וקומה נמי בעינן שווין וכיון שכן איכא למימר דזה אי אפשר להיות שיהיו שניהן שוין בקול ואפילו אם תמצא לומר דבקול אפילו רבנן מודו דבעינן שיהיו שוין מדכתיב בקולנו משמע חד קול ולא כתיב בקולותינו או בקולינו ביו"ד כדפירש"י התם ולא פליגי אדר"י אלא במראה ובקומה בלבד ולפ"ז בקול אפשר שיהא שוין מדמוקי לה להא דבן סורר ומורה דלא כר"י ש"מ לרבנן אפשר אפילו הכי איכא למימר דהא ודאי לא אפשר שיהיו שוין בשלשתן בקומה ומראה עם הקול אבל בקומה ומראה לחוד בהני תרתי אפשר ואפשר ותמיהני על התוס' מה עלתה על דעתם להקשות מהכא להתם דהתם בעי ר"י ג' דברים והא לא אפשר והכי סגי בב' דברים בדברים שעצם הגוף הא אפשר:

ובלקיחתן כא' קשה לי הא מנא ליה הא בגמ' אמרינן מדכתיב שני ג' פעמים דחד למראה וחד לקומה וחד לדמים אבל לקיחתן כאחת מנא ליה ובגמרא אפרש לה:

יקח זוג לשני ולקיחתן כאחת לא בעינן אלא למצוה כ"פ בת"י מ"מ קשה לי לא יהא אלא למצוה ולא לעכב למה ליה לבטל מצות המקום בחנם כיון שיש לו תקנה לעשות כמצותו שיקח זוג אחר ויגריל עליהם והאי שעיר הנשאר חי בזוג א' ירעה אטו מפני תקנת השעיר החי שלא יהא ניתק לרעיה נבטל מצות לקיחה כאחת דצריך מן התורה וכי מה ביטול מצוה יש כאן אם השעיר החי ידחה מהקרבה לרעיה שנבטל בשביל זה מצות לקיחה הצריך מן התורה והיה נראה לי דהיינו טעמא דהא דקפיד רחמנא אלקיחה כאחת לאו אשעת קנית המקח קפיד שיהיו שניהם ניקנים להקדש ביחד דהא לאו מילתא היא אלא עיקר קפידא דלקיחה ביחד משום הקדשן הוא שיהא חל קדושה ביחד עליהן והא דתלי לה בלקיחה משום דשעירי יום הכפורים קרבן ציבור הן ונלקחין ממעות הקדש מתרומת הלשכה לקיחתן זהו הקדשן וכדמוכח בגמ' גבי הא דשעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ עד שלא הגריל חייב על שניהם וכדפירש"י התם שמשלקחן הם קדושים שהרי מתרומת הלשכה באו וכיון שכן איכא למימר שלב בית דין מתנין עליהן דאם ימות א' שלא יהא הפרשת החי הפרשה לקדש עד אחר שיקחו לו זוג בשניה וכשיקחו לו אז יהיה קדושה חלה עליו ונמצא הקדשן כאחת וכהאי גוונא אמרינן בפ"ק דזבחים (דף ו') גבי ב' שעירי עצרת דבאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ראשון קרב שני למה בא לכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה דאם תמצא לומר דאינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה והא הפרשת שעירים הללו סתמן היו בבת אחת הואיל וקרבן ציבור הן לב בית דין מתנה עליהם שאפילו יפרישו בבת אחת שלא יהא הפרשת הב' הפרשה עד לאחר הקרבת הא' והכא נמי איכא למימר הכי ואע"ג דא' בפ"ק דשבועות (דף י"א) אהא דפריך מפר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן לר"י ימותו ולא אמרינן לב בית דין מתנה עליהם ויפדו בלא מום משום דאבודין לא שכיחי ולא חשו בית דין להתנות עליהן ואם כן במת א' מהם דהכא איך מתני הא מיתה נמי לא שכיחי כדאמרינן בפ"ק (דף י"ג) גבי אף אשה אחרת מתקינין לו י"ל דאבודין לא שכיחי לגמרי בזמנן כדאמרינן בפ"ב דקדושין (דף נ"ו) גבי בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות ודלמא פסח הוא פסח בזמנו מזהר זהירי ביה [אם כן מיתה] שכיח יותר ואין בידו להזהר ממנו וכנ"ל מפירש"י התם [אהא דקמשני אבודין קאמר] אבודין לא שכיחי פריך והרי פרה דלא שכיחי ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה מתה תפדה ופירש"י פרה לא שכיחי דכל ימי בית א' וב' לא עשו [אלא שבע ואי מיתה נמי לא שכיחי הא ממיתה תפדה קשה לי אלא ודאי מיתה שכיח ויותר מאבוד וכדפי' מיהו ק"ל אם איתא דמיתה חשו לב ב"ד להתנות עליהם אם כן אמאי [קתני] סיפא [אם משהגריל מת] יביא זוג אחר ויגריל והשני

לרבנן ירעה ולר"י ימות ואמאי נימא לב ב"ד מתנה עליהם ויפדו בלא מום אלא ודאי [מיתה נמי לא שכיח ולא חשו ב"ד להתנות] ואם כן תקשה לך במת אחד עד שלא הגריל אמאי סגי ביקח זוג לשני הא לא הוי לקיחתן כא' ונראה לי די"ל דקרא לא קפיד על ב' שעירים [שיהיו דווקא בשעת עשייתן] מאותן שנים הנלקחין כאחת אלא בלקח ב' שעירים כא' שבשעת לקיחתן שניהם ראוים לה' ולעזאזל סגי ואפילו [מת א' מהם תיכף אחר] לקיחה לית לן בה ויקח זוג לשני ושפיר דמי דהא האחד בשעת לקיחתו היה בן זוגו עמו דבשעת לקיחתו זה שמת [אע"פ שאינו ראוי אחר לקיחה] מ"מ בשעת לקיחה היה ראוי והשני שלוקח תחת המת או הנפסל בשעת לקיחתו נמי הא יש לו בן זוגו זה הנשאר עדיין בחייתו וכשרותו מיהו גם על זה אכתי קשה לי מהא דתנן בפי"ד דמס' נגעים שתי צפרים מצוותן שיהיו שווין במראה בקומה ובדמים ובלקיחתן כאחת אע"פ שאין שוות כשירה לקח א' היום וא' למחר כשירה שחט א' מהם ונמצאת שלא דרור יקח זוג לשני וראשונה מותרת באכילה שחטה ונמצאת טריפה יקח זוג לב' והא' מותרת בהנאה והא הכא כששחט לא' מהן ונמצאת שלא דרור או טריפה מעולם לא היה בשעת לקיחת זה הנשאר זוג הראוין לטהרת מצורע דהא בעי דרור וכשירה וההיא שנמצאת שלא דרור או טריפה כמאן דליתיה דמי ואמאי סגי כשיקחו להזוג הא בעינן לקיחתן כאחת וזו בשעת לקיחה כיחידית היתה כיון דחברתה הנלקחת עמה פסולה וכמאן דליתא ואנן בעינן שיהא בשעת לקיחה שתים והא ליכא ולתי' א' נמי קשה מהא דהא לא שייך לב ב"ד מתנה אלא בקרבן צבור לחוד ולא בקרבן יחיד כ"ש בצפורי מצורע הנעשים בחוץ דלא שייך למימר לב ב"ד מתנה עליהם כלל ושמא י"ל דלקיחתן כא' גבי ציפורי מצורע אינו מן התורה אלא מדרבנן וכיון שלקח מתחילה שתים ביחד אע"ג דא' נמצאת פסולה למפריע בשעת לקיחה וכאילו אינו דמי תו לא צריך ובגמ' אבאר זה. ולמאי דאפרש בסמוך בשם ת"י דעיקר מצות לקיחת השעירים מערב יום הכפורים הוא אתי שפיר בלאו הכי שמשום הכי במת א' מהם יקח זוג לב' אע"ג דהשתא אין לקיחתן כאחת דהיכי ליעביד דהא אם יביא ב' אחרים ויגריל עליהם נמי לא נעשה הלקיחה כמצוותה דעיקר מצות לקיחה הוא קודם יום הכפורים אבל השתא שמביא זוג לראשון נהי דלקיחת שעיר זה אינו [כמצותו להיות נלקח כא'] מקודם יום הכפורים אפילו הכי לקיחת שעיר הא' הוא כעיקר מצותו וכיון דסוף לקיחת שעירים במת א' מהם ביום הכפורים אי אפשר לקיים בהם ככל מצוותן [מוטב לזווג לאותו] הנותר ולא ידחה לרעיה ולפי"ז הא דתנן אם עד שלא הגריל מת א' מהם לא מתוקם אלא במת ביום הכפורים דומיא דסיפא ומשהגריל מת דמיירי לאחר הגרלה אבל אם מת א' מהם קודם יום הכפורים] יביא שנים דהשתא

מקיים לקיחתן כמצוותה לקיחה כא' וקודם יום הכפורים אבל להני ב' תירוצי קמאי דפי' הא דמת א' מהם קודם הגרלה [משום לב ב"ד או שיהיה שנים בשעת לקיחה דווקא אפילו מת] קודם יום הכפורים נמי ביקח זוג לב' סגי מיהו כל זה איננו שוה לי וכמו שאפרש עוד וגם על תי' זה יש לגמגם עוד דאפילו אם תמצא לומר דעיקר מצות [לקיחת השעירים מקודם יום הכפורים] אפילו הכי הא עדיף להביא ב' ביום הכפורים ולהגריל עליהם [דהשתא] הב' שעירים אינן נעשית שלא כמצותן אלא בדבר א' בלבד שאין לקיחת [השעירים מקודם יום הכפורים מליקח זוג לשני דאע"ג] דלגבי דידיה אין שלא כמצותו אלא מה שלא כמצותו הוא בבן זוגו החדש אפילו הכי לגבי חבירו שמזווגין לו מחדש הוי ליה ב' [דברים שלא כמצותו א' שאין לקיחתו] כא' עם בן זוגו שנית שאין [לקיחתו מקודם יום הכפורים] ומוטב לבטל א' אעפ"י שהשעיר הנשאר ינתק לרעיה משנבטל ב' דברים:

[מצאתי נוסחא אחרת בין הכתבים אחר תי' הא' דלב ב"ד מתנה וזה תארה] **מיהו** אכתי ק"ל מהא דא' לקמן (דף ס"ה) דפריך אדר"י דאמר גבי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ימותו ואמאי לא אמרינן יקרבו לשנה הבאה ומשני משום דר' טבי דאמר קרבן ציבור בא' בניסן באין מתרומה חדשה ופריך פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ופריך ומשום גזירה ימותו ועוד הא דר' טבי גופיה מצוה היא ואם הביא מן הישן כשר והשתא מאי פריך הא דר' טבי גופיה מצוה היא מה בכך הא מ"מ כיון דמצוה מן התורה להביא מן החדש אי אפשר להקריבו לשנה הבאה לכתחילה והא ליכא למימר דהא דפריך דר' טבי גופיה מצוה היא לאו אמאי לא יקריבו לשנה הבאה קשה לו דכיון דאינו אלא מצוה יקריבו השעיר לשנה הבאה ומה בכך דהא ודאי לא קשה מידי דכיון דאיכא מצוה אי אפשר להקריבו לשעיר לכתחילה אלא הכי קשה לו כיון דהא דר' טבי אינו אלא למצוה בעלמא אין ראוי לגזור פר אטו שעיר ואהא דקאמר גזירה פר אטו שעיר פריך לה ותרתי קא קשה ליה חדא ומשום גזירה ימותו פי' אמאי ימות הפר ועוד קשה לי' אמאי לא יקרב נמי הפר משום גזירה אטו שעיר כיון דהא דר' טבי אינו אלא למצוה נהי דהשעיר גופיה אי אפשר להקריבו לשנה הבאה משום מצוה מ"מ הפר אפי' לכתחילה יקרב ולא שייך למגזר פר אטו שעיר כיון דשעיר גופיה אי מקריבו לשנה הבאה בדיעבד כשר ולפי זה הני ב' קושיות אדסליק מינה קאי קושיא א' אמאי ימותו וקושיא ב' אלים ופריך דאפילו מהקרבה אינו ראוי לדחות את הפר משום האי גזירה אבל הא דשעיר אינו קרב לשנה הבאה לא קשה לי' מידי דבדין הוא דאינו קרב הואיל ומצוה להביא מתרומה חדשה דאי אפשר לומר כן דהא בתר הכי קאמר גזירה משום

חטאת שמתו בעליה וקאמר הא תינח פר שעיר מאי איכא למימר והשתא מאי קשה ליה לימא שעיר היינו טעמא דלא משום מצוה וכדר' טבי אלא ודאי ש"מ אע"ג דאיכא מצוה משום דר' טבי אפילו הכי כיון דקדוש כבר יקרב והשתא תקשה אמאי יקרב לכתחילה כיון דמצוה מיהו איכא והתם ליכא למימר כיון דשעירי יום הכפורים קרבן צבור הן לב בית דין מתנה עליהן וכדפי' ההיא דהכא דאם כן אמאי ימותו וי"ל דודאי לא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם באבודין דלקמן וכן בההיא דהכא דמת א' מהן כיון דאבודין וההיא דהכא לא שכיחי אין לב ב"ד מתנה בהן וכדמשני עלה דההיא פר ושעיר שאבדו בהדיא בפ"ק דשבועות (דף י"א) אבודים קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי ולא חשו ב"ד להתנות עליהן וכ"ש הא דמת א' מהם דלא שכיחי יותר דלא חשו והדרא קושיא לדוכתיה אמאי יקח זוג לשני הא בעינן לקיחתן כאחד לכתחילה למצוה [האי תי' כמו תי' הב' לעיל רק בשינוי לשון ומחמת שבנוסח הא' היה קרוע וחסר והוכרחתי להוסיף ולהגיה בו על כן העתקתי כפי מה שכתוב בנוסח ב'] וי"ל דקרא קפיד שבשעת לקיחה יהיו ב' שעירים כאחד שיהא א' ראוי לשם וא' לעזאזל ולא קפיד שיהיו דווקא השל שם ושל עזאזל מן הנקחים בבת אחת אלא כיון שלקח ב' שעירים בבת אחת הראשון א' לשם וא' לעזאזל סגי בהכי הלכך כשלקח ב' שעירים הראויין לכך בשעת לקיחה סגי ואע"ג שלבתר כן מת א' מהם הנשאר ראוי עדיין כיון שהוא בא מן הנלקחין זוג והכי נמי כשלוקח לו א' לזוג הא בשעת לקיחתו והקדישו של זה יש לו בן זוג זה הנשאר מזוג א'. ע"כ:

אם משהגריל מת יביא ב' בתחילה הקשו בת"י אמאי אינו מוכיח לעיל ריש פ"ד (דף ל"ט) מהא דהגרלה עכ"פ לר' נחמיה בדיעבד מעכב דאי אינו אלא למצוה יביא חבירו שלא בהגרלה כדאר"ש בגמ' וכדפי' גבי לקיחתן כאחד כיון דאינו אלא למצוה משום הכי אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לב' ותי' לפי שעיקר מצותו מאתמול ואע"ג דלקיחתו יכול לדחות יום הכפורים כדא' פ"ו דפסחים (דף ס"ו) ובר"פ שואל וכן ערב פסח שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו וכו' מ"מ אין עיקר לקיחתו ביום הכפורים ולכאורה דבריהם תמוהים ואינם מובנים כלל דמה לי אם יביא ב' בתחילה למביא חבירו שלא בהגרלה כיון שמת משהגריל הוי ליה ביום הכפורים אפילו אם מביא ב' בתחילה עיקר הלקיחה דמאתמול לפי דברי התוס' אי אפשר לקיים ואדרבה האי גרע טפי כשמביא ב' בתחילה אין שניהם נלקחים כמצוותן מאתמול אבל אם יקח זוג לא' הנשאר זה הנשאר ניקח מיהא מאתמול כמצוותו ואולי יאמרו דלא דמי [לרישא דהתם יקח זוג] לב' אע"ג דאין לקיחתן כאחד זה עדיף משיביא ב' דאינו מקיים בשניהם עיקר לקיחה מאתמול אבל כשיקח זוג נהי דבזה [החדש אינו מקיים עיקר לקיחה] דמאתמול בהנשאר מיהו

מקיים דהא לקחו והפרישו מאתמול מ"מ במת משהגריל יביא ב' בתחילה דאע"ג [דאינו מחיים עיקר מצות לקיחה מאתמול בשניהם אפילו הכי הא עדיף טפי דמקיים תרתי מצות הגרלה ומצות לקיחה כאחד אע"ג דאינו מקיים עיקר לקיחה דמאתמול משיקח זוג לב' שיקיים] לקיחה דאתמול בהנשאר לחוד ויבטל תרתי הגרלה ולקיחתן כאחד וסמי תרתי מקמי חדא מ"מ עדיין אינו [נוח לי בזה דגם בעד שלא הגריל] טפי עדיף להביא ב' דאינו עובר על שתיהן אלא עיקר מצוות הפרשה דמאתמול אבל לקיחתן כאחד קיים בשניהם [משיקח זוג לב' דלקיחתן כאחד] לא קיים בשניהם ונוסף על השני שלא קיים בו עיקר הפרשה דמאתמול וכמ"ש גם הא גופיה דפי' דעיקר מצוות הפרשה [מערב יום הכפורים דווקא לא ידענא היכא] רמיזא הא:

דף סה:

שאני קרבנות ציבור כדר' טבי פי' משום הכי לא קרב השעיר של יום הכפורים לשנה הבאה משום דשל ציבור הוא ומניסן ואילך צריך לבא מתרומה חדשה ומכולה סוגיא משמע דדחיק לאוקמי הא דאר"י דשעיר יומת ואינו קרב לשנה הבאה אי משום דר' טבי ואי משום שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה או משום גזירה חטאת שעברה שנתה והיינו דווקא אליבא דרבי דאמר שנה תמימה מונה שס"ה ימים דלדידיה משכחת לה דלא עבר עדיין שנה תמימה לשנה הבאה אבל לרבנן דאמרי שנה תמימה מונה י"ב חודש וי"ג במעוברת מיום ליום לעולם לא משכחת לה שלא עברה שנתה מיום הכפורים ליום הכפורים כדאמרינן בסמוך היא גופה חטאת שעברה שנתה היה ואני תמה למה ליה לדחוקי כולי האי וכי ר' יהודא אחריות דעלמא קיבל עליו לאמור למילתיה ככוליה תנאי היה לי' לומר דר"י כרבנן דר' וכוותייהו סבירא להו ולעולם לא משכחת לה מיום הכפורים זה עד יום הכפורים הבא שלא תהא עברה שנה וסוגיא כזו לא משכחינן בכולה תלמודא למדחק כל כך כדי שתיקום כיחידאי ולית הלכתא כוותיה ונ"ל משום דהוה קשה ליה אהני שינויי תינח פר שעיר מאי איכא למימר וצריך לאסוקי עלה גזירה פר אטו שעיר וכדמסיק עלה והא גזירה דפר אטו שעיר לא שייך למגזר אלא היכא שיש מקום גזירה כזו בשעיר גופיה כגון אליבא דרבי דלפעמים לשנה הבאה עדיין לא עברה שנתה כגון שנולד פחות מי"א יום קודם יום הכפורים ואפילו הכי אינו קרב ליום הכפורים הבא משום גזירה דעברה שנתו בנולד כל השנה יותר מי"א יום קודם יום הכפורים זה וכיון דיש מקום לגזירה כזו בשעיר גופיה לא עברה אטו עברה יש מקום לגזור פר אטו שעיר אע"ג דבפר גופיה לא שייך עברה אטו לא עברה דהא פר לעולם זמן הקרבתו לא עבר

מ"מ גזרינן פר אטו שעיר אבל אליבא דרבנן כיון דבשעיר גופיה אין מקום לגזירה זו לא עברה אטו עברה דהא לא משכחת לא עברה בשעיר מיום הכפורים זה ליום הכפורים הבא אלא לעולם א"א בלא עברה אין מקום למיגזר פר אטו שעיר דהכל יודעים דפר כשר להקריבו מבן ג' שנים עד לעולם אבל שעיר אינו כשר אלא כל שנתו וא"א מיום הכפורים ליום הכפורים הבא שלעולם כבר עברה שנתו אבל לרבי הואיל דמשכחת לה לא עברה בשעיר לפעמים איכא למגזר דלמא טעו בימי לידתו יום א' וכגון שנולד אשתקד י"א יום קודם יום הכפורים דיום הכפורים זה עברה שנתו כבר וטעי וסבר שנולד עשרה ימים קודם דעביד אינש דטעי חד יומא כדפי' התוס' רפ"ק דר"ה דמהאי טעמא קבעי ניסן ראש השנה למלכים משום טעות דחד ומא דעביד אינש דטעי ביה והא דגזרו פר אטו שעיר בהא דר' טבי אע"ג דבשעיר מיום הכפורים ליום הכפורים אחר לעולם אי אפשר בתרומה ישינה דהא צריך לחדש מן החדשה כבר מניסן שבין יום הכפורים זה לשל אשתקד לא קשה מידי בהא דר' טבי ודאי טעו דלא כולי עלמא גמירי הא דמצוה להביא מתרומה חדשה וכן הא דאין הגורל קובע משנה לחברתה לאו כולי עלמא גמירי וטעו וסברי דקובע וכיון דשייך למגזר בשעיר גזרינן פר אטו שעיר אע"ג דבפר גופיה לית לן בה דילמא טעו נמי בשעיר דאיכא למיחש בהכי וכן חטאת שמתו בעליה דגזרינן שעיר אטו פר נמי אתי שפיר אע"ג דבשעיר גופיה לית לן בה מכל מקום כיון דשייך למגזר בפר כדקא' משום חטאת שמתו בעליה אלמא איכא מקום למטעי בפר שפיר שייך למגזר שעיר אטו פר אבל בהא דעברה שנתהדשעיר לרבנן דאין מקום למטעי בשעיר עברה אטו לא עברה דבהא לא טעי להכשיר עברה בשעיר דא"כ בכל יה"כ ניחוש שמא יקח שעיר שעברה שנתו ואי נגזור פר אטו שעיר שלא להביאו אחר שנתו הא כל פר אינו כשר אלא בתר שנתו כשהוא בן ג' שנים וא"כ בטלת מצות פר ושעיר לעולם א"ו ל"ח להכי אבל לר' הוא דאיכא למיגזר לא עברה אטו עברה גבי שעיר משום טעות יום א' מימי הלידה וכדפי' והשתא שפיר שייך למגזר פר אטו שעיר ולקמן גבי גזירה משום חטאת שעברה שנתה דקא' תינח שעיר פר מא"ל גזירה פר אטו שעיר הקשו התו' הא פר גופי' פסול בעברו שנותיו לרבנן בפ"ק דמס' פרה דאין כשר אלא בן ג' שנים ותי' דפריך אדר"מ דמכשיר התם אפי' בזקן דמדחקת לשנויי גזירה משום ע"ש ואע"ג דלרבנן דרבי הוא גופי' ע"ש הוא אלא כדי לאוקמא מילתי' דר"י ככ"ע אפי' כרבי משנית הכי א"כ לר"מ דמכשיר בזקן מאי מתרצת ולמאי דפי' דא"א לאוקמי הני שנויי אדר"י אם לא דס"ל כרבי אין מזה הכרח שרוצה לאוקמי מילתא דר"י ככ"ע ואכתי תקשה הול"ל ר"י כרבנן ס"ל ולא כר"מ. ועק"ל אי כל הני דוחקא דשמעתין הוא לאוקמי דר"י אליבא דכ"ע א"כ

במסקנא דאוקי רבא לטעמא דר"י משום תקלה הא אכתי לא אתיא ככ"ע דהא מסיק לקמן ותקלה עצמה תנאי היא ואיכא תנא דל"ח לתקלה:

[מלואים: **ומשום** גזירה ימותו הקשו התוס' בשם ר"י מהא דאמרינן בפ"ח דזבחים כל הזבחים שנתערבו בהן חטאות המתות או שור הנסקל אפי' א' ברבוא ימותו כולן ופריך ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה שמא יקח מן הקבוע ותי' בשם ר"י דדווקא הכא פריך הכי משום גזירה פר אטו שעיר דשעיר גופיה אינו אלא למצוה בעלמא מתרומה חדשה ימותו ולקמן נמי פריך משום גזירה פר אטו שעיר דשעיר גופיה גזירה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה ימותו הנה על מה שפי' דה"פ משום גזירה דפר אטו שעיר דשעיר גופיה אינו אלא למצוה בעלמא מתרומה חדשה ק"ל הא מדפריך בתר הכי ועוד הא דר"ט גופיה מצוה היא משמע דקושיא ראשונה דומשום גזירה ימותו אפ"ת הא דר"ט לעכב נמי קא קשיא ליה ועוד ק"ל אם איתא דלא ק"ל ומשום גזירה ימותו אלא גזירה שני' דפר אטו שעיר דשעיר גופיה אינו מת אלא משום גזירה אבל חדא גזירה כמו שעיר גופיה שפיר ימותו א"כ בסמוך דאמ' גזירה משום חטאת שמתו בעליה וקאמר תינח פר שעיר מאי איכא למימר גזירה שעיר אטו פר ופריך ומשום גזירה ימותו ומש"ה הדר ביה ומאי קושיא לימא פר גזירה משום חטאת שמתו בעליה ושעיר משום שמא יאמרו הגורל קובע דבכל חד ליכא אלא חדא גזירה וכן גבי שינויא דחטאת שעברה שנתה וגזירה פר אטו שעיר דפריך ומשום גזירה ימותו לימא שעיר משום עברה שנתו ופר משום חטאת שמתו בעליה דבכל חד אינו אלא חדא גזירה מיהו בהא י"ל דהתוס' לטעמייהו אזלי דמפרשי הא דקאמ' גזירה משום חטאת שמתו בעליה היינו שאם ימות א' מן הכהנים דאפי' את"ל דמקופיא מכפרי ראוי לגזור במת א' מהכהנים משום חטאת שמתו בעליה הרי אם מקופיא מכפרים במת א' מהכהנים לית לן בה אלא משום מתו בעלים דחטאת דעלמא והא לעיל בפ"ה (דף נ') לא איפשיטא לן בעיין אי מקביעותא מתכפרין אי מקופיא והשתא הא דפריך גבי שינויא דחטאת שמתו בעליה ומשום גזירה ימותו לאו אהא דסליק מיניה דגזירה שעיר אטו פר לחוד ק"ל אלא אגזירה דמתו בעליו דפר גופיה ק"ל את"ל מקופיא מכפרי דהו"ל גזירה לגזירה גזירה שמא ימות א' מן הכהנים ובמת א' מהן גופיה אינו אלא משום חטאת דעלמא שמתו בעליה את"ל דמקופיא מתכפרים אע"ג דלא דמי קושיא זו דמשום גזירה ימותו דגבי חטאת שמתו בעליה דזה קאי אההיא גזירה ראשונה ובהני קושין קאי אגזירה שניה לחוד דסליק מיניה והו"ל להגמ' לפרש בהדיא כיון דלא דמי אין זה קפידא כיון דקושיא זו דחטאת שמתו בעליה קאי קושיא בין אפר בין אשעיר דסליק מיניה כמו באינך למאי

דמפ' השתא גזירה דשעיר אטו פר ודפר גופיה אטו חטאת שמתו בעליה שפיר דמיא לאידך ול"צ הגמ' לפרש ובלאו הכי ליכא קפידא כ"כ בהא דלא מפרש מיהו רש"י פי' לקמן להא גזירה דחשמ"ב היינו שמא ימות כה"ג בשנה זו וכה"ג הו"ל חטאת שמתו בעליה ודאי לר"י דס"ל חטאת ציבור ושותפין מתה לא מבעיא אי מקופיא מתכפרי אלא אפי' אי מקביעותא מתכפרי דהו"ל חטאת השותפין שמת א' מן השותפין לר"י מתה כדמוכח לעיל (דף נ') וכמ"ש שם ופירש"י עיקר כמ"ש שם ולפ"ז אין כאן אלא חדא גזירה ומאי פריך ומשום גזירה ימותו. עוד תירצו התוס' דפריך ומשום גזירה כזו דפר אטו שעיר דלא דמו אהדדי כולי האי דהאי פר והאי שעיר האי קרבן ציבור והאי קרבן יחיד אבל בדדמין אהדדי בכל מילי מחליף וגזרינן שפיר מיתה וגם על תי' זה נמי ק"ל בתר דשני משום חטאת שמתו בעליה ל"ל לשנויי גזירה שעיר אטו פר דתקשה ליה ומשום גזירה קרבן זה אטו קרבנדל"ד ליה ימותו הו"ל למימר גזירה דשעיר משום דנפשיה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה וכן אהא דשני משום דעברה שנתה ל"ל לשנויי גזירה פר אטו שעיר דתקשה ליה ומשום גזירה ימותו הול"ל דפר אטו דנפשיה דמתו בעליו גזרינן ולי נראה דקושיא מעיקרא ליתא דודאי משום גזירה הא אטו הא די ברעייה דמשום הא גזירה אין לנו להפסיד נכסי הקדש אלא ירעה עד שתסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה והיינו הא דפריך הכא ומשום גזירה ימותו הול"ל ירעו וימכרו שהרי מותרין להדיוט ואין ראוי להפסיד להקדש:]

גזירה משום חטאת שמתו בעליה פירש"י שמא ימות הכהן בשנה זו וכ"ע התוס' ול"נ דזה דבר הנראה לעינים ואפשר לעמוד עליו אי מיית או לא אלא חיישינן דילמא מת א' מכל הכהנים דזה אי אפשר לידע דאפילו אם תמצא לומר מקופיא מכפר ראוי לגזור בפר כשמת א' מן הכהנים משום חטאת שמתו בעליה וקשה לי אם כן מאי פריך תינח פר שעיר מאי איכא למימר ודחיק גזירה שעיר אטו פר ולמה ליה כולי האי הא האי חששא דמיתה מ"ל גבי שעיר כמו גבי פר ואלים מיניה דהא ישראל כמה ידות הן יותר מכהנים ואם יש לחוש למיתת א' מן הכהנים המועטים כ"ש שיש לחוש למיתת א' מישראל המרובים וכ"ש גבי שעיר המשתלח דיש לחוש יותר מבפר דהכא אליבא דר"י קיימינן והא איהו סבירא ליה ריש פרק קמא דשבועות דכהנים נמי מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות הרי במיתת א' כהן או ישראל הוה ליה חטאת שמתו בעליה ועוד דגבי פר מקופיא מכפרים אין כאן משום חטאת שמתו בעליה אלא גזירה בעלמא אבל גבי שעיר הוה ליה חטאת שמתו בעליה מדינא דהא יד כולן שוה ומקביעותא מתכפרין כזה כן זה דהא אתי מתרומת הלשכה שכל ישראל שותפין בו והוא תולה שעיר בפר דקאמר גזירה

שעיר אטו פר והוה ליה כלפי לייא אלא ודאי פי' רש"י עיקר דבמיתת א' מן הכהנים לית לן בה אפילו אי מקביעותא מכפרי כיון דלאו מגזא דידהו אתי אלא משל כה"ג ואע"ג דאפקר רחמנא לכולן כדא' בפ"ה לעיל אפילו הכי עיקר של כה"ג הוא והוי חטאת שמתו בעליה במיתתו לחוד אבל שעיר אין עיקר של א' אלא יד כולן שוה בו דממעות של כל ישראל הוא בא בשוה ול"ש חטאת שמתו בעליה במיתת מקצתן משום הכי קא' גזירה שעיר אטו פר דבשעיר ל"ש חטאת שמתו בעליה אלא גזירה אטו פר דשייך גביה במת כהן גדול ומאי דק"ל להתוס' דזה דבר הנראה לעינים הוא אם מת א"י מאי קשה להו אטו אנן קא' שמת כה"ג וסבור שלא מת אלא הכי קאמר שמא ימות הכהן הגדול במשך השנה אע"פ שיודע שמת יטעה הכהן העומד תחתיו ויקריבנו כמו גזירה שמא יאמר הגורל קובע משנה לחברתה ומשום חטאת שעברה שנתה וכה"ג הרבה בכולה גמרא:

[מלואים: **משום** חטאת שעברה שנתה מכאן מוכח בהדיא דשעיר עזים האמור בתורה הוא בן שנה דהכא אשעירי יוה"כ קאי כדמסיק תינח שעיר כו' וגבי יוה"כ שני שעירי עזים כתיב בהו מכאן ק"ל על מה שכתב הרמב"ם בפ"א מהל' מעשה הקרבנות שעיר עזים בן שתים כל שנה שניה הוא נקרא שעיר הרי שאינו מכשירו אלא בשנה שניה ופוסלו בראשונה היפך לגמרי מסוגין שמכשירו בא' ופוסלו בב' ומפרשי הרמב"ם הגיהו בדבריו שעיר עזים בן שנה שעיר בן שתים כל שנה ב' קרוי שעיר ולפ"ז ההיא דשמעתין ניחא מיהו ק"ל דא"כ אין כל שעירי ר"ח ושל רגלים שוין דבר"ח וקצת רגלים נאמר שעיר עזים ובקצתן נאמר שעיר סתם ולא עוד דשעירים של חג יהיו מחולקים יום א' מחבירו דבקצתן נאמר שעיר סתם ובקצתן נאמר שעיר עזים ויהיו אלו בני שנה ואלו בני שתים ואם איתא להא לא אשתמיט תנא או איזה אמורא להשמיענו חידוש גדול כזה דאין כל השעירים כולן של ציבור שוין אלא כל הכשר בזה פסול בזה דהא קיי"ל בן שנה והביא בן שתים ובן שתים והביא בן שנה פסול כדתניא בפ"ד דמנחות (דף מ"ח) גבי אשם בן שנה כו' פסול ואפי' למאי דגרסינן בפ"ג דתמורה אשם בן שנה והביא בן שתים בן שתים והביא בן שנה כשר הא קתני התם ולא עלו לבעלים לשם חובה וכ"ת דנ"ל דכולן שוין משעיר ושעיר א"נ מאלה תעשו לה' במועדיכם הוקשו כל המועדים כולן זה לזה ונפקא ליה מהכא בפ"ק דשבועות דכולן מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו ואשעיר רגלים ור"ח קאי ומהאי הקישא תיפוק לן נמי שיהיו כולן שווין בשנותיהן כמו הני דכתיב בהו שעיר עזים דליכא למימר דנקיש להיפך שיהא כולן בני שתים כמו הני דכתיב בהו שעיר סתם דהא אמ' לעיל ריש פרקין ב' שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם ואמר למאי חזי חזיא לשעיר הנעשה בחוץ והא שעיר הנעשה בחוץ

נאמר שם בפ' פנחס אצל שאר שעירי ר"ח ושל רגלים ששם הוקשו כולן ואי האי הקישא שיהיו בני שתים ושעיר החיצון נמי כן והא שעיר הפנימי נאמר בו שעיר עזים כיון שלא הוקש שם הוי בן שנה הא לא חזי הפנימי לחיצון דזה בן שנה וזה בן שתים אלא ע"כ האי הקישא גמירא לן להאי גיסא שיהיו כולן בני שנה כאלו נאמר בכולן שעיר עזים דהא ליכא למימר דאפ"ת שהוקשו כולן שיהיו בני שתים ואפ"ה הפנימי חזי לחיצון ביוה"כ אע"ג דהחיצון נמי הוקש כאן אפ"ה יצא מכללן להיות בן שנה כפנימי משום דהוקש לו כדאמ' בפ"ק דשבועות מדכתיב מלבד חטאת הכיפורים הוקש לו לכפר על דבר שאין לו ידיעה כפנימי ולא כשעירי רגלים ור"ח ה"נ הוקש שיהא בן שנה כפנימי ולא בן שתים כהני א"נ י"ל כיון דכולן הוקשו להדדי ניתן של זה לזה להקל וכל שעירי רגלים ור"ח כשירים בין בני שנה בין בני שתים כאילו נאמר בכולן שעיר סתם להכשיר בן שתים ושעיר עזים להכשיר בן שנה דאע"ג דבכמה מקומות קיי"ל קולא וחומרא לחומרא מקשינן הכא בע"כ א"א לפסול בן שנה כשעיר סתם ובן שתים כאילו שנאמר בהם שעיר עזים דא"כ נפל פיתא בבירא ולא משכחת לה לשעירי רגלים כלל אלא ע"כ לקולא מקשינן להו ליתן את של זה לזה להקל ולפ"ז נמי אתי שפיר הא דאמ' דהפנימי חזי לחיצון דחיצון בן שתים נמי כשר דכ"ז איננו שוה לי דכיון דאיכא לאקושי שיהו כולן בני שנה דווקא כשעיר עזים ואיכא לאקושי איפכא דכולן יהיו בני שתים דווקא כאילו שנאמר בהם שעיר סתם ואיכא למימר נמי ליתן את של זה בזה להכשיר את כולן הו"ל למימר כל חדא וחדא תיקום אדוכתיה היכא דכתיב שעיר סתם הוי דווקא בן שתים ושעיר עזים הוי בן שנה דווקא ועוד דאם איתא דכלל בידינו דכ"מ שנאמר שעיר עזים אינו אלא בן שנה ושעיר אינו קרוי אלא בן שתים הו"ל כאילו מפורש בקרא בהדיא דהני בני שנה והני בני שתים וכי אתא הקישא ומפקא מקרא מפורש ובע"כ צ"ל לפ"ז דכל חד וחד תיקום אדוכתי' ובאותן שנא' שעיר סתם הוי בן שתים דווקא ובאותן שנאמר שעיר עזים הוי בן שנה דווקא וכיון דהכי הוא אם איתא להא מילתא לא אישתמיט הגמרא מלהשמיענו חידוש גדול כזה אלא ש"מ דכולן שוין ומדא' בשמעתין דפנימי דיוה"כ בן שנה ה"ה לחיצון כדא' הואיל וראוי להיות חיצון וה"ה לכל שעירי רגלים ור"ח בין הכתוב בו שעיר בין שעיר עזים אינן אלא בני שנה ועוד ההיא דת"כ ומייתי לה רש"י בשמעתין הוי תיובתא לדעת הרמב"ם והכי תניא לה התם תורה אחת יהיה לכם הרי כל התורה כולה כע"ז מה חטאת ע"ז בת שנתה אף כולן בת שנתן כשהוא אומר יהי' לרבות שעירי הרגלים כשהוא אומר לכם לרבות שעירי ע"ז לעושה לרבות שעיר נשיא הרי דכל השעירים כולן שווין בין אותם שנאמר בהם שעיר סתם בין שעיר עזים כולן בני שנה

מ"מ נ"ל דשעירת עזים האמור בחטאת יחיד אינה בכלל זה וכשרה בין תוך שנתה בין לאחר שנתה וההיא דת"כ דהוקשו כולן לע"ז היינו דוקא אותן דמפרש ואזיל דאין באין מן הצאן אלא מן העז ולא מן הכבש אבל חטאת יחיד דשאר מצות דאתיא מכל מין צאן מן הכבש ומן העז כדכתיב קרא לא אתיא מהקישא דחטאת ע"ז הואיל ולא דמי לה בהא דאתיא מכל מין צאן אי מייתא שעירה אפי' בתר שנתה שפיר דמי והא דאמרינן בכולה תלמודא דהלמ"מ חטאת שעברה שנתה מתה ה"מ כי מייתי כבשה דקיי"ל כ"מ שנאמר כבש בן שנה אבל כי מייתי שעירה אפי' בתר שנתה לית לן בה וקריבה וראיה לדברי מהא דאמרינן בסוף פ"ק דתמורה (דף י"א) השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' תנא חדא אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה ופי' התוס' דמיירי בשעירה דאילו בכבשה א"א לה לילד תוך שנתה כדאיתא בבכורות (דף י"ט) והכי תנן התם הלוקח בהמה מן הנכרי ואינו יודע אם בכרה אם לא בכרה ר"י אומר עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן וכו' פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן ומשמע שם בגמ' דא"א בשום ענין להוליד בתוך הזמן הזה דמשנתינו דאמר התם ר"י סבר אין חוששין לטינוף ופריך מדאמר רבא ר"י כר"מ ס"ל דחייש למיעוטא ומסיק בשינויא בתרא בין לקולא בין לחומרא חייש והכא במטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה קמיפלגי:]

דף סו.

[מלואים: **משום** תקלה דתנן אין מקדישין דתניא גרסינן ולא דתנן דלאו משנה היא ופי' רש"י דמייתי ראיה מהא דחיישינן לתקלה וק"ל מאי ראיה היא זו מהקדש בזמן הזה להא דבזמן הזה חשו לתקלת גיזה ועבודה ולהא לא חשו בזמן הבית דא"כ בכל רעיות נמי נחוש להו כדמסיק וכיון דלא חייש הכא לתקלת גיזה ועבודה ה"נ י"ל דלא חייש נמי לתקלת הקרבה דאין גזירת תקלה לחצאין ועוד הא ודאי לא דמי גזירת תקלת הקרבה לגזירת תקלה דגיזה ועבודה בזמן הזה שהיא מסורה לכל אדם משא"כ הקרבה שאינה מסורה אלא לכהנים וכהנים זריזים הן ולא חייש בהו לתקלה ובהדיא אמרינן בפ"ה דפסחים (דף נ"ט) לדידך דאמרת מעלה ומלינה בראשו של מזבח קיימינן ועבדינן מילתא דאתו בה לידי תקלה דסברי דיומא הוא ואתו לאקטורינהו ומשני כהנים זריזים הן ואי משום שחיטה דכשרה בזרים מ"מ במקום זריזין איתא כדאמרינן בפ"ב דפסחים (דף ל"ז) גבי אין לשין את העיסה בפושרין בפסח אפ"ה מנחות נילושות בפושרין דאינן אלא בזריזין פי' בכהנים ופריך הא לישה בזר כשירה ומשני ניהי דליתי' בזריזין בעזרה במקום זריזין מיהו איתא דאמ' בללה חוץ לחומת עזרה פסולה מיהו י"ל דהא דהכא

אע"ג דאיתא במקום זריזין ואפי' בזריזין גופייהו אפ"ה הכהן גופיה אינו יודע אם זה הקרבן מן הרעיות הוא משא"כ גבי לישה כיון דמוכח מישראל דמנחה היא ואיתה במקום זריזין הכהן מזהיר את ישראל שלא להביא לידי חימוץ וכן בהא דמעלה ומלינה כיון דכהנים זריזין הן המעלה מודיע לאחיו הכהנים ויזהרו בו כדפירש"י התם משא"כ בהא דשמעתין מי יודע מ"מ קושיא קמייתא קשיא ועוד קשה דבריש פ"ט דבכורות (דף נ"ג) אמר דבטלו מעשר בהמה בזה"ז ומסיק רבא דה"ט דבטלו מפני התקלה וקאמר ומנא תימרא דחיישינן לתקלה ומייתי מהא דאין מקדישין ואי הא דמייתי הכא להא הוא להביא ראיה דחיישינן לתקלה הול"ל ה"נ ומנא תימרא כדאמרהתם ולי נראה לפרש דודאי הא תקלה דהכא לא דמי להההיא דאין מקדישין בזה"ז ואין ללמוד משם דההיא משום תקלת גיזה ועבודה ולהא בכל רעיות לא חיישינן ורבא מסברא דנפשיה קאמר לה לומר דה"ט דר"י משום תקלת הקרבה ולא מייתי להא ברייתא אלא דלא תקשה ומשום תקלה ימותו כדפריך לעיל ומשום גזירה ימותו להפסיד קדשים וע"ז מביא מהא דמשום חשש תקלה החמירו יותר וגזרו שימותו כדא' בהמה תעקר והיינו ימותו דאמר גבי פר ושעיר כדאמ' איזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה:]

[מלואים: **אין** מקדישין ואין מעריכין האי אין מקדישין י"ל דבקדשי בדק הבית איירי דומיא דאין מעריכין דהוי קדשי בדק הבית וי"ל דהאי אין מקדישין איירי בין בקדשי בדק הבית ובין בקדשי המזבח ונ"ל אם נפרש להא דאין מחרימין בחרמי כהנים דאתי שפיר דהשתא חשיב לכל מיני הקדשות שבתורה קדשי מזבח וקדשי בדק הבית ושל כהנים דבזה"ז לא ורש"י פי' אין מקדישין שום דבר לבדק הבית ואין מחרימין קסבר סתם חרמים לבדק הבית ולפי' כל הני תלתא דחשיב מקדשי בדק הבית איירי והתוס' בשם ר"י פירשו דאיירי מחרמי כהנים ואע"ג דשרו ולא שייך בהו תקלה ה"מ בתר דבאו ליד כהן אבל קודם לכן לא כדאמ' בפ"ה דבכורות (דף ל"ה) חרמי כהנים כ"ז שהוא ביד בעלים הרי הן כהקדש לכל דבר ומועלין בהם וכו' ובפ"ק דע"ז (דף י"ג) כתבו התוספת על פירש"י דיפה כיון למ"ד לכהנים ליכא למיחש לתקלה שיכול ליתנו לכהנים מיד כדאמר בערכין (דף כ"ט) גבי ההוא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא דאמר עולא אי הוינא התם הוה יהיבנא להו לכהנים קסבר סתם חרמים לכהנים ואיני יודע מאי ראיה היא זו דהרי ר"י א"ל לההוא גברא זיל שקול ד' זוזי אוחיל עלייהו ושדינהו בנהרא ולישתרי לך קסבר סתם חרמים לבדק הבית ופי' התוס' והא דלא אמר ירקבו כדאמר הכא ואם החרים כו' דהתם מקרקעי הוא דא"א לכלותם ואי לא עביד להו תקנתא זו דחילול אתי לידי תקלה וה"נ י"ל אליבא דמ"ד לכהנים דאין להם תקנה בחילול דחרמי כהנים אין להם

פדיון ואי לא יהיב להו לכהנים אתי לידי תקלה כיון דא"א לכלותם אבל במטלטלין אין ה"נ דירקבו:]

[מלואים: **ואם** הקדיש והעריך והחרים בהמה תעקר וק"ל תינח בהקדיש שהוא חל על גוף דבר המיוחד מש"ה מאבדו מפני התקלה אבל מעריך אינו אלא שמקבל עליו ערך איזה אדם ומפריש ונותן כמו שכתוב בפרשה אם העריך למה לו להפריש לאיבוד ואי משום דמ"ע לקיים מוצא שפתיו מעשר בהמה תוכיח שמ"ע מה"ת הוי ואפ"ה בטלו רבנן בזה"ז מפני התקלה כדאמ' ריש פ"ט דבכורות ולא אמרו שיעשר והבהמה תעקר אלא אין מעשר לגמרי וה"נ במעריך לא יפריש כל עיקר וי"ל דשאני מעשר שאינו נוהג אלא בבהמות בע"ח אי אמרינן יפריש ויעקור דהיינו נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה איכא צער ב"ח ולא מבעיא למ"ד צער ב"ח דאורייתא בסוף פ"ב דב"מ (דף ל') דאין לעשר לקיים מ"ע של תורה הואיל ובע"כ צריך לעקרו אח"כ מפני התקלה וכיון דצער ב"ח נמי דאורייתא מאי אולמיה דמצות מעשר מהא אלא אפי' למ"ד צער ב"ח דרבנן הא קיי"ל ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה ומשום דאיכא איסורא דרבנן בטלוה אבל מעריך הא אפשר להתפיס שאר שוה כסף בעד ערכו ואי מפני התקלה יולך הפרשה זו לאיבוד מש"ה אין לבטל מ"ע של מוצא שפתיך תשמור עוד י"ל דשאני מעשר בהמה דא"א לעשר ומפני התקלה יעקר כיון דהא מסור לכל בעלי מקנה יש לחוש לע"ה שאינו בקי בהלכה זו לעקר מפני התקלה ויכשל אבל בהא דאינו שכיח שיעריך בזה"ז אלא ע"י מקרה הו"ל מילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן לבטל מ"ע דמוצא שפתיך וכהאי גוונא מצינו בכמה מקומות במילתא דשכיחא גזרו רבנן במילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן מש"ה מפריש ואח"כ מאבדו ע"ד דמסיק ואזיל ותדע דחשו גבי מעשר יותר הואיל ושכיח ומסור לכל אדם דהא פריך התם ויטיל מום בכולה עדריה קודם שיעשר דתו ליכא למיחש לתקלה ומשני מהרה יבנה בה"מ ובעינן בהמה הראויה להקרבה וליכא ואכתי תקשה אם אירע שכל העדר אינו ראוי להקרבה כגון בעלי מומים או שאר דברים דלאו בני הקרבה נינהו ואפ"ה שם מעשר עליהם כדאמ' בפ"ט דבכורות יהיה נוהג בהו מעשר בזה"ז כיון דליכא למיחש בהו לתקלה ואמאי בטלו לגמרי למעשר בהמה בזה"ז א"ו ה"ט כיון דמעשר שכיח ומסור לכל הושוו מדותיהם ובטלוהו לגמרי שלא תחלק:]

[מלואים: **בהמה** תעקר בפ"ק דע"ז פריך ונשחטינהו משחט ומשני אתי ביה לידי תקלה ופירש"י ונשחטינהו ואי משום שחוטי חוץ אקדשי בדק הבית לא מחייב ותו פריך ונשווי גיסטרא אמר אביי אמר קרא ונתצתם את מזבחותם לא תעשו כן לה' אלקיכם רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים ופי' התוס' לשיטת רש"י אע"ג דבקדשי בדק הבית

איירי וכל מום לא יהיה בו בקדשי מזבח כתיב רבא בא לפרש הטעם בקדשי מזבח וגזירה קדשי בדק הבית אטו קדשי מזבח כדאשכחן גבי גיזה ועבודה ריש פ"י דחולין (דף קל"ו) דגזרינן קדשי בדק הבית אטו קדשי מזבח וה"ה אההיא דפריך ונשחטינהו הומ"ל גזירה אטו קדשי מזבח דחייב משום שחוטי חוץ אלא שפיר קא משני וק"ל דפריך התם אהא דאמר רבא מפני שנראה מום מעלי' הוא ומשני ה"מ בזמן שבית המקדש קיים דקיימא להקרבה אבל בזמן הזה (חסר):]

[מלואים: **בשני** יקרב לשנה הבאה נ"ל דהאי בשני אירשא דפסח שלא הקריבו בא' קאי דאי בשני היינו שהפרישו בשני ולאו אירשא קאי אמאי מוקי לה בסמוך כרבי הא כרבנן נמי אתיא דמפסח שני עד ע"פ אין כאן אלא י"א חודש אלא ודאי כדפירשתי ותניא אידך לא יקרב שמביא נ"ל דהכי תני בה לא יקרב לשנה הבאה דאי לא יקרב בשני תני בה איך מוקי לה כרבנן הא מראשון לשני אינו אלא למ"ד יום ואפי' לרבנן אמאי לא יקרב ועוד למאי דר"ל דפליגי בתקלה והא דתני לא יקרב חייש לתקלה לר' אבהו בפ"ק דזבחים (דף י"ב) דקאמר התם אליבא דבן בתירא דפוסל בפסח ששחטו בי"ד שחרית בין לשמו בין שלא לשמו הואיל ומקצתו ראוי לשמו דלא משכחת פסח כשר אלא במפריש אחר חצות דאל"כ הו"ל דיחוי ולפ"ז פסח שני נמי א"א להפרישו אלא אחר חצות י"ד באייר דאל"כ הו"ל דיחוי דבי"ד שחרית אינו ראוי לא לשמו ולא שלא לשמו א"כ אם הופרש בראשון אינו כשר לא לשני ולא לשנה הבאה וא"כ מנלן דה"ט דההיא דתני לא יקרב משום תקלה דילמא טעמא משום דהו"ל דיחוי דס"ל כבן בתירא וכדמוקי לה ר' אבהו אלא ע"כ ש"מ דתני בה פסח שלא קרב בראשון לא יקרב לשנה הבאה דמשמע הא בשני יקרב אלמא דלית ליה הא דבן בתירא וכדמפרש ר' אבהו וע"כ ה"ט או דסבר כרבנן או דחייש לתקלה ויש ללמוד מכאן דזמן למ"ד יום כמו מפסח ראשון לשני לכ"ע לא חיישינן לתקלה מדקתני לא יקרב לשנה הבאה משום תקלה הא לשני שפיר דמי:]

והכהנים והעם העומדים בעזרה כו' היו כורעים ומשתחוים א"י למה פרט לכהנים הוה ליה למימר העומדים בעזרה סתם והא הם נמי בכלל [עם] ואפי' לר"ש דאמר כהנים אין להם כפרה בשעיר המשתלח אין רבותא בכהנים יותר משאר העם דלא מפני הכפרה היתה כריעה ואמירה זו אלא מפני כבוד הזכרת שם המפורש שהיה יוצא מפי כה"ג ונ"ל ה"ה בשעת הזכרת השם דוידוי שעליו ועל אחיו הכהנים ודהגרלה שהיו עושין כן דכולן היו בשם המפורש כדתניא לעיל רפ"ד (דף ל"ט) עשרה פעמים מזכיר כה"ג את ה' בו ביום ג"פ בווידוי כו' אלא תנא ליה הכא שהוא סיום עשרה הזכרות הללו ואכולהו קאי וכן יסד הפיוט בסדר עבודה שהיו כורעים ומשתחוים ואומרים כן בכולן מפני כבוד

השם וקשה לי הא דתנן בפ"ז דסוטה (דף ל"ח) ובפ"ז דתמיד גבי ברכת כהנים שבכל יום היו הכהנים אומרים במקדש את השם ככתבו ואמאי לא תנן שם שהיו כורעים ומשתחוים מפני כבוד ה' כמו הכא ונ"ל מכאן ראיה לדברי רב האי שהיה אומר דשם המפורש שהיה מזכיר כהן גדול ביום הכפורים אינו שם בן ד' אותיות ככתבו אלא הוא שם בן מ"ב אותיות המוזכר בפ"ד דקדושין (דף ע') ודלא כהרא"ש שהשיג עליו וא' כיון דילפינן הזכרת השם בגז"ש מעגלה ערופה אין לשנות אלא כמו שנכתב בפסוק שם בן ד' אותיות כן יש להזכירו ואינו מוכרח ואפשר לומר שהיה מזכיר שם בן ד' אותיות עם שם מ"ב ומפני כבוד שם מ"ב היו עושין כן:

דף סו:

עתי שיהא מזומן עתי אפילו בשבת ובטומאה אע"ג דעתי אגברא קאי מלמד שיהא מזומן מ"מ דריש ליה נמי לשון עת ומועד לומר שדוחה שבת וטומאה דאי למזומן לחוד היה ליה לומר ביד איש מזומן ומדכתיב עתי דריש נמי להא ומ"מ פשטא דקרא אגברא קאי דהא איש עתי כתיב ש"מ תרתי נ"י:

מ"ד כפרה כתיב ביה דכתיב יעמד חי לכפר עליו וקשה לי הא לכולי עלמא האי לכפר עליו לאו אשילוחו קאי כדתניא לעיל רפ"ד (דף מ') עד מתי הוא זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דר"י דלכפר בכפרת דמים משמע לר"י לאפוקי מת קודם כפרת דמים צריך להביא אחר ר"ש אומר עד שעת וידוי דברים אבל מת אחר הוידוי קודם שילוח לית לן בה לכו"ע דשילוח אינו מעכב דהאי וכפר עליו לא קאי אשילוח וא"כ איש להכשיר את הזר ל"ל כיון דלא כתיב כפרה אשילוח וי"ל כיון דמ"מ כפרה בשעיר המשתלח נמי תליא אי לר"י במתן קודם מתן דמו של חבירו ואי לר"ש במת קודם וידוי הוה אמינא דשילוח השעיר בזר פסול מ"ד אהקטר חלבים ואברים דאין מעכבין כפרה ואפילו הכי בעי כהונה הואיל ואתו מכח מכפר שזריקת הקרבן מכפר הכי נמי הואיל ותחילתו של שעיר מכפר ומעכב כפרה סופו דהיינו שילוחו נמי פסול בזר קמ"ל דלא:

עתי אפי' בשבת למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם היה חולה מרכיבו על כתפו קשה לי כיון דלכולי עלמא שילוח השעיר אינו מעכב אמאי דחי שבת דהכי אמרינן במנחות בפ' ר"י (דף ע"ב) דר"א ב"ש דאמר עומר שנקצר שלא כמצותו פסול סבירא ליה כר' עקיבא דאמר כל מלאכה שאפשר לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת וסבירא ליה כר"י דאמר קצירת העומר מצוה דתנן ר"י אומר מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קצירת העומר שהוא מצוה ואי סלקא דעתך נקצר שלא כמצותו כשר אמאי דחי שבת

ניקצריה מערב שבת אלא מדדחי ש"מ נקצר שלא כמצותו פסול וש"מ דבר שאינו מעכב בדיעבד ואינו אלא למצוה אינו דוחה שבת וכיון דשילוח שעיר אינו מעכב ואינו אלא למצוה אמאי דוחה שבת ואע"ג דלכתחילה מצותו בשילוח הא פי' התוס' התם אהא דקא' אמאי דחי ניקצריה מע"ש אע"ג דלכתחלה מצותו בלילה כיון דבדיעבד כשר לא הוי דומיא דתמיד דכתיב ביה במועדו לומר דדחי שבת ומסתברא דומיא דתמיד בעינן וא"ל ה"נ כן וי"ל דאמרינן התם דאין ללמוד דאפילו אי נקצר שלא כמצותו כשר אפילו הכי דוחה שבת דחביבה מצוה בשעתה דתניא אמר ר' שמעון בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואברים כשרין כל הלילה ולא היו ממתינים להם עד שתחשך [ודחי] דשאני התם שכבר דחתה שחיטה את השבת פי' וכיון שכבר ניתן שבת לדחות אצל שחיטת קרבן זה ניתנה נמי לדחות אצל הקטרתו משום חביבה מצוה אבל בקצירת העומר ליכא למימר הכי אע"ג דלמחר דחיה הקרבתה את השבת בשעת קצירה מיהו לא נדחית וש"מ דכל היכא דכבר נדחה שבת אצלו אף דבר שאינו אלא למצוה נמי דוחה אפילו אפשר לעשותה אחר שבת משום חביבה מצוה בשעתה כמו אברים ופדרים כ"ש אם זמנה קבוע בשבת דוקא ואי אפשר לעשותה לגמרי אחר שבת והשתא י"ל כיון דשני שעירים דיום הכפורים מעכבין זה את זה כדתנן סוף פ"ג דמנחות וכדמוכח בכולי פירקין הוה ליה שעיר של שם ושל עזאזל כחד וכאילו הן קרבן א' ושחיטת שעיר של שם דדחי יום הכפורים מהני לשל עזאזל כאילו הוא גופו דנימא כבר דחתה שחיטה את השבת וכיון שדחתה כבר אפילו משום חביבה מצוה בשעתא בכה"ג ראוי לדחות שבת כ"ש שעה עוברת לגמרי כמו שילוח השעיר שאין לו תקנה אלא בשעתיה ביום הכפורים דוקא שדוחה שבת:

זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת כו' ה"ג עירוב והוצאה בוי"ו ובפ"ק דביצה (דף י"ב) אמר עירוב והוצאה לשבת [ואין עירוב והוצאה ליום טוב ופירש"י שם] דתרי מילי נינהו עירוב היינו עירובי חצירות דתקינו משום לתא דאיסור הוצאה והתו' שם גרסי עירוב הוצאה בלא וא"ו וחד מילתא] היא ופי' דעירוב הוצאה היינו שנתערבה איסור הוצאה עם שאר מלאכות לשבת ולא לי"ט וכן ליום הכפורים [לא נתערבה איסור הוצאה עם שאר מלאכות] והכי מסתברא דלפרש"י ק"ל דלמה ליה להזכיר כאן ובפ"ק דביצה לעירובי חצירות דרבנן לגמרי הא אנן [באיסורי הוצאה דאורייתא איירינן שם וכן כאן] הלכך נ"ל פי' התוס' עיקר:

ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים פרש"י דדייק לה הכי דאי יום הכפורים [כשבת להוצאה למה לי קרא להתיר] משאו בשבת הרי כשחל בחול נמי כשבת דמי וקא' רחמנא

שלחנו וקשה לי מאי ראיה היא זו דאפילו תימא [יש] איסור [הוצאה ביום הכפורים אפילו הכי לא ידעינן שבת] דיום הכפורים בכרת דקיל ושבת בסקילה דחמיר ואי הותר איסור הוצאה לגבי שילוח אצל יום הכפורים הקל אי אפשר [ללמוד ממנו היתר לשבת דחמיר א"ל דכתב רחמנא] עתי שדוחה אפי' שבת דחמיר דבשלמא אי הוי יוה"כ חמיר כשבת הוי ש"מ שפיר דאין איסור הוצאה [ביום הכפורים דאם לא כן למה לי דכתיב רחמנא עתי] לאף בשבת דאע"ג דביוה"כ גרידא ליכא אלא חדא איסורא ובחל בשבת איכא תרתי דיום הכפורים ושבת [אפילו הכי בלא עתי נמי הוה שרינן דאמרינן] מה לי חדא איסורא מה לי תרתי ולא צריך קרא לאף בשבת דהואיל ואישתרי ביום הכפורים אישתרי אף [איסור שבת דהכי אמרינן בפ"ק] דיבמות (דף ז') סד"א הואיל ואישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אחות אשה [וכדאמרינן גבי מצורע שראה קרי בח' הואיל והותר לצרעתו] הותר נמי לקריו מיהו הדבר ברור דלא שייך לומר הואיל והותר הותר אלא היכא דאין האיסור השני חמור מן הראשון [אבל היכא דאיסור הב' חמור מאיסור הא' לא] שייך למימר הואיל והותר הקל נתיר נמי החמור ואם כן אפילו תימא דיש איסור הוצאה ליום הכפורים [אפילו הכי איצטריך עתי למשרי אפילו בשבת דאי לא כתב רחמנא עתי] לא הוי אמרינן הואיל מדאשתרי יום הכפורים אשתרי נמי שבת החמור דמקל לחמור ליכא למימר הואיל ובעל כרחך צריך קרא לאפילו [בשבת והשתא קשה איך מוכח מזה דאין] איסור הוצאה ליום הכפורים ולי נראה לפרש דהכי דייק לה רפרם דהא רב ששת מוקי להא דאפילו בשבת באם [חלה השעיר מרכיבו על כתיפו ובלא זה אין איסור הוצאה] וכיון דאיסור הוצאה אינו מוכרח בשילוחו לעולם אלא על ידי מקרה באם חלה מנא ליה לדרוש מעתי [לדחות שבת החמור אי סלקא דעתך דיש] איסור הוצאה ליום הכפורים דלמא לא רבי קרא להתיר איסור הוצאה אלא יום הכפורים הקל באם חלה אבל [שבת החמור לא דחי אלא על כרחך ש"מ דאין עירוב והוצאה] ליום הכפורים והשתא על כרחך קרא למשרי שבת אתא והא ליכא למימר מנא ליה לרפרם למידק דאין איסור הוצאה [ליום הכפורים דילמא לעולם יש איסור הוצאה וכי תימא לוקמי ביום הכפורים] לחוד הא בעל כרחך עתי בכל גוונא משמע שלא יעכב עליו שום דבר ושום זמן דאם לא כן מנא ליה למדרש [מעתי למשרי אפילו בשבת ואפילו בטומאה] דלמא לחד מהן לחוד אתי דהיינו לטומאה דקיל דאינו אלא בכרת אבל לא שבת דחמיר דבסקילה אלא ודאי עתי בכל גוונא משמע ליה דשבת וטומאה בכל מקום כי הדדי נינהו [כדא' בפסחים פ"ז (דף ע"ו) חמשה דברים] באין בטומאה דלמעוטי חגיגת ט"ו אתי סלקא דעתך אמינא כיון דקרבן ציבור הוא וקביע ליה זמן תדחי טומאה קא משמע לן

[וכו' ומדשבת לא דחי ל"ד טומאה ואמאי] נימא אע"ג דלא דחי שבת החמור דבסקילה מ"מ טומאה הקל דאינו אלא בכרת לידחי אלא על כרחך [כהדדי נינהו ושקולין הם אי דחי טומאה דחי נמי שבת הכי נמי] אי מרבית עתי לטומאה ממילא שבת נמי דחי דשקולין הן כהדדי וא"א שנדחה זו בלתי חבירו [ואי סלקא דעתך דיש ערוב והוצאה ליום הכפורים אם כן נימא דצריך לגופה כיון דאיסור הוצאה] איכא דעתי ליום הכפורים לחוד אין במשמעות דעתי לא שבת ולא טומאה אלא ליום הכפורים לחוד אתי [אלא ודאי כיון דמרבה לטומאה ושבת ע"כ אין עירוב והוצאה ליום הכפורים מיהו] אכתי איכא למידק דבפ"ג דכריתות (דף י"ד) מייתי לה הכי איש להכשיר את הזר עתי ואפילו בטומאה ואפילו בשבת עתי במזומן קתני עתי אפילו בשבת אמר רפרם ז"א עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים ממאי שאני שעיר המשתלח דהכשירו ביום הכפורים בכך אלא דרפרם בדותא היא ומשמע מהא. [עיין בתשובת שאגת ארי' לרבינו ושם תראה פלפולו]:

אין חכמה לאשה אלא בפלך לכאורה משמע שהפליגה בדברים מפני שלא שמע מרבו דדבר הלמד מענינו הוא ובירושלמי פ"ק דסוטה לא משמע כן דא' הכי מטרונה א' שאלה את ר"א מ"מ חטא א' במעשה העגל והן מתים בה ג' מיתות והשיב לה אין חכמה לאשה וכו' אמר ליה הורקנוס בנו בשביל שלא להשיבה דבר אחד מדברי תורה איבדת ממני ג' מאות כור מעשר בכל שנה אמרו ליה ישרפו ד"ת ואל ימסרו לנשים משמע לאו משום שלא שמע מרבו הוא דלא השיב לה אלא משום דאין מוסרים ד"ת לנשים הוא דלא השיב לה ועוד דגרסינן התם א"ל תלמידיו רבי לזו דחית לנו מה אתה משיב ר' ברכי' בשם ר"א כל מי שהיה לו עדים והתראה היה מת בב"ד עדים ולא התראה היה נבדק כסוטה והיינו בהדרוקן דגמ' דידן וכדפרש"י לא עדים ולא התראה היה מת במגפה ואי לא שמע זה מרבו אפילו לתלמידיו לא היה משיב שהרי לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם משמע אפילו לתלמידיו לא אמר וי"ל דגמ' דידן נמי סבירא ליה הא דלא השיב לה היינו טעמא משום דאין מוסרין ד"ת לנשים אבל דבר זה שמע מפי רבו אלא משום דדמי להני דלעיל דלא השיב לשואליו מייתי לה הכא אע"ג דלאו חד טעמא דהני דחלה וחביריו ודפלוני מהו לעה"ב וחביריו הא דלא השיב משום דלא שמע מרבו וההיא דעגל מטעמא דאין מוסרין דברי תורה לנשים הוא תדע דבהא דחלה וחביריו ע"כ טעמא דלא השיב משום דלא שמע הוא והא דלא מפרש האי טעמא להדיא משום דסמוך אהא דמפרש בתר הכי אהני שאלות דפ' מהו לעה"ב וחביריו ואי הא דלא השיב אההיא דעגל הוי נמי מה"ט דלא שמע הוא הוה ליה למימר להא שלא מפני שהפליגן בדברים בתר שאלה

דעגל מ"ש דקא' לה בתוך השאלות אלא ש"מ דהא שאלה דעגל שמע ומטעם אחר לא השיבה דאין מוסרין דברי תורה לנשים וכדברי הירושלמי [מיהו ע"כ הירושלמי פליג] אגמרא דידן דשם משמע דהדרוקן דהיינו נבדק כסוטה חמיר ממת במגפה שהרי קאמר עדים כסוטה לא עדים במגפה ועוד א' התם רב ולוי חד א' זיבח [וקיטר מת ב"ד טיפח] ושיחק היה נבדק כסוטה שמח בלבו היה מת במגפה והא שמח בלבו ודאי קיל מטיפח דזה עשה מעשה וזה לא עשה מעשה הרי לפי הירושלמי [הדרוקן חמיר ממגפה ובגמ' דידן] בסמוך איפכא עדים במיתה היינו במגפה לא עדים בהדרוקן ועוד קאמר גיפף ונישק במיתה שמח בלבו בהדרוקן והא ודאי גיפף ונישק חמיר [משמח בלבו דזה עשה מעשה וזה לא עשה] מעשה ש"מ מיתת מגפה חמיר מהדרוקן ועוד אתה רואה כמה חילופים בין גמרא להירושלמי בהא והדבר מבואר מעצמו:

בסייף רש"י פי' שעדיין לא נתפרש] להו ד' מיתות בית דין ונידונו במיתת בני נח שכל מיתתן בסייף כדאמרינן בפ' דיני ממונות (דף נ"ו) וקשה לי הא פרש"י בפי' התורה גבי מקושש [שלא שמרו אלא שבת ראשונה ובשניה בא זה וחיללו] והא שבת במרה נתנה כדא' התם פ' ד"מ נמצא שבת שניה היה קודם מעשה עגל ואי במעשה עגל היה מיתתן עדיין [בסייף] כ"ש במקושש והא אמרי' בפ"ח דב"ב (דף קי"ט) יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר מחלליה מות יומת אבל לא היה יודע באיזה מיתה ימות ופי' התוס' [למה לא דן אותו בחנק דהא כל מיתה האמורה] בתורה סתם הוא חנק דמסברא היה נ"לשנידון בסקילה כעובד עבודה זרה דבכל דוכתא אמרינן דומה שבת לעבודה זרה [דהיינו מחלל שבת בפרהסיא לעובד עבודה זרה והשתא] למה לא דן אותו בסייף דבעבודה זרה שהיה עדיין באותה שעה נמי בסייף אם איתא שעדיין לא נתפרש להם מיתת בית דין כמו בעגל שהיה מיתתן בסייף כיון] דלא נתפרש וכל מיתתן אינו אלא בסייף כבן נח וי"ל דהיינו טעמא דמספקא ליה דינו דמקושש אע"ג דעדיין [לא נתפרש להם ד' מיתות ומיתתן] בסייף כבן נח דשמא הני מילי באותן מצות שנצטוו בהם בני נח אבל שבת שנתחדש להם ואינו נוהג בבן נח [דילמא כיון דנשתנה דינו מבן נח נשתנה נמי] מיתתו מסתם מיתת בן נח שאינו אלא בסייף למיתה אחרת אבל עבודה זרה דעגל שהיא ממצות בני נח העמידוהו על חזקתו ובסייף [כדאמ' בפ' ד"מ] ולא פי' התו' התם דשבת כעבודה זרה בסקילה אלא למאי דמשמע התם שמקושש לאחר זמן היה דהא קאמר יודע היה שמקושש [במיתה שנאמר מחלליה מות יומת אם כן לא היה] בשבת שניה אלא [אחר] שנאמר מקרא זה דמחלליה מות יומת אבל למ"ד שהיה בשבת שניה א"צ לפי' התוס'. והא דפרש"י הטעם שנידונו שם בסייף כמיתת בן נח קשה לתנא

דבי מנשה דא' התם כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק מא"ל ול"נ דמיתת סייף שהיתה שם שלא מצינו זה לדורות בע"כ הוראת שעה היתה:
[מלואים: [אביו אבי אמו בניו בן בתו וכו' ק"ל מהא] דפ"ו דיבמות (דף ס"ב) שקיל וטרי הגמרא [מנא הא מלתא דב"ב כבנים מייתי] לה מדברי הגמרא דכתיב מיני מכיר [ולמה לא מייתי לה מקרא דהכא שהוא בתורה] דהכא קרא לאבי אמו אביו ולבן בתו בנו:]

דף סז.

[מלואים: **מירושלים** ועד צוק תשעים ריס שבעה ומחצה לכל מיל אינו יודע מה מלמדינו במה דנקט כמה ריס לכל מיל ולא הול"ל אלא מירושלים ועד צוק י"ב מיל לחוד וחשבון הריסין ל"ל דמזכיר להו הכא כלל:]
[מלואים: **חוץ** מאחרונה שאין מגיע עמו לצוק ומתני' ר"מ היא כדאמר בגמרא וק"ל למה לא עשו י"א סוכות וגם האחרונה יגיע עמו לצוק וכדאמ' בגמ' לכל תנאים עשו מנין הסוכות כמנין המילין ואף האחרונה הגיע עמו לצוק ועוד דהא קתני סיפא בא וישב לו תחת סוכה אחרונה עד שתחשך ופירש"י אע"פ שהיוצא חוץ לתחום אפי' ברשות אין לו אלא אלפים אמה ממקום שיצא שם ברשות לזה התירו מפני שהוא מעונה וחלש ועוד שירא לעמוד במדבר משתחשך וזה תימה למה התירו לו לצאת חוץ לתחום אפי' אי תחומין דרבנן כיון דאפשר בתקנתא לעשות עוד סוכה א' שלא תהא רחוקה מן הצוק יותר ממיל ויבא וישב שם ול"צ לצאת חוץ לתחום:]
[מלואים: **חולק** לשון של זהורית במס' שקלים פ' התרומה מוכח דהאי לשון של זהורית דהכא אין זה לשון של זהורית שהיו קושרים במקדש בראש שעיר המשתלח לעיל בפ"ד דקתני פרה ולשון של זהורית שבראש שעיר המשתלח באין מתרומת הלשכה כבש שעיר ולשון שבין קרניו באין משירי הלשכה כן פירשו בתוספות ישינים ואני אומר דליתא דשעיר המשתלח לא היה לו אלא לשון א' ואותו לשון שהיה קושר בראשו היינו דהכא שהיה חולקו וגירסא משובשת נזדמנה לבעלי תוס' וה"ג בסדר המשנה שם בספריסדידן פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית היו באין מתרומת הלשכה והאי לשון של זהורית אלשון של פרה קאי ובסיפא גרסינן כבש פרה וכבש שעיר המשתלח ולשון שבין קרניו ואמת המים וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה וה"ט דלשון של פרה בא מן התרומה עצמה מפני שהוא צורך פרה ופרה בא מתרומת הלשכה וכל צרכי קרבן שריא רחמנא אבל לשון של שעיר אינו לצורך קרבן אלא לידע אם ילבין מש"ה אינו בא מן התרומה עצמה אלא מן השירים ולסברת התוס' אין טעם לחלק בין לשון שקושרים

בראשו לזה שחולק ומה טעם שזה בא מן התרומה עצמה וזה בא מן השירים ותדע דאותו לשון עצמו שהיה קושר בראשו אותו היה חולק דהא לעיל פ"ד (דף מ"א) דתנן קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח ואמ' עלה בגמ' אמר ר"י ב' לשונות שמעתי א' של פרה וא' של שעיר המשתלח א' צריכה שיעור וא' אין צריכה שיעור ולא ידענו הי מינייהו משמע ודאי דהא א' של שעיר המשתלח היינו אותו שקושר בראשו דמיירי מיניה במתניתין דהא ר"י אמתניתין קאי ואמר עלה ר"י נחזי אנן של שעיר המשתלח דבעי חלוקה בעי שיעור פרה דלא בעי חלוקה לא בעי שיעור הרי מוכח בהדיא דאותו לשון עצמו שקשר בראשו אותו עצמו היה חולק ואין כאן אלא לשון אחד:]

[מלואים: **בא** וישב לו תחת סוכה אחרונה בסמוך פי' בשם רש"י משום שהוא מעונה וחלש ועוד שירא לעמוד יחידי במדבר התירו לו לצאת חוץ לתחום וק"ל הא מתניתן ר"מ היא כדאמר בגמ' מדחשיב עשר סוכות וי"ב מיל והא מסקינן בפ"ג דעירובין (דף ל"ה) דס"ל לר"מ תחומין דאורייתא ואיך התירו לעבור על איסור תורה מה"ט שהוא חלש או ירא הואיל ואין כאן פיקוח נפש ועוד הא אפשר בתקנתא לעשות י"א סוכות ולא יצטרך לחזור חוץ לתחום ולעבור על דבר תורה ודוחק לומר דהאי תנא ס"ל כר"מ בחדא בהא דעשר סוכות וי"ב מיל ופליג עליה בהא דתחומין וס"ל דאינו אלא דרבנן דכל כה"ג דרך הגמ' להקשות ולתרץ ועוד בלאו הכי קיימא לן סתם משנה רבי מאיר והכי פריך התם וסבר רבי מאיר ספיקא לחומרא והתנן הטמא שירד לטבול כו' ולא מוקי האי סתמא דלא כר"מ שוב ראיתי בתוס' ישינים שכתבו דאפי' למ"ד תחומין דאורייתא כיון שלא היתה שם שביתתו קבוע עוד מתחילת היום אם חוזר אין כאן איסור מה"ת ורבנן נמי לא גזרו כה"ג ולי נראה אם באנו להקל מאיסור תורה ולעמוד על איסור דרבנן הא דהתירו למשלח לחזור עד סוכה אחרונה חוץ לתחום י"ל אפי' למ"ד תחומין דאורייתא אינו אלא בשבת דחמיר דבסקילה אבל יוה"כ דקיל דאינו אלא בכרת ואין בו מיתת ב"ד אין בו איסור תחומין מה"ת דהא כל עצמו של איסור תחומין למ"ד דאורייתא לא למדנו בסוף פ"ק דעירובין אלא מקרא דאל יצא איש ממקומו ביום השביעי והא גבי שבת נאמר דחמיר אבל ביוה"כ אין לנו שאין למידין קל מחמור להחמיר עליו והא לרפרם אין איסור הוצאה ליוה"כ אע"ג דהוצאה בשבת מל"ט מלאכות היא וחייבין על זדונה סקילה כשאר מלאכות אפ"ה אין איסור הוצאה ליוה"כ הואיל והוצאה מלאכה גרועה היא כדפי' התם ואפי' למסקנא דליתא לרפרם ויש אי' הוצאה ליוה"כ היינו משום דמ"מ מלאכה היא והוי בכלל איסור מלאכה שנאמר אצל יוה"כ אבל תחומין אפי' למ"ד דאורייתא לאו מלאכה הוא דהא אין בה לא סקילה וכרת במזיד ולא חטאת בשוגג אלא לאו גרידא גבי שבת דגלי

גלי אבל ביוה"כ אין לנו דאין למידין קל מחמור להחמיר עליו ועכשיו אין אנו צריכים להקל למשלח מאיסור תורה מטעמא שלא היתה קבוע שם שביתתו תחילת היום דמנלן לחלק בזה ולא מצינו שום רמז לחילוק זה אבל מה דפי' הדברים נכונים בטעמם בעצמן. ומ"מ עדיין אין דעתי נוחה דאע"ג דאין כאן אלא איסור דרבנן מ"ט התירוה הא אפשר בתקנתא לעשות עוד סוכה וכמו שכתבתי לעיל עוד ראיתי בתוספות ישנים שכתבו אהא דפירש"י ואין לומר שיושיבו אחרים אצלו ולא יעמוד יחידי כי אין נכון לראות כולם אי הלבין החוט אם לא ואפשר דמש"ה לא עשו סוכה י"א רחוק מיל מן הצוק כיון דאנשי סוכה י"א מותרין לילך עד הצוק שמא ילכו לראות אם הלבין ואע"ג דהשתא נמי אפשר לאנשי סוכה אחרונה לילך עד הצוק ע"י עירוב הא קיי"ל דאין מערבין אלא לדבר מצוה ולראות שם מעשה משלח אינו מצוה וכדאמ' לקמן בפ"ז (דף ס"ח) גבי הרואה כה"ג כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפים לא מפני שאינו רשאי כו' ואמר בגמ' דאין כאן משום מעבירין על המצות דברוב עם הדרת מלך דלאו מעביר הוא מאחר שאינו עסוק בה כדפי' רש"י התם ועוד הכא יכול לראות נמי מרחוק כדתנן עומד מרחוק ורואה את מעשיו הלכך א"א לערב ולפ"ז צ"ל דר"מ דסתם משנה זו כמותו פליג בהא נמי אתנאי דגמרא דאין חוששין להא דילכו לראות דאפי' לר' יהודה לא היה מסוכה אחרונה לצוק יותר ממיל ש"מ דלא חיישי שמא ילכו לראות אם ילבין ועדיין אין כ"ז ניחא לי:]

[מלואים: **וכולן** ע"י עירוב ונ"ל דבהא פליגי משום דקיי"ל רפ"ח דעירובין דאין מערבין אלא לדבר מצוה ר"י חשיב הא דמלוין את המשלח דבר מצוה מש"ה קאמר דהיו ע"י עירוב ור"י ור"מ לא חשבי להו דבר מצוה ואין מערבין:]

[מלואים: **מעולם** לא נצרך אדם לכך אבל אם היה צריך לכך היו מאכילין אותו ואפי' לא היה מסוכן דוחה שעיר כמו שבת וטומאה א"נ מיירי שמסוכן כגון שאחזו בולמוס ומתוך שהיה יודע שאם ירעב ביותר יאחזנו בולמוס ימצא לאכול לא היה רעב כ"כ כ"פ תוספות ישינים אלא שיש שם ט"ס וכוונתם כמו שפי' ועל תי' א' ק"ל דודאי א"א לומר ששילוח השעיר דוחה עינוי אפי' במקום שאין בו פיקוח נפש דהאמ' לקמן בפ"ח (דף פ"א) לא יאמר עונש במלאכה דגמר מעינוי שאינו נוהג בשבתות ויו"ט ענוש עליה מלאכה שנוהג בשבתות וי"ט אינו דין שיהא ענוש עליה ופריך מה לעינוי שכן לא הותר מכללה תאמר במלאכה שהותר מכללה פי' אצל גבוה ואם איתא הא עינוי נמי הותר מכללה אצל המשלח השעיר ודוחק לחלק בין הותרה הרבה להותרה מעט או בין הותרה מכללא בודאי לעולם להותרה פעם א' ע"י איזה מקרה דאם המשלח אינו רעב או שאכל מעט אין מאכילין אותו עוד מדקאמר מה לעינוי שכן לא הותרה מכללה סתמא משמע שלא

הותרה לגמרי בשום ענין לעולם וגם אין לחלק ולומר מלאכה הותרה לגבוה היתר גמור ומצוה לעשותה שהרי כל עבודת הקרבנות מצווים לעשות בו ביום אבל עינוי דחויה היא ולא הותרה שהרי אם אינו רעב כל כך אסור לו לאכול שגם זה דוחק הלכך מחוורתא כתי' שני של התוס':]

[מלואים: **התקינו** שיהא קושר אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו וזה הלשון קשרו בתחילה מיד אחר הגרלה בראשו כדתנן לעיל בפ"ד (דף מ"א) והיה קשור בראשו עד שעת שילוחו וכשמגיע לצוק חילקו כתקנה אחרונה וק"ל כיון ששילוחו מן העזרה עד לצוק והלשון בין קרניו הו"ל מחמר כו' [דיבור זה מבואר בספר טורי אבן על מסכת ר"ה (דף ל"א) עיין שם]:]

[מלואים: **וחד** אמר אסורין ק"ל למ"ד אסורים אמאי לא תני לה בסוף פ"ב דקדושין (דף נ"ו) דתנן המקדש בערלה וכלאי הכרם כו' אינה מקודשת וטעמא משום דאיסורי הנאה נינהו ולדידיה לחשוב נמי לאברי שעיר המשתלח בהדי דהני דאם קידש בהן אינה מקודשת וי"ל משום דהקשו התוס' שם דאמאי לא חשיב חמץ בפסח ותי' דס"ל כר' יוסי הגלילי דאית ליה בפרק כל שעה חמץ בפסח מותר בהנאה והשתא י"ל אליבא דמ"ד אסורין בהנאה תנא ושייר וכ"ת מאי שייר דהאי שייר איכא למימר שייר חמץ בפסח דאיהו מוקי למתניתין דלא כר' יוסי הגלילי אלא חמץ בפסח אסור בהנאה ושיורא הוא ומ"מ למ"ד אסורין בהנאה לא נתברר אי אבריו הוו מן הנשרפין או מן הנקברים:]

דף סז:

[מלואים: **לרבות** נוב וגבעון ק"ל לר"ש דאמר בפ' י"ד דזבחים (דף קי"ד) אף ציבור לא הקריבו באוהל מועד שבגלגל שהוא בשעת היתר הבמות אלא פסחים וחובות הקבוע להם זמן ומשמע התם דאף חובות הקבוע להם זמן לא קרבו אלא עולות ושלמים אבל חטאות כמו שעירי הרגלים לא קרבו גבי הא דאמ' תתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת נדבה וה"ה דבאוה"מ שבגלגל לא קרבו ביוה"כ לא פר כ"ג ולא ב' שעירים שהן חטאות וה"ה נמי בנוב וגבעון ולא קרבו כל הני דהו"ל במות ציבור בשעת היתר הבמות כדאמ' התם וכ"כ שם התוס' והשתא לר"ש חד מדבר לרבות נוב וגבעון ל"ל דהא ע"כ שעיר של שם לא קרבשם ממילא שעיר המשתלח נמי לא היה וכדתנן פ"ג דמנחות ב' שעירי יוה"כ מעכבין זה את זה ונפקא ליה בגמ' מדכתיב חוקה דהא ליכא למימר דה"מ דמעכבין זה את זה היכא דמחויב להביא שניהם כגון בשעת איסור הבמות אבל בשעת היתר הבמות דאי אפשר להקריב של שם מביא של עזאזל לחוד ומתודה עליו ומשלחו

דהא ודאי ליתא דהא לעיל (דף ס"ג) דמרבי מלה' ששעיר המשתלח פסול במחוסר זמן ופריך ל"ל קרא הא אין הגורל קובע אלא בדבר הראוי לשם ודחיק טובא עד דרבא מוקי כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו ושחט אמו ביוה"כ ובע"כ לאו כך"ע אתיא דלמ"ד שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה אין בו משום אותו ואת בנו וכיון דלאו כך"ע מוקי למה דחיק לאוקמי במחוסר זמן מחמת אותו ואת בנו והא האי קרא לא מיירי אלא ממחוסר זמן דשבעה ימים של לידה הו"ל לאוקמי במחוסר זמן של לידה ובשעת היתר הבמות דאין אלא א' בלחוד וא"צ להביא ב' להגריל דהא ודאי לא דמי למאי דקאמר התם אמאי דס"ל לחנן המצרי שם אפי' דם שעיר בכוס מביא חבירו ומזווג לו דמייתי ב' ומגריל אלמא אע"פ שאין כאן אלא לשל עזאזל לחוד אפ"ה מייתי ב' ומגריל דשאני התם כיון דהוא זמן הבאה לשניהם אפי' במת א' מהם צריך להביא ב' ולהגריל דכתחילתו כן סופו אבל כשאין זמן הבאה של שם לגמרי אם איתא שמביא השני מאי הגרלה שייך ביה הא בודאי מביאו בלי הגרלה ומתודה עליו ומשלחו וכיון שכן הו"ל לאוקמי דקרא לזמן היתר הבמות אתי לרבויא דאינו בא מחוסר זמן אלא ודאי ש"מ דבשעת היתר הבמות כיון דשל שם לא קרב של עזאזל נמי לא והשתא קרא ג' לרבות נוב וגבעון לשילוח שעיר לר"ש לא אפשר דהא אין כאן שעיר וא"צ אלא תרתי במדבר שילה ובית עולמים ומדבר ג' לר"ש למאי אתי מיהו י"ל לר"ש להתיר הנאה אתי אע"ג דרבא מפיק לה בסמוך מסברא דלא אמרה תורה שלח לתקלה ר"ש לית ליה האי סברא דבפ"ב דקדושין (דף נ"ז) אמרינן כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו לרבות השחוטה ופריך ואיפוך אנא ושני ר"י משום רשב"י לא מצינו ב"ח שאסורין ורבא שני לא אמרה תורה שלח לתקלה אלמא לר"ש לית ליה האי סברא מיהו אפי' לרבא דאית ליה האי סברא אפ"ה איכא למימר דהכא צריך קרא יתירא להתיר הנאה ומסברא לחוד לא אתיא וכמ"ש בסמוך:]

[מלואים: **נוב** וגבעון שילה ובית עולמים ואע"ג דגו' מדבר כתיבי והני ד' נינהו נוב וגבעון תרווייהו כחדא חשיבי דשעת היתר הבמות היו אבל שילה ובית עולמים אע"ג דבתרווייהו אסורים הבמות צריך תרי קראי דשילה לא היה משכן ממש אלא בנין אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן כדאמ' בפ' י"ד דזבחים ובבית עולמים לא היו בו יריעות כלל אלא הכתלים עם הגג היו של בנין ולא דמי כלל למשכן והא דצריך הכא ב' קראי לשילה וב"ע לרבות ולעיל בפ"ד (דף מ"ד) גבי כל אדם לא יהיה באוהל מועד מרבי לשילה וב"ע מחד קרא ולא מזכיר לנוב וגבעון כלל כבר פי' שם ומ"מ משמע דאין כאן אלא ג' קראי ומאן דמפיק לה להא דרשא ליכא קרא יתירא להתיר בהנאה וק"ל הא בסוף פ"ב דקדושין

נ"ל לתנא דבי ר"י דמשולחת דמצורע מותרת בהנאה מושלח על פני השדה מותרת כשדה ופריך האי שדה מבעי ליה לכדתני' שדה שלא יעמוד ביפו ויזרקנו לים כו' ומשני א"כ נכתוב שדה מאי השדה ש"מ תרתי וה"נ מדכתב מדבר המדבר ש"מ תרתי להתיר בהנא' ולרבות נוב וגבעון ומדלא מסיק הגמ' הכא ואידך א"כ נכתוב קרא מדבר מאי המדבר ש"מ תרתי אלמא דהכא לכ"ע לא דרשי מדבר המדבר ומ"ש מהתם וי"ל דהתם שייך טפי למדרש א"כ נכתוב שדה מאי השדה מלמדרש מדבר המדבר דלאו לישנא מתקנתא הוא עוד י"ל דממדבר המדבר דריש ותרתי ש"מ תדע דאי ס"ד להתיר הנאה לחודיה דריש באידך תרתי מדבר מאי דריש ובע"כ לרבויא שאר מקומות מקודשים חוץ מאוה"מ אתי והא להא ג' קראי צריכי חד לנוב וגבעון וחד לשילה וחד לבית עולמים מיהו י"ל לדידיה ל"צ לנוב וגבעון דס"ל כר"ש דאין שעירי יוה"כ קריבים שם וכמ"ש לעיל ומכאן ק"ל אהא דפ"ב דסוטה (דף ט"ו) דתניא התם בקרקע המשכן לרבות קרקע שילה נוב וגבעון ובית עולמים ופירש"י דלא גרסינן שילה דשילה משכן הוה ול"צ לרבויא דהוא עיקר הכתוב והא הכא ע"כ חד קרא לשילה אתי דאילו נוב וגבעון מחד קרא אתו דהא שוין הן וכדפירשתי מ"מ ק"ל איך דריש ג' דרשות מהני ג' מדבר והא חד מבעי ליה לגופיה כדאמר יכול בישוב ת"ל במדבר ושמא חדא נפקא ליה ממדבר המדבר:]

[מלואים: **רבא** אמר לא אמרה תורה שלח לתקלה משמע לכאורה לרבא ל"צ קרא כלל להתיר הנאה דמסברא נ"ל הא והני מדבר לנוב ואינך אתיין מיהו בפ"ח דחולין (דף קט"ו) אהא דנפקא ליה לר"א לבשר בחלב שאסור מדכתיב לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ופריך שילוח הקן ליתסר ומשני לא אמרה תורה שלח לתקלה ופי' התוס' דהכא שרינן שילוח הקן מסברא לחוד ואילו גבי משולחת בעי קרא לרבויא להתירא דהתם כיון דכתיב לא תאכלו לאסור האחת הוה אמינא דאידך נמי אסורה משום דאיתקש צפורים אהדדי ולא הוי שרינן מה"ט דתקלה לחוד בלא יתורא דקרא ולא דמי לכל שתיעבתי לך דלא כתיב בהדיא אשילוח הקן ומהאי סברא איכא לאוקמי אמילי אחריני וה"נ איכא למימר כה"ג דאי לאו קרא הוה אמינא דגזירה יותר מסתבר דלאיסור הנאה אתי מלמדרש לאינך דרשי:]

[מלואים: **לא** אמרה תורה שלח לתקלה ק"ל מאי תקלה שייך הכא הא תנן לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה איברים איברים ומהכא נפקא ליה לראב"י בפ"ק דחולין (דף י"א) דאזלינן בתר רובא דניחוש שמא שעיר המשתלח טרפה היא וכ"ת דבדקינן ליה והתנן לא היה מגיע וכו' וכיון שכן היה אפשר ללקט האיברים לקוברן או לשורפן לאחר יוה"כ כמו שעושין לכל איסורי הנאה כדתנן בסוף מס' תמורה דבשלמא גבי שילוח הקן

ומשולחת דמצורע בסוף פ"ב דקדושין ניחא דמשולחים לעלמא בחיים ואיכא תקלה אבל האי מת הוא ליכא תקלה דהא אפשר לשורפו או לקוברו וי"ל דפעמים לא מת השעיר ע"י דחיפתו מההר ואיכא למיחש לתקלה כדאמ' בירושלמי דפרקין כל הימים שהיה שמעון הצדיק קיים לא היה מגיע למחצית ההר וכו' משמת היה בורח למדבר והשירייקין פי' ישמעאלים אוכלין אותו:]

[מלואים: **שמכפר** על מעשה עוזא ועזאל כלומר על גילוי עריות וק"ל מאי אריא גילוי עריות הא שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה קלין וחמורים עשה ול"ת כריתות ומיתות ב"ד כדתנן בפ"ק דשבועות:]

דף סח:

בא לו כהן גדול לקרות פרש"י דילפינן ממילואים דאמרינן בפ"ק מנין שאף מקרא פרשה מעכב וקשה לי מנא ליה ללמוד יום הכפורים ממילואים לענין מקרא פרשה הא פרישה ז' אי לאו דכתב רחמנא לעשות לכפר למעשה יום הכפורים כדא' ריש מכילתין לא הוי נפקא להו מהדדי ולמאן דלא דרש לעשות לכפר נפקא ליה פרישה מסיני ובו' ימים סגי מן התורה אלא משום חשש טומאת ביתו איצטריך פרישה ז' מדרבנן כדאמרינן התם ועוד קשה לי דאם כן יהא מקרא מעכב ביום הכפורים כמו במילואים ולא מצינו שתעכב אבל בירושלמי אמרינן מנין לקריאת הפרשה ר' אידי בשם ר' יצחק ויעש מה תלמוד לומר כאשר צוה ה' את משה מכאן לקריאת הפרשה:

וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות קשה לי מדלא קאמר וכהן גדול עומד ומקבל ומברך על התורה לפניה כדרך דתני דמברך לאחריה על התורה אלמא א"צ לברך ברכת התורה לפניה ואמאי מ"ש לאחריה דמברך כדרך שמברכין בציבור ולפניה אין מברך מיהו הא לא קשיא אלא למאי דפרש"י לקמן דהאי על התורה דמברך לאחריה היינו ברכה שלאחריה בציבור שהוא אשר נתן לנו וכו' אבל בירושלמי א' על התורה הבוחר בתורה אם כן זהו ברכה חדשה שתיקנו אחר קריאת כהן גדול אבל אותן ברכות שתקנו על קריאת התורה בציבור לא תקנו לכה"ג דהא יחיד הוא מיהו בגמ' מפרש על התורה כדרך שמברכין בבית הכנסת והיינו ברכת אשר נתן לנו כדפרש"י ואם כן מאי שנא לפניה מלאחריה והרמב"ם בפי' המשנה פי' אלו הח' ברכות הא' אשר בחר בנו מכל העמים וכו' ואחר שישלים קריאתו מברך אשר נתן לנו וכו' והיא הברכה הב' ואני תמה והא אנן תנן ומברך אחריה ח' ברכות אלמא כל הני ח' אחר הקריאה חשיב ולא קודם לה ועוד קשה לי הא לפי פי' דעל התורה הוי ב' ברכות אם כן שלמו לו מנין הח' ברכות

הללו בעל ישראל וכמו שכתוב בפי' ואנן על שאר תפלה תנן אחר כך ומפרש בגמרא ועל שאר וכו' רנה תחינה וחותם בשומע תפלה אלמא שאר תפלה נמי בחתימת ברכה הויא ולדבריו הוה ליה ט' ברכות עם זו כיון דברכת התורה ב' ברכות הן ובתרתי חשיב להו והי' נ"ל כיון דקריאה זו של כהן גדול אינו חובת ציבור כקריאת ספר תורה בשבת ויום טוב ושאר ימים שקורין בספר תורה מתקנת נביאים דחובת ציבור הוי והכל חייבים בה מה שאין כן קריאה זו דכהן גדול אינו אלא חובתו לבד דרמי רחמנא עליה קריאת הפרשה ואין הציבור חייבים בשמיעתה וכדתני סיפא הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפים כו' ולא מפני שאינו רשאי וכו' ומשמע דהאי לא מפני שאינו רשאי אירשא דהרואה כהן גדול כשהוא קורא נמי קאי דרשאי להניחו ולצאת אלמא אין קריאה זו אלא חובת כה"ג לבד משום הכי לא תקנו ברכה לפניה כדרך שתקנו בקריאת ציבור וסגי ליה בברכת התורה שבירך שחרית כמו כל אדם מיהו הואיל ומ"מ קריאה זו חשובה יותר מתלמוד תורה דשאר כל יחיד דרמי רחמנא עליה קריאת פרשה זו לפיכך עדיפא משאר ת"ת דיחיד ומברך לאחריה הואיל ואכתי לא בירך אותה כלל עד השתא מה שאין כאן לפניה דכבר בירך אותה תו לא צריך דלא חשיב כל כך כציבור לחזור לכפול ברכה שלפניה אלא דק"ל על תי' זה מהא דתנן פ"ז דסוטה (דף מ"א) גבי קריאת המלך משנה תורה במוצאי שביעית וקורא מתחילת אלה הדברים וברכות וקללות עד שגומר כל הפ' ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון משמע דאין מברך אלא ברכות של כהן גדול בלבד ולא ברכת התורה שלפניה ועוד דהא לא קאמר שמברך לפני קריאתו והא קריאה זו חובת ציבור הוא והכל חייבים בשמיעתה מן התורה כדכתיב למען ישמעו ואמאי אינו מברך לפניה וכי גרע מקריאת ציבור בשבת ויום טוב ושאר ימי הקריאה דאינן אלא תקנת נביאים ואפילו הכי מברך לפניה ואע"פ שבירך כבר חוזר ומברך וי"ל זה אלא שאין כאן מקומו ובחי' למס' סוטה יתבאר זה:

ומברך עליה ח' ברכות. בגמ' אפרש לה:

דף סט.

שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן קשה לי נהי דאמר רחמנא בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן מ"מ ד' בגדים הללו אחר עבודתן טעונין גניזה ואסור להנות בהן כדא' בפ"ק והניחם שם מלמד שטעונין גניזה ואסורין בהנאה כדא' לעיל בפ"ה (דף ס') דבגדי כהונה אלו כשנעשה מצותן מועלין בהן ואע"ג דצריך עדיין לעבוד בבגדי לבן אחר קריאה זו

להוצאת כף ומחתה כדתנן לקמן בפירקין הא בגדי לבן של הוצאת כף ומחתה אחרים הן ופחותין מהם מאותן שעובד עבודת היום בהן ואין אלו ראוין לזה וכדא' בפ"ג דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנ"ל א"ק בד מובחר שבבד והא קריאת הפרשה הוא אחר גמר כל עבודת היום והא מסתמא בגדי לבן דעיקר עבודת היום טעון גניזה כמו אלו של הוצאת כף ומחתה וכיון דקריאה לאו עבודה היא וכבר נגמר כל עבודת היום מעתה אי אפשר להנות בהן והאיך קורא בהן הא מעתה טעונין גניזה ושמא י"ל למאי דסלקא דעתך השתא מתניתין ר"ד היא דאמר כשרין הן לכהן הדיוט אלא שלא ישתמש בהם ליום הכפורים אחר ומ"מ למאי דמשני שאני קריאה דצורך עבודה היא לרבנן נמי ניחא דהוה ליה צורך עבודה דעבודת היום משום הכי משום איסורא דוהניחם שם נמי ליכא דקריאה בתר עבודת היום גרירא לפיכך מותר לקרות בבגדי לבן שעבד בהן עבודת היום עוד י"ל דאע"ג דלהוצאת כף ומחתה צריך ללבוש בגדים אחרים פחותין משל עבודת היום אינו אלא לכתחילה ולמצוה אבל לא מעכב ובדיעבד נ"ל דשל עבודת היום כשרים להוצאת כף ומחתה וכיון דבדיעבד כשרים אכתי לא גמר מצותן ועדיין לא מטי זמן גניזתן ואיסור הנאתן ותי' זה נ"ל עיקר וכ"כ מזה פ"ג לעיל עוד עלתה על דעתי לחלק בענין אחר אלא שאצ"ל לכך ל"כ:

דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא קשה לי נהי דפרשת אחרי מות צורך עבודה היא משום דקריאתה מן התורה היא כדנפקא ליה בירושלמי מויעש כאשר צוה ה' את משה והאי קרא שם נאמר אחר עבודת היום אבל קריאת אך בעשור דלאו בההיא ענינא כתיב וכן בעשור שבחומש הפקודים ודאי קריאתן לאו מן התורה הוי והכי נמי מוכח לקמן גבי ורמינהו וא"מ בתורה וכמ"ש שם ואי בגדי כהונה לא נתנו להנות בהם איך קורא אותם בבגדי לבן ואפילו לפירש"י דקריאת הפרשה ממילואים נפקא ליה נמי אין לו ענין אלא קריאה דצוואת הקרבנות דומיא דמילואים אבל פ' אך בעשור דלא מיירי אלא בשאר חובת היום שאינו מענין הקרבנות כגון מצות עינוי ואיסור. מלאכה לא דהא כהאי גוונא קריאה במילואים ליכא:

מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים בפ"ה דפסחים משמע בהדיא דמחוסר כיפורים מעוכבין לאכול בקדשים כל כמה דלא אכלי כהנים הבשר דהכי אמרינן התם (דף נ"ט) דמחוסר כיפורים מביא כפרתו אחר תמיד של בין הערביים וטובל ואוכל בקדשים לערב ומשום עשה דהשלמה מעלה ומלינה בראש המזבח ופריך והא כ"כ דלא מתקטרי אימורים כהנים לא מצי אכלי בשר כו' וכמה דכהנים לא אכלי בשר בעלים לא מתכפרי דתניא ואכלו אשר כופר כו' ומשני כיון דלא אפשר פי' להקטיר אימורים

השתא משום עשה דהשלמה עשאום כמי שנטמאו או שאבדו כו' דתניא יכול נטמאו או שאבדו לא יהו כהנים זכאים בחזה ושוק תלמוד לומר והיה החזה לאהרן ובניו מ"מ וש"מ שמחוסר כפרה אינו רשאי לאכול בשר קודש כל זמן שאין הכהנים אוכלים מבשר חטאתם דאעפ"י שקרב חטאתו אין מתכפר לו ועדיין הוי מחוסר כפרה עד אחר אכילת כהנים את חטאתו והשתא לפי זה קשה לי הא דאמרינן בכולא תלמודא דחטאת העוף בא על הספק כגון ילדה ספק ולד מביאה חטאת העוף כדי לטהרה לאכול בקדשים ואינו נאכל מספק שמא לאו ולד ילדה והוה ליה מליקת חולין ונבילה ומאי. מהני הא לטהרה לאכול בקדשים כיון דאי אפשר לכהנים לאכול משום ספק נבילה ואי ולד מעליא ילדה אכתי מחוסר כפרה הויא ואינה מטוהרה על ידי חטאת עוף זה לאכול בקדשים ואע"ג דבספ"ד דנזיר יליף ריב"י מקרא דהזב את זובו לזכר או לנקבה מקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן על ספק פי' אשם תלוי אף נקבה מביאה על הספק פי' ספק לידה או זיבה דממין שמביאה על הודאי מביאה על הספק כזכר שמביא בהמה על הספק כעל הודאי ומסיים שם אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקבה כן לא אי אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקיבה שב' איסורין איסור נבילה ואיסור חולין בעזרה אלמא רבי קרא שמביאה על הספק אע"פ שאי אפשר ללמוד הא מהקישא שתהא נאכלת דהא ל"ד הכא חדא איסורא והתם תרתי ואפילו הכי מביאה מספק לטהרה לאכול בקדשים אלמא אין אכילת כהנים מעכב בחטאת עוף את הכפרה מלאכול בקדשים מגזירת הכתוב הא ליתא דהא אמרינן התם דר"י בר"י סבירא ליה דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא והאי ב' איסורין דקאמר דמתחזי כתרי איסורין מדרבנן והשתא לפי זה מן התורה ראוי חטאת העוף הבא על הספק להיות נאכלת מהקישא דנקבה לזכר דהא אין כאן שום איסור של תורה והא דאינו נאכל אינו אלא מדרבנן והשתא תקשה האיך מביאה חטאת עוף על הספק לריב"י כיון דראוי לאכילת כהנים מן התורה אכילתה מעכבת לכפרה ואכתי מחוסר כפרה הויא ואי אפשר לה לאכול בקדשים וכיון דאינו נאכל מדרבנן אין מטוהרת לאכול בקדשים ואם ילדה ודאי נמצאת מחוסר כפרה של תורה אוכלת בקדשים וי"ל ע"ד מה שפי' התו' שם בפ"ה דפסחים שהקשו מנטמא בשר איך זורק את הדם כיון דלא חזי בשר לאכילה ותי' דכל זמן דחזי בשר לאכילה לא מתכפרי בעלים עד שיאכלו כהנים אבל אם נטמא אחר כך או יצא או נעשה נותר מתכפרי בעלים והכי נמי איכא למימר בהא דחטאת העוף הבא על ספק דאין מטוהרת לאכול בקדשים בו ביום עד למחרת שכבר נעשה נותר ליום ולילה ומעתה אין אכילת כהנים מעכבת כפרה ולפי זה בחטאת העוף הבאה על הספק אי אפשר לאכול בקדשים

משום ספק מחוסר כיפורים עד יום המחרת וזה חומר בספק מבודאי שאפשר למחוסר כיפורים לאכול בקדשים קודם לכן כיון דאיכא אכילת כהנים והשתא דאתית להכי י"ל דאפי' למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא נמי אינה אוכלת בקדשים עד למחרת ואיכא נמי למימר כיון דאינו ראוי לאכילת כהנים מספק הוה ליה כנפסל ביוצא או נטמא ונעשה נותר לא מעכב אכילה ומתכפרין בעלים ומותרים מיד בקדשים וכן נראה עיקר:

דף עג:

אלא למ"ד חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר דקא סלקא דעתך דלריש לקיש אפילו איסור ליכא [וק"ל] למאי דס"ד דאפילו מדרבנן חצי שיעור לר"ל מותר תקשה ליה הא דתנן ספ"ב דקדושין (דף נ"ו) המקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל בעגלה ערופה בציפורי מצורע בשער נזיר בפטר חמור בבשר בחלב בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת וטעמא דאינה מקודשת בכל הני משום דאיסורי הנאה נינהו ולאו מידי יהיב לה וקדושי אשה בעי שוה פרוטה ואי בפחות מכשיעור אפילו איסור דרבנן ליכא אמאי אינה מקודשת באיסור הנאה הא אפשר לה להנות ואף לאכול בפחות פחות מכשיעור בכדי שלא יצטרף כזית בכדי אכילת פרס דבשלמא למסקנא דמודה ר"ל דאסור מדרבנן ניחא דאע"ג דמותר מן התורה כיון דמדרבנן מיהו אסור המקדש באיסורי הנאה דרבנן נמי אינה מקודשת כדא' בפ"ק דפסחים המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קורדנייתא אינה מקודשת אבל למאי דסלקא דעתך דאפילו איסור דרבנן ליכא בחצי שיעור לר"ל תקשה והא ל"ל דהיינו טעמא דאינה מקודשת אע"פ שאפשר להנות בפחות מכשיעור משום לתא דמקח טעות נגע בה דמיירי שלא הודיע את האשה שהוא של איסור הנאה והיתה סבורה שהוא של היתר וראוי להנות ולאכלו כשיעור ביחד וכיון שהוא איסור הנאה ואינו יכולה לאכלו ולהנות ממנו אלא פחות פחות מכשיעור הוה ליה מקח טעות ועל דרך שפי' התם התוס' דאינה מקודשת אע"ג דקיימא לן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאתן והא אפשר לה להנות שלא כדרך הנאתה היינו משום דהוי מקח טעות דסבורה שהוא של היתר ויכולה להנות כדרך הנאתה ע"כ דהאי תי' דתוס' ליתא דלפ"ז אילו ידעה האשה שהוא מאיסורי הנאה דליכא מקח טעות מקודשת אלא מתניתין בדלא ידעה דוקא דאם כן מאי איריא המקדש באיסורי הנאה דאינה מקודשת אפילו באיסור אכילה נמי כיון דל"י הוה ליה מקח טעות וכדתנן בספ"ה דבכורות (דף ל"ז) השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיה טריפה מה שאכלו

אכלו ומה שלא אכלו הם יחזירו לו את הבשר והוא יחזיר להם את הדמים והוא הדין לשאר כל האיסורים כדתניא התם בברייתא ועוד קשה לי דבספ"ק דבכורות (דף ט') פליגי פטר חמור אסור בהנאה דר"י ור"ש מתיר ופריך מהא דהמקדש בפטר חמור אינה מקודשת מני אי ר"ש תקדוש בכולי אי ר"י תקדוש בהך דביני ביני ואי מתני' מיירי בדלא ידעה ומשום מקח טעות מאי פריך ואי ר"י תקדוש בהך דביני ביני הא מ"מ מקח טעות הוא כיון דלא ידעה דפטר חמור הוא וסברה שהכל שלה ואין צריך לאפקועי איסורא בטלה אלא ש"מ דמיירי בדידעה שהוא פטר חמור דליכא מקח טעות ואם כן לא קשה ליה לר"י אלא תקדוש בהך דביני ביני אבל בכוליה לא ודלא כפי' התוס' עוד תי' התוס' התם דמיירי דאין בו שוה פרוטה אלא בדרך הנאתו וא"כ ה"נ אפשר לומר דאין בו שוה פרוטה אלא בשאכלו ביחד שזה ודאי יותר חשוב משאכלו מעט מעט מ"מ גם על תי' זה ק"ל הא א' שמואל בפ"ק דקידושין (דף י"ג) קידשה בתמרה אפילו עומד כור תמרים בדינר מקודשת מספק חיישינן שמא שוה פרוטה במדי ואמאי פסק ותני גבי איסורי הנאה אינה מקודשת דמשמע ודאי אינם קידושין ניחוש שמא שוה פרוטה במדי וראיתי להתוס' הרי"ד שם שכ' המקדש בפטר חמור אינה מקודשת אעפ"י שהאשה יכולה לפדותו בשה ולהיות מותרת בו אפילו הכי כל זמן שלא פדאתו הרי הוא איסור הנאה ונמצא שלא נתן לה כלום והוא הדין בהקדש דאר"י במזיד לא קידש מפני שלא נתחלל והקדש כדקאי קאי אעפ"י שהאשה יכולה לחלל על שוה פרוטה כדקיימא לן הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אפילו הכי כל זמן שלא חיללה אינה מקודשת דבשעת קידושין לאו מידי יהיב לה והוא הדין הכא אע"ג שיש לה להנות בפחות מכשיעור אפילו הכי כיון שנתן לה כשיעור ואי אפשר להנות כמו שהוא לאו מידי יהב לה הא ודאי לא דמי דהתם מחוסר מעשה של פדיון ואי אפשר לה להנות כמו שנתן לה עכשיו מה שאין כן הנאת פחות מכשיעור שאפשר לה להנות כמו שנתן לה עכשיו בלי שום חסרון מעשה ועוד גם דברי תוס' רי"ד אינם מחוורין מההיא דפ"ק דבכורות דא"כ מה פריך לר"י תקדוש במאי דביני ביני מאי קושיא הא כל זמן שלא חיללה לאו מידי יהב לה אלא ודאי כיון דאפשר לחללו הך דביני ביני דין ממון יש לה ומקודשת בו והמחוור בהא דאינה מקודשת באיסורי הנאה אע"ג דיכולה להנותבו שלא כדרך הנאתו מה שפי' בו מקצת מפ' משום דמדרבנן אסור אפילו שלא כדרך הנאתו והשתא תקשה לפי מאי דסלקא דעתך דחצי שיעור לר"ל אפי' מדרבנן מותר אמאי המקדש באי' הנאה אינה מקודשת הא אפשר לה להנות בפחות מכשיעור ועוד קשה לי דאמ' פ"ב דפסחים (דף כ"ט) האוכל חמץ של הקדש במועד מעל ויש אומרים לא

מעל ומפרש התם הגמ' דהיינו טעמא דיש אומרים לא מעל משום דלא הפסיד להקדש מידי כיון דחמץ אסור בהנאה אינו ראוי לפדיון ולא שוה מידי ולא הפסיד להקדש מידי והשתא הא ראוי לפדותו פחות מכשיעור ולאכלו כיון דאפילו איסור דרבנן ליכא מיהו י"ל למאי דס"ד אליבא דר"ל היינו טעמא דיש אומרים לא מעל כדמפ' ר"י התם ר' נחוניא בן הקנה היא דכרת פוטרו מן התשלומין מ"מ מההיא דקדושין קשיא והא ל"ל דה"ט דאינה מקודשת באיסורי הנאה אע"ג דראוי לה להנות בחצי שיעור מ"מ כיון דקידשה בכשיעור ויותר אי אמרת דמקודשת נמצא הבעל נהנה מאיסורי הנאה ע"י שמתקדשת בו ועביד איסורא השתא דאמרת אינה מקודשת לא עביד איסורא דהא אינו נהנה וכהאי גוונא אמרינן בר"ה (דף כ"ח) למ"ד מצות להנות ניתנו בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט מצות להנות נתנו ואי אמרת יצא נמצא נהנה מאיסורי הנאה והשתא דאמרו לא יצא אינו נהנה ולא עביד איסורא והכא נמי היינו טעמא דבאיסורי הנאה אינה מקודשת דאי אמרת מקודשת נמצא נהנה מאיסורי הנאה בכשיעור במה שמתקדשת בו מש"ה אמרו אינה מקודשת דהשתא אינו עושה איסור. ליתא דשאני שופר דמש"ה לא יצא משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה אבל בקדושי אשה כיון דאפשר לה להנות ממנו משום לתא דידיה שלא יגע באיסורי הנאה אין לבטל הקדושין אלא הוא מקודשת ואיסורא דעבד עבד תדע דתנן בפ"ב דקדושין (דף נ"ב) המקדש בהקדש במזיד לר"מ קידש משום דס"ל הקדש במזיד מעל ונפק לחולין והשתא אמאי מקודשת ועי"ז נפקא לחולין ומעל הא אין כאן שום הנאה אלא של קדושין נימא דא"מ וממילא לא מעל כדאמ' גבי שופר של עולה אלא ודאי שאני התם דהו"ל מצוה הבאה בעבירה ובקדושי אשה לא שייך ה"ט ומש"ה מקודשת ומעל והשתא תקשה אפי' קידשה באיסורי הנאה כשיעור אי חצי שיעור מותר אפי' מדרבנן אע"ג דעביד הבעל איסורא תקדש הואיל וראוי לה להנות ממנו בחצי שיעור מיהו מן הירושלמי דפירקין למדתי תי' ע"ז דגרסינן התם מודה ר"ל באיסורי הנאה אע"ג דגרסינן התם מודה ר"ל ביוה"כ מודה ר"ל בעתיד להשלים ואע"ג דגמ' דידן לא ס"ל כגמ' דירושלמי בהא דמודה ר"ל ביוה"כ שהרי פריך איוה"כ בשמעתין מ"מ בהא דקאמר מודה ר"ל באיסורי הנאה ס"ל להגמרא שלנו נמי כן משו"ה באיסורי הנאה אינה מקודשת דחצי שיעור אפי' ר"ל מודה דאסור באיסורי הנאה:

בכולל דברים המותרין עם דברים האסורים לכאורה אינו מדוקדק מדאמר בכולל משמע דמוקי לה דמיירי במפרש בשעת שבועה שלא יאכל לא שחוטה ולא נבלה וכן פירש"י והא מתני' שלא אוכל סתמא קאמר וממילא כולל הכא דבין היתר ובין איסור בכלל שלא אוכל סתמא הוי אבל המעיין שם במקומו בפ"ג דשבועות (דף כ"ב) ניחא דלעיל מיניה

פריך הא גופא קשיא אמרת שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה פטור והדר תני שלא אוכל ואכל נבילות חייב ומשני רישא בסתם סיפא במפרש כלומר שפי' בהדיא שלא אוכל נבילות והדר פריך מפרש נמי אמאי מושבע מהר סיני הוא ועלה קאמרי הני אמוראי בכולל כלומר לאו בדפירש שלא אוכל נבילות לחוד אלא מיירי בכולל שחוטות עם נבילות:

ר"ל אמר אי אתה מוצא כו' ואמרינן התם ר"י לא אמר כר"ל דמוקי למתני' כדברי הכל והקשו התוס' לימא דה"ט דלא אמר כר"ל משום דס"ל דחצי שיעור אסור מה"ת ותי' כיון דליכא אלא איסור בעלמא לאו מושבע ועומד חשיב ליה ואני תמה דא"א דשבועה חלה על חצי שיעור א"כ כ"ש דשאר איסורים הבאים מאיליהן דחיילי על חצי שיעור כדאמר בסוגיא דהתם דאיסור הבא מאיליו ראוי לחול יותר על איסור אחר משבועה שאינה באה אלא ע"י עצמו דמשו"ה לא מוקי ר"ל בכולל א"כ תקשה הא דפ"ד דמעילה (דף ט"ו) דתנן התם כל הנבילות מצטרפין זה עם זה ובגמ' אמר רב לא שנו אלא לענין טומאה אבל לענין אכילה טהורין בפני עצמן וטמאין בפני עצמן ולוי אמר אפילו לאכילה נמי מצטרפין וה"ט דפליגי דרב סבר אין איסור חל על איסור וללוי חל והשתא לרב למה לא יצטרף חצי שיעור דטמאה להשלים איסור נבילה לכזית עם חצי שיעור דנבלת טהורה לחייב משום נבילה הא אין כאן אלא חצי שיעור מאיסור טמאה ויחול איסור נבילה עליה להצטרף עם הטהורה לכשיעור ועוד ק"ל דבספ"ה דכריתות (דף כ"ג) מוכיח הגמ' דבקדשים גלי קרא דאיסור חל על איסור דהא רבי ס"ל דאיסור קל על אי' חמור לא חייל ובקדשים חייל דהא מעילה קל דבמיתה ואיסור קדשים חמור דבכרת ותניא כל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה וחייל איסור מיתה דמעילה אחלב דבכרת והשתא מנ"ל דגלי קרא דבקדשים חל דילמא לא גלי אלא דשייך מעילה באימורי קדשים קלים נמי ונ"מ להצטרף חצי שיעור של אימורין עם חצי שיעור בדק הבית דקי"ל דקדשי מזבח וקדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה ברפ"ד דמעילה (דף ט"ו) דאין כאן מאיסור חלב וממעילה שיעור שלם אי נמי אפילו באוכל כזית שלם מחלב קדשים קלים וכגון שאכלו ביותר מכדי אכילת פרס דמשום חלב לא מחייב ואינו אלא כאוכל חצי שיעור דקיי"ל אוכל כזית ביותר מכדי אכילת פרס בכל אי' תורה אין מצטרף אבל לענין מעילה אמרינן ברפ"ה דמעילה (דף ט"ז) אכל היום ואכל למחר ואפי' לזמן מרובה מצטרף וחייב וכ"ש למאי דר"ל ר"פ בפ"ב דפסחים דרבי סבירא ליה דבשוה פרוטה אע"פ שאין בו כזית חייב במעילה ובתרומה דהשתא נמי [משכחת לה] באוכל שוה פרוטה מאימורים ואין בו כזית דליכא מאיסור חלב אלא חצי שיעור אלא ודאי ש"מ דהיכא דאין איסור

חל על איסור אפי' על חצי שיעור נמי אינו חל ומדגלי קרא אימורים למעילה בע"כ ש"מ דבקדשים חל וכ"ת אכתי תקשה מנ"ל להוכיח מהא דבקדשים אפי' קל על חמור חייל מדחייל מעילה קלה דבמיתה על חלב דבכרת דילמא מיירי בהני גוונא דליכא אלא חצי שיעור מחלב ומאיסור מעילה שיעור שלם דהשתא הו"ל איסור מעילה חמור דבמיתה דהאיכא כוליה שיעור לגבי מעילה וחלב קל דאינו אלא חצי שיעור של חלב ואינו אלא איסורא בעלמא י"ל דכיון דחלב בכשיעור בכרת דחמיר ממיתה שוב אינו חל אפי' על חצי שיעור ממנו אפי' לגבי כוליה שיעורא דמעילה דבמיתה ודאי והשתא כ"ש דקשה על התוס' דפי' דעל חצי שיעור חל איסור אחר לגמרי ומהא ש"מ דחצי שיעור (חסר) ומ"מ אין להקשות על פי' התוס' מההיא דסוף פ"ז דחולין (דף ק"א) דקאמר התם אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורין דברי ר"י ור"א ונ"ל מדכתיב רק חזק לבלתי אכול את הדם וכו' ולא תאכל הנפש עם הבשר כל שאתה מצוה על דמו אתה מצוה על איבריו ופריך ור"י ל"ל קרא ליתא איסור אבר ויחול על איסור טמאה שכן איסורו נוהג בבני נח דמה"ט ס"ל התם דגיד הנשה נוהג בטמאה ומשני אין הכי נמי וכי איצטריך קרא לר"א והא האי קרא דלא תאכל הנפש עם הבשר באבר מן החי מיירי ולא בבשר מן החי כדאמר התם (דף ק"ב) וגם בברייתא אבר מן החי קתני והא אבר מן החי היינו משהו בשר וגידין ועצמות משלימין לכזית דכהאי גוונא מיקרי אבר וגזה"כ הוא גבי אבר מן החי משא"כ בשאר איסורים שאין עצמות וגידין משלימין לכזית אלא צריך כזית בבשר לבד והשתא אפי' לר"א ל"ל קרא דאבר מן החי נוהג בטמאה פשיטא דאיסור אבר חל דהא מכי אכל כזית במשהו בשר מן הטמאה וגידין ועצמות משלימין לכזית הו"ל שיעור שלם לגבי אבר מן החי ואלו לגבי איסור טמאה אין כאן אלא חצי שיעור דאין גידין ועצמות משלימין לענין איסור טמאה די"ל דאיצטרך קרא לר"א באכל ביחד אבר גדול מן החי שבלא גידין ועצמות יש בבשר לבד כזית וסד"א דאין איסור אבר מן החי חל על איסור טמאה קמ"ל דחייל וגדולה מזו נ"ל דאפי' אם לא אכלו כאחד צריך קרא דאי' אבר מן החי חייל אע"ג דקדים למיחל לאיסור טמאה דכשאכל כזית במשהו בשר וגידין ועצמות השלימו לכזית חייל כבר איסור אבר מן החי ואכתי איסור טמאה הו"ל חצי שיעור ולדברי התוס' חצי שיעור לאו כלום הוא אפי' לר"י דאמר חצי שיעור אסור מה"ת מ"מ כשמשלים לאכול מן הבשר לחוד בכדי אכילת פרס עד כזית בצירוף משהו ניעור המשהו קמא מלהצטרף עם הגידין ועצמות לחייב עליו משומאבר מן החי ומצטרף עם השאר בשר להשלים כזית בשר לחייב עליו משום טמאה וכהאי גוונא אמרינן ספ"ב דזבחים (דף ל"א) חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית

חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו אמר רבא ויקץ כישן פיגול וה"ה לענין טומאה אמרינן כה"ג כי מצא מינו חוזר וניעור להצטרף עם הראוי לו דהא רבא מייתי ראיה דויקץ כישן פיגול מהא דתנן כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני שבללן ראשון חלקן זה שני וזה שני הא חזר וערב ראשון הוי אלמא אע"פ שנצטרף כבר עם חוץ למקומו כי הדר מצא מינו הראוי לו יותר ניעור מצירופו הא' וחייל עליו שם מינו וכן הדין לענין טומאה ה"נ אע"פ שנצטרף כבר המשהו בשר עם הגידין ועצמות לשיעור אבר מן החי אפ"ה כי הדר מצא להצטרף לאיסור טמאה הראוי לו יותר כיון דאין איסור חל על איסור חוזר וניעור מצירופו הא' ומצטרף להשלים לכזית טמאה ואפי' לר"ה דאמר התם עירוב מחשבות הוי ואינו חוזר מצירופו הא' ולהצטרף עם מינו וה"נ כיון דנצטרף לאיסור אבר מן החי אינו חוזר להצטרף לאיסור טמאה אפ"ה מודה הכא דהא ר"ה דחי התם ראית רבא מטומאה התם איכא שיעורא הכא ליכא שיעורא ופי' רש"י התם מעיקרא שיעור שלם הוי ונחלק הילכך כשחזר ועירבו שמו חזר עליו אבל הכא מעיקרא חצי זית פיגול וחצי זית פסול לא נקרא שם פיגול עליו כ"א שם פסול הלכך כי הדר אתי חצי זית זמן לא פקע שם פסול למיחל שם פיגול וא"נ מעיקרא היה שיעור שלם דאיסור טמאה בבהמה זו הלכך כשחלקו למשהו בשר וגידין ועצמות המשלימים לכזית ואכלו כי הדר מלייה מן הבשר לשיעור איסור טמאה אפי' ר"ה מודה דחוזר וניעור מיהו למאי דפי' התוס' התם בשם ר"ת התם איכא שיעורא שיש מן השני כשיעור לפיכך הניח להא' להפרד ממנו והלך לו להתחבר אצל ראשון אבל הכא ליכא שיעורא מן הפסול ואין מניח לו הפיגול להפרד מעליו וא"כ ה"נ י"ל לכאורה כיון דליכא שיעורא לאבר מן החי בלא משהו בשר זה אין מניח לו להפרד מעליו ולהצטרף עם איסור טמאה וה"נ משמע התם בהא דאייתי ר"ה ראיה למילתיה מאוכל שנטמא באב הטומאה היכא דליכא שיעור מן השני אינו מניח לראשון להפרד מעליו לילך לו אצל הא' חבירו כדפי' התוס' התם ה"נ דכוותיה לכאורה אפ"ה יש ליישב זאת גם אליבא דר"ה אלא שלא רציתי להאריך בזה דנראה דהלכה כרבא דבתרא הוא ואפי' אי גרסינן רבה אפ"ה הלכה כן דרב אשי דבתרא היא ס"ל התם כוותיה מיהו מהני תרתי ראיות קמאי ודאי קשה לפי' התוס' דש"מ דאי חצי שיעור אסור מה"ת אין איסור אחר חל עליו אפי' אי אתה מצרפו לאיסור אחר שישלים שיעורו אפ"ה אינו חל על חצי שיעור של איסור ראשון. מיהו ק"ל אם אין איסור חל על חצי שיעור א"כ הא דאמ' בפ"ג דשבועות (דף כ"ח) שבועה שלא אוכל עשר ותשע מהו אינו חייב אלא אחת א"ל אשתבשת עשר הוא דלא אכיל אבל תשע מיהא אכיל פי' וחלה שבועה שניה של תשע והא שבועה זו של תשע הו"ל חצי שיעור של שבועה ראשונה של עשר וכיון דאין

שבועה חלה על חצי שיעור אמאי חיילא של תשע וי"ל דמירי דהא דנשבע שלא יאכל עשר היינו עשר ביחד בבת אחת ובפירות קטנים איירי שבית הבליעה מחזיק לעשר מהן ביחד ולא כדפי' רש"י דמירי מתאנים שאין בית הבליעה מחזיק מהן עשר בבת אחת וכיון דשבועה של עשר הוי על ביחד אין חצי שיעור מהן אסור מה"ת דהא טעמא דחצי שיעור אסור מן התורה היינו משום דחזי לאצטרופי והא לא חזי לאצטרופא דהא לא נשבע אלא שלא לאכלן בבת אחת והא ליכא בת אחת וכ"ת אמאי קאמר ליה אישתבשת דילמא הא דקאמר אינו חייב אלא אחת איירי בנשבע על עשר סתמא ולא מיירי בבת אחת דבכהאי גוונא חצי שיעור אסור מה"ת די"ל דהוי"ל לאסוקי מדשאיל מיניה שלא אוכל עשר ותשע מהו בע"כ בשלא אוכל עשר בבת אחת איירי דאל"כ פשיטא דלא חייל על תשע כיון דקי"ל כר"י דאמר חצי שיעור אסור מה"ת ואכתי ק"ל דתנן בההוא פרקין (דף כ"ז) שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא א' ובגמ' ל"ל למתני' שלא אוכל שלא אוכלנה הא קמ"ל טעמא דאמר שלא אוכל והדר שלא אוכלנה דלא מחייב אלא חדא אבל אמר שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל מחייב תרתי כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו כיון שאכל ממנו כזית חייב שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה והשתא כי אמר שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל אמאי מיחייב תרתי הא בכלל שבועה הוי איסורא נמי כל שהוא כיון דחצי שיעור אסור מה"ת ואמאי חיילא שבועה שניה של שלא אוכל לגמרי ובהא אין לומר דהא שנשבע שלא אוכלנה היינו שלא אוכלנה בבת אחת ביחד שהרי פי' התוס' שם והכריחו דבנשבע שלא אוכלנה אם אכלו כולו אלא ששייר ממנו פחות מכזית חייב כאלו אכלו כולו:

דף עד.

למעוטי מלך רפ"ד דשבועות (דף ל"א) פירש"י דמלך מה"ת לא חזי לעדות דכתיב שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך והבא להעיד צריך לעמוד לפני הדיינים ודרך בזיון הוא לו ונ"ל דאמרינן התם דת"ח מעיד מיושב דעשה דכבוד תורה עדיף מעשה דועמדו והקשו התוס' כ"ש כבוד המלך דעדיף מת"ח דהא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ובת"ח מחול ואמאי אוקי שמעון ב"ש לינאי המלך בפ' כ"ג (דף י"ח) ותי' שאני דיני נפשות דחמירי ולפ"ז מלך בד"מ מעיד מיושב מק"ו דת"ח והא שבועת העדות אינו נוהג אלא בדיני ממונות כדאמרינן בפ"ד דשבועות (דף ל"ג) מנין שאין הכתוב מדבר אלא בתביעת ממון ר"א אומר נאמר כאן אואין כו' והא בדיני ממונות מלך מן הראויין להעיד

הוא כמו ת"ח ומעיד מיושב ואמאי פטור משבועת העדות כיון דראוי לעדות מיהו התוס' תירצו שם עוד דבמקום שאין החכם מוחל על כבודו חמור כבוד תורה מכבוד מלך ומה שיכול למחול על כבודו משום דתורה דיליה היא ולפי זה יתכן פירוש רש"י דכבוד המלך אינו דוחה לעשה דועמדו ואפי' בדיני ממונות אינו רשאי להעיד בישיבה והו"ל מן אינם ראויים להעיד לפיכך אין שבועת העדות נוהג בו ומ"מ לתי' א' של תוס' לא תקשה אמאי אין שבועת העדות נוהג במלך הא בדיני ממונות ראוי להעיד מיושב כמו ת"ח די"ל דהא דמלך אינו מעיד לאו ה"ט משום זילותא דעמידה דהא רשאי בישיבה אלא ה"ט משום דזילותא הוא למיזל קמיה ב"ד ולהעיד ודמיא להא דאמר התם האי צורבא מרבנן דידע בסהדותא וזילא ביה מילתא למיזל לב"ד דזוטר מיניה לאסהודי קמיה לא ליזיל ומייתי לה ראיה ממצא שק או קופה ואין דרכו ליטול הרי זה לא יטול והא נפקא לן מקרא בסוף פ"ב דב"מ והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו ואם כן מלך כולהו ב"ד לגבי דידיה זוטר מיניה הוו דהא לית דכוותיה והו"ל שפיר מן אינם ראוים להעיד והכי מוכח להדיא ר"פ כ"ג (דף י"ח) דתנן התם כ"ג מעיד ופריך מוהתעלמת פעמים שאתה מתעלם ובע"כ הא דק"ל מוהתעלמת אהא דכ"ג מעיד הא אינו לפי כבודו היינו משום דכולהו ב"ד זוטרי מיניה וזילותא הוא לכ"ג למיזל ולהעיד קמיה דליכא למימר דזילותא הוי משום שצריך להעיד מעומד דהא אההיא פירכא מוהתעלמת אהא דכ"ג מעיד משני מעיד למלך והתנן מלך לא דן ולא דנין אותו ומשני מעיד לבן מלך בן מלך הדיוט הוא אלא מעיד בפני המלך והא אין מושיבין מלך בסנהדרין אתי ויתיב ומקבליה ניהליה לסהדותי' קאי הוא ואזיל ואי זילותא משום עמידה הוא אכתי לכל הני שינויי לא א"ש דאע"ג דמעיד למלך או לבן מלך או בפני המלך אכתי זילותא דעמידה כדקאי קאי אלא ע"כ הזילותא הוא למיזל לב"ד דזוטר מיניה וכשמעיד למלך או בפני המלך או לבן מלך למאי דס"ד דכמלך דמי ולאו הדיוט הוא אין כאן זילותא לכ"ג דהא לא אזיל לדזוטר מיניה אלא לדרבה מיניה דהא מלך חשוב יותר מכ"ג כדתנן בסוף פ"ג דהוריות מלך קודם לכ"ג והכי משמע התם מפירש"י דאהא דפריך מוהתעלמת פי' אלמא כבוד הבריות דוחה לאו דלא תוכל להתעלם ה"נ זילותא לכ"ג למיתי לאסהודי לבע"ד הרי שפירש הזילותא משום למיתי לאסהודי הוא ולא משום עמידה כדפי' גבי מלך וכ"ת אכתי מאי משני מעיד בפני המלך או למלך או לבן מלך אכתי זילותא דעמידה להיכא אזל י"ל לפי תי' זה של התוס' דמלך דינו כת"ח ומעיד מיושב לק"מ די"ל דכ"ג נמי דינו כת"ח ומעיד מיושב ואפי' לפי תי' ב' של התוס' דמלך לאו כת"ח דמי ומעיד מעומד ולפ"ז דכ"ג גרע ממלך כ"ש דמעיד מעומד י"ל דמיירי בכ"ג ת"ח דהא סתם כ"ג ת"ח הוי כדאמרינן בפ"ק

דיומא (דף י"ח) והכה"ג מאחיו שיהא גדול מאחיו בחכמה וכיון שכן לא גרע משאר ת"ח שמעידמיושב ול"ל זילותא אלא משום ב"ד דזוטר מיניה דכולהו ב"ד זוטר מיניה וכיון דמעיד למלך או לבן מלך למאי דס"ד או בפני המלך תו ל"ל זילותא כלל דודאי מלך רב מיניה וכדפי'. מ"מ ק"ל על פירש"י דהא דמלך אינו מעיד משום זילותא דעמידה משום דת"ח עדיף ממלך ומעיד מיושב וכתי' ב' של התוס' א"כ אם המלך ת"ח מעיד מיושב דלא גרע מת"ח דעלמא יהא שבועת העדות נוהג בו דהא ראוי להעיד וכן הא דתנן מלך אינו מעיד היינו דווקא באינו ת"ח והא בפ"ו דכריתות (דף כ"ו) אמרינן הא דכ"ר ידיעה גבי חטאת יחיד וגבי נשיא וגבי ציבור דיחיד מנשיא וציבור לא אתיא דמה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול והאי נשיא היינו מלך כדא' בפ"ג דהוריות וא"א דמלך ת"ח מעיד א"כ ישנו בשמיעת קול נילף מנשיא ת"ח דאע"ג דישנו בשמיעת קול אפ"ה בעי ידיעה דהא ידיעה סתמא כתיב גבי נשיא ל"ש נשיא ת"ח ל"ש ע"ה וי"ל דמ"מ פריך דמה לנשיא שאינו בשמיעת קול שהרי ידיעה דנשיא גבי חטאתו כתיב דחלוק משל הדיוט דמביא שעיר והדיוט מביא כשבה או שעירה והא נשיאתו הגורם לחלק חטאתו משל הדיוט יש בו צד קל שגורם לו לפטור משמיעת קול לפיכך חטאת נשיאתו קיל משל הדיוט ובעי ידיעה והא דנשיא ת"ח בעי ידיעה אע"ג דישנו בשמיעת קול אין זה הוכחה על הדיוט דלבעי ידיעה דהא אין חכמתו הגורם לחייבו בשמיעת קול גורם לחלק חטאתו מהדיוט אלא נשיאתו הוא דגרמה לו לחלק משו"ה חטאתו החלוק משל הדיוט מגרמא דנשיאתו דין הוא להקל בו להצריכו ידיעה שהרי מצד נשיאתו גורם לו עוד קולא אחרת שפוטרו משמיעת קול אלא שאם הוא ת"ח חכמתו גרמה לו לחייבו בשמיעת קול והא אין חכמתו גורם לחלק קרבנו אלא הוא הגורם והרי נשיאתו קל שגורם לפוטרו מחמתו משמיעת קול:

איבעית אימא כי קתני אסור אשארא דתני רבה ור"י כו' ק"ל למנ"מ מביא האי ברייתא הכא וכי ס"ד עד השתא דאשארא נמי ענוש כרת הא כבר הביא לעיל הא דתניא לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל כו' ועוד דבההיא דשבתון שבות לא מיירי אי ענוש כרת אשארא או לא וי"ל דעד השתא הוי ס"ד דאיסור שארי אינו אלא מדרבנן וכי קתני אסור בע"כ משום עיקר איסור של תורה דיוה"כ שהן אכילה ושתיה דלא שביק תנא עיקר האיסור ונקט משום הטפל מש"ה ק"ל אסור ענוש כרת הוא דעל העיקר הו"ל למיתנא כרת ולא למתני אסור בעיקר האיסור משום גררא דתני בהדיא ושני דיש בעיקר האיסור נמי גוונא דאין ענוש כרת דהיינו חצי שיעור ומיניה איירי מש"ה שייך לשון אסור אכולהו והשתא לעולם מיירי מכשיעור אע"ג דענוש כרת אפ"ה תני אסור משום שארא דאינהו

נמי עיקר נינהו כיון דאסורין מה"ת דנ"ל מקרא דשבתון שבות אלא דממילא משמע מהאי דרשא דלית בהו כרת דלא רבינהו אלא לאיסור עשה גרידא ולפ"ז מוכח מהאי שינויא דשארי איסורין מה"ת אלא שאינן בכרת ובשארי המקומות אאריך בזה בס"ד:

חצי שיעור ר"י אומר אסור מה"ת וק"ל הא דאמרינן בפ"ג דפסחים (דף מ"ה) ב' חצאי זיתים וחוט של בצק ביניהם רואין כל שינטל החוט וניטלין עמו חייב לבער ואם לאו אינו חייב לבער והכי משמע התם בכולה סוגיא דפחות מכזית א"צ לבער והשתא תקשה לא מיבעי לר"י דחצי שיעור אסור מה"ת יהא חייב לבער חצי שיעור אלא אפי' לר"ל יהא חייב לבער למאי דשני לעיל דמודה ר"ל שאסור מדרבנן וי"ל דה"ט דחצי שיעור אסור למר מה"ת ולמר מדרבנן משום דחזי לאצטרופי אלא דלר"י מהני ה"ט לאסרו מה"ת ולר"ל לא מהני אלא לאסרו מדרבנן וה"ט לא מהני אלא היכא דנשלם שיעורו מצטרף חצי שיעור קמא לבתרא למפרע לכשיעור כגון כל האסורים ששיעורן בכזית וכן יוה"כ ששיעורו בככותבת דכשמשלים בתר הכי לכשיעור משהו קמא מהני להשלים השיעור כמו משהו בתרא דאלמלא קמא אין כאן שיעורו של איסור בלעדו מש"ה למפרע איסור קאכיל אבל גבי ביעור אפי' אם משלים בתר הכי לשיעור כזית ביחד אין עובר עליו למפרע אלא מכאן ולהבא וכיון דפחות מכזית א"א לבוא לעולם לידי איסור של מפרע ואין צירוף לשיעורו בזה אחר זה אא"כ כל שיעורו בבת אחת הלכך חצי שיעור מותר דהא לא חזי לאצטרופי בלמפרע מ"מ ק"ל הא דאמר ריש פרק בתרא דשבת גבי מי שהחשיך בדרך דאם אין עמו נכרי מוליכו פחות פחות מד' אמות ולר"י דחצי שיעור אסור מה"ת וכי משום הפסד ממון שרינן איסור תורה מיהו לר"ל י"ל כיון דאין אסור אלא מדרבנן מתוך שאדם בהול על ממונו אי לא שרית ליה אתי לאתויי ד' אמות כדאמרינן התם ובפ"ב דעירובין (דף צ"ו) אמרו במוצא תפילין בשבת בסכנת נכרים מוליכו פחות מד' אמות לר"ל איכא למימר משום בזיון תפילין לא גזרינן ואפי' לת"ק דר"ש שם גבי היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו דס"ל דדבר שהוא משום שבות עומד בפני כתבי קודש ומשהגיע לי' טפחים א"נ בארץ עצמו הופכו על הכתב י"ל גבי תפילין גבי סכנת נכרים איכא בזיון טפי ואפי' ת"ק מודה דשרי אבל לר"י קשה וכי משום בזיון תפילין שרינן איסור תורה וגבי שבת גופיה מצינו בפ"ז דשבת (דף ע"ד) דאר"ח בורר ואוכל פחות מכשיעור בורר ומניח פחות מכשיעור וכשיעור לא יברור ואם בירר חייב חטאת ודחי לה ר"י וכי מותר לאפות פחות מכשיעור ומ"ש העברה ברה"ר פמ"כ שהוא פחות מד"א דשרי בשבת והא לא דמי לביעור אלא לכל האיסורים דהא כל פסיעה ופסיעה חזיא לאיצטרופי למפרע לכשיעור ד"א ואמאי מותר ח"ש. וי"ל דל"ד הולכת פחות מד"א

ברה"ר בשבת לפחות מכשיעור דכל איסורים דחזי לאצטרופי פ' מכשיעור קמא עם בתרא כשיאכלנו בכדי אכילת פרס מצטרף לכשיעור וכן בורר וכן אופה בשבת שתי ח"ש בזה אח"ז מצטרפין לכשיעור להשלימו אבל בהולכת ד"א דשבת דאינו חייב אלא ע"י עקירה והנחה ואי חישב בשעת עקירה ע"מ להוליך פחות מד"א אע"ג דהוליך אח"כ ד"א בעקירה זו קודם שהניח פטור ואין מצטרף לד"א:

אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה כוי וח"ש הואיל ואינו בעונש פרש"י דגבי עונש לא כתיב כל אחלב אלא אאוכל דכתיב כי כל אוכל חלב. וק"ל דא' בפ"ג דפסחים (דף מ"ג) כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו אין לי אלא חלב תמימים שראוי לקרב חלב בעלי מומין מנין ת"ל מן הבהמה חלב חולין מנין ת"ל כי כל אוכל חלב ומפרש הגמרא התם אע"ג דקאי באוכלין דהא כי כל דעונש אאוכל קאי אפ"ה מרבה נאכלין כיון דליכא לרבויא אוכלין והשתא מאי חזית לרבויי אוכלין של חלב חולין נרבי אוכלין של ח"ש אבל חלב חולין לא בשלמא הא לק"מ נרבי כוי ולא של חולין דהא כי מרבית לכוי אע"ג דבריה בפ"ע הוא כדמסיק ודמי לחיה דחלבו מותר וגרע מבהמות חולין דבמינו קדשים אבל כוי אין במינו קדשים דהא אין ראוי להקרבה ממילא חולין בכלל עונש כרת דעדיף טפי דהא ראוי להיות קדשים וכיון דקי"ל בכל מקום תפסת מרובה לא תפסת אין לך לרבות מיתורא דכל חלב דגבי עונש את חלב דכוי א"כ ממילא חלב חולין בכלל דלא גרע מכוי ובכלל מאתים מנה ודי לך אם תרבה חלב חולין לבד ולא משל כוי אבל הא ודאי קשה נרבי ח"ש בשל קדשים אבל של חולין לא ול"נ דה"ט דח"ש אינו בכלל עונש משום דגבי עונש אכילה כתיב ואין אכילה פחות מכזית דבשלמא גבי אזהרה אע"ג דכתיב אכילה אפ"ה ח"ש איכא לרבויי מכל חלב לאזהרה ואכילה דכ"ר מוקי לה להא דאמ' בפ"ב דפסחים (דף כ"ד) דאוכל חלב חי פטור משום דכל איסורים שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך אכילתן והא נ"ל מל' אכילה דמה"ט בכלאי הכרם לוקין אף שלא כדרך אכילתן והנאתן משום דלא כתיב ביה אכילה אבל גבי עונש אי ח"ש נמי ישנו בכלל עונש ל"ל לשון אכילה דגבי עונש אי למעוטי של"כ אכילתו פשיטא כיון שאינו באזהרה אינו בעונש דלא ענש אא"כ הזהיר אלא ודאי למעוטא חצי שיעור אתא אע"פ שישנו באזהרה אינו בעונש [ואפי'] לרבא דאמר רפ"ג דמכות (דף י"ג) חייבי כריתות ל"צ אזהרה שהרי פסח ומילה ענש אע"פ שלא הזהיר אכתי תקשה דילמא כל דעונש לרבויא חצי שיעור אתי ול' אכילה דגבי עונש למעוטי שלא כדרך אכילתן אתי ואע"ג שאינו באזהרה אפ"ה צריך נמי למעוטי מעונש דעונש כרת ל"צ אזהרה. לק"מ דאע"ג דלרבא כרת ל"ל אזהרה מ"מ היכא דכתב רחמנא אזהרה למדין עונש מאזהרה

ומה שאינו באזהרה אינו בעונש דילפינן עונש מאזהרה והשתא ל"צ ל' אכילה דגבי עונש לשלא כדרך אכילתן דילפינן לה מאזהרה אלא למעוטי חצי שיעור אתי אע"ג דישנו באזהרה אינובעונש ולמ"ד התם דחייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ואוכל חלב אע"ג דבכרת ישנו נמי בכלל מלקות כ"ש דניחא אע"ג דרבי חצי שיעור לאזהרה אפ"ה כ"ר לשון אכילה דאינו במלקות אלא בכזית דאין אכילה פחות מכזית ומ"מ רבי קרא מכל חלב לאזהרה גרידא בכל שהוא אלא שאין לוקין עד שיאכל שיעור אכילה שהוא כזית:

דף עד:

כי יתן בכוס עינו ר"א ור"א אגב. דאיירי הכא מפלוגתא דר"א ור"א בפי' דקרא נקט לכולהו קראי דפליגי בהו וקק"ל דברפ"ח דסוטה (דף מ"ב) אמר אשפתו פתוח רב ושמואל וא"ל ר"א ור"א חד א' בשעה וכו' דאגה בלב איש ר"א ור"א כו' מ"ט שביק כל הנך ונקט אגב להא דדאגה לחוד מיהו הא דלא נקט הכא הא דאשפתו אין לחוש משום דלאו כ"ע מתנו לה בדר"א ור"א דהא ללישנא קמא רב ושמואל פליגי בה:

דף עה.

גד שמגיד להם לישראל אי בן ט' לא' ק"ל הא תנן פ"ד דיבמות (דף מ"ג) וכן שאר כל הנשים לא ינשאו עד שיהא להן ג' חדשים ואמר שמואל בגמ' דנ"ל מקרא להיות לך לאלקים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של א' לזרעו של ב' וכיון דג' חדשים להבחנה מה"ת הוא למה קרא קרא להמן גד שמגיד אי בן ט' לא' או בן ז' לב' אטו ברשיעי עסקינן שנושאין בתוך ימי הבחנה והא מסיק התם דכ"ע אית להו הבחנה אפי' ר"י מיהו לרבא דמפ' התם טעמא דהבחנה משום גזירה שמא ישא אחותו מאביו כו' ניחא די"ל דאכתי לא גזרו אבל לשמואל דנ"ל מקרא קשה וכ"ת כיון שאפשר להם להבחין ע"י המן ל"צ להם להמתין ג' חדשים ליתא הא לא היו בטוחים שלא יפסק להם המן בכל יום כדאמר ר"ש לקמן מפני מה לא ירד המן פעם אחת בשנה כו' מי שיש לו ד' או ה' בנים דואג שמא לא ירד המן למחר ועוד דקרא דוהמן כזרע גד נאמר קודם שילוח המרגלים והיו ראוים לכנוס לא"י מיד כמו שאמר משה ליתרו נוסעים אנחנו וכו' כמו שאמרו רז"ל וכדפירש"י התם ובאותו זמן איך סמכו לישא בלא הבחנה על המן הא אין הבחנת המן אלא לאחר לידה בבית מי מהן נמצא עומר הנולד ואם יכנסו לארץ בתוך כך ויאכלו מתבואת הארץ וא"צ לירידת המן אין כאן הבחנה וקרא דלהיות לך מצריך הבחנה וי"ל אפי' לשמואל הבחנה אינו מה"ת וקרא אסמכתא בעלמא הוא תדע דבפרק י"א דיבמות

(דף ק') אמר שמואל עשרה כהנים עומדים ופי' א' מהם ובעל הולד שתוקי שמשתקין אותו מדין כהונה מ"ט דאמר קרא והיתה לו ולזרעו אחריו בעינן זרעו מיוחס אחריו ופריך גבי אברהם ולזרעך אחריך מאי מזהר ליה ומשני דלא לנסוב שפחה ונכרית כו' והשתא מאי ק"ל גבי אברהם מאי מזהר הא שמואל גופיה דרש לקרא דאברהם נמי כה"ג דקרא דפנחס לזרעו מיוחס אחריו ולהבחנה א"ו ההיא דרשא דהבחנה אסמכתא בעלמא היא מיהו בלאו הכי לא קשה מידי דהא יש להבחין ע"י בדיקת דדין ובדיקת הילוכא כדאמרינן התם אלא דחשו שלא תתגנה ואשה מחפה עצמה והא אינו אלא מדרבנן ומה"ת שפיר דמי והיכא דאתרמי שלא נבדקה היה המן מגיד:

והיא אומרת הוא סרח עלי ופירש"י ותובעתו כתובה וק"ל הא לא מצינו מ"ד כתובה דאורייתא אלא רשב"ג בפ"ק ובתרא דכתובות ור"מ שם בפ"ה. ושמא בימי משה נתקן כבר א"נ אפ"ת דעדיין לא תקנו הן נהגו מעצמן כדמוכחי כמה קראי לפי מפרשי התורה: [מלואים: **רשעים** שטו ולקטו מכאן ק"ל על פירש"י בפי' התורה שפי' אין שייט אלא לשון טיול בלא עמל וזה היפך ממה דקאמר הגמרא הכא רשעים שטו דמשמעו להרע וכדפירש"י הכא שטו משמע למקום רחוק כמו משוט הארץ:]

דף עה:

מלמד שירד להם עם המן דבר שטעון שחיטה נ"ל דלא גרסינן עם המן אלא הכי גרסינן מלמד שירד להם דבר שטעון שחיטה והכי גרס רש"י דהא האי קרא גבי שליו שני של אספסוף כתיב ואין לו ענין אצל המן וגם שליו ראשון לא ירד עם המן דהמן ירד בבוקר והשליו בערב כדכתיבי קראי:

אמר ר' וכי מכאן אתה למד ק"ל מאי פריך וכי משום שנאמר בדברי קבלה ל"צ קרא של תורה ושמא ה"פ והלא כבר נאמר ולפ"ז קרא דדברי קבלה ל"ל כיון שלימדנו זה כבר מקרא של תורה:

אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך כו' ק"ל הא האי קרא מצוה לדורות הוא ובשעת מלחמה מיירי קרא כדכתיב ברישא דענינא כי תצא מחנה על אויביך וקאמר קרא ויתד וגו' וחפרת וכסית את צאתך ומהכא נ"ל בפ"ג דברכות שצריך להרחיק מן הצואה בשעת ק"ש ותפלה ולימוד:

לאחר שסרחו פרש"י שנתלוננו על כך שאמרו בלחם הקלוקל ק"ל הא זה שאמרו בלחם הקלוקל היה לאחר מיתת אהרן כדכתיב בפ' חוקת כשנסעו מהר ההר ששם מת אהרן לסבב ארץ אדום והא כשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד כדאמרינן בפ"ק דר"ה וישמע

הכנעני מה שמועה שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד ואיך פי' רש"י אהא דמסיים עכשיו אני מטריח אותם ג' פרסאות משום דאין לפנים לא לפנים ולא לצידיהם ופרש"י משום שאינם יודעים לאיזה צד עננים הולכים וי"ל הא אמרינן בפ"ק דתענית (דף ט') מת אהרן נסתלקו ענני כבוד וחזרו בזכות משה וא"כ הא דאמר במיתת אהרן נסתלקו לא לגמרי אלא לפי שעה להודיע שעד עכשיו היו ענני כבוד בזכותו ומ"מ חזרו מיד בזכות משה מ"מ איני יודע מי דחקו לרש"י לפרש דלאחר שסרחו קאי אהא דלחם הקלוקל שהיה בסוף מ' הא יש לפרש דלאחר שסרחו קאי אהא דאמרינן ונפשנו יבשה וכדדריש לה בסמוך אמרו עתיד מן זה לתפח במעיהם וזה היה בשנה הב' והיינו דמייתי הגמ' האי קרא סמיך להא והא דקראו למן בשנת מ' לחם הקלוקל לאו משום דנבלע באברים קרוהו כן וכדפירש"י בפי' התורה אלא משום שהיה המן מאכל קל והכי ת"א ונפשינו עקת במנא דין דמיכליה קליל וההיא דפ"ק דע"ז (דף ה') דקרא משה לישראל כפויי טובה מפני שאמרו ונפשינו קצה בלחם הקלוקל לא כדפירש"י משום שנבלע באברים קראו כן והיינו כפויי טובה שזה היה לטובתם שלא הוצרכו להתרחק ג' פרסאות לפנות אלא היינו כפויי טובה שהמן היה יפה שהיה בו כל הטעמים כדאמרינן לעיל והם נתרעמו וקראו לחם הקלוקל ואין לך כפויי טובה גדול מזה:

[מלואים: **תנא** כשנפנים כו' אלא לאחוריהן בפ"ה דעירובין (דף נ"ה) אמר ר"ה יושבי צריפין אין מונין להן אלא מפתח בתיהם ומתיב ר"ח מהא דאין נפנים אלא לאחוריהם פי' א"כ המהלך בראש והוצרך לנקביו חוזר לאחריו ג' פרסאות אע"ג דבמדבר הו"ל כיושבי צריפין ושני רבא דגלי מדבר קאמרת כיון דכתיב על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כמאן דקביעי להו דמי ולכאורה יש להביא ראיה מכאן כדברי קצת מפרשים דאף על גב דקיי"ל תחומין דרבנן אפ"ה תחומין די"ב מיל כנגד מחנה ישראל הוי מן התורה דאל"כ מאי פריך מדגלי מדבר אי תחומין דרבנן מיהו יש לדחות דאדר"ע פריך לה דס"ל תחומין מה"ת בפ"ה דסוטה וה"נ ס"ל לר"מ בפ"ג דעירובין (דף ל') ולדידהו בע"כ יושבי צריפים כקביעי דמי למאי דס"ד דדגלי מדבר כיושבי צריפין דמו ומדר"ע ור"מ נשמע בק"ו לרבנן דהשתא למ"ד תחומין דאורייתא אפ"ה יושבי צריפין בע"כ כמאן דקביעי דמו מדגלי מדבר כ"ש דקביעי דמו אי תחומין דרבנן דבהא לא נחלקו ר"ע ורבנן:]

דף עו.

[מלואים: **הני** ה' ענויין כנגד מי אמר ר"ח כנגד ה' ענויין שבתורה שבת שבתון וכו' כתב הרא"ש פי' ר"י דהני דרשות אסמכתא בעלמא נינהו וכל הני ענויין מדרבנן חוץ

מאכילה ושתיה דהכי משמע לישנא דגמרא דקאמר הני עניין כנגד מי ולא קאמר מנלן או מהיכא נפקא אבל כנגד מי משמע ששואל אם יש להם שום רמז מה"ת ולי אין זה ראיה דהא בפ"ד דשבת (דף מ"ט)אמרינן הני ל"ט מלאכות דשבת כנגד מי ולא קאמר מנלן או מהיכא נפקא אע"ג דכולן אסורים מה"ת וחייבין על זדונן כרת וסקילה ועל שגגתן חטאת כדאמ' בכולה מסכת שבת אלמא ליכא קפידא בלישנא עוד כתב הרא"ש ועוד דדריש מה' עניין דקרא גם אכילה ושתיה וההוא דרשא רמז בעלמא הוא דהא אכילה ושתיה דריש ליה מקרא ומגז"ש ומדהך אסמכתא אינך נמי אסמכתא נינהו. ואיני יודע מאי ק"ל דאע"ג דדריש אכילה ושתיה מקרא ומגז"ש היינו משום דה' ענוין כתיבי ובא' מהן כתיב כרת ואיני יודע האי כרת על איזה מהן קאי גלי קרא וגז"ש דכרת קאי אעינוי דאכילה ושתיה בכלל אכילה כדאמ' לעיל. עוד כתב וכן משמע נמי הא דתניא בשאר ספרי דבי רב ת"ל שבתון שבות משמע דהוא מדרבנן כמו גבי שבת דאסמיך כל איסורי דרבנן משבתון שבות. ואני אומר דאפ"ת דשבתון שבות דגבי שבת אסמכתא היא דגבי עינוי דרשא גמורה היא וטעמא דמילתא נ"ל דבשלמא שבתון דגבי שבת י"ל דאתי לעשה יתירא לאיסור מלאכה גמורה וכדדריש ר"ע לשבתון דגבי ר"ה שבתון שבות ואתי לעבור על מלאכה בעשה ול"ת וכדאמ' בפ"ד דר"ה (דף ל') וכדאמר ר"א בפ"ב דשבת (דף כ') שבתון עשה הוא והו"ל יו"ט עשה ול"ת אבל האי שבתון דגבי יוה"כ ע"כ לאו לעשה דמלאכה קאי שהרי בתחילה נאמר תענו את נפשותיכם וכל מלאכה ל"ת וזה אזהרת מלאכה ללאו ובתר כן כתיב שבת שבתון יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם ואי האי שבתון לעשה ואמלאכה דלקמיה קאי הא דרך הכתוב היכא דאיכא עשה ול"ת להקדים עשה לל"ת וה"נ הו"ל למכתב לעשה דשבתון מקודם ללאו דכל מלאכה ל"ת אלא ע"כ האי שבתון אעינוי דבתריה קאי והא גבי ענוי לא שייך לישנא [דשבתון] בע"כ לדרשא אתי הואיל ומקרא יתירא הוא דריש מיניה שבתון שבות משאר ענוין ועוד דהאי שבתון שבות דגבי שבת גופיה פי' הרמב"ן בפי' התורה איסור דשבתון הנאמר גבי שבת וי"ט באה להזהיר בהם בעשה לשבות לגמרי אפי' מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדות אלא שיהיה לנו מנוחה מדברים שאינן מלאכה אלא טורח בעלמא וממכילתא למד זאת ע"ש שהאריך בזה ולא מיירי משבותים דדברי סופרים דתנינן להו בשלהי מסכת ביצה לא עולין באילן כו'. עוד הביא ראיה בשם ריב"א מן הירושלמי דתניא סיכה כשתיה לאיסור ולתשלומין אבל לא לעונש וליוה"כ לא לאיסור ולא לעונש נראה לי דגם זה אינה ראיה דהכי פירושו סיכה כשתיה לאיסור כגון לענין תרומה אסור לסוך בשמן של תרומה לזרים ולטמאים בכל ענין אפי' סיכה שאינה של תענוג כגון מי שיש לו חטטין בראשו

כמו שתיה שאסור לזרים ולטמאים בכל ענין ואין היתר לאיסורו וכן לתשלומין לענין חומש זר שסך בשמן של תרומה בשוגג אבל לא לעונש פי' אם סך זר שמן של תרומה במזיד אינו חייב מיתה כמו בשתיה שחייב מיתה אבל ליוה"כ לא לאיסור ולא לעונש בסיכה שאינה של תענוג מיירי דשרי וכדתניא מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ביוה"כ ואינו חושש משא"כ בשתיה דאסורה ביוה"כ בכל ענין:]

תירוש חומרא הוא וקרי ליה ואכלת ק"ל מאי ס"ד דר"ל דקרא בעיני' משמע ולא ע"י אניגרון הא יצהר דקרא דשמן הוא אי אפשר לאוקמא אלא ע"י אניגרון דאל"כ לא קרוי אכילה וקרא ואכלת כתיב וגם סיפא דקרא לא תוכל לאכול מעשר דגנך תירושך ויצהרך א"א לאוקמי אלא ע"י תערובות דשמן אין דרך אכילתו בעיני' דהא רפ"ה דברכות מקשה אהא דאמר התם שמן זית מברכין עליו בורא פה"ע היכי דמי אילימא דקא שתי ליה משתי אזוקי מזיק ליה דתניא השותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש פי' משום דגבי חומש אכילה כתיב פרט למזיק אבל הקרן משלם כשאר מזיק ממון חבירו ומסיק דשתי ליה ע"י אניגרון אלא דפריך לענין ברכה הו"ל אניגרון עיקר ושמן טפל ותנן כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטר את הטפל ומוקי לה בחושש בגרונו דהו"ל שמן עיקר נמצא אכילה זו של שמן דלחייב עלה אי אפשר אלא ע"י פת או אניגרון וכיון שכן דסיפא דקרא דיצהר ע"כ לא משכחת אלא ע"י תערובות ה"נ איכא לאוקמא רישא דתירוש נמי בכה"ג ומאי ס"ד דר"ל להוכיח מכאן דשתיה בכלל אכילה וי"לדס"ד דר"ל דבשלמא שמן לא משכחת ללאו דידיה לגמרי אלא ע"י תערובות לכן ואכלת דרישא דקרא שפיר דמי דקרי ליה אכילה דאינה משכחת אלא ע"י אכילה אבל בתירוש דחמרא הוא דמשכחת לה בשתה בעיני' אי אמרת דשתיה אינה בכלל אכילה למה שביק קרא עיקר דרך הנאתו שהוא ע"י שתיה ונקיט לה בלשון אכילה שהוא ע"י תערובות דווקא אלא ודאי שתיה בכלל אכילה ואפי' דרך הנאתו שהוא שתיה אכילה קרוי והגמ' דחי ודלמא ע"י אניגרון והא דשביק עיקר דרך הנאתו היינו משום דרוצה לכלול תירוש עם בקר וצאן דשייך בהו לשון אכילה [ע"כ]:

דף עו:

ותירוש חמרא הוא והתניא הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ק"ל איך ס"ד דמקשה דכל מיני מתיקה בכלל תירוש א"כ יהיו כל מיני פירות חייבין בתרומה ומעשר מה"ת והא פשיטא לן בכולה גמ' דכל מיני פירות לבד זיתים וענבים פטורים מה"ת וכמו שכתבו התוס' בפ"ק דר"ה (דף י') וריש פ"ח דבכורות (דף נ"ג) והביאו ראיות גדולות לזה

ודלא כהרמב"ם וכמ"ש בחי' למס' ר"ה וראיתי לרא"ש בסי' ס' ע"ג שכתב אע"ג דתרומה ומעשר דכל הפירות אינן מן התורה מ"מ מ"ש נוהג בכל הפירות מה"ת ולפ"ז אתי שפיר דהאי קרא משתעי במ"ש שאינו נאכל אלא בירושלים והוא נוהג בכל הפירות אבל א"א לפרש כן כמו שכתבתי בחידושי למס' ר"ה:

גמר שכר שכר מנזיר והקשו התוס' לר"י דלא גמר שכר שכר מנזיר דמחייב באכל דבילה קעילית ונכנס למקדש מנ"ל דשתיה בכלל אכילה ותירצו דנפקא ליה מסברא כדאמרי אינשי תא ונטעם מידי ואזלי ואכלי ושתי כדאמרינן בפ"ג דשבועות (דף כ"ג) ולדידי ק"ל דאין למילף מלשון בני אדם ללשנא דקרא כדאמרינן בסמוך גבי תירוש דבלשון בני אדם כל מיני מתיקה הוי בכלל תירוש חוץ מיין ובלשון תורה הוי להיפך דווקא יין מקרי תירוש ולא ד"א וה"נ בריש פ"ו דנדרים (דף מ"ט) דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם מש"ה הנודר מן הצלי מותר במבושל והתם בפ"ג דשבועות דמפיק לה מסברא התם אשבועה קאי דאמר שמואל שבועה שלא אוכל ושתה חייב מש"ה מ"ל מסברא מלשון בני אדם ומה"ט לא סגי ליה מקרא משום דאין למידין מלישנא דקרא ללשון בני אדם כדפי' וה"ה דאין למידין מלשון בני אדם ללישנא דקרא מש"ה מ"ל מקרא ונ"מ ליוה"כ ועוד נ"מ כמה עניני דקרא כמ"ש בסמוך דמשו"ה מ"ל מקרא ולא סגי ליה בסברא מלשון בני אדם ואפי' שהתוס' לא פירשו שם כן ונדחקו שם הרבה דל"ל קרא כיון דאיכא סברא והמחוור כדפי' והשתא לר"י דל"ל קרא מנ"ל דשתיה בכלל אכילה בלישנא דקרא עוד תירצו התוס' שם לר"י נ"ל מהא דאמ' בירושלמי דכתיב כל דם לא תאכלו ואי בשקרש הא תניא דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה אלא כמו שהוא והתורה קרא אותו אכילה ואני תמה ע"ז הא במסקנא דחי ראיה זו בירושלמי גופי' דפריך עלה מהא דתניא המחה את החלב וגמעו הקפה את הדם ואכלו אם יש בו כזית חייב מה עבד לה אינו לא אוכל לטמא טומאת אוכלין ואינו לא משקה לטמא טומאת משקין אלמא לפי המסקנא דם שקרש חייב עליו ובגמ' דידן פ"ג דמנחות (דף כ"א) מסקינן אפי' דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות ואפי' למאי דבעי למימר התם דם שקרש ואכלו פטור היינו דווקא בחטאת הפנימית משום וטבל והזה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והזאה הוא אבל בחטאת החיצונה חייב ולקח ונתן אמר רחמנא והאי בר לקיחה ונתינה הוא וה"ה בחולין דחייב כדמוכח סוגיא דהתם וא"כ לא מוכח מלא תאכלו דם דשתיה בכלל אכילה דאיכא לאוקמי בשקרש והא דאמרינן בפ"ט דחולין דה"ט דהקפה את הדם ואכלו דחייב משום דכיון דאקפיה אחשובי אחשביה והשתא ל"ל ה"ט תיפוק ליה דקרא דלא תאכלו דם בע"כ מיירי בהקפה דהיינו קרוש מדקרי ליה אכילה היינו

בתר דנפקא ליה מקרא אחר דשתיה בכלל אכילה דהשתא קרא דדם י"ל דמיירי בהויתו אבל לא בקרוש ואי לאו טעמא דאחשביה ה"א על קרוש פטור אבל כל כמה דלא נ"ל מקרא אחר ה"א דשתיה לאו בכלל אכילה וקרא דדם בקרוש איירי דווקא:

סיכה מנלן דאקרי עינוי דכתיב וסוך לא סכתי הקשו התוס' ת"ל מקרא דמתניתן דבסמוך דותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ותירצו דמהתם הוי אסרינן אפי' סיכה דלאו של תענוג כשתיה להכי מייתי לה מקרא דדניאל להתענות דמשמע של תענוג ואי מקרא דדניאל לא הוי אסרינן סיכה דכמה מיני צער שהיה מענה ומצער עצמו ולא גמרינן מיניה דדילמא חד משאר עינויין שעשה הוי אסרינן אבל סיכה לא קמשמע לן קרא דותבא דסיכה כשתיה. וקצת ק"ל כיון דקרא דותבא אף סיכה שאינה של תענוג במשמע דאיתקש לשתיה א"כ מנלן למשרי סיכה שאינו של תענוג משום דדניאל לא נמנע אלא משל תענוג לבד מ"מ מהקישא נאסר אפי' שאינו של תענוג ואי משום דלהתענות דדניאל אין במשמע אלא של תענוג והוא מגלי אהקישא דלא איתקיש סיכה לשתיה אלא של תענוג דווקא משום דגבי יוה"כ נמי עינוי כתיב א"כ אכתי קרא דדניאל ל"צ דלהתענות דדניאל אמרינן מסברא דאינו משמע אלא סיכה של תענוג אע"ג דקרא סתמא כתיב משום דשאינו של תענוג אינו בכלל עינוי מהא סברא גופא נמי י"ל דבכלל עינוי יוה"כ א"א להביא אלא של תענוג לחוד דקרוי עינוי וקרא דדניאל למה לן וגם מה שפי' מקרא דדניאל לחוד ליכא למילף דהוי אסרי חד משאר עינוים שעשה ולא סיכה איני יודע איזה דבר הוי אסרינן דהא התוס' גופייהו פירשו לעיל דבע"כ להתענות דקרא אסיכה קאי דמי שאינו אוכל לחם חמודות או בשר ויין ואוכל לחם ושותה ד"א לאו עינוי הוא אלא ודאי אסיכה קאי שלא היה סך כלל ועוד ק"ל אי ס"ד דקרא דותבא סיכה שאינה של תענוג נמי במשמע ומקרא דדניאל איכא למימר דלהתענות אד"א קאי ולא אסיכה השתא נמי דמייתא לתרווייהו אכתי נימא הכי ולי נראה דהיינו טעמא דמייתי מקרא דדניאל משום דקאי אהא דאר"ח ברישׁ שמעתין דהני ה' עינויים דמתניתין כנגד ה' עינויים שבתורה ובע"כ א"א להביא בה' עינויים דקרא אלא מה שקרוי עינוי מש"ה קאמר וסיכה מנ"ל דאיקרי עינוי דמייתית ליה מחד עינוי דקרא:

[מלואים: **והא** תנא איפכא [קא נסיב מנין לסיכה שהיא כשתיה וכו' מכאן קשה על] פרש"י רפ"ג דמ"ק (דף ט"ו) דאמר התם אבל אסור ברחיצה דכתיב ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה [ופרש"י שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו] והא האי כמים בקרבו שתיה היא וסיכה איתקיש לשתיה ולא רחיצה לסיכה לכן נ"ל לפרש [דהאי

ורחיצה בכלל סיכה דקאמ' הגמרא התם היינו לפי המסקנא] דהכא דנ"ל רחיצה דאקרי ענוי מרבוי דסוך לא סכתי ש"מ דרחיצה בכלל סיכה:]

[מלואים: **זכר** לדבר שנאמר ותבא כמים הקשו התוס' דבפ"ד דנדה (דף ל"ב) מייתא ברייתא דתניא ולא יחללו את קדשי בני [ישראל לרבות את הסך כשותה ואב"א מהכא ותבא כמים בקרבו] והשתא איך מביא ראיה מעיקרא מד"ת ואח"כ מדברי קבלה שאינו אלא זכר בעלמא ותי' דה"ק אפי' לא [היה לנו פסוק לאסור סיכה מה"ת הו"ל למיסריה מדרבנן] מקרא דותבא ודברי תימא הן בעיני ול"מ כזה בשום מקום דבתר דמייתא ראיה שהוא אסור מה"ת מייתי ראיה שאסור מדרבנן] עוד תי' דקרא דלא יחללו נמי אינו אלא מדרבנן [אלא קרא איצטריך לכדדרשינן בפ"ק דזבחים] וס"פ הנשרפים נ"ל מיניה אוכל טבל דבמיתה והא דתנן במס' תרומות הסך שמן של תרומה משלם קרן וחומש הוא מדרבנן וק"ל אי מה"ת סיכה אינו כשתיה הא דתנן בפ"ב דמ"ש מ"ש ניתן לאכילה ולשתיה וסיכה לאכול דבר [שדרכו לאכול ולסוך דבר שדרכו לסוך] לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן והא גבי מ"ש אכילה כתיב ואכלת שם ושתיה בכלל אכילה לפיכך מותר אבל סיכה אם איתא דאינו בכלל שתיה אמאי מותר לסוך שמן של מ"ש והר"ש כתב שם שהירושלמי מפרש דסיכה ושתיה [בכלל אכילה מדכתיב לא תוכל לאכול] בשעריך תירושך זה היין ויצהרך זו סיכה והתורה קראתן אכילה ור"א דריש סיכה מדכתיב [ולא נתתי ממנו למת מה אנן קיימין אי] להביא לו ארון ותכריכים לחי אסור כמו למת אלא איזהו דבר שמותר לחי ואסור למת הוי אומר זו סיכה:]

דף עח.

מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים כתבו התוס' ששאלו לר' יהודא גאון טבילת נדה מדאורייתא מנלן והשיב ק"ו ממגעה ונ"ל שהגאון לא למד ק"ו זה אלא לענין תרומה וקדשים ואכתי לבעלה מנלן דאין ענין ק"ו ממגעה לבעלה ובשם ר"ת פי' דנפקא מדכתיב במי נדה ודרשינן במס' ע"ז (דף ע"ה) מים שהנדה טובלת בהן ולפי' זה י"ל מדשביק קרא לכל הטמאים ונקט נדה ש"מ משום דמיירי מטבילה שנדה יתירא על כל הטמאים ומאי ניהו לבעלה דאי מטבילת נדה לתרומה וקדשים מיירי וקמ"ל דנדה צריכה להו טבילה דלא מפורש בקרא הא בק"ו ממגעה אתי' אלא ודאי לבעלה איירי מיהו זה לא יתכן להרבה מן המפרשים דס"ל דטבילת כלים חדשים אינן אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא והאי מי נדה דקרא מיירי בהזאת מי חטאת משום טומאת מת. ובשם ר"י פי' מדכתיב והדוה בנדתה ודרשינן בפ' במה אשה (דף ס"ד) בנדתה תהא עד

שתבא במים וק"ל הא אמרינן התם והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונים עד שבא ר"ע ולימד א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה תהא עד שתבא במים והשתא לזקנים הראשונים מנלן לטבילת נדה מיהו לאותן מפרשים דס"ל דטבילת כלים מה"ת והא דמי נדה מים שהנדה טובלת בהן דרשה גמורה ראיית ר"ת נכונה ומ"מ לבעלה אכתי לא ש"מ אם לא שנרכיב ג"כ ק"ו ממגעה וכדפי' ובסוף פ"ק דחגיגה (דף י"א) הקשו התוס' אהאי ק"ו ממגעה דק"ו פריכא הוא דהא כמה חציצות וכוונה דבפ"ב דחולין מצינו לטהרות ולא לבעלה ולדידי אין זה דחוי דהא דאמרינן התם אליבא דרב דטהרות בעי כוונה אינו אלא מעלה דרבנן כדמוכח באותה סוגיא ובהדיא אמרינן בסוף פ"ב דחגיגה (דף כ"ד) דהני מעלות דהתם דרבנן נינהו ומשמע שם דאליבא דרב דאמר בעלה חולין הוא וחולין לא בעי כוונה אלא לטהרות דווקא קאי נמי אהא דתנן התם טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל ולטהרות דווקא אינו אלא מדרבנן ומה שהקשו מכמה חציצות מצינו לטהרות ולא לבעלה נראה שכוונו להא דפ"ב דנדה (דף ס"ז) דאיכא מקצת ספרים דגרסי התם ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דכי אתמר הכי לטהרות אבל לבעלה טהורה כי הא דאמר ר"ל האשה לא תטבול אלא דרך גדילתה וכו' ואין זה דיחוי חדא דרש"י והרבה מפרשים לא גרסי לה אלא כל הני חוצצים בין לטהרות בין לבעלה ואפי' למאן דגרס לה הדבר ברור ומוכרע מעצמו דחציצות הללו אינן אלא מדרבנן ולטהרות גזרו אבל לבעלה לא דאילו בחציצות של תורה ודאי אין לחלק בין בעלה לטהרות ובסי' לרא"ם (סי' קצ"ב) כתב בשם ה"ג דאקשה רחמנא נדה לזבה דכתיב כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה וטבילה לזבה למדנו לר"ש בסוף נדה (דף ס"ז) דכתיב אחר תטהר אחר מעשה אחר טבילה תטהר מאחר דהמעשה סתום יש לנו להעמיד בדבר שראינו שתלה הכתוב טהרה במקום אחר דהיינו טבילה מיהו לרבנן דפליגי עליה דר"ש לא למדנו דדרשי אחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאהמפסקת ביניהם ואי משום דאיתקש זבה לזב דכתיב והזב את זובו ובזב כתיב ורחץ את בשרו במים חיים וטהר ה"ל להצריך מים חיים בזבה כמו בזב ותניא בתוס' דזבים חומר בזב מבזבה שהוא טעון מים חיים משא"כ בזבה ומסיק דטבילת נדה נ"ל מבמי נדה יתחטא כדפי' ר"ת וזבה יליף מנדה בהקישא דלעיל ולפי"ז יש ליישב פי' ר"י דנ"ל טבילת נדה מהדוה בנדתה אליבא דר"ע וזקנים הראשונים כר"ש ס"ל דדריש אחר תטהר אחר מעשה תטהר ונ"ל טבילת נדה מזבה בהקישא ור"ע כרבנן ס"ל דדרשי אחר תטהר אחר אחר לכולן והדוה בנדתה לטבילת נדה אתיא וטבילת זבה נ"ל מנדה בהאי הקישא דאמרן:

דף עט:

השתא ב' כותבות בלא גרעינן לא הוי כביצה כו' ק"ל מאי פריך דלמא כותבת הגסה בגרעינתה הוי יותר מכביצה אבל ב' כותבות סתמא אפילו ב' בלא גרעין לא הוי כביצה וכהאי גוונא אמרינן לקמן דלמא כותבת הגסה יתירא מכביצה הא סתמא כביצה וליכא למימר דהיינו האי דמשני ר' ירמיה אין ב' כותבות וכו' כלומר אע"ג דמסתמא הוי ב' כותבות בלא גרעין יותר מחדא עם הגרעין מ"מ כותבת הגסה עם הגרעין גדולה מב' סתמא בלא גרעין דא"כ לא אתי שפיר הא דקאמר ר"פ עלה היינו דאמרי אינשי כו' דמשמע דקאמר לה דהגרעין יותר גדול מן האוכל ולא לחלק בין גסה לסתמא אלמא ר"י נמי הכי קאמר וי"ל דהגסה עם הגרעין אינה גסה כ"כ שתהא יתירה על האוכל של ב' סתמא למאי דס"ד דמקשה דהאוכל יותר על הגרעין ולפ"ז הא דנקט ר"י במילתיה כותבת הגסה וגרעינתה הוי יותר מכביצה לאו דוקא כותבת הגסה קאמר אלא אסתמא נמי קאמר למימרא דהגרעין יותר על האוכל שלה גופא וכדפי' ר"פ דקשייתא עדיף על האוכל שלה אלא איידי דנקט המקשה כותבת הגסה וגרעינתה מי הוי יתירא מכביצה נקט נמי ר"י האי לישנא ולאו דווקא אלא כדפי' ר"פ דבאוכל וקשייתא תליא מילתא ולא בחילוק דגסה וסתמא וניחא ליה לר"פ לפרש כי היכי להשוות דבריו עם מאי דאמרי אינשי:

אם השלים במיני תרגימא יצא. יתבאר בשארי המקומות ועיקרו בחידושי למס' סוכה:

נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור מה חמץ וכו' ק"ל הא ק"ל אין עונשין מן הדין ואע"ג דהא פלוגתא דשאור וחמץ לענין בל יראה קאי כדאמ' בפ"ק דביצה (דף ז') ובל יראה הו"ל לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו הא משכחת לה ללאו דבל יראה ע"י מעשה נמי בקנה חמץ או חמצו בתוך הפסח וכן כתב הרמב"ם בפ"א מהלכות חמץ אינו לוקה משום בל יראה ובל ימצא אא"כ קנה חמץ בפסח או חמצו כדי שיעשה בו מעשה וכיון שכן] מאי קאמרי ב"ש דלא בעי שאור דמק"ו דחמץ אתיא וצריכותא דשאור וחמץ דקאמר הגמ' אליבא דב"ה למה לי תיפוק ליה משום דאי מזהירין מן הדין איצטריך למיכתב תרווייהו ללקות עליו בעשה מעשה מיהו בפ"ט דפסחים (דף צ"ה) אמר בפרטא דלא יותירו ממנו ממעטינן ללא יראה ולא ימצא דדמי ליה דהאי אינו לוקה דהו"ל לאו הניתק לעשה והאי הו"ל לאו הניתק לעשה ה"ג רש"י ותוס' ומזה למדו התוס' דלאו דבל יראה הו"ל ניתק לעשה ולפי גירסא זו לעולם ליכא מלקות בבל יראה ואפי' בעושה מעשה דקיי"ל לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו והשתא ניחא. מ"מ גירסא זו תמוה וכ"כ בזה בתשובה (סי' י') ובתוספתא פ"ד דמכות תניא הממיר בקדשים והמשייר חמץ בפסח

והמקיים כלאים עובר בל"ת אבל אין לוקין עליהן את המ' לפי שאין בהם מעשה וש"מ דבל יראה לאו לאו הניתק לעשה הוא דאל"כ תיפוק ליה משום דאין לוקין עליו אפי' בעשה מעשה כגון שקנה או חמצו בפסח משום דה"ל לאו הניתק לעשה מיהו ראיה זו יש לדחות דילמא כמ"ד בפ"ק דמכות לאו הניתק לעשה לוקין עליו מיהו בלאו הכי אי אפשר לומר כן כמ"ש שם בתשובה ובחידושי פ"ק דביצה יתבאר באורך ואין להאריך כאן בזה:

דף פ.

אמר ר"א אר"א דאמר קרא מכל האוכל אשר יאכל אוכל הבא מחמת אוכל ואיזה זה ביצת תרנגולת. ק"ל הא תניא בפי"ב דמנחות (דף ק"ג) דר"ש מפרש טעמא דהאומר הרי עלי מנחה ס"א עשרון מביא ס' בכלי א' וא' בכלי א' דהרי הוא אומר וכל מנחה בלולה בשמן אמרה תורה הבא מנחה שיכולה להבלל א"ל ר"י ס' נבללין ס"א אינן נבללין א"ל כל מדות חכמים כן הוא במ' סאה הוא טובל במ' סאה חסר קורטוב אין יכול לטבול כביצה מטמא טומאת אוכלין כביצה חסר שומשום אין מטמא טומאת אוכלין והשתא דיליף ר"א מטעמא דאוכל הבא מחמת אוכל מה ענין מדת חכמים להא דטומאת אוכלין בשלמא לר"א דידיה דמפרש אוכל שאתה אוכלו בבת אחת יש כאן מדת חכמים ששיערו שאין בית הבליעה מחזיק יותר מזה דומיא דההיא דבילה ששיערו שיותר מס' אין נבללים אבל לר"א קשיא:

מחוסר שחיטה פירש"י כשיצא מתוך האוכל שנוצר בו לאו אוכל מקרי לענין טומאה לא הוא ולא אמו דהא מחסרי שחיטה לכאורה משמע מפירושו כיון דגדי ואמו אינן מקבלין טומאה מחיים אינן קרויין אוכל מחמת אוכל דהא לאו אוכל הן לענין טומאה דמשתעי ביה האי קרא ולפ"ז צ"ל הא דפריך אימא בן פקועה היינו אליבא דר' יוסי הגלילי בפ"ד דחולין (דף ע"ה) דס"ל בן פקועה מקבל טומאה מחיים דלרבנן דאמרי התם אינו מקבל טומאה מפני שהוא חי לאו אוכל הוא לענין טומאה א"כ תקשה מאי משני טעון קריעה מה בכך הא כיון דא"צ שחיטה ומטמא מחיים הו"ל אוכל דהא גדי אי לאו טעמא דע"י חסרון שחיטה אינו מקבל טומאה הו"ל בכלל אוכל אשר יאכל ה"נ בן פקועה כיון דחסרון קריעה אינו מצילו מלקבל טומאה אליבא דר"י הגלילי בכלל אוכל אשר יאכל הוא ואי נימא הא דמשני מחוסר קריעה הדר ביה מטעמא קמא דתלי לאשר יאכל בקבלת טומאה מחיים ל"ל לפרש דהדר ביה הא י"ל דהא דמשני מחוסר שחיטה ה"פ כיון דמחוסר תיקון דשחיטה לאו אוכל הוא והוי דמי למחוסר קריעה ולא תלה

כלל בקבלת טומאה ובמחוסר קריעה פי' רש"י גופיה דתנן קורעו ומוציא את דמו אלא כיון דא"א לאכלו כמות שהוא לאו אוכל הוא מיהו אפשר לפרש ע"ד פירש"י דמחוסר שחיטה דקאמר פי' דאינו מקבל טומאה קודם שחיטה והא דפריך ואימא בן פקועה היינו אליבא דר"י הגלילי דמטמא מחיים ומשני מחוסר קריעה לא כפירש"י משום דם אלא לענין טומאה קאמר דקודם קריעה אינו מקבל טומאה אלא דא"כ הו"ל למיפרך הניחא לרבנן לריה"ג מא"ל וכן דרך הגמרא להקשות בכ"מ אבל א"צ לכ"ז דהא מחוסר שחיטה וקריעה דקאמר לא מיירי כלל לענין טומאה אלא ה"ק כיון דמחוסר שחיטה או קריעה וקודם לכן לאו בר אכילה הוי לאו אוכל מיקרי כשנוצר כיון דמחוסר מעשה ושחיטה או קריעה:

מחוסר שחיטה המ"ל תפסת מרובה לא תפסת כדמשני בסמוך אהא דאימא ביצת בר יוכני אלא דבלאו הכי משני שפיר:

אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא כו' כלומר והא האידנא לאו שב מידיעתו הוא דאי נמי ידע דחלב הוא הוה אכיל ליה כשיעור כזית קטן וק"ל הא ברפ"ק דהוריות (דף ב') אמרינן הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור ר"י אומר חייב ופריך לר"י מהא דהשב מידיעתו ואם איתא הא לא שב מידיעתו הוא ושני ר"פ קסבר ר"י כיון דכי מתיידע להו לב"ד הדרי בהו והוא נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינא ביה וחייב אלמא בכה"ג שב מידיעתו מקרי וה"נ באוכל כזית קטן כיון דכי מתידע לב"ד דהאידנא דמחייבי אכזית קטן הדרי בהו אינהו והוא שב מידיעתו קרינן ביה וחייב לר"י ואפי' לרב דעד כאן לא פטר ליה רב התם אלא משום כיון דנתחלף לו חלב בשומן לא עשה בהוראת ב"ד והא דתנן במתניתין התם יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור היינו בעשה שוגג על פיהם ממש כדאמרינן התם אבל הכא גבי כזית קטן בזמן הזה הרי [לא] עשה שוגג ע"פ ממש אפי' לרב נמי חייב ואי משום דלא שב מידיעתו מה"ט דכי מתיידע ליה שב מידיעתו קרינן ביה לכ"ע דבהא ל"ש לרב דפליג על ר"י ואע"ג דנקט ר"פ קסבר ר"י לאו למימרא דפליג עליה רב בהא דתימא דהכא אליבא דרב פריך דלא לפלוג ר"א תלמידו עליה דמנ"ל לר"פ הא [וע"כ הא] דפטר רב התם לא מה"ט הוא אלא מטעמא דפירשתי ולא נקט קסבר ר"י אלא משום דשמעינן ליה בהדיא הכי ועוד דעיקר הקושיא היא לר"י דליתא לעיקר דבריו דמחייב אבל לרב אינה קושיא כל כך דמ"מ הא קאמר פטור ועוד לרב בלאו הכי אין להקשות מברייתאדאיכא למימר רב תנא ופליג וכהאי גוונא משני הגמ' בכמה מקומות אבל ר"י לאו תנא כמו שהוכיחו התוס' מהא דפ"ק דכתובות דחתנים מן המנין ואבלים אינן מן המנין דאדרב משני רב תנא ופליג ואדר"י

דחיק התם לשנויי בע"א והשתא הדרי קושיין לדוכתא ולא נתברר לי חילוק נכון לחלק בין הא דשמעתין להיא דרפ"ק דהוריות:

[מלואים: (חסר התחלת המאמר) **ולמפרע** כשרים דהוי תרתי דסתרי ובע"כ צריך אתה להאמין את הני הב' לגמרי ולפסול את קמאי אפי' למפרע אבל הכא גבי ב' ב"ד אלו מורין כן ואלו מורין כן אם שניהם קיימין לפנינו הללו עושים כדברי עצמן וכן הללו כדברי עצמן דהא ע"כ לא פליגי בפ"ק דיבמות אי עשו כדבריהם או לא אלא משום טעמא דמפרש התם הא לא"ה לא וכדא' התם במקומו של ר"א וכו' במקומו של ר"ע לא והרבה אמרינן שם כיוצא בזה וזה דרכה של תורה מיום נתינתה הללו עושים כדברי רבן והללו עושין כדברי רבן לפיכך אפי' לאחר מיתת קמאי אי אפשר לבתראי לבטל דבריהם למפרע אלא מכאן ולהבא משום אין לך אלא שופט שבימיך הילכך אם בתראי מחייבי קרבן אכזית קטן מ"מ למפרע אין שב מידיעתו קרינן ביה דל"ח ידיעה אא"כ אי כשידע זה למפרע מה שיודע השתא היה שב למפרע כגון שנחלף לו חלב בשומן ואכל ואלו ידע למפרע דחלב הוא לא היה אוכלו לפיכך בהורו ב"ד וחזרו בהן עצמן [ריש הוריות] מי שנחלף לו חלב זה של הוראת ב"ד להתיר בשומן קודם חזרה ואף דלא שב מידיעתו זו אלו ידע דחלב הוא דהא חלב זה כהתירא דמי ליה ע"י הוראת ב"ד מ"מ שב מידיעתו קרינן ביה ע"י ידיעה זו שידוע לו עכשיו אחר חזרת אותו ב"ד עצמן שהוראה קמייתא הוראת טעות היתה כיון שאותו ב"ד עצמו חזרו והודו שלמפרע טעות הורו הו"ל שב מידיעתו אבל באכל חלב בזה"ז דקי"ל ע"י הוראת כל ב"ד שחלפו ועברו ושבימינו דאינו חייב אלא על כז"ג אפי' אי קיימי אחריהם ויורו שחייב על כז"ק לא קרינן בי' שב מידיעתו למפרע בשעת אכילה דאפי' אסיבא אליהו באותו פעם שאוכל וא"ל שעתיד דור אחר לחייב על כזית קטן אפ"ה לא שב מידיעה זו דאין לו אלא ב"ד שבימיו והשתא פריך [שפיר] לפיכך מהפך הגמ' שם ומפ' דברי ר"א להיפך שמא ב"ד א' ירבה בשיעורין שאינו חייב אלא על כזית גדול וכיון דאין לך אלא ב"ד שבימיך אין לו להביא קרבן על כזית בינוני כהוראת ב"ד העבר דהו"ל חולין בעזרה ובהכי ניחא נמי מה דק"ל הא בההיא דר"א לכ"ע בכד"ק אם יבא ב"ד ויורו כן אפי' למ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור [יהא חייב] שהרי ב"ד קמא לא הורו להתיר לכתחלה כ"ק דהא חצי שיעור אסור ודמי להא דהורו ב"ד להנשא וקלקלה דלא דמי דהתם בא בעלה חי קמן נתברר למפרע שהוראת טעות בודאי היה זו שהתירו להנשא ומדינא חייבת בקרבן אלא שגזה"כ הוא לפטור בתולה בב"ד הלכך אע"ג דע"י הוראתן יצאתה מאיסור א"א לכל דבר אפי' בזנות מ"מ אין לך אלא חידושו במה שהורו לה להתיר בהדיא והבו דלא לוסיף עלה לפטור משום

תולה בב"ד מה שיוצא מכלל דבריהם אבל התם אף אם יבא ב"ד אחר ויחייבו בכ"ק אפ"ה כיון דב"ד קמא הורו שאינו חייב אלא אכזית בינוני מאי חזית דסמכת אבתראי סמוך אקמאי אדרבה גזה"כ הוא אפי' מכאן ולהבא לחייבו בכזית קטן הלכך חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו לחייבו בכ"ק מכאן ולהבא אבל לא למפרע אפי' הא דלא התירו קמאי בהדיא בהוראתן להתיר לכתחלה אפ"ה כיון דהכל סברו ששיעורין של עונשין בכזית בינוני נראה להם שעל כזית קטן אינו חייב קרבן אין כח בהוראת בתראי לחייבו למפרע בכ"ק דאין לך בו אלא משעת חידושו ואילך ועוד יש לחלק דהתם בהורו ב"ד לינשא וקלקלה ב"ד לא אדעתייהו וסברת לבם לחוד קא סמכי אלא אעדים שמעידים שמת בעלה לפיכך אין הוראה זו חזקה בידם כ"כ בשעת הוראה משום דלמא סהדי שקרי נינהו ופוק חזי מה עלתה שהרי בא בעלה ושקרא אסהדו לפיכך אומדן דעת הוא שלא כיונו אלא מה שהורו להדיא לנשואי היתר אבל לא להפקיע איסור א"א לנשואי איסור או בזנות להיות תולה בב"ד אבל בהוראה זו דכזית בינוני אין סומכים על אחרים אלא על סברת לבם ודברי עצמם כל דנראה להם כשחייבו רק בכזית בינוני הפקיעו החיוב מכ"ק בהוראתן:]

[מלואים: (א"ה גם מלבד דברי רבינו י"ל דבשלמא לענין התירא דא"א שם שפיר י"ל דרק לינשא התירוה [ובפרט דלענין זנות אין שום היתר בעולם] משא"כ בדין כזית מאי אולמא הוראתן בכזית מבפחות ושניהם יצאו מב"ד דבכזית כזה חייב ובפחות פטור] אכן בעצם דברי רבינו מש"כ ובהכי ניחא מה דק"ל וכו' צ"ע כוונתו דהלא לא מיירי כאן מענין יחיד שעשה בהוראה ורק מענין שב מידיעתו ושני ענינים הן ואפשר דקיצור לשון הוא ובא לחזק דבריו דאם לא נאמר כחילוקו לא מיבעי באכל בשוגג ממש דאין לפוטרו מקרבן משום דלא חשיב שב מידיעתו. דהלא כשיתודע לו טעותן של ב"ד ישוב. וכמו ההיא דהוריות אלא אפי' אם אכל להדיא בסמיכתו על ב"ד שאינו חייב בשיעור זה ולמ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. מ"מ כאן הלא בכהאי גוונא צריך לחייבו וכמו בקלקלה אלא דשאני הכא דהחיוב הוא מכאן ולהבא וכמש"כ בתחלת דבריו):]

[מלואים: **איכא** בינייהו מלא לוגמיו דחוק פי' רש"י לב"ה מלא לוגמיו בריוח ולר"א דחוק ואיני יודע למה לא פי' איפכא לב"ה דחוק ולר"א בריוח ואי משום דמשמע ליה דכל הני תנאי אחרון מחמיר כסדרן דנקט להו ואזיל דהא ודאי ר"י ב"ב דאמר כדי גמיעה מחמיר מכולן דהאי שיעורא זוטר טפי מכולהו ליתא דהא למאי דמסיק דב"ש להחמיר וב"ה להקל ואפ"ה מקדים דב"ש לב"ה וי"ל משום דקיי"ל כל תנא בתרא לטפויי אתא

כדאמ' בפ"ו דב"ב (דף צ"ו) א"כ ר"א שסידר התנא דבריו אחר דברי ב"ה לטפויי אתא חיובא יותר מב"ה ולחייבו בשיעורא זוטא דהא אכמה יאכל ויהא חייב קאי כולהו:]

דף פ:

[מלואים: **בכותבת** בכדי אכילת פרס חצי פרס בכדי אכילת פרס ק"ל הא כבר הקשה מכזית אכותבת ושני ליה אביי קיי"ל דבהכי מיתבא דעתיה אבל כזית לאו במייתבא תליא וה"נ חצי פרס לאו במייתבא תליא ויותר הו"ל להקשות מכזית דאכילת פרס דכזית בציר מכותבת והו"ל קושיא אלימתא טפי וי"ל דרבא נמי ידע דטומאת גוויה לאו דאורייתא היא מיהו ס"ל כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון כדאמרינן בכ"מ ואי לא משכחת לה בשל תורה אלא כזית לחוד ששיעורו בכדי אכילת פרס בשל דבריהם נמי לא היו מתקנין אלא כל כזית וכזית מחצי פרס בכדי אכילת פרס אלא כיון שמצאו בשל תורה יותר מכזית ואפ"ה שיעורו בכדי אכילת פרס שהוא ככותבת דיוה"כ אע"ג דהתם איכא טעמא דיתובא דעתא מ"מ אסמכוה חצי פרס דדבריהם אההוא שיעורא ולהקל אלא דק"ל אע"ג דאסמכוה אהאי שיעורא להקל מ"מ לא הו"ל להקל אלא בשיעור כותבת מהאי חצי פרס בכדי אכילת פרס ולא כל החצי פרס בכדי אכילת פרס וכדאשכחן בככותבת דיוה"כ ושני ר"פ הנח לטומאת גוויה דלאו דאורייתא היא והקילו בה ביותר אע"ג דלא מצינו דכוותיה בשל תורה והא דקיי"ל כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון היינו בדבר שיש לו עיקר מה"ת כדאמ' בגיטין משא"כ בטומאת גוויה דלית ליה עיקר מה"ת:]

[מלואים: **מכאן** שטומאת גוויה דאורייתא קצת ק"ל למאי דס"ד השתא דדאורייתא ממש קאמר ודרשא גמורה היא אמאי שיעורו בחצי פרס אטו שיעור חצי פרס רמיזא בקרא:]

[מלואים: **ציר** שעל גבי הירק משקה היוצא מן הירק. ל"א ציר שהיו מטבילין מאכלן בציר ל' רש"י פ"ט דחולין (דף ק"כ) קמ"ל כל אכשורי אוכלא אוכלא הוא. נ"ל דה"פ אוכלא הוא לענין יוה"כ אבל לשאר מילי אכשורי אוכלא לאו אוכלא חשיב כדאמ' שם בפ"ט דחולין דתנן העור והרוטב כו' מצטרפין לטמא טומאת אוכלין ובגמ' מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא חלב דקריש ופריך מאי איריא קריש אפי' לא קריש נמי דאמר ר"ל ציר שעל גבי הירק מצטרף לככותבת ביוה"כ ומשני התם משום יתובי דעתא הוא בכל דהוא מיתבא דעתיה הכא משום איצטרופי הוא אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף פי' דאי לא קריש הו"ל משקה ואין אוכל ומשקה מצטרפין לטומאה דהא לא שוו שיעורייהו להדדי ואע"ג דאוכל ושותה ביוה"כ

נמי לא מצטרף ה"ט משום דלא מיתבא דעתיה בהכי אבל ציר שעל גב הירק מייתבא כפירש"י התם וש"מ דאכשורי אוכלא לאו אוכלא חשיב לענין ד"א מש"ה חלב אי לא קריש לא מצטרף לבשר לטמא טומאת אוכלין דהו"ל משקה ואין אוכל ומשקה מצטרפין לטומאה וה"ה לציר שעל גב הירק אין מצטרף עם הירק לטמא טומאת אוכלין. מ"מ ק"ל הא דתנן האוכל והשותה אין מצטרף מוקי לה ר"ל כר"י דאמר גבי טומאה טומאתו ולא שיעורו אין מצטרף אבל לרבנן אוכל ושותה מצטרף ור"י מוקי לה אפי' כרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה דשם טומאה חד הוא אבל הכא משום יתובא דעתא והא לא מייתבא דעתיה והשתא ר"ל דלא מחלק בין טומאה ליוה"כ לענין צירוף אכילה ושתיה אלא לרבנן בין לענין טומאה בין לענין יוה"כ אוכל ומשקה מצטרפין ולר"י בשניהם אין מצטרף והשתא בע"כ הא דאמר ר"ל ציר שעל גב הירק מצטרף משמע דוקא ציר דאכשורי אוכלא הוא אבל שאר אוכל ומשקה אין מצטרף היינו כר"י ודלא כרבנן דלדידהו כל אוכל ומשקה מצטרף אע"ג דלאו אכשורי אוכלא דהא ר"ל לית ליה ה"ט לחלק בין יוה"כ לטומאה משום יתובא דעתא דמש"ה מוקי להא דהאוכל ושותה דלא כרבנן וה"נ לר"ל אליבא דרבנן חלב אע"ג דלא קריש מצטרף עם בשר לטומאת אוכלין אע"ג דלא שוו שיעורייהו להדדי לרבנן מצטרף וכי בעינן קריש אליבא דר"י הוא דס"ל דכל דלא שוו שיעורייהו לא מצטרף והשתא האיך מחלק אליבא דר"ל בין ציר דגבי יוה"כ לחלב דגבי טומאה דבעי קריש דוקא משום יתובא דעתא הא ר"ל לית ליה ה"ט ובע"כ הא דאמר ר"ל אכשורי אוכלא אוכלא לא ליוה"כ לבד חשיב אוכלא אלא לכ"ד ואף לענין טומאה אוכלא הוא והשתא אכתי תקשה אפי' אליבא דר"י מאי איריא קריש אפי' לא קריש נמי מצטרף כדאמר ר"ל גבי ציר דיוה"כ דאכשורי אוכלא חשיב כאוכלא לענין טומאת אוכלים נמי ל"ש לר"ל וכ"ש דלרבנן ל"צ קריש דהא לדידהו אוכל ומשקה מצטרף לטומאת אוכלין:]

[מלואים: **זר** שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן קצת ק"ל מאי קמ"ל בהא דמשלם את הקרן פשיטא לא יהא אלא מזיק ממון חבירו ומאבדו דודאי חייב בתשלומין ועוד ק"ל אמאי קמ"ל הא גבי תרומה דווקא דפטור הו"ל למימר בכל איסורי תורה דכתיב בהול' אכילה דאם אכלן אכילה גסה דפטור מה"ת דלא יאכל פרט למזיק וה"נ הא דקאמר זר שכוסס שעורים של תרומה דפטור מה"ט הו"ל לאשמועינן בכל איסורים כגון חדש וחמץ ומעשר שני חוץ לחומה ואי קמ"ל דמשלם את הקרן מיהו הא מילתא דפשיטא לא יהא אלא מזיק וכמ"ש:]

דף פא.

[מלואים: **זר** שכוסס שעורים משמע דוקא כוסס שעורים היא דפטור מפני [שאינו מאכל אדם כדא' בפ"ק דפסחים גבי שעורים] נעשו יפות צא ובשר לסוסים ולחמורים אבל כוסס חטים חייב חומש דמאכל אדם [הוא והראב"ד פ"י מהל' תרומות פוסק כירושלמי פ"ו דמס' תרומות דאיתא התם תני הכוסס חטים של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש רבי אומר אומר אני שמשלם קרן וחומש וכתב הראב"ד וקיי"ל כרבנן] ואע"ג דמברכין עליו בפה"א אפשר לגבי תרומה מזיק הוא ומסוגיין לא משמע הכי מדנקט כוסס שעורים פטור מכלל [דחטים חייב וכן מוכח במנחות פר"י (דף ע') תנא] התבואה והקמחים והביקות מצטרפים לכזית ומפרש לה התם דמיירי לענין חמץ וחדש ומ"ש אם [אכל חוץ לחומה ובכולהו אכילה] כתיב ומדקתני התבואה והקמחים ש"מ דתבואה תבואה ממש קודם טחינה קאמר ואי כוסס את החיטה נמי בכלל מזיק הוא [ואינו מאכל אדם היכי מצי למימר דהוי אכילה] ומצטרפים עם קמח ובצק לענין חמץ וחדש ומ"ש דהא ודאי חיטה ראוי לאכילה יותר מה' מיני דגן אלא ודאי כוסס החיטה [מקרי אוכל ולא מזיק ותמיהני על אדם] גדול כהראב"ד איך נעלם ממנו סוגיא זו דשמעתין ודפרק ר"י דגמרא דידן וסמך עצמו על רבנן דגמרת ירושלמי:]

[מלואים: **כל** שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין הקשו התוס' אמאי איצטריך קרא לר"ע בפ"ק דסנהדרין (דף ד') לרביעית דם הבא מב' מתים דמטמא [באוהל ומ"ט דרבנן דפליגי הא] קי"ל כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין ותירצו דמיירי מרביעית דם הבא מב' מתים שאין לא בזה ולא בזה רביעית [מתחלה אבל ב' מתים שיש] בכ"א טפי מרביעית לד"ה מצטרפים חצי רביעית מזה וחצי רביעית מזה וצ"ל לפ"ד שאין כל דמם של נפלים הללו [באוהל דאל"ה ל"ל לאיצטרופי לרביעית] אפי' בפחות מרביעית מטמא באוהל כדתנן בפ"ב דמסכת אהלות דם קטן שיצא כולו רע"א כל שהו מטמא באוהל [וחכ"א ברביעית וק"ל לדברי התוס'] דמוקי לפלוגתא דר"ע ורבנן בדליתא בכ"א כשיעור טומאה אבל איתא בכ"א שיעור שלם [לד"ה] מצטרפין לכשיעור והא תנן התם השדרה והגולגולת מב' מתים ורביעית דם מב' מתים ורובע עצמות מב"מ [ואבר מן המת מב"מ ואבר מן החי] מב' אנשים ר"ע מטמא וחכמים מטהרים והשתא תינח ברביעית דם ורובע עצמות דמטהרי רבנן [די"ל] דמיירי מב' נפלים דאין בכ"א שיעור שלם אבל בשדרה וגולגולת ואבר מן החי ומן המת משנים דטומאתן במה [שהן יש בכל א' וא' שיעור] טומאה אמאי מטהרי רבנן כיון דטומאתן ושיעורן שוה ליצרפי ועק"ל דתנן התם עצם כשעורה שנחלק לב' ר"ע מטמא [וריב"נ מטהר אריב"נ לא אמרו] עצמות כשעורה אלא

עצם כשעורה והשתא לריב"נ קשה טפי דהשתא אפי' מב' מתים ראוי לטמא [עצם כחצי שעורה מזה ועצם כחצי שעורה מזה כיון] דטומאתן ושיעורן שוה כ"ש של מת א' שנחלק לב' והכא גבי פלוגתא דר"ע וריב"נ ל"ש תי' התוס' ובפ"ק דסנהדרין הקשו התוס' ל"ל קרא לרביעית דם מב' מתים מ"ש מב' חצאי זיתים מב"מ שמטמאין ובפ' בהמה המקשה (דף ע"ז) דבעי ר"י קרא לרביעית דם הבא מן המת ל"ל קרא תיפוק ליה מידי דהוי אבשר המת דדם חשיב כבשר כדמוכח בהמוציא יין גבי דם נבילה דמטמא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית מטמא מידי דהוי אבשר וי"ל דשאני מת דאפי' בשר עצמו לא היה מטמא אי לאו משום דמקומו נעשה צלקת כדאמ' בפ' דם הנדה (דף נ"ה) דבעי אין גזעו מחליף הילכך דם דגזעו מחליף אי לאו דרבי קרא הייתי מטהר והא דנקט מנין לרביעית דם הבא מב' מתים דמטמא לאו משום שהיה פשוט לו במת א' בלאו האי קרא דאי במת א' היה טמא ה"ה בב' מתים אי ליכא מיעוטא דהא תנן כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין והא דמטהרי רבנן דפליגי עליה דר"ע משום דמעטיה קרא כדא' נפשת כתיב וק"ל ע"ז התינח רביעית דם מב"מ דמטהרי רבנן משום דנפשת כתיב דמעטי' קרא אבל מ"ט מטהרי בפ"ב דאהלות ברובע עצמות וכן שדרה וגולגולת ואבר מב"מ וכן אבר מן החי מב' אנשים דלא מיעט בהו קרא לצרפו כיון דטומאתן ושיעורן שוה ושמא י"ל דכל טומאות מן המת ילפינן כולהו מרביעית דם דמעטיה קרא דנפשת כתיב ואמ"ה נמי בכלל טומאות מת הוי דהא מבחלל חרב נפקא ליה טומאתו אבר שנחלל מן החי הרי הוא כמת דמה לי קטליה כולו מ"ל קטליה פלגא אבל ק"ל דהא שם בפ"ק דסנהד' מסיק הגמרא דכ"ע יש אם למקרא ונפשות קרינן דמשמע ב' ור"ע ורבנן בהא פליגי ר"ע סבר נפשות תרתי משמע ורבנן סברי נפשות דעלמא משמע והשתא לרבנן אע"ג דדעלמא משמע וליכא ריבויא לרביעית דם מב"מ הא כיון דס"ל דיש אם למקרא מיעוטא נמי ליכא ממילא רביעית דם הבא מב' מתים מצטרפים הואיל וטומאתן ושיעורן שוה והדרא קושיא לדוכתא מ"ט דרבנן דפטרי:]

[מלואים: **האוכל** והעושה מלאכה ביוה"כ בפ"ו דכריתות (דף כ"ו) אמר רבא חייבי מלקות שעבר עליהם ביוה"כ חייבים ופריך פשיטא מ"ש מחייבי חטאות ואשמות ודאין ומשני סד"א התם דממונא הוא אבל הכא דגופה הוא אימא לא קמ"ל והתנן הודע ולא הודע עשה ול"ת לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה והשתאאכתי תקשה מאי קמ"ל רבא מתניתין היא מדמחייב תנא לאוכל ועושה מלאכה ביוה"כ מלקות ובע"כ מיירי בדאתרו ביה ש"מ חייבי מלקות שעבר עליהם יוה"כ חייבים דהא יוה"כ כל שעתא מכפר כדאמ' התם בפ"ד (דף י"ח) ודייק לה מדתנן הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה"כ

אפי' עם חשיכה פטור שכל היום מכפר מיהו י"ל דרבא לטעמיה דאמר התם בפ"ק (דף ו') ובספ"ק דשבועות אליבא דרבי דאמר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר דמודה רבי בעבירות יוה"כ דאינו מכפר דאלת"ה כרת דיומי' המ"ל והשתא אפ"ת דיוה"כ מכפר אחייבי מלקות אפ"ה ה"מ אחייבי מלקות דעלמא אבל אאוכל ועושה מלאכה ביוה"כ דה"ל דיומיה ודאי אינו מכפר קמ"ל רבא אפי' אאינו דיומיה נמי אינו מכפר אחייבי מלקות לגמרי ועי"ל משכחת לה למלקות דיוה"כ בדאכל ועשה מלאכה סמוך לשקיעת החמה דלא הו"ל שהות לכפורי עליה:]

[מלואים: **ור"י** היא דתנן כלל אמר ר"י כל שטומאתו ושיעורו שוה כו' משמע לרבנן אפי' אין שיעורן שוה אפ"ה מצטרפים וה"ה דאוכל ושותה מצטרפין וק"ל הא אמרינן בפ"ק דסוכה (דף י"ז) אויר פוסל בסוכה בג' טפחים וסכך פסול פוסל בד' אמות ואויר וסכך פסול אין מצטרפין הואיל ולא שוה שיעורייהו ופריך וכל היכא דלא שוה שיעורייהו להדדי לא מצטרפי והתנן הבגד ג' על ג' השק ד' על ד' העור ה' על ה' מפץ ו' על ו' ותני עלה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה והשתא לימא דההיא דהבגד רבנן היא דאע"פ דלא שוו שיעורייהו מצטרפין וההיא דאויר וסכך פסול דאין מצטרף ר"י היא דכל דלא שוו שיעורייהו אין מצטרף וי"ל דעדיפא מינה משני התם כדקתני טעמא אר"ש מ"ט הואיל וראוי לטמא מושב פי' ומה"ט אפי' לר"י מצטרפין הואיל ושווין שיעורייהו בטומאת מושב מצטרפין אף למדרס. עוד ק"ל הא ההיא דהבגד והשק מתניתין היא בסוף פ"ד דמעילה (דף י"ח) ואדקשה ליה מסיפא לסייעיה מרישא דההיא דתנן התם לעיל מיניה השרץ והנבלה וכן הנבלה ובשר המת אין מצטרף לטמא אפי' כקל שבשניהם והא שרץ ונבלה טומאתן שוה טומאת ערב ואפ"ה אין מצטרפין משום דאין שיעורן שוה דנבלה מטמא בכזית ושרץ בכעדשה וי"ל מש"ה פריך לה מההיא סיפא דהבגד והשק דהיא סתמא בתרא דקיי"ל הלכה כסתם משנה וסתמא בתרא עיקר כדא' ברפ"ק דשבועות גבי לאו שאין בו מעשה (דף ד'):]

[מלואים: **נכתוב** רחמנא לא יאכל אכילה בכזית. ק"ל לימא דמש"ה לא כתיב לא יאכל משום דאמרינן בפ"ב דפסחים (דף כ"ז) כל איסורים שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן משום דאכילה כתיב בהו למעוטי אוכל חלב חי דפטור והא ביוה"כ דלא כתיב אכילה אלא לא תעונה אפי' שלא כדרך אכילתן חייב דעד כאן לא קאמר ר"ל לעיל אלא באוכל אכילה גסה דפטור משום לא תעונה כתיב פרט למזיק אבל בשלא כדרך אכילתן דאינו מזיק ודאי חייב והשתא אי כתב רחמנא לא יאכל באזהרתו אכתי שלא כדרכו אינו במשמע וי"ל אע"ג דשלא כדרך אכילתן אינו במשמע בלא יאכל מ"מ כיון דא"א

להזהיר על הענוי בענין אחר כדמסיק הו"ל למכתב לא יאכל דנקט מיהו פלגא בידך דעכ"פ אזהרה בדרך אכילה אבל השתא דלא כתב כלל אפי' דרך אכילתו נמי ליכא אזהרה מש"ה קאמר אכילה בכזית ויוה"כ בעי ככותבת אבל כזית כי היכי דאינו בעונש באזהרה נמי אינו:]

[מלואים: **אלא** לא יאמר עונש בענוי דגמר ממלאכה כו' ק"ל כיון דגמר ענוי ממלאכה בק"ו ל"ל האי ק"ו אעונש דענוי ולהפנות העונש דעינוי ללמד על אזהרת ענוי תיפוק ליה אזהרת עינוי מהאי ק"ו גופיה מה מלאכה שהותרה מכללה מוזהר ענוי שלא הותרה מכללה אינו דין שיהא מוזהר עליה וי"ל משום דאמ' בפ"ג דמכות (דף י"ז) דאפי' למ"ד עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין וש"מ מהכא דאע"ג דאיכא לאו הבא מכלל עשה בהדיא אפ"ה אין מזהירין מן הדין דהא הכא איכא לאו הבא מכלל עשה דכתיב ועניתם את נפשותיכם ואפ"ה אינו לומד אזהרה בענוי בק"ו ממלאכה אלא משום לא יאמר עונש בענוי וכדפי' ומכאן ק"ל הא דתניא בת"כ פ' שמיני דנפקא ליה אזהרת בהמה וחיה שאין להם סימן טהרה כלל מק"ו משפן וארנבת וחזיר שיש להם סימן א' של טהרה ואסרן התורה ופי' המגיד רפ"ג מהל' מאכלות אסורות אע"ג דאין מזהירין מן הדין משום שאלו כבר נאסרו בלאו הבא מכלל עשה בהדיא מאותם תאכלו מש"ה אפשר ללאו שלהם לבא מק"ו וא"א לומר כן כדמוכח הכא וכדפי' ובמילואים יתברר יותר:]

[מלואים: **חד** לאזהרה דיממא וחד לאזהרה דלילה כו' לא ידענא אי בעינן בכל דוכתא עונש דיממא ולילה כגון שבתות וי"ט ומוצאי שביעית ולי אפשר לומר דאע"ג דבשאר י"ט ושבתות ל"צ אזהרה ועונש ללילה בפ"ע דגם הלילה בכלל יום אלא משום דתלה רחמנא ענוי ואיסור מלאכה דיוה"כ מחמת כפרת היום כדכתיב תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו כי ביום הזה יכפר עליכם והוה אמינא כיון דאין ליל יוה"כ מכפר אלא היום בלבד כדאיתא בספ"ק דשבועות (דף י"ג) גבי כרת דיוה"כ ל"ל דקאמר הגמ' אלמה לא משכחת לה כגון דעבד בלילה ומית דלא אתא יממא לכפורי ליה אלמא אין הלילה מכפרת אלא עצם היום וכיון שכן ה"א הואיל ואין הלילה מכפרת אלא היום אין הלילה בכלל ענוי ואיסור מלאכה מש"ה איצטריך קרא לרבויא ליל יוה"כ כיומו לענוי ומלאכה:]

[מלואים: **וחד** לאפנוייי. ונ"ל לר"א דאית ליה ביבמות מופנה מצד אחד למידין ומשיבין גבי תושב ושכיר א"א לו ללמוד מגז"ש זו דעצם עצם כיון דאינו מופנה מב' צדדים דהא איכא למפרך כדפרכינן וכן על גז"ש דראב"י איכא ההיא פירכא גופה ובע"כ כר"פ ס"ל דהוא גופיה שבת איקרי וגם מגז"ש דענוי ענוי לר"א אי אפשר ללמוד וכמ"ש בסמוך:]

[מלואים: **דבי** ר"י תנא נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי ק"ל הא לתרווייהו לישני דפ"ג דנדה (דף כ"ג) אליבא דר"י ס"ל דגז"ש שאינו מופנה כל עיקר משיבין והכא יש להשיב מה לאי' נערה המאורסה שכן נוהג לעולם תאמר בענוי שאינו נוהג אלא ביוה"כ ועדיפא האי פירכא מהא דלעיל מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות ויו"ט והא איסור דנערה נוהג אפי' בחול ועוד איכא למפרך מה לנערה שכן יהרג ואל יעבור כדאמ' לקמן (דף פ"ב) מכאשר יקום משא"כ ענוי יוה"כ שנדחה מפני פיקוח נפש כדתנן לקמן עוברה שהריחה ועוד מה לנערה שכן בסקילה דחמיר משא"כ יוה"כ דבכרת דקיל וי"ל דעל דבר אשר עינה מופנה הוא דפשיטא דחיובא דבועל מש"ה הוא הו"ל מופנה מצד א' וס"ל לר"י דלמידין ואין משיבין כדאמרינן התם:]

[מלואים: **ונאמר** להלן ענוי פי' על דבר אשר עינה ואע"ג דלעיל לא נ"ל לתדר"י ענוי דיוה"כ אלא מענוי דויענך וירעיבך משום דדנין עינוי דבידי שמים זה מזה ובע"כ ה"ט דלא יליף לענוי יוה"כ מעל דבר אשר עינה משום דענוי זה אינו בידי שמים והכא לענין אזהרה יליף מיניה י"ל דאע"ג דעיקר ענוי לא יליף מיניה אלא מוירעיבך דבידי שמים הוא מ"מ אזהרה שפיר ילפינן מיניה:]

[מלואים: **היא** גופה שבת איקרי פירש"י וכיון דאקרי שבת לענין ענוי הו"ל כשבת לעונש ואזהרה וק"ל א"כ עונש דענוי ל"ל נילף משבת דבכרת [וי"ל] דא"כ ה"א דבעדים והתראה יהא בסקילה כשבת להכי כתיב עונש כרת בגופיה למימרא דאין בו אלא כרת לבד אפי' בהתראה אבל אזהרה שפיר גמר מהא דקרוי שבת וכ"ת הא בפי"א דמס' שבת (דף צ"ו) פליגי מקושש לשמואל מעביר ד' אמות ברה"ר הוי במתניתא תני תולש הוי ראב"י אומר מעמר הוי ופליגי בדאיסי דאמר דעל אחת מל"ט מלאכות אין חייבים עליו מר הא לא מספקא ליה ומר הא ומיהו חטאת וכרת חייבים אפי' על אותה מלאכה ולא אימעוט אלא מסקילה כמו שהוכיחו התוס' פ"ק דשבת (דף ו') וכן פירש"י התם וכיון שכן אפי' אי לא כתיב עונש גבי עינוי ממילא מדאקרי שבת לא הוי גמרינן אלא עונש הנוהג בכלל מלאכת שבת אבל לא סקילה דהא בשבת גופיה איכא חדא מלאכה דאינה בסקילה דהא אי אתה רשאי להחמיר עליו דמה"ט אמרינן בפ"ז דסנהדרין (דף נ"ב) דכל מיתה האמורה בתורה סתם הוא חנק הקלה מכל ד' מיתות ומשמע שם בפי"א דשבת דכ"ע אית להו הא דאיסי ואפ"ת דאיכא מאן דלית ליה הא דאיסי מ"מ ראב"י ודאי אית ליה הא דאיסי דהא אמר התם מקושש מעמר הוה ונ"מ להא דאיסי אלמא ס"ל כוותיה וא"כ מאי פריך הכא ראב"י מ"ט לא אמר כר"פ הא כיון דאית ליה דאיסי ואיכא חדא דאין חייבין עליו סקילה אי ס"ד דענוי ילפינן משבת לאזהרה עונש דענוי ל"ל נילף נמי לעונש משבת

ואפ"ה אינו בסקילה כיון דבשבת גופיה איכא דא"ח עליו סקילה אלא כרת לחוד אי אתה רשאי להחמיר עליו וליכא למימר דר"פ ס"ל כר"י דאמר הבערה ללאו יצתה בפ"ז דשבת (דף ע') א"נ כמ"ד בספ"ק דעירובין לוקין על תחומין דברי תורה דכתיב אל יצא איש ממקומו הילכך אי לא כתבעונש גבי ענוי אלא מדאיקרי שבת ה"א דדמי להבערה או לתחומין דאינן בכרת ליתא דא"כ מאי פריך ורב אחא ב"י מ"ט לא אמר כר"פ נימא דלא ס"ל כר"י ותחומין דרבנן וליכא באיסור שבת איסור ואזהרה בלי כרת וא"כ אי אפשר ללמוד אזהרה לענוי מדאיקרי שבת דא"כ עונש דענוי ל"ל. תיפוק ליה נמי מדאיקרי שבת די"ל אי לא כתב עונש דעינוי ונילף לעונש מדקרוי שבת ה"א בסקילה כשבת ואע"ג דאיכא חדא בשבת דאינה בסקילה אפ"ה הואיל וכל מלאכות שבת בסקילה ולא נפיק מכללא אלא חדא דאינו בסקילה הוי מדמינן עונש דענוי לכללא ותדע דהא בפכ"ד דשבת (דף קנ"ד) א' במסקנא דמחמר בלאו נמי לא מחייב אלא באיסור בעלמא כדפי' המפרשים וא"כ אזהרה לענוי מנ"ל מדאיקרי שבת הא איכא מחמר דגבי שבת גופיה אינו אפי' בלאו ואזהרה אלא ודאי ש"מ דראוי ללמוד מכללא מיהו זה יש לדחות דא"כ דנילף ממחמר למנ"מ קרי' רחמנא לענוי שבת ועוד א"ל דר"פ ס"ל כמ"ד התם מחמר שוה לאזהרה ועונש לכל מלאכות שבת מ"מ בלא ראיה זו איכא לשנויי כדשנינן:]

דף פא:

[מלואים: **ביציאתו** מנין ת"ל מערב עד ערב כלומר עד ועד בכלל וק"ל הניחא למ"ד עד ועד בכלל אלא למ"ד עד ולא עד בכלל ביציאתו מנ"ל ובג' מקומות בגמרא מצינו פלוגתא בזה. א) פ"ד דערכין (דף י"ח) תניא מיום הראשון עד יום השביעי יכול א' ולא א' בכלל ז' ולא ז' בכלל כענין שנאמר מראשו ועד רגלו ראשו ולא ראשו בכלל רגליו ולא רגליו בכלל ת"ל עד יום הא' ועשרים לחודש בערב פי' וא' בכלל מרישא דקרא בערב תאכלו מצות רבי אומר אין צריך א' וא' בכלל ז' וז' בכלל. ב) במנחות פ' ר"י (דף ס"ח) גבי חדש בזמן שאין בהמ"ק קיים דתלה רחמנא בעד עצם היום הזה דאיכא למ"ד דהאיר המזרח מתיר דעד ולא עד בכלל ואיכא למ"ד כל יום הנף אסור דעד ועד בכלל. ג) בפ"ק דנזיר תניא עד מלאת הימים שומע אני מיעוט ימים ב' ת"ל קדוש יהיה גדל פרע אין גידול שער פחות משלושים יום דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר אין צריך הרי הוא אומר עד מלאת הימים אלו הן ימים שצריכין למלאות הוי אומר ל' ומסיק דבעד ועד פליגי ר' יאשיה [סבר] עד ולא עד בכלל ור' יונתן סבר עד ועד בכלל. וי"ל היכא דמוכח כ"ע מודו תדע דהא גבי מראשו ועד רגליו לכ"ע עד ולא עד בכלל כדמוכיח התם הגמרא אי משום

דשאני סימן דגופו מסימן דראשו ואי משום דכתיב לכל מראה עיני הכהן וה"נ אמרינן התם אליבא דרבי דס"ל עד ועד בכלל דאפ"ה צריך קרא גבי ערכין דבן ה' ובן כ' כלמטה משום דשקולי משקלי קראי מכדי כתיב מבן חודש ועד בן ה' פי' דמשמע דבן ה' כלמטה לרבי מבן ה' תו ל"ל הלכך אישתקלו להו אלמא לרבי אע"ג דמיום א' עד בכלל מ"מ מבן ה' אין עד בכלל אלא בן ה' כלמטה וה"נ גבי מערב עד ערב מוכח דעד בכלל מכדי כתיב ועניתם בערב תו מערב דכתיב ל"ל הו"ל למיכתב ועניתם בערב עד ערב אלא ע"כ מש"ה כתיב מערב לגלות על ועד ערב דסיפא דקרא דמה מערב דרישא בע"כ עד ועד בכלל דהא כתיב ועניתם בערב דמשמע דגם הערב בכלל ענוי אף עד ערב דסיפא נמי עד ועד בכלל וכ"ת א"כ למ"ד עו"ע בכלל מערב ל"ל י"ל דאורחא דקרא הוא לכתוב גבי ועד מהיכן התחלה בל' מכאן ועד כאן תדע הא לרבי דס"ל עד ועד בכלל וממילא בן ה' כלמטה דהא כתיב ועד בן ה' אלא משום דשקולי משקלי קראי דהא כתיב ואם מבן ה' ועד בן כ' ומבן ה' לרבי בן ה' בכלל ומש"ה צריך לאתויי במתניתין דבן ה' כלמטה והשתא תקשה לא לכתוב מבן ה' כלל אלא ועד בן כ' לחוד א"ו אורחיה דקרא הוא ומ"מ למ"ד עד ולא עד בכלל כיון דאיכא למדרש דרשינן וה"נ אמרינן בפ"ב דפסחים (דף כ"ד) גבי לאוי יתירא כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירא וה"נ אמרינן גבי דברה תורה כלשון ב"א כל היכא דאיכא למדרש דרשינן כמ"ש בחידושי למס' מגילה רפ"ב גבי ק"ש בכל לשון בשם התוס':]

[מלואים: **ת"ל** מערב ועד ערב וערב לילה הוא וקמ"ל קרא דצריך להתענות קצת מליל של יציאתו משום תוספת וכ"ת מנ"ל דהאי עד ערב משום תוספת הוא ובמקצתו סגי דלמא כל הלילה במשמע כיון דעד ועד בכלל וגזה"כ הוא גבי ענוי שצריך להתענות ב' לילות והיום שבינתיים דהא גבי עד עצם היום דגבי חדש למ"ד עו"ע בכלל כל יום הנף אסור ולא אמרינן דבמקצתו סגי ואע"ג דגבי עונש כתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה דמשמע עצומו של יום ולא הלילה שלאחריו הנ"מ דלא ענוש כרת עליה אבל עשה דועניתם דבהאי קרא מיהו איכא אליל זו וי"ל גבי מצות עינוי נמי כתיב קרא בעשור לחודש תענו דמשמע דווקא בעשור ולא בלילה שלאחריו ובע"כ כי רבי קרא ועד ערב ללילה שלאחריו מקצתו רבי ומשום תוספת דומיא דתשעה לחודש דרישא דקרא דרבי ליה משום תוספת ענוי ובמקצתו סגי:]

[מלואים: **ה"ג** בספרים דידן אין לי אלא יוה"כ יו"ט מנין ת"ל תשבתו שבתות מנין ת"ל שבתכם ונ"ל דגירסא משובשת היא דמרבה י"ט הקלי' קודם לשבת החמור דודאי אי לא הוי כתיב אלא חד רבויא לא היינו מרבים יו"ט אלא שבת אלא ה"ג אין לי אלא יוה"כ

שבת מנין ת"ל תשבתו יו"ט מנין ת"ל שבתכם דגם יו"ט שבת מקרי וכדכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת והיינו ממחרת יו"ט ראשון של פסח כדילפינן לה במנחות פרק ר"י (דף ס') וה"ג בכל הספרים בפ"ק דר"ה (דף ט') והכי גרסי הרי"ף והרא"ש:]

[מלואים: **הא** כיצד כ"מ שנאמר שבות נ"ל דהא כ"מ שנאמר שבות לא אתי לרבויא מידי אלא לסימנא בעלמא נקטיה וכה"ג מצינו רפ"ג דמגילה (דף כ"א) דתנן זה הכלל כל מקום שיש בו מוסף ואינו יו"ט קורין ד' דלא מרבי בזה הכלל מידי אלא לסימנא בעלמא נקטיה כדמסיק התם הגמרא וכה"ג מצינו בהרבה מקומות וה"נ האי כ"מ שיש בו שבות אשבתות ויו"ט דאיירי קאי וסימנא בעלמא הוא והתוס' בפ"ק דר"ה פירשו דהאי כ"מ אתי לרבות שביעית ואני תמה אם איתא דאפשר ללמד חד מחבירו לענין תוספת ל"ל לרבויי לשבתות ויו"ט נילף כולהו לתוספת מיוה"כ אלא ודאי חד מחבריה אי אפשר למילף וכולהו מיוה"כ א"א למילף מה ליוה"כ שכן מוזהרין על הענוי משא"כ כולן ומשבת אי אפשר למילף ליו"ט שכן חמיר שבכרת וסקילה ואסור באוכל נפש משא"כ יו"ט ה"נ א"א למילף שביעית מכולן אפי' מיו"ט שכן קל מכולהו שאין איסורו נוהג אלא במחובר אבל יו"ט אסור אפי' במלאכת תלוש ובחי' למס' ר"ה יתבאר עוד:]

[מלואים: **וכי** בט' מתענין הקשו התוס' בפ"ק דברכות (דף ח') מאי קשיא ליה הא כתיב בראשון בי"ד יום לחודש בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו וה"נ נימא מאי ערב של עשירי ותירצו שאני התם דכתיב תאכלו לבסוף דמשמע הכי בראשון בי"ד בלילה תאכלו מצות אבל הכא כתיב ועניתם קודם לבערב דמשמע ועניתם מיד ביום התשיעי. ולי אפשר לומר דמבערב שני קדייק דב' ערב כתיבי גבי הדדי ועניתם בערב מערב וגו' והו"ל למיכתב ועניתם בט' לחודש בערב ועד ערב ונהי דבערב קמא איצטריך ואי לא הוי כתיב אלא בט' לחודש מערב ועד ערב ה"א דקאי אט' לחודש דצריך להתענות בו מערב עד ערב לכן נאמר בערב דמשמע ערב של עשירי כמו בערב דהתם משמע ט"ו אלא מערב שני ל"ל א"ו תרי מילי קא' קרא ועניתם מיד בתשיעי לחודש והדר קאמר בערב כלומר ערב של עשירי ועליה קא' קרא מערב ועד ערב תשבתו ולפי"ז אין צריך למאי דפי' לעיל דהא מערב אורחיה דקרא הוא אלא למאן דיליף לתוספות מחול על הקודש מהכא אי ס"ל כמ"ד עד ועד בכלל וכדפי' לעיל אבל לא לחייא בר רב מדיפתי דמפיק מהכא לאוכל ושותה בתשיעי:]

דף פג.

טבל ושביעית שביעית. נ"ל דה"ה נבילה ושביעית שביעית דשביעית אינו אלא עשה ונבילה בלאו דחמיר מעשה וכדאמ' בפ"ק דיבמות אטו עשה דוחה ל"ת לאו ל"ת חמיר מיניה והא דעשה דוחה ל"ת אינו אלא גזירת הכתוב וכ"ש לאו הבא מכלל עשה דדמי לל"ת דקילא מל"ת גמור והא דנקט טבל ושביעית ולא נקט נבילה ושביעית שביעית וכ"ש טבל דחמיר מנבילה דשביעית איידי דאיירי ברישא וסיפא בטבל נקט לה נמי במציעתא ולאו דווקא:

טבל ונבילה נבילה וטעמא משום דטבל חמיר דבמיתה ונבילה בלאו דקיל וכ"ש שביעית דאינו אלא בעשה וק"ל הא מ"מ טבל קיל מהן דיש היתר לאיסורו ע"י הפרשה ונבילה ושביעית אין היתר לאיסורן והכי נמי אמרינן בפ"ז דחולין (דף ק"א) גבי נטמא בשר קדשים ואח"כ נטמא הגוף ואכלו דפוטר ר"י הגלילי ופריך יבא איסור טומאת הגוף דחמיר שבכרת ויחול על איסור טומאת בשר דקיל שאינו אלא בלאו ושני רב אשי מאן לימא לן דטומאת הגוף חמיר דילמא טומאת בשר חמיר דלית ליה טהרה במקוה והשתא איסור לאו דאין לו היתר חמיר מאיסור טומאת הגוף דבכרת הואיל ויש לו היתר ע"י טהרה במקוה כ"ש דאיסור נבילה חמיר נגד איסור טבל דאינו אלא במיתה דקיל מכרת כדאמ' בפ"ב דפסחים (דף ל"ב) גבי וחטאה בשגגה דגבי מעילה דבמיתה הואיל ונבילה אין לה היתר וטבל יש לו היתר ואפ"ת דשביעית דאינו אלא בעשה דקיל טפי מלאו חומרא דידיה דאין לו היתר לאיסורו לא חשיב חומר לגבי איסור טבל דבמיתה מ"מ נבילה דבלאו דדמי לטומאת בשר ודאי קשה דהשתא איסור לאו דאין היתר לאיסורו חמיר מאיסור כרת דיש היתר לאיסורו כ"ש דחמיר מאיסור מיתה דיש היתר לאיסורו ואפ"ת דהא דאמר ר"א דילמא טומאת בשר חמיר לאו דחמיר יותר מטומאת הגוף קאמר מה"ט דל"ל טהרה במקוה אלא ה"ק דילמא טומאת בשר חמורה ושקולה כטומאת הגוף דהא חומרא דל"ל טהרה במקוה חמורה ושקולה ככרת דאידך ואין כאן איסור חמור על קל מ"מ כ"ש דאיסור לאו דנבילה חמיר ושקיל נגד איסור מיתה דטבל דקיל מכרת ואמאי טבל ונבילה נבילה כיון דשקולין הן אין כאן משום הקל הקל והי מינייהו דבעי ליכול וליכא למימר דנבילה נמי יש היתר לאיסורו לכי מסרחא ואינה ראויה לגר דנותן טעם לפגם שרי כדאמ' בפ"ז דע"ז (דף ס"ח) ואע"ג דטומאת בשר נמי שרי לכי מסרחא דנותן טעם לפגם ודאי שרי אפי' בקדשים מ"מ חשיב אין היתר לאיסורו נגד טומאת הגוף דיש לו היתר ע"י טבילה חוץ מהיתר זה דנותן טעם לפגם דהא בשר קדשים דמסרחא ואכלן בטומאת הגוף לית לן בה משא"כ טומאת [בשר] דהיתר ע"י טבילה אין לו דא"כ הא

היתירא דנותן טעם לפגם בטבל נמי איכא והו"ל תרתי נותן טעם לפגם ויש לו היתר ע"י הפרשה ודמי לטומאת הגוף אבל נבילה נהי דיש לה היתר דנותן טעם לפגם היתר אחר אין לה ודמי לטומאת בשר והדרא קושיא לדוכתא אמאי מאכילין אותו נבילה דווקא ולא טבל:

בדאפשר בחולין פי' רש"י שיש די בחולין של טבל זה להאכילו לאחר שתנטל תרומתו כ"ע לא פליגי דמתקנינן ליה ומספינן ליה כי פליגי דלא אפשר בחולין אא"כ אוכלו את כולו וקאמר מאכילין אותו הטבל כמות שהוא ולא יפרשו ממנו תרומתו להאכיל תרומה לעצמן וחולין לעצמן ובן תימא אומר מוטב שיפרישו תרומתו ויאכילוהו כ"א לעצמו ולא יאכילוהו טבל כמות שהוא וק"ל דא"כ מ"ט דת"ק דאמר מאכילין אותו טבל כמות שהוא הא כיון דקיי"ל חטה אחת פוטרת את הכרי יפריש חטה אחת דהו"ל פחות מכשיעור ואפי' לר"י דאמר לעיל (דף ע"ד) חצי שיעור אסור מה"ת אפ"ה כיון דאין בו מלקות קיל מטבל דבמיתה אע"ג דיש היתר לאיסורו דהא טבל ונבילה לכ"ע נבילה אע"ג דנבילה איסור מלקות אפ"ה קילא מטבל אע"ג דאין היתר לאיסור נבילה ולא חזיא לשום אדם כ"ש חצי שיעור דתרומה אע"ג דאין היתר לאיסורו מ"מ קילא מטבל הואיל ואינו בר מלקות וגם חזיא לכהן ול"ל דת"ק כר"ש ס"ל דאמר בפ"ג דמכות (דף י"ג) דחטה א' חשיבא בריה וחייב עליה בכ"ש אי נמי כר"ש דברייתא דהתם דאמר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן דא"כ ל"ל לרבה לעשות פלוגתא חדשה בין ת"ק לב"ת אי תרומה חמורא או טבל לימא כ"ע תרומה חמורה ות"ק כר"ש וב"ת כרבנן דר"ש דאינו חייב בפחות מכזית לפיכך תרומה [לעצמה] ובחטה א' דהו"ל חצי שיעור ולית לן בה והא נמי ליכא למימר דהאי טבל בטביל לתרומת מעשר מיירי דיש לה שיעור מה"ת ואין חטה א' פוטרתה ליתא דקאמר תרומה ולא טבל טבל ולא תרומה וסתם תרומה היינו תרומה גדולה ואע"ג דאי טביל לתרומה גדולה ממילא טביל נמי למעשרות ולת"מ דהא תרומה גדולה קודמת לכל ולתרומת מעשר יש שיעור מה"ת די"ל כיון דסתם תרומה היינו תרומה גדולה ופליגי אי מאכילין אותו הטבל כמות שהוא או התרומה לאחר הפרשתה מיירי דסגי ליה בחולין ובתרומה גדולה שבה לאחר הפרשתה וא"צ להאכילו הת"מ אי נמי בהקדים מעשר ראשון בכרי לת"ג ותו אינו טביל אלא לתרומה גדולה בלבד ועוד אי טבל ותרומה דפליגי בטביל לתרומת מעשר מיירי א"כ לקמן דמוקי לה להא דאמר רבה בדאפשר בחולין בשבת ובטבל דרבנן כגון בעציץ שאינו נקוב הו"ל לאוקמי בטבל של דמאי דרבנן דשכיח טפי מעציץ שאינו נקוב אבל אי מיירי בתרומה גדולה ניחא דתרומה גדולה בדמאי ליכא דלא נחשדו ע"ה על תרומה גדולה כדאמרינן בפ"ק (דף

ט') ועוד ק"ל על פירש"י אי האי בדלא אפשר בחולין בדאפשר לטבל זה בהפרשה אלא דלאחר הפרשה לא סגי ליה בחולין שבו לחוד אא"כ אוכל גם התרומה מש"ה ס"ל לת"ק דמוטב להאכילו הטבל כמות שהוא מלהפריש תרומתו ויצטרך לאכול גם התרומה משום דתרומה חמורה דאכתי קשה יפריש התרומה ויערבנו ויבטלנו בתוך החולין ואפ"ת דמיירי מטבל גמור דבעי הפרשה ת"ג ומעשר ראשון ותרומת מעשר אפ"ה חולין הוי רובא נגד כולן ומה"ת ברובא בטיל והא דבעי ק"א אינו אלא מדרבנן כדמוכח בפ"ה דנדה (דף מ"ז) וכדפירשו התוס' התם והשתא אפ"ת דלא סגי ליה עד דאכיל הכל עם התרומה גדולה ותרומת מעשר שבו מ"מ יש לו תקנה להפקיע איסור תרומות שבו ע"י עירוב וביטול ברוב ואפי' למאי דפי' הר"ן בפ"ג דחולין בשם הראב"ד דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מה"ת אפ"ה הא ניחא טפי דאינו אלא איסור בעלמא מלהאכילו בטבלו דהוי במיתה דהא טבל ונבילה נבילה כ"ש הא דקיל טפי מנבילה וכדפירשתי גבי חצי שיעור ועוד ק"ל אי האי אפשר בחולין ולא אפשר דקאמר רבה היינו בשיש לו די בחולין שבו לבד בלי התרומה שיפריש ממנו א"כ מאי כ"ע לא פליגי דקאמר דמה ענין זה לפלוגתא דת"ק וב"ת דפליגי בדליכא אלא איסורא הי מינייהו חמיר אבל באפשר בהיתירא אפי' למסקנא דמוקי לה להאי דאפשר בחולין דקאמר היינו בשבת דא"א לבא להיתר אלא ע"י איסורא אין זה מעין פלוגתייהו דפליגי באי אפשר אלא ע"י אכילת איסור הי מינייהו חמיר והו"ל לרבה למימר הא מילתא באפי' נפשיה בדאפשר בחולין מתקנינן ליה ומספינן ליה ואפי' בשבת ובעציץ שאינו נקוב וכדמסיק ולא לתלותו בפלוגתא דת"ק וב"ת דאין זה מעין פלוגתייהו כלל. לכן נ"ל לפרש דהא דקאמר בדאפשר בחולין כ"ע ל"פ פי' בדאפשר לתקן את הטבל ואפשר להאכילו החולין בין שדי לו בחולין שבו לחוד לאחר שיתקננו בין שלא די לו אא"כ אוכל גם התרומה מ"מ הוי בכלל אפשר בחולין אי מטעמא דחטה אחת פוטרת ואי משום דאפשר לבטלו ברוב החולין ואפי' ת"ק מודה בהא דתרומה ולא טבל והשתא ניחא דקאמר כ"ע לא פליגי פי' אע"ג דבכה"ג מאכילין אותו ג"כ את התרומה ש"ד ואין מאכילין אותו בטבלו דאילו תרומה יש לה תקנה על ידי ביטול מה שאין כן טבל דאין לו תקנה והשתא הא דקאמר בדאפשר בחולין כ"ע לא פליגי הוי כעין פלוגתייהו אע"ג דפליגי אי טבל חמור אי תרומה אפ"ה אם אפשר לתקן הטבל אע"ג דלא סגי ליה בחולין שבו לחוד אא"כ אוכל גם התרומה אפ"ה לכ"ע מתקנינן ליה ומספינן ליה אפי' התרומה שבו אע"ג דלת"ק תרומה חמורה מטבל מ"מ תרומה זו יש לה תקנה ע"י ביטול משא"כ בטבל כי פליגי בדלא אפשר בחולין פי' שא"א להביא הטבל לחולין ע"י הפרשה כגון שהטבל הוא של אחר ואין בעל הכרי כאן דקיי"ל התורם

שאין שלו אין תרומתו תרומה כדתנן בפ"ק דתרומות אי נמי כגון שקצרו אדם טמא מן המחובר דלא היה לו שעת הכושר להפריש תרומה בטהרה והתורה אמרה תתן לו ולא לאורו וכדאמרינן בפ"ב דפסחים (דף ל"ג) בהחמיץ הדגן במחובר אליבא דרנב"י דאין לו תקנה בהפרשת תרומה ואפי' אם רוצה להפריש עליו ממקום אחר הואיל וא"א להפריש עליו מיניה וביה כדמוכח שם באותה סוגיא וכמ"ש שם בחידושי ובתשובה וכיון דא"א להביא הטבל לידי הפרשה ואיכא טבל כזה ותרומה לפניו בהא פליגי מר סבר טבל חמור וכו' וכ"ת למאי דפירשתי דהא בדאפשר בחולין כו' היינו בדאפשר להביא הטבל לחולין ע"י הפרשה אע"ג דלא סגי לי' אא"כ אוכל נמי את התרומה מ"מ מודה ת"ק דמתקנינן ליה ומספינן ליה החולין והתרומה ע"י ביטול א"כ מאי האי דקאמר בסמוך אפשר בחולין פשיטא לא צריכא בשבת בשבת נמי פשיטא הכא במאי עסקינן בעציץ שאינו נקוב דרבנן ומשמע אף על גב דמוקי בעציץ שינוייא קמא דשבת במקומו כי היכא דלא תקשה אפשר בחולין פשיטא והשתא כיון דהאי אפשר בחולין היינו ע"י ביטול אפי' אי איירי בחול טובא קמ"ל דאע"ג דעציץ שאינו נקוב דרבנן ומדרבנן אסור לבטל איסור וקמ"ל שידחה איסור דרבנן דביטול איסורא מפני איסור טבל דרבנן דהא השתא נמי דמוקי לה בשבת קמ"ל כה"ג דידחה שבות דהפרשת תרומה דרבנן מפני איסור טבל דרבנן ל"ל לאוקמי בשבת לק"מ דודאי כמו בשל תורה טבל חמיר מנבילה דזה בלאו וזה במיתה ה"נ בדרבנן טבל דרבנן חמיר מנבילה דרבנן כגון של עוף למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת וטבל דרבנן ונבילה דרבנן מאכילין אותו נבילה דהא ודאי כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון וה"ה כל כיוצא בזה ואי מיירי בחול וקמ"ל דנדחה איסור ביטול איסורא דרבנן מפני איסור טבל דרבנן אכתי תקשה פשיטא דאיסור טבל דרבנן יש בו דרא דמיתה בטבל של תורה משא"כ בביטול איסור אפ"ת שהוא מן התורה באיסור של תורה אינו אלא איסורא בעלמא וא"כ מאי קמ"ל רבה דאיסור קל נדחה מפני איסור חמור הא בהדיא קתני מאכילין אותו הקל הקל אבל השתא דמוקי לה בשבת טובא קמ"ל אע"ג דגזרו על הפרשת תרומה בשבת משום מתקן ודמי למלאכה וחמיר טובא דיש בו דרא דמיתת ב"ד בשל תורה דחמיר ממיתה בידי שמים של טבל אפ"ה נדחה איסור הפרשה החמור מפני איסור טבל הקל מטעמא דמסיק דאי שרית ליה בעציץ שאינו נקוב וכו' ועוד י"ל דהא אמר רב אשי רפ"ק דביצה (דף ד') דבדרבנן מבטלין איסור לכתחלה ואפי' למאן דמפ' דהא דמבטלין בדרבנן היינו דווקא דומיא דהתם דמיקלי קלי איסורא אבל בעלמא לא מ"מ כיון דחזינן דאקילו רבנן בהא לבטל בדקלי איסורא אלמא קל היה לרבנן

בהא מילתא מסתברא דראוי לדחות אפי' מפני איסור טבל דרבנן ואי הוה מוקי לה להא דרבה בחול אכתי תקשה פשיטא דביטול איסור דרבנן נדחה מפני איסור טבל דרבנן:

דף פה.

נענה ר"י ואמר אם במחתרת. ק"ל הא ר"י גופיה [אמר] בפ"ח דסנהדרין (דף ע"ד) ובפ"ב דע"ז מנין שאם אומרים לו לאדם עבוד ע"ז ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם והשתא אמאי לא נ"ל מהא לפיקוח נפש שדוחה שבת כדיליף שמואל בסמוך מהא והא עדיפא דל"ל פירכא וי"ל דאי לאו ק"ו זה דמחתרת לר"י הוה מוקים לוחי בהם בשאר מצות אבל בע"ז יהרג והוה דריש לבכל נפשך כר"א לעיל דבע"ז יהרג ואל יעבור השתא דאיכא ק"ו לכל המצות שפיקוח נפש דוחה אותן מהשתא בע"כ וחי בהם לע"ז אתי שיעבור ואל יהרג:

ומה זה שספק על ממון בא כו' ק"ו לפיקוח נפש שדוחה את השבת ק"ל היכא נ"ל פיקוח נפש מבא במחתרת הא התם לאו מטעמא דפיקוח נפש דוחה רציחה הוי דהא אמ' לעיל אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש חוץ מע"ז ג"ע וש"ד ואע"ג דפליג ר"י אע"ז כדפי' בסמוך אש"ד ודאי לא פליג דהא סברא היא מאי חזית דדמא דידך סומק טפי כדאמ' לעיל (דף פ"ג) ותדע דהא בפ"ד דע"ז משמע לכאורה דרבא כר"י ס"ל דאמר רבא התם הכל היה בכלל לא תעבדם כשפרט הכתוב וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס ואפ"ה בש"ד מודה שיהרג כדאמ' לעיל אלא שהתוס' שם בפ"ד פי' דרבא שפיר אית ליה דבע"ז יהרג מ"מ הדבר מוכרע מעצמו דבש"ד מודה דיהרג מסברא דמאי חזית וכיון שכן הא דניתן להצילו בנפשו של בא במחתרת לאו משום פיקוח נפש הוא דהא אין פיקוח נפש דוחה רציחה א"ו לאו משום ה"ט הוא ואיך יליף מיניה לפיקוח נפש שדוחה שבת וכ"ת היינו הא דקאמר בסמוך מדר"י דילמא כדרבא דאמר מ"ט דמחתרת חזקה פי' טעמא לא הוי משום פיקוח נפש אלא משום התורה אמרה בא להרגך השכם והרגו דהו"ל רודף משו"ה ניתן להצילו בנפשו אבל פיקוח נפש לא תלמוד מהא א"כ איך מסיים עלה אשכחן ודאי ספק מנלן הא ודאי נמי לא אשכחן מהא דהכא לאו משום פיקוח נפש הוא אלא משום דרודף הוא וכמו דלא נפקא מהא ספק ודאי נמי לא נפקא מהא:

דף פה:

ועבודה דוחה את השבת ק"ו לפיקוח נפש שדוחה את השבת ק"ל הא איכא למימר קבורת מת מצוה תוכיח שדוחה עבודה מולאחותו ואינו דוחה שבת דהכי אמרינן בפ"ק

דיבמות (דף ז') שתהא רציחה דחייבי מיתות ב"ד דוחה שבת מק"ו דעבודה שדוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה וקאמר קבורת מת מצוה תוכיח שדוחה את העבודה ואינו דוחה את השבת וי"ל דודאי הא דקבורת מת מצוה דוחה עבודה היינו קודם שהתחיל בעבודה דהוי דומיא דמעם מזבחי אבל כשהתחיל כבר בעבודה דהוי מעל מזבחי אינו דוחה עבודה דהרי הא דמת מצוה דוחה עבודה נ"ל מולאחותו הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו מטמא למת מצוה והא לא דמי למעל מזבחי אלא למעם מזבחי דהא עדיין לא התחיל בהקרבת פסחו ותדע דהא אמרינן התם שתהא מת מצוה גופיה דוחה שבת מק"ו מדדוחה עבודה ועבודה דוחה שבת ובמסקנא נ"ל בפ"ד דסנהדרין (דף ל"ה) מקרא דאין רציחה דוחה שבת והשתא אין למילף למת מצוה שדוחה שבת מק"ו דעבודה דרציחה תוכיח שדוחה עבודה מעם מזבחי ואינו דוחה שבת ואי מת מצוה דוחה אפי' מעל מזבחי הא איכא למיפרך מה לרציחה שאינו דוחה עבודה מעל מזבחי לפיכך אינו דוחה שבת תאמר במת מצוה שדוחה עבודה אפי' במעל מזבחי ודין הוא שתדחה שבת אלא ודאי מת מצוה אינו דוחה מעל מזבחי [הילכך] מה"ט ליכא למיפרך לק"ו דר"ע גבי פיקוח נפש ולמימר רציחה תוכיח שדוחה עבודה דמעם מזבחי ואינו דוחה שבת דמה לרציחה שכן אינו דוחה למעל מזבחי תאמר בפיקוח נפש דלהחיות שאפי' מעל מזבחי דוחה מיהו ק"ל דאמר אביי התם השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו משבת. והא דכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ההוא בקרבן יחיד שאינו דוחה שבת וא"כ לפ"ז י"ל דכמו שמעם מזבחי בקרבן יחיד מיירי ה"ה סיפא דקרא דדייקינן מיניה אבל להחיות אפי' מעל מזבחי בקרבן יחיד מיירי דלא דחי שבת אבל קרבן ציבור דחמיר דדחי שבת איכא למימר דאפי' להחיות נמי לא והשתא ליכא ק"ו לפיקוח נפש שדוחה שבת מדדוחה עבודה הא אינו דוחה אלא עבודה שאינו דוחה שבת דהיינו קרבן יחיד אבל עבודה של קרבן צבור שדוחה שבת אין פיקוח נפש דלהחיות דוחה אותה וה"ה לפיקוח נפש דאינה דוחה שבת דהא אין כאן ק"ו וי"ל למאי דפירשו התוס' התם ניחא שהקשה לאביי נילף מת מצוה מק"ו כיון דליכא למימר רציחה תוכיח ותירצו דהכי קאמר אביי היכא פשיטא לך לומר רציחה תוכיח שדוחה עבודה הא איכא למימר שאינו דוחה מק"ו וא"כ הדרא קושיא לדוכתא תהא קבורת מ"מ דוחה [שבת] מק"ו וא"כ אביי גופיה לא אמר הכי משום דס"ל דאין רציחה דוחה קרבן ציבור מעם מזבחי אלא תמיה בעלמא קא מתמה אהא דאמר התם רציחה תוכיח אבל לקושטא דמילתא ס"ל נמי דאפי'

קרבן ציבור דוחה רציחה דמעם מזבחי אלא דלא ידע להא דרשא דמזבחי המיוחד לי דמסיק לה רבא התם:

חטאת ואשם ודאי מכפרין פירש"י ומסתמא תשובה איכא שאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן וק"ל דבפ"ק דזבחים (דף ז') אמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא תשובה זבח רשעים תועבה ואי דאיכא תשובה הא תניא עבר על מ"ע ושב לא זו משם עד שמוחלין לו אלא ש"מ דורון היא והשתאהאיך ס"ד דליכא תשובה הא ודאי איכא דאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן וי"ל דלא דמי עולה לחטאת ואשם דעולה אי איכא כמה עשה גביה מכפרת כדאמרינן התם והשתא י"ל דעבר על כמה [עשין] ועל מקצתן שב ומביא עולה ועל מקצתן לא שב והשתא קאמר אי לא שב פי' ממקצתן ועולה דאייתי על אידך מקצת ששב ותימא דמכפר בעולה זו על אלו שלא שב הא זבח רשעים תועבה והא ודאי דאינו מכפרת עליהם אבל חטאת ואשם דעל כל חטא צריך להביא קרבן בפני עצמו בע"כ מתחרט דאל"כ לא היה מביא מ"מ איני יודע למה דחק לפרש דבחטאת ואשם איכא תשובה דאל"כ לא היה מביא קרבן תיפוק לי' בלאו הכי הא טעונין וידוי כדכתיב גבי חטאת עולה ויורד והתודה וה"נ כתיב גבי אשם גזילות בפ' נשא והתודה ורש"י גופיה פי' כן במס' שבועות בפ"ק (דף י"ג) אהא דקאמר התם חטאת ואשם אינן מכפרין אלא על השבין דכתיב והתודו את חטאתם והתודה את חטאתו מ"מ לי נראה דחטאת ואשם שבאין על השוגג בלא תשובה נמי מכפרים וראיה לדברי מהא דר"ל בפ"ק דכריתות (דף ד') דיוה"כ אינו מכפר אלא על השבין מחטאת ואשם שאינן מכפרין אלא על השבין ודחי לה לא אם אמרת בחטאת ואשם שכן אינן מכפרין על המזיד כשוגג תאמר ביוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג ת"ל אך חלק ודייק עלה מאי שבין ומאי שאינן שבין אילימא שבין שוגג שאינן שבין מזיד הא קתני לא א"א בחטאת ואשם אלא שבין דאמר יכפר עלי חטאתי שאינן שבין דאמר לא יכפר עלי חטאתי ודייק מינה האומר לא יכפר עלי חטאתי אינה מכפרת ומדלא מוקי לשבין ואינן שבין כפשוטא דעשה תשובה ומתחרט ובשלא עשה תשובה ש"מ דבחטאת ואשם שבאין על שוגג א"צ תשובה והא דכתיב גבי חטאת ואשם והתודה למאי דפי' צ"ל דאין וידוי מעכב לכפרה ואינו אלא למצוה בעלמא ותמיהני על רש"י דפי' בסוף פ"ק דשבועות להא דשבין ואין שבין כפשוטא דמיירי לענין תשובה ממש איך נעלם ממנו גמ' זו דפ"ק דכריתות והא דאמר רבא עולה דורון הוא דאי לא עביד תשובה זבח רשעים תועבה היינו משום דעולה בא על מזיד וכ"ת למאי דפירשתי דשוגג א"צ תשובה מנ"ל לרבא להוכיח דעולה דורון הוא משום דאי לא עביד תשובה זבח רשעים תועבה דילמא עולה בא על שגגת עשה כמו

חטאת שבא על שגגת כרת והשתא מכפרת עולה כפרה גמורה כיון דא"צ לתשובה אלא ע"כ דשוגג נמי צריך תשובה ואכתי אי דליכא תשובה זבח רשעים תועבה י"ל (דמש"ה) [דמשום] הא גופיה לא מ"ל בשוגג ובדלא שב משום כיון דתניא עבר על מ"ע ושב מוחלין לו מיד אלמא תשובה לחוד עוקר העון לגמרי א"כ בשוגג א"צ קרבן דשוגג שב ועומד הוא וכדאמ' בשילהי מנחות (דף ק"ט) כהן שעבד ע"ז ושב קרבנו ריח ניחוח ואמ' במאי אילימא בשוגג מאי ושב שב ועומד הוא אבל בעבירות חמורות דבמזיד אין מכפר לו מיד אפי' אי שב שוגג בעי כפרה חטאת או אשם כיון דשוגג דמי לשב בחמורות תשובה לחוד לא מהני כדאמ' בגמ':

מיתה ויוה"כ מכפרים עם התשובה נ"ל דמיתה או יוה"כ קאמר דמכפרים עם התשובה:

מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום כו' ק"ל הא בפ"ו דכריתות (דף כ"ה) נ"ל מהאי קרא דחייבי חטאות ואשמות שעבר עליהם יוה"כ חייבים להביא לאחר יוה"כ וחייבי אשמות תלוין פטורין משום דכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' חטא שאין מכיר בו אלא ה' יוה"כ מכפר הרי שדריש האי לפני השם אחטא שאינו מכיר בו אלא ה' ולא אעיקר החטא שיהא בינו למקום ולא בינו לחבירו:

ועל החמורות הוא תולה עד שיבוא יוה"כ ויכפר לא נתברר לי אי יוה"כ לחוד מכפר בלתי עבודת היום או אינו מכפר אלא עם עבודת היום [והר"ן] כתב דיוה"כ או שעיר מכפרים וכ"ת שעיר ל"ל נ"מ דשעיר מכפר מיד ויוה"כ אינו מכפר עד שתחשך ונ"מ מיוה"כ למי שעבר אחר שילוחו [של שעיר. ונעלם] ממנו גמרא ערוכה דפ"ד דכריתות (דף י"ח) דפריך התם למ"ד ידיעות ספק מחלקות לחטאות מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביוה"כ וכזית במנחה ביוה"כ דיוה"כ במקום אשם תלוי] קאי ה"נ דמחייב ב' חטאות א"ל אביי מאן לימא דיוה"כ כל שעתיה מכפר דילמא כוליה יומיה מאורתא וא"ל תניא מי שבא לידו [ספק עבירה ביוה"כ ואפי' עם] חשיכה פטור וש"מ דיוה"כ כל שעתא ושעתא מכפר ולא משתחשך והכי משמע יותר התם דפריך מדתנן אכל ושתה בהעלם א' אינו חייב אלא [חטאת א' דהא בין אכילה לשתיה] א"א דלא הוי שהות ביום וכפר ליה דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אינו חייב אלא א' ואי ס"ד ידיעות ספק מחלקת לחטאות לחייב ב' חטאות [ואי אמרת דיוה"כ אינו מכפר עד שתחשך] א"כ מאי פריך הא בין אכילה לשתיה לא כפר עליה יוה"כ ואי משום שעיר וכי פסקא ששילוח השעיר היה בין אכילה לשתיה אלא ודאי ש"מ דעיצומו [של יום לחוד בלא השעיר מכפר בכל שעה] ורגע ובספ"ק דשבועות (דף י"ג) קאמר רבי יוה"כ מכפר על שאינן שבין ואמר רבא מודה רבי בכרת דיומא דאלת"ה כרת דיממא לרבי [היכי משכחת

לה אלמה לא דאכל אומצא וחנקיה] ומית א"נ דאכיל סמוך לשקיעת החמה דלא הוי שהות לכפורי ליה פירשו התוס' אבל לאחר שילוח השעיר לא משכחת לה שהוא מכפר כל היום אע"ג [דמשמע לעיל שאין קרבנות מכפרים] על עבירות שאח"כ אפי' בו ביום דקאמר נ"מ לטומאה שאורעה בין זה לזה שאני שעיר המשתלח דכתיב כי ביום הזה יכפר דמשמע [דכל היום מכפר משמע מדבריהם] דיוה"כ בלא שעיר אינו מכפר כלל וכל הכפרה תליא בשעיר וגם ע"ז ק"ל מהא דאכל ושתה בהעלם א' דפריך בין אכילה לשתיה כפר ליה [יוה"כ ומאי קושיא דילמא מיירי] בדלא אקריב שעיר ועוד אמאי דחיק לאוקמי כרת דיממא אליבא דרבי בדחנקיה אומצא א"נ סמוך לשקה"ח הא מ"ל בדאכיל קודם [שילוחו של שעיר אלא ודאי ש"מ דעיצומו של] יום מכפר בלא שעיר כל שעה ורגע והשתא כרת דיממא לרבי לא משכחת לה אלא בהני גווני דמסיק. והרמב"ם לקח לו שיטה אחרת לעצמו שכתב [בפ"א מהלכות תשובה שעיר המשתלח] מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל [מתכפר בשעיר המשתלח והוא שעשה] תשובה אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות ומה הן הקלות ומה הן החמורות החמורות הן שחייבים עליהם [מיתת ב"ד או כרת] ושבועת שקר אע"פ שאין בה כרת הרי היא מן החמורות ושאר מצות ל"ת ומ"ע שאין בהם כרת הרי הם הקלות ואח"ז כתב בזמן הזה [שאין בהמ"ק קיים ואין לנו מזבח] כפרה [כו' ואח"ז כתב אע"פ שהתשובה מכפרת על הכל וכו' ע"ש] נראה הא דמחלק כפרת יוה"כ בין זמן שאין שעיר לזמן שיש שעיר הוא משום קושיא זו דאי יוה"כ לחוד מכפר [שעיר מאי אהני ליה אלא ש"מ] דיוה"כ לחוד אינו מכפר עם התשובה אלא על הקלות אבל על החמורות בעי נמי יסורים אבל השעיר במקום יסורין [קאי הלכך בזמן שיש שעיר מכפר לגמרי על החמורות וא"צ ליסורין עוד מחלק ביניהם דהשעיר עם יוה"כ מכפר על הקלות בלא תשובה אבל יוה"כ לחוד אינו מכפר אפי' על [הקלות אלא עם התשובה ויש עוד חלק א'] מד' חלוקי כפרה שהוא חילול ה' שאין כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקם [ולא ביאר אם בזה זמן שיש קרבן] שוה לזמן שאין קרבן או קל בזמן קרבן מזמן שאין קרבן ולכאורה לפי שיטה זו כמו בקלין של ל"ת וחמורין של כרת נחית דרגא [בזמן קרבן מבזמן שאין קרבן דבקלין בעי תשובה עם יוה"כ למעלה ממנו כרת בעי ג' דברים תשובה ויוה"כ ויסורין ואלו בזמן קרבן כרת שוה לל"ת גרידא דזמן שאין קרבן [וכן הקלות דהיינו] ל"ת גרידא נחית דרגא בזמן קרבן דאילו שלא בזמן קרבן בעי תשובה עם יוה"כ ובזמן קרבן ביוה"כ לחוד בלא תשובה ה"נ [בחילול השם נחית חד

דרגא בזמן קרבן דבתשובה] ויוה"כ ויסורין סגי למרק אע"ג דבלא זמן קרבן אין שלשתן ממרקין אלא עם מיתה ומ"מ הדבר תמוה מאין לו לחלק בשני חלוקות [בין זמן קרבן לשאין זמן קרבן דבהא אף הקלות] צריך תשובה ובהא א"צ ובכרת בהא צריך תשובה ויוה"כ ויסורים ובהא ביוה"כ עם התשובה לחוד בלא יסורים סגי ואי משום קושיא [דא"כ שעיר המשתלח מאי אהני ליה] הא כיון דאתה מוצא חילוק א' בין זמן קרבן ללא זמן קרבן נמצא הקרבן אינו לבטלה בהכי סגי ומנ"ל לחלק ביניהם בב' [חילוקים ובירושלמי דפרקין כיצד] הוא מכפר פי' היום ר' זעירא כל שהוא פי' כלרגע ורגע מכפר ר' חנניא אומר בסוף פי' סוף היום עם יציאתו מכפר מה [מפקא מביניהון מת מיד פי' בתחילת] היום על דעתא דר"ז כבר כיפר על דעתא דר"ח לא כיפר אר"ז מתניתא מסייע לר"ח חומר בשעיר מה שאין ביוה"כ וביוה"כ מה שאין בשעיר שיוה"כ מכפר בלא שעיר והשעיר אינו מכפר אלא עם יוה"כ וחומר בשעיר שהשעיר מכפר מיד ויוה"כ משתחשך ואמר ר' חונא איתותבת קומי ר' ירמיה מברייתא זו דקתני יוה"כ מכפר משתחשך לר' זעירא דאמר כל שהוא וא' תפתר שהיה בדעתן להביא שעיר ולא הביאו פי' וכל שיש שעיר אין יוה"כ מכפר [ונמצא לפי הירושלמי בזמן שיש] קרבן כפרת יוה"כ תלוי בקרבן ואין יוה"כ לחוד מכפר אלא עם השעיר אבל בזמן שאין שעיר יוה"כ לחוד מכפר כל שהוא ואל [תתמה על זה דכהאי גוונא אשכחן גבי] עומר דמתיר חדש דאיכא למ"ד בפ' ר' ישמעאל (דף ס"ח) דבזמן שבהמ"ק קיים עומר מתיר ובזמן שאין בהמ"ק קיים האיר המזרח מתיר דכתיב עד עצם היום הזה עד עצומו של יום וקסבר עד ולא עד בכלל אלמא אע"ג דעצומו של יום לחוד מתיר בזמן שאין עומר אפ"ה בזמן שיש עומר אין עצומו של יום לחוד מתיר [אלא עם העומר וה"נ] אע"ג דעצומו של יוה"כ לחוד מכפר בזמן שאין שעיר כל שהוא אפ"ה בזמן שיש שעיר אין עצומו של יום מכפר לחוד אלא עם [השעיר ואפי' למ"ד] התם דבזמן שאין בהמ"ק קיים כל היום אסור היינו משום דס"ל עד עצם היום עד ועד בכלל כדאמ' התם ומ"מ נ"ל דהיכא דהביאו שעיר אע"ג דאין [עצומו של יום הכפורים לחוד] מכפר על עבירות שקדמו לשעיר מ"מ על שלאחריו עד שתחשך עיצומו של יום כל שעה ורגע מכפר דלא גרע מזמן [שאין שעיר] וזה פשוט. וכבר נתברר דגמ' דידן ס"ל כר"ז דיוה"כ כל רגע ורגע מכפר מיהו ה"מ בזמן שאין שעיר אבל בזמן [שיש] שעיר אינו מכפר [אלא] עם שעיר על מה שקדום להבאתו אבל על שלאחר הבאתו יוה"כ כל רגע ורגע מכפר אליבא דר"ז מ"מ קשיא לי לפי שיטה זו מהא דפ"ד דכריתות דמאי פריך דהא בין אכילה ושתיה א"א דלא הוה שהות ביום וכפר עליה מאי קושיא דילמא מיירי ההיא דאכל ושתה בהעלם א' בזמן שיש שעיר וקודם הבאתו דהשתא אין

יוה"כ מכפר עד שעת הבאתו ולא כל שעתא ושעתא וכל היום שקודם להבאתו אינו מכפר כלל ואין השהות שבין אכילה לשתיה קאי במקום אשם תלוי גם הא דפריך כרת דיממא לרבי היכי משכחת לה ודחיק בדחנקיה אומצא או בסמוך לשקיעת החמה הא שפיר משכחת לה לכרת דיממא בזמן שעיר ובקודם להבאתו מיהו בהא י"ל בע"כ בזמן דליכא שעיר כגון לאחר שנחרב הבית נמי איכא דהא גבי כרת כתיב כל מלאכה לא תעשו חוקת עולם לדורותיכם ומוקי לה הגמ' דמקרא דלדורותיכם נדרש לפניו דמיירי מכרת וכל מקום שנאמר לדורותיכם אף דורות שאחר חורבן הבית נמי במשמע וכדאמ' רפ"ב דכריתות (דף ט') דאמ' התם ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים אף הם פי' גרים לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים ופריך אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים ומשני וכי יגור אתכם פי' סיפא דקרא לדורותיכם משמע אע"ג דליכא מקדש כדפירש"י התם אבל מ"מ קושיא ראשונה ודאי קשיא. עוד פירשו התוס' שם בפ"ק דשבועות בשם י"מ כדברי הר"ן והביאו ראיה מההיא דחומר בשעיר מה שאין ביוה"כ וביוה"כ מה שאין בשעיר וכבר נתברר דא"א לומר כן מההיא דפ"ד דכריתות וגם מדדחיק לאשכוחי כרת דיממא לרבי בדחנקיה אומצא או בסמוך לשקיעת החמה ש"מ דבמת בו ביום קודם הלילה כיפר עליו יוה"כ אפי' שהתוס' פירשו התם דחנקיה אומצא לאו דווקא אלא ה"ה שמת בו ביום ולרווחא דמילתא נקטה דברי תימה הן דאם איתא דמשכחת לה כרת אפי' במת בו ביום ל"ל לדחוקי בדחנקיה אומצא ואין זה רווחא דמילתא אלא דוחקא. עוד פירשו התוס' שם דעיצומו של יום בלא שעיר מכפר קצת ואין כאן כרת גמור וכהאי גוונא אשכחן בפ"ק דזבחים (דף ו') דעולה מכפר על היורש מקופיא ולא מקביעתא והשתא אתי שפיר הא דלא קאמר כגון שמת קודם שנשתלח השעיר או כגון דליכא שעיר כדאמ' לעיל ונ"מ היכא דלא עבד חיצון:

אשם תלוי אין מכפר כפרה גמורה א"נ הנך אין אחר מכפר כפרתן לכאורה ליכא נ"מ בין הני תרי לישנא מיהו [בכריתות] פ"ו (דף כ"ה) תניא ה' אשמות מכפרים אשם תלוי אין מכפר כפרה גמורה ואמר' מאי קאמר ואמר ר"י הכי קאמר ה' אשמות מכפרים כפרה גמורה אשם תלוי אין מכפר כפרה גמורה ודלא כר"א דאמר אשם תלוי בא על ספק נבילה רבינא אמר הכי קאמר ה' אשמות אין אחר מכפר כפרתן כו' והיינו כלישנא בתרא דאם עבר עליו יוה"כ פטור מאשם תלוי והשתא לישנא קמא מפרש למשנתינו כר"י ובע"כ אין אשם תלוי בא על ספק נבילה לתנא דידן ודלא כר"א וללישנא בתרא אפי' כר"א:

חייבי אשמות תלויין פטורין ק"ל הא דתנן רפ"ק דכריתות ל"ו כריתות בתורה ובתוכם האוכל ועושה מלאכה ביוה"כ ותני סיפא על אלו חייבין על זדונם כרת ועל שגגתם חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ ממטמא מקדש וכו' והשתא האיך משכחת לה על לא הודע דאוכל ועושה מלאכה ביוה"כ אשם תלוי הא כיפר עליהם יוה"כ ופטור מאשם תלוי וכדתנן התם פ"ד (דף י"ח) הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה"כ אפי' עם חשיכה פטור פי' מאשם תלוי שכל היום מכפר ועוד ק"ל הא דתניא בפ"ק דר"ה (דף ד') חייבי חטאות ואשמות כיון שעברו ג' רגלים עובר בבל תאחר ר"ש אומר ג' רגלים כסדרן וחג המצות תחילה קא פסיק ותני חייבי אשמות ל"ש אשם ודאי ל"ש אשם תלוי עוברים עליהם בבל תאחר לת"ק בג' רגלים ולר"ש בג' רגלים כסדרן והשתא לר"ש בל תאחר דאשם תלוי היכי משכחת לה הא כיון דבעי ג' רגלים כסדרן מחג המצות עד חג הסוכות הא יוה"כ בינתיים ופוטרו מאשם תלוי לגמרי וקודם שהגיע חג הסוכות פקע חיוב אשם תלוי ממנו לגמרי והניחא לרבנן דאמרי ג' רגלים אפי' שלא כסדרן עובר משכחת לה לבל תאחר דאשם תלוי בנתחייב בו בהני ד' ימים שבין יוה"כ לחג הסוכות דעובר בבל תאחר מיד אחר חג השבועות דהא עברו עליו ג' רגלים אבל לר"ש דבעי כסדרן וא"א בלא יוה"כ בנתיים היכי משכחת לה ולא דמי להא דאמ' התם גבי פסח אי אקרביה אקרביה ואי לא אקרביה אידחי ליה ופי' רש"י ותוס' כיון דזמנו קבוע בע"פ מיד עובר בבל תאחר דש"ה כיון דזמניה קבוע והוא לא אקרביה בזמניה מש"ה עובר אבל אשם תלוי זמנו לעולם אלא יוה"כ במקום אשם תלוי קאי ופוטרו וכיון דלא רמי חיובא עליה מעתה הו"ל כאילו הקריבו ולא משכחת לה לבל תאחר דאשם תלוי אלא בג' רגלים ככל הקרבנות שאין להם זמן קבוע והשתא בל תאחר דאשם תלוי לר"ש היכי משכחת לה ולא עוד דאפי' לרבנן תקשה דהא תניא התם בפ"ק דר"ה א' בכור ואחד כל הקדשים כיון שעבר עליהם שנה בלא רגלים עובר ומוקי במסקנא שנה בלא רגלים בעצרת דפעמים ה' פעמים ו' פעמים ז' ומעצרת לעצרת משכחת לה שנה בלא רגלים וקפסיק ותני כל הקדשים שאין להם זמן קבוע ואפי' א"ת בכלל והיכי משכחת לה באשם תלוי שנה בלא רגלים הא ע"כ א"א בלא עבר יוה"כ בתוך השנה וכבר נפטר מא"ת והניחא לר"י דאמר בפ"ק דכריתות (דף ז') אהא דתנן התם חוץ ממטמא מקדש וקדשיו שאין מביאים א"ת דהא דלא תני נמי חוץ ממי שעבר עליו יוה"כ דמתניתין מיירי במבעט ביום הכפורים דאין יוה"כ מכפר עליו ניחא דהשתא מ"ל לאשם תלוי דיוה"כ ובל תאחר דאשם תלוי אפי' לר"ש במבעט ואדרבה לר"י כ"ש דניחא טפי הא דלא קתני חוץ ממי שעבר עליהם יוה"כ ובאינו מבעט משום דע"כ מתניתין במבעט איירי דאל"כ לא משכחת לה לאשם

תלוי דהני תרתי דיוה"כ אלא לר"ל דאמר מבעט נמי יוה"כ מכפר היכי משכחת לה לאשם תלוי דיוה"כ ובל תאחר דכל אשם תלוי וכ"ת הא דיוה"כ מכפר על חייבי א"ת ה"מ בשאר עבירות אבל בעבירות דיוה"כ גופי' אינו מכפר על אשם תלוי דידיה וחייב להביא לאחר יוה"כ וכהאי גוונא אמר רבא בספ"ק דשבועות (דף י"ג) ובפ"ק דכריתות (דף ו') אליבא דרבי דס"ל יוה"כ מכפר נמי על שאינן שבין דמודה רבי בעבירות דיוה"כ גופיה דאינו מכפר והשתא משכחת לה לאשם תלוי של אוכל ועושה מלאכה ביוה"כ ובהכי הוי ניחא האי דאמרינן בפ"ד דכריתות (דף י"ח) דס"ל לכמה אמוראי אליבא דרבי דידיעות ספק מחלקת לחטאת ופריך רבה ב"ח מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביוה"כ וכזית במנחה ה"נ דמחייב ב' חטאות פי' משום דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי ופירשו התוס' הא דנקט כזית חלב ולא נקט אוכל היתר דאיכא כרת משום יוה"כדנקט שיעור זוטא כו' ולמאי דפי' ניחא הא דלא נקט באוכל היתר ומשום יוה"כ דאין יוה"כ מכפר על אשם תלוי דיומיה דהא ליתא שהרי מקשה התם מהא דתנן אכל ושתה בהעלם א' אינו חייב אלא חטאת א' והא בין אכילה לשתיה א"א דלא הוה שהות ביום דמתיידע ליה וכיפר ליה דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אינו חייב אלא א' ואי ס"ד ידיעות ספק מחלקת לחטאת ליחייב ב' חטאות ואם איתא דעל אשם תלוי דעבירות דיומיה אינו מכפר מאי פריך מאכל ושתה הא עבירות דיומיה הוא ואין יוה"כ קאי במקום אשם תלוי דידיה משו"ה אינו חייב אלא א' אלא ודאי ש"מ דיוה"כ אאשם תלוי דידיה נמי מכפר ועוד בלא"ה אין סברא לחלק בין אשם תלוי דיומיה לשאר א"ת דמנין לנו הא בשלמא הא דאמר רבא מודה רבי בכרת דיומיה מוכיח לה התם דאלת"ה כרת דיומיה לרבי היכי משכחת לה אבל אשם תלוי אפ"ת דמכפר אפילו אדיומיה לק"מ דאיכא למימר דאה"נ דאדיוה"כ לא מייתי אשם תלוי דלא מצינו בכתוב דניתי אשם תלוי אדיוה"כ והשתא תקשה הא דאמרן וי"ל משכחת לה דאכל או עשה מלאכה ביוה"כ סמוך לשקיעת החמה דלא הוי שהות ביום לכפורי ליה וכהאי גוונא אמרינן התם ברפ"ק דשבועות כרת דיממא לרבי משכחת לה דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הו"ל שהות ביום לכפורי ליה ובפ"ק דכריתות קאמר דעביד עבידתא סמוך לשקיעת החמה:

ה"ק על עשה ועל ל"ת שניתק לעשה. ונ"ל דה"ה נמי על לאו שאין בו מעשה ועל לאו שבכללות דדמו ללאו שניתק לעשה שאין לוקין עליהן והא דנקט לאו שניתק לעשה לרבותא נקט לה דאע"ג דמשכחת ביה צד מלקות בביטול העשה שבו לר"י דקתני ביטלו ולא ביטלו א"נ בדלא קיים העשה שבו לר"ל דתני קיימו ולא קיימו כדאמ' בפ"ג דמכות

(דף ט"ו) אפ"ה תשובה מכפרת עליו כ"ש הני ל"ת דאמרן דקילי טפי דלעולם לית בהו צד מלקות דתשובה מכפרת עליהם וכ"כ מזה לעיל פ"ג (דף ל"ו):

דף פז:

שמואל אמר מה אנו מה חיינו פי' אינו מתפלל מי"ח כלל וק"ל כיון דאינו מתפלל רצה ומודים בנעילת שערים היכי תנן דאיכא נשיאת כפים בנעילה הא אמרינן בפ"ז דסוטה (דף ל"ח) כל כהן שאינו עולה בעבודה פי' בברכת רצה שוב אינו עולה דכתיב וישא את ידיו וגו' וכ"ת הא ריב"ל אמר התם ושמואל לא ס"ל כוותיה הא פריך התם אינו והא רב אמי ורב אסי סלקי ומשני מעיקרא הוו עקרו כרעייהו ממטו לא הוו מטו להתם ותנן נמי אם הבטחתו שנושא את כפיו וחוזר לתפלתו רשאי והוינן בה הא לא עקר אלא דנד פורתא ה"נ דעקר פורתא דתני ר' אושעיא ל"ש אלא שלא עקר את רגליו אבל עקר את רגליו עולה אלמא עיכובא איכא בדבר לעלות בעבודה וממתניתא דר"ח ור"א מותבינן כדאמ' בשילהי חולין א"כ לשמואל כיון דאינו מתפלל ברכת עבודה בנעילה נשיאת כפים היכי משכחת לה מיהו כיון דבלא"ה איתותב לקמן מדתניא בנעילה מתפלל שבע לא חש תו להקשות מהא דהוי מדיוקא [דדרך הגמ'] אפי' היכא דיכול להקשות מדיוקא דמתניתין ומפשטא דברייתא שביק לדיוקא ומקשה מפשטא כדפירשו התוס' בפ"ז דחולין (דף ק"ב) אהא דאמר ר"א אין מזמנין נכרי על בני מעיים כ"ש דר' אושעיא נמי ברייתא היא ומשו"ה שביק לה ומקשה בפשיטות מאידך ברייתא ועוד דבה איירו תנאי קמאי וקצת ראיה לדברי מדהתם בספ"ה דברכות (דף ל"ה) דתנן התם להא דאם הבטחתו שנושא את כפיו לא שקיל וטרי למיפרך להא הא לא עקר ולשנויי דעקר פורתא והא עיקר מקומו שם הוא א"ו משום דשמואל לית לי' הא לא פריך לה התם: